

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНСТИТУТ КНИГОЗНАВСТВА

НАТАЛІЯ ЗАБОЛОТНА

**ВИДАННЯ ДРУКАРНІ УНІВСЬКОГО
УСПЕНСЬКОГО МОНАСТИРЯ У ФОНДАХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**ДОСЛІДЖЕННЯ
НАУКОВИЙ КАТАЛОГ**

Київ 2024

Затверджено до друку Вченою радою
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
(протокол № 5 від 19.07.2023 р.)

Відповідальний редактор
Н. П. Бондар, канд. іст. наук., с. н. с

Рецензенти:
В. Г. Бочковська, канд. іст. наук
І. О. Римарович, канд. іст. наук, с. н. с.

Заболотна Н.

312 Видання друкарні Унівського Успенського монастиря у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: Дослідження. Науковий каталог. – Київ, 2024. – 344 с.

ISBN 978-617-14-0270-6

Дослідження присвячено спадщині визначного осередку вітчизняного друкарства XVII–XVIII ст., відомої святині – Успенського монастиря в Уневі, яка є важливою частиною українського історико-культурного надбання. Послідовно розглянуто основні віхи в історії монастиря та його друкарні, подано загальний огляд продукції Унівської друкарні, приділено увагу використанню української мови в унівських стародруках, описано оформлення та візуальні характеристики унівських видань, здійснено доповнення та уточнення бібліографії, висвітлено епізоди з побутування унівських стародруків. До науково-бібліографічної частини увійшли деталізовані описи унівських видань середини XVII – середини XVIII ст. із фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, та, відповідно, їх примірників. Зафіксовано провенієнції кожного примірника, відтворено маргінальні записи у книгах, описано зовнішній вигляд і матеріал оправ, охарактеризовано стан збереження стародруків. Поряд із відомими унівськими друками подано описи видань, не відображених у сучасній бібліографії. Праця доповнює відомості про історію Унівської друкарні та формування її видавничого асортименту, а також містить нову інформацію про побутування конкретних унівських стародруків протягом століть і в такий спосіб пропагує українську історико-культурну спадщину.

Для істориків, книгознавців, філологів, мистецтвознавців, культурологів, працівників бібліотек і музейних установ, у фондах яких зберігаються стародруковані видання.

УДК 025.3:655.3.066.11:015(477)»16/17»

ISBN 978-617-14-0270-6 (друк.)
ISBN 978-617-14-0271-3 (електрон.)

© Н. Заболотна, 2024
© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2024

ДРУКАРСЬКА СПАДЩИНА УНІВСЬКОГО УСПЕНСЬКОГО МОНАСТИРЯ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Основні віхи в історії Унівського Успенського монастиря та його друкарні (XVII–XVIII ст.)

Свято-Успенська обитель в Уневі, що згодом зробила значний внесок у розвиток українського друкарства та книжності, згідно з історичними даними, була заснована наприкінці XIV ст. (перша згадка про монастир 1395 р.). З історією обителі пов'язані такі визначні особистості, як Іов Княгиницький, Іван Вишенський, Захарія Копистенський. Від середини XVII ст. до 1770 р. при монастирі діяла друкарня. Першою відомою надрукованою в Уневі книгою є Псалтир 1648 р. (введений до бібліографії Федором Максименком¹). Іван Огієнко (Митрополит Іларіон), не маючи інформації про це видання, відносив заснування друкарні також до 1648 р., ґрунтуючись на показаннях друкаря Андрія Скольського перед судом інквізиції², даних ним у 1651 р. (Скольського було затримано польською владою за підозрою в шпигунстві на користь козаків – тривала бурхлива доба визвольної боротьби під проводом Богдана Хмельницького). Утім, попередники І. Огієнка помилялися в даті заснування установи, що не дивно з огляду на доступні на той час джерела: так, Д. Зубрицький відносив фундацію Унівської друкарні на 1669–1671 рр.³ Початок друкарства в Уневі пов'язаний з іменем православного єпископа львівського Арсенія Желиборського, який переніс до цієї обителі друкарню, що діяла при монастирі Св. Юра у Львові⁴. Одночасно зі Львова до Унева перейшов працювати й «вандрівний друкар-страдалець» за самовизначенням, поет Андрій Скольський (його прізвище в літературі подають також як Скульський). Обставини заснування Унівської друкарні, пов'язану з нею діяльність Арсенія Желиборського, а також співпрацю Андрія Скольського детально описано у відповідному розділі монографії «Українське книговидання» Ярослава Ісаєвича.

На початку діяльності Унівська друкарня випускала книжки доволі спорадично, видавнича справа інтенсифікувалася за архімандритства

¹ Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800): [зведений каталог] / уклад Ф. П. Максименко. Львів, 1975. 127 с. № 629.

² Огієнко І. Історія українського друкарства. Київ, 1994 С. 176; Огієнко І. Початок друкарства в Уневі. Записки наукового товариства імені Шевченка. 1926. Т. 141–143. С. 12–13, 15.

³ Zubrzycki D. Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicyi. Lwów, 1836. S. 54.

⁴ Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. С. 276.

о. Варлаама Шептицького⁵. У 1669 р. владику отримав привілей від короля Міхала Корибута Вишневецького на «слов'янську і руську друкарню» в Уневі. Наступного, 1670 р. тут вийшов «Виклад о церкві» Феодосія Софоновича. Іншою авторською працею цього періоду, що побачила світ в Уневі, стало «Зерцало до преїзрінія і латвійшаго зрозуміння віри святой» Йосифа Шумлянського (1680). Утім, найактивніше Унівська друкарня випускала, як і раніше, книги для богослужіння і приватної молитви – Псалтирі, Часослови, Часослови з Молитвословом, одне видання Акафістів. Також вийшло видання для церковної документації – Метрика церковна [не пізніше 1671]. Православний період архимандритства Варлаама Шептицького в історії друкарні позначено співпрацею з румунськими одновірцями – тут побачили світ два епохальні в історії румунської книжності видання: Акафіст і молебень Богородиці, воскресний канон, а також Псалтир віршований у перекладах на румунську мову св. Дософтея Сучавського (обидва 1673 р.).

У 1681 р. монастир став унійним. Зміна конфесії до певної міри знайшла своє відображення у видавничому репертуарі: з праць авторів відтоді було надруковано тільки книги Кирила Транквіліона Ставровецького, що також був ігуменом Унівського, тоді ще православного, монастиря (мова про «Зерцало богословії» 1692 р. та Євангеліє учительне 1696 р.). Очевидно, така прихильність унійних друкарень (наприклад, також Почаївської) до спадку видатного проповідника може бути пояснена тим, що Кирило Транквіліон Ставровецький перейшов до унії. В іншому Унівська друкарня продовжувала випускати Псалтирі, Часослови, Молитвослови, також видала Букварі, Требник, ще одне видання Акафістів, Святці й Катехізис. Переважно це були малоформатні книжки, порівняно недорогі – отже, доступні, – і зручні для того, щоб, наприклад, узяти з собою в дорогу. В бібліографії відоме мініатюрне видання Молитовника у 24° (1698 р.) – не надто поширений для кирилиці формат; це найменша нині відома унівська книжка.

Традиційно дослідники вбачають значну перерву в діяльності друкарні, що тривала з 1699 до 1732 р. Проте виявлене у фондах НБУВ аркушеве видання грамоти-послання єпископа Варлаама Шептицького 1712 р. ставить під сумнів якщо не саму наявність такої перерви, то, принаймні, її хронологічні рамки. Імовірно, друкарську спадщину тих років становили малоформатні, малого обсягу й аркушеві видання, оказіональні друки, можливо, видання без вихідних відомостей чи з зумисне неправильним датуванням,

⁵ Заболотна Н. До історії служіння роду Шептицьких: рідкісна друкована грамота єпископа Варлаама // Матеріали Міжнародної наукової онлайн-конференції до 155-річчя від дня народження Митрополита Андрея Шептицького. Львів, 2021. С. 19–25.

яким загалом властиві мала збереженість і складність ідентифікації. Якщо ж перша третина XVIII ст. не була позначена тією друкарською активністю в Уневі, як попередні десятиліття, цілком можливо, що були ще видання, які не збереглися в ході історії. Не полишаємо і надію на випадок, який міг зберегти для майбутніх поколінь аркушеві друки чи маленькі книжечки, що чекають на атрибуцію й ідентифікацію в архівних установах і книгозбірнях.

Поновлення систематичного друкарства і книговидання в Унівській друкарні XVIII ст. позначене свого роду «піратською копією» – виданням 1732 р. «настільної книги» для священників «Собраніє припадков», що вперше побачило світ у Супраслі 1722 р. і стало першим у низці численних перевидань і переробок. Супральське видання містило заборону від унійного митрополита Леона Кішки іншим типографіям передруковувати цю книгу, що, втім, не зупинило ні, як бачимо, Унівську, ні згодом Почаївську монастирські друкарні, ані друкарню Львівського братства. Очевидно, практична потреба в цій книзі переважила митрополичу заборону, так що поряд із повною версією побачила світ низка скорочених.

У наступні роки в друкарні вийшло п'ять видань Требника, з яких два – контрафактні (про це йтиметься далі), три видання Службника, два – Возслідувань празникам (встановленим Замойським синодом), по одному виданню – Полустав, Поученіє о святих тайнах..., Часослов, Акафіст Страстям Христовим із поетизованою назвою – Возглас на вопль, рыданіє и стенаніє сі єсть акафіст к пречистым страстем Христовим..., найошатніше унівське видання – Службник святительський (вийшов 1740 р.) і два оказіональні друки – Грамоти посвячення і надання парафії священнику єпископа Леона Шептицького та Устави си єсть артикулы братскіє.

Проте і в цей період діяльність друкарні була нестабільною – книжки виходили не щороку, траплялися також перерви від одного-двох до десяти років (між 1747 і 1757 рр.). Останнє в хронології видання Унівської друкарні (Статути братські) в бібліографії зафіксовано умовно під 1765 р. Отже, маємо ще одну білу пляму в друкарській спадщині Унева: між 1765 р. і закриттям друкарні.

Подальша історія обителі – закриття монастиря оо. василіян 1790 р., а згодом відродження вже як лаври, ордену студитів, – виходить за рамки діяльності друкарні та хронології стародруків.

Історії Унівської друкарні присвячено розділи в цитованих монографіях з історії друкарства І. Огієнка, Я. Ісаєвича, в контексті історії обителі про неї ідеться у працях І. Мицька «Святоуспенська лавра в Уневі»⁶, ієроди-

⁶ Мицько І. Святоуспенська лавра в Уневі. Львів, 1998. 319 с.

якона Мануїла «Історія Свято-Успенської Унівської лаври і Студійського монашества»⁷ і статті Ю. Ясіновського «Друкарня і бібліотека Святоуспенської Унівської лаври»⁸.

Дослідження унівських стародруків є частиною наукової роботи авторки, їх результати знайшли відображення в її доповідях і статтях, а відтак були використані в роботі над каталогом.

Продукція Унівської друкарні в цифрах: загальна кількість видань, тематика, авторські праці

Спадщина друкарні Унівського Успенського монастиря є порівняно невеликою за кількістю видань. Згідно з каталогом Я. П. Запаса, Я. Д. Ісасевича, в Уневі вийшло друком 48 видань, а впродовж подальших досліджень на матеріалах фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського виявлено, що фактично їх було понад 50. Так, бібліографію унівських друків доповнили Псалтир 1678 р.⁹, контрафактні Требники [1739–1744 рр.]¹⁰ і грамота-послання єпископа Варлаама Шептицького 1712 р.¹¹. Наразі в НБУВ наявні 20 видань, представлених 141 примірником і трьома окремими фрагментами.

Статистичні дані про активність Унівської друкарні за свідченнями бібліографії та фондів НБУВ унаочнено в наведеній нижче таблиці (табл. 1).

⁷ Мануїл, ієродиякон. Історія Свято-Успенської Унівської лаври і Студійського монашества. Львів, 2005.

⁸ Ясіновський Ю. П. Друкарня і бібліотека Святоуспенської Унівської Лаври. Рукописна та книжкова спадщина України. 2004. Вип. 9. С. 136–140.

⁹ Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, за участю Т. М. Росовецької. Київ, 2008. № 469.

¹⁰ Заболотна Н. Невідоме унівське видання требника у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: історія і сучасність: доповіді та повідомлення Міжнародної наукової конференції, Львів, 28–30 жовтня 2010 р. Львів, 2010. С. 180–184.

¹¹ Заболотна Н. До історії служіння роду Шептицьких: рідкісна друкована грамота єпископа Варлаама // Матеріали Міжнародної наукової онлайн-конференції до 155-річчя від дня народження Митрополита Андрея Шептицького. Львів, 2021. С. 19–25.

Таблиця 1.

Кількість публікацій друкарні Унівського Успенського монастиря

Рік	Кількість видань	Рік	Кількість видань	Рік	Кількість видань
1648	1	1687	1	1738	1
1660	1	1689	2	1739	1
1670	1	1691	1	1740	2
1671 –	1	1692	2	1741	1
[не пізніше 1671]	1	1693	1	між 1739 і 1744	2
1673	2	1694	1	1744	1
1674	1	1695	1	1745	2
1676	1	1696	1	1747	1
1678	3	1698	2	[1757]	1
1679	1	1699	1	1761	1
1680	4	1712	1	1762	1
1683	1	1732	1	[1765]	1
1685	1	1733	1		
1686	1	1736	1		

Належність Унівської обителі – початково православної, згодом унійної, – до східного обряду знайшла своє відображення у жанрово-тематичному репертуарі унівської друкарської продукції. Він охоплює практично всі сфери, притаманні спадщині тогочасних друкарень, які послуговувалися кирилицею. Передусім, це літургійна література, адже потреба в забезпеченні храмів необхідними книгами існувала постійно.

Першим унівським виданням був Псалтир 1648 р. Разом із ним в Уневі побачили світ дев'ять видань Псалтиря, в тому числі один Псалтир з молитвами, акафістами й канонами та один – у перекладі на румунську мову св. Дософтея Сучавського. Тричі в Уневі видавали Служебник. Єдине унівське видання Служебника святительського 1740 р. є не тільки перлиною спадщини цієї друкарні, а й однією з найгарніше оформлених українських книг середини XVIII ст. Це – великоформатне видання, у двійку, доволі об'ємне.

Книгу надруковано у дві фарби, причому червону фарбу – цинобру – використано дуже активно, і не тільки для друку заголовків або певних важливих місць у тексті, а й елементів художнього оздоблення, як ініціалів та в'язі. Особливо вражають цілі абзаци, подекуди навіть сторінки цинобрового друку, що загалом рідкісне явище в кириличній книзі. Поряд із великою кількістю оздоб – окрім традиційних форти-мідериту, заставок, кінцівок, в'язі, численних ініціалів-буквиць та виливних прикрас, це також потекстові ілюстрації, загалом нехарактерні для унівських друків – це надає книзі особливої ошатності, святкового, урочистого вигляду. Поєднання адресації книги вищому духовенству та багатого оздоблення дає змогу вважати, що унівський Службеник святительський, поряд зі своїм прямим – літургійним призначенням, був підносним виданням для церковних ієрархів.

Требник в Унівській друкарні виходив шістьма виданнями, два з яких мають фальшиву дату виходу «1739 р.», до того ж у них відсутні потрібні для монастирських видань благословення на друк від місцевого ієрарха, що є свідченням контрафактності (детальніше про це далі). З бібліографії відомо, що в Уневі побачили світ сім видань Часослова (1671, 1681, 1686, 1689, 1695, [1757] pp.). З інших літургійних видань друкарня випустила п'ять збірок та окремих акафістів (в тому 1660, 1678, 1683, 1761 pp.), серед них і Акафіст Богородиці, воскресний канон у перекладі Дософтея Сучавського (1673 р.). Книжки для приватної молитви – Молитвословці (1691, 1694, 1698 pp.), один Полустав (1741 р.), а також два Часослови з Молитвословом (1674, 1679 pp.), загалом шість видань, теж становили помітну частку видавничої продукції друкарні. Крім того, бібліографія фіксує одне видання Святців (1693 р.).

Друкарня Унівської обителі видавала й навчальні книги. Традиційно в той період книгами для навчання читанню були Псалтир і Часослов – паралельно до свого основного призначення. Із суто підручникових видань Унівська друкарня випустила два видання букваря (1681 і 1698 pp.).

Окрім канонічних текстів до репертуару монастирських друкарень належали також богословські твори та збірки проповідей. Не була винятком у цьому плані й Унівська друкарня, яка випустила такі популярні серед духовенства праці українських богословів, як «Виклад о церкві» Феодосія Софоновича (1670 р.), «Зерцало до прейзрення і латвійшаго зрозуменя віри святой» Йосифа Шумлянського (1680 р.), «Зерцало богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького (1692 р.) та його ж Євангеліє учительне (1696 р.).

Катехітична та повчальна література для мирян і духовенства у видавничому репертуарі Унівської друкарні представлена такими книгами, як

«Катихісис албо наука христіанская вкоротці...» (1685 р.), згадане «Собраніє припадков...» (1732 р.) та «Поученіє о святих тайнах...» (1745 р.).

Те, що друкарня Унівської обителі забезпечувала церковні потреби, відгукуючись на актуальні виклики, виражалося в появі друком акцидентних регламентаційних видань: братських статутів – «Устави, си есть артикулы братскіє» 1765 р., пастирських послань – грамота-послання Варлаама Шептицького до вірян 1712 р., різних бланків: грамоти посвячення і надання парафії священнику (1762, аркушеве видання за підписом Леона Шептицького), Метрика церковна (вийшла не пізніше 1671 р.)

Актуалізації, приведенню у відповідність до змін у богослужбовій практиці, підлягали також і літургійні видання. Так, вийшло друком два видання Возслідувань празникам – католицьким святам Євхаристії, співстраждання Богородиці і пам'яті св. Йосафата (Кунцевича) запровадженням постановою Замойського синоду 1720 р. Цю книгу випускали всі унійні друкарні і після включення цих свят до католицького церковного календаря й відповідно до унійних Служебників та Анфологіонів (Міней святкових). Найімовірніше, причина полягала в тому, що в греко-католицьких храмах використовували і Служебники й Анфологіони з православних друкарень або ж рукописні православні книги, отже, існувала додаткова потреба в текстах служб, установлених Замойським синодом.

Привертають увагу особливості використання нотного друку в унівській друкарській спадщині. Хоча сама друкарня, за словами Андрія Скольського в передмові до першої унівської книги – Псалтиря 1648 р.¹², була «книготорною і піснопроізводною»¹³, наразі відомо тільки кілька рядків нотного друку в Служебнику святительському 1740 р. (текст трисвятого грецькою мовою на с. 30). Існує припущення, що обладнання унівської друкарні було використано у монастирі Св. Юра у Львові для друку нотного Ірмологіона 1700 р.¹⁴ Ця гіпотеза потребує глибшого дослідження як історичних обставин, так і мотивів перевезення друкарського устаткування з Унева до Львова й назад, або встановлення, чи мало місце передавання до Львова тільки

¹² З бібліографії (Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. Львів, 1981. Кн. 1. № 370) та монографії Я. Ісаєвича (Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. С. 219) відомо про примірник унівського Псалтиря 1648 р. з текстом передмови в міській бібліотеці Торуня; наразі в електронних каталогах і базах даних торунських бібліотек видання не представлено, також його не виявлено в польській бібліографічній онлайн-базі NUKAT.

¹³ Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. С. 219.

¹⁴ Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. С. 277.

нотних шрифтів. Остання версія дискусійна. На погляд авторки, візуальна подібність між нотними знаками з унівського Службника святительського й Ірмологіона 1700 р. з Друкарні при соборі св. Юра слабка, проте це потребує підтвердження фахівців-музикознавців. Привертає увагу і та деталь, що лінійки нотного стану в унівському Службнику святительському цілісні, а в Ірмологіоні 1700 р. – складені з окремих «секцій» близько одного сантиметра завдовжки, між ними є невеликі проміжки та неузгодженості за висотою розташування в рядку.

Останній спосіб подібний до того, до якого згодом вдавалися в Почаєві; для Почаївської друкарні такий підхід був дуже практичним, бо зі «складаних» лінійок можна було друкувати нотні книги і в двійку, і в четвірку, як там успішно й робили. Принагідно варто зауважити, що й орнаментика львівського Ірмологіона 1700 р. відрізняється від зразків, відомих з унівських видань у фондах НБУВ.

Мовний репертуар друкарні. Українська мова в унівських стародруках

Унівська друкарня випускала видання тільки кириличним шрифтом (від 1669 р. – відповідно до отриманого Варлаамом Шептицьким королівського привілею)¹⁵. Стосовно ж мови унівських видань, то їхня мовна палітра є загалом традиційною для тогочасних українських друкарень, а отже, зумовленою як конфесійними, так і жанрово-стилістичними вимогами. Усі літургійні тексти на той час друкували церковнослов'янською мовою, книжна українська мова (або українські мовні елементи в церковнослов'янських текстах) у літургійних книгах могла бути використана в передмовах, коментарях, настановчих текстах для священників. Натомість у повчальних, проповідницьких і катехітичних виданнях книжна українська мова посідала панівне місце, виконуючи просвітницьку місію – для, за словами Йосифа Шумлянського, «латвійшаго зрозумення» найширшими верствами вірян. Подібний розподіл між сферами застосування літературних мов був нормою в українській книжності XVII–XVIII ст., що підтверджує і спадщина Унівської друкарні. Винятками є два згадані переклади Дософтея Сучавського на румунську – Псалтир у віршах та Акафіст і молебень Богородиці, воскресний канон (обидва 1673 р.). Ці невеликі за обсягом видання, що побачили світ в українському Уневі, є визначними віхами в історії румунської книжності. Унівські видання перекладених св. Дософтеєм книг є важливим свідченням

¹⁵ Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002. С. 276.

міжкультурного діалогу і співпраці двох народів, об'єднаних спільною православною вірою.

Обидві мови – церковнослов'янська і книжна українська, – могли бути використані в різних співвідношеннях в одному виданні. Наприклад, канонічне видання церковнослов'янською мовою часто містило передмову або присвяту книжною українською, так само, як українськомовний Катехізис 1685 р. містив молитви церковнослов'янською. У таких випадках у статистичних даних класифікуємо книгу за мовою основного тексту. Розподіл унівських видань за мовами в різні періоди діяльності друкарні представлено нижче (табл. 2).

Таблиця 2.

Друки Унівського Успенського монастиря за мовою видання

	Церковно- слов'янська	Українська	Румунська
Православний період	10	2	2
1681 – рік прийняття унії	3	–	–
Унійний період	27	8	–
Разом	40	10	2

Видання 1681 р. виокремлені в таблиці з огляду на потребу готувати книгу до друку – процес, який міг розпочатися у православний період і закінчитися вже за унії.

Хоча об'єктивно порівняти православний та унійний періоди в історії Унівської друкарні складно через часову неспівмірність (православний період тривав 33 роки, з яких продуктивними були тільки 11, унійний період, також із перервами, охоплює майже 90 років), як показує наведена статистика, за унії у друкарні зросла питома вага видань книжною українською мовою (понад третину продукції проти близько шостої частини у православному періоді). Це може бути пояснено активним зверненням василіян до української мови у виданнях як складової їхньої духовно-просвітницької місії.

Унівські стародруки є цінним джерелом з історії української мови середини XVII–XVIII ст. Православний період в історії Унівської друкарні характеризується публікаціями українських церковних письменників: «Виклад о церкві» Феодосія Софоновича 1670 р. і «Зерцало до преїзрінія і лат-

війшого розуміння віри святої» Йосифа Шумлянського 1680 р., написаних «простою» (тобто, світською, на відміну від церковнослов'янської) – українською мовою. Перехід обителі в унію зберіг традицію українськомовної книжності, як про це йшлося вище. В унійний період друкарня випускає україномовний катехізис (1685 р.), передруковує відоме «Собраніє припадков» (1732 р.) та одну з його перероблених версій – «Поученіє о святих тайнах...» (1745 р.). Також в Уневі передруковують праці Кирила Транквіліона Ставровецького – Зерцало богословії (1692 р.) та Євангеліє учительне (1696 р.). Авторський текст Кирила Транквіліона традиційно визначають як книжну українську мову (цитати Св. Письма та інші в його книгах звичайно подано церковнослов'янською).

Мову видань визначали як панівна в тогочасній естетиці теорія стилів, згідно з якою в богословській літературі мала би переважати церковнослов'янська – мова канонічних літургійних книг і перекладів Св. Письма, а «проста», українська більше пасувала до світської тематики, так і аудиторія. Щодо читачкої аудиторії, цікаво порівняти унівські видання двох «Зерцал»: «Зерцала богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького (до речі, видання «Зерцала богословії» 1618 р. зі власної друкарні автора, що на той час діяла в Почаєві, увійшло до корпусу джерел «Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.»), багатого на церковнослов'янзми, які вказують на високий рівень освіти не лише автора, а й потенційної читачкої аудиторії, та «Зерцала до прейзріння» Йосифа Шумлянського, написаного мовою, близькою до народної, з ескпресивними зворотами, розрахованого на парафіяльних священників, багато з яких на той час не мали високої освіти і глибоких знань церковнослов'янської. Також книжною українською мовою з активним використанням церковнослов'янзмів написана Грамота-послання єпископа Варлаама Шептицького, ігумена Унівського монастиря, (1712 р.).

Твори українських авторів, видані в Уневі, привертати увагу філологів, але систематичних досліджень мови унівської друкованої спадщини ще не велося. А між тим унівські видання дають широкий простір для історико-лінгвістичних досліджень, передусім, у галузі лексикології та семасіології.

Детальний аналіз мови унівських стародруків не є метою цього розділу (хоча плануємо приділити йому увагу в подальших дослідженнях), тому обмежимося тільки прикладами з кількох видань.

В унівських книгах повчального й катехітичного змісту представлені всі складові українського тезаурусу: лексеми спільнослов'янського мовного фонду (наприклад, *сонце, земля, віра*), власне українська лексика та іншо-

мовні запозичення. Особливий інтерес становить лексика української мови, відсутня у церковнослов'янській, – такі слова, як *скруха*, *ображати*, *кривда*: «Что естъ Скруха? Ѡвѣтъ. Скруха Естъ жаль за грѣхи, з' постановленієм, же юже не маєть болшъ члѣвкъ Бѣга ображати.» («Собраніє припадков» 1732 р., арк. 36); *годиться* у значенні «належить», «слід» (щось робити): «Чи годить са прісагаты?» («Поученіє» 1745 р., арк. 108 зв.). Українізми трапляються навіть у Служебнику святительському 1740 р., в текстах коментарів, наприклад, дієслово «мати» замість церковнослов'янського «имѣти»: «чрезъ годину варити ся мають» (с. 135).

В унівській спадщині засвідчено використання займенника «що» замість давнього «што»: «Пытаніє. Що естъ Вѣра.» (Шумлянський Й. «Зерцало...» 1680 р., арк. 1), проте в цього ж автора бачимо теж і «што»: «Ѡ Крщеніи Пытаніє. Што естъ Крещеніє. Ѡповѣдь. Крещеніє естъ Сакраментъ, албо тайна, в' которой пре³ позверховное ѡбмываніє водою, ѡбмывается члѣкъ зо всѣхъ грѣхо^в на дѣи будучихъ.» (Шумлянський Й. «Зерцало...» 1680 р., арк. 3 зв.); в останньому прикладі бачимо і синоніми – «Сакраментъ» латинського походження, пояснений через слов'янське «тайна», і українську форму дієприкметника «будучихъ» (церковнослов'янське «будущихъ»).

В унівських текстах трапляються й запозичення з західнослов'янських мов, наприклад, *зась* «знову»: «Кто зась Войну несправедливую провадить, грѣшитъ смертелне, и Ѡповѣсть Г^оду Б^огу, на Страшномъ Судѣ, за кровопролитіє, и за вся кривды Члѣвомъ цѣлого Цр^твїа содѣланнаа.» («Собраніє припадков» 1732 р., арк. 99 зв.).

Непоодинокі в унівських стародруках і латинізми: *індульгенція*, *ювілей* / *юбілеуш*: «Что естъ Индулгенцыа, или Юбиліеушъ, и чи Ѡпускаеть Кару дочесную за грѣхи?» («Собраніє припадков» 1732 р., арк. 46 зв.). Запозичення стосувалися не тільки абстрактної лексики чи пов'язаної з релігією, а практично з усіх сфер життя, наприклад, економіки та права: «Глава пятая. Ѡ Грѣхахъ при Контрактахъ случаемыхъ.» («Поученіє...» 1745 р., с. 138), і далі: «В: Многѡ можетъ биты Контрактовъ. Ѡ: Десять, а. Купованіє и продаваніє. в. Пожичаніє грошей. г. Ѡбираніє чиншовъ. д. Аренда. е. Триманіє Маетности Правомъ Леннымъ. s. Рукоимство. з. Застава. и. Посаг. ѡ. Обѣтницы, и даровизны. і. Депозитъ.» («Поученіє...» 1745 р., с. 138). Із цього уривку бачимо, що якщо чинш залишився в історії, то контракти, оренда й депозит перейшли до сучасної економіки разом зі своїми назвами.

Мова унівських стародруків багата на синоніми, що впадає у вічі навіть без фронтального аналізу їхньої лексики. Часто зустрічаємо поєднання синонімів в одному реченні, де вони виконують основні свої функції. Най-

частіше це уточнення: «Что суть **чары** или **Чародѣйство?**» («Собрание припадков» 1732 р., арк. 92 зв.), а також пояснення малозрозумілих архаїчних, церковнослов'янських або слів іноземного походження: «... **волхвованієм** попросту **чарами**... бавиться» (Й. Шумлянський, «Зерцало до прейзрения...» 1680 р., арк. 34 зв.), «**Мосхусь** или **Пижмо**» (Служебник святительський 1740 р., с. 135). Властивою для давньої української літератури, а унівські стародруки не були винятком, є ампліфікація («примноження») синонімів з метою емоційного чи смислового підсилення сказаного: «... цркви сїѡнскої, которая естъ **вснѡвана** и **заложена**...» (Транквіліон, «Зерцало богословії», арк. 84 зв.); «**Апѣловъ** **Хвъхъ**; которіи намъ **заложили**, и **фундовали** всѣ рады, и науки збавеню нашему служащїи» (там само).

«Леѣиконъ Албѡ трудныхъ словъ выкладъ...» до «Зерцала богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького попри свій малий обсяг – одну сторінку, – також демонструє синонімічне багатство: латинське «Квалѣтате» автор тлумачить як «качества або **іакости**», ставлячи на перше місце книжний, церковнослов'янський відповідник, але поряд із ним – лексему простої мови.

Українські риси в унівських стародруках простежуються не тільки на лексичному, а й на інших мовних рівнях. Наприклад, у морфології це зменшувально-пестливі форми слів, характерні для розмовної мови (книжечка): «оузрю аще з'любѡвію и **схотою** сію малую труда моего книгу, прїймете съ **блѡдарствомъ**, **вѣмъ іакъ** мала здается въ очахъ людскихъ, тая книжечка, нѡ тилко прочитай ю з' **оуваженіямъ**, каждый снадне **сбачишъ** великіи горы в'ней прем'рости...» (Транквіліон, «Зерцало богословії», арк. [3] І рах.).

На фонетичному рівні типовою рисою унівських стародруків є сплутування -И- / -Ы- у церковнослов'янському тексті, що відображало українську традицію. У церковнослов'янській мові від часів виникнення писемності ці літери позначали дві різні фонemi, а в українській мові відбулося злиття їх в одному звуку («українське И») після ствердіння приголосних перед голосними переднього ряду. Приклади засвідчення української вимови знаходимо навіть у Служебнику святительському 1740 р.: «Гвоздыки» (с. 134), «Елей гвоздычковый» (с. 135), «Въ олтари же меншомъ... полагаеться Служебныхъ, и Требныхъ Стител'скій» (с. 78).

Цікавою є мова Грамоти-послання Варлаама Шептицького. Хоча збережений початок тексту написано церковнослов'янською мовою з поодинокими лексичними українізмами («ошукуючи»), натомість багатою на характерні для церковнослов'янської дієприкметникові та дієприслівникові форми, префікс «съ-» (замість українського «со-») перед приголосним та іншими ознаками, поступово автор переходить на мову, в якій книжна українська лексика переважає над церковнослов'янськими. Це дає підстави залучити

попання єпископа Варлаама до корпусу пам'яток української мови першої половини XVIII ст.

Про мову творів Кирила Транквіліона Ставровецького, а саме його «Зерцала богословії» вже йшлося вище. Можна узагальнити, що хоча мову творів Транквіліона визначають як українську, а не церковнослов'янську, вона багата на церковнослов'янізми. Це пояснюється як тематикою твору, що за традицією вимагала високого стилю, так і освіченістю автора й апелюванням до так само освічених і «любомудрих» читачів.

Орієнтацією на читача – на цей раз не завжди високоосвічене парافیальне духовенство, – викликане і звертання до народнорозмовної мови Йосифом Шумлянським. Його «Зерцало до прейзрення...» – найцікавіша оригінальна унівська мовна пам'ятка НБУВ (не передрук на відміну від, наприклад, «Собранія припадков», яке є перевиданням однойменної супрасльської книжки). На підтвердження звернімося до такого уривку: «Пытаніе. Чого вторая прозба оучить. Да прійдець цр^твіе твое, и про^ч: Ѡповѣдь. Тая прозба научаеть, мѣти доброе сумлена... Ашо прудше абысми вглядали цр^тво его по востаню всѣхъ енерал^номъ, и с^чнимъ въ вѣки мешкали.» (Й. Шумлянський, «Зерцало» 1680 р., арк. 28).

Отже, як бачимо на прикладі аналізованих уривків, риси української мови в унівських стародруках виявляються на всіх мовних рівнях, починаючи з фонетики та морфології. Широко представлена українська лексика різних тематичних груп, що охоплює всі сфери життя людини, передусім, але не тільки духовного. Лексичні українізми наявні навіть у такому регламентованому канонами і традицією виданні, як Служебник святительський (звичайно, в коментарях, а не в літургійних текстах). Тож унівські стародруки заслуговують на глибоку увагу лінгвістів – істориків української мови.

Оформлення та візуальні характеристики унівських видань: орнаментика, ілюстрації, шрифти, організація тексту

Розглядаючи – у прямому і в переносному значенні – книжку, неможливо обійти увагою її оформлення – залучення шрифтів різного кеглю, двоколірного друку, використання графіки й виливних прикрас. Адже оформлення книги включає великий спектр її візуальних характеристик: наявність титулу, застосування шрифтів різного кеглю й гарнітур для різних рівнів тексту (заголовків, загального викладу, приміток, друкованих маргіналій), розташування друку на сторінці та інші засоби зорового структурування тексту, а також ілюстрації, гравійовані та виливні елементи художнього оздоблення, про які детальніше буде далі.

Титульні сторінки – форти стали частиною української друкованої, а відтак і рукописної, книги з часів Івана Федоровича. Форта, будучи дослівно «вратами» або «дверима», відкриває книгу. В унівських стародруках зі збереженими фортами з фондів НБУВ можемо бачити і складні багатофігурні композиції, нерідко наповнені алюзіями до євангельських подій (як у Служебнику святительському 1740 р.) чи церковної історії, так і скромні орнаментальні рамки (як у Требнику 1744 р.). Вибір матеріалу для дошки не залежав від формату, отже, опосередковано, вартості видання, – форти-мідерити бачимо як в ошатному Служебнику святительському у двійку, так і в скромному Требнику 1739 р. у вісімку, робота М. Фуглевича. У стародруках XVIII ст. трапляються й суто текстові титули, єдиною оздобою яких є рамка, складена з виливних прикрас, наприклад, у «Поученії...» 1745 р. Як впливає з матеріалів фондів НБУВ, в Унівській друкарні не друкували, на відміну від Почаєва, титулів, прикрашених замість форти гравюрою, розташованою на титульній сторінці між назвою й вихідними даними. Практична цінність таких гравюр полягала в тому, що їх можна було використовувати повторно, в різних виданнях, тоді як форта, особливо ціліногравійована (така, де текст вирізьблено на одній дошці з зображенням, а не складено набором у відповідно прорізаному проміжку в центрі гравійованої композиції), призначалася для одного конкретного видання. Тож, коли в Уневі для Служебника 1740 р. вирішили використати форту з видання Служебника 1733 р., дату на гравіювальній дошці довелося виправити.

Розгортаючи книгу, неможливо не звернути увагу на ілюстрації, які не тільки прикрашають книгу, а й подають додаткову інформацію. Аналізуючи кириличні стародруки, маємо справу за нечисленними винятками з духовною літературою, текстами Святого Письма, літургійними книгами, що накладає свою специфіку як на тематику й сюжети, так і на композиційне вирішення зображень. Останнє яскраво виявляється, коли гравер зображає святих або ілюструє євангельські події, – в таких випадках зазвичай дотримувалися традицій і канонів, прийнятих в іконописі (наприклад, Богородиця Одигітрія у Требнику 1681 р.). Нечисленні ілюстрації в унівських стародруках НБУВ належать до двох типів: гравюри, що зображають певну подію (Розп'яття у Служебниках 1740 і 1747 р., обидва – мідерити, де в різній авторській манері відтворено ту саму композицію), та гравюри, що унаочнюють конкретну річ, про яку йдеться в тексті («влаштування тетрапода» в усіх виданнях Служебника або ж різні предмети архієрейського облачення, як митра і патериця у Служебнику святительському), ці ілюстрації зазвичай невеликі і в складанні їх обтікає текст. Більшість унівських ілюстрацій (за винятком

цілосторінкових зображень «Розп'яття з предстоячими» – мідеритів) виконано на дереві.

Оригінальними гравійованими елементами, які в каталозі також віднесено до ілюстрацій, є маленькі потекстові візуалізації у Службениках, що показують положення рук ієрея в певні моменти під час літургії. Подібні зображення використовували і в Службениках Почаївської друкарні.

На відміну від ілюстрацій, які можна схарактеризувати як декоративно-інформативні, ініціали та в'язь, – декоративно-шрифтові, то решта елементів – заставки, кінцівки, різьблені оздобы колонтитулів, – є декоративними (сюжетні заставки – з елементами декоративності).

Характерною ознакою, яку стародрукована кирилична книга успадкувала від рукописної, є використання різноманітних оздоб, – передусім, заставок, кінцівок, ініціалів, які прикрашали книгу, зорозово структурували текст, а іноді розважали або змушували замислитися читача. На відміну від ілюстрацій, які здебільшого були гравюраами на дереві, але інколи також на міді, названі види оздоб традиційно виконували в техніці деревориту.

Серед орнаментальної графіки Унівської друкарні помітне місце посідають заставки. У виданнях з фондів НБУВ зафіксовано заставки з 68 різних дощок. Усі вони вирізьблені на дереві. Абсолютна більшість заставок в унівських стародруках із фондів НБУВ вписана у форму прямокутника, ще кілька мають елементи, що виступають згори або з боків, винятком є заставка зі Службеника 1740 р. фантазійної дугоподібної форми, утвореної листям аканту (дев'ята за послідовністю використання з дощок заставок у цій книзі; перелік елементів художнього оформлення з посиланнями на сторінки див. в описах видань).

Унівські заставки різняться за способом того, як подано зображення. Трапляються традиційні для кириличної книги орнаментальні заставки, в яких площину гравюри заповнено виключно рослинним орнаментом або таким, де серед рослинності зображено істот – птахів, тварин, янголів, путі, русалок або предмети – митру з патріаршим хрестом і патерицею. Найбільш поширеними, як і, наприклад, у друкарській спадщині Почаєва, є сюжетно-орнаментальні заставки, де центральне сюжетне зображення обрамлене рослинним орнаментом, часто також композиція включала янголів і птахів. Янголи можуть тримати картуш із зображенням, як геральдичні тварини-щитотримачі тримають гербовий щит. Сам картуш може бути як окреслений рамкою, так і умовний, сформований хмарами, мандорлою навколо центральної постаті Христа (у Псалтирі 1689 р. і кількох наступних виданнях), цікавим є художнє рішення Никодима Зубрицького заставки, в

центрі якої Спас Нерукотворний: тут замість картуша зображення обмежують краї самого полотна, на якому відбився лик Христа (у Служебнику 1740 р., двадцять друга з дощок заставок, використаних у виданні). Сюжети, які потрапляють у центр таких заставок, найчастіше зображують Ісуса Христа, Богородицю, святих, або ж дійства – подання церковних таїнств, події, вшановувані церковними святами (Богоявлення). Найчастіше бачимо одне центральне зображення, але інколи їх може бути три (Ісус Христос, Богородиця та Іван Хреститель у заставці із Псалтиря 1689 р., дошка заставки, що використана послідовно шостою у виданні).

Поширеним явищем в унівській книжковій графіці є суто сюжетні заставки, де орнаментальні прикраси відсутні, або їх зведено до мінімуму. Такі заставки вписані у прямокутну форму, їхні сюжети, принаймні, як показують книги з фондів НБУВ, ілюструють євангельські події, дотримуючись традиційної іконографії. Інколи на сюжетних заставках, як на «Зішесті Св. Духа» та деяких інших творах із серії про дванадцять великих свят роботи Никодима Зубрицького, також бачимо підпис автора. Хоча більшість заставок не мають автографів гравера, за манерою зображення логічно припустити, що різцю Зубрицького належать і решта, або принаймні, майже всі сюжетні заставки з унівських Служебників.

Загалом, на відміну від гравюр-ілюстрацій, де часом можна побачити підпис майстра, «декоративні» елементи художнього оздоблення вкрай рідко містять автографи граверів. Прикладом можуть стати перша і друга заставки з Псалтиря 1648 р. авторства гравера з ініціалами «В.Д.» (повне ім'я митця наразі невідоме, в бібліографії він фігурує саме під ініціалами), або згаданий підпис Никодима Зубрицького. Подібну ситуацію спостерігаємо і в оформленні, наприклад, почаївських стародруків.

Для обрамлення гравюр, які розпочинають розділ, часто викладали вигадливий орнамент із виливних прикрас, надаючи друку особливої ошатності навіть без використання червоної фарби. До речі, таке розміщення цих гравюр Зубрицького створило певні складнощі для дослідників стародруків у плані кваліфікування цих елементів, адже формально й композиційно вони є ілюстраціями, а за місцем розташування відповідають заставкам. У каталозі «Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв.» О. О. Гусевої, І. М. Полонської¹⁶ одні з них визначено як ілюстрації, а інші – як заставки і

¹⁶ Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв.: каталог изданий, хранящихся в Государственной библиотеке СССР им. В. И. Ленина. Вып. 2, ч. 2. Львовские, новгород-северские, черниговские, уневские издания 2-й половины XVII в. Сост. А. А. Гусева, И. М. Полонская. М. 1990.

в ілюстративних додатках віднесено у відповідні розділи. В описі Євангелія учительного Кирила Транквіліона Ставровецького 1696 р., де ці дошки було використано вперше, у переліку орнаментики їх названо «ілюстраціями», а далі в тексті – «заставками-ілюстраціями»¹⁷. Зважаючи на низку прикмет (майже всюди відсутні суто декоративні елементи рослинного або геометричного орнаменту, зображення на гравюрі цілком присвячене певній події, переважно наслідує канони іконопису), їх справді логічно віднести до ілюстрацій. Проте, розглядаючи оформлення книги в цілому, бачимо, що усі вони розпочинають розділи, їм властива форма вузького прямокутника, співмірного з шириною набору, а багато інших розділів у книзі розпочато заставками подібної форми, тільки з іншим сюжетно-композиційним вирішенням, у нашому каталозі відносимо їх до заставок.

Серед решти унівських заставок, які загалом є більш-менш типовими для української кириличної книги, виділяється крихітна гравюрка Богородиці Замилування, майже квадратної форми з горизонтальною стороною 12 мм. Її використано у малоформатному Требнику 1681 р., де вміщено перед текстом чину братотворіння (освячення побратимства) і оточено двома рядами виливних прикрас. Наразі невідомо, це самостійний твір чи частина більшої, колись пошкодженої гравюри, але зорово він не сприймається частиною композиції, отже, цілком може бути самостійним. За даними каталогу О. Гусевої, гравюру використовували також в унівських Акафістах 1683 і Псалтирі 1692 р., в НБУВ обох цих видань немає.

Утім, модифікація вже готових заставок не була чимось незвичайним для тогочасних друкарень, в тому числі й Унівської. Так, заставку прямокутної форми, що була використана у «Зерцалі богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького (перша), перетворили на покоеподібну у Служебнику 1733 р. (вісімнадцята дошка заставок у цій книзі), вилучивши центральне зображення Ісуса Христа. Мотиви такої трансформації до кінця не зрозумілі, можна припустити, що трапилося пошкодження дошки саме в місці лика Христа, відповідно, в друкарні не могли лишати її в такому стані, або ж виникли якісь питання щодо зображення. Інших прикладів застосування цієї дошки у виданнях із фондів НБУВ не засвідчено.

Менш численною групою елементів художнього оздоблення унівських стародруків є кінцівки. Цікаво, що унівські друкарі не були сухими формалістами й часто замість спеціально створеної кінцівки могли завершити складання сторінки чи колонки заставкою невеликого розміру. Про деякі

¹⁷ Там само. С. 32. № 243.

дошки, наприклад, з зображенням цвітіння шипшини, важко ознозначно сказати, їх створили для заставок чи для кінцівок, використовували їх в обох функціях.

Традиційна кінцівка зазвичай була вужчою за рядки набору, під якими її розміщували, що ж до композиції, то в унівській спадщині, як, згодом, і в почаївській, не було однастайності. Унівські кінцівки, якими прикрашено видання з фондів НБУВ, при своїй невеликій кількості вражають різноманіттям. Плетінки, які ведуть свій «рід» від початку української книжності, посідають в унівських стародруках доволі скромне місце порівняно з рослинними орнаментами, різними за художнім вирішенням: від листя аканту до візерунка, подібного на мотив «дерева життя», поширений у народній вишивці на рушниках. Також серед унівських кінцівок трапляються маскарони й багатофігурні композиції, вписані в більш-менш симетричну форму. Найцікавішою композиційною групою серед унівських кінцівок є самостійні зображення, позбавлені додаткового декору. У виданнях із фондів НБУВ є такі зображення херувима із двох різних дощок. Значно частіше в подібних кінцівках зображали рослини. Часто це окрема квітка, стилізована, хоча можна впізнати, наприклад, лілію або соняшник. Також є зображення букету квітів, перев'язаного стрічкою (використано в Служебнику 1733 р. – двадцять п'ять дошка кінцівок у ньому, – і в багатьох подальших виданнях). У букеті зібрано квіти шипшини та соняшника, які в природі не цвітуть одночасно, таке поєднання цих рослин в одному зображенні свідомо має не відбивати земні реальність і вимір часу, а нагадувати про рай.

Зазвичай унівським кінцівкам не властива симетрія. Навіть у зображенні кошика з квітами (шоста з дощок кінцівок, використаних у Служебнику 1733 р.), де позірно площа гравюри заповнена відносно рівномірно, бачимо, що рослини, їхні квіти й листя розташовані нерівномірно й один бік зображення не є дзеркальним відбитком другого. Асиметрія кінцівок є властивою не тільки унівській спадщині, вона була поширена і, наприклад, у кінцівках почаївських і супрасльських стародруків, де у XVIII ст. виявлялися впливи бароко й рококо. Адже українське мистецтво сприймало й адаптувало європейські мистецькі стилі й течії, це позначалося й на книжковій графіці.

Найчисленнішими – як кількісно, так сюжетно і композиційно, – порівняно з іншими декоративними елементами є ініціали. Ідентифікація їхніх дощок під час досліджень художнього оздоблення кириличних видань часто ускладнюється. Адже ініціалів у книзі зазвичай багато, з них починаються не тільки нові розділи, а й ті абзаци в тексті, які в друкарні вирішили виділити, наприклад, цитати зі Св. Письма. До того ж ці переважно невеликі, а

то й зовсім дрібні графічні форми часто бувають дуже подібні між собою, різняться кількома деталями, й на це може накладатися погана якість відбитка або дефектність примірника, отже, щоб розрізнити два подібні ініціали, інколи їх потрібно розглядати озброєним оком або навіть у збільшенні на цифровому фото. Напевне, саме неймовірно велика кількість ініціалів, помножена на різноманіття сюжетів, і ще раз помножена на ту кількість літер кириличної абетки, з яких можна було створити ініціали, і є причиною того, що досі немає системного дослідження цього виду книжкової графіки, хоча спорадично вони привертають увагу дослідників стародрукованих видань. У стародруках Унівської друкарні з фондів НБУВ виявлено ініціали з 574 дошок, усі вони є гравюрами на дереві й надзвичайно різноманітні за сюжетами й художнім вирішенням.

Сюжети ініціалів у кириличних книгах – окрема й дуже цікава тема для книгознавчих і мистецтвознавчих студій. Кириличні ініціали у почаївських стародруках неодноразово були предметами досліджень¹⁸, натомість ця частина унівської друкарської спадщини досліджена меншою мірою. Між тим в естетиці та сюжетах унівських і почаївських ініціалів є багато спільного, що не дивно, адже обидві друкарні працювали в одній українській кириличній традиції.

Композиційно унівські ініціали зазвичай вписані в обмежену рамкою форму прямокутника, рідше – квадрата, де чітко окреслена контуром представлена літера виступає на тлі зображення. Втім, зображення може й не мати зовнішнього контуру, а площину квадрата чи прямокутника формує орнамент. Інколи бачимо самодостатню літеру, сформовану орнаментом або предметним зображенням. Трапляються й оригінальні композиційні рішення: так ініціал «Г», дев'яту дошку цієї буквиці зі Службника 1740 р., складають власне літера, контур якої заповнено візерунком, і зображене поряд дерево, світле тло зображення не обмежене рамкою. Ініціал може бути й у вигляді накресленої літери, лінії якої прикрашено завитками (друге «К» у Требнику 1744 р.) або листям аканту (друга дошка «А» у Службнику святительському), або це може бути літера, стилізована з орнаменту («М» у Возслідуванні 1745 р.) чи квітів (друга «І» у Службнику 1740 р.). Поодинокі ініціальні літери повністю сформовані зображенням, наприклад, «В» у вигляді вузя, який звивається (Службник святительський, третя дошка з ініціалом на

¹⁸ Цинковська І., Юхимець Г. Художнє оздоблення почаївських стародруків // Друкарня Почаївського Успенського монастиря та її стародруки : збірник наукових праць. Київ, 2011. С. 62–94; Заболотна Н. Всесвіт у мініатюрі: ініціали почаївських кириличних стародруків // Острозький краєзнавчий збірник. Острог, 2021. Вип. 13. С. 324–330.

цю літеру у виданні), «О» у вигляді двох півмісяців, спрямованих один до одного (Службник святительський, перше «О»).

Розміри ініціалів в унівських стародруках дуже різні, найпоширенішими є відбитки близько 15 x 20 мм, такі ініціали майже універсальні – їх використовували і в великих, і в малоформатних виданнях. Також поширеним є розмір близько 25/30 x 30 мм, такі ініціали друкували переважно у виданнях у двійку і в четвірку. Загалом же розміри ініціалів варіюються від крихітних 10 x 10 мм (наприклад, «Б» з першої дошки у Требнику 1739 р.) до 48 x 60 мм («В» з сімнадцятої за порядком дошки у Службнику 1740 р.), тож друкарі під час складання тексту могли знайти буквицю, яка би підійшла для будь-якого набору.

Мініатюрні унівські ініціали вражають деталізацією, з якою передано зображення. Покликані бути оздобою, вони стають самодостатніми творами мистецтва. Сюжети зображень, якими супроводжено ініціальні літери, дуже різноманітні. За єдиним винятком простого штрихування (восьма дошка до «Г» у Требнику 1739 р.), це справжні міні-картини, інколи цілі сцени за участю кількох персонажів. Найчастіше в унівських ініціалах бачимо рослини, як живі, стилізовані або вирізьблені більш реалістично, квіти, листя, плоди, так і букети або кошики з квітами. Також у художньому світі ініціалів представлені тварини (олень, заєць, лев) та птахи (сокіл, сова, пелікан, орел – як символ Івана Богослова, він тримає каламар, а також стилізовані птахи).

В унівських ініціалах часто бачимо зображення святих, янголів (інколи янголи вбрані в український одяг), пугі. В Уневі, як і в Почаєві, під час оформлення книг не цуралися використовувати образи з античної міфології, так, зустрічаємо двох різних кентаврів (ініціали «Т» у Псалтирях 1678 р. і «Зерцалі богословії» Кирила Транквіліона Ставровецького). Трапляються символічні зображення, наприклад, «П» зі Всевидячим Оком (шоста дошка з цим ініціалом зі Службника святительського). Несподівано до тематичного кола зображень в унівських ініціалах увійшла геральдика, а саме герб митрополита Афанасія Шептицького, якому на той час підпорядковувалася друкарня, – дві різні «Ж» (у Службнику 1740 та Требнику 1744 р.). Тематика сюжетів і художні особливості унівських ініціалів, як і решта графічної спадщини друкарні, потребують значно глибшого вивчення, ніж дозволяють рамки вступної частини до каталогу. Маємо надію, що в пригоді для подальших досліджень і логічним продовженням цього каталогу стане альбом-каталог елементів унівської книжкової графіки, робота над яким ведеться авторкою.

Під час аналізу ініціалів кириличної книги привертає увагу той факт, що не на кожну літеру кириличної абетки вирізьблено ініціал. Це зумовлено функцією буквиць, адже сам термін «ініціал» (від латинського «initio» – «починаю») промовляє про використання їх на початку розділу чи абзаца, як і велося за традицією, а в українській і церковнослов'янській мовах є літери, з яких не починаються слова, наприклад, м'який знак, відповідно, потреби в таких ініціалах немає – не було, де їх використати. В цьому плані унівські друкарі підготували сюрприз для озброєного логікою дослідника стародруків. У Служебнику святительському (1740 р.) бачимо ініціал «Ъ» у вигляді журавля, і сформовані стилізованою рослинністю словотитло (виносна надрядкова «с» під титлом), і навіть ініціальне титло. Причиною їх створення стало те, що в оформленні цього видання застосовано оригінальний прийом: для друку заголовків розділів, для чого зазвичай використовували або в'язь, або ж літери великого кеглю, використано ініціали, в тому числі виготовлені спеціально для цього (враження складається через те, що в інших виданнях НБУВ таких дощок не відзначено, втім, як пам'ятаємо, матеріалом дослідження є лише частина унівської спадщини й наразі не можна стверджувати, наскільки повною є картина уявлень про репертуар унівської графіки). Таким, за лінгвістичною термінологією, okazіоналізмом і став ініціал титло.

Серед елементів художнього оздоблення незмінно привертає увагу в'язь, яка також походить з естетики рукописної книги. Проте, попри свою вишуканість і давню традицію, фантазійне переплетення літер і слів у заголовку в часи появи друкарства стає дещо архаїчним. Адже важливою характеристикою гравіювальних дощок – а в'язь також вирізьблювали на дерев'яній дошці, – є поліфункціональність, можливість бути використаними в різних виданнях, книгах різного змісту, інколи навіть різного формату, а місце використання в'язі обмежено конкретними розділами в конкретних виданнях. Тим не менше, захопивши кириличні стародруки на їхньому світанку, у XVII–XVIII ст. в'язь не здавала свої позиції. В унівських стародруках з НБУВ є два стилі в'язі: переплетення літер, інколи дуже умовне, як у дошках, що передують тексту літургії Іоанна Златоустого у Служебнику 1747 р. (до речі, наразі це єдиний відомий випадок з унівських друків, коли в'язь складається з двох рядків, а отже, двох дощок), та прикрашання літер в'язі рослинним орнаментом (інколи, як у заголовку «НАЧАЛО» зі Служебників 1733 і 1747 рр., літери вирізьблені окремо й відтворюють шрифтовий набір, а переплетені у в'язь за допомогою орнаменту з квітів і листя).

Серед оригінальних гравіюваних елементів Унівської друкарні є вирізьблені на дереві оздоби колонитулів, які бачимо вже в першому виданні

друкарні – Псалтирі 1648 р. У фондах НБУВ їх також можна побачити в обох виданнях Псалтиря 1678 р. Зазвичай для виділення і прикрашання колонтитулів з обох боків його тексту розташовували виливні прикраси (в тому числі і в межах рамки, якщо сторінки було взято в лінійні рамки). Щодо гравійованих оздоб колонтитулів із Псалтиря 1648 р., то в цьому виданні використано вісім мініатюрних (близько 32 x 15 мм) дощечок із зображеннями переважно рослин, також тут бачимо птахів і херувимів. Оскільки Псалтирі 1648 і 1678 р. надруковані в четвірку, з кожного боку цілого аркуша було розташовано по чотири сторінки, з яких кожна сторінка мала одну пару оздоб колонтитулів. Тобто, восьми дощок саме вистачало для оформлення сторінок, які друкували на одному боці аркуша. При цьому, за винятком однієї, ці оздобы композиційно побудовані як «праві» чи «ліві» відносно до тексту колонтитула, але поєднання їх у пари було довільним, на розсуд складальника.

В унівських друках є зображення, яке не належить до художнього оформлення, проте також виконане в техніці гравюри. Це імітація печатки, у фондах НБУВ її можна побачити у виданнях Службника та Службника святительського 1740 р., де її вміщено під текстом повеління про друк, даного унійним митрополитом Афанасієм Шептицьким. Гравійовані зображення печаток не були специфічно унівським явищем, подібні можна побачити, наприклад, у почаївських стародруках. Адже вміщене у книзі повеління про друк (яке водночас було своєрідним підтвердженням «легальності» видання) відображало відповідний документ, який в оригіналі було записано писарем, підписано ієрархом і скріплено печаткою, і відтворювало не тільки основний текст, а і його форму включно з підписом писаря і печаткою, для чого й потрібні були гравійовані імітації, які часто бували дуже умовними, якщо порівнювати їх зі справжніми печатками тих осіб.

Дрібними, проте помітними «учасниками» оздоблення стародруків є виливні прикраси. Виготовлені в той же спосіб, що і шрифтові літери (звідки й назва), ці невеликі елементи використовували для оздоблення колонтитулів, початків і кінців розділів, складання посторінкових рамок, смужок, які розділяли частини тексту, а також різних композицій у ролі заставок чи кінцівок. Прикметною особливістю використання цих оздоб в Уневі є прикрашання ними заставок, при чому утворювали композиційно складні, витончені візерунки, з застосуванням кількох видів виливних прикрас, що можемо побачити, наприклад, у Службнику 1733 р.

Також у розпорядженні Унівської друкарні були виливні елементи, які не можна вповні віднести до оздоб, але вони також не є літерами, хоча

використовували їх переважно в тексті. Йдеться про манікули та зірки. Манікули (мініатюрні зображення руки, що вказує пальцем) – вказівки, які найчастіше розташовували на зовнішньому полі, з огляду на розташування набору були праві й ліві манікули. Зірки найчастіше маркували примітку. І зірочку, й манікулу бачимо на арк. 189 II рахунку Службника 1733 р.).

Хоча гравійовані та виливні художні елементи зорозово привертають до себе основну увагу, важливою складовою оформлення книги є обрані друкарськими шрифти. Найперше зауважимо, що Унівська друкарня, на відміну від Почаївської, не мала у своїй касі курсивних шрифтів, тільки прямі. Також не було «жирного шрифту»: товщина ліній у літерах більш-менш залежала власне від кеглю.

Тим не менше, складальники досягали чіткої структурної організації тексту за рахунок використання шрифтів різного кеглю, відступів, відділення частин тексту смужками з виливних прикрас. На початку абзаців у функції ініціалів часто використовували заголовні літери більшого кеглю, ніж основний текст. Для виділення, наприклад, назв розділів, початкових літер, інколи навіть фрагментів тексту використовували червону фарбу – цинобру (кіновар). За спостереженнями над фондами НБУВ, цинобра, якою користувалися в Уневі, була не дуже якісною (хоча й не настільки, як у Супраслі): відбитки часто доволі світлі, інколи трохи розмиті.

Складання робили переважно в одну, інколи у дві колонки. Більша кількість колонок могла бути, наприклад, у списках помічених помилок. Якщо сторінку було взято в лінійні рамки, колонки зазвичай відокремлювали одну від одної дві лінійки. Розташування тексту колонки або сторінки часто завершували «лійкою» (набір «рівнобічним трикутником», спрямованим вершиною донизу).

Серед апарату друкованої книги, покликаною спростити користування виданням, в унівських стародруках традиційно для тогочасної української книги використано колонтитули, колонцифри, кустоди й позначення сигнатур. В колонтитулах унівських стародруків традиційно вміщували назви розділів, коли назва була занадто довгою, щоби вмістити в рядок, її скорочували до декількох слів (які, у свою чергу, скорочували за допомогою виносних літер, двокрапки, титла). Наприклад, у Службнику 1733 р. в основному тексті «**БОЖЕСТВЕННАА ЛѦТѦРГІА ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ ѠЦА НАШЕГО ІОАННА ЗЛАТОУСТАГО АРХІЕПИСКОПА КонстантинаА Града.**», а в колонтитулах – «с^т: ЛѦ^тр^гіа / Іѡанна Зла^т:» (арк. 84 – 99 II рахунку). Найчастіше колонтитули прикрашали з обох боків – виливними прикрасами, а інколи, як ішлося вище, гравійованими на дереві. У такий спосіб колон-

титули не лише допомагали швидко відшукати потрібне місце у книзі, але також слугували їй прикрасою.

Колонцифри – номери аркушів або сторінок, – в Уневі ставили у верхньому зовнішньому кутку сторінки й позначали кириличними цифрами, часто після колонцифри стояла крапка. Використання арабських цифр в унівських стародруках НБУВ не зафіксовано. Натомість у почаївських кириличних стародруках у другій половині XVIII ст. для колонцифр часто використовували арабські цифри, інколи паралельно з кириличними, можливо, просто брали їх із латинського набору (в Уневі ж такого набору не було).

Традиційні для українських стародруків кустоди використовували і в Уневі, ніяких особливостей щодо них не виявлено. Кустоди (початкове слово наступної сторінки в кінці, під основним текстом, попередньої) допомагають читачу не втратити зв'язне сприйняття тексту, а досліднику – легше оцінити дефектність примірника.

Унівські видання, як і переважна більшість стародруків узагалі, мали сигнатури – порядкові позначення зшитків у книзі, потрібні для правильного брошурування. Як правило, розташовувалися посередині нижнього поля. Сигнатури в унівських стародруках позначали літерами кириличної абетки, якщо абетки не вистачало для всього видання, коло розпочинали по новій із подвоєнням літер («Аа», «Бб» або «АА», «ББ» – друга літера була або малою, або великою). У Служебнику 1740 р. початкові пронумеровані зшитки мають доволі своєрідні позначення сигнатур:)а(,)б(та)в(, привертає увагу оригінальність розстановки дужок. Таких проявів складальницької творчості, як сигнатура у вигляді знака питання, виливної прикраси або зірочки, властивих почаївській друкарській спадщині (як правило, ними позначали випадково пропущені зшитки, інколи також початкові), в унівських виданнях з НБУВ не виявлено. Очевидно, в друкарні, щоби знайти таким нетрадиційним сигнатурам правильне місце під час брошурування, звертали увагу вже на пагінацію / фоліацію чи кустоди, або, ймовірно, керувалися усним розпорядженням. Зазвичай унівські сигнатури були на перших двох аркушах зшитка.

Цікаво, що такі, здавалося би, утилітарні елементи, як позначення сигнатур і колонцифри, можуть проливати світло на історію підготування видань. Наприклад, з огляду на деталі аркушевої формули, точніше, аркушів і сторінок, взірцем під час друку унівського Служебника 1733 р. був вільнюсько-супрасльський Служебник 1692–1695 рр. Це засвідчують як порядок аркушів, сторінок і знову аркушів, пропуски у фоліації (58, тоді 60 у другому рахунку), так і деякі особливості сигнатур (зшитки послідовно **А⁴ Б⁴ в⁴ г⁴ д⁴**

Є⁴ Ж⁴ С⁴ = с. 1–64, що відповідає кінцевим сторінкам вільнюської частини та З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М² = арк. 65–86, що відповідає нумерованим аркушам супрасльської частини). Питання потребує глибшого аналізу складу і тексту обох видань. Використання Унівською друкарнею супрасльських видань як взірців не є незвичайним явищем, адже за рік перед тим, у 1732 р., в Уневі було передруковане загальновідоме «Собраніє припадков» з супрасльського видання 1722 р.

В арсеналі Унівської друкарні XVIII ст. були засоби для друку нот (київської нотації), що було доволі рідкісним явищем на той час і свідчило також про володіння кимось зі складальників нотною грамотою.

Загалом унівські стародруки за стилем оформлення можна умовно поділити на дві категорії: «мінімалістично» та «традиційно» оформлені. Певний мінімалізм властивий передусім катехітичним виданням та іншим малоформатним книгам – Псалтирям, Требникам, тощо, а також окремо виданим службам. У таких виданнях відсутня червона фарба (або використана тільки на кількох сторінках, як пасхальні таблиці у Псалтирях). Також використано мінімум графіки, серед оформлення переважають виливні прикраси.

Традиційне для кириличної книги від часів її становлення оформлення – з використанням усього арсеналу елементів книжкової графіки (заставок, кінцівок, ініціалів і решти) притаманне великоформатним Службеникам. Згаданий Службеник святительський за кількістю оздоб і майстерністю виконання багатьох із них перевершує решту видань друкарні.

Отже, унівські стародруки у плані художнього оформлення перебували в загальному руслі тогочасної української книжності, віддаючи данину традиції та, водночас, надаючи простір для творчості граверам. Викликає повагу й винахідливість унівських складальників, які невеликими засобами досягали того, що текст ставав логічно структурованим і візуально зручним для сприйняття. Використання ж елементів книжкової графіки напряму залежало від взаємопов'язаних призначення і вартості видання: дорожчі літургійні книги були ошатно оздоблені, для прикрашання дешевих повчальних видань використовували мінімум оздоб. Загалом, графіка унівських стародруків варта глибшого дослідження, чому покликаний посприяти запланований альбом-каталог.

Доповнення та уточнення бібліографії. Варіанти друку та контрафактні видання

Найповнішим щодо друкарської спадщини Унева досі є каталог стародруків Я. Запасака, Я. Ісаєвича¹⁹, найновіші дані з приводу унівських видань XVII ст. наведені в каталозі кириличних стародруків Н. Бондар і Р. Кисельова²⁰. Унівські стародруки відображено в сучасних попримірникових каталогах тих установ, де вони зберігаються. Серед них найвагомішим є каталог В. Бочковської та Л. Хаухи²¹, який містить не лише наукові описи видань і примірників із фондів музею, а й також цінний і фахово впорядкований ілюстративний матеріал. Імовірно серед унівських стародруків (утім, це твердження є справедливим щодо спадщини різних українських друкарень) можуть бути ще невідомі видання, як легальні, так і контрафактні, та варіанти видань, які можна виявити тільки в ході фронтального вивчення фондів *de visu*, хоча інколи їх удається знайти і несподівано.

Оскільки базою для будь-якого каталогу українських кириличних стародруків, і цього каталогу в тому числі, є неодноразово згадана тут праця Я. Запасака, Я. Ісаєвича з інформацією про відомі наразі публікації певної друкарні, розгляньмо видання, що доповнюють цю бібліографію.

Хронологічно першим таким виданням, віднайденим у фондах НБУВ є другий Псалтир 1678 р. Його примірник зафіксовано в каталозі кириличних стародруків НБУВ 2008 р.²², згодом, під час укладання нашого каталогу, було виявлено ще один примірник цього видання. Унівські Псалтирі 1678 р., попри велику зовнішню подібність, мають низку розбіжностей у наборі та художньому оформленні. Гравійовані елементи художнього оздоблення з інформацією про місця їх розташування детально перелічені в описах видань. Нижче звернімо увагу передусім на такий показник, як текст початкових рядків на певних сторінках.

Окрім наявності чи відсутності пробілів, наприклад, між прийменником і наступним словом (це траплялося дуже часто з огляду на неусталене написання), яке інколи може трактуватися суб'єктивно, адже пробіли між

¹⁹ Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. Львів, 1981–1984. Кн. 1; Кн. 2, Ч. 1; Кн. 2, Ч. 2.

²⁰ Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / уклад. Н. П. Бондар, Р. С. Кисельов, за участю Т. М. Росовецької. Київ, 2008. 232 с., 44 арк. іл.

²¹ Бочковська В. Г., Хауха Л. В., Адамович В. А. Каталог видань Почаївського та Унівського монастирів XVIII–XX ст. з колекції Музею книги і друкарства України. Київ, 2008. 360 с.

²² Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / уклад. Н. П. Бондар, Р. С. Кисельов, за участю Т. М. Росовецької. Київ, 2008. № 469; там само с. 7.

словами могли бути різної ширини, привертають увагу такі приклади: на арк. 75 у слові «Гласомъ», яке розпочинається з ініціала, у виданні А (досі відомому) мала літера «л», у виданні В (виявленому) – велика «Л». На арк. 95 відповідно «финиѣтъ» у виданні А та «финиѣтъ» у виданні В. На арк. 100 у першому рядку крім неоднакових пробілів бачимо «нашъ» у виданні А та «нашъ» у виданні В. Решта відмінностей також невеликі: «єси» і «єсы» (арк. 125), «пре (!) тѣ» і «преѣтѣ» (арк. 130), «в'нихъ» і «в'ниъ» (арк. 155), «И поемъ каѣисмѣ» та «Ипоемъ каѣисмѣ» (арк. 205), «Вісектовое» і «Вісектовое» (арк. [5] III рахунку) у виданнях А та В відповідно. Це тільки розбіжності на вибіркових (кожному п'ятому) аркушах і тільки на початкових рядках лицьового боку, загалом же по тексту, – а це канонічний текст Псалтиря, де не могло бути змін, – таких розбіжностей значно більше і вкупі з інакшим розташуванням елементів книжкової графіки вони демонструють, наскільки два видання відмінні між собою. Так само добре демонструє відмінності між виданнями набір заголовків розділів: «Пѣснь мѡисеова...» (Вид. А) і «Пѣснь Мѡисеова...» (Вид. В) на арк. 153; «Пѣснь Аннина, матерє самѣила Пророка» (Вид. А) і «Пѣснь Аннина, матерє Самѣила Пророка» (Вид. В) на звороті арк. 156; «прѣрка Аввакума» (Вид. А) і «Прѣрка Аввакума» (Вид. В) на звороті арк. 157; «Ісаїи прѣрка» (Вид. А) та «Ісаїи Прѣрка» (Вид. В) на арк. 159; «отрокѡвъ» (Вид. А) і «Утрокѡвъ» (Вид. В) на арк. 161; «Пѣснь осмаѣ» (Вид. А) і «Пѣснь осмаѣ» (Вид. В) на арк. 163; «Мѣтваѣ» (Вид. А) і «Молитѡва» (Вид. В) на звороті арк. 165; «МНОГОМИЛТИВОЕПѢВЪЕМОЕ ВЪ ПРАЗДНИКИ» (Вид. А) і «МНОГОМАТИВОЕПѢВЪЕМОЕ ВЪ ПРАЗДНИКИ» (Вид. В) на арк. 166; «и всѣмъ сѣмъ» (Вид. А) та «и всѣмъ сѣмъ» (Вид. В) на звороті арк. 205; «ПѢВЪЕМОЫ ЗАВѢАКО ПРОШЕНІЕ» (Вид. А) і «ПѢВЪЕМОЫ ЗА ВѢАКО ПРОШЕНІЕ» (Вид. В) на арк. 209; «молеѣ» (Вид. А) і «Молеѣ» (Вид. В) у колонтитулах на зворотних боках арк. 209 II рахунку – [1] III рахунку; «Зсѣдмочисланикомъ» (Вид. А) і «Зсѣдмочисланикомъ» (Вид. В) на арк. [2] III рахунку; «НАДНИМъ» (Вид. А) і «НАДъ НИМъ» (Вид. В) на арк. [3] III рахунку; «О КЛЮЧИ ПАХАЛИНОМъ» (Вид. А) і, відповідно, «О КЛЮЧИ ПАХАЛИНОМъ» (Вид. В) на звороті арк. [3] III рахунку. Попри те, що ці відмінності дрібні, полягають часом в одній літері, їхня кількість, беручи до уваги розбіжності по всьому тексту та художньому оформленні, достатня для розрізнення обох видань у ході атрибуції.

Псалтирі 1678 р. – не єдиний випадок наявності візуально подібних видань в історії Унівської друкарні. Завдяки попримірниковій звірці, а саме

ретельному посторінковому зіставленню примірників було виокремлено два контрафактні видання Требників середини XVIII ст. Раніше було виявлено одне з них ²³, згодом вдалося атрибутувати друге. У каталозі вони умовно позначені як «видання А» (№ 16) і «видання В» (№ 17 у каталозі) відповідно. Імовірно, обидва вони вийшли між 1739 і 1744 рр. – роками випуску найближчих за часом «легальних» унівських Требників, видання В, можливо, було надруковане раніше, ніж видання А; детальніше про це йтиметься нижче. Серед численних відмінностей у наборі та використанні елементів художнього оздоблення контрафактних і близьких до них за часом видань 1739 і 1744 рр. (у каталозі Запасака, Ісаєвича №№ 1334 і 1474 відповідно) привертає увагу відсутність у контрафактних Требниках благословення на друк від місцевого ієрарха, необхідне для продукції монастирських друкарень (стан дефектності примірника «другого» контрафактного видання дозволяє тільки робити припущення в цьому напрямку). Загалом же обидва контрафактні видання Требників дуже подібні між собою, а також із виданням 1744 р. Тоді як від видання 1739 р. (яке було взірцем для наступних; на титулі контрафактного видання А залишили 1739 як рік виходу) вони істотно відрізняються. Розгляньмо нижче ці відмінності, оскільки в каталожній частині описи цих видань розташовано за хронологією, що ускладнює наочність порівнянь.

Титули: у виданні 1739 р. цільногравійований (мідерит із підписом «М: Fuglewicz.»), у виданнях 1744 р. та «А» ідентичний текст різного набору (відмінності стосуються переносів, використання виносних літер, розкриття скорочень під титлами) з датами виходу відповідно «1744» та «1739». Привертає увагу формулювання місця видання як «**Изданъ въ Монастѣри Чневскомъ**» (1744 р.) та «**въ Манастири**» (Вид. А), написання «**въ Манастири**» бачимо також у виданні 1739 р., яке, можливо, правило за взірць під час роботи над контрафакцією. У примірнику видання «В» титул втрачено.

Формат усіх чотирьох видань 8°. Формула сигнатур однакова у виданнях 1744 р. та контрафактних, у виданні 1739 р. початковий зшиток – [1]², кінцевий – ДД³ (у подальших виданнях кінцевий зшиток ДД⁴). Відповідно, видання 1739 р. має 365 аркушів, а три наступні – по 364 аркуші. Аркушева формула видання 1739 р. [2], 359, [4] арк., видання 1744 р. і контрафактних – [1],

²³ Заболотна Н. Невідоме унівське видання требника у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: історія і сучасність: доповіді та повідомлення Міжнародної наукової конференції, Львів, 28–30 жовтня 2010 р. Львів, 2010. С. 180–184.

359, [1] арк. Усі видання надруковано в одну колонку, з використанням тільки чорної фарби. Кількість рядків на сторінці та розміри шпальти й повного дзеркала набору різняться: у виданні 1739 р. і контрафактному «В» 21 і 25 рядків (детально див. в описах), у виданні 1744 р. і контрафактному «А» – 21 і 24. Шрифти в усіх чотирьох виданнях використано однакові. Розміри набірної шпальти – 131 x 77 мм (1739 р.), 128 x 80 мм (1744 р.), 130 x 80 мм (Вид. А) і 132 x 77 мм (Вид. В). Відповідно повне дзеркало набору (з урахуванням колонтитулів, кустод, фоліації сигнатур – усіх елементів, що виходять за межі основного тексту) становить 143 x 77 мм (1739 р.), 138 x 80 мм (1744 р.), 140 x 80 мм (Вид. А) і 143 x 77 мм (Вид. В). Як і майже всі унівські видання, Требники XVIII ст. мають колонтитули, що значно спрощує пошук тексту потрібного чину, а також надає набору завершеності. На деяких сторінках у стародруках колонтитулів могло не бути – наприклад, якщо набір розпочинався із заставки (або композиції з виливних прикрас) та нового розділу або всю сторінку займала гравюра. Цікаво, що відсутність колонтитулів (а відповідно й розташування розділів) на деяких нумерованих аркушах (тобто, другого рахунку) збігається в усіх чотирьох виданнях, за єдиним винятком арк. 163, на якому немає колонтитула у виданні 1744 р. Такий збіг може свідчити про те, що Требник 1739 р. був ніби взірцем для складальників трьох подальших видань, які орієнтувалися вже на власну продукцію. Колонцифри в усіх Требниках (як і решті унівських видань в НБУВ) надруковано кириличними цифрами, вміщеними, як правило, у верхньому зовнішньому кутку сторінки (принаймні, в НБУВ немає унівських видань із колонцифрами по центру сторінки), єдине, що привертає в них увагу – це використання крапки в кінці або її відсутність. Крапки в колонцифрах не були обов'язковим явищем, наприклад, у почаївській друкарській традиції їх практично не використовували. Проте у випадку з унівськими Требниками XVIII ст. крапка стає показовою для розрізнення видань. Так, у виданні 1739 р. деякі з колонцифр мають крапку, деякі ні. У виданнях 1744 р. і контрафактному «А» крапка після колонцифри є. Натомість у виданні «В» колонцифра без крапки.

Істотні відмінності в наборі між виданнями бачимо на прикладі початкових рядків аркушів. Для опису було обрано кожний п'ятий за рахунком аркуш. Розгляньмо ті приклади, де є відмінності набору (табл. 3). Аркуші, на яких однаковий набір в усіх виданнях, а також ті, які в одному з видань не збереглися і не можуть забезпечити матеріал для порівняння, тут не цитуємо.

Початкові рядки видань Требника 1739, 1744 та [1739–1744] рр.

Арк. 10 II рах.	нашого, онѣмъ бо тѣ заклиная: Ѡ- (1739)
	го, онѣмъ бо тѣ заклиная: Ѡнди Ѡ (1744)
	нашого, онѣмъ бо тѣ заклиная: Ѡнди (А)
	[...]шого, онѣмъ бо тѣ заклиная: [...] (В)
Арк. 20 II рах.	ЧИНЪ, (1739)
	ЧИНЪ. (1744)
	ЧИНЪ. (А)
	ЧИНЪ, (В)
Арк. 25 II рах.	Ѣтителѣ. (1739)
	Ѣвѣтителѣ. (1744)
	Ѣвѣтителѣ. (А)
	Ѣтителѣ. (В)
Арк. 30 II рах.	когда и комѣ не давати и Ѡлагати требѣ (1739)
	грѣхи казнѣю: за грѣхиже не павныѣ, аще (1744)
	хи казнѣю: за грѣхиже не павныѣ, аще бы и (А)
	когда и комѣ не давати и Ѡлагати требѣ (В)
Арк. 35 II рах.	Вѣрѣю въ єдинаго Бѣга: Млтва Гѣднѣ; сі- (1739)
	Вѣрѣю въ єдинаго Бѣга: Млтва Гѣднѣ; (1744)
	Вѣрѣю въ єдинаго Бѣга: Млтва Гѣднѣ; (А)
	Вѣрѣю въ єдинаго Бѣга: Млтва Гѣднѣ; сі- (В)
Арк. 40 II рах.	послѣшенство малжеѣское: анжѣ (1739)
	Іѣ Имѣкъ: верѣ себѣ тебе Имѣкъ: (1744)
	Іѣ Имѣкъ: верѣ тебе себѣ Имѣкъ: (А)
	послѣшенство малжеѣское: анжѣ (В)
Арк. 45 II рах.	Невѣста съ своими дрѣги. Ставѣже Іерей при (1739)
	блгоговѣнїемъ и страхомъ Бжїимъ (1744)
	блгоговѣнїемъ и страхомъ Бжїимъ (А)
	Невѣста съ своими дрѣги. Ставѣже Іерей при (В)

Арк. 50 II рах.	но имѣже дано естъ. Сѣтъ во ско- (1739)
	но имѣже дано естъ. сѣтъ во скопци, (1744)
	но имѣже дано естъ. Сѣтъ во скопци, (А)
	но имѣже дано естъ. Сѣтъ во ско- (В)
Арк. 60 II рах.	глаголахѹ же Іѹдее исцѣлѣвшомѹ: Сѣв- (1739)
	день глахѹ же Іѹдее исцѣлѣвшемѹ: сѣв- (1744)
	глахѹже Іѹдее исцѣлѣвшемѹ: Сѣвво- (А)
	глаголахѹ же Іѹдее исцѣлѣвшомѹ: Сѣв- (В)
Арк. 70 II рах.	пріймѣте вса оружїа Бжїа, да воз- (1739)
	пріймѣте вса оружїа Бжїа, да воз- (1744)
	пріймѣте вса оружїа Бжїа, да воз'- (А)
	пріймѣте вса оружїа Бжїа, да воз- (В)
Арк. 75 II рах.	єлеемъ Бжѣтвеннымъ и прости грѣхи (1739)
	рѹкою чѹвства болащаго раба твоегѡ (1744)
	рѹкою чѹвства болащаго Раба твоего (А)
	єлеемъ Бжѣтвеннымъ и прости грѣхи (В)
Арк. 80 II рах.	не впадетъ въ тмѹ: но Знаменоносецъ (1739)
	не впадетъ въ тмѹ: но знаменоносецъ (1744)
	не впадетъ въ тмѹ: но Знаменоносецъ (А)
	не впадетъ въ тмѹ: но Знаменоносецъ (В)
Арк. 85 II рах.	мѣте таже оуготовахъ вамъ почести (1739)
	послѣдовавши вѣрою: прійдѣте и при- (1744)
	послѣдовавши вѣрою: прійдѣте и при"- (А)
	мѣте таже оуготовахъ вамъ почест[и] (В)
Арк. 90 II рах.	дарѹ" емѹ блженю ѡрадѹ, и прости емѹ (1739)
	емъ ннѣ же съ оусилѣмъ ѡнде ѡ насъ, (1744)
	емъ ннѣ же съ оусилѣмъ ѡнде ѡ насъ, (А)
	дарѹ" емѹ блженю ѡрадѹ, и прости емѹ (В)

Арк. 95 II пах.	созданіе ѿ Б҃га и мамы храминѣ нерѣко- (1739)
	созданіе ѿ Б҃га и мамы храминѣ нерѣко- (1744)
	созданіе ѿ Б҃га и мамы храминѣ нерѣко- (А)
	созданіе ѿ Б҃га и мамы храминѣ нерѣко- (В)
Арк. 100 II пах.	щажѣ ти Д҃ха, нѣѣ и прѣнѣ, и въ вѣки (1739)
	щажѣ ти Д҃ха, нѣѣ и прѣнѣ: и въ вѣки (1744)
	щажѣ ти Д҃ха: нѣѣ и прѣно, и въ вѣки (А)
	щажѣ ти Д҃ха, нѣѣ и прѣнѣ, и въ вѣки (В)
Арк. 215 II пах.	гоже вѣидатѣ, но доволни бѣдѣтѣ (1739)
	гоже вѣидатѣ, но доволни бѣдѣтѣ (1744)
	гоже вѣидатѣ, но доволни бѣдѣтѣ (А)
	гоже вѣидатѣ, но доволни бѣдѣтѣ (В)
Арк. 220 II пах.	ривый съ неразлѣчною помощію невѣ- (1739)
	сотворивый съ неразлѣчною помощію не- (1744)
	створивый съ неразлѣчною помощію не- (А)
	ривый, съ неразлѣчною помощію невѣ- (В)
Арк. 225 II пах.	Г҃демъ нѣимъ Іс Х҃мъ, на брацѣ въ (1739)
	Г҃демъ нѣимъ Іс Хр҃томъ на брацѣ въ (1744)
	Г҃демъ нѣимъ Іс Хр҃томъ на брацѣ (А)
	Г҃демъ нашимъ Іс Х҃мъ, на брацѣ въ (В)
Арк. 230 II пах.	Всѣко дыханіе да хвалитѣ Г҃да. (1739)
	Всѣко дыханіе да хвалитѣ Г҃да. (1744)
	Всѣко дыханіе да хвалитѣ Г҃да. (А)
	Всѣко дыханіе да хвалитѣ Г҃да. (В)
Арк. 235 II пах.	днемъ: исѣмѣ прозѣбаетѣ и растетѣ, (1739)
	днемъ: и сѣмѣ прозѣбнетѣ и растетѣ, (1744)
	днемъ и сѣмѣ прозѣбаетѣ и растетѣ, (А)
	днемъ: исѣмѣ прозѣбаетѣ и растетѣ, (В)

Арк. 240 II рах.	злаа, въ сей цѣло" міра части возвѣж-да- (1739)
	злаа, въ сей цѣлой мира части возвѣж- (1744)
	злаа, въ сей цѣлой мира части во ^з вѣж"- (А)
	злаа, въ сей цѣло" міра части возвѣж-да- (В)
Арк. 245 II рах.	Въ Има Оца, и Гна, и с ^т : Дха Амѣн". (1739)
	кропитъ вса ровы, и мѣсто все глагола. (1744)
	кропитъ вса ровы, и мѣсто все глагола: (А)
	Въ Има Оца, и Гна, и с ^т : Дха Амѣн". (В)
Арк. 250 II рах.	да раби твон сіе блг ^ѣ вити вожделѣ ^ѣ шій (1739)
	вностій сохранити изволиши, соблюды (1744)
	вностій сохранити изволиши, соблюди (А)
	да раби твон сіе блг ^ѣ вити вожделѣ ^ѣ шій (В)
Арк. 255 II рах.	и в" сем" славим" Пр ^ѣ тоє и великолѣпое И- (1739)
	невредителнѣ же кѣ пріа ^т тїю: тако да и (1744)
	вредителнѣ же кѣ пріа ^т тїю: такъ да (А)
	и в" сем" славим" Пр ^ѣ тоє и великолѣпое И- (В)
Арк. 260 II рах.	Лица Бга Гіанна, ѿ Лица Бга Іилева. (1739)
	Земла потрасеса нбо нѣса канѣша ѿ (1744)
	Земла потрасеса нбо нѣса канѣша ѿ (А)
	Лица Бга Гіанна, ѿ Лица Бга Іилева. (В)
Арк. 265 II рах.	Блг ^ѣ веніє твое Г ^ѣ ди, да снідетъ на сѣ- (1739)
	Дхѣ ннѣ и пр ^ѣ но, и въ вѣки вѣковѣ Д: (1744)
	и Гнѣ, и с ^т омѣ Дхѣ: ннѣ и пр ^ѣ но и въ вѣки (А)
	Блг ^ѣ веніє твое Г ^ѣ ди, да снідетъ на сѣ- (В)
Арк. 270 II рах.	и с ^т омѣ Дхѣ: ннѣ и пр ^ѣ но, и въ вѣки вѣкѣ (1739)
	ннѣ, и тебѣ славѣ во ^з силаємъ, Оцѣ и (1744)
	ннѣ, и тебѣ славѣ во ^з силаємъ, Оцѣ и Гнѣ, (А)
	и с ^т омѣ Дхѣ: ннѣ и пр ^ѣ но, и въ вѣки вѣкѣ (В)

Арк. 275 II рах.	время плоды свои, и мы сподобимся (1739)
	и поспѣти Виноградъ сей, и напои егѡ (1744)
	и поспѣти Виноградъ сей, и напои егѡ (А)
	время плоды свои, и мы сподобимся (В)
Арк. 280 II рах.	рѣющимъ имъ, и ѿ радости чѣдающимъ (1739)
	показа имъ рѣцѣ и нозѣ, ещѣже не вѣ- (1744)
	показа имъ рѣцѣ и нозѣ, ещѣже не вѣ- (А)
	рѣющимъ имъ, и ѿ радости чѣдающимъ (В)
Арк. 285 II рах.	просвѣщатисѧ, и оумирающемъ (или (1739)
	просвѣщатисѧ, и оумирающъ (или оу- (1744)
	просвѣщатисѧ, и оумирающемъ (или (А)
	просвѣщатисѧ, и оумирающемъ (или (В)
Арк. 290 II рах.	(відступ) Кропитъ Водю сщѣнною. (1739)
	+ и Ѣна + и сѣагѡ Дѣа: + Аминь. (1744)
	+ и Ѣна + и сѣагѡ Дѣа: + Аминь. (А)
	(відступ) Кропитъ Водю сщѣнною. (В)
Арк. 300 II рах.	славословію трисѣнаго {тв}оего Бжѣтва возъ- (1739)
	мающе, члѣколюбнѣ росъ блѣти прѣтаго Дѣа (1744)
	мающе, члѣколюбнѣ росъ блѣти Прѣтаго Дѣа (А)
	славословію трисѣнаго {тв}оего Бжѣтва возъ- (В)
Арк. 305 II рах.	оупорнѣ пребывающаго оудержавашѣа, (1739)
	Папи Римскаго Имѣкѣ: мнѣ врѣченною, (1744)
	нѣего Папы Римскаго Имѣкѣ: мнѣ врѣ- (А)
	оупорнѣ пребывающаго оудержавашѣа, (В)
Арк. 310 II рах.	ради мылосердѣа самъ да разрѣшитъ (1739)
	шій Архїерей своего преблагѣтробнагѡ (1744)
	шій Архїерей своего преблагѣтробнаго (А)
	ради мылосердѣа самъ да разрѣшитъ (В)

Арк. 315 II рах.	Ѡ дѣи въ правѣѣрїи, наде*дѣ въскресенїа и (1739)
	Ѡ дѣи въ правѣѣрїи, надеждѣ воскрѣнїа и (1744)
	Ѡ дѣи въ правѣѣрїи, наде*дѣ воскрѣнїа и (А)
	Ѡ дѣи въ правѣѣрїи, наде*дѣ въскресенїа и (В)
Арк. 320 II рах.	союзѡвъ раздрѣшити восхотѣ: еже вѣ (1739)
	Кимитирѡ ннѣпосли, и нхѣже здѣ тѣлеса (1744)
	Кимитирѡ ниспосли, и нхѣже здѣ тѣлеса (А)
	союзѡвъ раздрѣшити восхотѣ: еже вѣ (В)
Арк. 325 II рах.	Кнѧземъ симъ быѣшимъ вѣ немъ. Ѣkw (1739)
	ѡтебѣ граде Бжїй. Поманѡ Раавъ, и (1744)
	ѡ тебѣ граде Бжїй. Поманѡ Раавъ, и (А)
	Кнѧземъ симъ быѣшимъ вѣ немъ. Ѣkw (В)
Арк. 330 II рах.	<i>(відступ)</i> по велицей твоей млѣти. (1739)
	прїѣми, грѣхѣ нѣша волныа и невоѣныа (1744)
	прїѣми, грѣхѣ нѣша волныа и невоѣниа (А)
	<i>(відступ)</i> по велицей твоей млѣти. (В)
Арк. 335 II рах.	ты и Кѣwtѣ сѣтына твоеа: и тако въ- (1739)
	воздержнѣтъ. Воскрѣни Гѣди въ покой твой, (1744)
	во*держнѣтъ. Воскрѣни Гѣди въ покой твой, (А)
	ты и Кѣwtѣ сѣтына твоеа: и тако въ- (В)
Арк. 340 II рах.	гда кѣ бл҃гомѡ всѣхѣ наставляаа, кѣ въ (1739)
	спрїѣтїю нѣѣнаго вѣнца прїведеи. Тибѡ (1744)
	спрїѣтїю Нѣѣнаго вѣнца прїведеи. Ты бо (А)
	гда кѣ бл҃гомѡ всѣхѣ наставляаа, кѣ въ (В)
Арк. 345 II рах.	<i>(відступ)</i> Посемъ Іерей глѣтъ Млѣтѡ настоѣщѣю. (1739)
	Посемъ Іерей глѣтъ млѣтѡ настоѣщѣю. (1744)
	<i>(відступ)</i> Посемъ Іерей глѣтъ Млѣтѡ настоѣщѣю. (А)
	Посемъ Іерей глѣтъ Млѣтѡ настоѣщѣю. (В)

Арк. 350 II рах.	чѣвколюбію притѣкающих: но избави насъ ѿ (1739)
	нію, дѣла рѣкъ твоихъ непрезри къ твоємѹ (1744)
	нію, дѣла рѣкъ {тв}оихъ, непрезри къ {тв}оємѹ (А)
	[чѣвко]любію притѣкающих: но избави насъ ѿ (В)
Арк. 355 II рах.	Помѡѡи мѡ Бжѣ, по велицей млѣти: (1739)
	по Псалмѣ Глава: Иннѣ: Іерей посемъ (1744)
	(відступ) По Псалмѣ Глава: Иннѣ: Іерей посемъ (А)
	Помѡѡи мѡ Бжѣ, по велицей млѣти: (В)

Варто зазначити, що видання В представлене в НБУВ одним дефектним примірником зі втратами початкових, кінцевих і багатьох аркушів усередині книжки, та одним фрагментом із декількох аркушів, що не дає змоги повністю описати склад цього видання.

Отже, кожне видання має титульний аркуш, за ним іде текст благословення на друк, даного митрополитом Афанасієм Шептицьким. У виданні 1739 р. воно вміщене на другому нумерованому аркуші, який іде за титулом, у виданнях 1744 р. і виданні А між 1739 і 1744 – на звороті титулу (у виданні А – з датою 1739 р.); у виданні В у примірниках НБУВ цієї частини бракує. Власне текст книги розпочинається розділом з настановами священникам про таїнства (арк. 1–2 зв.), за яким іде розділ про «**ЧАСТИ СЪЩЕСТВЕННІА БЖѢСТВЕННЫХЪ ТАИНЪ**» (арк. 3–3 зв.); у примірнику видання В цих аркушів бракує, але напевне такі розділи були й там. Загалом збігається не тільки склад усіх чотирьох видань, а навіть і сторінки розділів. Є поодинокі винятки: чин благословіння і покладення першого каменя на заснування нової церкви, що розпочинається на арк. 321, закінчується у виданнях 1739 р. і В на звороті арк. 325, а у виданнях 1744 р. і А – на арк. 326 II рахунку; чин благословіння нової церкви розпочинається на арк. 326 і закінчується у виданнях 1739 р. і В на арк. 333, а у виданнях 1744 р. і А – на звороті арк. 333 II рахунку.

Розбіжності у процитованих рядках частіше викликані технічними причинами, пов'язаними з процесом складання, і меншою мірою – з редакційною роботою над виданнями Требників. Із наведених прикладів бачимо, що видання В за набором ближче до видання 1739 р., а А – до 1744 р.

Доказом того, що контрафактні видання побачили світ до 1740 р., може бути текст шлюбної присяги. У виданні А та 1739 р. у: «**Я Имѣкѣ: вѣрѹ**

тебе себѣ Имѣкѣ:»; у виданні 1740 р. виправлено помилку в порядку слів: «**И Имѣкѣ: берѣ себѣ тебе Имѣкѣ:**».

Усі чотири видання різняться за художнім оформленням. Форта у примірниках видання В втрачена, у решті видань форти різні. Решта гравійованих і виливних елементів частково повторюються, але їхній репертуар і місця застосування в наборі також мають відмінності залежно від видання. Через велику кількість і різноманітність елементів оздоблення детальний аналіз відмінностей не наводимо, проте зіставити їх можна буде за майбутнім альбомом-каталогом художнього оздоблення унівських стародруків НБУВ.

Окрім візуально подібних видань серед унівської спадщини є варіанти друку в межах одного видання. Основним критерієм розмежування варіантів видання й окремих публікацій є обсяг і характер відмінностей: якщо відмінності між двома масивами примірників стосуються великої кількості аркушів, значних розбіжностей у наборі, наявності й розташування елементів художнього оформлення, то, найімовірніше, маємо справу з двома різними виданнями. Якщо ж відмінності між примірниками нечисленні й не такі різючі, швидше за все, йдеться про варіанти. У ході попримірникового дослідження унівських стародруків НБУВ було виявлено, що варіанти видань були не надто поширеними серед продукції цієї друкарні. Основні відмінності між варіантами унівських видань полягають у заміні чи вилученні певних розділів з тексту, наявності вклейок, тобто, пов'язані зі змінами у складі видання. Трапляються також варіанти набору окремих аркушів без змін тексту, де відмінності полягають, наприклад, у заміні дошок ініціалів на інші.

У ході попримірникових досліджень виявлено варіанти друку серед Службників. У Службнику 1740 р. (Запаско, Ісаєвич № 1358) частина примірників має вклейку між с. 26 і 27 II рахунку. Це цілоаркушева гравюра-мідерит із зображенням Розп'яття з чотирма предстоячими (265 x 155 мм). Вклейка могла бути пізнішим додатком (що більш імовірно), або від початку вставленою до вибраних примірників. Також у цьому виданні виявлено варіант друку с. 265–[1] II рахунку, відмінності стосуються і тексту, й оформлення. В основній частині накладу тут уміщено службу **О Пресладкомѣ Имени Іисовѣ** і розділ «**УВѢЩАНІЕ У СЛѢДѢХЪ ОБЩИХЪ**», після тексту розташовано кінцівку. У шести примірниках НБУВ (Кир.4414п, Кир.4429п, Кир.4430п, Кир.4432п, Кир.4434п, Кир.5270п) інакший набір тексту служби **О Пресладкомѣ Имени Іисовѣ** (відмінності в розташуванні рядків), після неї замість увіщання надруковано служби святим католицької церкви – Антонію Падуанському і Казимиру (с. [1] II рах.). Відповідно ця сторінка вся

заповнена текстом, кінцівки немає, в оформленні використано ініціал **Б**. Набір на варіантній с. [1] II рахунку вміщено в ту саму рамку з виливних прикрас, що й на відповідній сторінці в основному накладі, підтвердженням є, зокрема, двокрапка поміж виливними прикрасами в нижньому краї рамки, розташована в обох варіантах на тому самому місці. Варто зазначити, що не спостерігається закономірності між наявністю/відсутністю вклейки та використанням варіантного друку с. 265–[1] II рахунку.

Службник 1747 р. (Запаско, Ісаєвич № 1588) має варіант початку. В основному накладі перший зшиток має чотири нумеровані аркуші: титул, повеління на друк Службника митрополита Афанасія Шептицького, дане в Уневі 14.IV.1746. р. (зворот титульного аркуша), передмова до священників (арк. [2]) і зміст (арк. [3]–[4] зв.). У примірниках із варіантом початку замість чотирьох початкових нумерованих аркушів наявні три: титул з тією ж фортою (відбиток форти-мідерита чорного, а не коричневого відтінку), але інакшим набором тексту й без благословення на друк на звороті та змісту. Відмінності в наборі передусім стосуються поділу на рядки, використання великої літери, розділових знаків, також в основному накладі зазначено, що це – третє видання Службника, у варіанті відомості про видання відсутні.

Вперше в науковому каталозі зображено Грамоту-послання Варлаама Шептицького 1712 р. (позиція каталогу № 8). Її було виявлено під час опису фрагментів стародруків у відділі. Це видання дійшло до наших днів в ушкодженому стані: у вигляді двох розрізнених аркушів формату 2° (очевидно, друкувалося на розвороті). Верхню частину початкового аркуша втрачено, отже, точний заголовок видання невідомий. Умовне формулювання «грамота-послання» відбиває жанр твору: послання за змістом і грамота за формальними ознаками включно з особистим підписом і печаткою. Друкований документ зазнав реставрації ще у XIX ст. доступними тоді способами й засобами, на доклеєному шматочку паперу він має запис бібліотеки василіянського монастиря у м. Володимирі-Волинському, зроблений коричневим чорнилом почерком XIX ст.: «Bibliothecae Collegii Vladimiriensis Patrum Basilianorum». Також доклеєна частина має наліпку початку XX ст. із записом синім чорнилом «Грамота Львів. єпископа Варлаама. Унів, 1712». Увесь документ складався з двох аркушів – чотирьох сторінок кириличного друку шрифтом, характерним для друкарні Унівського Успенського монастиря. Збережена частина першої сторінки не заповнена друком. Також, наскільки видно зі збережених аркушів, у виданні немає елементів художнього оздоблення. Проте логічно припустити, що воно могло розпочинатися заставкою

чи гравійованим ініціалом у першому слові. Детальніше про Грамоту-послання єпископа Варлаама Шептицького – в каталозі (№ 8) та публікації, присвяченій цьому стародруку ²⁴.

У бібліографічних джерелах подібного видання не виявлено, проте варто зазначити, що аркушеві друки вкрай рідко стають об'єктами бібліографії, як через специфіку їх форми та складнощі в їх ідентифікації, так і через невелику наявність у бібліотечних фондах. Самостійність побутування не сприяла ані їх збереженню, ані входженню до книгозбірень. Наразі Грамота-послання Варлаама Шептицького – третій відомий унівський аркушевий стародрук.

З погляду історії друкарства особливу цікавість становить датування друку – 1712 р. На сучасному етапі вивчення історії друкарні Унівського Успенського монастиря прийнято вважати, що вона діяла з 1648 до 1700 р. і з 1732 по 1770 р. Період із 1700 до 1732 р. зазвичай характеризують як перерву в діяльності, після чого друкарство в Уневі було відновлено.

Враховуючи, що кількість унівських стародрукованих видань в НБУВ (20) пропорційно до загальної кількості відомих за бібліографією (52) невелика – менше половини, а на цьому матеріалі виявлено кілька видань, доти незасвідчених бібліографічними джерелами, а також незафіксованих варіантів друку, можна робити припущення, що унівська друкарська спадщина надзвичайно різноманітна й багата на цікаві знахідки, в тому числі і в майбутньому.

Побутування унівських стародруків із фондів НБУВ

Незалежно від змісту, призначення й поліграфічного рівня кожна давня книга є самостійною пам'яткою історії. Записи, провенієнції, оправи, навіть читацькі малюнки та фізичні особливості стану збереження, набуті нею за століття, роблять кожний стародрук унікальним, безвідносно до накладу видання, і унівські тут не виняток.

Майже всі унівські стародруки НБУВ мають давні провенієнції, покрайні записи, за якими можна простежити епізоди з історії їхнього побутування з часу виходу з друкарні й до потрапляння до фондів бібліотеки.

Значну кількість провенієнцій давніх книгозбірень ідентифіковано й відображено у відповідному покажчику, тому, не зупиняючись на деталях, коротко узагальнимо. Це українські духовні та освітні установи, бібліотеки

²⁴ Заболотна Н. До історії служіння роду Шептицьких: рідкісна друкована грамота єпископа Варлаама // Матеріали Міжнародної наукової онлайн-конференції до 155-річчя від дня народження Митрополита Андрея Шептицького. Львів, 2021. С. 19–25.

та музеї, переважно з Києва та Волині, а також Поділля та Одеси; винятком є одна книжка, що походить з Мінська (Білорусь). Найбільше унівських стародруків походить із Бібліотеки Київської духовної академії (31 шифр) та Церковно-археологічного музею при Київській духовній академії (21 шифр); багато книжок мають шифри обох установ, проте не всі, що відбиває розбіжність у кількості. Другою за кількістю унівських стародруків НБУВ давньою установою є Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському (також Музей Подільського церковного історико-археологічного товариства), із нього походять 27 примірників, з них один окремий фрагмент. В усіх випадках до кількості унівських примірників включено й конволюти, де унівський стародрук міг бути приплетений і другим. У решті ідентифікованих давніх книгозбірень зафіксовано по невеликій кількості – від одного-двох до шести унівських стародруків.

Попри те, що більшість унівських стародруків НБУВ – літургійні видання, тому зберігалися по церквах, де за ними служили, деякі унівські книги перебували у приватній власності, як це випливає із записів. Переважно вони належали унійним і православним священникам, ченцям-василіянам, одна книжка була у власності студента богослов'ї. Записи зберегли також імена дарувальників, читачів, тих, у кого придбали книжку, й навіть одного позичальника. Деякі з цих записів локалізовані, що доповнює уявлення про обставини дарування або купівлі відповідної книги. Так, завдяки маргіналіям довідуємося, що надруковані в галицькій обителі книги побутували в містах і селах Волині, Поділля, Півдня України, Черкащини, Київщини – практично всього Правобережжя України. Минуле п'яти унівських стародруків пов'язане з Києвом, деякі з них походять із Михайлівського Золотоверхого та Братського монастирів, а одну пам'ятку – контрафактний Требник ([між 1739 і 1744 рр.], Вид. А) науковець Всеволод Крижановський придбав «у Києві на Подолі, на точку» 1924 р.

В унівських стародруках НБУВ є дуже різноманітні записи – вкладні й дарчі, записи молитов, фіксації різних подій, що мали значення для їхніх авторів, пом'яники. Численні покрайні записи у стародруках не завжди читабельні, що пов'язано не тільки з почерком авторів, а й зі станом збереження книги – втратою або ушкодженнями сторінок, з вигоранням чорнила, стиранням олівця з плином часу, а також з умисними пошкодженнями записів новими власниками. Через ці обставини деякі записи лишилися прочитаними фрагментарно або непрочитаними. У таких випадках у каталозі зафіксовано саму наявність запису у відповідному місці.

Побудова каталогу та додатків

Передавання текстів стародруків та покрайніх записів на них

У каталозі наявні великі обсяги давніх текстів, які є різномірними за походженням, мовою, часом виникнення. З одного боку, це фрагменти текстів стародруків – титули, назви розділів, колонтитули, початкові рядки на певних сторінках та деякі інші церковнослов'янською, рідше українською мовою, кирилицею, з застосуванням традиційного (як його бачили в Унівській друкарні) написання. З другого боку, це покрайні записи та провенієнції II половини XVII – початку XX ст., зроблені церковнослов'янською, українською, польською, латинською, російською мовами кирилицею та латинкою. Під час вироблення методики передавання текстів було враховано рекомендації авторитетних видань²⁵ та досвід роботи над каталогом почаївських кирилических стародруків²⁶. У передаванні ж назв у заголовках описів використано методику, вироблену для бібліографічних описів кирилических стародруків для державної реєстрації та опубліковану в «Методичних рекомендаціях для державної реєстрації книжкових пам'яток України»²⁷. Оскільки однією з функцій каталогу є фіксація пам'ятки, було вирішено віддати пріоритет максимально точному (наскільки це технічно можливо з допомогою сучасних технологій комп'ютерного набору) відтворенню друку або запису.

При цьому для текстів стародруків і записів, які можна датувати XVII–XVIII ст., застосовано кирилическі комп'ютерні шрифти, а записи XIX–XX ст., графіка яких ближча до сучасної, передано тим шрифтом, що й загальний текст, зі включенням таких архаїчних літер, як «ять», «фіта», тощо із кирилического набору.

²⁵ Пещак М. М., Русанівський В. М. Правила видання пам'яток української мови XIV–XVIII ст. Київ, 1961. 84 с.; Передача текстів документів і пам'яток: Матеріали науково-методичної наради / Ред. кол.: Німчук В. В. та ін. Київ, 1990. 108 с. С. 13–15; Страшко В. Правила передачі тексту кирилических документів XVI–XVIII ст. дипломатичним і популярним методами та рекомендації для застосування цих правил у виданнях наукового і науково-популярного типів (проект). Київ, 1992. 24 с.; Німчук В. В. Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції. Київ, 1995. Ч. 1. 54 с.

²⁶ Кирилическі видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст. (автори Н. Заболотна, О. Железняк, Р. Кисельов; очікується вихід друком у 2025 р.).

²⁷ Методичні рекомендації для державної реєстрації книжкових пам'яток України. Кирилическі рукописні книги та стародруки / Укл. Н. П. Бондар та ін.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; передмова: Л. А. Дубровіна, Г. І. Ковальчук. Київ, 2007. Ч. II. С. 99–134; також див. Бондар Н. Методика опису кирилических стародруків для Державного реєстру книжкових пам'яток України // Бібліотечний вісник. 2004. № 3. С. 20–23, Кисельов Р. Пропозиції щодо передачі тексту кирилических видань при їх бібліографічному опрацюванні // Бібліотечний вісник. 2004. № 3. С. 24–27.

Ситуація технічно ускладнюється тим, що досі жоден із відомих комп'ютерних шрифтів не має всіх необхідних кириличних літер, включаючи виносні під титлом, лігатури й діакритики, через що діакритики не відтворено, а виносні передано через верхній (у рідкісних випадках виносних під рядок – нижній) індекс. Загалом використано специфічні кириличні літери з кількох шрифтових гарнітур, що частково взаємодоповнюють одна одну, при чому по змозі передано графічні варіанти літер (оскільки такі деталі можуть стати у пригоді під час атрибуції для розмежування подібних видань). Слова, в написанні яких використано як кириличні, так і латинські літери (що трапляється в записах), подаються за оригіналом. Лігатури (найпоширеніша – з літер **тв**) передаються сполученнями відповідних літер, узятими у фігурні дужки – {**тв**}.

У записах латинським письмом також збережено оригінальне написання (наприклад, у польськомовних записах вживання кресок, літер **i / j / y**, інші випадки архаїчного використання літер відповідають оригінальному написанню, а не сучасному польському правопису).

Поділ на слова та використання малої й великої літер в усіх випадках відтворено за оригіналом.

Якщо в записі є підкреслені слова або цифри, це відтворено в описі. Фрагменти записів, втрачені через фізичний стан примірника, вигорілі або нечитабельні з інших причин, передано через три крапки у квадратних дужках. У кінці явно недописаних слів поставлено три крапки без дужок. Збережено оригінальну пунктуацію.

Засади опису видання

За основу вироблення методики описів було взято сучасні друковані каталоги українських, а також книгозбірень Польщі, Чехії, Угорщини та зведені каталоги, серед яких основним є «Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні» Я. Запаса та Я. Ісаєвича.

Видання в каталозі подано у хронологічному порядку та послідовно пронумеровано. Під номером позиції наводиться назва видання, якщо є – уніфікована, в іншому разі – за титулом, передана згідно зі згаданими «Методичними рекомендаціями...», та рік виходу друком. У випадках відсутності вихідних даних або хибної дати виходу встановлений у ході атрибуції рік (або період) узято у квадратні дужки. Якщо книжка має автора, перед назвою зазначається його повне прізвище та ім'я. Автори – духовні особи згідно з тогочасною українською традицією, спільною для всіх конфесій, наводяться на прізвище, оскільки й самі вони підписувалися своїм прізвищем, а не тільки іменем, навіть ченці.

Після того цитовано текст титульної сторінки за набором, із поділом на рядки, що відокремлені один від одного скісною рисою (/). У випадках, коли видання має цілюгравійовану форту, це спеціально зазначається при переданому тексті, в решті випадків за замовчанням ідеться про друкарський набір тексту. Нижче подано формат видання та формулу сигнатур. Після формули сигнатур через знак «дорівнює» наведено аркушеву (сторінкову) формулу. Ненумеровані аркуші на початку або в кінці книги, а також між рахунками нумерованих аркушів вважаються окремим рахунком. Після аркушевої формули через знак «дорівнює» подано загальний обсяг видання в аркушах. Нижче в разі наявності зазначено помилки у фоліації (пагінації).

Далі зазначено такі характеристики друку:

- скількома колонками здійснено друк (якщо весь або частину тексту надруковано більш як в одну колонку), є він одно- чи двоколірним;
- наявність і розташування лінійних чи орнаментальних рамок;
- кількість рядків на сторінці (рахуються рядки, надруковані однаковим кеглем, якщо такої сторінки у виданні не виявлено, наведено приблизну кількість);
- розмір набірної шпальти у міліметрах: від верхньої точки першого рядка тексту до нижньої точки останнього за висотою та від лівого до правого боку колонки за шириною;
- повне дзеркало набору в міліметрах, яке включає колонтитули, підсторінкові примітки, друковані маргіналії, кустоди, лінійні та орнаментальні рамки, колонцифри та інші елементи друку, що є складеними, а не відбитими штампом вручну (вимірюється за подібним принципом до розмірів колонки);
- наявність верхніх колонтитулів (у тому числі відзначено випадки, де колонтитули відсутні);
- наявність, оформлення й місце колонцифр, пропуски колонцифр;
- наявність кустод;
- наявність і місце позначення сигнатур із перерахуванням винятків;
- наявність друкованих маргіналій;
- розміри використаних шрифтів, тобто висота 10 рядків і 10 міжрядкових інтервалів тексту, набраного одним кеглем; якщо у виданні використано шрифти різних кеглів, вони подаються в порядку частоти використання;
- наявність нот і висота нотного стану;
- наявність таблиць.

Нижче подано склад видання – назви структурних частин зі вказівкою на аркуші (сторінки) початку та закінчення відповідного розділу. Для передання назв переважно використано назву в тексті, якщо в колонтитулах

розділ названо інакше, у круглих дужках наведено також назву за колон-титулами (може стати у пригоді під час атрибуції дефектних примірників і фрагментів). У тих випадках, коли структурна частина не має власної назви, використано умовну уніфіковану назву (наприклад, «розпорядження про друк»), її наведено курсивом.

Після складу видання наведено початкові рядки з певних аркушів (сторінок). У разі, якщо набір здійснено у дві колонки, подано тексти обох колонок, їх відділено подвійними прямими рисками (||). Якщо текст надруковано з відступом, про це також зазначено.

За тим наведено перелік і місце розташування елементів художнього оформлення. Серед них виділено такі типи: форти, ілюстрації (цілосторінкові та потекстові ілюстрації не розмежовуються в окремі групи), заставки, кінцівки, ініціали, в'язь, інші невеликі гравюри (умовні зображення печаток під дозволом на друк, гравійовані оздобы колонтитулів). Елементи в кожній групі (наприклад, заставки) в описі видання мають порядкову нумерацію від одиниці відповідно до появи у книзі. Якщо елемент оздоблення в цьому виданні одиничний у свої групі (наприклад, форта або єдина в цій книзі кінцівка), нумерації він не має. Зазначено кількість наявних у книзі елементів кожного типу та кількість дошок, з яких їх надруковано. Повторні елементи (надруковані в книжці кілька разів з однієї дошки) в описі видання зібрано під одним порядковим номером з подальшим посиланням на сторінки, де ці елементи використано перший та всі наступні рази. Виливні прикраси не мають посилань на сторінки – зазначається тільки їхня функція в художньому оздобленні та особливості розташування.

Нижче подано посилання на опис видання в каталогах²⁸. Далі зазначено відділ НБУВ, де зберігаються примірники цього видання та кількість примірників у фондах відділу. Безпосередньо після того подаються описи примірників.

Засади опису примірника

Опис примірника розпочинається з шифру зберігання книги в НБУВ. Після цього наведено стислу характеристику його фізичного стану, яка включає

²⁸ Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні. Львів, 1981–1984. Кн. 1; Кн. 2, Ч. 1; Кн. 2. Ч. 2., Славянские книги кирилловской печати XV–XVIII вв.: описание книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке УССР / сост. С. О. Петров, Я. Д. Бирюк, Т. П. Золотарь; отв. ред. П. Н. Попов. Киев, 1958. 264 с., Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, за участю Т. М. Росовецької. Київ, 2008. 232 с., 44 арк. іл.

аркушеву / сторінкову формулу примірника та, в разі наявності, загальний опис ушкоджень, забруднень, давньої реставрації, в тому числі аматорської, рукописних доповнень втраченого тексту, вставки чистих аркушів, тощо.

Нижче йде рубрика «Провенієнції», де наведено шифри, наліпки, печатки давніх книгозбірень, де раніше перебував примірник (за наявності таких), записи власників. Провенієнції подано за хронологією появи за можливості її встановлення. Для ідентифікованих давніх книгозбірень подано назви.

У наступній рубриці – «Маргіналії», – наведено покрайні записи, наявні у примірнику, згідно з описаними вище принципами передання текстів. Після власне запису в круглих дужках наведено посилання на аркуші (сторінки), характеристику засобу, за допомогою якого його написано, та, по змозі, датування. Якщо книжка має кілька записів, їх подано в порядку розташування. Відтворено всі без винятку записи, які вдалося прочитати, і з огляду на їхню цінність як джерел досліджень, і з міркувань фіксації (адже чорнило з часом згасає, а олівець витирається), а також для допомоги дослідникам, яких зацікавить той чи інший конкретний примірник. Якщо запис розміщено на кількох аркушах / сторінках (передусім це характерно для вкладних записів), у посиланні зазначаються номери аркушів / сторінок через тире (якщо запис наскрізний) або через кому (якщо його частини розташовано в різних місцях книжки), частини запису з різних аркушів / сторінок відділено подвійними скісними рисками. Маргіналії наведено в порядку розташування їх у книзі.

Наприкінці опису примірника наводиться стисла характеристика оправи – короткий опис матеріалів і зовнішнього вигляду та оформлення. Також стисло описано форзаци. Зазначено, якщо оправа є пізнішою за видання, а також вказано на сучасну реставрацію. Далі наведено розміри аркуша та примірника.

Певна кількість унівських стародруків збереглася в конволютах, як видавничих, так і з виданнями інших друкарень. Про наявність приплетених алігатів відзначено в описі примірника після характеристики оправи. Якщо це алігат унівського друку, зроблено відсилку на відповідну позицію в каталозі.

Якщо примірник має власну бібліографію, таку інформацію наведено наприкінці опису.

Структура каталогу

Основну частину каталогу побудовано за хронологічним принципом. Для зручності користування каталогом наведено алфавітний список видань,

за провенієнціями укладено іменний та географічний, а також покажчик ідентифікованих давніх книгозбірень. Наприкінці вміщено покажчик конволютів у таблиці.

Алфавітний список стародруків із посиланнями на позиції покликаний полегшити пошук потрібного видання у хронологічному каталозі. Через його невеликий обсяг видання, в яких зазначено авторів, не мають окремих відсилок на назву.

До іменного покажчика включено тільки імена тих людей, які мали явний стосунок до історії побутування конкретної книжки, що впливає зі змісту записів, – тих, що служили по ній, читали її, дарували, отримували в дарунок, позичали, реставрували, були свідками вкладу книжки до храму тощо. Ідеться про власників, вкладників / дарувальників, свідків вкладу книги до храму та осіб, у кого було придбано, позичено або отримано в подарунок книгу. Часом у вкладному записі перераховані представники однієї сім'ї, в таких випадках їх віднесено в одну позицію покажчика з суто практичних причин: по-перше, в них найчастіше одне прізвище, тобто, їх би було перелічено більш-менш поряд, по-друге, це дає змогу зменшити обсяг покажчика й раціоналізувати користування ним. Решта згадуваних у покрайніх записах імен у покажчику не відображено.

Так, не увійшли до іменного покажчика імена з переписаних із друкованого тексту цитат, приказок, згадок авторів, святих, про яких ідеться у книзі, а також імена з пом'яників, реєстрів громадських, списків присутніх на богослужіннях, переліків боржників, зроблених власниками, доповнень до тексту імен, наприклад, владних церковних (і світських) осіб, за яких молитися, використаних як форзаци аркушів зі сповідальних книг та окремо написані імена, з яких не впливає жодних подробиць про особу. Імена читачів увійшли у тих випадках, коли предметно зазначено, що він «читав сію книгу», оскільки імена чи прізвища без контексту потенційно можуть бути іменами читачів, а можуть і не бути.

Не повністю відчитані та імена з сильно ушкоджених, уривчастих записів також не були включені – навіть у випадку, якщо з контексту видно, що це була особа, пов'язана з книжкою, – якщо ім'я не читається повністю і не підлягає реконструкції, його немає сенсу подати в покажчику, а часом і технічно неможливо розмістити за абеткою.

Покажчик укладено в алфавітному порядку: спершу імена з кириличних записів, потім – з латиношрифтих. Написання імен і прізвищ приведено у відповідність до чинних норм української та інших мов, коли йдеться про духовних осіб, збережено церковну форму імені.

До географічного покажчика увійшли назви населених пунктів, згадані у провенієнціях. Для ідентифікованих населених пунктів зазначено їхнє розташування за сучасним адміністративно-територіальним поділом. Якщо в записі вказано, що книжка перебувала в храмі або монастирі, у покажчику наведено й цю інформацію. До покажчика увійшли також назви населених пунктів, виведені з якісних прикметників; у тексті покажчика такі назви не мають спеціальних позначень.

Разом із тим, до покажчика не увійшли географічні назви з цитат, переписаних з друкованого тексту книги, зазначені місця видання (правильного й хибного) у записах давніх книгозбірень, зазначення місця видання (правильного й хибного) у записах давніх книгозбірень, а також назви, які неможливо відчитати й реконструювати. Покажчик укладено в алфавітному порядку: спершу назви з кириличних записів, потім – з латиношрифтих.

Переважна більшість примірників унівських стародруків має провенієнції давніх книгозбірень – монастирів, закладів духовної освіти, музеїв. Значна частина провенієнцій дає змогу ідентифікувати конкретну давню збірку, а покажчик ідентифікованих книгозбірень за провенієнціями дає можливість як побачити картину перебування унівських видань у їхніх фондах, так і частково деталізувати інформацію про наповнення фондів цих установ.

Аж до початку ХХ ст. – доки існувала традиція видавати книжки у зшитках – нерідко траплялося поєднання видань або їх частин, які доцільно мати разом, в одній оправі, для зручнішого використання (під час богослужіння, проповіді або навчання) та ліпшого збереження. Більшість унівських стародруків із фондів НБУВ є самостійними книжками. Разом із тим деякі унівські стародруки перебувають у конволютах з виданнями друкарень Києва, Почаєва, Львова та іншими – це стосується як цілих примірників, так і фрагментів. З огляду на це укладено покажчик конвolutів у таблиці, покликаний унаочнити кількість і склад конвolutів та сприяти пошуку алігатів (наразі в НБУВ зафіксовано 20 конвolutів, у складі яких є унівські видання).

Покажчик укладено за хронологією виходу друком унівського алігата (або першого з них, якщо в Уневі вийшов більше, ніж один алігат із конвolutа. Наведено шифр книги, номер позиції за каталогом і склад конвolutа у вигляді стислих бібліографічних описів.

Наприкінці подано список усіх видань друкарні Унівського Успенського монастиря, укладений на основі каталогу Я. Запаса та Я. Ісаєвича з доповненнями інформацією, здобутою в ході роботи над каталогом унівських стародруків НБУВ.

Друкарня Унівського Успенського монастиря не належала до числа найпотужніших українських друкарень свого часу, проте гідно виконувала свою місію, не поступаючись конкурентам рівнем підготовки видань. Хоча відомо, що нині спадщина Унівської друкарні є порівняно невеликою за обсягом, її видавничий репертуар уповні відображав тогочасну картину кириличного друкарства в Україні – у тематичному спектрі, в мовному різноманітті, в тенденціях художнього оформлення. В Унівському Успенському монастирі побачили світ твори українських і зарубіжних авторів, багато унівських стародруків оформлено гравюрами найкращих тогочасних українських митців, контрафактні видання та варіантність певних розділів привідкривають завісу над перипетіями унівського друкарського процесу, а записи на стародруках проливають трохи світла на історію побутування цих книг і подробиці про їхніх колишніх власників. Усе це робить унівські стародруки цікавим і вдячним об'єктом досліджень, передусім наукової каталогізації.

Видання унівських стародруків у НБУВ становлять лише частину продукції друкарні, проте вони вповні демонструють усі основні риси друкарської спадщини обителі. Пропонований каталог стане у пригоді як книгознавцям, працівникам бібліотек і музеїв, у фондах яких зберігаються стародруки, так і історикам, філологам, мистецтвознавцям, культурологам, усім, хто цікавиться українською історико-культурною спадщиною. Фіксуючи особливості видань і примірників, каталог може бути базою для подальших досліджень. Українська кирилична книжність, унівські стародруки в тому числі, є невід'ємною складовою історико-культурної спадщини, тієї підвалини національного буття, без пізнання і збереження якої неможливий рух до майбутнього.

КАТАЛОГ

1. Псалтир. – 1648.

Опис видання

Опис здійснено за дефектним примірником НБУВ без титулу та кінця та бібліографією.

Формат і формула видання: 4°. [[1]⁴ [А]⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Є⁴ Ж⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴] М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ю⁴ Я⁴ Ѡ⁴ ѡ⁴ Ѣ⁴ Ѥ⁴ Ѭ⁴ Ѯ⁴ Ѱ⁴ ѱ⁴ Ѳ⁴ Ѵ⁴ ѵ⁴ Ѡа⁴ Бб⁴ Вв⁴ [Гг⁴ Дд⁴ Єе⁴ Жж⁴ Зз⁴ Ии⁴ Іі⁴ Кк⁴ Лл⁴ Мм⁴] = Арк. [1]–[4], 1–204, [1]–[12] = 220 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 17. Розмір набірної шпальти – 150 х 116 мм. Повне дзеркало набору – 162 х 123 мм. Колонтитули (крім арк. 63, 70 зв., 79 зв., 86 зв., 93, 99 зв., 106 зв., 112, 120 зв, 126, 133 зв., 139 зв., 154 П рах.). Колонцифри у верхньому колонтитулі по правому краю, з крапкою. Кустоди. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка. Шрифти: 10 рядків – 86, бл. 70 мм.

Склад видання:

- 1) [титул];
- 2) [передмова друкаря – А. Скольського (7.IX.1648 в Уневі)];
- 3) *кафізми* – арк. 1–139 П рах. (на арк. 1 П рах. – початок першої кафізми, на арк. 56 П рах. закінчення восьмої кафізми); *кафізма 9-а* – арк. 56–62 зв. П рах.; *кафізма 10-а* – арк. 63–70 П рах.; *кафізма 11-а* – арк. 70 зв. – 79 П рах.; *кафізма 12-а* – арк. 79 зв. – 86 П рах.; *кафізма 13-а* – арк. 86 зв. – 92 зв. П рах.; *кафізма 14-а* – арк. 93–99 П рах.; *кафізма 15-а* – арк. 99 зв. – 106 П рах.; *кафізма 16-а* – арк. 106 зв. – 111 зв. П рах.; *кафізма 17-а* – арк. 112–120 П рах.; *кафізма 18-а* – арк. 120 зв. – 125 зв. П рах.; *кафізма 19-а* – арк. 126–133 П рах.; *кафізма 20-а* – арк. 133 зв. – 139 П рах.;
- 4) **ПѢСНЬ МѢСѢЦЕВА ШТИСХОДА ГЛАВАЄІ / ПѢСНЬ ПЕРВАА.** – арк. 139 зв. – 141 П рах.;
- 5) **ПѢСНЬ ВТОРАА.** / **ПѢСНЬ МѢСѢЦЕВА, ВТОРАГО ЗАКОНА.** – арк. 141–144 П рах.;
- 6) **ПѢСНЬ ТРЕТІА.** / **ПѢСНЬ АННИНА, МАТЕРЕ СМѢНИЛА ПРОРОКА.** – арк. 144–145 П рах.;
- 7) **ПѢСНЬ ЧЕТВЕРТАА.** / **МѢТВА СѢГО ПРѢРКА АВАКѢМА.** – арк. 145–146 зв. П рах.;
- 8) **ПѢСНЬ ПАТАА.** / **ПѢСНЬ СѢГО ИСАИ ПРѢРКА.** – арк. 146 зв. – 147 зв. П рах.;
- 9) **ПѢСНЬ ШЕСТАА.** / **МѢТВА ПРѢРКА ІОНЫ.** – арк. 147 зв. – 148 П рах.;

10) ПѢСНЬ СЕДМАА. / Молитва стѣхъ трієхъ отроковъ. – арк. 148 зв. – 150 зв. II рах.;

11) ПѢСНЬ ОСМАА. / Пѣніє стѣхъ трієхъ отроѣ, – арк. 150 зв. – 151 зв. II рах.;

12) ПѢСНЬ ДЕВАТАА. / Пѣснь престѣмъ вѣгородица. – арк. 151 зв. – 152 II рах.;

13) ПѢСНЬ сѣ: прѣрка Захарїи ѿца Прѣтчева. – арк. 152–152 зв. II рах.;

14) МОЛИТВА скончавши ѿалтиѣ. – арк. 153–153 зв. II рах.;

15) Ѿ оустава скитскаго житїа. – арк. 153 зв. II рах.;

16) МНОГОМИЛОСТИВОЕПѢВЪЕМОЕ / ВЪ ПРАЗДНИКИ ГДѢІА, / и въ дни нарочитыхъ стѣхъ. (у колонтитулах – скорочені назви конкретних піснеспівів) – арк. 154–....;

17) [Паракліс Пресвѣтїи Богородици];

18) [круги Місяця];

19) [про ключ пасхальний];

20) [Пасхалїа азбучна].

Початкові рядки: Арк. 55 II рах.: «ѿало^мДв^ави,внегда быти ем^у в^н пѣстыни Іудейстѣй, ѿѿ.»; Арк. 60 II рах.: «неѿалими. Заповѣждѣ вѣ силѣ твоей,»; Арк. 65 II рах.: «морѣ, и ѿ рѣкъ до конѣ вселенныа. Прѣ^а»; Арк. 70 II рах.: «чѣдѣсѣ твонѣ. И поѣчѣсѣ вѣ всѣхъ дѣлѣхъ»; Арк. 75 II рах.: «мышца твоеа, снабди сѣны оѣмерщвенныѣ»; Арк. 80 II рах.: «Нѣсть подобенѣ тебѣ вѣ вѣзѣхъ гѣди, и»; Арк. 85 II рах.: «твоимѣ, и паростїю твоею смѣтихумѣсѣ.»; Арк. 90 II рах.: «вѣходите вѣ двори егѣ. Поклонитѣсѣ»; Арк. 95 II рах.: «прогнѣваѣтѣсѣ, ни вѣ вѣкъ враждѣтѣ. Нѣ»; Арк. 100 II рах.: «вѣ егѣптѣ неразѣмѣша чѣдѣсѣ твонѣхъ,»; Арк. 105 II рах.: «на ма злаа возлагал, и ненавистѣ за»; Арк. 110 II рах.: «Аллилу[іа], рѣі.»; Арк. 115 II рах.: «еси сѣ раво^м твоимѣ гѣи, по словеси твоемѣ.»; Арк. 120 II рах.: «Да внїдетѣпрошнїє моѣ прѣ^ата гѣди,»; Арк. 125 II рах.: «гѣи вѣ покой твой, ты и кївѣтѣ стѣйна»; Арк. 130 II рах.: «зѣлаѣ. Нѣ оѣтансѣ ко^т моа ѿтебѣ, юже со»; Арк. 135 II рах.: «ма и избави ма ѿ вѣдѣ мнѣгѣ, ѿ рѣкъ»; Арк. 140 II рах.: «винѣ іакѣ каменѣ. Дѣсница твоа гѣи про»; Арк. 145 II рах.: «силенѣ силою своею, и да нехвалитѣсѣ бо»; Арк. 150 II рах.: «ты еси гѣ бѣ единѣ, и славенѣ по всей все»; Арк. 155 II рах.: «припѣваѣмѣже кѣ сима и третїи ѿало^м, рѣѣ.»; Арк. 160 II рах.: «зїждѣ вѣ родѣ и рѣа прѣтолѣ твой: сѣма»; Арк. 165 II рах.: «ѿца твоего. И вождѣлѣѣтѣ цѣрѣ добротѣ»; Арк. 170 II рах.: «Достойно естѣ величати та животдавчѣ».

Художнє оформлення (за примірником НБУВ)

Ілюстрація: Цар Давид (арк. [4] зв. II рах.; у примірнику НБУВ втрачено).

Заставки (у примірнику НБУВ; 12 з 8 дошок): № 1 (має підпис: **В•Θ**) – 63, 99 зв., 139 зв. II рах.; № 2 (має підпис: **В•Θ•З**) – 79 зв. II рах.; № 3 (має підпис: **В•Θ**) – 86 зв. II рах.; № 4 (має підпис: **В**) – 93 II рах.; № 5 (має підпис: **В•Θ**) – 106 зв., 126 II рах.; № 6 – 112 II рах.; № 7 – 120 зв., 133 зв. II рах.; № 8 – 154 II рах.

Кінцівка: 139 II рах.

Ініціали (у примірнику НБУВ; 116 із 45 дошок): **А** – 123 II рах.; **Б** № 1 – 53, 64 зв., 74, 78 зв., 87 зв., 95 зв., 107 зв., 123, 148 зв., 150 зв., 152 II рах., № 2 – 55, 77 (перший), 94 зв., 104 зв., 150, 162 II рах., № 3 – 58, 77 (другий) II рах., № 4 – 62 зв. II рах., № 5 – 86 зв. II рах., № 6 – 112, 133 зв. II рах., № 7 – 166 зв. II рах.; **В** № 1 – 57, 68 зв., 89 зв., 108 зв., 120 зв., 122 зв., 134 зв., 137 зв., 141, 147 зв., 152, 157 зв. II рах., № 2 – 67, 91, 92, 109 зв., 121 II рах., № 3 – 70 зв. II рах., № 4 – 110, 159 II рах.; **Г** № 1 – 69 зв., 84 зв., 90, 104, 124, 132 зв., 168 II рах., № 2 – 81, 87 зв., 91 зв., 129, 132 II рах., № 3 – 93, 170 зв. II рах., № 4 – 131, 145 II рах.; **Д** – 58 II рах.; **Ж** – 85 зв. II рах.; **И** № 1 – 68, 102, 110 зв., 127, 130 зв. II рах., № 2 – 97 зв., 107, 124 II рах., № 3 – 99 зв. II рах., № 4 – 128 зв. II рах.; **К** – 65 зв., 78, 120 зв., 121 зв. II рах.; **М** № 1 – 82, 92 зв., 123 зв. II рах., № 2 – 138 зв., 153 II рах.; **Н** № 1 – 54, 128 II рах., № 2 – 63 II рах., № 3 – 123 II рах.; **О** № 1 – 53 зв. II рах., № 2 – 55 зв., 144 II рах.; **П** № 1 – 75, 89, 118, 136 зв. II рах., № 2 – 79 зв., 139 зв., 155 зв. II рах., № 3 – 124 зв. II рах.; **Р** № 1 – 76, 115 II рах., № 2 – 106 зв. II рах.; **С** № 1 – 60 II рах., № 2 – 125 зв., 156 зв. II рах.; **Т** № 1 – 56 II рах., № 2 – 116 II рах.; **Х** № 1 – 108, 135 зв. II рах., № 2 – 110, 136, 138 II рах., № 3 – 126, 137 II рах.; **У** – 80 зв. II рах.; **Ў** – 146 зв., 164 II рах.; **Ю** – 122 II рах.

В'язь: № 1 **ПѢСНЬМѢУСѢОВАУТИСХОДАГЛАВАЄІ** – арк. 139 зв. II рах.; № 2 **МНОГОМИЛОСТИВОЕПѢВЛЕМОЕ** – арк. 154 II рах.

Гравійовані оздобы колонтикулів: № 1 – 153 л., 157 л., 158 л., 161 л., 162 л., 165 л., 166 л., 169 л., 170 л. II рах.; № 2 – 153 п., 157 п., 158 п., 161 п., 162 п., 165 зв. п., 166 зв. п., 169 зв. п., 170 зв. п. II рах.; № 3 – 153 зв. л., 154 зв. л., 157 зв. л., 158 зв. л., 161 зв. л., 162 зв. л., 165 зв. л., 166 зв. л., 169 зв. л., 170 зв. л. II рах.; № 4 – 153 зв. п., 154 зв. п., 157 зв. п., 158 зв. п., 161 зв. п., 162 зв. п., 165 п., 166 п., 169 п., 170 п. II рах.; № 5 – 155 л., 156 л., 159 л., 160 л., 163 л., 164 л., 167 л., 168 л., 171 л. II рах.; № 6 – 155 п., 156 п., 159 п., 160 п., 163 п., 164 п., 167 п., 168 п., 171 п. II рах.; № 7 – 155 зв. л., 156 зв. л., 159 зв. л., 160 зв. л., 163 зв. л., 164 зв. л., 167 зв. л., 168 зв. л., 171 зв. л. II рах.; № 8 – 155 зв. п., 156 зв. п., 159 зв. п., 160 зв. п., 163 зв. п., 164 зв. п., 167 зв. п., 168 зв. п., 171 зв. п. II рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 370; Петров, Бирюк, Золотарь немає; Бондар, Кисельов № 467.

НБУВ – 1 примірник.

Опис примірника

1.1. КДА, ВХVIII/4/80, Муз.С.420¹⁰ (2990262; старий 2844962)

Стан примірника. Формула: Арк. 53–116, 118–120, 121–171 = 118 арк. Сліди замокань, пошкоджень, плям воску. Примірник відреставровано в НБУВ 2010 р. Арк. [1]–[4] I рах., 1–52, 117, 171–204 II рах., [1]–[12] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, ВХVIII 4/80. (наліпка (перенесена на верхній форзац), коричневим чорнилом).

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, Муз.С.420. / 10^я екз. (та само наліпка; коричневим чорнилом).

Маргіналії

«Помощь [...]» (арк. 156 II рах.; півустав; коричневим чорнилом).

На арк. 169 II рах. коричневим чорнилом півуставом переписано кириличну абетку (ушкоджена).

Оправа сучасна, виготовлена відділом реставрації НБУВ.

Між арк. 116 і 118 II рах. замість втраченого вклеєно арк. ганчір'яного паперу з рукописним текстом коричневим чорнилом півуставом на заповнення втраченого.

Між арк. 120 і 121 II рах. вклеєно один арк. із невстановленого видання Псалтиря унівського друку з текстом десятої кафізми (таке видання відсутнє в НБУВ, можливо, [1687] р. (Запаско, Ісаєвич № 640).

Розмір аркуша 180 x 135 мм.

Розмір книжки в оправі 195 x 150 x 30 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 4530 (описане як унівське вид. 1689 р.).

2. Псалтир. – 1678. Вид. А.

Опис видання

Опис здійснено за дефектним примірником НБУВ без титулу та кінця та бібліографією.

Формат і формула видання: 4°. [1]⁴ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Є⁴ Ж⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ъ⁴ Ю⁴ Я⁴ Ѡ⁴

А⁴ З⁴ П⁴ Ф⁴ V⁴ АА⁴ ББ⁴ ВВ⁴ ГГ⁴ ДД⁴ ЄЄ⁴ ЖЖ⁴ СС⁴ ЗЗ⁴ ИИ⁴ ІІ⁴ КК⁴ ЛЛ⁴ ММ⁴ НН⁴ ОО⁴ ПП⁴ РР⁴ = Арк. [1]–[4], 1–216, [1]–[16] = 236 арк.

Помилки у фоліації: у II рах. 47 замість 48, 108 замість 118, 140 замість 143, 182 замість 183.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, двоколірний (цинобру використано тільки в Ключі Пасхальному). Рядків 17, 25. Розмір набірної шпальти – 142 x 114 мм. Повне дзеркало набору – 160 x 114 (124 у III рах.) мм. Колонтитули (крім арк. [2], [3] зв. I рах., 7, 22, 37, 46 зв., 68 зв., 108 зв., 116, 122, 131 зв., 137, 137 зв., 152, 166, 205 зв., 209 II рах., [2]–[3] зв., [4] зв. III рах.). Колонцифри у верхньому колонтитулі по правому краю, з крапкою; арк. 1, 2, 3, 5, 7, 22, 68, 76, 116, 122, 137, 145, 152, 166, 209 II рах. колонцифр не мають. Кустоди. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, у зшитках **К, П, 8, Ф, Ч, Ъ, А, ГГ** – на двох перших арк.; у зшитку **Б** на третьому арк. помилково позначено **БВ** замість **БГ**, у зшитку **С** на другому арк. – **ВВ** замість **СВ**, у зшитку **Ї** на другому арк. – **ЇГ** замість **ЇВ**. Друковані маргіналиї у III рах. Шрифти: 10 рядків – 83, 57 мм.

Склад видання:

1) [титул];

2) **ВЪ БЛГОЧЪТИИ СНАЮЩЕМЪ** / Его Мл^ѣти Пан^ѣ Захарїашови АЛЕ^ѣксандрови з^ѣ Шеп^ѣтицъ / **ШЕПТИЦКОМЪ** Войскомъ Стрїйскомъ, Ъцєви и Добродѣєви / моемъ, въ бл҃гости Бжїи, міра здравїа: и сп҃сенїа Ѡ^ѣ Г^ѣ Б^ѣ по^ѣл҃читии Сино^ѣвско желаю. за підписом Варлаа^ѣ Шеп^ѣтиц^ѣкїи Архима^ѣдритъ^ѣ Ѡ^ѣневскїи. (у колонтитулах – префація) – арк. [2]–[3] I рах.;

3) **ЧИНЪ КАКѠ ПОДОБАЕТЪ** / Пѣти Ѡ^ѣлтирьъ. – арк. [3] зв. – [4] зв. I рах.;

4) *кафізми* – арк. 1–151 зв. II рах. (*кафізма 1-а* – арк. 1–6 зв. II рах.; *кафізма 2-а* – арк. 7–13 зв. II рах.; *кафізма 3-а* – арк. 13 зв. – 21 зв. II рах.; *кафізма 4-а* – арк. 22–29 зв. II рах.; *кафізма 5-а* – арк. 29 зв. – 36 зв. II рах.; *кафізма 6-а* – арк. 37–46 II рах.; *кафізма 7-а* – арк. 46 зв. – 54 зв. II рах.; *кафізма 8-а* – арк. 54 зв. – 61 II рах.; *кафізма 9-а* – арк. 61–68 II рах.; *кафізма 10-а* – арк. 68 зв. – 77 II рах.; *кафізма 11-а* – арк. 77–86 зв. II рах.; *кафізма 12-а* – арк. 86 зв. – 94 II рах.; *кафізма 13-а* – арк. 94–101 II рах.; *кафізма 14-а* – арк. 101–108 II рах.; *кафізма 15-а* – арк. 108 зв. – 115 зв. II рах.; *кафізма 16-а* – арк. 116–121 зв. II рах.; *кафізма 17-а* – арк. 122–131 II рах.; *кафізма 18-а* – арк. 131 зв. – 137 II рах.; *кафізма 19-а* – арк. 137 зв. – 145 зв. II рах.; *кафізма 20-а* – арк. 145 зв. – 151 зв. II рах.;

5) **ПѢСНЬМѠВСООВАШТИСХОДАГЛАВАЕІ ПѢСНЬ ПЕРВАА.** – арк. 152–153 зв. II рах.;

6) **ПѢСНЬ ВТОРАА.** / ПѢСНЬ мѡyseова, Вторагѡ закона. – арк. 153 зв. – 156 зв. II рах.;

7) **ПѢСНЬ ТРЕТІА.** / ПѢСНЬ Аннина, матере самѡила Пророка. – арк. 156 зв. – 157 зв. II рах.;

8) **ПѢСНЬ ЧЕТВЕРТАА.** / Мѡтва сѣго прѣрка Аввакума. – арк. 157 зв. – 159 II рах.;

9) **ПѢСНЬ ПАТАА.** / ПѢСНЬ сѣго Ісаїи прѣрка. – арк. 159 – 160 II рах.;

10) **ПѢСНЬ ШЕСТАА.** / Мѡтва прѣрка Іѡны. – арк. 160–160 зв. II рах.;

11) **ПѢСНЬ СЕДМАА.** / Молитва сѣихъ трієхъ отроковъ. – арк. 161–163 II рах.;

12) **ПѢСНЬ ОСМАА.** / Пѣніє сѣихъ трієхъ отрокъ, – арк. 163–164 II рах.;

13) **ПѢСНЬ ДЕВАТАА.** / ПѢСНЬ Пресѣтыѡ Бѣгородица. – арк. 164–164 зв. II рах.;

14) **ПѢСНЬ сѣ:** прѣрка Захарїи ѡца Прѣтчева. – арк. 164 зв. – 165 зв. II рах.;

15) **Мѡтва, скончавши Ѳсалтирь.** – арк. 165 зв. II рах.;

16) **Ѳ оустава скитскаго житїа.** – арк. 165 зв. II рах.;

17) **МНОГОМИЛТИВОЕПѢВАЕМОЕ / ВЪ ПРАЗДНИКИ ГѢДКІА,** / и въ дни нарочитыхъ сѣихъ. (у колонтитулах – скороченї назви конкретних піснеспівів) – арк. 166–205 II рах.;

18) **ПРИПѢЛА ПРАЗДНИКОМЪ ГѢДКИМЪ.** / и всѣмъ сѣимъ нарочитымъ, имѣющимъ полгелєй. / **ТВОРЕНІЄ ФИЛОѢА МѡНАХА.** (у колонтитулах – приѣ: // боѣгаѣ:) – арк. 205 зв. – 208 зв. II рах.;

19) **Чѣтныи параклисѣ прѣтѣи Бѣи,** / **ПѢВАЕМЫИ ЗАВѢАКО ПРОШЕНІЄ.** (у колонтитулах – молеѣ: // Бѣи,) – арк. 209 II рах. – [1] зв. III рах.;

20) **КРѢГЪ СЛОЦЪ ЗСЕДМОЧИСЛИКОМЪ.** – арк. [2] III рах.;

21) **КРѢЗИ ЛѢННИИ НАѢНИМЪ ЗАКОННАА ФАСКА.** – арк. [2] зв. III рах.;

22) **ЗЛАТОЕ ЧИСЛО НАДНИМъ ѢЕМЕЛІОНЪ ЛѢННОЕ.** – арк. [3] III рах.;

23) **О КЛЮЧИ ПАСХАЛИИНОМЪ.** (у колонтитулі на арк. [4] III рах. – Ѣкаѣ:) – арк. [3] зв. – [4] III рах.;

24) **ПАСХАЛІА АЗБѢЧНАА ЗРАЧАА** / и неисходнаѡ доконца вѣка. – арк. [4] зв. – ... III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «оубѡ врагъ дѣшъ мою, и постигнетъ, и по»; Арк. 10 II рах.: «наша при наѣ сѣтъ, кто наѣ Гѣдъ єсѣ; Стрѣти»;

Арк. 15 II рах.: «сѣдѣи его предомною, и шправданіа его не»; Арк. 20 II рах.: «земла: и поклонатсѣ прѣ^ѣ ни^ѣ всѣмъ ѿч^ѣтѣіа»; Арк. 25 II рах.: «мене: глаголющими миръ со ближними»; Арк. 30 II рах.: «стрѣни^ѣи пойте ємѣ. Воспойте ємѣ пѣснѣ»; Арк. 35 II рах.: «ша лѣкѣ свой, сострѣлати нища и оубога»; Арк. 40 II рах.: «постигоша мѣ безаконіа моѣ, и нево³мо»; Арк. 45 II рах.: «по всей земли. Помани^ѣ имѣ твое вѣ»; Арк. 50 II рах.: «коніе, іакѣмъ бѣдѣ^ѣ тебѣ подобе^ѣ. обличѣтѣмъ»; Арк. 55 II рах.: «х^ѣсѣмъ, на мѣ всѣ помышленіа нѣ на зло»; Арк. 60 II рах.: «возрадѣюсѣ. Прилѣпе дѣша моѣ по тебѣ»; Арк. 65 II рах.: «Тамъ Веніаминъ юноша вѣ оужасѣ, кнѣзи»; Арк. 70 II рах.: «вилѣ. Ещѣже и зыкѣ мой весѣ днѣ поѣ»; Арк. 75 II рах. (перша літера – ініціал): «Гласомъ^ѣ мои^ѣ кѣ Гдѣ^ѣ возва^ѣ, гласомъ»; Арк. 80 II рах.: «И водзвѣже іакѣмъ овца люди своѣ, и во³веде»; Арк. 85 II рах. (перша літера – ініціал): «Коль возлюбленна селеніа твоѣ, Гдѣ^ѣи»; Арк. 90 II рах.: «Блѣжени людѣ вѣдѣщїи вѣскланковенїе.»; Арк. 95 II рах.: «финїзѣ процвитетѣ, іакѣмъ кедрѣ иже вѣ»; Арк. 100 II рах.: «Бгѣ на^ѣ, то ѣ сотвори на^ѣ, анемы. мыже лю»; Арк. 105 II рах.: «члѣвкѣ на дѣло свое, и на дѣланїе свое до»; Арк. 110 II рах.: «сточити вѣ страны. И причастнѣшасѣ»; Арк. 115 II рах.: «егда оуклонитсѣ, ѿіахсѣ [...] сотрасохсѣ»; Арк. 120 II рах.: «млѣ^ѣтѣ его на насѣ, и истинна Гдѣ^ѣна превѣ»; Арк. 125 II рах.: «еси сѣ рабо^ѣ твоимъ Гдѣ, пословеси твоємѣ»; Арк. 130 II рах.: «Да внїдетѣ прошенїе моѣ прѣ (!) тѣмъ Гдѣ^ѣи»; Арк. 135 II рах.: «рѣша мимоходащїи, блѣвенїе Гдѣне на вы»; Арк. 140 II рах.: «веселїа моего. Помани Гдѣ Сыны єдѣ^ѣскїа»; Арк. 145 II рах.: (відступ) «ПО ѠІ КАѠІСМѣ.»; Арк. 150 II рах.: «да возрадѣю^ѣсѣмъ ѡ црїи своѣ. Да восхвала^ѣтѣ имѣ»; Арк. 155 II рах.: «нѣсть вѣры вѣнихъ. Тїи раздражиша мѣ не»; Арк. 160 II рах.: «такѣмъ выхѣмъ возлюбленномѣ твоємѣ»; Арк. 165 II рах.: «своего. Іакѣмъже глѣ оусты сѣтихъ^ѣ сѣщихъ ѿ»; Арк. 170 II рах.: «силѣ, вѣ градѣ Бгѣ ншегѣ. Бгѣ основа н»; Арк. 175 II рах.: «оузримѣ свѣтѣ. Морѣ видѣ и повѣже»; Арк. 180 II рах.: «ВНЕДЕЛЮ ЦВѣТНЮ.»; Арк. 185 II рах.: «прѣтолѣ твой ѿтолѣ, ѿ вѣка ты єси: Во³»; Арк. 190 II рах.: «на^ѣвсѣми окрѣ^ѣтными его. Принесѣте Гдѣ^ѣви»; Арк. 195 II рах.: «гоша главѣ: на люди твоѣмъ лѣкавноваша»; Арк. 200 II рах.: «мои на шполченїе, персти моѣ на бранѣ.»; Арк. 205 II рах.: И поємъ каѠісмѣ зі. Блѣжени непорочнїи.»; Арк. 210 II рах.: (відступ) «Страстей мѣ смѣщаютѣ прилози, н»; Арк. 215 II рах.: «Помлѣй насѣ Бгѣ повелїцей млѣ^ѣти: та^ѣ»; Арк. [5] III рах.: (відступ) «Б Вїсектѣвое.»; Арк. [10] III рах.: (відступ) «П. Вїсектѣвое.».

Художнє оформлення

Форта (у примірнику НБУВ втрачено).

Герб Захарії Шептицького (зв. титулу; в примірнику НБУВ втрачено).

Ілюстрація: Цар Давид (арк. [3] зв. II рах.; у примірнику НБУВ втрачено).

Заставки (у примірнику НБУВ; 21 з 9 дощок): № 1 – [3] зв. I рах., 7, 61, 94, 205 зв. II рах.; № 2 – 22, 68 зв. II рах., [4] зв. III рах.; № 3 – 29 зв., 86 зв. (уміщена в перевернутій позиції) III рах.; № 4 – 37, 116, 131 зв. II рах.; № 5 – 46 зв., 108 зв., 152, 209 II рах.; № 6 – 122 II рах.; № 7 – 137 зв. II рах.; № 8 – 145 зв. II рах.; № 9 – 166 II рах.

Ініціали (у примірнику НБУВ; 210 з 67 дощок): **А** – 56, 134 II рах.; **Б** № 1 – 18 зв. II рах., № 2 – 28, 67 зв., 70, 81, 83 зв., 102 зв., 117, 163 II рах., № 3 – 30 зв. II рах., № 4 – 36 зв., 46, 59 зв., 164 зв. II рах., № 5 – 40 зв., 42 зв., 49, 52, 57 зв., 95 зв., 113 зв., 134, 161, 174, II рах., № 6 – 45 II рах., № 7 – 63, 103 зв. II рах., № 8 – 84, 85 зв., 162 зв. II рах., № 9 – 94 II рах., № 10 – 107 зв. II рах., № 11 – 122, 145 зв. II рах., № 12 – 178 зв., 187 зв. II рах.; **В** № 1 – 6 II рах., № 2 – 6 зв., 68, 86 зв., 130 зв., 145 II рах., № 3 – 13 зв. (перший), 26, 62, 72 зв., 74, 97, 99 зв., 118, 119, 131 зв., 133 зв., 146 зв., 149 зв., 153 зв., 160, 164 зв., 169, 184, 190 зв., 192, 200 зв., 214 II рах., № 4 – 13 зв. (другий), 77 II рах., № 5 – 46 зв., 119 зв., 171 II рах., № 6 – 47, 52 зв., 98 зв., 132 II рах.; **Г** № 1 – 4, 182 зв. II рах., № 2 – 4 зв., 11, 54, 61, 76, 93 зв., 137, 151 II рах., № 3 – 5 зв., 17 зв., 20 зв., 23 зв., 75, 88, 91 зв., 95, 98, 99, 113, 140 зв., 143 зв. II рах., № 4 – 20 II рах., № 5 – 21 зв., 157 зв. II рах., № 6 – 37, 101 (другий), 180 II рах.; № 7 – 101 (перший), 135 II рах., № 8 – 121 зв. II рах., № 9 – 142 зв., 144 II рах.; **Д** – 10, 63 зв. II рах.; **Ж** – 92 зв. II рах.; **И** № 1 – 7 II рах., № 2 – 16 зв. (помилково замість **Н**), 41, 56 зв., 111, 120, 138 зв., 142 II рах., № 3 – 73 зв., 105 зв., 116 зв., 135, 140 II рах., № 4 – 108 зв. II рах.; **К** № 1 – 22, 85, 132 зв. II рах., № 2 – 24 зв., 71, 131 зв., 209 II рах.; **Л** № 1 – [3] зв. I рах., 165 зв. II рах., № 2 – 89, 100, 134 зв. II рах., № 3 – 150 зв. II рах.; **Н** № 1 – 9 (перевернутий), 26 зв., 34, 68 зв., 133, 139 зв., 186, 209 зв. II рах., № 2 – 58 зв., 189 II рах.; **О** № 1 – 12, 156 зв. II рах., № 2 – 17, 46 зв., 60, 196 II рах., № 3 – 58 зв. II рах.; **П** № 1 – [3] зв. I рах., № 2 – 25, 55 зв. II рах., № 3 – 50, 82, 96 зв., 128, 135 зв., 148 зв. II рах., № 4 – 54 зв., 152, 167 зв. II рах., № 5 – 86 зв. II рах.; **Р** № 1 – 10 зв., 29 зв., 38, 116, 125 II рах., № 2 – 33 зв., 51 зв., 82 зв. II рах.; **С** № 1 – 9 зв., 23, 136 зв. (другий) II рах., № 2 – 32, 42, 136 зв. (перший) II рах., № 3 – 11 зв., 65 зв., 168 II рах., № 4 – 193 зв. II рах.; **Т** № 1 – 29 II рах., № 2 – 39, 198 II рах., № 3 – 61 II рах., № 4 – 126 II рах.; **Х** № 1 – 117 зв., 137 зв., 148, 149 II рах., № 2 – 119 зв., 147 зв., 150 II рах.; **У** – 87 зв. II рах.; **Ф** – 44, 159, 176 II рах.; **Ц** – [2] I рах.; **Ч** № 1 – [3] зв. I рах.; № 2 – 51 II рах.; **Я** – 133 II рах.

В'язь (2 з 2 дошок): № 1 **ПѢСНЬМѢСЛОВѢТИСХОДАГЛАВАѢІ** – арк. 152 II рах.; № 2 **МНОГОМИЛТИВОЕПѢВЪЕМОЕ** – арк. 166 II рах.

Гравійовані оздоби колонтитулів.

Виливні прикраси: оздоблення деяких заставок, ініціалів **Н** (арк. 68 зв. II рах.), **Х** (арк. 137 зв. II рах.), композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 561; Петров, Бирюк, Золотарь немає; Бондар, Кисельов № 468.

НБУВ – 1 примірник.

Опис примірника

2.1. Кир.1006 (32467)

Стан примірника. Формула: Арк. [2]–[3], 4–216, [1]–[12] = 228 арк. Сліди замокань, пошкоджень, плям воску. Примірник відреставровано в НБУВ 2010 р. Арк. [1], [4] I рах., 1–3 II рах. та [13]–[16] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) « [...] К[...] // [...]ною за золоти^х К^ухрам^у // Гоше^ѣтви св[...]а Д^ха [...] // А х^{то} вимѣл^ѣ ѿдалити ѿ [...] // мѣ^ѣца Дохрам^ѣ и^ѣшого тѣди // [...] Г^ѣдъ [...] // в[сѣ]лѣ Хлоп^ѣтинѣ за[...] // [...]ѣгаго ѿца Никола^ѣа» (арк. 4–11 II рах., на лицевих боках арк.; почерк поч. XVIII ст.; коричневим чорнилом; початок запису втрачено внаслідок втрати аркушів, чорнило частково змито в результаті хімічної обробки книги в НБУВ).

2) Бібліотека Київської духовної академії, ВХVIII4/72. 1^й екз. (наліпка (перенесена на верхній форзац), коричневим чорнилом).

3) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, Муз.С.414. (та само наліпка; коричневим чорнилом).

Маргіналії

«Гдѣсѣа маѣт^ѣ народити предвѣч^ѣага слава / неха^ѣ” трое за[?]ти ннѣ ха[?]анетѣ» (арк. 86 II рах.; почерк I пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«спѣвали Гд^ѣи[...]» (арк. 105 зв. II рах., між рядками; почерк сер. XVIII ст.; чорнилом).

«Помощѣ мо^ѣа» (арк. 106 II рах.; почерк сер. XVIII ст.; чорнилом).

На арк. 108 II рах. – нерозб. запис чорнилом.

«воправдѣ: в^ѣродѣ и[...]дѣ довѣка: и / иста [?]инесѣ и[з]годи ипрѣста[...]» (арк. 110 II рах.; почерк I пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«ΨАЛТЫРЬ» (арк. 150 II рах.; півустав XVIII ст.; чорнилом).

«Помо[щѣ] / мо^ѣа» (арк. 153 II рах.; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом; запис ушкоджено в результаті повторного обрізування книжки).

Арк. 166 зв. II рах. – нерозб. згасаючий запис коричневим чорнилом почерком I пол. XVIII ст. по боковому зовнішньому полю; верхні частини літер зрізано.

«[...] / НѢО нѣмѣлю» (арк. 174 зв. II рах.; почерк I пол. XVIII ст.; чорним чорнилом).

Арк. 200 II рах. – нерозб. згасаючий запис або проба пера чорнилом.

«Велычаіемтѣ Создотворцы Славнаѣ / козмѣ удему...» (арк. 202 зв. II рах.; почерк I пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом; переписано з помилками текст, надрукований на цій сторінці).

«[...] / твоє стовбою [...]» (арк. 208 зв. – 209 II рах.; ; почерк I пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«ФЕВРАЛДІ» (арк. [11] III рах.; півустав XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Оправа сучасна, виготовлена відділом реставрації НБУВ.

Розмір аркуша 190 x 150 мм.

Розмір книжки в оправі 200 x 165 x 50 мм.

3. Псалтир. – 1678. Вид. В.

Опис видання

Опис здійснено за дефектними примірниками НБУВ без титулу та кінця та бібліографією.

Формат і формула видання: 4°. [1]⁴ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Є⁴ Ж⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ъ⁴ Ю⁴ Я⁴ О⁴ А⁴ З⁴ П⁴ В⁴ Д⁴ Є⁴ Ж⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ = Арк. [1]–[4], 1–216, [1]–[16] = 236 арк.

Помилки у фоліації: у II рах. 46 замість 49, 47 замість 51, 108 замість 118, 140 замість 143, 182 замість 183; арк. 65 позначено «Є̅з̅» замість «З̅є̅», арк. 160 позначено «Р̅н̅з̅» замість «Р̅з̅», 180 позначено «Р̅оп̅» замість «Р̅п̅».

Характеристики набору: Друк в одну колонку, двоколірний (цинобру використано тільки в Ключі Пасхальному). Рядків 17, 25. Розмір набірної шпальти – 142 x 114 мм. Повне дзеркало набору – 160 x 114 (123 у III рах.) мм. Колонтитули (крім арк. 7, 22, 37, 68, 68 зв., 122, 131 зв., 137, 137 зв., 145, 152, 166, 205 зв., 209 II рах., [2]–[3] зв., [4] зв. III рах.). Колонцифри у верхньому колонтитулі по правому краю, з крапкою; арк. 7, 22, 37, 68, 76, 122, 137, 152, 166, 209 II рах. колонцифр не мають. Кустоди. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, у зшитках П, У, Ф, Ч, Ъ, А – на двох перших арк.; у зшитку Б на третьому арк. помилково позначено Б̅в̅ замість Б̅г̅, у зшитку І на другому арк. – І̅г̅ замість І̅в̅, у зшитку З̅ на другому арк. помилково позначено З̅г̅ замість З̅в̅. Друковані маргіналії у III рах. Шрифти: 10 рядків – 83, 57 мм.

Склад видання:

- 1) [титул];
- 2) [присвята (у колонтитулах – префація)] – арк. [2]–[4] зв.] I рах.;
- 3) [ЧИНЪ КАКЪ ПОДОБАЕТЪ / ПѢти Псалтирь.] – арк. [3] зв. – [4] зв. I рах.;
- 4) кафізми – арк. 1–151 зв. II рах. (кафізма 1-а – арк. 1–6 зв. II рах.; кафізма 2-а – арк. 7–13 зв. II рах.; кафізма 3-а – арк. 13 зв. – 21 зв. II рах.; кафізма 4-а – арк. 22–29 зв. II рах.; кафізма 5-а – арк. 29 зв. – 36 зв. II рах.; кафізма 6-а – арк. 37–[46] II рах.; кафізма 7-а – арк. [46 зв.] – 54 зв. II рах.; кафізма 8-а – арк. 54 зв. – 61 II рах.; кафізма 9-а – арк. 61–68 II рах.; кафізма 10-а – арк. 68 зв. – 77 II рах.; кафізма 11-а – арк. 77–86 зв. II рах.; кафізма 12-а – арк. 86 зв. – 94 II рах.; кафізма 13-а – арк. 94–101 II рах.; кафізма 14-а – починається на арк. 101 II рах., кафізма 16-а закінчується на арк. 121 зв. II рах.; кафізма 17-а – арк. 122–131 II рах.; кафізма 18-а – арк. 131 зв. – 137 II рах.; кафізма 19-а – арк. 137 зв. – 145 зв. II рах.; кафізма 20-а – арк. 145 зв. – 151 зв. II рах.;
- 5) ПѢСНЬ МѢСѢЦА ПЕРВАА. / ПѢСНЬ ПЕРВАА. – арк. 152–153 зв. II рах.;
- 6) ПѢСНЬ ВТОРАА. / ПѢСНЬ МѢСѢЦА ВТОРАА. – арк. 153 зв. – 156 зв. II рах.;
- 7) ПѢСНЬ ТРЕТІА. / ПѢСНЬ МѢСѢЦА ТРЕТІА. – арк. 156 зв. – 157 зв. II рах.;
- 8) ПѢСНЬ ЧЕТВЕРТАА. / МѢСѢЦА ЧЕТВЕРТАА. – арк. 157 зв. – 159 II рах.;
- 9) ПѢСНЬ ПАТІАА. / ПѢСНЬ МѢСѢЦА ПАТІАА. – арк. 159–160 II рах.;
- 10) ПѢСНЬ ШЕСТАА. / МѢСѢЦА ШЕСТАА. – арк. 160–160 зв. II рах.;
- 11) ПѢСНЬ СЕДМАА. / МѢСѢЦА СЕДМАА. – арк. 161–163 II рах.;
- 12) ПѢСНЬ ВОСМАА. / ПѢСНЬ МѢСѢЦА ВОСМАА. – арк. 163–164 II рах.;
- 13) ПѢСНЬ ДЕВІАА. / ПѢСНЬ МѢСѢЦА ДЕВІАА. – арк. 164–164 зв. II рах.;
- 14) ПѢСНЬ с^т: прѣрка Захарїи ѿца Прѣтчева. – арк. 164 зв. – 165 зв. II рах.;
- 15) МОЛИТВА, ОКОНЧАВШИ ПСАЛТИРЬ. – арк. 165 зв. II рах.;
- 16) ѿ оустава скитскаго житїа. – арк. 165 зв. II рах.;
- 17) МНОГОМѢСѢЦА ПЕРВАА / ВЪ ПРАЗДНИКИ ГДѢКІА, / и въ дни нарочитыхъ сѣхъ. (у колонтитулах – скорочені назви конкретних піснеспівів) – арк. 166–205 II рах.;

18) ПРИПѢЛА ПРАЗДНИКОМЪ ГѢДИМЪ. / и всѣмъ стѣмъ нарочиты^{мъ}, имѣющимъ полгеле^{мъ}. / ТВОРЕНІЕ ФИЛОФЕА МОНАХА. (у колонтитулах – при^и: // во^ага^р:) – арк. 205 зв. – 208 зв. II рах.;

19) ЧѢТНЫИ ПАРАКЛИСЪ ПРѢТѢИ БЦИ, / ПѢВАЕМЫЙ ЗА ВСАКО ПРОШЕНІЕ. (у колонтитулах – Молеб^н: // Бци,) – арк. 209 II рах. – [1] зв. III рах.;

20) КРЪГЪ СЛОИЦЪ ЗЪСЕДМОЧИСЛНИКОМЪ. – арк. [2] III рах.;

21) КРЪЗИ ЛУНИИ НА^а НИМЪ ЗАКОННАА ФАСКА. – арк. [2] зв. III рах.;

22) ЗЛАТОЕ ЧИСЛО НАДЪ НИМЪ ФЕМЕЛІОНЪ ЛУННОЕ. – арк. [3] III рах.;

23) О КЛЮЧИ ПАСХАЛІЙНОМЪ. (у колонтитулі на арк. [4] III рах. – 8ка^а:) – арк. [3] зв. – [4] III рах.;

24) ПАСХАЛІА АЗБУЧНАА ЗРАЧАА / и неисходнаа доконца вѣка. – арк. [4] зв. – ... III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: у примірнику НБУВ втрачено; Арк. 10 II рах.: «наша при на^е (далі заклеєно наліпкою)»; Арк. 15 II рах.: «судбы его предомною, и оправданіа его не»; Арк. 20 II рах.: «земля: и поклонатса прѣни^{мъ} вса ѿчѣтвіа»; Арк. 25 II рах.: «мене: глаголющими миръ соближними»; Арк. 30 II рах.: «стрѣни^иѣй пойте емѣ. Воспойте емѣ пѣснѣ»; Арк. 35 II рах.: «ша лѣкѣ свой, сострѣлати нища и оубога,»; Арк. 40 II рах.: «постигоша ма безаконіа моа, и нево^змо»; Арк. 45 II рах.: «повсей земли. Поманѣ има твое вѣ»; Арк. 50 II рах.: «коніе, іакѣ бѣдѣ тебѣ подобе^н. обличѣтъ,»; Арк. 55 II рах.: «хѣса, нама вса помышленіа нхъ на зло.»; Арк. 60 II рах.: «возрадѣюса. Прилѣпе дѣша моа по тебѣ,»; Арк. 65 II рах.: «Тамъ Веніаминъ юноша вѣ оужастѣ, кнзи»; Арк. 70 II рах.: «вилѣ. Ещеже и іазыкъ мой вѣсѣ днѣ поѣ»; Арк. 75 II рах. (перша літера – ініціал): «Гласомъ монъ кѣ Гдѣ возвахъ, гласомъ»; Арк. 80 II рах.: «И водзѣвиже іакѣ овца люди своа, и во^зведе»; Арк. 85 II рах. (перша літера – ініціал): «Коль возлюбленна селеніа твоа, Гѣди»; Арк. 90 II рах.: «Блжени людіе вѣдѣщи вѣскликновеніе.»; Арк. 95 II рах.: «фини^{зъ} процвитетѣ, іакѣ кедръ иже вѣ»; Арк. 100 II рах.: «Бгѣ нашъ, той сотвори на^е, а немы. мыже лю»; Арк. 105 II рах.: «члѣвкѣ на дѣло свое, и на дѣланіе свое до»; Арк. 120 II рах.: «мѣтъ его на насѣ, и истинна Гдѣна пребы»; Арк. 125 II рах.: «еси съ раво^{мъ} твоимъ Гдѣ, пословеси твоємѣ.»; Арк. 130 II рах.: «Да внідетѣ прошеніе мое прѣтѣ Гдѣ,»; Арк. 135 II рах.: «рѣша мимоходѣщи, блѣвеніе Гѣне на вы,»; Арк. 140 II рах.: «веселіа моего. Помани Гдѣ сыны Едѣмскіа»; Арк. 145 II рах.: (відступ) «ПО ФІ КАФІ-

СМЪ.»; Арк. 150 П рах.: «да възрадѹтсѧ ѡ Црѣи своеѧ. Да восхвалаѣт ѿмѧ»; Арк. 155 П рах.: «нѣсть вѣры в'ниѧ. Тѣи раздражиша мѧ не»; Арк. 160 П рах.: «такъ выхѡмъ возлюбленномѸ твоємѸ,»; Арк. 165 П рах.: «своего. Якъже гла оусты сѣихъ сѣщихъ ѿ»; Арк. 170 П рах.: «силъ, въ градѣ Бѣишегѡ. Бѣи основа и»; Арк. 175 П рах.: «оузримъ свѣтъ. Море видѣи побѣже,»; Арк. 180 П рах.: «**ВНЕДЕЛЮ ЦВѢТНЮЮ.**»; Арк. 185 П рах.: «прѣтолъ твой ѿ толѣ, ѿвѣка ты еси: **Вѡ**»; Арк. 190 П рах.: «наѣ всѣмѣи окрѣтными его. Принесѣте Гѣви»; Арк. 195 П рах.: «гоша главѸ: на люди твоѧ лѣкавноваша»; Арк. 200 П рах.: «мои на шполченіе, персти мои на брань.»; Арк. 205 П рах.: «Ипоемъ каѣнсмѸ зѣ. Блжени непорочнѣи.»; Арк. 210 П рах.: (*відступ*) «Страстей мѧ смѣщаютъ прилози, и»; Арк. 215 П рах.: «Помѣи насъ Бѣе повеліцей мѣти: та*,»; Арк. [5] III рах.: (*відступ*) «**Б Вісектвое.**»; Арк. [10] III рах.: (*відступ*) «**П. Вісектвое.**».

Художне оформлення

Форте (у примірнику НБУВ втрачено).

Заставки (у примірнику НБУВ; 17 з 8 дощок): № 1 – 7, 22, 68 зв., 131 зв., 145 зв. П рах., [4] зв. III рах.; № 2 – 29 зв., 86 зв. П рах.; № 3 – 37 П рах.; № 4 – 61, 94, 205 зв. П рах.; № 5 – 122 П рах.; № 6 – 137 зв. III рах.; № 7 (має підпис: **Вѡ**) – 152, 209 П рах.; № 8 (має підпис і рік: **Вѡ[Z] мѣ**) – 166 П рах.

Ініціали (у примірнику НБУВ; 181 з 64 дощок): **А** – 56, 134 П рах.; **Б** № 1 – 18 зв., 30 зв., 103 зв., 164 зв. П рах., № 2 – 28, 40 зв., 42 зв., 57 зв., 67 зв., 95 зв., 102 зв., 163 П рах., № 3 – 36 зв., 85 зв. П рах., № 4 – 45, 94 П рах., № 5 – 49 (нумерований як 46), 59 зв., 81 П рах., № 6 – 52, 70, 83 зв., 134, 161, 174, 194 зв. П рах., № 7 – 63, 84 П рах., № 8 – 122, 145 зв. П рах., № 9 – 162 зв. П рах., № 10 – 178 зв., 187 зв. П рах.; **В** № 1 – 6, 130 зв. П рах., № 2 – 6 зв., 52 зв., 68, 86 зв., 98 зв., 184 П рах., № 3 – 13 зв. (перший), 26, 62, 72 зв., 74, 97, 99 зв., 119, 131 зв., 133 зв., 153 зв., 164 зв., 169 зв., 190 зв., 192, 200 зв., 214 П рах., № 4 – 13 зв. (другий), 77 П рах., № 5 – 118, 146 зв., 160 П рах., № 6 – 119 зв., 171 П рах., № 7 – 132, 145 П рах., № 8 – 149 зв. П рах.; **Г** № 1 – 11, 76, 101 (перший), 137, 151 П рах., № 2 – 17 зв., 23 зв., 75, 91 зв., 95, 99, 140 зв., 144 П рах., № 3 – 20, 20 зв., 88, 98, 142 зв. П рах., № 4 – 21 зв., 101 (другий), 180 П рах., № 5 – 37, 157 зв. П рах., № 6 – 54, 61, 93 зв., 135 П рах.; № 7 – 121 зв. П рах., № 8 – 143 зв. П рах., № 9 – 182 зв. П рах.; **Д** – 10, 63 зв. П рах.; **И** № 1 – 7 П рах., № 2 – 41, 56 зв., 73 зв. П рах., № 3 – 105 зв., 120, 138 зв., 140 П рах., № 4 – 135, 142 П рах.; **К** № 1 – 22, 71, 131 зв., 132 зв., 209 П рах., № 2 – 24 зв., 85 П рах.; **М** № 1 – 89, 100, 134 зв. П рах., № 2 – 150 зв. П рах., № 3 – 165 зв. П рах.; **Н** № 1 – 16 зв., 26 зв., 34, 68 зв.,

133, 186, 209 зв. II рах., № 2 – 58 зв. II рах., № 3 – 139 зв. II рах.; **О** № 1 – 12, 60, 196 II рах., № 2 – 17, 156 зв. II рах., № 3 – 58 зв. II рах.; **П** № 1 – 50, 82, 96 зв., 128, 135 зв., 148 зв. II рах., № 2 – 54 зв., 152, 167 зв. II рах., № 3 – 55 зв. II рах., № 4 – 86 зв. II рах.; **Р** № 1 – 10 зв., 38, 125 II рах., № 2 – 29 зв., 33 зв., 82 зв. II рах.; **Г** № 1 – 11 зв., 32, 42, 136 зв. (перший), 168 зв. II рах., № 2 – 23, 65 зв. II рах., № 3 – 136 зв. (другий) II рах., № 4 – 193 зв. II рах.; **Т** № 1 – 29 II рах., № 2 – 39, 198 II рах., № 3 – 61 II рах., № 4 – 126 II рах.; **Х** № 1 – 119 зв. II рах., № 2 – 137 зв., 148 II рах., № 3 – 147 зв., 149, 150 II рах.; **У** – 87 зв. II рах.; **Ѡ** – 44, 159, 176 II рах.; **Ч** – 50 (нумерований як 47) II рах.; **Я** – 133 II рах..

В'язь: МНОГОМИЛТИВОЕПЪВЛЕМОЕ – арк. 166 II рах.

Гравійовані оздоби колонтитулів.

Виливні прикраси: оздоблення деяких заставок, ініціалів **Н** (арк. 68 зв. II рах.), **Х** (арк. 137 зв. II рах.), композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич немає; Петров, Бирюк, Золотарь немає; Бондар, Кисельов № 469.

НБУВ – 2 примірники.

Опис примірників

З огляду на особливості стану збереження (комплектність аркушів, збіг плям від вологи тощо) є підстави вважати, що примірники НБУВ – це дві фізично розділені частини колись однієї книжки, які в ЦАМ були зашифровані окремо і відповідно далі в НБУВ були заінвентаризовані як окремі одиниці.

3.1. Муз.С.141^б (2853187)

Стан примірника. Формула: Арк. 6–8, 10–45, 49–91, 93–105, [8], [10]–[11] = 98 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зі слідами замокань, з плямами воску, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером. Початкові та кінцеві арк. 6–12 II рах. відокремлені від блока книги. Арк. [1], [4] I рах., 1–5, 9, 46, 92, 106–216 II рах. та [1]–[7], [9], [12]–[16] III рах. втрачено.

Помилки у фоліації: у II рах. 47 замість 51.

Провенієнції

1) «**Сѣа Книга рекома Ѡсалтирь [...]** / **вѣчными часи сѣо [...]**» (арк. 93 зв. II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.; закінчення рядків обрізано).

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, Муз.С.414. 3^й екз. (наліпка на арк. 6 II рах. – першому збереженому; коричневим чорнилом); наліпка з записом «Псалтирь» синім олівцем на арк. 10 II рах.

Маргіналії

Арк. 28 і 77 зв. II рах. мають нерозб. ушкоджені записи латинкою, коричневим чорнилом.

Арк. 35 II рах. – нерозб. (проби пера?) коричневим чорнилом.

Арк. 45 II рах. нерозб. ушкоджений запис кирилицею чорним чорнилом, читаються окремі літери («сеа»).

«ДИВЕНЪ БГЪ / БЪ ВОСТЫХЪ / СВИХЪ БЪ ИЛЕВЪ» (арк. 65 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

«ПОМОЩЬ МОА» (арк. 66 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

«ДИВЕНЪ БГЪ ВОСТЫХЪ [СВИХЪ] / БЪ ИЗРАІЛЕВЪ» (арк. 67 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

«ПОМОЩЬ МОА Ѡ» (арк. 76 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

«[ст]ѣфанъ» (арк. 79 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

На арк. 80 зв. II рах. сліди стертого запису коричневим чорнилом.

«Pomoc Moia od Pana Boga [...]» (арк. 81 II рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.; кінець запису забруднено).

«АХП / іакъ м[...] / [...] / єгомилѣт / Pana [...] / [...] / а[?]акже / деакан[...] / zamosc[...] / [...] / [...]» (арк. 82 II рах.; коричневим чорнилом; кін. XVII ст.; закінчення рядків обрізано).

«СТЕФАНЪ / СЧЛЕ...» (арк. 83 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«СТЕФА/НЪ» (арк. 85 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«ПОМОЩЬ МОА Ѡгѣда [...]» (там само; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«СТЕФАНЪ» (арк. 86 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«[по]» (арк. 89 зв. II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«Suplika (!) Dorana Mikoła...» (арк. 91 зв. II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«сїи атраме"ттъ» (арк. 95 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«ПОМОЩЬ МОА Ѡгоспода» (арк. 96 зв. II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«ПОМОЩЬ МОА []» (арк. 97 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«[по]МОЩЬ МОА Ѡгоспода» (арк. 97 зв. II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«ПОМОЩЬ [...]» (арк. 98 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

На арк. 98 зв. – 99 II рах. – проби пера у вигляді багато разів повтореної літери Р.

«ПОМОЩЬ» (арк. 104 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XVIII ст.).

«ПОМОЩЬ МОЯ» (арк. [8] зв. III рах., на папері для давньої реставрації; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Nayswięsz[a] / Pano (!) [fermuj] / moię» (там само на іншій заклеїці; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.;).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 180 x 145 x 30 мм.

3.2. КДА, ВХVIII 4/72, Муз.С.414² (2844942)

Стан примірника. Формула: Арк. 118–124, 126, 125, 128, 127, 129–216, [1]–[7] = 106 арк. Сліди замокань, пошкоджень, плям воску. Примірник від-реставровано в НБУВ 2007 р. Арк. [1]–[4] I рах., 1–117 II рах. та [8]–[16] III рах. втрачено. Арк. у зшитку Ъ переплутано місцями під час реставрації.

Провенієнції

1) « [...] Ѳалтир церѣкви матецкой кѣпивъ / [...] своєю заѡпѣщеніє грѣховъ свои^х / [...] » (арк. 151 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом; запис забруднений, ушкоджений, частково змитий у ході реставрації).

2) «матець/кии // поповичъ тѣю / Ѳальтирь [в...въ]» (арк. 199 зв. – 200 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

3) Бібліотека Київської духовної академії, ВХVIII 4/72. (наліпка (перенесена на верхній форзац), коричневим чорнилом).

4) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, Муз.С. / 414. 2^й екз. (та само наліпка; коричневим чорнилом).

Маргіналії

На арк. 120, 140 і 149 зв. II рах. – читацькі малюнки.

«помощъ» (арк. 121 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«ка-ѡи [...] ѿи» (там само; коричневим чорнилом; півуставом).

Арк. 132 зв. II рах. – нерозб. проби пера.

«господи бл҃гови писати господи» (арк. 135 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«помощъ моѧ [Ѡ господа] / сотворшаго [...]» (арк. 136 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«[...] господи бл҃гослов (!) писат[...]» (там само; коричневим чорнилом; півуставом).

«Ѡ господа [стар/шаго ...]» (арк. 145 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«Въ понеделокъ / пѣснь ѧ» (арк. 152 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«помощъмо [ѧ] [...]» (там само; коричневим чорнилом; півуставом).

«помощъмоѧ Ѡгоспода» (арк. 152 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«Второкъ пѣснь ѧ» (арк. 153 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«среда ѿ» (арк. 156 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«Четверъ ѧ» (арк. 157 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«Впѣтокъ [ѣѣзиі]пѣси» (арк. 159 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

Арк. 164 зв., 169 зв. – 172 II рах. нерозб., ушкоджені записи.

«помощъ / моѣ ѿгоспода» (арк. 166 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«сти / ѿ» (арк. 171 II рах.; простим олівцем; півуставом).

«помощъмоѣ» (арк. 172 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«стефанъ каѣнизма ѿі» (арк. 176 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом).

«[...] / [...] duszą moją» (арк. 177 зв. II рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

« [...] сотворшаго Небо і земљу» (арк. 180 зв. II рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

На арк. 186 зв. II рах. проби пера коричневим чорнилом.

На арк. 188 зв. і 189 зв. II рах. нерозб. записи латинкою, коричневим чорнилом.

На арк. 190 зв. II рах. сліди затертого запису латинкою, коричневим чорнилом.

«иѣзик мой Pouczytsia» (арк. 194 зв. II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«стихъ» (ідентичні записи; арк. 196 зв. II рах. повторено двічі, арк. 197 II рах. – тричі; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«стѣхъ» (ідентичні записи; арк. 197 зв. II рах. повторено тричі; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

На арк. 198 II рах. нерозб запис коричневим чорнилом, сер. XVIII ст., кирилицею, читаються окремі літери та склади.

«прѣба (!) пюра и каламара» (арк. 206 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

«іако [...]» (арк. 214 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

На арк. 216 зв. II рах. нерозб. затертий запис коричневим чорнилом, кириличним скорописом сер. XVIII ст.

«сѣі» (арк. [1] III рах.; коричневим чорнилом).

На арк. [1] зв. III рах. нерозб. запис коричневим чорнилом, сер. XVIII ст., кирилицею, читаються окремі літери та слова («ѿвѣта», «мѣтвѣ»).

«Rok Grzesz[...]» (арк. [4] зв. III рах., між рядками друкованого тексту; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

Оправа сучасна, виготовлена відділом реставрації НБУВ.

Розмір аркуша 185 x 145 мм.

Розмір книжки в оправі 190 x 155 x 25 мм.

4. Шумлянський Йосиф. Зерцало до преизрения... – [1680].

Опис видання

Опис здійснено за дефектними примірниками НБУВ та бібліографією.

Титул: «ЗЕРЦАЛО / До преизрѣнѣ и лѣтвѣйшагѣ / зрозѣмена
вѣри сѣтой, Сакраментѣ, / Десѣтословіѣ Бжїѣ, Грѣхѣпадѣній / члчѣкиѣ,
Дхѣовныѣ и свѣѣцкиѣ людемѣ, / приличнѣ. / Преѣѣснѣ вѣ Бгѣ Превелебнагѣ
/ Егѣ Млѣти Ѡца / ІОСИФА ШѣМЛѣАНСКОГО; / Епѣпа Лвоѣ:
Галиѣ: и Каменца Подоѣскаѣ: / Администратѣора Мѣтропоѣ: Кїевско'', /
Новѣспѣраженноѣ. / Зѣ Тѣпографїи, Сѣтой Обитѣли / ѠНЕВСКОЙ. / Мѣца
Ѡктоврїѣ, днѣ, вѣ. / аѣп. Рѣкѣ, Ѡданноѣ.».

Формат і формула видання: 4°. [1]² А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ С⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴
Л⁴ М⁴ Н⁴ [О⁴ П⁴ Р⁴ С³] = Арк. [1]–[2], 1–62, [1]–[13] = 77 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Сторінки (крім титульної) в лінійних рамках, згори і з зовнішнього боку подвійних; зв. титулу в рамці з виливних прикрас. Рядків 18. Розмір набірної шпальти – 148 x 111 мм. Повне дзеркало набору – 171 x 122 мм. Колонтитули (крім арк. 1, 6 зв., 8 зв., 23 зв., 30 II рах.). Колонцифри у верхньому колонтитулі по правому краю, з крапою. Кустоди у II рах. (на арк. 60 л. II рах. немає). Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, у зшитку **С** на третьому арк. помилково позначено **ЖГ** замість **СГ**. Шрифти: 10 рядків – 82, 56.

Склад видання:

1) *титул* – арк. [1] I рах.;

2) *герб Шумлянських із дескриптивним віршем* – арк. [1] зв. I рах.;

3) **ПРЕДОСЛОВІЕ / До Читѣльника.** (за підписом Сѣмѣиѣнѣ Сѣтавнѣцкій, / Тѣпог: М: 8:) – арк. [2]–[2] зв. I рах.;

4) **ЧАСТЬ ПЕРВАѦ / О вѣрѣ сѣтой / ПРАВОСЛАВНО-КАѢОЛИЧЕСКОЙ** (у колонтитулах – **Часть Ѧ Ѧ, // О Артикѣлаѣ вѣры сѣ:**) – арк. 1–6 II рах.;

5) **ЧАСТЬ ВТОРАѦ. / Ѡ САКРАМЕНТАХѣ. / Или / ТАИНАХѣ ВПОСПОЛИТОСТИ** (у колонтитулах вміщено назви тих таїнств, про які йдеться у тексті на конкретній сторінці) – арк. 6 зв. – 23 II рах.;

6) **ЧАСТЬ ТРЕТАѦ. / Ѡ ДЕСѦТИ ПРИКАЗАНѣѣ / БжїИХѣ** (у колонтитулах – **Часть третѦѦ, // Ѡ десѣтероприкаѣ бжѣѣ**) – арк. 23 зв. – 26 зв. II рах.;

7) **Часть ЧетвертаѦ, / Ѡ МОЛИТВѣ Кѣ ГДѣ БГѣ.** (у колонтитулах – «Ѡ Млѣтвѣ до Бгѣ,»)) – арк. 27–29 зв. II рах.;

8) **Часть Пѣтаа.** / **В РАЗСЪЖДЕНІИ ГРѢХОПАДЕНІИ** / Человеческихъ. (у колонтитулах – **Часть Пѣтаа**, // пересторога дѣховныѣ ѿцемъ,) – арк. 30–56 зв. II рах.;

9) **Часть Шестаа.** / **Якося мають ѿцеве** Протопопове, а такъ / **Щенници**, и **весь Кирь дѣховный** вѣ **порадкахъ црковныхъ** / **заховати** (у колонтитулах на арк. 58 і 59 II рах. – «**О порадкахъ дѣховныхъ парохіалнихъ**», арк. 60 II рах. – «**О порадкахъ протопоповъ**»,) – арк. 56 зв. – 60 II рах.;

10) **НАКАЗАНИЕ ЩЕННИКОМЪ**, (основний текст містить присягу священика) – арк. 60–... II рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «а тойжде Бгѣ дѣйствѣай вса вѣ всѣхъ»; Арк. 10 II рах.: «стагѣ то естъ за надхненамъ егѣ до»; Арк. 15 II рах.: «а при томъ джѣемъ, за ен оувельбеніе»; Арк. 20 II рах.: «каатиса невѣдете вси погинете.»; Арк. 25 II рах.: «Несотвориши себѣ кѣмира жаднагѣ, анѣ»; Арк. 30 II рах.: «**Часть Пѣтаа.**»; Арк. 35 II рах.: «кто живѣ бѣдетъ, або оумретъ, если то»; Арк. 40 II рах.: «прѣтыхъ (!) таиѣ за грѣхи повседневыа, сирѣчъ:»; Арк. 45 II рах.: «превыти долженъ естъ доволное время.»; Арк. 50 II рах.: «время вѣ ѿлѣченіи Іерей имаѣ. Вѣ задаваню»; Арк. 55 II рах.: «вѣливъ мало воды, и словеса ѿбычнаа изъ»; Арк. 60 II рах.: «есть назначеный, нѣпершого хлѣба на».

Художнє оформлення

Форта (дереворит, 171 x 130 мм, EZ).

Ілюстрація: герб Шумлянських ([1] зв. I рах.).

Заставки (у примірниках НБУВ; 6 з 3 дощок): № 1 – [2] I рах., 23 зв., 30 II рах.; № 2 – 1, 8 зв. II рах.; № 3 – 6 зв. II рах..

Ініціали (у примірниках НБУВ; 4 з 4 дощок): **И** – [2] II рах.; **Г** – 6 зв. II рах. (у Кир.486(1)); **Я** № 1 – 1 II рах., № 2 – 60 зв. II рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, композиції на місці кінцівок, смужки в тексті.

Варіанти набору: відрізняється арк. 6 зв. II рах., у тому числі використанням ініціалу **Г**.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 591; Петров, Бирюк, Золотарь № 270 (1 прим.); Бондар, Кисельов № 470.

НБУВ – 2 примірники.

Опис примірників

4.1. Кир.486(1) (4036)

Стан примірника. Формула: Арк. [2], 1–35, 37–43, 45–56, 58–60 = 58 арк. Титул, арк. 36, 44, 57, 61–62 II рах., арк. [1]–[13] III рах. втрачено. Арк. зі слідами ушкоджень та забруднень; примірник відреставровано в НБУВ.

Провенієнції

1) «Пересторога В: [w]ца Алеґґеа Прѣ[з^ѣ]итера Пила[ч]овкого» (арк. 58 II рах.; почерк кін. XVII – поч. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

2) ?, № 10 (запис на автентичному верхньому форзаці простим олівцем).

Маргіналії

«Laudetur Jesus Chrystus / Niech będzie pochwalony Jezus Chry/stus» (верхній форзац; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«Canoⁿicum / Per Aph[o]ris/mos [fridion] / Explicatur» (там само; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«Laudetur Jesus / Chrystus [...]» (там само; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«a b c d e f g h / i k l m n o p / q r s t u w / y z ź ż» (там само; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«За ѡвѣщеніє : ти даю: / питати вѣсего можешъ: / Та затиже на все нез^ъ/можешъ» (арк. [2] зв. I рах.; почерк XVII ст.; чорним чорнилом).

«[...]елъ лѣчши естъ / [...]» (там само; почерк XVII ст.; коричневим чорнилом).

«Иветїи во/проси;» (там само; почерк XVII ст.; коричневим чорнилом).

«[...]ево/[...]ми» (арк. 1 зв. II рах.; почерк XVII ст.; коричневим чорнилом; запис ушкоджено під час повторного обрізування книжки).

«Pomni Panie na dawida yna ro[korze] yego» (арк. 8 зв. II рах.; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Арк. 9 II рах. має нерозб., згасаючий запис тією ж рукою, що попередній.

«Ѳблага^а/ницею» (арк. 15 II рах.; почерк XVII ст.; коричневим чорнилом; переписане слово з друкованого тексту).

«Помощь мо ѿѣда (!) Ботво^ашаго» (арк. 28 зв. II рах.; почерк I пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«[...] Milosciwy panie/ y dobrodzieiu Nasz wielky yego» (арк. 48 зв. II рах.; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Арк. 49 II рах. має нерозб. запис тією ж рукою та чорнилом, що попередній.

«невозможнаго?» (арк. 50 II рах.; ; почерк XVII ст.; коричневим чорнилом; глоса до словосполучення «не оудѣ^ѣ носимаго»).

На арк. 60 II рах. – нерозб. запис коричневим чорнилом, очевидно, глоса до слова «интѣ^ѣцію», над яким поставлені традиційні позначки у вигляді дужок.

«Finis Konies» (другий рукописний арк., зв.; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«Wypis z ksionk Grodskych / [...] Pomni[...]» (там само; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«іє 4 Januarę 1798 A° Pozyczyłem U [Jmci] / X Iana Zaniczewskiego do Niedzy/[...] czerwony Złto ieden [...] / Na to się podpisuię Datum u Ra/kowcu [ulos...] z Rz[ероску]» (нижній форзац; почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Конволют. У кінці примірника приплетено фрагмент – арк. 125–126 II рах. – з видання Служба со Акафістом святителю Христову Ніколаю. – Київ: Друкарня Києво-Печерської лаври, 1738 (Запаско, Ісаєвич № 1312). Після того – два арк., на яких коричневим чорнилом півуставом дописано текст «Наказанія священником» із праці Й. Шумлянського.

Оправа сучасна, виготовлена відділом реставрації НБУВ. Обріз червоний. Збережені давні форзаци.

Розмір аркуша 180 x 150 мм.

Розмір блока конволюта 180 x 150 x 10 мм.

4.2. КСС Соф.437(1) (2867686)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2], 1–5, 8, 7, 9–61 = 61 арк. Перший та останній арк. після давньої реставрації білим ганчір'яним папером ручного виробництва. Арк.5–9 II рах. переплутано місцями під час повторного переплетення книги. Арк. 6, 62 II рах., [1]–[13] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**владѣтель // Книги сея // ієромонахъ // веніаминъ // Рубановъ**» (арк. [2] I – 4 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) Бібліотека Київського Софійського собору, 437. (наліпка на корінці; коричневим чорнилом), Соф. 437(1–2) (верхній форзац; простим олівцем), фіолетова овальна печатка «БИБЛИОТЕКА / Києво-Софійського Собора / №....» (арк. [2] I рах., 49 II рах., інші арк. конволюта).

3) ?, залишки іншої наліпки на корінці.

Маргіналії

«**Помощъ**» (арк. 28 II рах.; XVIII ст.; коричневим чорнилом; згасаючий).

Деякі арк. мають підкреслення в тексті простим олівцем.

Оправа XVIII ст.: цупкий картон у шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках, поперечні смужки та квіткові оздобы золотом на корінці). Форзаци та палітурні арк. (по дві пари зверху і знизу) сучасні оправи, з білого ганчір'яного паперу.

Розмір аркуша 185 x 145 мм.

Розмір конволюта в оправі 190 x 150 x 25 мм.

Конволют, перший алігат. Інші алігати:

Соф.437(2) [Косів С.] Краткое поучение о седми сакраментях, или тайнах

церковных... (Чернігів: Друкарня Троїцько-Іллінського монастиря, 1716; Запаско, Ісаєвич № 911; Каменева № 70; Петров, Бирюк, Золотар № 449);

Соф.437(3) фрагмент – арк. [4]–[29] І рах. з видання Служебник (Вільнюс: Друкарня Мамоничів, 1617; Книга Беларусі № 80; Бондар, Кисельов № 33), містять текст «Наука ієреом».

5. Требник. – 1681.

Опис видання

Опис здійснено за дефектним примірником НБУВ та бібліографією.

Титул: «ТРЕБНИКЪ. / имѣай въсѣѣ Црквиаа / послѣдованіа, Іерешмъ / подовающаа. ѿ стыхъ / Апѣлъ, и Бгносныхъ Ѡцъ / приданаа. / Бжїиъмъ Блѣвнїемъ, тцанїемъ / же Превелебнї: еѣ: Млст: Ѡца / Варлаама Шептицко/го, Архимандриѣ: Ѡневскѣ: / Втож: ст: Обиѣ: Ѡневскоѣ / Тѣпомъ Изѡбразиса. / Роѣ: ххѣпа. мѣ: Авгст: гї.».

Формат і формула видання: 8°. [1]² А⁸ Б⁸ В⁸ Г⁸ Д⁸ Є⁸ Ж⁸ З⁸ [И⁸] І⁸ К⁸ Л⁸ М⁸ Н⁸ О⁸ П⁸ Р⁸ [С⁸ Т⁸] У⁸ Ф⁸ Х⁸ Ѡ⁸ Ц⁸ Ч⁸ Ш⁸ Щ⁸ Ъ⁸ Ы⁸ Ь⁸ Ъ⁸ ... = Арк. [1]–[4], 1–256, [1]–[23] = 283 арк.

Помилки у фоліації: у II рах. 35 замість 34, 9 замість 109.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Сторінки (крім титульної) в лінійних рамках, згори і з зовнішнього боку подвійних. Рядків 20, 23/22. Розмір набірної шпальти – 112 x 72 мм. Повне дзеркало набору – 127 x 79 мм. Колонтитули. Колонцифри у верхньому колонтитулі по правому краю, з крапкою (на арк. 188 і 217 II рах. – із двокрапкою); відокремлене лініями місце під колонцифри у правому кутку аркуша порожнє; арк. 12, 37, 53, 66, 71, 118, 164, 166, 171, 193, 218, 222, 249 II рах. колонцифр не мають. Кустоди у II рах. Позначення сигнатур на перших п'яти аркушах зшитка, у зшитку **С** – на першому, другому та п'ятому арк., **И** немає позначення на четвертому арк., у зшитку **К** – на чотирьох перших арк. (на звороті четвертого позначено **Кѣ**), у зшитку **Р** – на першому – четвертому та шостому арк. (на шостому арк. позначено **Рѣ**), у зшитку **Х** на п'ятому арк. позначено **Хи**. Шрифти: 10 рядків – 56, бл. 50 мм.

Склад видання:

- 1) титул – арк. [1] І рах.;
- 2) гравюра «Знаряддя страстей Христових» з епіграфом – віршем з Євангелія – арк. [1] зв. І рах.;
- ...3) **Оглавленїе**. – арк. [4] І рах.;
- 4) гравюра «Богородиця з Дитям» з декскриптивним віршем «Око сердца моего аз всегда спущаю» – арк. [4] зв. І рах.;

- 5) **ѡсщѣніе**. // **Воды**. (назва за колонтитулами) – арк. 1–11 зв. II рах.;
- 6) **Чинъ бываемый на блѣвеніе**. / **новомъ храмѣ**. (у колонтитулах – **ѡсщѣніе**. // **Домѣ**.) – арк. 12–13 II рах.;
- 7) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **ѡсщѣніа стѣхъ Бг҃оавленій**,... (у колонтитулах – **ѡсщѣніе**. // **Воды**.) – арк. 13 зв. – 25 зв. II рах.;
- 8) **Мл̑твы женѣ родившей въ / а̑ й де̑**, повнегда родити ей ѡтроча. (у колонтитулах – **Мл̑твы**, // **Женамъ**.) – арк. 26–28 зв. II рах.;
- 9) **Мл̑твы женѣ по м̑ ти днехъ** (у колонтитулах – **Мл̑твы**, // **Женамъ**.) – арк. 29–31 зв. II рах.;
- 10) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **еже сътворити ѡтроча ѡглашеннѡ и крестити то** (у колонтитулах – **Чинъ**, // **Крещенію**.) – арк. 32–52 зв. II рах.;
- 11) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **бываемое ѡбръченію**. (у колонтитулах – **Чинъ**, // **Обрѣченію**.) – арк. 53–55 II рах.;
- 12) **ЧИНЪ ѡБНЧАНІЮ**, – арк. 55 зв. – 65 зв. II рах.;
- 13) **ЧИНЪ**, / **ѡбнчанію второбрачнымъ**. (у колонтитулах – **Чинъ**, // **Двобрачныѣ**.) – арк. 66–70 зв. II рах.;
- 14) **ЧИНЪ ИСПОВѢДАНІЮ**. – арк. 71–78 II рах.;
- 15) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **ѡтго елеа, сирѣчь маслосѡщеніа**. / **ѡсщѣаемаго ѡ седми ѡщенникѡвъ**. (у колонтитулах – **Чинъ**. // **Маслосщѣнію**.) – арк. 78 зв. – 117 зв. II рах.;
- 16) **КАНѡНЪ / МОЛЕБЕНЪ**, / **Къ Гд҃ѣ нашемъ Іс Хр̑стѣ**, / **и Преч̑стѣй Бѣи Мл̑ре Г҃ни**. / **При разлѣченіи Дѡши ѡ тѣла, всакаѡ / Правѡѡбнаѡ**. (у колонтитулах – **Канѡнъ молебенъ**. (або: **Канѡнъ Молебъ**.) // **На исхо̑ дѣи**.) – арк. 118–125 II рах.;
- 17) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **Погрѣванію, мѣрскимъ члѣкѡмъ**. (у колонтитулах – **Чинъ**. // **Погрѣванію**.) – арк. 125 зв.–... II рах.;
- 18) **Канѡнъ**. // **за ѡумершаго**. (назва за колонтитулами) – арк. ...–162 зв. II рах.;
- 19) **Лѣтїа**. // **За ѡѡсопшихъ**. (назва за колонтитулами) – арк. 162 зв.–163 зв. II рах.;
- 20) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **бываемое на̑ Коливомъ ѡѡмершихъ**. (у колонтитулах – **Канѡнъ**. // **на̑ Коливоѣ**.) – арк. 164–170 зв. II рах.;
- 21) **ЧИНЪ БРАТОТВОРЕНІЮ**,... – арк. 171–177 II рах.;
- 22) **ЧИНЪ ѢГДА**. / **ключитѣсѡ ѡскорѣ велми / ѡльномъ дати причастїе**. (у колонтитулах – **Чинъ**. // **Причаще̑: ѡльномъ**.) – арк. 177 зв. – 181 зв. II рах.;
- 23) **ПОСЛАДОВАНИЕ**, / **Молитѡамъ, на всакиа / различнымъ потребы**. (у колонтитулах – **Мл̑твы**. // **Потребныи**.) на арк. 193–211 зв. II рах. –

Мл̑твы. // Па̑тдесяти̑н.) – арк. 171 зв. – 215 II рах.;

24) **ЧИН ОПАНАГІИ, / сирѣчь, Ѡ всесѣомъ.** – арк. 215 зв. – 217 зв. II рах.;

25) **Ѡ Праздницѣхъ.** (у колонтитулах на кожній с. – **Праздницѣхъ.**) – арк. 218–221 зв. II рах.;

26) **Іуанна / стѣйшаго, епѣпа / Китрошскаго, къ сщ̑ннѣйшемъ / Епѣкопъ Драчскомъ Кавасилѣ. Ѡ разрѣшеніи брашенъ. въ преданыхъ седмицахъ, / и которіи сїа.** (у колонтитулах – **Ѡ раздрѣшеніи, // Дній постныхъ.**) – арк. 222–226 II рах.;

27) **Ѡ Различіи Бродства, и / Ѡ Брацѣ законномъ, заповѣди / Гѣыхъ Ѡцѣ.** (у колонтитулах – **Ѡ различіи // Бродства**) – арк. 226–228 II рах.;

28) **Иныя заповѣди іерехмъ.** – арк. 228 зв. – 230 II рах.;

29) **Мл̑твы, // Потребныи.** (назва за колонтитулами) – арк. 230–235 II рах.;

30) **МОЛИТВА, КЪ / Гѣдъ нашемъ Ісх Хрѣтх, / по молебнѣ глѣмаа.** (у колонтитулах – **Мл̑тва. // по Молебнѣ.**) – арк. 235 зв. – 243 II рах.;

31) **Мл̑тва въ безъдождіе, по молебнѣ / глѣмаа.** (у колонтитулах – **Мл̑твы. // въ Бездождіе.**) – арк. 243–244 зв. II рах.;

32) **Мл̑тва, за безъведріе, по молебнѣ, / глѣмаа.** (у колонтитулах – **Мл̑твы. // За безъведріе.**) – арк. 244 зв. – 245 II рах.;

33) **Мл̑твы, // Потребныи.** (назва за колонтитулами) – арк. 245–248 зв. II рах.;

34) **Чинъ блѣвеніа и всщ̑еніа / сосѣдѣвъ слѣжебныхъ, сіестъ, Дікоса, / Чаши, Звѣзды, и Ложници, Коежѣо ѡсовъ.** (у колонтитулах зазначені молитви над конкретними сосудами) – арк. 249 II рах. – 253 II рах.;

35) **Чинъ блѣвеніа и всщ̑еніа / новыхъ сщ̑енническихъ ѡдежд, сіестъ, / Гтихарѣ, Епитрахилѣ, Полса, Нараквицъ, / и Фелѡна, ѡ Іерѣѣ бываемагѡ.** – арк. 253–255 II рах.;

36) **Ѡ ФОРМѢ ИЛИ СЪВЕРШЕНІИ СѢГО / КРЕЩЕНІА.** (у колонтитулах – **Ѡ формѣ. // Гѣхъ Таинъ.**, що точніше відбиває зміст розділу – в ньому йдеться і про інші таїнства) – арк. 255–256 зв. II рах.;

37) **[СОБОРНИКЪ]** (встановлено за кустодією) – арк. [1]–[23] III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «кѡплєніи всѣхъ, Гѣдъ помолимъсѣ»; Арк. 10 II рах.: «пробѡдаетсѣ, желчь и ѡцетъ въкѡ»; Арк. 15 II рах.: «и незаблѡдѣт, и небѡдетъ тѣ лѣа, ни ѡ»; Арк. 20 II рах. *: Трѣце пресѡщнаѣ, преблѡгаѣ, прѣ»; Арк. 25 II рах.: «выѣ, знаменающіхъ работѣ во ѡбраж[...]; Арк. 30 II рах.: «Миръ всѣмъ. Главы ваша Гѣдеви»; Арк. 35 II рах.:

«оудѡлѡа мѣрилѡмъ, и положшаго»; Арк. 40 II рах.: «И симъ глаголемомъ. **Сщѣнникъ** моли^тсѡ»; Арк. 45 II рах.: «реклъ, и паки погрѣзивъ, и паки третѣе»; Арк. 50 II рах.: (*відступ*) «Еще молимъсѡ ѡ Гѣдри нашемъ»; Арк. 55 II рах.: «ѡбръче^нныѡ сѡ, и соедини и сохрани»; Арк. 60 II рах. у примірнику НБУВ втрачено; Арк. 65 II рах.: «Глава тебѣ Хѣ Бже, Апѣтолѡмъ»; Арк. 70 II рах.: «ѡбщитисѡ. **Самъ** и ннѣ блѣви равы»; Арк. 75 II рах. у примірнику НБУВ втрачено; Арк. 80 II рах.: «ственнымъ ти днесъ, тайнѡ пома»; Арк. 85 II рах.: «прѣнѡ зовѣщаго, блѣвѣте всѡ дѣла»; Арк. 90 II рах.: «же всѣхъ братѣе мои. не клени»; Арк. 95 II рах.: «власть на^д дѡхы нечистыми, и запо»; Арк. 100 II рах.: «токмѡ прикоснѣсѡ ризѣ его, спа»; Арк. 105 II рах.: «ненадѣющимъсѡ, и покой трѣжда»; Арк. 110 II рах.: «Гѣди седмдесятъ седмерицею ѡста»; Арк. 115 II рах.: «велѣвый ѡпѣщати вѣпадающимъ»; Арк. 120 II рах.: «срѣца моегѡ сокрѣшеніе пріемлющи»; Арк. 125 II рах.: «ненадежднымъ, могій ѡставляти»; Арк. 130 II рах.: «побѣдѣсѡ, незавѣдѣ словесъ твоихъ.»; Арк. 135 II рах.: «Дѡша моѡ вѣрѡ твоєю вынѣ, и»; Арк. 140 II рах.: «презираѡ емѣ съгрѣшеніѡ егѡ»; Арк. 145, 150, 155 II рах. у примірнику НБУВ втрачено; Арк. 160 II рах.: «здани выхѡмъ, и в Землю тѣжде»; Арк. 165 II рах.: «Канѡ^и оумершимъ, емѣже Краегранесіе.»; Арк. 170 II рах.: «единъ млѣтивъ, тѣмъ дарѡ, и вѣчъ»; Арк. 175 II рах.: «Якѡ глы таже далъ еси мнѣ, дахъ»; Арк. 180 II рах.: «Ннѣ ѡпѣщаеши раба своего Влѣкѡ»; Арк. 185 II рах.: «и славаще, съ вѣзначныѡ ти Оцѣмъ.»; Арк. 190 II рах.: «шите на Земли, вѣдетъ разѣрѣшенъ»; Арк. 195 II рах.: «преклоншыѡ колѣнѣ свои. и испѣ»; Арк. 200 II рах.: «мыслий моиѡ поползновение оутверди.»; Арк. 205 II рах.: «бивый сѣдѡ, и мздовозда^ніѡ»; Арк. 210 II рах.: (*відступ*) «Добрыѡ и полезныхъ дѡшамъ нашимъ.»; Арк. 215 II рах.: «дни всѣмъ ѡзыкомъ: нехотѡй»; Арк. 220 II рах.: «чѣтнѣйши естъ празѣникъ, и Воскрѣніѡ»; Арк. 225 II рах.: «стѣжаетъ семѣ немощъ: понеже оубо»; Арк. 230 II рах.: «но залѣтоли; и рече паки старецъ.»; Арк. 235 II рах.: «страшнѣмъ имени твоємъ съверъ.»; Арк. 240 II рах.: «никогоже. прійми держновніе, и»; Арк. 245 II рах.: «щедрѡтами, подайже ведро досто»; Арк. 250 II рах.²⁹: «Влѣко Вседержителю Гѣ Бже ѡцѣ.»; Арк. 255 II рах.: «И абіе кропитъ сщѣнною Водѡю тожѣе глѡ».

²⁹ Рядок розпочинається ініціалом.

Художнє оформлення

Форта 122 х [80] мм.

Ілюстрації: 1) «Знаряддя страстей Христових» (80 х 52 мм) – [1] зв. I рах.; 2) «Богородиця з Дитям» (66 х 50 мм) – [4] зв. I рах.

Заставка: 171 II рах. – 12 х 12 мм, розташована посередині верхнього колонтитула в обрамленні з виливних прикрас і знаків коми (,), з зображенням Богородиці замилювання.

Кінцівки (у примірнику НБУВ; 3 з 1 дошки): [4] I рах., 125, 248 зв. II рах.

Ініціали (у примірнику НБУВ; 239 з 60 дощок): **А** № 1 – 77 II рах., № 2 – 189 зв. II рах., № 3 – 218 II рах.; **Б** № 1 – 3 зв., 44, 92 зв., 100, 216, 229 зв. II рах., № 2 – 16 зв., 65, 93 зв., 99, 189 зв., 197 зв. II рах., № 3 – 34, 46, 55 зв., 68, 186 зв., 231 зв., 245 зв. II рах., № 4 – 40, 54, 60 зв., 95 зв., 204, 234 зв. II рах., № 5 – 45 зв., 57 зв., 59 зв., 89 зв., 105, 129, 173 зв., 190 II рах., № 6 – 47 зв., 57, 101, 110 зв. II рах., № 7 – 76 зв., 108, 126 зв., 187 зв., 231 II рах.; **В** № 1 – 4 зв., 12, 26 (перший), 48 зв., 94, 112 зв., 166, 174 зв., 180 зв., 191, 220, 234, 250 II рах., № 2 – 5 зв., 17, 25, 48, 69, 91 зв., 99 зв., 111 зв., 124 зв., 160, 168, 181 зв., 230 зв., 235 зв., 249 II рах., № 3 – 26 (другий), 38, 43 зв., 94 зв., 102 зв., 107, 165, 172 зв., 183 зв., 214 зв., 232, 244 зв., 254 зв. II рах., № 4 – 66 зв., 78, 90 зв., 97 зв., 177 зв. II рах.; **Г** № 1 – 13, 29, 176, 247 зв. II рах., № 2 – 13 зв., 27, 186, 212 зв., 233, 248, 253 II рах., № 3 – 19, 30 зв., 35 зв., 64, 69 зв., 211 зв., 230, 244 II рах., № 4 – 28 зв., 65 зв., 103, 183, 191 зв., 245, 250 зв. II рах., № 5 – 30, 52 зв., 92, 172, 176 зв., 198 зв., 201, 210 II рах., № 6 – 72, 87 зв., 251 II рах.; № 7 – 251 зв. II рах., № 8 – 252 зв. II рах.; **Д** № 1 – 10, 215 зв. II рах., № 2 – 50 зв., 122 II рах.; **Є** – 185 II рах.; **З** – 9 зв., 33, 165 зв., 187, 228 зв. II рах.; **И** № 1 – 23 зв., 36 зв., 42 зв., 116 зв. II рах., № 2 – 42, 119, 127, 168 зв. II рах.; **І** № 1 – 50 зв. II рах., № 2 – 161 зв. II рах.; **К** № 1 – 50, 140, 169 II рах., № 2 – 88 зв., 118 зв. II рах.; **Л** № 1 – 4 зв., 17, 38 зв., 53, 66, 77 зв., 88 зв. (другий), 89, 193 II рах., № 2 – 56, 87, 88 (перший), 171 II рах., № 3 – 88 (другий), 88 зв. (перший); **Н** № 1 – 119, 212 II рах., № 2 – 169 зв. II рах.; **П** № 1 – 10 зв., 24 зв., 49 зв., 70, 88, 166 зв., 220 зв. II рах., № 2 – 12, 117, 126, 136, 162, 220 II рах., № 3 – 12 зв. II рах., № 4 – 14, 196 II рах., № 5 – 55, 79, 221 зв. II рах., № 6 – 201 зв. II рах.; **Р** № 1 – 61, 101 зв., 111, 132 зв., 175 зв., 185 зв., 198 зв., 222 II рах., № 2 – 84 II рах.; **С** № 1 – 8 зв., 10 зв., 78 зв., 86 зв., 125 зв., 138 зв., 188 зв., 219, 219 зв. (третій) II рах., № 2 – 36 II рах., № 3 – 219 зв. (перший) II рах., № 4 – 219 зв. (другий), 220 зв. II рах.; **Т** № 1 – 8, 8 зв., 55, 80 зв., 86 зв., 129, 134 II рах., № 2 – 14, 15, 20, 41 II рах., № 3 – 16 зв., 22 зв. II рах.; **Х** – 11 зв., 119 зв., 219 II рах.;

W № 1 – 32, 239 зв. II рах., № 2 – 52 II рах.; W̃ – 115 II рах.; Ц № 1 – 114 II рах., № 2 – 206 зв. II рах.; Ч – 221 II рах.; Я – 89 II рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, смужки в колонтитулах (арк. [1] зв. I рах., 12, 26, 29, 32, 53, 55 зв., 66, 71, 78 зв., 118, 125 зв., 164, 171 (навколо заставки), 177 зв., 193, 211 зв., 215 зв., 218, 222, 249 II рах.), композиції на місці заставок і кінцівок, рамки навколо гравюр, смужки в тексті. **Вказівка:** 50 зв. II рах., у зовнішньому, відокремленому лініями, полі (зображення руки).

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 600; Петров, Бирюк, Золотарь № 284 (1 прим.); Бондар, Кисельов № 471.

НБУВ – 1 примірник.

Опис примірника

5.1. Кур.4380n (16506)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], [4], 2–72, 76–112, 114–143, 160–256 = 237 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зі слідами замокань, багато – після давньої реставрації папером ручного виробництва. Арк. [2]–[3] I рах., 1, 73–75, 113, 144–159 II рах. та [1]–[23] III рах. втрачено. Між арк. [4] I рах. і 2 II рах. вставлено арк. із цупкого паперу, між 72 і 76 II рах. – два арк. подібної фактури; між арк. 143 і 160 II рах. – 13 арк. дещо тоншого, поживклого паперу.

Провенієнції

1) «**Гию Книгү рекомѸю // тревникъ // купивъ [та] равъ // б̄жи**” марко [...] // **Гинови хведорови // оу Кодзлови // рокѸ ꙗѡѡї // м̄ца м̄ага / [...]**» (арк. 10 зв. – 14 II рах., на обох боках арк.; поч. XVIII ст.; чорним чорнилом).

2) № 8 (верхній форзац; коричневим чорнилом).

3) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХVIII9/528. (запис на титулі, чорнилом), синя овальна печатка «БИБЛИОТЕКА / КИЕВСКОЙ ДУХОВНОЙ / АКАДЕМИИ» (верхній форзац, титул, арк. 248 зв. II рах.).

4) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, С.27. (верхній форзац; синім олівцем).

Маргіналії

«Кієвъ, 1705 (закреслено) / 1681» (верхній форзац; почерк XIX ст.; синім, виправлення – простим олівцем; зроблено в ЦАМ КДА?).

«Łasky [...] Paṇa [.../amiu] na Czwarte [...] / maici Zeby muu [...] / wikary [...] / [...] słabo to [...] / [...] / Modlitwam / [...]» (верхній форзац; XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«[...] слѸжба б̄жи» (верхній форзац; XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«Doron[...] w [...] / wikarego węc[...] / kego Dobrodzieia» (верхній форзац;

XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«Проба / [...]» (верхній форзац; XVIII ст.; коричневим чорнилом).

«Суя Книга» (верхній форзац; XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Там само нерозб. проби пера коричневим чорнилом.

На титулі нерозб. запис коричневим чорнилом.

Між арк. [4] I рах. і 2 II рах. на місце відсутнього вставлено арк. із текстом на доповнення втраченого: «Освященіє води. – / Начало обичное...», на обох боках арк., почерком поч. XIX ст. коричневим чорнилом. На звороті цього арк. є запис коричневим чорнилом: «Ключ. Прот. / Николая / Оглоблина».

«Води морски» (арк. 2 II рах., по верхньому полі; кін. XVIII – поч. XIX ст.; коричневим чорнилом).

Між арк. 143 і 160 II рах. на доповнення втраченого тексту вставлено 13 арк. На семи початкових із цих арк. – продовження тексту чину погребіння, півустановом, коричневим чорнилом, рукописний текст має колонтитули та лінійні рамки подібно до того, як оформлений стародрук. На зв. останнього з цих арк. рукописний текст молитви на освячення всякої речі (**Молитва / на Освященіє всякия вещи**) почерком кін. XVIII ст., коричневим чорнилом.

«Гниа [...] // Бѣѣа [...] // Мѣѣѣа [...] // Року [...] // ахпѣ / Х. Рі[otr] Ru[...] / koszowaty» (нижній форзац; кін. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Оправа: верхню кришку втрачено, дошка у шкірі, шкіра на корінці та кришці ушкоджена, на кришці рештки двох застібок. Верхній форзац зберігся, нижнього – половинка втрачена, частину другої половинки втрачено.

Розмір книжкового блока 140 x 90 x 45 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 4623.

6. Псалтир. – 1689.

Опис видання

Опис здійснено за дефектним примірником НБУВ без титулу та кінця та бібліографією.

Формат і формула видання: 4°. [1]⁴ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Є⁴ Ж⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ъ⁴ Ю⁴ Я⁴ О⁴ А⁴ Ъ⁴ П⁴ В⁴ АА⁴ ББ⁴ ВВ⁴ ГГ⁴ ДД⁴ ЄЄ⁴ ЖЖ⁴ ЗЗ⁴ ИИ⁴ ІІ⁴ КК⁴ ЛЛ⁴ ММ⁴ НН⁴ ОО⁴ ПП⁴ РР⁴ = Арк. [1]–[4], 1–216, [1]–[16] = 236 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, [двоколірний (за аналогією з попередніми унівськими видання Псалтиря з НБУВ, в Ключі Пасхальному могло бути використано цинобру; у примірнику НБУВ ці арк.

відсутні)]. Рядків 17, 23. Розмір набірної шпальти – 142 x 112 мм. Повне дзеркало набору – 156 x 112 мм. Колонтитули (крім арк. 14, 22 зв., 29 зв., 55 зв., 69, 110, 117 зв., 132, 133 зв., 139, 139 зв., 147 зв., 152 зв, 153, 154, 167 зв., 168, 202 зв., 205 зв. II рах., [1] III рах.). Колонцифри у верхньому колонтитулі по правому краю, з крапкою; арк. 69, 111, 132, 139, 153, 154, 168, 214 II рах. колонцифр не мають. Кустоди. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка. Шрифти: 10 рядків – 83, 60 мм.

Склад видання:

- 1) [титул];
- 2) [передмова] – I рах.;
- 3) *кафізми* – арк. 1–153 зв. II рах. (початок першої кафізми на арк. 1 II рах., закінчення другої кафізми на арк. 13 зв. II рах.); *кафізма 3-а* – арк. 14–22 II рах.; *кафізма 4-а* – арк. 22 зв. – 30 II рах.; *кафізма 5-а* – арк. 30–36 зв. II рах.; *кафізма 6-а* – арк. 36 зв. – 47 II рах.; *кафізма 7-а* – арк. 47–55 II рах.; *кафізма 8-а* – арк. 55 зв. – 62 II рах.; *кафізма 9-а* – арк. 62–69 зв. II рах.; *кафізма 10-а* – арк. 69 зв. – 78 II рах.; *кафізма 11-а* – арк. 78–88 II рах.; *кафізма 12-а* – арк. 88–95 зв. II рах.; *кафізма 13-а* – арк. 95 зв. – 102 зв. II рах.; *кафізма 14-а* – арк. 102 зв. – 109 зв. II рах.; *кафізма 15-а* – арк. 110–117 II рах.; *кафізма 16-а* – арк. 117 зв. – 123 II рах.; *кафізма 17-а* – арк. 123 зв. – 133 II рах.; *кафізма 18-а* – арк. 133 зв. – 139 II рах.; *кафізма 19-а* – арк. 139 зв. – 147 II рах.; *кафізма 20-а* – арк. 147 зв. – 153 зв. II рах.;
- 4) **ПѢСНЬ МѠУСЕОВА Ѡ ИСХОДА / ГЛАВА, ѿ. / ПѢСНЬ ПЕРВАА.** – арк. 154–155 II рах.;
- 5) **ПѢСНЬ ВТОРАА,** / **ПѢСНЬ МѠУСЕОВА, ВТОРАГА ЗАКОНА.** – арк. 155 зв. – 158 зв. II рах.;
- 6) **ПѢСНЬ ТРЕТАА,** / **ПѢСНЬ АННИНА, МАТЕРЕ ГАМѠИЛА ПРѠРКА.** – арк. 158 зв. – 159 зв. II рах.;
- 7) **ПѢСНЬ ЧЕТВЕРТАА.** / **МѠТВА СѠАГО ПРѠРКА АВВАЗЪМА.** – арк. 159 зв. – 161 II рах.;
- 8) **ПѢСНЬ ПАТАА.** / **ПѢСНЬ СѠГѠ ІСАЇИ ПРѠРКА.** – арк. 161–162 II рах.;
- 9) **ПѢСНЬ ШЕСТАА.** / **МѠТВА, ІВНЫ ПРѠРКА.** – арк. 162–162 зв. II рах.;
- 10) **ПѢСНЬ СЕДМАА.** / **МѠТВА СѠЫХЪ ТРІЕХЪ ОТРОКОѢ.** – арк. 162 зв. – 165 II рах.;
- 11) **ПѢСНЬ ѠСМАА,** / **ПѢНІЕ СѠЫХЪ ТРІЕХЪ ОТРОКЪ,** – арк. 165–166 II рах.;
- 12) **ПѢСНЬ ДЕВАТАА.** / **ПѢСНЬ ПРЕСѠЫА БѠА.** – арк. 166–166 зв. II рах.;
- 13) **ПѢСНЬ, СѠГО ПРѠРКА ЗАХАРІИ ѠЦА (!) ПРѠГЧЕВА.** – арк. 166 зв. – 167

II рах.;

14) **МОЛИТВА СКОПЧАВШИ ЦАЛТЫРЪ**. – арк. 167 зв. II рах.;

15) **Ѡ оустава Скитскаго житїа**. – арк. 167 зв. II рах.;

16) **МНѠГОМИЛОСТИВОЕ, / ПѢВАОМОЕ ВЪ ПРАЗДНИКИ ГѢДКІА**, / и въ дни нарочитыхъ стѣхъ. (у колонтитулах – скорочені назви конкретних піснеспівів) – арк. 168–202 II рах.;

17) **ПРИПѢАА ПРАЗДНИКОМЪ ГДѢКИМЪ, И ВСѢМЪ / нарочитымъ стѣмъ**. Имѣщимъ Полкелей, Ѡїло.Ѡеа / МѠнаха. (у колонтитулах – Припѣлы. // Болгарскїи.) – арк. 202 зв. – 205 II рах.;

18) **ЧЕСТНЫИ ПАРАКЛИСЪ ПРЕСТѢИ БЦИ, / ПѢВАОМЫЙ за всакѡ Прошенїе**. (у колонтитулах – Молебень. // Прест: Бци,) – арк. 205 зв. II рах. – 213 зв. II рах.;

19) **МОЛИТВА КЪ ПРЕСВѢТѢИ БЦИ, / ПѢВАОМАА по Молебнѣ**. – арк. [1]–[1] зв. III рах.;

20) **[КРѢГЪ ...]** (узято з кустоди) – арк. [1] зв. III рах...

Початкові рядки: Арк. 20 II рах.: «твое братїи моеї, посредѣ цркви воспою тѡ.»; Арк. 25 II рах.: «спсїтелю мой. Яко штець мой и мати»; Арк. 30 II рах.: «всѣми избранными твоими, мѣтвами Бца и всѣхъ»; Арк. 35 II рах.: «твою такѡ полѣдне. Повинисѡ Гѣви, и оу»; Арк. 40 II рах.: «ны: и постави на каменї нѡзѣ мон, и и»; Арк. 45 II рах.: «падѣтъ въ срѣци врагѣ Царевѣ. Прѣтолѣ твой»; Арк. 50 II рах.: «всесожеженїа же твоя предомною сѣтѣ вынѣ.»; Арк. 55 II рах.: «на нѣса въ славѣ свою. Да прїйде тѣ сила величества»; Арк. 60 II рах.: «мой, застѣпникѣ мой, не подвижѣса паче.»; Арк. 65 II рах.: «ныа въ мѣже тѣ, такожѣ прогнѣвающыа.»; Арк. 70 II рах.: «измима изѣрѣки грѣшнаго, изѣрѣки зако»; Арк. 75 II рах. (перша літера – ініціал): «Исповѣмысѡ тебѣ Бже, исповѣмысѡ»; Арк. 80 II рах.: «мнѡжайшыа ихъ, избраннымъ Іилевы»; Арк. 85 II рах.: «есте, и снѡве Вышнаго вси. Вы же такѡ»; Арк. 90 II рах.: «сѣни смертнѣй. На мнѣ оутвердїсѡ іарѣт»; Арк. 95 II рах.: «избавлю и: покрѣю и, тако позна имѡ мое.»; Арк. 100 II рах.: «ѡѣло превознесѡ на вѣсѣми боги. Любѡщїи»; Арк. 105 II рах.: «дѣхъ пройдетѣ вѣнемъ, и не вѣдѣтъ: и непо»; Арк. 110 II рах.: «КАѠІСМА, її. АЛІІЛѢІА, ѣе.»; Арк. 115 II рах.: «до Ідоумѡ; Не ты ли Бже Ѡрїнѣвыи наѣ»; Арк. 120 II рах.: «Идѡли ѡзыкъ, серебро и злато: дѣла рѣкъ»; Арк. 125 II рах.: «свѣденїй твоихъ Гї, непостыди мене. Пѣтѣ»; Арк. 130 II рах.: «твоего: и наѣчи мѡ шправданїемъ твоимъ.»; Арк. 135 II рах. (перша літера – ініціал): «Якѡ аще не Гѣ бы былѣ вѣ насѣ, да рече тѣ»; Арк. 140 II рах.: «скота. Посла знаменїа, и чѣдеса посредѣ»; Арк. 145 II рах.: «ѡ оустнахъ моихъ. Не оуклони срѣца моего»; Арк. 150 II рах.:

«шкочаннѣхъ: Гѣдъ оумѣдрѣтъ слѣпца.»; Арк. 155 П рах.: «еси крѣпостію своєю въ швинтел' стѣю твою.»; Арк. 160 П рах.: «вѣдетъ. рози въ рѣкахъ его: и положи любобъ.»; Арк. 165 П рах.: «славы црѣтвіа твоего. и препѣт' и превозноси»); Арк. 170 П рах. (перша літера – ініціал): «СѸди Гї швидащаа ма: и возбрани»; Арк. 175 П рах.: «МѢСАЦА ІАНУАРІА, ВЪ ѿ.»; Арк. 180 П рах.: «НА ѿ. ПѢСНИ ПРИПѢЛЫ.»; Арк. 185 П рах.: «горѣ стѣй егѡ, іако стѣ Гѣдъ Бѣтъ нашъ.»; Арк. 190 П рах.: «горы крѣпостію своєю. Одѣаса свѣтом іако»; Арк. 195 П рах.: «Величаемъ та Гѣлю Хѣтъ. Имѣкъ: и чтемъ стѣю»; Арк. 200 П рах.: «іакѡ стѣ Гѣ Бѣтъ нашъ. Творай дѣгли»; Арк. 205 П рах.: «Превѣразѣтсѡ Іс мой Гѣдъ, на Горѣ Фавѡрстѣй.»; Арк. 210 П рах.: «Дѣаконства малаа, Паки и паки: Вѣзгласъ.»

Художнє оформлення (за примірником НБУВ).

[*Форта* (у примірнику НБУВ втрачено)].

Заставки (у примірнику НБУВ; 21 з 8 дощок): № 1 – 14, 37 зв., 69 зв., 102 зв., 147 зв. П рах.; № 2 (Ісус Христос, по краях квітковий орнамент) – 22 зв., 62, 133 зв. П рах.; № 3 (Діва Марія, по краях квітковий орнамент) – 30, 78 П рах.; № 4 (Дві русалки) – 47 П рах.; № 5 (Св. Дух у вигляді голуба) – 55 зв., 95 зв., 117 зв. П рах.; № 6 (Ісус Христос, по боках Пресвята Богородиця та Іоанн Хреститель) – 88, 110, 139 зв., 168 П рах.; № 7 (Богородиця замилювання Братська) – 123 зв., 205 зв. П рах.; № 8 (Ісус Христос, по краях квітковому орнаменті херувими та птахи; **В-Ф**) – 154 П рах.

Кінцівка: [1] зв. III рах.

Ініціали (у примірнику НБУВ; 190 з 73 дощок): **А** № 1 – 57 П рах., № 2 – 136 П рах.; **Б** № 1 – 18 зв. П рах., № 2 – 21 зв., 29 зв., 46 зв. П рах., № 3 – 28 зв., 41, 43, 45 зв., 49 зв., 53, 58 зв., 64, 68 зв., 82, 86 зв., 105, 115, 136, 162 зв., 166 зв., 178 зв., 187 П рах., № 4 – 31, 60 зв., 71, 84 зв. П рах., № 5 – 54 зв., 87 зв., 102 П рах., № 6 – 85, 97, 104, 118 зв., 165, 193 зв. П рах., № 7 – 95 зв., 147 зв. П рах., № 8 – 123 зв. П рах., № 9 – 164 зв., 175 П рах.; **В** № 1 – 14 П рах., № 2 – 26 зв. П рах., № 3 – 37 П рах., № 4 – 47, 78 П рах.; № 5 – 47 зв., 63, 101, 120 зв., 134, 148 зв., 155 зв., 166, 172, 191 П рах., № 6 – 53 П рах., № 7 – 69, 147, 189 зв., 199, № 8 – 73 зв., 75 зв., 98 зв., 100, 119 зв., 121, 133 зв., 135 зв., 151 зв., 162, 170 зв., 183 зв., 210 П рах., **Г** № 1 – 18, 20 зв., 24 П рах., № 2 – 21, 99 зв. П рах., № 3 – 37, 102 зв. П рах., № 4 – 62, 123, 139 П рах., № 5 – 76, 93, 100 зв., 144 зв., 146, 180 П рах., № 6 – 89 зв., 114 зв., 142 зв., 145 зв., 159 зв., 182 П рах.; № 7 – 96 зв. П рах., № 8 – 109, 117, 131, 153 П рах., № 9 – 137 П рах.; **Д** – 64 зв. П рах.; **Ж** – 94 П рах.; **З** – 213 П рах.; **И** № 1 – 41 зв., 118 П рах., № 2 – 57 зв., 112 зв. П рах., № 3 – 75, 121 зв., 137, 140 зв., 142, 144 П рах., № 4 – 110 П рах.; **К** № 1 – 22 зв., 72 П рах.,

№ 2 – 25, 86, 134 зв. II рах., № 3 – 133 зв. II рах., № 4 – 205 зв. II рах.; **М** № 1 – 90 зв., 101 зв., 136 зв. II рах., № 2 – 152 зв. II рах.; **Н** № 1 – 16 зв., 34 зв. II рах., № 2 – 27 II рах., № 3 – 59 зв. II рах., № 4 – 69 зв. II рах., № 5 – 95 II рах., № 6 – 135, 141 зв., 185, 188 зв. II рах.; **О** № 1 – 17 зв., 61, 158 зв. II рах., № 2 – 48 зв., 59 зв., 195 II рах.; **П** № 1 – 25 зв. II рах., № 2 – 51 зв., 56, 83, 98 II рах., № 3 – 55 зв., 154 II рах., № 4 – 88 II рах., № 5 – 129 зв., 137 зв., 150 зв., 168 зв. II рах.; **Р** № 1 – 30, 117 зв. II рах., № 2 – 34, 39 II рах., № 3 – 52 зв. II рах., № 4 – 83 зв., 126 зв. II рах.; **С** № 1 – 23 зв., 32, 42 зв., 66 зв., 138 зв. (другий) II рах., № 2 – 138 зв. (перший), 170, 192 II рах.; **Т** № 1 – 39 зв. II рах., № 2 – 62 II рах., № 3 – 77 зв. II рах., № 4 – 128, 196 зв. II рах.; **Х** № 1 – 119, 149 зв., 151, 152 II рах., № 2 – 121, 150 II рах., № 3 – 139 зв. II рах.; **У** – 89 II рах.; **Ф** – № 1 – 44 II рах., № 2 – 161, 176 зв. II рах., № 3 – [1] III рах.; **Ц** – 52 II рах.; **Я** – 135 II рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 652; Петров, Бирюк, Золотарь немає; Бондар, Кисельов № 472.

НБУВ – 1 примірник.

Опис примірника

6.1. КДА, ВХVIII 4/80, Муз.С.420³ (2990261; старий 2844962)

Стан примірника. Формула: Арк. 14, 16–50, 52–202, 204–213, [1] = 198 арк. Арк. зі слідами замокань, давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним і машинним папером, арк. 57 зв. II рах. – також смужкою арк. з друком польською мовою. Арк. 14 II рах. відокремлено від блоку книги. Арк. [1]–[4] I рах., 1–13, 15 II рах. та [2]–[13] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) « [...] слѣдѹє кѣ Церкви / деревни Бозокъ года 1768 / Св: Яковъ Несевичъ прыходни Бозк...» (арк. 45 II рах., вздовж зовнішнього поля, початок запису ушкоджено під час повторного обрізування книги; II пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

2) № 11 (верхній форзац, вільний арк.; простим олівцем), Н / № 11 (наліпка на нижній кришці оправи, червоним та простим олівцем).

3) Бібліотека Київської духовної академії, ВХVIII 4/80. (наліпки на корінці та верхній кришці оправи; чорним чорнилом), синя овальна печатка «БІБЛІОТЕКА / КІЕВСКОЙ ДУХОВНОЙ / АКАДЕМІИ» на наліпці на верхній кришці оправи, арк. 14, 95, 214 зв. II рах.

4) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії,

Муз.С.420. 3^й екз. (та само наліпка на верхній кришці оправи; чорним чорнилом).

Маргіналиї

«Унев. 1699» (наліпка КДА на верхній кришці оправи, коричневим чорнилом; зроблено в ЦАМ чи КДА).

«Псалтирь» (наліпка КДА на верхній кришці оправи, простим олівцем; зроблено в ЦАМ чи КДА).

«Сѣдлище» (верхній форзац, вільний арк.; простим олівцем; зроблено в ЦАМ чи КДА?).

«215 листовъ» (арк. 14 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Wielebny Xiądz // Jakub [?cziewicz] // Paroch B[oz]ki mp» (арк. 18–20 II рах., на лицевих боках арк.; чорним чорнилом; XVIII ст.).

«boze [...]» (арк. 22 II рах.; простим олівцем; XVIII ст.).

На арк. 29 і 109 II рах. – нерозб. записи (проби пера?) коричневим чорнилом.

«[...] / Hospody Razumich diła twoia y udywychsia.» (арк. 159 зв. II рах., вздовж зовнішнього поля, початок запису ушкоджено під час повторного обрізування книги; II пол. XVIII ст.; чорним чорнилом).

На арк. 172 зв. і 173 II рах. по два ушкоджені внаслідок повторного обрізування книги записи II пол. XVIII ст. коричневим чорнилом, у кожному вгадується слово «стихъ».

На арк. [1] зв. III рах. частини слів від запису (проби пера?), ушкодженого під час повторного обрізування книги; півустав XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Оправа XIX ст.: цупкий картон, бордова шкіра з золотим тисненням (орнаментальні рамки та середники на кришках, орнаментальні поперечні смужки, між якими невеликі прикраси, на корінці). Форзаци з білого машинного паперу. Обріз синій крапчастий.

Розмір аркуша 175 x 145 мм.

Розмір книжки в оправі 180 x 155 x 45 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 4530.

7. Транквіліон Ставровецький Кирило. Зерцало богословії. – 1692.

Опис здійснено за примірником без титулу та бібліографією.

Опис видання

Титул ³⁰: «Гѣа книга нарицаемаѧ Зерцалѧ бѣгословїи избрана ѿ

³⁰ У примірниках НБУВ втрачено. Текст наведено за вид: Свінцицькій И. Каталогъ книгъ церковно-славянскои печати. Жовква, 1908. № 495.

многихъ книгъ Бгословскихъ и трѣдолюбіемъ Сѣтъставлена Іеромонаха Киріла Транквиліѡна Проповѣдника Слова Бжїа Блгвеніемъ же вч Бзѣ Прподенѣйшаг Архимандрити Кир Варлаама Шептицкого Тѣпом изображена вч єгж Тѣпогр: с: Правосл: Обите: Чневско: Рок: ✠ахчѣ септєвр. а.».

Формат і формула видання: 4°. [1]¹; ⁴А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Є⁴ Ж⁴ З⁴ И⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Ц³ = Арк. [1]–[5], 1–97, [1]–[2] = 104 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Сторінки в лінійних рамках (з зовнішнього боку та згори рамки подвійні). Рядків 24. Розмір набірної шпальти – 144 x 106 мм. Повне дзеркало набору – 166 / 162 x 122 мм. Колонтитули (крім І рах. і 99 ІІ рах. – залишено порожнє місце; на арк. 20, 28, 38, 44 зв., 48 зв., 59 зв. ІІ рах. місце для колонтитула зайнято частиною заставки). Колонцифри у верхньому правому кутку аркуша, в межах рамки, з крапкою. Кустоди. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, у зшитку С – на двох перших; у зшитку З помилково ЗВ замість СВ; у І рах. для сигнатури використано знак ; (крапка з комою). Друковані маргіналії в межах рамки. Шрифти: 10 рядків – 60, бл. 50 мм.

Склад видання (оскільки структура трактату – дві частини, що складаються з розділів неоднакового обсягу, а назви самих розділів набрано дрібним шрифтом і їх незручно виділяти в тексті, позиції на арк. ІІ – ІІІ рах. подаються за колонтитулами):

- 1) [титул – арк. [1] І рах.];
- 2) **ДО ЧИТЕЛНИКА ПРЕДМОВА НАЛЕЖИТА.** – арк. [2]–[3] І рах.;
- 3) **УГЛАВЛЕНІЯ ЛЕЖАЩАЯ, / ВЧКНИЗѢ СЕИ.** – арк. [3] зв. – [4] зв. І рах.;
- 4) **ЛЕЗІКОНЪ / Алѡв трѣдныхъ словъ выкладъ втой книзѣ:** – арк. [5] І рах.;
- 5) вірш «Бгѣ дающемѣ зазростъ нѣчтоже оуспѣетъ...» – арк. [5] зв. І рах.;
- 6) **Опресѣщенномъ. / Сѣществѣ Бжїемъ.** (на різних сторінках у колонтитулах можливе використання ѡ замість о, малих літер замість великих, розбіжності у використанні розділових знаків; так само і в інших розділах) – арк. 1–19 зв. ІІ рах.;
- 7) **О первомъ, / Невидимомъ мирѣ.** – арк. 20–27 зв. ІІ рах.;
- 8) **О второмъ. / Видимомъ мирѣ.** (у колонтитулі на арк. 28 зв. ІІ рах. помилково «О первомъ.») – арк. 28–37 зв. ІІ рах.;
- 9) **О третьемъ / Маломъ мирѣ.** – арк. 38–44 ІІ рах.;
- 10) **О четвертомъ / Слосливомъ мирѣ.** – арк. 44 зв. – 48 ІІ рах.;

- 11) **О** темномъ / Вавилонѣ. – арк. 48 зв. – 58 зв. II рах.;
 12) **О** пресвѣтломъ / Сїонѣ. – арк. 59–89 зв. II рах.;
 13) **О** блаженной жизни / Бѣдѣщаго вѣка. – арк. 90 II рах. – [1] зв. III рах.;

14) **М**ѣтва тогожде трѣдолюбца в совершенію. – арк. [2]–[2] зв. III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «зводитъ, и самъ впростотѣ погибаетъ : во еси»; Арк. 10 II рах.: «Аштымъ дрѣгомъ дхъ щвса именѣтъ дхъ даровъ»; Арк. 15 II рах.: «присвоитости захованы, и розность естества,»; Арк. 20 II рах.: «**ЗЕРЦАЛО БОГОСЛОВІИ**»; Арк. 25 II рах.: «раздѣленнѣю свѣтлость ихъ; взамѣреныхъ предѣлехъ»; Арк. 30 II рах.: «вѣдѣтъ не познаваема : сего ради въ первыхъ свѣтъ»; Арк. 35 II рах.: «Но или на водахъ, или на воздѣсѣ оутверждена .»; Арк. 40 II рах.: «теплотою вгнѣви, дрѣвѣ растителною силою, безъ»; Арк. 45 II рах.: «разлѣчаюъ васъ междѣ Бѣгомъ . А ѡлѣчившесѣ »; Арк. 50 II рах.: «Мѣники стѣми ; приводачи ихъ авысѣ запрѣли ест.»; Арк. 55 II рах.: «лежатъ внемъ іакѣ мертвѣцѣ, вѣтеномъ (!) гробѣ, оу»; Арк. 60 II рах.: «и дѣти мон, ихъже далъ еси мнѣ ѡ мира; твои»; Арк. 65 II рах.: «и надѣтын пѣны вню разбиваютсѣ; и вѣглѣвинѣ»; Арк. 70 II рах.: «хотѣщею родити, да егда вѣродитъ, авы пожеръ»; Арк. 75 II рах.: «гнѣвъ грѣшникомъ показѣтъ ; во еси не съгрѣ»; Арк. 80 II рах.: «сѣвлекше знасѣ ветхѣгѣ чловека грѣховное тѣлѣ»; Арк. 85 II рах.: «того имена ихъ зафѣдаментѣ (!) дванадѣсѣтихъ положе»; Арк. 90 II рах.: «**ѡ Бѣжѣнои жизни Бѣдѣщаго вѣка**»; Арк. 95 II рах.: «нашего; и всю дшѣ свѣтлѣ сѣ творитъ; и надѣ».

Художнѣ оформлення.

Форта (у примірнику НБУВ втрачено).

Ілюстрація: Успіння Богородиці (NZ; арк. [1] зв. I рах.; у примірнику НБУВ втрачено).

Заставки (4 з 3 дощок): № 1 – 1, 28 II рах.; № 2 (має підпис: **В.Ф.**) – 48 зв. II рах.; № 3 (має підпис: **В.Ф.**) – 59 II рах.

Кінцівки (3 з 3 дощок): № 1 – 19 зв., 27 зв. II рах.; № 2 – 44 II рах.

Ініціали (60 з 28 дощок): **А** №1 – 2 зв., 6, 21, 36 II рах., № 2 – 81, 96 зв. II рах.; **Б** – 1, 20 II рах.; **В** № 1 – 8, 17 зв., 44 зв. II рах., № 2 – 63 зв., 69 зв., 88 II рах.; **Г** № 1 – 53 II рах., № 2 – 56 зв. II рах.; **Д** – 12 зв., 15 зв., 30 II рах.; **Є** – 26, 58 II рах.; **З** – 82 зв. II рах.; **И** – 18 зв., 22, 50 зв. II рах.; **М** № 1 – 60 зв. II рах., № 2 – 86 зв. II рах.; **Н** – [2] I рах., 39 зв. II рах.; **П** № 1 – 11, 23, 29 зв. II рах., № 2 – 28, 43 II рах., № 3 – 48 зв. II рах., № 4 – 65 зв. II рах., № 5 – 77 зв., 93 зв. II рах.; **С** – 7 зв. II рах., [2] III рах.; **Т** – 10, 31, 38 II рах.; **Ѳ**

(у формі {w8'}) – 47 зв. II рах.; **W** № 1 – 5 зв., 9, 75 II рах., № 2 – 13 зв., 72 II рах.; **Ц** – 59 II рах.; **Ч** – 34 зв. II рах.; **Я** № 1 – 4 зв. II рах., № 2 – 90 II рах.

Виливні прикраси: композиції на місці заставок і кінцівок, колонтитул на арк. 1 II рах., [99]–[99] зв. III рах., рамка навколо ініціалу **З**.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 680; Петров, Бирюк, Золотарь № 327 (1 прим.); Бондар, Кисельов № 473.

НБУВ – 2 примірники.

Опис примірників

7.1. *Кур.4381n (16507)*

Стан примірника. Формула: Арк. [2]–[5], 1–97, [1]–[2] = 104 арк. Деякі арк. зім'яті, надірвані, частина з них – після давньої аматорської реставрації. Титул втрачено. Блок книги відокремлений від оправи.

Провенієнції

1) « [...] **номера 25** // **КѸпи[л]ъ ѿ иванъ василиѣ** // **сїю** [...] // **Ѹстарои во** [...] // [...] **т]рофимовича горленского** // [...] **талаарн** // [...] // **старо водолазкого** // **гареми кис[ела]** // **иввана т[...]** // **натот чась (!) бивших** // **свѣдителей**» (арк. 1–12 II рах., на лицевих боках арк.; півустав; запис частково на папері від давньої реставрації, місцями втрачений).

2) «№ 30. / Ключ. прот. / Николая / Оглоблина.» (верхній форзац; коричневим чорнилом; XIX ст.).

3) Бібліотека Київської духовної академії, ВХХІІ10/21[6]. (верхній форзац, арк. [2] I рах., наліпка на корінці (обірвана), чорнилом).

4) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, С.25. (верхній форзац, маленька овальна наліпка з синім друком – синім олівцем; наліпка КДА – чорнилом), 30. / 1680 г. (верхній форзац; червоним і синім олівцем). Також на верхній кришці оправи є маленька прямокутна наліпка, ушкоджена, текст втрачено.

Маргіналії

«Сочинение / **Кирилла** / **Транкв[илліона]** / **Арх[имандрита]** Черниговского [...] / 1854 / – 1618 / = 236й годъ сей книгѣ / Кирилль [бы... во...] / Иеромонахъ и проповѣдникъ / печерскій.» (там само; простим олівцем; запис місцями затертий).

«Транквиліон. / Зерцало богословия / Унев. 1692» (там само; блакитною кульковою ручкою?; XX ст., в НБУВ?).

«**Переводъ стихоѣ** / **Богѹ дающеѹ** / **Божїихъ дароѣ**, **завистъ незгрїзетъ** / **вч сѹетныхъ делахъ**, **спѣхъ она беретъ**. / **Гл҃упоѣ** **да завистъ**, **полезныхъ нечт҃тѹтъ** / **ложъ да п҃устош снїхъ**, **какѣ де҃ки растѹтъ**, / **О солнцї слепцѹ мало**

говори / в^ч в^зд^чяхъ глѣпцѣ то^ако и игры / Недово^лна зло^ст^ь, зависти
слепой / силитсѣ мрачнѣ лѣчѣ прѣ^ды стѣ^о / [Н]о мѣдрости Бгѣ дае^т
блага^да^т / любѣ Бгѣ тѣшис[ѡ] в него тѣ прин^т.» (верхній форзац; кін.
XVIII – поч. XIX ст.; коричневим чорнилом; літературний переклад вірша
К. Транквіліона-Ставровецького, вміщеного у книзі на арк. [5] зв. I рах.).

«С^иа К^нижка» (арк. [3] I рах.; коричневим чорнилом, згасаючий).

«по но/вѣйше/му разу/мѣнію / физи/ковъ. Елемента суть: соль, сѣ^ра,
земля и вода / а огонь отъ движенія сихъ стихій происходитъ.» (арк. 28 II
рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; коментар до тези про чотири елементи
світобудови).

32 зв. і 81 зв. II рах. – позначки **NB**: (коричневим чорнилом; два різні
почерки XIX ст.).

42 зв., 63, 93 II рах. – слід стертого запису XVIII ст. чорнилом.

«дарованна мнѣ» (там само; кін. XVIII – поч. XIX ст.; коричневим
чорнилом).

«за-/висть» (глоса до «за^зрости»), «рошкошъ» (!) (глоса до «з^лакомства»)
(арк. 45 II рах.; кін. XVIII – поч. XIX ст.; коричневим чорнилом).

«нѣсть наша брань къ крови и плоти» (глоса до «не естѣ наше воеванѣ,
противѣ и крови и тѣ^ла») (арк. 46 II рах.; кін. XVIII – поч. XIX ст.;
коричневим чорнилом).

«воинское оружіе» (глоса до «тарчѣ») (арк. 46 зв. II рах.; кін. XVIII – поч.
XIX ст.; коричневим чорнилом).

На арк. 60 II рах. виправлено коричневим чорнилом друкарські помилки: у
4 р. друге ѣ у слові «бѣ^дѣ^тъ», у 17 р. додано пропущене в у слові «правдѣ».

На арк. 63 II рах. розфарбовано світлокоричневим кінцівку з зображенням
херувима.

На арк. [2] III рах. погано відбитий (або стертий?) друкований текст
доповнено від руки коричневим чорнилом півуставом.

«№ 1789 / Februarij die 2...» (нижній форзац; кін. XVIII ст.; коричневим
чорнилом).

Оправа: дошки у шкірі з золотим тисненням (орнаментальні та лінійні
рамки на кришках), металеві (латунні?) частини застібок: на верхній кришці
у формі листя і стебел, на нижній (цвяшки-кріплення) у формі квіток.
Оправа відокремлена від блоку книги. Форзаци обірвані, вільну половинку
верхнього форзаца втрачено. На верхньому форзаці є відбиток – золоте
тиснення смужки з трьох таких самих елементів, якими зроблено золоте
орнаментальне тиснення на оправі.

Розмір аркуша 175 x 150 мм.

Розмір книжки в оправі 185 x 160 x 35 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 7228.

7.2. Колекція Почаївська VII-17/947(1) (2907921)

Стан примірника. Формула: Арк. 2–4 II рах. Примірник є фрагментом видання з трьох арк., приплетений до неповного «Зерцала...» (Почаїв, 1618).

Провенієнції

1) VII-17/947 (верхній форзац, [наліпка на корінці (обірвана)], чорнилом).

Маргіналії

«Зерцало Богословіи / печатано / 1618 / въ Почаевѣ» (зроблено в КДА, простим олівцем).

«Книга / глаголемая / Зерцало» (арк. 2–4 II рах., на лицевих боках арк.; сер. XVIII ст.; чорним чорнилом).

Оправа сучасна книзі: дошки у шкірі з золотим тисненням (середники та орнаментальні рамки на кришках, між середником і рамкою, а також на корінці – дрібні тиснені прикраси; в орнаментиці переважають рослинні мотиви), металеві (латунні?) частини застібок: на верхній кришці петлі, на нижній цвяшки-кріплення, збереглася частина ремінця від верхньої застібки. Форзаци з білого паперу, між ними та блоком книги вставлено по два палітурні аркуші ззаду та спереду. Обріз золотий з орнаментальним тисненням.

Після друкованого тексту вставлено два аркуші з рукописом коричневим чорнилом півуставом «**Мѣтва Тогожде Трѣдолюбца Осьвѣщенію.**», які доповнюють втрачений текст. Рукопис імітує друкований текст включно з лінійними рамками, в кінці намальовано невелику кінцівку.

Розмір аркуша 185 x 155 мм.

8. Шептицький Варлаам. [Грамота-послання]. – 1712.

Опис видання

Опис здійснено за єдиним, дефектним примірником, початок якого втрачено, відповідно, заголовок видання невідомий. Рік взято з друкованої дати підпису документа єпископом Варлаамом Шептицьким: «**Рѣкою власною при Печати ѿшой поѣписѣмъ. въ 8 невѣ Архімаѣдріи ѿшой. Дня кѣ. Мѣца Ноєбрѣа. Рокъ ѿ Воплощенія Гѣдна хѣлѣві.**».

Формат і формула видання: 2°. [2] арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 45. Розмір набірної шпальти й повне дзеркало набору – 266 x 152 мм. Шрифти: 10 рядків – 58 мм. Аркушеве видання, надруковане на двох аркушах (розвороті).

Склад видання:

- [1) заголовок – арк. [1] або [1] зв.;
2) текст грамоти-послання – арк. [1] зв. – [2] зв.;
3) підпис єпископа Варлаама Шептицького – [2] зв.

Початкові рядки: Арк. [2]: «[?]емѣняю^т, Неделѣ и сѣа нарочитѣи гвалта^т. Прѣрк^ч Іса^ѣ: в^ч гла^б: кѣ. глѣт^ч»; Арк. [2] зв.: «иже на^ѣ всѣми и вѣ всѣхъ на^ѣ. И тако сіє писаніє нше по произвол[е-]».

Художнє оформлення у примірнику НБУВ відсутнє.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич немає; Петров, Бирюк, Золотарь немає.
НБУВ – 1 примірник.

Опис примірника

8.1. Кир.1016 (40266)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2]. Складається з двох окремих аркушів, верхня половина першого аркуша втрачена. Арк. зі слідами забруднень і реставрацією XIX ст. білим ганчір'яним папером. Відреставровано в НБУВ.

Провенієнції

1) «Bibliothecæ Collegii Vladimiriensis / Patrum Basilianorum» (арк. [1], на папері для реставрації; почерк XIX ст.; коричневим чорнилом).

2) ?, «Грамота Львів. Єппа Варлаама. Унев, 1712» (наліпка на арк. [1], запис фіолетовим чорнилом).

Маргіналії

«Варлаамъ Епѣпъ Лвов / рѣкою вла^ною» (арк. [2] зв., коричневим чорнилом; підпис Варлаама Шептицького).

Під текстом є воскова печатка єпископа Варлаама Шептицького, захищена паперовою кустодією.

Розмір аркуша 322 x 260 мм.

9. Собрание припадков... – 1732.

Опис видання

Опис здійснено за єдиним, дефектним примірником та бібліографією.

Титул ³¹: «Собраніє припадковъ краткое и Дѣховнымъ ѡсобомъ потребное. Имѡщее в^ч себѣ Наѡкѡ о Сакраментахъ, о десяти Бѣжихъ Приказанахъ[, о Приказанахъ] Церковнихъ, и о Наѡцѣхъ христїанской, съ Выкладомъ Символа, или исповѣданїа Вѣры Православныхъ Католическіа,

³¹ У примірнику НБУВ втрачено. Текст наведено за вид: Свінцикій І. Каталогъ книгъ церковно-славянскої печати. Жовква, 1908. № 507 та каталогом Я. Запаска, Я. Ісаєвича.

съ выкладомъ Мл̄твы: Оче нш̄ъ и Бѣе Дѣо: Такожѣ Наѣкѣ, како подобаетъ наставляти малыхъ, или невѣжов, въ Вѣры Православной, содержащее. Типомже Общежителнаго Монастыря Ѹневскаго, Чинѣ стѣо Василіа Великаго. Рокѣ Ѡ Рождества Хѣа ꙗѡѡѡ. Изданное.».

Формат і формула видання: 4°. [75] А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ З⁴ І⁴ И⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Ч⁴ Ц⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ [Ѣ⁴ Ю²] = Арк. [1]– [5], 1–130 = 135 арк. ³².

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 24, 25, 18. Розмір набірної шпальти – 165 x 119 мм. Повне дзеркало набору – 155 x 119 мм. Колонтитули. Колонцифри у верхньому правому кутку аркуша, кирилицею, під титлом без крапки в кінці, типу **а̄**. Кустоди. Позначення сигнатур на трьох перших аркушах зшитка, типу **А, АѢ, АГ**; у зшитках **В, Д, З, Ф** – на двох перших аркушах, у зшитку **Щ** – на другому і третьому аркушах. Шрифти: 10 рядків – 60, 83 мм.

Склад видання:

- 1) *титул* – арк. [1] І рах.;
- 2) дозвіл на друк від єпископа Афанасія Шептицького – арк. [1] зв. І рах.;
- [3] *передмова до ієреїв* – арк. [2] І рах. – [4] зв. II рах.;
- 4) постанови Замоїського синоду – арк. [5] І рах.;
- 5) Глава [первага]. О Сакраментѣхъ – арк. 1 зв. – 6 зв. II рах.;
- 6) Глава вторага. О сакраментѣ Крещеніа – арк. 7–15 II рах.;
- 7) Глава третяга. О сакраментѣ Мѣропомазаніа – арк. 15–18 зв. II рах.;
- 8) Глава четвертага. О Сакраментѣ Євхаристіи – арк. 18 зв. – 27 II рах.;
- 9) Глава пятага. О Слѣжбѣ Бжїей – арк. 27–34 II рах.;
- 10) Глава шестага. О Сакраментѣ Покѣты – арк. 34–48 II рах.;
- 11) Глава седмага. О Сакраментѣ Єлеѡпомазаніа – арк. 48–52 II рах.;
- 12) Глава осмага. О Сакраментѣ Капланства – арк. 52–64 II рах.;
- 13) Глава девятага. О Сакраментѣ Малженства – арк. 64–71 зв. II рах.;
- 14) Глава десятага. О Вѣры Христїанской и Символѣ Вѣры – арк. 71 зв. – 85 II рах.;
- 15) Глава єдинанцѣтага. О Надеждѣ, и Мл̄твахъ: Оче нш̄ъ, и Бѣе Дѣо радѣйсѣ – арк. 85–89 II рах.;
- 16) Глава двананцѣтага. О Любвѣ, и десяти Приказанѣхъ Бжїихъ,

³² Аркушеву формулу подано за каталогом Я. Запасака, Я. Ісаєвича.

ω Приказанахъ Црковныхъ и ω противныхъ ей грѣхъхъ – арк. 89–110 зв. II рах.;

17) Глава тринадцатая. О Карахъ Црковныхъ – арк. 111–[130] II рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «потомъ мовитъ: въ Има ѿца, и Бѣна, и Бѣаго Дѣа. Важ-»; Арк. 10 II рах.: «и сѣ тыхъ словъ, опѣстити жадного слова не можна; опро^ч»; Арк. 15 II рах.: «Крещенїа, тако бо глѣтъ Соборъ Толетанскїй: Понеже и»; Арк. 20 II рах.: «нѣчимъ заправнаа, и заразъ треба вливати оразъ зѣ виномъ»; Арк. 25 II рах.: «Двоеслова Папи Римскаго, такое повѣтре повстало, же по»; Арк. 30 II рах.: «Чи можетъ Іерей, двѣ, албо три, Блѣж-»; Арк. 35 II рах.: «овцѣ мою погившю. Почетвертое, добрын оучинки оутра-»; Арк. 40 II рах.: «вѣдь Пасхалнаа естъ дла того постановленнаа, абы прина-»; Арк. 45 II рах.: «вливаго Іереа ѿ нихъ назначоного ити, тыхъ засѣ грѣховъ»; Арк. 50 II рах.: «Римскаго, не можетъ дати Сакраментѣ Слешпомазанїа.»; Арк. 55 II рах.: «Ісѣ; оубо свободни сѣтъ Бѣнове. Мають чєсть славѣ, и»; Арк. 60 II рах.: «закончити, а ежелибы не закончилъ, таа справа маєтъ»; Арк. 65 II рах.: «на той часѣ, любо не дотрымѣючїй Зарѣчинъ, грѣшитъ смѣ-»; Арк. 70 II рах.: «неспособность, маєтъ быти даный Розводъ. Тое тежѣ тре-»; Арк. 75 II рах.: «такожде Бѣлїе Блїномъ, высть Бѣпѣ Іерѣсалимскїй.»; Арк. 80 II рах.: «ментїи седмомъ, Папѣхъ Римскихъ, и при инныхъ сѣтыхъ»; Арк. 85 II рах.: «ха смертелнаго, але не ѿпокрѣтовали на семъ свѣтѣ, за»; Арк. 90 II рах.: «тысѣща лѣтъ, ѿ Адама, даже до Мойсѣа, бо любо Бѣтъ»; Арк. 95 II рах.: «кѣю рѣчѣ, напри[кладъ] галмѣжнѣ дати. Г. Мѣшаны, ко-»; Арк. 100 II рах.: «Что значит шестое Приказанїе?»; Арк. 105 II рах.: «Что за оурадѣ естъ Свѣдковъ?»; Арк. 110 II рах.: «Много естъ грѣховъ противо Дѣѣ Бѣтомъ?»; Арк. 115 II рах.: «пѣти Цркѣвахъ быти, въ нихъ грѣхъ свой исповѣдати, и»; Арк. 120 II рах.: «Приватное, коли Бѣпѣ едной токмо [...]».

Художне оформлення.

Кінцівка (у примірнику НБУВ 1): 2 II рах.

Ініціали (у примірнику НБУВ 2 з 2 дощок): П – 1 II рах.; Б – 2 зв. II рах.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1201; Петров, Бирюк, Золотарь немає.

НБУВ – 1 примірник.

Опис примірника

9.1. Кир.4492п (16630)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2], 1–121 = 123 арк. Початок та кінець книжки втрачено. Арк. ушкоджені: забруднені, надірвані (початкові та кінцеві), зі слідами діяльності шашелю та аматорською реставрацією. Відреставровано у 2015 р.

Провенієнції

1) «Parocha Bohne[skigo]» (арк. 87 П рах.).

2) ?, шифр – VII–21 / 951 (запис на верхньому форзаці чорним чорнилом; наліпка-«марка» на верхній кришці оправи (під час реставрації в НБУВ наліпку переміщено на новий верхній форзац)).

Маргіналії (всі – чорнилом; крім запису на верхньому форзаці – однією рукою, почерком II пол. – кін. XVIII ст.).

«[...] kazdemu rokoу [...]» (верхній форзац, уздовж нижнього поля, під час запису книжку перевертали; почерк XVIII ст.).

Арк. 2 П рах. має сліди запису.

«ла̑ка креще... утвр[ж...]» (арк. 14 П рах.).

«ласка миропо... утврж[...]» (арк. 16 П рах.).

[...]ивуючи (арк. 18 зв. П рах.).

«ла̑ка евхари̑ти ожива[...]» (арк. 21 П рах.).

«[...] Жертви» (арк. 27 зв. П рах.).

«ѡѣѣрова и при [...]ющи» (арк. 28 П рах.).

«Дѣло характеромъ дѣло право» (арк. 30 П рах.).

«Скруха е̑тъ [...]» (арк. 35 зв. П рах.).

Арк. 36 і 86 П рах. – нерозб.

«Когда [сынѣ] члвкѣ [...] его [...]» (арк. 40 П рах.).

Оправа: до реставрації в НБУВ зберігалася лише верхня кришка з картону, обклеєного коричневим папером, з рештками шкіряного корінця і наріжників (на корінці тиснення поздовжніх смужок). Нині має оправу, виготовлену відділом реставрації НБУВ у 2015 р.

Розмір аркуша – 183 x 150 мм.

Розмір первинної оправи – 183 x 150 мм.

10. Служебник = Литургикон си есть Служебник. – 1733.

Опис видання

Титул (текст із цільногравійованої форти): «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΝ / си

Помилки в нумерації: у II рах. 40 замість 45 (у прим. Кир.487 (№ 10.1), Кир.491 (№ 10.2), Кир.4383п (№ 10.5), Кир.4385п (№ 10.7), Кир.4386п (№ 10.8), Кир.4387п (№ 10.9), Кир.4388п (№ 10.10), Кир.4389п(1) (№ 10.11)), 53 замість 51 (у прим. Кир.487 (№ 10.1), Кир.491 (№ 10.2), Кир.4383п (№ 10.5), Кир.4385п (№ 10.7), Кир.4386п (№ 10.8), Кир.4387п (№ 10.9), Кир.4388п (№ 10.10), Кир.4389п(1) (№ 10.11), Кир.5766п (№ 10.12)), 72 замість 78, 85 замість 89, 98 замість 96 (у прим. Кир.5766п (№ 10.12) цей арк. нн), 76 замість 106 (крім Кир.4384п (№ 10.6), Кир.3281п (№ 10.4)), 117 замість 120, 120 замість 123 (у прим. Кир.487 (№ 10.1), Кир.491 (№ 10.2), Кир.3281п (№ 10.4), Кир.4383п (№ 10.5), Кир.4384п (№ 10.6), Кир.4385п (№ 10.7), Кир.4386п (№ 10.8), Кир.4388п (№ 10.10), Кир.4389п(1) (№ 10.11), Кир.5766п (№ 10.12); у Кир.4387п (№ 10.9) цей арк. відсутній), 197 замість 200, 228 замість 222, 248 замість 252, 255 замість 254, 255 замість 259, у III рах. 14 замість 10, 2 замість 12, 17 замість 19, 25 замість 27, 33 замість 35.

93

рах., 1, 49, 55 III рах., 65, 72, 77, 80 зв., 82 IV рах. та всіх арк. V рах.); на арк. 166 II рах. колонтитул вписано у верхню частину сторінкової орнаментальної рамки з виливних прикрас. Колонцифри у верхньому зовнішньому кутку аркуша, кирилицею, під титлом, інколи з крапкою в кінці; арк. 1, 12, 48, 49, 84, 98, 119, 176, 198, 202, 230 II рах. колонцифр не мають. Кустоди (крім титулу, арк. [8] зв., [10] зв. I рах., 86 зв. IV рах., останнього – [3] зв. V рах.); на арк. [2] зв., [3] зв., [8], [9] I рах., 90, 112, 115, 117, 117 зв., 118 зв., 120 (нумерований як 117), 129, 132 зв., 158, 159 зв., 166, 166 зв., 176, 187 зв., 189, 193, 200 (нумерований як 197) зв., 207, 212 зв., 214, 215, 253 зв. II рах., 15, 29 III рах., 65 IV рах. для кустод зроблено пропуск у рамці з виливних прикрас; на арк. 30–30 зв. II рах. кустоди вміщено на рівні останнього рядка основного тексту й відокремлено від нього лінійкою з лівого боку і згори. Позначення сигнатур на перших двох аркушах зшитка, у зшитках **ІА**², **ІВ**², **ІГ**⁵ I рах., **С** II рах., **Мм** IV рах., **Н** V рах. – на перших аркушах зшитка; в сигнатурі **А** II рах. – на другому аркуші позначено **АА**, у сигнатурі **Бв** II рах. на першому аркуші позначено **ББА**; сигнатури розміщені по центру в нижньому колонтитулі в межах рамки, для позначень **Б**, **Єє**, **Юв**, **Ззв**, **Іів** II рах., **зз** IV рах. зроблено пропуск у рамці з виливних прикрас. Шрифти: 10 рядків – 82, 60, 136 мм.

Склад видання:

- 1) *титул* – арк. [1] I рах.;
- 2) **ПРЕДИСЛОВІЄ КЪ ЧИТАТЕЛЮ.** – арк. [2] I рах.;
- 3) **СОБОРНИКЪ ДВНАДЕСАТИМЪ МѢСЯЦЕМЪ** (у колонтитулах – **Оглавленіє**) – арк. [2] зв. – [8] зв. I рах.;
- 4) **УГЛАВЛЕНІЄ ВЕЩЕЙ, ВСЕЙ Книзѣ ВЕРѢТАЮЩИХЪСА.** – арк. [9]–[10] зв. I рах.;
- 5) **СЛУЖБЫ ВСЕГѦ ЛѢТА НЕДЕЛНЫИ,** (у колонтитулах наведено назви неділь) – арк. 1–79 II рах.;
- 6) **ОУВѢЩАНІЄ, О НЕДЕЛИ ЗАХѢЕВОЙ** – арк. 79 зв. II рах.;
- 7) **ПРОСКОМИДІА ЛУТЪРГІАМЪ.** – арк. 80–83 зв. II рах.;
- 8) **УВѢЩАНІЄ ІЕРЄЄВИ О ЧАСТЕХЪ.** – арк. 83 зв. II рах.;
- 9) **БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ ѠЦА НАШЕГО ІОАННА ЗЛАТОУСТАГО АРХІЕПИСКОПА Константина Града.** (у колонтитулах – с^т: **Лу^тргіа / Іоанна Зла^т:**) – арк. 84–99 II рах.;
- 10) **О Причащеніи Людей Мирскихъ** – арк. 99–99 зв. II рах.;
- 11) **УСТАВЪ БЖѢТВЕННЫА СЛУЖБЫ. ИЖЕВЪСТЫХЪОЦ АНШЕГОВАСИЛАВЕЛИКАГО, Архіеп^спа Кесаріа Каппадокійскіа. ПРОСКОМИДІА.** – арк. 100–100 зв. II рах.;

12) **БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ ѠЦА НАШЕГО ВАСИЛІА ВЕЛИКАГО АРХІЕПИСКОПА Кесаріа Каппадокійскіа.** (у колонтитулах – с^т: Лу^тргіа / Васи^ліа Вели^к:) – арк. 101–114 II рах.;

13) **О ЗАКЛАНІИ СВАТАГО АГНЦА ИМЖЕ СЩЕНОДѢЙСТВУЕТСА** Лу^тргіа Пржеде свашченнаа. (колонтитули не заповнено текстом – є лише виливні прикраси) – арк. 114 зв. – 115 зв. II рах.;

14) **БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА ПРЕЖДЕСВАЩЕННАА ИЖЕ ВЪСВАТЫХЪ ОЦА НАШЕГО ГРИГОРІА Двоєслова, папы Римскаго.** (у колонтитулах – с^т: Лу^тргіа / Пре^ждесщ^еннаа) – арк. 116–123 зв. II рах.;

15) **СЛУЖБЫ ВСЕГО ЛѢТА ПРАЗДНИКОМЪ ГѢДСКИМЪ, Бгородичны^а, и нарочиты^а сѣтымъ, СВОИСТВЕННИИ** (у колонтитулах наведено назви місяців року) – арк. 124–259 (нумерований як 255) II рах.;

16) **СЛУЖБЫ РАЗЛИЧНЫМЪ СВАТЫМЪ ОБЩІИ,** (у колонтитулах – сл^ужбы / общ^ии) – с. 1–48 III рах.;

17) **СЛУЖБА О УСОПШЫХЪ Многихъ, или единомъ.** (у колонтитулах – Сл^ужба за о^усопшихъ.) – с. 49–54 III рах.;

18) **ЕВѢЛІА ВОСКРЕСНЫИ ИХЪЖЕ Чтемъ въ весь Годъ порядѣ наоутрнахъ въ вса Нѣла.** (у колонтитулах – Ев^ѣліа / Вѣскр^ѣсныи.) – с. 55–59 III рах.;

19) **ТРОПАРЫ ВѢСКРѢНЫИ ИКОНДАКИ.** Прокимны, и Аллилуіаріа, на Лу^тргіи в^ѣ Нѣлю. (у колонтитулах – Тропары / Вѣскр^ѣсныи.) – с. 59–63 III рах.;

20) **Оувѣщаніе ѡ Тропарахъ и Кондакахъ...** – с. 63–64 III рах.;

21) **ЧИНЪ ВЕЧЕРНЫ Великіа.** – арк. 65–69 зв. IV рах.;

22) **НАЧАЛО Неделниа Полѣнощници, обычное.** (у колонтитулах – Поминаніе / Повседневное,) – арк. 70–71 IV рах.;

23) **НАЧАЛО Утренни.** – арк. 71 зв. IV рах.;

24) **МОЛИТВЫ УТРЕНІА,** – арк. 72–75 IV рах.;

25) **Чинъ Утрни Великіа.** – арк. 75–76 зв. IV рах.;

26) **ЧИНЪ ПОВСЕДНЕВНІА СЛУЖБЫ** – арк. 77–80 IV рах.;

26) **ЕКТЕНІА** – арк. 80 зв. – 81 зв. IV рах.;

27) **ЧИНЪ ЕВАНГЕЛІИ Всего лѣта Утреныхъ.** (у колонтитулах – Ев^ѣліа / Утреныа,) – арк. 82–84 зв. IV рах.;

28) **МОЛИТВЫ БЛГОПОТРЕБНЫА.** – арк. 84 зв. – 86 IV рах.;

29) **Исповѣданіе каѡвалнческіа Вѣры, сѣаго Амвросіа Епископа Медіоламскаго.** – арк. 86–86 зв. IV рах.;

30) *інформація для «употребителя сея книги» про окремі рахунки аркушів –*

одного для місяців, іншого – для служб загальних – арк. 86 зв. IV рах.;

31) колофон з інформацією про завершення друку книжки – 17.XI.1733. – арк. 86 зв. IV рах.;

32) Чингъ слѣженїа Бжѣтвенной Лѣтѣрїи, ЧТЕМОИ. – арк. [1]–[3] зв. V рах.

Початкові рядки: Арк. [5] I рах.: «з | ѿ | (+) ѿѿое Бѣоавленїе Гѣда нашегѡ»; Арк. [10] I рах.: «слѣжба Прпѣбномѣчникѡ единомѡ. (відступ) Листѣ ки.»; Арк. 5 II рах.: «Тропарѣ, ѿѣемѣ, Гласѣ д.» || (рядок виливних прикрас); Арк. 10 II рах.: «же оувидаѣѣ црѣтвїе Бо–» || «ложи, и Апѣломѣ пропо–»; Арк. 15 II рах.: «Оже сподовитисѡ намѣ слы–» || «и всѣде нанѡ. Множай–»; Арк. 20 II рах.: «вамѣ. выглашаете ма» || «даѣтсѡ, добровы было е–»; Арк. 25 II рах. (нижче заставки): «СТАНА ВЕЛИКАНА»; Арк. 30 II рах.: «сѣшѣдшесѡ, вѣпраша–» || «даже до послѣднихѣ»; Арк. 35 II рах.: «ѿ Мѡисѣа, и ѿ всѣхѣ» || «ша на пѣти, и тако по–»; Арк. 40 II рах.: «его, и ѿома сними: прїй–» || (відступ) «ѿпѣстѣ.»; Арк. 45 II рах.: «блѣгѣ Бжїю, возрадова–» || «евѣліе ѿ Іоаѣ: заѣ вї.»; Арк. 50 II рах.: «єстѣ водою, выже има.» || (відступ) «Аллілуїа Гласѣ в.»; Арк. 55 II рах.: «во вамѣ, тако Аггліи ихѣ» || «или трнехѣ свѣдителей»; Арк. 60 II рах.: «сїа всѡ прилѡжатѣсѡ» || «евѣліе ѿ Маѣ заѣ ке.»; Арк. 65 II рах.: «молиѣтма єси: неподо–» || «ахѣ, тако хѣ оумре грѣхѣ»; Арк. 70 II рах.: «сѡтворѣше, іаша множество» || (рядок виливних прикрас); Арк. 75 II рах.: «Чѣѡ сѡтѡвривѣ живѡтѣ» || «дѣвѣ, мимо иде. Сама–»; Арк. 80 II рах. (нижче заставки та в'язї): «ПРОСКОМИДА ЛѢТѢРГІАМѣ.»; Арк. 85 II рах.: «сѡтѡвривѣхѣ, недѡгѡщиѣ,» || «челѡвѣколюбїе неизречеѣно.»; Арк. 90 II рах.: «Дїаконже вземѣ Кадилницѣ, и» || «ше исхѡдѡтѣ сѣверною стрѡною»; Арк. 95 II рах.: «ми оусты, и єдинѣмѣ» || «О изѡбавитисѡ намѣ ѿ–»; Арк. 100 II рах. (нижче заставки): «СТАВѣ БЖѢТВЕННЫА СЛѢЖБЫ.»; Арк. 105 II рах.: «ника ма прїйми: не во вра–» || «Дарѣхѣ, Гдѣ помолимсѡ.»; Арк. 110 II рах.: «вѣ блѣгѣи твоей сѣхрани:» || «оуѡврачѣй: на сѣдищи и вѣ»; Арк. 115 II рах.: «Обычайже древнїй Агнѣи напа–» || «Такоже и Лѣтѣрїи Прѣждѣсѣщен–»; Арк. 120 II рах. (пронумерований як 117; перша літера – ініціал): «Иѡви Влѣко лице» || «таже кѣ сѣѡмѣ Просѡвѣщенїю,»; Арк. 125 II рах.: «Бжѣ вѣсїѡне, и тѣвѣ воз–» || «то Гнѣ прїѡтно. Исогнѣвѣ»; Арк. 130 II рах.: «Бжѣ о бое сѣ смѡтренїе быѣ.» || «годати Прѡвна бывша,»; Арк. 135 II рах.: «мѡдрїа посрамитѣ: инѡмѣ–» || «єсте, азѣ нѣсмѣ ѿ мїра»; Арк. 140 II рах.: (відступ) «Зри вѣ ѡбщинѣ, Листѣ кѣ.» || «люди безѡѡвѣтны: прїем–»; Арк. 145 II рах.: «єсми непѣцевати подобно» || «евѣліе ѿ маѣ заѣ нѣ.»; Арк. 150 II рах.: «вѣщѡнїе ихѣ, и вѡкѡца всѣ–» || «вѣстанѣлиѣша сѣща, ннѣ»; Арк. 155 II рах.: «Вѣ в. АВГДЕСЗ» || «Вѣ г. АВГДЕСЗ»; Арк. 160 II

рах.: «Херѣвими слави, оствѣна-» || «небрежеши ли пакѡ сестра»; Арк. 165 II
рах.: «кротости, въздержанію» || «взаповѣдехъ егѡ восхощетъ»; Арк. 170
II рах.: «нѣхъ, показалъ еси мѡ-» || «амо^М. елици бо ѡдѣла^ч за-»; Арк. 175
II рах.: «Жезлъ силы послетъ ти Гдѣ ѡ-» || «тойже странѣ бдѣще, и»;
Арк. 180 II рах.: «истовство, видѣ своего» || «стажающеса съ Стефа-»;
Арк. 185 II рах.: «Бгѣ сотвори възснѣденіе» || «прѡжїе и медѣ дивїй. То-»;
Арк. 190 II рах.: «Бжїи, принесѣте Гѣдеви» || «въ Іордани крещавшагоса»;
Арк. 195 II рах.: «сте, и къ тихомѡ приста» || «Лѣтера» (відступ) «Д»
(відступ) «Пасхалнаа.»; Арк. 200 II рах. (нумерований як 197): (відступ)
«Апѣлъ къ Коринѡомъ. за^ч: рѣа.» || (відступ) «анна златѡвстаго,»; Арк.
205 II рах.: (відступ) «Тропарѣ общїй:» || «овѡздавъ, возываше:»; Арк. 210
II рах.: (відступ) «са стѣни его.» || «те дрѡгылъ столица праз-»; Арк. 215
II рах.: «И црѣтвїю его не вѣдетъ» || «стїю вопїюще Радѣиса о-»; Арк. 220
II рах.: (відступ) «Инѣ Тропарѣ Гласѣ д̄.» || (відступ) «Аллилуїа, Гласѣ
д̄.»; Арк. 225 II рах.: (відступ) «Кондакѣ Гласѣ в̄.» || «евѣліе ѡ Лѡ^к: за^ч:
м̄.»; Арк. 230 II рах. (в обрамленні заставки): «Мѣцѣъ»; Арк. 235 II рах.:
«мнѣніе помышленїй. овѣ» || «сати тебѣ державный Ѳе-»; Арк. 240 II рах.:
«высть перваа, вѣнеже свѣ-» || «евѣліе ѡ Лѡ^к: за^ч: д̄.»; Арк. 245 II рах.:
«добнаа: гаремъ бо его во» || «ми многими: и мѣри Гни»; Арк. 250 II рах.:
«моемѡ, такоже и Гдѣ нашѣ» || «естѣ земля.» (відступ) «[і] стиx.»; Арк.
255 II рах.: «вамѣ, тако мнози Пррѣци» || «и ктомѡ притекаѣ еси вѣвесь»;
С. 5 III рах.: «евѣліе ѡ ма^к: за^ч: чѣ.» || «наземли, ѡкрове Авела»; С. 10 III
рах.: «ра и Оучителя, къ св-» || «Мирѣ домѡ семѡ. Иаще»; С. 15 III рах.:
«дими всѣми, имени мо-» || (відступ) «Прокименѣ Гласѣ а̄.»; С. 20 III
рах.: (відступ) «Аллилуїа, Гласѣ в̄.» || (відступ) «Кондакѣ Гласѣ д̄.»; С. 25
III рах.: «пощенїй ради и вденїй,» || «воздержанїе, натаковыхъ»; С. 30 III
рах.: «время: блженѣ рабѣ той,» || «(кѡща въ пѣстыни в-»; С. 35 III рах.
(пронумеровано як 33): «всю изочтени сѣтъ. Не оу-» || «всѣхъ же воздастъ
намѣ.»; С. 40 III рах.: (відступ) «Аллилуїа, Гласѣ а̄.» || «плачѣщиса нача^т
оумыва-»; С. 45 III рах.: (рядок з виливних прикрас) || (відступ) «Прокименѣ,
Гласѣ, д̄.»; С. 50 III рах. (нижче заставки): «СЛУЖБА ОУБОПШЫХЪ»;
С. 55 III рах. (нижче заставки): «ЕВѣЛІА ВОСКРЕСНЫИ ИХЪЖЕ»; С. 60
III рах.: (відступ) «Гласѣ в̄, Тропарѣ.» || (відступ) «Гласѣ г̄, Тропарѣ.»; Арк.
65 IV рах. (в обрамленні заставки): «ЧИНЪ ВЕЧЕРНЫ»; Арк. 70 IV рах.
(нижче заставки та в'язї): (відступ) «Неделныа Полѡнощници, обычное.»;
Арк. 75 IV рах.: «да въ днѣ, блгообразное ходѣще пѣтемъ заповѣдїй»;
Арк. 80 IV рах.: (відступ) «и Чтетъ втай мѣтвѡ,» || «тебѣ преклонихомъ
выа сердца»; Арк. 85 IV рах.: «и слѡженїе: стѡмѡ Жер-» || «нѣсть тамъ
воды сїцнныа, да».

Художнє оформлення

Форта – мідерит (278 x 170 мм).

Ілюстрація: Ћстроєніє Тєтрапода (68 x 82 мм) – 69 IV рах.

Заставки (44 з 32 дощок): № 1 – [9] I рах., 136 II рах.; № 2 – 1 II рах.; № 3 – 25 II рах.; № 4 – 49 II рах.; № 5 – 52 зв. II рах.; № 6 – 80 II рах., 72 IV рах.; № 7 – 84 II рах., 1 III рах.; № 8 – 100 II рах.; № 9 – 101 II рах.; № 10 – 114 зв. II рах.; № 11 – 116 II рах.; № 12 – 124, 222 (нумерований як 228) II рах.; № 13 – 129 II рах.; № 14 – 132 зв. II рах.; № 15 – 142 II рах.; № 16 – 154 II рах., 77 IV рах.; № 17 – 159 зв. II рах.; № 18 – 163 зв., 183, 201 зв., 208, 216 зв., 230, 239 зв., 247 зв. II рах.; № 19 – 166 II рах.; № 20 – 176 II рах.; № 21 – 189 II рах.; № 22 – 202 II рах.; № 23 – 214 II рах.; № 24 – 249 II рах.; № 25 – 253 II рах.; № 26 – 459 III рах.; № 27 – 55 III рах.; № 28 – 65 IV рах.; № 29 – 70 IV рах.; № 30 – 72 IV рах.; № 31 – 80 зв. IV рах.; № 32 – 82 IV рах.

Кінцівки (28 з 22 дощок): № 1 – [8] зв. I рах.; № 2 – [10] зв. I рах., 48 зв. II рах.; № 3 – 74 зв. II рах.; № 4 – 75 зв. II рах.; № 5 – 79, 99 зв. II рах.; № 6 – 79 зв., 114 II рах.; № 7 – 81 зв. II рах.; № 8 – 83 зв. II рах.; № 9 – 100 зв. II рах.; № 10 – 128 зв. II рах.; № 11 – 131 II рах., 86 зв. IV рах.; № 12 – 132 II рах.; № 13 – 135 зв. II рах.; № 14 – 141 зв. II рах.; № 15 – 143 зв. II рах.; № 16 – 163 зв. II рах.; № 17 – 175 зв. II рах.; № 18 – 182 зв., 252 (нумерований як 248) II рах.; № 19 – 188 зв. II рах., 64 III рах.; № 20 – 229 зв. II рах.; № 21 – 259 (нумерований як 255) II рах.; № 22 – [3] зв. V рах. Виливна прикраса в ролі кінцівки – 239 II рах., 5 III рах., 79 IV рах.

Ініціали (489/490 зі 152 дощок): **А** № 1 – 26 зв. (друк циноброю) II рах., № 2 – 140 II рах.; **Б** № 1 – 2, 18 зв. II рах., № 2 – 2 зв. (перша), 10, 23, 57 зв., 60 зв., 67, 71 зв., 77, 150 II рах., 20, 36, 39, 45, 51 III рах., 66 IV рах., № 3 – 2 зв. (друга), 58, 165 II рах., № 4 – 3 зв., 9, 33 зв., 56 зв., 63 зв., 69 зв., 72, 96 (нумерований як 98; друк циноброю), 98 (друк циноброю), 125 зв., 159 зв., 162, 177 зв., 202, 220 зв. II рах., 73 (друга) IV II рах., № 5 – 5 зв., 13, 54 зв., 61, 64, 73, 76 зв., 113 (друга), 116 II рах., № 6 – 6 зв., 12, 61 зв., 66 зв., 70, 71, 88 зв. (друк циноброю), 102, 119 зв., 130 зв., 134 зв., 142, 187 зв., 234 зв., 237 зв., 253 II рах., № 7 – 17, 62, 65, 68 II рах., № 8 – 31 зв. II рах., 19 (нумерована як 17), 34, 43, 53 III рах., 66 зв. (друга) IV рах., № 9 – 60, 73 зв. II рах., № 10 – 62 зв., 65 зв., 69, 74 зв., 75, 83 II рах., № 11 – 76 II рах., № 12 – 71 зв., 101, 111, 113 (перша), 123, 127, 129 II рах., № 13 – 84 (друк циноброю) II рах., № 14 – 84 зв. (друк циноброю), 151 зв., 154, 158, 181, 209 зв., 214, 238 зв., 249 зв. II рах., № 15 – 86 зв. (друк циноброю) II рах., 4 III рах., 73 зв. IV рах., № 16 – 87 зв. (друк циноброю), 136 II рах., 6 III рах.,

№ 17 – 97 зв. (друк циноброю) II рах., 47 III рах., 74 зв., 85 IV рах., № 18 – 120 (нумерований як 117) II рах., 72 IV рах., № 19 – 121 зв., 133 II рах., № 20 – 137 зв., 171, 183 зв., 239 зв., 244 II рах., 7, 9, 25, 30, 50 III рах., № 21 – 147 зв. II рах., № 22 – 166 II рах., 26 IV рах., № 23 – 170 II рах., № 24 – 176 зв., 180, 187, 192, 211, 254 (нумерований як 255) II рах., 17, 32 III рах., 66 зв. IV рах., № 25 – 252 (нумерований як 248) II рах., 1, 13, 54 III рах., 67 IV рах., № 26 – 15 III рах., № 27 – 73 IV рах.; **В** № 1 – 7, 12, 36 (перша), 42 зв., 50, 51 зв., 61 зв., 65 зв., 69 зв., 71, 111 зв., 117 зв., 125, 133 зв. II рах., № 2 – 8, 23 зв., 36 (друга), 37, 39, 42, 43, 47 зв., 51, 62, 67 зв., 74, 76, 123, 139, 143, [152] зв., 258 II рах., № 3 – 8 зв., 15, 25 зв. (друк циноброю), 34 зв., 37 зв. (друга), 45, 53, 60, 74 зв., 78 (нумерований як 72), 96 (нумерований як 98; друк циноброю), 102, 122 II рах., № 4 – 10 зв., 13, 33, 41, 53 зв., 56, 63 зв., 73, 77 зв., 91 зв. (друк циноброю), 142 зв., 144 зв. II рах., № 5 – 27 (друк циноброю), 63, 86 (друк циноброю), 102 зв., 120 зв., 140 зв., 146 зв., 154 зв., 175, 214 зв., 227 зв. II рах., 10 (нумерована як 14), 41, 45 III рах., № 6 – 30 (друк циноброю) II рах., 82 III рах., № 7 – 32 зв., 36 зв., 37 зв., 38, 43, 46 зв., 57 зв., 60 зв., 69, 78 (нумерований як 72) зв., 79, 129 зв., 158, 180, 242 зв. II рах., № 8 – 34 II рах., 59 III рах., № 9 – 40 зв., 44 зв. II рах., № 10 – 62 зв., 87 (друк циноброю), 112, 191, 212, 222 (нумерований як 228), 239 II рах., 27 (нумерований як 25) III рах., 82 зв. IV рах., № 11 – 81 зв., 165 зв., 189 II рах., № 12 – 140 (перша), 169 II рах., № 13 – 140 (друга), 149, 196 зв., 238, 254 (нумерований як 255) II рах., № 14 – 147 зв., 179 II рах., № 15 – 160, 240, 245, 250 II рах., № 16 – 165 II рах., № 17 – 173, 183 зв., 185, 202 зв., 244 зв., 258 зв. II рах., № 18 – 187 зв., 190, 225, 253 зв. II рах., 58 III рах., № 19 – 190 зв. II рах., № 20 – 191 зв., 196 II рах., № 21 – 192, 207, 221 II рах., 56 III рах., № 22 – 21, 23, 54, 57 III рах., 85 зв. IV рах., № 23 – 40, 47 III рах., № 24 – 69, 83 зв. IV рах., № 25 – 72 зв. IV рах.; **Г** № 1 – 15 зв. II рах., № 2 – 38 зв., 82, 85 (друк циноброю), 105, 116 зв. II рах., 65 зв. (друга) IV рах., № 3 – 80 зв., 90 зв. (друк циноброю), 117, 123 зв. II рах., 74 (друга), 84 зв. IV рах., № 4 – 85 зв., 101 зв. (друга) II рах., 69 зв. IV рах., № 5 – 88 (друк циноброю) II рах., № 6 – 88 зв. (друк циноброю), 103, 117 II рах., 74 (перша) IV рах., № 7 – 101 зв. (перша) II рах., 66 IV рах., № 8 – 119 II рах., № 9 – 172 зв. II рах., № 10 – 65 IV рах., № 11 – 65 зв. (перша) IV рах., № 12 – 67 зв. IV рах.; **Д** № 1 – 92 (друк циноброю), 108 (друга) II рах., № 2 – 108 (перша) II рах., № 3 – 166 II рах., № 4 – 208 II рах.; **Є** № 1 – 3 зв. (перша), 85 зв. (друк циноброю) II рах., № 2 – 3 зв. (друга) II рах., 68 IV рах., № 3 – 26 зв. (друк циноброю), 93 зв. (друк циноброю) II рах., № 4 (у формі **Е**) – 224 II рах., 80 зв. IV рах.; **З** № 1 – 1 II рах., № 2 – 185 зв. II рах.; **И** № 1 – 81 II рах., №

2 – 86 (друк циноброю) II рах., 66 IV рах., № 3 – 90 (друк циноброю) II рах., № 4 – 98 (друк циноброю), 102 II рах., № 5 – 113 зв. II рах.; **I** – 177, 233 II рах.; **K** № 1 – 2, 82 зв. II рах., № 2 – 171 зв. II рах., № 3 – 59 III рах.; **M** № 1 – 1 II рах., № 2 – 84 зв. II рах., № 3 – 174 зв. II рах.; **N** № 1 – 26 (друк циноброю) II рах., № 2 – 89 зв. (нумерований як 85; друк циноброю), 108 зв., 121 II рах., № 3 – 176 зв. II рах.; **O** – 95 зв. (друк циноброю) II рах.; **P** № 1 – [2] I рах., 160 зв. II рах., № 2 – 17 зв., 55 зв., 93 (третя; друк циноброю), 235, 256 зв. II рах., № 3 – 25 зв. (друк циноброю), 93 (друга; друк циноброю) II рах., № 4 – 26 (друк циноброю) II рах., № 5 – 28 (перша; друк циноброю), 169 II рах., № 6 – 28 (друга; друк циноброю) II рах., № 7 – 28 (третя; друк циноброю), 29 зв. (друк циноброю), 93 (перша; друк циноброю) II рах., [1] V рах., № 8 – 32, 79 зв., 114 зв., 122 II рах., № 9 – 49 зв., 89 (нумерований як 85; друк циноброю), 110 зв. II рах., 70 IV рах., № 10 – 94 зв. (друк циноброю) II рах.; № 11 – 166 II рах.; № 12 – 70 зв. IV рах.; **R** № 1 – 1 зв., 71 зв., 87 зв. (друк циноброю) II рах., № 2 – 2 зв., 19 II рах., № 3 – 4, 5 зв., 54 зв., 58 зв., 64 зв., 72 зв., 130 зв., 131, 152, 199, 210, 225 зв. II рах., 8, 16, 31, 53 III рах., № 4 – 9 зв., 57, 68, 76 зв., 126, 228 II рах., 23, 33 III рах., 83 IV рах., № 5 – 66, 70 зв., 75 зв., 135 II рах., 14, 25, 34, 50 III рах., № 6 – 136, 151, 247 зв. II рах., № 7 – 138, 158 зв. II рах., № 8 – 166 зв. II рах., 12 III рах., № 9 – 169, 233 зв. II рах., 2, 5 III рах., № 10 – 170 II рах., № 11 – 18, 29 III рах., № 12 – 37, 44 III рах.; **G** № 1 – 1, 90 (друк циноброю), 109 II рах., № 2 (у формі **Σ**) – 25 (друк циноброю), 81 зв. II рах., № 3 – 27 зв. (використано двічі; друк циноброю) II рах., 65 III рах., № 4 – 39 зв., 106 зв., 108 II рах., 86 IV рах., № 5 – 92 (друк циноброю) II рах., № 6 – 106 II рах., № 7 – 108 зв. II рах., 68 IV рах., № 8 – 135 зв. II рах.; **T** № 1 – 93 зв. (друк циноброю) II рах., № 2 – 95 (друк циноброю) II рах., 86 IV рах.; **Y** – 26 (друк циноброю) II рах., 68 зв. IV рах.; **X** № 1 – 25 (друк циноброю) II рах., № 2 – 80 II рах., № 3 – 83 зв. II рах., № 4 – 160 зв. II рах., № 5 – 69 зв. IV рах., № 6 – 74 зв. IV рах., № 7 – 78 зв. IV рах., № 8 – 79 IV рах.; **W** № 1 – 2 II рах., № 2 – 178 II рах., 72 зв. IV рах., № 3 – 72 IV рах.; **C** – 84 (друк циноброю) II рах.; **Ч** № 1 – 1, 78 зв., 124 зв., 184 зв. II рах., № 2 – 78 (нумерований як 72) II рах., № 3 – 144, 178 зв., 185 зв., 212 зв. II рах., 11 III рах., № 4 – 190 зв., 198 зв. II рах., № 5 – 25 III рах. (у Кир.497, № 10.1 і Кир.4389п(1), № 10.11 тут велика літера), № 6 – 28 III рах.; **Я** № 1 – 93 зв. (друк циноброю) II рах., № 2 – 120 (нумерований як 117) II рах., № 3 – 160 зв. II рах.; **W** № 1 – 27 (друк циноброю) II рах., № 2 – 94 (друк циноброю) II рах., № 3 – 109 II рах.

В'язь (5 з 3 дощок): № 1 **СТАВЪ БЖТВЕНІА СЛЖБЫ** – 80 II рах.; № 2 **БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА** – 84 (друк циноброю), 101, 116 II рах.; № 3 **НАЧАЛО** – 70 IV рах.

Виливні прикраси: складані рамки навколо сторінок (на арк. 1 II рах. згори рамка не має лінійки з виливних прикрас), смужки в тексті, оздоблення по боках заставок, оздоблення колонтитулів (у деяких колонтитулах відсутні; в колонтитулі на арк. 76 зв. IV рах. – виливні прикраси без тексту), композиції на місці кінцівок (225 зв. II рах., 44 III рах., 80 IV рах.), одна виливна прикраса на місці кінцівки (арк. 239 II рах., с. 5, 55 III рах., 79 IV рах.). У колонтитулах на с. 45, 47 III рах. використано «непарні» виливні прикраси. Вказівка-зображення руки (арк. 180 зв. II рах.); зображення зірки та руки (арк. 189 зв. II рах.).

У нижню частину рамки з виливних прикрас на арк. 86 IV рах. вписано ініціали «**Г. Г. / А: Т.**».

Варіанти набору. У Кир.4384п (№ 10.6) інакший набір із невеликими відмінностями в тексті арк. 61 II рах. (нумерований у цьому примірнику як 66), на лицевому боці для ініціалу **Б** замість дошки № 5 використано дошку № 4, інакше скомпоновані смужки з виливних прикрас, у кінці другої колонки на лицевому боці є невелика композиція з виливних прикрас, відсутня в решті накладу, на арк. 62 II рах. **В** замість дошки № 2 дошка, не використана в решті накладу, на зв. цього арк. **Б** замість дошки № 10 дошка № 3.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1216; Петров, Бирюк, Золотарь № 3537 (6 прим.).

НБУВ – 12 примірників.

Описи примірників

10.1. Кир.487 (4037)

Стан примірника. Формула: Арк. [3]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 321 арк. Арк. [1]–[2] втрачено. Деякі арк. відокремлені від блоку книги, деякі зім'яті, надірвані, після давньої аматорської реставрації. Незначні сліди замокання.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському, запис коричневим чорнилом на арк. [3] I рах. «Службеник 1733 г. Унев. / 4ий экз.».

Оправу втрачено. Обріз сірий, крапчастий.

Розмір книжкового блока 320 x 200 x 75 мм.

Бібліографія примірника: Січинський № 73, прим. 4.

10.2. Кир.491 (4041)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–160, 163, 161–162, 164–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 323 арк. Деякі арк. незначно наді-

рвані, частина – з невеликою давньою реставрацією; втрати друку незначні. Деякі арк. мають неістотні сліди замокань. Початкові та кінцеві арк. із невеликими ушкодженнями шашелем. Останній арк. відокремлений від блоку книги. Послідовність арк. 160–164 II рах. переплутано під час переплетення.

Провенієнції

1) «Вонма **Ўца** и **Ѡна** и **Ѡтго** **Дха** **Аминь**, // **Се**й **Бл҃жебникъ** заплатило бра^тство **Ѡтарши**” бра^т, // [м]арко березне^тко второго ба[??]ва Иванко Коваль, Дали за неи // злоти^хъ тридцать Ишѣсть **Ўцу** **Лѣстецкому** // **Намѣсниковѣ** **Пѣлавецкому** **Року** **Божого** **ѡѡлз** // **Мѣца** **Мар^та** **Дна**, **Ѡ**, // До цркви **Ѡтой** влико^тмченици **Парескевѣи** **Достаро**” **Синиавѣ** // **Иже**и **Нѣхто** **Неваживси** в[за]ти **Исцркви** **Подклатвою** **Ѡтихъ** **Ўцѣ**,» (арк. [8] I рах. – 6 II рах., на лицевих боках арк.; чорним чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) ?, [?]63 (верхній форзац; зеленим олівцем).

3) ?, рештки зідраної наліпки на корінці.

Маргіналії

«Kto spi doshoczu [...]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Pokorno Supliuko» (там само тією ж рукою; також є два нерозб. записи).

«**Власъ** **тасю** [к]ѣ» (арк. [1] зв. I рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«**Ба** **Ва** **Ба** **Да** **Жа**» (нижній форзац; коричневим чорнилом; учнівські літери; XVIII ст.).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з золотим тисненням (шкіра на кришках частково обірвана), корінець з окремого шматка шкіри. Тиснення на обох кришках композиційно включає середник, наріжники та по шість овальних медальонів, навколо – широка орнаментальна рамка, вільний простір всередині рамки заповнено рослинним орнаментом; на корінці – лінійні та орнаментальні смужки, ряди з окремих більших елементів. Через сильну потертість і незначний рельєф сюжети зображень проглядаються дуже погано. Форзаци з білого паперу, сучасного оправи. На обох кришках залишки кріплення двох пар застібок.

Розмір аркуша 320 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 345 x 215 x 85 мм.

10.3. Кир.3280n (16515)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 323 арк. Деякі с. зім’яті, надірвані, з давньою реставрацією. Примірник повний.

2) Бібліотека Софійського собору, шифр – Соф.177^a (верхній форзац; олівцем), 177^a (наліпка з перфорацією на корінці; чорнилом). Є також мала квадратна наліпка на корінці, текст втрачено.

Розмір аркуша 340 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 345 x 210 x 50 мм.

10.4. Kup.3281n (25564)

Стан примірника. Формула: Арк. 44–58, 60–259, С. 1–46 = 238 арк. Арк. ушкоджені, зім'яті, зі слідами мікологічних ушкоджень, деякі після давньої аматорської реставрації, блок книги розбитий.

Провенієнції

1) ?, Служ. 1733. 4-й экз. (с. 44 II рах.; простим олівцем).

Примірник має закладку зі шматка аркуша з рукописним текстом, коричневим чорнилом, читаються окремі слова та числа. Є дата «1857 годъ».

Оправа втрачена.

Розмір книжкового блока 325 x 210 x 35 мм.

Друк чорною фарбою на арк. 93 II рах. змазаний.

10.5. Kup.4383n (16509)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 323 арк. Арк. зі слідами замокань, невеликими ушкодженнями шашелем, забрудненнями. Деякі арк. підклеєно чистим та папером з рукописним текстом під час давньої аматорської реставрації.

Провенієнції

1) « [Во имя] Ѡца и сѣа и сѣаго Дѣа Аминь: / Сію Книгѣ Глѣмѣю
 Слѣжевникѣ Ѡмѣнили / бра^тство Гер^бовское Дохрамѣ сѣаго с: М.
 Гев^ргѣа Довеси / [З]а^зкѣвки, Закоторѣю Книгѣ дали Золотѣхъ По^чскихъ
 [...] / Позвѣаглѣ^а лежащѣй вколѣцїи: Іа: Ѡ: Зїонже^аца Сангѣшка / которе
 бра^тство име^ано По^чписѣ^тсѣа [...] / [...] Кли^а шко^рбанѣ. Иванѣ шко^рбанѣ,
 фѣдо^р шко^р: / Иванѣ Дм[...] / [...] Аминь: / Року бжїа ꙗꙗꙗли: Мѣца
 Марта Днѣа кѣ» (арк. 84 зв. – 89 (нумерований як 85) П рах.; коричневим
 чорнилом; сер. XVIII ст.; частини запису втрачено через пошкодження арк.).

2) ?, XII / 25 (титул; чорнилом).

3) ? (кругла фіолетова печатка на титулі; текст не читається).

Маргіналії

«1869 – 1733 = 136» (верхній форзац; простим олівцем; підрахунок віку книжки у стовпчик).

Там само нерозб. стертий запис; простим олівцем; XIX ст.

«Ромос Моіа од Pana Boga Ktory Stworzył Niebo / yzemię» (арк. 193 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом).

«4» (арк. 194 зв. II рах.; коричневим чорнилом).

«5 / 7» (арк. 197 зв. II рах.; коричневим чорнилом).

«6» (арк. 200 (нумерований як 197) II рах.; коричневим чорнилом).

«Грицко [бѣрак]. / Грицко бондарчѣкѣ. / Павло стелмахѣ 10 / Хведорѣ Ло[ж]а. / Хведко мо[...] 10 / Ги[монѣ иван]ко. / Иванѣ Заецѣ 10 / Карпо Заецѣ / Микита Ми[...]. / Гавка [И]натовѣ. / Лавренѣ на[...]. / Тимко ло[вѣ]цкій / Иван Гавицкій / [Г]еменѣ [Гави]цкій / Максим по[?]оцкі / тимчѣкѣ Миханло / Ми[?]ичка гаврилюкѣ / [...]иха вдова / Геменѣ ва[...]енко / Стефанѣ ведесенко / Гахарко (!) Гаврилюкѣ / антонѣ Косови[ц]ѣ / Кирило / Хведорѣ [?]врислюкѣ / Шимко / Косовиц... / [...] / [...]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

Намальовані чорнилом зображення положень рук ієрея під час служіння літургії на арк. 92, 92 зв., 94, 94 зв., 95 зв., 96 (нумерованому як 98), 97 зв. II рах.

На арк. 81 зв. IV рах. та [3] зв. V рах. намальовано простим олівцем херувимів.

Оправа картон у коричневій шкірі з тисненням (лінійні рамки на кришках, поперечні лінійки на корінці). На верхній кришці – одна з чотирьох шкіряних зав'язок (решту зав'язок втрачено), на внутрішніх боках кришок кріплення зав'язок зафіксовано шматочками білого паперу, вирізаними приблизно у формі сердечок. Шкіра потріскана, в кількох місцях надірвана. Форзаци з сірого паперу.

Примірник було переплетено непросушеним, через що на багатьох с. «мокрі» відбитки сусідніх сторінок.

Розмір аркуша 305 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 200 x 70 мм.

10.6. Кир.4384n (16510)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 323 арк. Арк. з невеликими забрудненнями та слідами воску, деякі ушкоджені, підклеєні білим папером під час давньої аматорської реставрації.

Провенієнції

1) «Вонѣа Ѡѣа исина исѣаго дѣа аминѣ // Сїю Книгѣ рекомѣю

Лито^огивнъ // КѸпивъ еѣ равъ Бѣий // Еѣтодѣи изматною (!) [своею] // ѣедорѣю (!) иженою аною заѡпѣще[ниѣ] // Грѣховъ Ѣвоихъ изапреставъш[ихъ] // родичовъ Ѣвоихъ ивана амладенца ѣ[...]^а // ѣедора марию алек^сеѣа докию // ѣедоръ (!) власѣниѣ гаврила василиѣ // ѡдаетъ еи ѡѣѸ иванови // Презвитерови ГрѸшовѣскомѸ [Б]Ѹцкови // Вѣчними часи Ахтови мѣлѣ ѡдалѣ[ти] // той БѸдетъ Проклѣтъ анаѣтема // нараманаѣа (!) аминъ рокѸ // Бѣниѣ ✠ АѸЛѸѢ мѣсѣаца ма^рта Дѣ (арк. 1–15 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; почерк I пол. XVIII ст.; згасаючий).

2) ?, 209 (верхній форзац; зеленим олівцем).

3) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільськiм, дві ідентичні наліпки на корінці та верхньому форзаці. Наліпка на корінці має запис «Служебникъ / Уневъ / 1733 г.» (чорнилом) та «1-й экз.» (простим олівцем); на арк. 211 зв. II рах. – залишки характерної наліпки внизу сторінки з записом чорним чорнилом (запис майже повністю втрачено).

Маргіналії

На титулі є нерозб. записи простим олівцем (XIX ст.).

«Зри» (арк. [2] зв. – [8] зв. I рах., по кілька разів на обох боках арк., навпроти деяких днів, ідентичні записи; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

«ѡ равѣхъ / вѣнихъ и [...] / блаженон [...] / памѣати / ихъ иоеже / простисѣа / имъ всѣако/мѣ согрѣшению / Волномѣ / иневолно[мѣ] / Гѣдѣ помо^а / Веженѣв/сѣждено / прѣ^астат[...] / имъ стр[...]» (арк. 85 II рах.; коричневим чорнилом; почерк I пол. XVIII ст.; запис ушкоджено під час повторного обрізування книги).

«ѡ равѣ[...] в[...] / иблаженон / памѣати [...] / оеже прос/тисѣа им[ъ] / всѣакомѣ / согрѣшен[ию] / Волномѣ / иневолно[мѣ] / Веже/нѣвсѣжда[...] / имъ» (арк. 88 II рах.; коричневим чорнилом; почерк I пол. XVIII ст.; запис ушкоджено під час повторного обрізування книги).

Арк. 122 II рах. має нерозб. запис коричневим чорнилом.

«32[+]21=53» (арк. 65 IV рах., на верхньому полі; простим олівцем; XIX ст.).

«1733 года» (арк. [3] зв. V рах.; чорнилом; XIX ст.).

На арк. 48, 49, 61, 119, 120, 198, 199, 200, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259 II рах. проставлені простим олівцем номери арк. арабськими цифрами у верхньому зовнішньому кутку (XIX ст.).

Оправа: дошки у шкірі з золотим тисненням, оформлення подібне до оправ Києво-Печерської лаври. Тиснення на верхній кришці: середник (Розп'яття з двома предстоячими), багата орнаментальна рамка; на нижній

кришці: геометрично-рослинний орнамент (рамка, заповнена смугами); на корінці: поперечні смуги та невеликі оздоби з рослинним орнаментом. Сліди кріплень двох пар застібок. Дошка верхньої кришки переламана вздовж. Форзаци з сірого паперу, подібного на обгортковий. Обріз червоно-чорний, крапчастий. Форзаци та шкіра на кришках мають невеликі ушкодження.

Розмір аркуша 330 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 345 x 210 x 55 мм.

Особливості примірника: використано папір різного за щільністю гатунку.

Варіант друку арк. 61–62 II рах. (див. в описі видання).

Бібліографія примірника: Січинський № 73, прим. 1.

10.7. Кир.4385n (16511)

Стан примірника. Формула: Арк. [3]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 321 арк. Арк. [1]–[2] I рах. втрачено. Арк. зі слідами забруднень, деякі ушкоджені, після давньої реставрації білим та червоним папером, а також клаптиками паперу з записами. Кінцеві арк. мають мікροлогічні ушкодження.

Провенієнції

1) «Вонѣмѣ Ѡца и Сѣна и Сѣаго Дѣа Амѣнь // С[і]а Книга Назва"наѣ и"шалѣ // Кѣпилѣ Еи Равѣ Божій Стефанѣ Кѣчерѣ // Завласнѣю Працю Своєю Гоженою Своєю Хриѣтею // Исочади Своими Іваномѣ Іеринною // [Врѣчаєтѣ Еи вѣчними Часи] // [W. X. Касіанови Пр...мѣ] // [Презвитера]каго // [...ѣаѣ ...] ді: // [...] // [...] // [...] Амѣнь» (арк. 1–1 зв., 3–12 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис згасаючий, на арк. 6–12 II рах. – стертий).

2) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, 667 (маленька наліпка на корінці; коричневим чорнилом; інша, велика ушкоджена наліпка на корінці, запис на арк. [3] I рах. – обидва синім олівцем), «Служебн... 1733 г. / Уневѣ / 3-ій экз.» (запис на арк. [3] I рах.; простим олівцем).

3) Бібліотека Кам'янець-Подільського Державного Українського університету, овальна фіолетова печатка на арк. [3] I рах., 1, 8, 22, 33, 50, 64, 76 (двічі), 98, 115, 128, 141, 149, 163, 175, 183, 197, 208, 219, 242, 253 II рах., 11, 29, 43, 63 III рах., 75 IV рах., [3] зв. V рах.

Маргіналії

«Кѣ дѣянїю Святихѣ Апостолѣ» (арк. 54 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

На арк. 82 II рах. є позначки коричневим чорнилом, переважно у вигляді рисок.

«Рабѣ Б[ѣ] / Стефанѣ / Христи/на.» (пом'яник; арк. 82 зв. II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Mykołay / Nastasa (!) / [Cholam] / Channa / Samuel» (пом'яник; там само, іншою рукою; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Ex Libris P [...]» (арк. 80 зв. IV рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом).

«[...] daie[są] assekuracją nasiebie / [...] iż zarżeka[c] [...] / [...] Sam Sobie [...] / [...] / [...] porowicz. K.» (арк. [3] зв. V рах., навколо кінцівки; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.; запис згасаючий, початки всіх рядків не читаються через мікологічне ушкодження).

У книзі зберігається арк. машинного паперу, на одному боці містить запис нот зі словами нерозб. почерком XIX ст., коричневим чорнилом, на другому – нерозб. записи, ймовірно, про сплату за свічки, церковні треби, чорним та коричневим чорнилом, XIX ст.

Для форзаців використано аркуші з зошита з рукописним текстом.

«Jest fortel umądrego [...] / Niewiasta, ogeń i morze, zawsze chodzą wiedney sworże / Ach nieboże włochu, nieczytales Proper[...] / Sed vobis facele est [...] et componere fraudes / Hoc unum didicit fæminæ Semper [...] / Zaraz będzie między święte wzięty / Kto postrzeże niewieście wykręty / [Ah] crudele genus nec fidum Fæminæ nomen, / ah pereat didicit fal[?]ere si qua virum. Napiszto sobie nascienie / Niewiasta iest Zła pokrżywa chytra zawsze poki zywa. / [...] lier cupido quod dici amanti, Inuento et rapida Scribere oportet[...] / [??]monuy nawodzie słowa, coć, obieca Bialogłowa. / niepotrzeba rady. niewieście dozradu / [...]ingere, quinon visa potest, commisa facere, / [...] hic niger est, hunc tu Romane caueto. / Chceszli mieć co tajemnego, Niezwieraysię Zonie tego. / [...] ieten wygra co idzie stroynie, serca dobre biią nawa[...] // [...] wyiachał zmiasta. [...] / [...] dobrej niezeptuie, kto nadobnie [...] / O opacie co go Przed Papieżem Oskarżoną. / Wniemczech był opat bogary, ktorego oskarżoną Do Papie[ża] / ze nie nieumiał (!), nietylko w T[eol]ogiej, ale nakoniec y w / gramatyce. Danomu termin do Rżymu, stanął, kazałgo Pa[pieź] / examinaować tuż przysobie, anaprżod pocż[...] od Gramma/tiki , pyta go, Papa cuius partis: odpowie: participij. Exami/nator rzecze: quare: odpowie opat: Quia partim capit a / [cl]ero, partim asecularibus sine modis et Temporibus. Stu[...]siąc One Grammatike Papieź. kazałmu do Domu iachać / powiadaiać zema nauki dosyć. niewiem iakbymu się [...] / Grammatika teraz powiadła. Take Gram̃atiki wiązany [...] / o Prałacie co Malarza srofował (!) / Michel angel w Rżymie był Malarz przendy[...] / w Kosciele S: Piotra in Montario: malował S: Piotra, y Paw [la ...] / a iż iego malowanie osobiłwy kunszt miało wsobie [...] / kardinałow iachało doonego kosciola,

ogłdac iego malo/wanie. zastali tam ieszcze malarza, aprzypatruiacsie, rzecze / ieden Prałat. michel niewezymcie żaden strofować niemo[...] / ale przecie tak się nam widzi, rumianoś S: Piotra y Paw[ła] / namalował, a[...]i nietak byli rumiani. Przecze [...] / [coiedzienie] otym Prałaci, że ia ich namalował, [...] / naon czas byli mieszkaiąc tu naziemię ale [...] / są naniebie: pytaią michela cosie rozum[...]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; частини запису втрачено через ушкодження арк.).

«**ДАЛЪ / ТАКЪ / [...]**» (там само; коричневим чорнилом).

«[...] chociasiemu tam Dzieci zbieraią / [...] moia prostota sprawuię. / Pro-
stego Dobrego a głupiego człeka (!) / łacno oszukać. // [...] / ~~iakoczcie nieczuie~~
~~biedzącego~~. Rzek[...] iakocie nieba[...] / siedzącego takteż niedbam abyś odleciał.
/ wiele ich ktorymsię zda [...] mocnemi. / [...]» (там само, на смужці паперу,
приклеєній вздовж форзаца; коричневим чорнилом).

«[...] / [...] wilk zdaleka [...] widział, tak / sobię myślił, tenkonowi nagrźbie-
cie siedzi, awżdym / nie niemowią, ale się smieią, agdy bym ia tylko kniemu
/ przystompił, byłby zamną gon i [wstanię]. / Niekażdemu wszytko Służy / aż
tego też zniają poskorze. / O kokoszy z wężowymi Iaycy. / Kokosz wężowe Iay-
ca nalazła, y iela nanich siedziec / [...]by ie wylęgła: widząc to iaskołka, tak ią
skazała: o szalona / to czynisz: chcesz wylądż te dzieci; ktore iak skoro ie / [...
t]jeżesz nad tob[a] naypeierwey swoię złość wykonaią. / Nietylko złego nieroz-
mnażay / ale gdzie możesz potłum. / O Gołembiu płodnym. / Gołąb domowy
wychwalałsię między ptaki iż częs/[...]y nad insze płod miewał. Słyszac to wrona
rzekła iemu / niechwalsię nieboże, chciey to obaczyć, iż też częsciey y / wię-
cey żałoby miewasz. gdy zawsze twoie dzieci odbieraią. / Nedżny[??]to Sługa
bywa, ktory iż nie / tylko sam niewolnikiem iest, ale / też dzieci wniewolą rodzi.
/ O Zastrzelonym orle / Orzeł, [chcączaia] włowię, siedział na skale wysoko
prze/patruiąćgo (!). Owaciemgo (!) strzele zszedł y zastrzelił. On obaczy/wszy
wsobie strzałe, y mowił nieżalmi nate drzewo alemi / zal na te moje pierze ktore
naniey iż [ono] strzałe [...] // [...]ystaia Pani Piekarka nate [...] / wszytko, iako
ią nauczyła[on]a Somsiadka [...] /dząc aonasię częstą [krztusi], potrawą [...] /
ciwasię iey ladaczego, porozumiał że [...] /na, dopiero pocźnie na zone bydz
[...] / [...] szaty sprawować, y to o coby mu [...] / krotko te historią pisząc, abo
wiem to praco[...] / chodził czas złążenia. [...] somsiadka [...] /ce ukr[...]nika,
ktora nieboga wspia[...] /kach obiadła, odwiodszy iey nastro[...] / Greto, widze
ia żety brzemenna, ale[ć] poradze [...] / y karania uśc, iakobyś prędko zległa?
Przynies[...] / ia ie dam nadobre miejsce, gdziesię będzie dobrz[e ...] / Rada
Dziewka takiey occasiey, aby przedcie w [...] /dzsc mogła, obiecała, i owszem
oto prosiła dziękuiąc ieg[o] / tak osobliwą łaske, y prosząc aby to tajno było,

Mało co po / tym Dziewka zległa, wnocy przyniesła zaraz ono Dziecie / dobrej Swoiey Poradnicze, a sama zas szła do domu. Ona / Somsiadka, skoro Piekarz z Domu wyszedł, przydzie dopiekar/ki powiadaiącze iuż Dzieciemam usiebie, roztekaysię cory/chley, y nauczyła ią iakosię miała sprawować w tym, owa / iuż dziecie porodziła bez boleści, przydzie zatym Mąż / z krakowa, a Baba kłamasię oycu od Syna, a Somsiad/ka zuwke kłepce w garnku. rad Pan Dziecięciu przy pat / [...]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; частини запису втрачено через ушкодження арк.).

«Strzeżsię zawsze człowieka / Żwawego y wielmożnego / O Iarżombku z Iaskołą. / Radowalsię Iarżab iz się był z Iaskołą stowarzyszył // O Towarzystwie Myszy z kotem. / Myszy między scianami mieszkaiące, zapatrły / się byli nakota siedzącego pokornie., anabożnie / z cheliwszy główkę, y Rżekła iedna z[...]» (там само, на смужці паперу, приклеєній вздовж форзаца; коричневим чорнилом).

Оправа картон у коричневій шкірі з тисненням (подвійна лінійна рамка на кришках), шкіра на кришках потріскана, місцями обірвана, частинки шкіри з кришок та корінця втрачено. Обріз червоний у коричневу крапку. Для форзаців використано аркуші з рукописного збірника XVIII – поч. XIX ст. з текстами прислів'їв, притч та коротких оповідань польською мовою.

Розмір аркуша 325 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 335 x 205 x 70 мм.

Бібліографія примірника: Сіцінський № 73, прим. 3.

10.8. Кир.4386n (16512)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–96, 100–259, С. 1–58, 61–62, 59–60, 63–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 320 арк. С. 59/60 та 61/62 III рах. переплутані місцями під час повторного переплетення. Деякі арк. ушкоджені, зі слідами забруднень, аматорської реставрації білим папером. Арк. 97–99 II рах. втрачені. Титул, арк. 25, 28–35, 38, 96 (нумерований як 98) II рах. відокремлені від блоку книги. У зшитку **М** с. мають мокрі відбитки сусідніх с.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, «[Служ]ебник... / 1733 / 2^й екз. / Унев...» (наліпка на корінці; коричневим чорнилом та простим олівцем).

Маргіналії

«[...] / [Говорни ... церкви]» (титул, над фортою; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.?; частину запису обірвано).

«Здѣ / Затво-/раютца / Двери» (арк. 87 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Здѣ простирать / Антиמים (!) по[...]» (арк. 88 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«показуієтьъ свѣщеникъ» (арк. 93 II рах.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«показуієтьъ. [...]» (там само; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Воскре/сеніє Хѡ / [читати] / свѣти/ста [...] / [...]» (арк. 96 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

«[munczy podpisie]» (с. 58 III рах.; чорним чорнилом; почерк XVIII ст.).

Арк. 68 IV рах. має залишки змитого запису коричневим чорнилом.

«Kolatora Pana Sagulowskiego msze S. / słuchał Pofturnie Pan O. Jurewicz Brat / iego. Msze Swiente słuchał Naok[...] / Bozego Cilu Przy[t]ym bendoncy starszy / Brat Demian W[iy]t Sanduł / Wasyl Diak był / Fed Rusnak był / Dmtro (!) syn iego był / Jakiw Pylu[pi]ak był / Pawło szewczow Brat był / Jwan martynow był» (нижній форзац; чорним чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Przewielebnym w bogu Jmcu Xędzu / Sawickiemu Parochu Bielanskiemu / [...]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

Оправа картон, шкіра з тисненням (на верхній кришці – зображення хреста на роздвоєній основі у лінійній рамці, на нижній кришці – лінійна рамка, на корінці – поперечні лінійки). Обріз у синій смуги. Форзаци з білого паперу різної фактури, вільна половина верхнього форзаца втрачена.

Розмір аркуша 310 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 320 x 205 x 75 мм.

Бібліографія примірника: Січінський № 73, прим. 2.

10.9. Кур.4387n (16513)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–120, 124–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 320 арк. Деякі арк. забруднені, обтріпані по краях, мають сліди замокань. Більшу частину титульного арк. та арк. 121–123 II рах. втрачено. Арк. 84–87, 96–98, 132 II рах., 73 IV–[3] V рах. відокремлено від блоку книги. Арк. 129 зв. II рах. має латку на папері, нею укріплено місце, де аркуш зовсім тонкий, майже розірваний; друк здійснено після приклеювання латки.

Провенієнції

1) «РокѸ ꙗѡѡзъ Сѣна Книга Глѣмаѣ / Мѣца Юліѣ вѣ Днѣ // Слѡжебникъ кѡплѣнаѣ до храмѸ // Ѹспѣннѣ Прѣсвѣтѣнѣ Бѣца // До ГрадѸ Кохангорода и дано занѣн // Два Червона Ахтови малѸ // Ен ѿ того храмѸ ѿдалити // Анаѡѣма бѣдѣтъ ПроклатѸ // Намѣѣництва: вѣѣницкоѣ» (арк. [4] I рах. – I II рах.; коричневим чорнилом; почерк I пол. XVIII ст.).

Оправа: втрачено. Обріз синій.

Розмір книжкового блока 340 x 205 x 70 мм.

10.10. Кур.4388n (16514)

Стан примірника. Формула: Арк. [3]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 321 арк. Арк. із незначними слідами забруднень, невеликими ушкодженнями, після повторного обрізування та давньої реставрації білим машинним папером. Арк. [1]–[2] I рах. втрачено. На арк. 241 зв. – 243 II рах., арк. 258 зв. – с. 3 III рах., с. 6–11, 17–18, 20–21, 23, 26, 28–31, 58, 63 III рах. є мокрі відбитки сусідніх сторінок.

Провенієнції

1) «Рокѹ 1756. дня 10. / февруарія / Сей Служебникъ / [Бы]ти Храму / Копилова Села / Стѣхъ Апѣтлѣ / Петра и Павла / Подписалъ Василій / Кѹнашевичъ Проти Презв. (!) / Хвастовскій. тр» (арк. 85–94 II рах., на лицевих боках арк. у верхньому колонтитулі; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) ?, IV–124 / 504 (другий верхній палітурний арк. та невелика наліпка на корінці, з перфорацією та подвійною блакитною рамкою; коричневим чорнилом).

Маргіналії

«Λειτουργικον / си есть / Служебникъ... / въ Уневѣ / 1733 г.» (другий верхній палітурний арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.; зроблено в давній книгозбірні?).

На арк. 82 II рах. підкреслено коричневим чорнилом ім'я св. Йосафата (Кунцевича).

«Спробоватъ Пѣра / и чернила чи [добре]» (арк. [3] зв. V рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: дошки у світлокоричневій шкірі у червоні смуги та темні крапки, зі срібним тисненням (на кришках середник, наріжники та орнаментальна рамка, на верхній кришці в середнику зображення свв. Антонія та Феодосія Печерських навколо Успенського собору Києво-Печерської лаври., на нижній кришці – Розп'яття з трьома предстоячими, на корінці – складений орнамент і словесник «ТРОДЪ / ЦѢВНАА» (!), на ремінцях застібок – сліпе орнаментальне тиснення). Дві застібки (металева петля верхньої застібки втрачено). Обріз золотий з тисненням. Форзаци з тонкого чорного з синім шпалерного паперу, між форзацами та блоком книги вставлено на початку і в кінці по два палітурні аркуші з машинного паперу.

Розмір аркуша 305 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 210 x 65 мм.

10.11. Кур.4389n(1) (16516)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[8], [10] I рах., 1, 4–48 II рах., С. 49–64 III рах., Арк. 65–76 IV рах., 49–58, 60–79 II рах., 77–81 IV рах.,

[1]–[3] V рах., 80–259 IV рах, С. 1–48 III рах., Арк. 82–86 IV рах. = 322 арк. Арк. переплутані місцями під час переплетення. Деякі арк. надірвані, зім'яті, з невеликими слідами забруднення; є давня реставрація.

Провенієнції

1) ?, шифр – № 357 (наліпка на корінці; чорнилом).

2) ?, шифр – 240 (верхній форзац; зеленим олівцем).

Маргіналії

«[...] у spowiedzi [...] Miesiąca yuunia dnia 2[9] miesiąca iulia dnia 22 miesiąca awgusta dnia [9] miesiąca sen[...]ia dy 26 miesiąca ok[tobr]a dy 28 miesiąca poemra dy 28 miesiąca decembra 29» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Микитіа Тимофтеа Василіа Григоріа Іакова Івана Андреа Маџиміа Григоріа Михаила Алеџеа Стефана Іакова Евстафіа [Лу]кі[та]на Миколаа Василіа Димитріа Андреа Івана Лукиана [...] Феодора [...] Івана Іаремѣ» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Микитрука» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Да[р] духовн[и]» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«[Ириничъ Матейъ]» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Мєсяца марта» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Кресту Твоему» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Реестерь громадскій Тимофтеа Іаремеа Григоріа [...] Андреа Стефана Василіа Василину Деміана Маџиміа Івана Андреа Гаврііла Івана Василіа Игнатіа Михаила Павла Влекџеа Андреа Никитіа Василіа Тетіанну Іакова Григоріа Андреа» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Реестерь Веси Колодѣвско» Гаврііла Тимофтеа Андреа Алекџеа Василіа Ігнатіа Івана Івана Маџиміа Григоріа Феодора Іакова Микитіа Павла Василіа Димитріа Деманіа Михаіла Стефана Андреа Василіа Левнтіа Михаіла Іаремеа Феодора Григоріа Лџкіана Левнтіа Івана Гаврііла Андреа Івана Лџкиана Михаіла Михаіла Тимофтеа Іакова Евдокію Михаіла Семевніа Григоріа Стефана» (верхній форзац; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

Там само також є згасаючі записи та нерозб. пом'яник.

«1812 Года Февраля 26 дня.» (арк. 79 II рах.; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Явися благодать Божіа Спасителная всѣмъ челоѣко» (арк. 191 II рах.; почерк кін. XVIII ст.; чорнилом).

«99» (арк. 119 II рах.; чорнилом).

«Вони» (арк. 122 зв. II рах.; чорнилом).

«[Ал]уя» (арк. 123 (нумерований як 120) II рах.; чорнилом).

«Хто ны знає бидуваты то иды въ Бодачовку дяковаты» (нижній форзац; чорнилом; XIX ст.).

Намальовані чорнилом зображення положень рук ієрея під час служіння літургії на арк. 84, 84 зв., 86, 86 зв., 87 зв., 89 (нумерованому як 85), 90 зв., 92, 92 зв., 93 зв., 94, 94 зв., 95 зв., 96 (нумерованому як 98), 96 (нумерованому як 98) зв., 97 II рах.

На арк. 114 II рах. біля кінцівки з зображенням херувимів навколо монограми Ісуса Христа намальовано чорнилом і розфарбовано жовтою фарбою сонце.

Оправа: збереглася тільки нижня кришка й частково корінець. Дошка, обтягнута коричневою шкірою з тисненням (орнамент), сліди від кріплень двох застібок. Нижній форзац із сірого паперу XIX ст.

Розмір аркуша 320 x 205 мм.

Розмір конволюта в оправі 340 x 215 x 70 мм.

Особливості примірника: на арк. 85 II рах. відбиток ініціалу **П** циноброю зі зворотнього боку.

До примірника приплетено унівські Вослѣдованія праздником... 1738 р. (див.); наприкінці конволюта додано аркуш із рукописними текстами II пол. XVIII ст.? чорнилом, півуставом Молитви над коливом та Відпустів на празники...

10.12. Кир.5766n (32489)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[10], 1–58, 60–259, С. 1–64, Арк. 65–86, [1]–[3] = 323 арк. Сліди замокань, плями від воску. Давня аматорська реставрація білим папером, переважно арк. з текстом Літургії Іоанна Златоуста. Блок книги слабко скріплений, деякі арк. відокремлено. Початкові та кінцеві арк. ушкоджені, кінцеві – з деструкцією паперу.

Провенієнції

1) «**Бѣла мѹзичѹ**» (верхній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

2) «**Г[ія] Книга студѣнта / Богословін игната / Ливѣцкого.**» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

3) ?, № 8 (арк. [2] I рах.; чорнилом).

4) ?, IV–126 / 506 (арк. [2] I рах.; коричневим чорнилом).

Маргіналії

«Quid quid agis pra[...]nter age et Respice finem» (верхній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

На арк. 84 зв., 86 зв., 90, 90 зв., 92, 92 зв., 93 зв., 94, 94 зв., 95 зв., 96, 96

зв. II рах. намальовані коричневим чорнилом зображення положень рук ієрея під час служіння літургії.

Оправа: картон, коричнева шкіра (шкіра на кришках ушкоджена, частину корінця втрачено). Форзаци сучасні оправі.

У книзі є пом'яник коричневим чорнилом, почерком сер. XVIII ст., на двох невеликих арк. ($\approx 8^\circ$), зшитих між собою товстою ниткою.

«отець Намѣникъ / покорно прошѣ объявитъ [...] / тамошнемѹ; съ Надѣжащихъ мнѣ / денегъ о" Степана Кожемяченка. Пущай / о" дастъ подѣшної [...] за Ивана / ткача, Сего подателя / Вашѣ доброжела/тель Самборск... » (вкладена до книги записка; коричневим чорнилом, почерком II пол. XVIII ст. на шматочку аркуша білого паперу з датою у філіграні «1803»).

Розмір аркуша 350 x 210 мм.

Розмір книжки в оправі 360 x 210 x 60 мм.

Особливості примірника: надруковано на папері порівняно тоншої фактури, ніж у решті примірників.

11. Вослѣдованія праздником... – 1738.

Опис видання

Титул: «ВОСЛѢДОВАНІА / ПРАЗДНИКОМЪ / ПРЕСВАТОИ ТАИНИ ЄУХАРИСТИИ, / СОСТРАДАНІА ПРЕСВАТІА БГОРОДИЦА / и БЛЖЕННАГО СВАЩЕННОМЪЧЕНИКА / ІУСАФАТА / ѿ СВАТАГО СОБОРА ЗАМОЙСКАГО / ПРЕПОДАНИИМЪ. / ТИПОМЪ ИЗДАШАСА въ МАНАСТИРѢ / ѸНѢВСКОМЪ / ЧИНѢ СВАТАГО ВАСИЛІА / ВЕЛИКАГО. / Въ Лѣто ѿ Воплощенїа Бга Слова 7147 лн.»

Формат і формула видання: 2°. А² Б² В² Г² Д² Є² Ж² З² І² И² К² = С. 1–48 = 48 с.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 35, 36. Розмір набірної шпальти – 280 x 178 мм. Повне дзеркало набору – 294 x 178 мм. Колонтитули: текст відсутній, є виливні прикраси для обрамлення. Колонцифри у верхньому зовнішньому кутку аркуша, кирилицею, під титлом і з крапкою в кінці; с. 1 і 2 колонцифр не мають. Кустоди (крім с. 1, 2 і 48). Позначення сигнатур на кожному аркуші зшитка, в сигнатурі А – на першому аркуші немає позначення. Шрифти: 10 рядків – 82, 60 мм.

Склад видання:

1) титул – с. 1;

2) повеління митр. Афанасія Шептицького про вшанування встановлених Замойським собором свят – с. 2;

- 3) Вослѣдованіе праздника Пресвѣтѣи Таини Евхаристіи – с. 3–24;
- 4) Вослѣдованіе праздника состраданіа Пресвѣтѣи Богородица – с. 25–34;
- 5) Вослѣдованіе праздника блаженнаго свѣщенномѣченика Іосафата – с. 35–48.

Початкові рядки: С. 5: «Тыже Чл҃колюбче Хр҃те Бже нашъ, како внидеши въ капище»; С. 10: «Съ страхомъ и трепетомъ пристѣпити даждъ ми къ Бж҃ественнымъ»; С. 15: «Тайнѣи днесъ Вечери, и Трапезѣ Бж҃ественнѣи; състрахомъ при-»; С. 20: «Глава: И ннѣ: Гласъ; ѿ»; С. 25: **ВОСЛѢДОВАНИЕ ПРАЗДНИКА СОСТРАДАНИЯ**; С. 30: «Плачущи гласе Браконенскѣсимаа къ Бл҃гоуобразномъ: потщиса»; С. 35: «**ВОСЛѢДОВАНИЕ ПРАЗДНИКА БЛАЖЕННАГО**»; С. 40: «На Оутрени по Первой стихѣшѣ: Сѣдаѣ: Гласъ ѿ»; С. 45: «ако дымъ исчеже гнилое безуміе нхъ, твоимъ громогласнымъ и».

Особливості видання. У каталозі Запасака – Ісаєвича подано об’єм видання [17] арк. Очевидно, опис робився за неповним примірником – зі втраченою пагінацією, в якому були відсутні аркуші з возслідуванням св. Йосафату (Кунцевичу).

Примірник Кир.4392п на с. 20 у п’ятому рядку має виготовлену друкарським способом заклею «в» **ПОНЕДЕЛОКЪ** поверх помилкового тексту.

Художнє оформлення

Заставки (3 з 3 дощок): № 1 – 3; № 2 – 25; № 3 – 35.

Кінцівки (3 з 3 дощок): № 1 – 24; № 2 – 34; № 3 – 48.

Ініціали (27 з 21 дошки): **А** – 14; **Б** № 1 – 4, № 2 – 13, № 3 – 33, 47; **В** № 1 – 3, № 2 – 4, 18, 26 (верхня), № 3 – 25, 34, № 4 – 26 (нижня), № 5 – 27; **Д** – 16, 37; **З** – 40; **И** – 22; **М** – 35; **П** № 1 – 4, № 2 – 36 (верхня), № 3 – 36 (нижня), № 4 – 37; **Р** № 1 – 3, 14, № 2 – 48; **Г** – 20; **ІА** – 38.

Виливні прикраси: складана рамка навколо титулу, смужки в тексті, оздоблення по боках заставок, оздоблення колонтитулів, тексти яких не були надруковані.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1310; Петров, Бирюк, Золотарь № 564 (5 прим.).

НБУВ – 12 примірників.

Описи примірників

11.1. Кир.397п(2) (12923)

Стан примірника. Формула: С. 1–48, 45–48 = 52 с. Зшиток **К** (с. 45–48)

вставлено у примірник двічі підряд. Деякі с. зім'яті, ушкоджені, зі слідами замокань та давньої реставрації білим папером.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському, наліпка на корінці (з записом коричневим чорнилом «Ан. ол. / 1734 г.? (*виправлено з «1745»*) / Київ / 13 экз. // Часть»).

Маргіналії

«Трефол. или Миняя общая св. [...] / [...]» (верхній форзац; почерк XIX ст.; коричневим чорнилом).

«Dię 3 Junyu Maја / 1798 Anno / 1799 / 1795 / [...] / [...]» (с. 48(2); почерк XVIII ст.; коричневим чорнилом).

Оправа дошки у шкірі з тисненням (на верхній кришці ромбічний орнамент, на нижній – лінійна рамка), шкіра на корінці та кришках з окремих шматків, з невеликими ушкодженнями. Форзаци з блакитного паперу.

Другий алігат у конволюті. Першим алігатом є Міня святова й загальна (Київ: Друкарня Лаври, 1734), фрагмент видання: арк. 705–796 II рах. і два нн арк. додатку з текстом служби св. прав. Іова Багатостраждального). В кінці конволюта додано один арк. із рукописним літургійним текстом півуставом, коричневим чорнилом.

Розмір аркуша 305 x 205 мм.

Розмір конволюта в оправі 320 x 215 x 35 мм.

Бібліографія примірника: Січинський № 75, прим. 14.

11.2. Кир.495(2) (4045)

Стан примірника. Формула: С. 1–48 = 48 с. Деякі с. зім'яті, надірвані. Незначні сліди замокання. Невеликі втрати тексту на зовнішніх поздовжніх боках деяких аркушів спричинені повторним обрізуванням.

Провенієнції

1) «Поступила отъ члена комитета Н. И. Яворовскаго 27 февраля 1890 г.» (наліпка на нижньому форзаці, запис здійснено у Давньосховищі Подільського єпархіального історико-статистичного комітету).

2) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському, наліпки на корінці (з записом чорнилом «Вослѣдованіе праздникомъ Уневъ 1738.») та верхньому форзаці.

Оправа картонна, картон на основі рядна виготовлений з друкованих та рукописних аркушів, у тому числі використано аркуші з рукописом нот, обклеєна шпалерним папером темнокоричневого кольору в розводи; корінець шкіряний. Кришки ушкоджені, з верхньої кришки обірвано частину паперу.

Розмір аркуша 320 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 320 x 200 x 15 мм.

Перед титулом приплетені с. 593–600 II рах. з видання «Сім'я слова Божія» (Почаїв, 1772; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова № 64.1), ще одна с. 596 II рах. із цього ж видання використана як верхній форзац. Для нижнього форзаца використано аркуш із нотним записом чорнилом.

Бібліографія примірника: Січинський № 78.

11.3. Кур.950(3) (25646)

Стан примірника. Формула: С. 1–34 = 34 с. Арк. з текстом возслідування празника св. Йосафата (Кунцевича) втрачено. Арк. зім'яті.

Маргіналії

«Добр. [...]» (с. 4; між рядками друкованого тексту; олівцем).

«Юже небес[ъ]» (с. 5; між рядками друкованого тексту; олівцем).

Оправа картонна, обклеєна темним крапчастим папером; корінець шкіряний. Кришки на кутах ушкоджені, шкіра на корінці обірвана.

Розмір аркуша 313 x 197 мм.

Розмір книжки в оправі 313 x 197 x 15 мм.

Примірник є третім алігатом у конволюті з виданнями «Чин моленій во время Іовілеа на мѣстѣх на сіе опредѣленных» (Львів: Друкарня Ставропігійського інституту, 1826), Літургія... Іоанна Златоустого... (Почаїв: Друкарня Успенського монастиря, [1765]. Вид. F; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова №45.1) та «Чин моленій во время Іовілеа на мѣстѣх на сіе опредѣленных» (Львів: Друкарня Ставропігійського інституту, 1795).

11.4. Кур.3283п (25563)

Стан примірника. Формула: С. 5–46 = 42 с. Деякі с. зім'яті, надірвані. Незначні сліди замокання. Невеликі втрати тексту на зовнішніх поздовжніх боках деяких аркушів спричинені повторним обрізуванням.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському, 1738 6^й екз. (запис на верхньому форзаці чорним чорнилом), Вослѣдованіє 1738 6^й екз. (запис на с. 5 чорним чорнилом), наліпка на корінці (з записом чорнилом «Служба свящ. муч. Іосафата 1738 г. Уневь»).

Оправа картонна, картон, мармуровий папір у червоні й сині плями, ко-

рінець і наріжники шкіряні. Кришки ушкоджені, з обох кришок обірвано частину паперу. На верхній кришці намальовано чорнилом хрест зі знаряддями страстей Христових.

Розмір аркуша 325 x 210 мм.

Розмір книжки в оправі 330 x 215 x 10 мм.

Бібліографія примірника: Січінський № 78, прим. 6.

11.5. Кир.4389п(2) (16516)

Стан примірника. Формула: С. 1–48 = 48 с. Деякі с. зім'яті, з невеликими слідами забруднення; на с. 1–2 – давня реставрація.

Провенієнції

1) «Do Kołodzieio^Wskiey cerkwi» (с. 1; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

Приплетено до унівського Службника 1733 р. (див.). Провенієнції, опис оправы та розмір книги див. при описі Службника 1733 р. під шифром Кир.4389п(1), № 10.11.

11.6. Кир.4390п (16517)

Стан примірника. Формула: С. 1–48 = 48 с. Деякі с. зім'яті, надірвані. На багатьох плями від воску. Початкові арк. – зі слідами давньої реставрації. Невеликі ушкодження шашелем.

Провенієнції

1) ?, шифр [793] (ушкоджена поздовжна наліпка з записом чорнилом на корінці).

2) ?, шифр 197 (запис простим олівцем на верхньому форзаці).

3) «Від В. Ол. Романовського 1930.V.31» (верхній форзац; простим олівцем).

Маргіналії

«1. Twoia [...] 2. [...]» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«**Gia** книга» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Głowa mu[się] to ięzyk wynię to napie sie da [...] kazano» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Мѣца йюна дня к[а] вкрестих млѣца Івана в (!) родителен Димитрі[а] Етоларъ matka Василина восприемници быша Іванъ Машталъ Настасіа Юковиха Рѣзничка» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Проба пюра» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Василій Ша[пт]опін» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Василій **Ш**бара"ски» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Васил[и] Laskorunski pradziad» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Помощъ мога» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

(іною рукою) «Dzienkuie pane Symeonie **Аминъ** Finis.» (там само; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Это Рижик.» (підпис під читацьким малюнком – зображенням кота, що сидить, зробленим синім олівцем на арк. 24 зв. II рах., на вільному місці внизу сторінки).

«**Молитва** **Всѧ** совершивѧй **Словомъ** **Твоимъ** **Гѣди** **Повелѣвѧй** **земли** **Всѧческѧ** **Плѧди** **Прозѧвати** и **возращати**, **Вонаслажденіе** **ипищѸ** **нашѸ**. **Иже** **сѣменъ** **ми** **дѣтей**. и **прѣрка** **Данїила**. **иже** **Вовавилонѣ** **многѧпищнихъ** **Свѣтлѣйшихъ** **показавѧй**. **Сѧмъ** **превлагѧй** **Црѣ** **исѣмена** **сѧ** **сѧразличными** **Плѧди** **Благослови**. + и **Ѡ** **сихъ** **вкѣшающихъ** **ѡсвѧти**. **ѧко** **вочестъ** **ипамѧ** **сѣ** **гѣ** **Имѣ** **къ** **сѧ** **предложнѧ** **сѧ** **вопамѧ** **Вѧглагочести** (!) **ивѡвѣрѣ** **скончавшихѧ**. **иподаждѣ** **Благоѡкрашающимъ** **сѧ**. **ипамѧтъ** **совершающимъ** (далі – іною рукою?; не півуставом, а скорописом) **ивсѣхъ** **святѧхъ** **твоихъ** **ѧко** **святѧся** и **прослави** и **пречестнѧіе** и **великолѣпѧіе** **имѧ** **твоѧ** **Отца** и **Сѧна** и **Свѧтаго** (!) **Аминъ**.» (нижній форзац, вільний арк.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«**Помощъ** **моя** **отъ** **Господа** **Сотворшаго** **Небо** и **Землю**» (нижній форзац, вільний арк.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Grzegorz Korecki regent» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.; повторено багато разів у різних місцях).

«**Сѣплѣкація** / **Іерен**. **Ѡ** **Списительнаѧ** (!) **жертва** / **Кли**: **Нѣнѣю** **Ѡверзающѧѧ** (!) **дверъ**, **браніи** **вражнихъ** **навѣти**. **Дажѣ** **на** **помощъ** **тѣхъ** **вражди** **избити**. / **Іерен**. **Единому** **во** **Троици** **Гѣдѧви**. / **Кли**: **Дѧ** **бѣде** **вѣчнаѧ** **Хвала**. **Иже** **безконечнии** **живѧ** **дарѡва** **во** **црѣ** **своѣмъ**. **Аминъ**. / **Іерен**. **Сѣ** **Бже**. 5. **Кли**. **Тожде**. / **Іерен**. **Ѡ** **повѣтра** **Глада** [Ѡ] **воини** **борони** **насъ** **Гѣди**. 5. / **Кли**. **Тожде**. / **Іерен**. **Ѡ** **наглѧи** **ѧ** **неѣподѣва** **нои** **смерти** **сохрани** **на** **Гѣди**. / **Іерен**. **Мѧ** **Грѣшии** (!) **Тебѣ** **Бга** **Проси** [ѡу] **слиши** **на** **Гѣди**. / **Тажъ** **Списи** **Гѣди** **Людѧ** **Своѧ**. / **Кли**. и **благослови** **достѡганіе** **Своѧ** и [ѡу] **паси** **ѧ**] и **возми** **ѧ** **до** **вѣка**. **во** **всѧ** **дни**.» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Zaswiadczam Wasylia Petrynyszynego» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«**Благочиниѧ** **Стѣпнѣвичъ**» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Grzegorz Korecki» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«[...] Z głębokości wołałem ko Tobie Panie» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Biare Hrabii [...] jasni wielmoznego wszkarbie» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«JW Hrabi Lan[...]skiego» (нижній форзац; чорнилом, вільний арк. зв.; почерк XVIII ст.).

« [...] заврни храмѹ сѣаго [Вознес]єніа [...] в цркви [...] ѿ [...] законовѣнча"на Атонѣи (!) и жени его [...] воспріемни[ци] выша вѣт [П...ѣ] и панѣ [...] со женою], дна к мѣца августа [...] азѣѣ.» (нижній форзац, вільний арк. зв.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Mikołay [Lu]bomirsky Mykyty Dorozynsky xend (!) [Botelsky] proborscz (!) lanckoronsky» (нижній форзац; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«[...] да бѣдѣтъ [...]» (нижній форзац; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Jan Dorozynsky» (нижній форзац; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Mikołay Lubomirsk... [...] Andrey Bodnarowsky Grzegorz Korecky» (нижній форзац; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Mosci dobrodzieiu Dorozynsky prosze waspana dobrodzieia azeby waspą (!) dobr...» (нижній форзац; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Єдиномѣ въ Троици Господєви» (нижній форзац; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«98/1 1930» (нижній форзац, олівцем).

Оправа картонна, картон на основі рядна, обклеєний світлим папером; корінець і наріжники шкіряні. Кришки й корінець ушкоджені, місцями обірвано папір.

Розмір аркуша 320 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 335 x 215 x 20 мм.

11.7. Кир.4391n (16518)

Стан примірника. Формула: С. 5–48 = 44 с. Деякі с. зім'яті. Незначні сліди замокання. Початкові с. – зі слідами давньої реставрації.

Для форзаців використано аркуші з рукописним текстом: для верхнього форзаца – аркуші з кількома шарами записів чорнилом різними почерками, у т. ч. вправ з латинської мови, для нижнього – арк. з півуставним записом молитов чорнилом, приклеєний чистим боком назовні.

Оправа картонна, картон обклеєний світлим папером, збереглися два шкіряні наріжники, корінець втрачено.

Розмір аркуша 335 x 220 мм.

Розмір книжки в оправі 335 x 220 x 10 мм.

Має заклейку на с. 20 (див. опис видання).

11.8. Кир.4446n (16574)

Стан примірника. Формула: С. 1–48 = 48 с. Сліди замокання. Невеликі

втрати тексту на зовнішніх поздовжніх боках деяких аркушів спричинені повторним обрізуванням. Давня реставрація початкових та останнього арк.

Провенієнції

1) «Сила Володовець [...]» (верхній форзац; почерк XIX ст.; чорнилом).
2) «Села Володовець дьячекъ [Фома] Партикевичъ» (верхній форзац; почерк XIX ст.; чорнилом).

3) «Села Володовець Святобогословской» (верхній форзац; почерк XIX ст.; чорнилом).

4) «1810го году Николаи Шиптицкій дяковавъ и харашо ему поводилося что нѣчого не взявъ за той годъ мѣсяца априля 16 дня 1811го годуду(!)» (с. 34; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

5) «Stałem w roku 1790 podziękował Byłem na kądycy w Wołodyiowcach w roku 1791 Махум Petewicz mр» (с. 34; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

6) «Mikołaiy Szyptyckiyy zawsze sługa Bogu u wszystkim u sprawydliwosci dobrodziystw i dobrych przyacół [...]» (с. 34; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

7) «Сія книга села Володовець Святобогословской» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

8) «Сила Володовець» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом; повторено кілька разів).

9) «Сія книга села Володовець принадлежить (!) церкви Святобогословской» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

Маргіналії

«Проба пира и чернила [...]» (верхній форзац; почерк XIX ст.; чорнилом).
«Панталимонъ» (верхній форзац; почерк XIX ст.; чорнилом).
«Получилъ Партикевичъ» (верхній форзац; почерк XIX ст.; чорнилом).
«NB. Дьячка Фоми Партикевича за [...] о ревѣзкѣ сказкѣ [г]дѣ отъ зат[...] тои церквѣ его [...]» (верхній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

С. 2 – нерозб. почерком кін. XVIII ст.; чорнилом.

«W roku 1782 miesiąca avgusta sarancza szła wielka bardzo ale mało co szkodziła iednakowo owies y hreczkie proso pokasała, nadeszła była od schodu y poszła na роłnoc I. Gaio^Wsky» (с. 24; почерки II пол. XVIII ст.; чорнилом).

«W roku 1797 był prymorok [...] tiazkyi za [...]» (с. 24; почерки II пол. XVIII ст.; чорнилом).

«всакки оумъ преимѣщѣю» (с. 28; півустав; чорнилом; продовжено друкований текст).

«Изьвольте прочитать соби и будете знати хто изьмѣритъ то изьвѣритъ руская присловица» (с. 34; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«ABCDEFGHIJKLLMNOPQRSTUVWXYZ» (с. 34; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

С. 40 – викреслено чорнилом ім'я св. Йосафата (Кунцевича).

С. 46 має сліди запису чорнилом, ушкодженого внаслідок повторного обрізування книжки.

«[...] zawsze sluga [twuiy]» (с. 46; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Партикевичъ» (*повторено кілька разів*) (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Малолѣтному в томъ году» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Милостивому государу [...]» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Павло Кучакъ» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«[В] 1820^{МЪ} году помиръ Яковъ Яловчикъ» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Года 1821ГО [...]» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Проба пыра» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Маю вступить» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Партикевичъ его высокопрепо[добіе]» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Проба чирнила добраго» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

«Проба пира чернила [...]» (нижній форзац; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; чорнилом).

Та нерозб. записи.

Для форзаців використано аркуші блакитного паперу зі сповідальної та переписної книг XIX ст. Їхні тексти:

(*назви колонок*) «Званія священно и церковнослужителей» / «[...] таинъ или не билъ» / «1812ГО года въ Петровъ постъ» / «1812ГО года въ Спасовъ постъ» / «1812ГО года въ Филипо[въ] постъ» / (*заповнена інформація*) «Села Ивашковецъ церкви Рождества Богородици: Священникъ Николаи Іаковлевъ

Жулткевичъ 43 [роки] жена его Марфа Мѣхаилова 36 ихъ дѣти Петро 10 Параскева 4 Анна 5 Марія 3 / Дячокъ Амвросіи Матфеевъ Кучерскіи 42 жена его Марія Тимофе... 25 ихъ дѣти Θεодоръ [4] Наталія 4 / Пономаръ Лука Іаковлевъ Жулткевичъ 50 жена его Пелагія Григорієва 38 ихъ дѣти Мѣхаиль 18 Терентіи 4 Анна 10 Стефанида 8 / Сѣла Плебановки церкви Покровской священникъ Іаковъ Θεодоровъ Левѣцкіи 48 жена его Февронія Стефан... 41 Мѣхаиль 9 Марія 6 Анна 5 / Сѣла Матвѣикова церкви Мѣхаиловской священникъ Іаковъ Петровъ Феткевичъ 30 жена его Пелагія Іоаннова 17 ихъ дочъ Маріамна 1 / Сѣла Поповець церкви Успенской священникъ Александръ Іоанновъ Лозинскіи 42 жена его Александра Василіе...» (верхній форзац).

«Дьячекъ Θεодоръ Партикевичъ / Афтанасіи Тимковъ 32 Жена его Ефросинія Яковава 23 дѣти ихъ Матрона 6 / Онофрей Андреевъ Колѣсникъ 28 [...] дѣти ихъ Никита 3 Петро 1 Екатерина 4 ихъ батюшк[и] Іоанъ Николае... 68 его жена Татіанна Василієва 56 / Никифоръ Петровъ Пл[и]та 45 жена его Елена Савова 39 дѣти ихъ (Анна 13 – *викреслено*) Марія 6 Феодосія 1 / Θεодоръ Алексієвъ 28 жена его Параскева Онофреева 21 Павло / Василіи Петровъ Воить 48 жена его Софѣя Николаєва 39 дѣти ихъ Петро 6 Анна 18 Татіанна 16 Параскева 13 / Алексеи Матфеовъ Казанъ 39 жена его Θεодора Николаєва 37 дѣти ихъ Тимофеи 12 Гордѣи 3 Марина 15 / Григоріи Петровъ Тихоходъ 28 жена его Агрипина Николаєва 25 дочъ ихъ Матрона 6 ихъ ѿц Николай Стефановъ 62 жена его Анна Θεодорова 57 ихъ дочъ Ефроси... 26 / Николай Матфеовъ Трикоза 38 жена его Марія Іоанов[а] 34 дочъ Θεодора 1 / Стефан Евстафѣевъ Боико 45 [...] // Θεодоръ Мѣхаиловъ Горобец 35 жена его Агрипинна Мѣхаило... 25 дѣти ихъ Лукѣанъ 9 Григоріи 8 / Григоріи Стефановъ 32 жена Марфа Лаврент[ого] 25 дочъ ихъ / Лукѣанъ Григорієвъ 53 жена Ірина Никитова 41 дѣти ихъ Никита 21 Василіи 19 Григори 10 Паскевія (!) 9 / Стефанъ Ілиєвъ Мудр[и]къ 28 жена его Марія Алексеова 22 синъ ихъ Гавриил 3 ихъ ѿцъ Ілія Николаєвъ 67 жена его Параскева Стефа... 57 / Алексеи Петровъ Лановіи 35 жена его Марія Василієва 21 дѣти ихъ Петро 1 Марія 7 матеръ ихъ Марія 48 / Алексеи Тимковъ 24 матеръ его Ксенія Ілиєва 43 дочъ ея Ефросинія 18 / Мѣхаило Василієвъ Савула 42 жена его Параскева Марко... 38 дѣти ихъ Стефанъ 17 Александръ 6 Константі... 1 Екатерина 14 Марія 4 / Іаковъ Андреевъ Яловчакъ 73 жена его Анастасія Захари... 54 дѣти Евстафѣи 32 жена его Анна Василієва 28 [...] // Василіи Прокоповъ Бережив[ои] 31 жена его Евдокія Іоанова 22 дочъ ихъ Анна 1 матеръ его Марія Стефа... 52 / Захаріи Θεодоровъ Стор 27 его жена Елена Романо... 18 его сестра Евдокѣя 18 Лаврен[тіи] 8 / Алексеи Матфеевъ Осика 52 жена его Екатерина Дани... 38 [...] / Θεодоръ Петровъ Плита 57 жена его Марія

Романов... 39 дѣти ихъ Гаврилъ 10 Лукѣанъ 4 Павло 3 Евдокѣя 12 Ирина 1 /
 Θεодосія Іосифова 53 дѣти єя Василии 19 Онофрей 13 / Филипъ Якововъ
 зять 35 жена его Евдокѣя Іосифова 25 дѣти ихъ Максимъ 3 Настасія 6 /
 Герѡгїи Θεодоров Швець 37 жена его Марія Василіе... 29 дѣти ихъ Иванъ 3
 Анна 4 / Іоаннъ Василіевъ Драла 38 жена его Христина Нико... 29 дочъ ихъ
 Параскев... 8 / Іаковъ Івановъ Гулка 51 же... его Марія Θεодорова 38 дѣти
 ихъ Василии [...]» (нижній форзац).

Оправа: дошки у шкірі з золотим тисненням, на корінці темніша шкіра, дві ушкоджені застібки. Шкіра на кришках і корінці ушкоджена, обірвана, по краях кришок реставрована смужками шкіри, які відриваються, нижня кришка зламана вдовж. Обріз синій. Для форзаців використано аркуші блакитного паперу зі сповідальної та переписної книг ХІХ ст.

Розмір аркуша 310 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 205 x 20 мм.

11.9. Кир.4447п (16575)

Стан примірника. Формула: С. 3–24, 27–48 = 46 с.; є невеликий шматочок титулу. Деякі с. зім'яті, надірвані, з давньою реставрацією (в тому числі шматочками паперу з рукописним текстом чорнилом). Сліди замокання. Втрати тексту на зовнішніх краях аркушів спричинені тим, що блок книги більший за оправу, яка не запобігала його ушкодженню.

Провенієнції

1) Київський музей, шифр – Староп. № 21. (запис чорним чорнилом на наліпці з синьою рамкою й перфорацією, вміщеній на верхньому форзаці; там само – овальна печатка червоною фарбою «Київській Музей»), печатка «КІЕВСКИЙ МУЗЕЙ ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II.» фіолетовою фарбою на с. 3, 21, овальна печатка «КІЕВСКИЙ МУЗЕЙ ИМП. НИКОЛАЯ II.» фіолетовою фарбою на с. 24.

Маргіналії

«Господъ гордимъ противится смиреннимъ [...] благодатъ / Помощъ моя ѿ Г҃да» (верхній форзац; чорнилом; почерк II пол. ХVІІІ ст.).

«Помощъ» (шматочок с. 1; чорнилом).

«[...] ѿтвердиши» (с. 16; чорнилом; почерк сер. ХVІІІ ст.).

«Помощъ моя ѿ Господа сотворшаго небо и землю» (с. 24; чорнилом; повторено кілька разів різними почерками сер. ХVІІІ ст.).

«Помощъ моя ѿ...» (там само; чорнилом; почерк сер. ХVІІІ ст.

«Никтоже притикаяи к Тебѣ посрамлен...» (там само; чорнилом; почерк сер. ХVІІІ ст.; там само нерозб. записи).

С. 27 також має малюнок, на якому зображено знаряддя страстей Христових; чорнилом; сучасний із записами.

«Помощь моя ѿ Господа сотворшаго небо и землю» (с. 30; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

С. 30–31; чорнилом; нерозб. записи почерком сер. XVIII ст.

«Нѣкоторая вещь родися ѿ земли яко Адамъ, Посажденъ вистъ на престолѣ яко Авраамъ, и мученъ вистъ ѿ пещи яко триє ѿроцы, І взяша его ѿ пещи здрава, посадиша его предъ многи^м народомъ, и приде нѣкто и взя ножъ и проведе емѸ вокъ и ѿ того емѸ случитсѧ смерть» (с. 34; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Нѣкоторага вещь родися ѿ земли яко Адамъ, Посажденъ вистъ на престолѣ яко Авраамъ, и мученъ вистъ ѿ пещи яко триє ѿроцы, І взяша его ѿ пещи здрава, посадиша его предъ многи^м народомъ, и приде нѣкто и в'зя ножъ и проведе...» (с. 34; чорнилом; переписано іншим почерком сер. XVIII ст.).

«Помощь моя ѿ Господа...» (с. 48; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

Та нерозб. записи.

«Ти Господи [сохраниши ни и] і соблюдеши ѿ рода сего и во вѣки» (нижній форзац; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«Чи га жъ тобѣ не казала [...]» (там само; чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

Книжка має формуляр, де зеленим чорнилом записано «21 [Вослѣдованіе празднику Пресвятої тайни Евхаристіи и Іосафата.] [Бр. р. і м. видан.], олівцем вписано інформацію про видачу й повернення книжки «18/II – 25 р. Са[ло] 18/II».

Оправа (меншого розміру за книжку): картон у шкірі (двох окремих шматках, можливо, взятих від інших оправ). Кришки подряпані, нижня – зі слідами тиснення і зашиткою. Для форзаців використано аркуші з рукописним текстом молитов чорнилом, почерком сер. XVIII ст., найімовірніше, з рукописної книжки форматом у 4°.

Розмір аркуша 300 x 195 мм.

Розмір оправи 295 x 185 x 15 мм.

11.10. Кир.4448n(1) (16576)

Стан примірника. Формула: С. 1–48 = 48 с. Арк. ушкоджені, зі слідами давньої реставрації й невеликими ушкодженнями шашелем.

Провенієнції

1) ?, шифр – VII / 360 (запис на титулі фіолетовим чорнилом, наліпка на корінці).

2) ?, шифр – 11 (запис на верхньому форзаці та титулі червоним олівцем, обаведений у коло).

3) Бібліотека Всеукраїнського історичного музею в Одесі – круглі печатки на титулі, шифр – И.4553 (записи чорним чорнилом на верхньому форзаці, титулі, с. 3).

Маргіналії

«23[...] Жен. Митр. Іосиф. Музыка н. Фекла Мак. Дьячук пор. [...] Домет. Григ. Кова[ль] Гаврии... Иоси... Музы... но [...] Афанасіи Андр[...] Бойко Василиї [...] Нестерук» (верхній форзац; почерк поч. ХХ ст.; олівцем).

«[Общая Миняя Киевского монастыря 18го в.]» (верхній форзац; запис зроблено в Бібліотеці Всеукраїнського історичного музею в Одесі; чорним чорнилом).

«Общая Миняя 18 века Уневского монастыря.» (верхній форзац; запис зроблено в Бібліотеці Всеукраїнського історичного музею в Одесі; хімічним олівцем).

«**Блаженїи Ивсафатъ**» (с. 3; почерк ХVІІІ ст.).

Оправа: дошки у червоній шкірі (на корінці золоте тиснення), поверх кришок – коричнева шкіра зі слідами тиснення, сліди двох застібок.

Розмір аркуша 315 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 340 x 210 x 35 мм.

До книги приплетено арк. 695–796 із видання Мінея загальна і святкова = Анфологiон, сієсть Цвітословіє, или Тріфологiон, сієсть Словопитаніє. – Київ: Друкарня Києво-Печерської лаври, 1734 (Запаско, Ісаєвич № 1225) та 2 нн арк. додатку до цієї Мінеї з текстом служби Іову багатостраждальному.

11.11. Кир.5679n(2) (25481)

Стан примірника. Формула: С. 1–48 = 48 с. Арк. забруднені, початкові – зі слідами давньої реставрації. Невеликі втрати тексту по краях набору внаслідок повторного обрізування.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському, шифр – 10 экз. (запис чорнилом на папері, яким підклеєно арк. 616 першого алігата – стосується першого алігата).

Маргіналії

«Dieciątko się narodziło wszytek swiat uwes[o]liło» (с. 24; почерк ХVІІІ ст.; чорнилом).

«Гла̑ ѿ. Гѣдъ вознесєся Нѣси (!), да послѣтъ Оутѣшитєля мирѣ, Нѣса оутѣговиша Прѣтолъ Его; вєлаци восхожденїє Его, агглі дивятєся, Члвкѣ зряше превише себе, Щѣтъ ждєтъ, Егоже в нѣдрахъ иматъ

соприѣсносѣнна, Дѣхъ же Бѣтый велитѣ всѣмъ аггломъ Его; возмѣте врата князи ваша, вси газицы восплещитѣ рѣками, тако взидѣ Хрѣтосъ, идѣже бѣ первѣе.» (с. 34; почерк сер. XVIII ст.; чорнилом).

Оправа: дошки у шкірі з тисненням, шкіра на корінці інакша, ніж на кришках, сліди двох застібок. Кришки ушкоджені, шікра в кількох місцях обірвана.

Розмір аркуша 330 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 300 x 200 x 45 мм.

Приплетено до фрагмента Анфологіона (Львів: Друкарня Братства, 1694); у книзі також перебувають чотири аркуші з рукописними богослужбовими текстами XVIII ст., написаними чорнилом півуставом.

Сіцінський № 36 – львівський Анфологіон 1694 р. без зазначення другого алігата.

11.12. КДА, ВХVI2/12(4), Муз.С.471⁶ (2830230)

Стан примірника. Формула: С. 3–24, 37 – 44 = 15 арк. Арк. ушкоджені, забруднені; давня реставрація білим ганчір'яним і машинним папером. На місце втрачених арк. вставлено: після с. 24 – 4 арк., після с. 44 – 2 арк. білого ганчір'яного паперу.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХVI2/12. (наліпка на верхньому форзаці; чорнилом).

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.С.471. 5^й екз. (та само наліпка; чорнилом).

Наліпка має також запис «Минея общая № 21» олівцем і нерозб. позначку червоним олівцем.

Запис:

«**Сия книга належачаго доманастира**» (арк. 616 зв. Анфологіона; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

Без оправы, є давні форзаці з блакитного паперу.

Розмір аркуша 315 x 195 мм.

Конволют, алігат 4. Приплетено до фрагмента вид. Анфологіон. – Львів: Друкарня Братства, 1694. (кінцеві 57 арк.)³³. Між с. 24 і 37 вставлено 4 арк. з блакитнуватого паперу з філігранню «Намєрнія», наприкінці додано ще 2 арк. з такого ж паперу. Між фрагментом Анфологіона і Возслідуванням празникам включено два супрасльські видання: Апограф или Слог чинний [20-і – 30-і рр. XVIII ст.], примірник без початку, і Доксастикон сієсть Піснославник нарочитий... [20-і – 1727 рр. XVIII ст.].

³³ Подібне поєднання див. Ясіновський, 2017 № 1002.

Титул (текст із цільногравійованої форти): «ЄΥΧΟΛΟΓΙΩΝЪ / сн естъ / ТРЕБНИКЪ / Юзкославе^нскій / къ исправленію / ТАИНЪ / БТѢХЪ / и иныхъ БЩЕННОДѢЙ/СТВІЙ, или ОБРАДО^в / ЦРКОВНЫХЪ. / Изданъ / вЪ Манастири^и Не^вск[о]^м / Ино^к. Чн^н. ст: Васи^ліа / Великаго / ЛѢТА Ѡ / Ро^ждес{тв}а Хв^а / ✠ аѡлѡ.».

Формат і формула видання: 8°. [1]² А⁸ Б⁸ В⁸ Г⁸ Д⁸ Е⁸ Ж⁸ З⁸ И⁸ К⁸ Л⁸ М⁸ Н⁸ О⁸ П⁸ Р⁸ С⁸ Т⁸ У⁸ Ф⁸ Х⁸ Ұ⁸ Ц⁸ Ч⁸ Ш⁸ Щ⁸ Ъ⁸ Ы⁸ Ь⁸ Ъ⁸ Ю⁸ Я⁸ W⁸ Δ⁸ Q⁸ 3⁸ Ψ⁸ Θ⁸ V⁸ AA⁸ BB⁸ BB⁸ ΓT⁸ ΔΔ³ = Арк. [1]–[2], 1–359, [1]–[4] = 365 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 21 (на арк. 145 зв. II рах. – 22), 25. Розмір набірної шпальти – 131 x 77 мм. Повне дзеркало набору – 143 x 77 мм. Колонтитули (крім арк. [2] I рах., 1, 4, 8, 28, 34 зв., 47, 51, 81, 116, 139, 140, 151, 163 II рах., [1] III рах.), на багатьох арк. у колонтитулах замість тексту – композиції з виливних прикрас. Колонцифри у верхньому зовнішньому кутку аркуша, кирилицею, під титлом, деякі з крапкою в кінці; арк. 1 і 4 II рах. колонцифр не мають. Кустоди (крім першої та останньої с.). Позначення сигнатур на кожному арк. зшитка, у зшитку **ДД** – на двох перших арк.; у зшитку **ІА** на третьому арк. помилково **ЮГ** замість **ІАГ**; у зшитку **Ч** на другому арк. позначено **ЧБ** замість **Чв**. Шрифти: 10 рядків – 60, 52, 84 мм.

1) *титул* – арк. [1] I рэх.;

2) благословення на друк *Требника* митрополита *Афанасія Шептицького* (в Уневі, 6 квітня 1739) – арк. [2]–[2] зв. I рах.;

3) КРАТКОЕ ПОУЧЕНИЕ / Какъ имать сщ҃еннодѣйствовати, / Пресвѣтеръ Тайны СѢѢ. (у колонитулі – Краткое поученіе // в сѢ: Тайнахъ.) – арк. 1–2 зв. II рх.;

4) ЧАСТИ СЪЩЕСТВЕННА. / БЖЪТВЕННЫХЪ ТАИНЪ. — арк. 3—3
3в. II рых.;

5) ПОСЛѢДОВАНИЕ / прежде Крещенїа совершаемое (у колонитулах – Послѣдованіе // Къ Крещенію.) – арк. 4–7 зв. II рх.;

6) **ЧИНЪ КРЕЩЕНІЮ** – арк. 8–19 зв. II рх.;

7) ЧИНЪ, / Воведенїа въ Црѣвь Жены, / по рожденьїи. (у колонтитулах – Чинъ // очищенїа Женѣ) – арк. 20–21 зв. II рх.;

- 8) **ЧИНЪ** / **Како прїимати возрастъ имѣщихъ, / ѿ Жидовъ, Гарацинъ, и прочихъ къ / Крещенію приходящихъ.** (у колонтитулах – **Чинъ како прїимати // Жидоѣ прихоѣ: къ Крщеѣ:**) – арк. 22–27 зв. II рах.;
- 9) **ЧИНЪ ТАИНЫ / ПОКААНІА.** – арк. 28–31 II рах.;
- 10) **ЧИНЪ ПРИЧАЩЕНІА / БОЛНОМЪ** – арк. 31–34 II рах.;
- 11) **ЧИНЪ ТАИНЫ / СЪПРЪЖЕСТВА. / Сіестъ: Законнагѡ Брака.** – арк. 34 зв. – 44 зв. II рах.;
- 12) **ЧИНЪ / Воведенїа въ Цркѡвъ Невѣсты по Брацѣ.** (у колонтитулах – **Молитва // Женѣ новобрачї:**) – арк. 44 зв. – 46 зв. II рах.;
- 13) **ЧИНЪ ВЪНЧАНІЮ / ВТОРОБРАЧНЫМЪ.** – арк. 47–50 зв. II рах.;
- 14) **ЧИНЪ ЄЛЕОСЩЕНІА.** – арк. 51–73 зв. II рах.;
- 15) **ЧИНЪ.** / **Како въ Кратцѣ маєтсѧ подати, / єлеопомазанїе болномъ въ тѣжкоѣ / немощи бѣдѣщемъ, и долго жити не / могѣщемъ.** (у колонтитулах – **Чинъ / Єлеосщѣѣ: въ кратцѣ**) – арк. 73 зв. – 76 II рах.;
- 16) **ЧИНЪ, / Посѣщенїа болныхъ, при исходѣ дѣи.** – арк. 76 зв. – 80 зв. II рах.;
- 17) **ЧИНЪ / Погребенїа мірскихъ сщениковъ.** – арк. 81–115 зв. II рах.;
- 18) **ЧИНЪ / Погребенїа мірскихъ тѣлъ.** – арк. 116–130 зв. II рах.;
- 19) **ЧИНЪ / Погребенїа Младенческагѡ.** – арк. 131–136 II рах.;
- 20) **ЧИНЪ / Погребенїа на всю Воскресенїа Хѡа, Се-/дмицѣ, даже до Пѣлаѣ Ѳомины.** (у колонтитулах – **Чинъ погребенїа // На стѣю Пасхѣ.**) – арк. 136 зв. – 138 зв. II рах.;
- 21) **ПАНАХИДА, / Или. / Поминанїе оусопшагѡ єдинагѡ.** – арк. 139–139 зв. II рах.;
- 22) **ЧИНЪ / ВЕЛИКАГО ОСВАЩЕНІА ВОДЫ / Сѣхъ Бѣгавленїй.** – арк. 140–150 зв. II рах.;
- 23) **ЧИНЪ / МАЛАГО ОСВАЩЕНІА ВОДЫ** – арк. 151–162 зв. II рах.;
- 24) **ЧИНЪ / ОСВАЩЕНІА ВОДИ ВЪ КРАТЦѣ.** – арк. 163–164 II рах.;
- 25) **ЧИНЪ / Изгнанїа Бѣсѡвъ ѿ члѡвѣкъ.** – арк. 164 зв. – 175 зв. II рах.;
- 26) **ЧИНЪ / Врачеванїю волѣзѣющихъ огневицею, / сіестъ Фриброю.** (у колонтитулах – **Чинъ // Ѳгнанїа огневици.**) – арк. 176–181 зв. II рах.;
- 27) **ЧИНЪ / Мѣтвенный, наѣ Домомъ, или мѣстомъ / ѡчарованнымъ и ѡплазѣаемимъ ѿ / злыхъ мечтовъ.** – арк. 182–186 зв. II рах.;
- 28) **ЧИНЪ / Блѣвенїю новаго Монастыра.** – арк. 187–198 II рах.;
- 29) **ЧИНЪ / Противъ гѣбнелѣствъ Скотѡвъ.** – арк. 198 зв. – 200 зв. II рах.;
- 30) **ЧИНЪ / Благословенїа Огради Скотѡвъ, / сирѣчь стайны.** – арк. 200 зв. – 204 зв. II рах.;

- 31) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію Млека чародѣаннагѡ. – арк. 205–208 зв. II рах.;
- 32) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію пѣтеходѣцеѣ ѿ страны своѣствен-/ныхъ, къ иной странѣ, или къ стѡмѡ / мѣстѡ далекое пѣтѣше{тв}ѣ творящихъ. – арк. 208 зв. – 213 зв. II рах.;
- 33) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію Воинѡмъ на брань градоушимъ. – арк. 214–218 зв. II рах.;
- 34) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІА СЪПРѢЖЕСТВѢ / Чадѣ не имѡщемѡ. – арк. 219–225 II рах.;
- 35) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІА ЧЕРТОГА. – арк. 225 зв. – 226 зв. II рах.;
- 36) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІА ДѢТЕИ / обоегѡ полѡ. – арк. 227–228 II рах.;
- 37) ЧИНЪ / Оболченію Дытатѣ въ Иноческѡе шдѣаніѣ. – арк. 228–230 зв. II рах.;
- 38) ЧИНЪ / Совлеченію шдежды Иноческѣмъ съ / дытатѣ. – арк. 230 зв. – 231 зв. II рах.;
- 39) ЧИНЪ / Шбхожденіа полѡ насѣлаѣнаго. – арк. 231 зв. – 240 II рах.;
- 40) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію Сѣаніа Сѣменѣ полевиныхъ, / въ Праѣдныкѣ Рождества Престѡмъ Бѣа. – арк. 240–241 зв. II рах.;
- 41) ЧИНЪ / Бл҃гѣвеніа сѣмеѣ, противѡ Птицаѣ, и Чеѣвію. – арк. 241 зв. – 243 зв. II рах.;
- 42) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІЮ Основаніа Домѡ. – арк. 243 зв. – 245 II рах.;
- 43) ЧИНЪ / Бл҃гѣвеніа Новагѡ Домѡ. – арк. 245–246 зв. II рах.;
- 44) ЧИНЪ / Благословеніа Домѡ, напротивѡ огню. – арк. 246 зв. – 247 зв. II рах.;
- 45) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію Житници, или Гѡмна. – арк. 247 зв. – 250 II рах.;
- 46) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію Пивници. – арк. 250–252 II рах.;
- 47) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА РѢКИ. – арк. 252–252 зв. II рах.;
- 48) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА Ковчѣга. – арк. 252 зв. – 253 II рах.;
- 49) ЧИНЪ Бл҃гѣвеніа Сѣтій или Мрежи. – арк. 253–253 зв. II рах.;
- 50) ЧИНЪ Бл҃гѣвеніа Кѡпели рыѣныхъ, и Рыбѣ. – арк. 253 зв. – 254 II рах.;
- 51) ЧИНЪ / На копаніѣ Кладоуа и шбрѣтеніѣ воды – арк. 254 зв. – 255 II рах.;
- 52) ЧИНЪ / Благословеніа Новагѡ Кладоуа. – арк. 255–257 II рах.;
- 53) ЧИНЪ / Бл҃гѣвенію вѣ насажденіа дрѣвѣшъ, въ вре-/жденіѣ прѡжїа, или иныхъ животныхъ, / и вѣ собраніѣ плодовъ вертоградовѡхъ, – арк. 257–263 II рах.;
- 54) ЧИНЪ / Бл҃гословеніа Сѣменѣ Вертоградныхъ, / и прочїихъ. – арк. 263–265 II рах.;

55) ЧИНЪ / Бл҃г҃венію начатквѣ Овощей Вертогра-/дныхъ, вѣ день Превращеніа Г҃дна. – арк. 265–267 зв. II рах.;

56) ЧИНЪ / Бл҃г҃венію Зелїа на Оүспеніе Престїа Б҃ца. – арк. 267 зв. – 270 II рах.;

57) ЧИНЪ / Бл҃г҃венію Зелїа, противѸ недѣгумъ. – арк. 270–270 зв. II рах.;

58) ЧИНЪ / Бл҃г҃венію Зелїа іадомагѸ, или Овоще”. – арк. 270 зв. – 271 зв. II рах.;

59) ГРАДЕЖЪ ДУХОВНЫЙ / ВертоградѸ насажденномѸ, противора-/тное заклинаній ордѣіе, на вредашїа. / Бл҃гополезное собраннѸмъ Ботрономъ, / сіестѣ гроздоѸ, въ оүкѸшенїе бл҃г҃венїе гранѸ. (у колонтитулах – Чинъ бл҃г҃венію // Вынограда.) – арк. 271 зв. – 275 зв. II рах.;

60) ЧИНЪ Бл҃г҃венію ВсакагѸ ГосѸда. – арк. 275 зв. II рах.;

61) ЧИНЪ / Бл҃г҃венїа, Или Заклинанїа / Вїна, или ОцѸ. – арк. 276–277 зв. II рах.;

62) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІЮ и ОЧИЩЕНІЮ, / Вїна, Елеа, Меда, или инагѸ питїа, – арк. 277 зв. – 278 II рах.;

63) ЧИНЪ / Бл҃г҃венію Мелїссона, сіестѣ Пчелника, са-/довныхъ Пчелъ, пчелныхъ сосѸдѸѸ, по-/левыхъ Пчелъ печѸ, и оүлїй ихъ Бортныхъ. – арк. 278 зв. – 282 II рах.;

64) БЛАГОСЛОВЕНІЕ РОЕМЪ ПЧЕЛЪ / въ Оүлїа нова всажденнымъ. – арк. 282–282 зв. II рах.;

65) БЛАГОСЛОВЕНІЕ НОВАГО МЕДА / По подборѸ. – арк. 282 зв. – 283 II рах.;

66) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІА Вїна, / на Ст҃агѸ ІѸанна Б҃гослова. – арк. 283 зв. II рах.;

67) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІЮ ЕВГГЕЛІА / Ст҃агѸ ІѸанна Б҃гослова. – арк. 284–284 зв. II рах.;

68) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІА ВЕРИЖИЦЫ, / или ПожѸ, въ честѣ Превл҃г҃вѣннѸ ДѸѸ / Марїа носимомѸ. – арк. 284 зв. – 285 II рах.;

69) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІЮ ВЛАСНИЦИ. – арк. 285–285 зв. II рах.;

70) ЧИНЪ / БЛАГОСЛОВЕНІЮ ОВГА. / На ст҃агѸ Перво-М҃чника Стефана. – арк. 285 зв. – 286 II рах.;

71) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ СВѣщѸ / на Стрѣтенїе Г҃дне. – арк. 286–289 II рах.;

72) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА СВѣщѸ / На ст҃агѸ Власїа, въ исцѣленїе / волѣзни гортанемъ. – арк. 289–289 зв. II рах.;

- 73) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ** – арк. 290 II рах.;
- 74) **ЧИНЪ / Благ^евенію Сщ^{ен}ническихъ Одеждъ но-/выхъ ѿ Іеремъ бываемъ.** – арк. 290–290 зв. II рах.;
- 75) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Нарамника Іере'скаго, сіестъ: Гѹмерала.** – арк. 290 зв. – 291 II рах.;
- 76) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СТИХАРА** – арк. 291–291 зв. II рах.;
- 77) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Полса Іерейскагѡ.** – арк. 291 зв. – 292 II рах.;
- 78) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЕПІТРАХИЛА.** – арк. 292–292 зв. II рах.;
- 79) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ НАРАКВИЦЪ.** – арк. 292 зв. – 293 II рах.;
- 80) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ РИЗЫ / Іерейскіа.** – арк. 293–293 зв. II рах.;
- 81) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СЪДАРЦА / Наричаемаго Пѹрифѣкаторіѹмъ.** – арк. 293 зв. II рах.;
- 82) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ПОКРОВЦЕВЪ / стѣхъ Таннъ.** – арк. 294 II рах.;
- 83) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ВОЗДУХА.** – арк. 294–294 зв. II рах.;
- 84) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЛИТОНА / сіестъ: Корпорала.** – арк. 295 II рах.;
- 85) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Великаго Покрова, или Бѹрсы.** – арк. 295–295 зв. II рах.;
- 86) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Кѹпнѡ всѣхъ новыхъ Сщ^{ен}ническихъ ѡдѣдъ (!).** – арк. 295 зв. – 296 II рах.;
- 87) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Стѣхара Діакон'скаго, сіестъ Дал'матыки.** – арк. 296–296 зв. II рах.;
- 88) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Діаконскагѡ Орара.** – арк. 296 зв. – 297 зв. II рах.;
- 89) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ КАДИЛНИЦЫ.** – арк. 297 зв. – 298 II рах.;
- 90) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ѠУМІАМА, / сіестъ Кадила.** – арк. 298–299 II рах.;
- 91) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Свѣти^инико^и, или Свѣщ^инико^и Церко^ины^и.** – арк. 299–299 зв. II рах.;
- 92) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ / Свѣтилѡмъ, или Свѣщамъ Црковнымъ.** – арк. 299 зв. – 300 II рах.;
- 93) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СВѢЩЪ / кождагѡ дне.** – арк. 300–300 зв. II рах.;
- 94) **ЧИНЪ / Намѣреніа Іерейскагѡ прежде дѣйствіа / стѣхъ Таннъ.** – арк. 300 зв. – 301 II рах.;
- 95) **ИСПОВѢДАНІЕ / Каѡолическіа Вѣры. / На Соборѣ Трѣде^истѣмъ оузаконе^иное.** – арк. 301–303 зв. II рах.;
- 96) **ЧИНЪ НАМѢРЕНІА / ѿ Іерей {тѣ}оримаго прѣжде исповѣданіа / кающихъса.** – арк. 303 зв. – 304 II рах.;

- 97) **ФОРМА ТАЙНЫ ПОКАНІА...** – арк. 304 зв. – 305 П рах.;
- 98) **МОЛИТВА** / Гл҃емаа по совершенныхъ Исповѣдехъ. – арк. 305–305 зв. П рах.;
- 99) **ФОРМА** / Раздрѣшенію Ѡстѣпника. / Ѡ Православнѣ Каѳолическіа вѣры, въ Тайнѣ / Покааніа. – арк. 305 зв. – 306 П рах.;
- 100) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ МОНАХѢ** / ѠстѣпникѢ Ѡ Закона, внѣ 8д8 Та”ны / Покааніа. – арк. 306–307 П рах.;
- 101) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** / совершенномѢ, въ время Іѡвілаа. – арк. 307–307 зв. П рах.;
- 102) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ МОНАХѢ** / въ время постѣщеніа Канѡнаго, Ѡ нача”/никѢ правилнѣ оупотребляема. – арк. 307 зв. – 309 П рах.;
- 103) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ ОБИЧНА** / ПронзбирателемѢ Монашескиа КапѣтѢ/ларнимѢ въ КапитѢларѢ, или въ сѣх-/дѢ подаема къ содѢ”ствію настѢпаема-/гѣ провизбраніа. – арк. 309–309 зв. П рах.;
- 104) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** / Ѡ АнаѳематѢ великагѣ. – арк. 309 зв. – 310 зв. П рах.;
- 105) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ**, / Ѡ союза клятвы малыа. – арк. 310 зв. – 311 П рах.;
- 106) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** / Ѡ союза завѣщаніа, или Ѡлѣченіа, / внѣтрѢ-8д8, или внѢ8д8 Тайны. – арк. 311–311 зв. П рах.;
- 107) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** / Ѡ союза запрѣщеніа, внѣтрѢ-8д8, / или внѢ-8д8 Тайны. – арк. 311 зв. – 312 П рах.;
- 108) **ФОРМА** / Строеніа неключимомѢ... – арк. 312–312 зв. П рах.;
- 109) **ФОРМА** / Раздрѣшеніа съвершеннаго, ИнокомѢ / въ нѣждѢ смертной вѣрѣтающимѢсѣ. – арк. 312 зв. – 314 П рах. (у колонтитулах позиції 97–109 мають текст **Формы // Тайны Покааніа.**);
- 110) **ПРЕДВИДѢНІЕ** / ѡ Раздрѣшеніи оумершагѣ въ клятвѢ. – арк. 314–314 зв. П рах.;
- 111) **ЧИНѢ** / Раздрѣшенію оумершаго въ клятвѢ. – арк. 314 зв. – 316 зв. П рах.;
- 112) **ЧИНѢ** / Бл҃гѣвенію новаго Кимытира сирѢ” Чми”-/тара... – арк. 316 зв. – 320 зв. П рах.;
- 113) **ПРЕДРѢЧІЕ** / Ѡ ѡснованіи новагѣ Стѣлища. – арк. 320 зв. – 321 П рах.;
- 114) **ЧИНѢ** / Бл҃гѣвенію и положенію пѣрваго камена на / ѡснованіи ново” Цр҃кви, сщ҃еннохранили-/щѢ, сирѢ”чѢ Закрістїи, или млітелищѢ / сіестѢ Каплицы... (у колонтитулах – **ЧинѢ бл҃гѣвенію // Ѡснованіа Цр҃кве**) – арк. 321–325 зв. П рах.;

115) **ЧИНЪ** / Бл҃г҃венію новыѧ Цр҃кве, или мл҃ителища / общагѡ, кѣ с҃щеннодѣйствию Бж҃еѣтвен-/ныѧ Бл҃жвы творимый. – арк. 326–333 П рах.;

116) **ЧИНЪ** / Бл҃г҃венію новыхъ сосѣдовъ Цр҃ковныхъ / многихъ вѣкѡпѣ, или єдинагѡ. – арк. 333 зв. – 334 П рах.;

117) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ КОВЧЕГА**, / кѣ сохраненію Престѣйшіѧ Евхаристіи. – арк. 334–335 П рах.;

118) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** / Всѣческиѧ сосѣдоѣ, на сохраненіе моще” стѣх – арк. 335–337 зв. П рах.;

119) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СОСѢДЕЦЪ** / Олтаревыхъ, сіестъ: Блюда Анафорна-/го, и Амѡлокъ. – арк. 337 зв. – 338 зв. П рах.;

120) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** / Новыхъ сосѣдовъ Цр҃ковныхъ, многих / или єдинаго вообще. – арк. 338 зв. П рах.;

121) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ КРЕСТА**. / На ѡковѣмѣлибѡ крѣщѣ, или поло”нѣ, / или на древѣ новѡ воображѣнагѡ. – арк. 339–340 П рах.;

122) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ КРЕСТА** / Кѣ ношенію на персеxъ. – арк. 340–340 зв. П рах.;

123) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ**, / Гѣдскимъ, Б҃городичнымъ, и всѣкимъ / Образомъ стѣхъ. – арк. 340 зв. – 341 зв. П рах.;

124) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** / Хорѡгви Цр҃ковной. – арк. 341 зв. – 342 П рах.;

125) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** / Оүбрѡсовъ Олтаревыхъ. – арк. 342 зв. П рах.;

126) **ЧИНЪ** / Основанію Звѡ”ници. – арк. 342 зв. – 343 зв. П рах.;

127) **ЧИНЪ** / Бл҃г҃венію новосозданныхъ или поновлен”-/ныхъ Кімвалъ – арк. 343 зв. – 345 зв. П рах.;

128) **ОБХОДЪ ОБЫЧНЫЙ** / Парѡха Парѡхіѡ” постѣщающаго преѠ Ро”де-/ство” Хв҃ымъ, почченіѧ ради дѡхѡ”наго. – арк. 345 зв. – 346 зв. П рах.;

129) **ОБХОДЪ** / Парѡха Парѡхіанъ постѣщающаго, преѠ / Б҃го”вленіемъ Гѣднимъ. – арк. 346 зв. – 347 зв. П рах.;

130) **МОЛИТВА** / Вѣ началѣ Поста, с””: Четыридеса”ници. – арк. 347 зв. – 348 зв. П рах.;

131) **МОЛИТВА** / ПреѠ Воскрѣніемъ Гѣда нашего Іс Х҃а. – арк. 348 зв. – 349 зв. П рах.;

132) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СЛЕД**. – арк. 349 зв. П рах.;

133) **МОЛИТВА** / Егда Громъ, или молніѧ оүмножат”сѧ. – арк. 349 зв. – 350 П рах.;

134) **ЧИНЪ** / Примирителны” Цр҃кве wskверне”ныѧ... (у колонтитулах – Чин посѣченію // Wскверне”ныѧ Цр҃кве) – арк. 350–354 П рах.;

135) **ЧИНЪ** / Примиренію Кимитира, сіест” ѡчищенію / Цминтара wskверне”наго... – арк. 354 зв. – 356 зв. П рах.;

136) ПРИСТАЖАНІЄ / Падежей прѣчинныхъ, въ нихъже Цркви, / Олтари, и Кимитири всѣцати, или / примирати прѣналежитъ. – арк. 356 зв. – 358 зв. II рах.;

137) ПѢСНЬ Блгодарственнаѧ. / Иже въ стѣхъ Ѡца нашего Амвросіѧ, / Епѣкпа Медѣлланскагѧ. – арк. 358 зв. – 359 зв. II рах.;

138) ОГЛАВЛЕНІЄ ВѢЩЕЙ / вѣ Требникѣ семъ вѣрѣтающихъсѧ. – арк. [1]–[4] зв. III рах.

Початкові рядки: Арк.5 II рах.: (відступ) «МОЛИТВА»; Арк. 10 II рах.: «нашего, онѣмъ бо тѧ зачинаю: Ѡ-»; Арк. 15 II рах.: «вавый намъ недостойнымъ, блженное»; Арк. 20 II рах.: (відступ) «ЧИНЪ»; Арк. 25 II рах.: (відступ) «Стѣитель.»; Арк. 30 II рах.: «когда и комѣ надавати и Ѡлагати требѣ»; Арк. 35 II рах.: «Вѣрѣю въ єдинаго Бга: Млтва Гѣдна; сі-»; Арк. 40 II рах.: «послѣшенство малжеѣское: анжѣ»; Арк. 45 II рах.: «Невѣста съ своими дрѣги. Ставѣже Іерей при»; Арк. 50 II рах.: «но имѣже дано єсть. Стѣтъ бо ско-»; Арк. 55 II рах.: (відступ) «Пѣснь ѧ. Ірмосѣ.»; Арк. 60 II рах.: «глаголахъ же Іудее исцѣлѣвшомѣ: Стѣ-»; Арк. 65 II рах.: «кѣа страсти, и всѧкаго недѣга и пѣзвы,»; Арк. 70 II рах.: «прѣймѣте всѧ орѣжѣа Бжѣа, да воз-»; Арк. 75 II рах.: «єлеемъ Бжѣтвеннымъ и прости грѣхи»; Арк. 80 II рах.: «не вѣпадетъ въ тмѣ: но Знаменоносецѣ»; Арк. 85 II рах.: «мѣте пѣже оуготовахъ вамъ почести»; Арк. 90 II рах.: «дарѣ» емѣ блженю Ѡрадѣ, и прости емѣ»; Арк. 95 II рах.: «созданіє Ѡ Бга имамы храминѣ нерѣко-»; Арк. 100 II рах.: «щѧгѧ ти Дѣа, нѣѣ и прѣнѧ, и въ вѣки»; Арк. 105 II рах.: (відступ) «Смерти оумерщвленіє, и клѧтвы Ѡ-»; Арк. 110 II рах.: «Хѧ просимъ, и дѣшам нашимъ велію»; Арк. 115 II рах.: «тѣе и дрѣзи, сродниці и знаемѣи: вчера-»; Арк. 120 II рах.: «плѣма: Бжѣ повѣднѣю пѣснь поємѣ вопѣаше.»; Арк. 125 II рах.: (відступ) «Гласъ ѣ.»; Арк. 130 II рах.: «дѣшѣ раба твоего: зри вѣ Погребѣ Іерей-»; Арк. 135 II рах.: «Оцѣ, и Стѣ, и стѣомѣ Дѣѣ: нѣѣ и»; Арк. 140 II рах.: (відступ) «ЧИНЪ»; Арк. 145 II рах.: «свободѣ. Того оубо Бжѣтвеннаго таин-»; Арк. 150 II рах.: «выѧ на знаменающихъ работы вѣвѣра-»; Арк. 155 II рах.: «тѣѣѣжде. Да смѣртѣю оупразднитъ дѣѣ-»; Арк. 160 II рах.: «и твое застѣпленіє стажахомъ да не-»; Арк. 165 II рах.: (відступ) «Гѣдѣ помолѣмъ сѧ. Ликѣ. Гѣди помѣлѣй.»; Арк. 170 II рах.: «менѣмъ Имене твоегѧ, (Знаменаетъ); Арк. 175 II рах.: «сѧ пропасти, єгоже трепещетъ Адѣ,»; Арк. 180 II рах.: «вѣрно въ имѧ доброповѣднѣхъ и стѣ»; Арк. 185 II рах.: «и на всю силѣ вражѣю. Тебѣ нѣѣ недо-»; Арк. 190 II рах. (пронумеровано як 100): «мою: сѣси мѧ ради мѣти твоеѧ. Іѧѧ»; Арк. 195 II рах.: «посыпающѧгѧ. Мѣтающѧго голотъ свой»; Арк. 200 II рах.: «гѧ недѣга, и нападенѣа зѧ сохранитъ.»; Арк. 205 II рах.: (відступ) «ЧИНЪ»;

Арк. 210 II рах.: (відступ) «И нѣѣ: Не оумолчимъ николиже Бѣе»; Арк. 215 II рах.: «гоже ѡбидатъ, но доволни бѣдѣтъ»; Арк. 220 II рах.: «ривый съ неразлучною помощію невѣ»; Арк. 225 II рах.: «Гѣдемъ нѣимъ Іс Хѣмъ, на брацѣ въ»; Арк. 230 II рах.: «Всако дѣханіе да хвалитъ Гѣда.»; Арк. 235 II рах.: «днемъ: нѣѣма прозѣбаетъ и растѣтъ.»; Арк. 240 II рах.: «злаа, въ сей цѣло» міра части возбѣжда-»; Арк. 245 II рах.: «Въ Има Оѣа, и Сѣна, и сѣ: Дѣа Амѣн.»; Арк. 250 II рах.: «да раби твои сіе блѣвити вождѣѣшій»; Арк. 255 II рах.: «и вѣ семѣ славимѣ Прѣтое и великолѣпое И-»; Арк. 260 II рах.: «Лица Бѣа Сѣанна, ѡ Лица Бѣа Іѣлева.»; Арк. 265 II рах.: «Блѣвеніе твое Гѣди, да снѣдетъ на сѣ-»; Арк. 270 II рах.: «и сѣомѣ Дѣѣ: нѣѣ и прѣнѣ, и въ вѣѣи вѣѣѣ»; Арк. 275 II рах.: «время плоды своа, и мы сподовимѣса»; Арк. 280 II рах.: «рѣющимъ имъ, и ѡ радости чѣдающимѣ»; Арк. 285 II рах.: «просвѣщатиса, и оумирающимѣ (или); Арк. 290 II рах.: (відступ) «Кропитъ водою сѣенною.»; Арк. 295 II рах.: (відступ) «БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЛИТОНА»; Арк. 300 II рах.: «славословію трисѣѣнаго {тѣ}воего Бжѣтва возѣ-»; Арк. 305 II рах.: «оупорнѣ превывающаго оудержавающѣа.»; Арк. 310 II рах.: «ради мылосердѣа самъ да разѣрѣшитъ»; Арк. 315 II рах.: «ѡ дѣи въ правовѣрѣи, надеѣдѣ въскресеніа и»; Арк. 320 II рах.: «союзѣвъ разѣрѣшити восхѣѣ: еже вѣ»; Арк. 325 II рах.: «Кнѣземъ симъ выѣшимъ вѣ немъ. Іѣѣѣ»; Арк. 330 II рах.: (відступ) «по велицей твоей млѣти.»; Арк. 335 II рах.: «ты и Кнѣтъ сѣѣна твоеа: и тако въ-»; Арк. 340 II рах.: «гда кѣ блѣгомѣ всѣѣѣ наставляа, кѣ въ»; Арк. 345 II рах.: (відступ) «Посѣмъ Іерей глѣтъ Млѣтѣѣ настоащѣю.»; Арк. 350 II рах.: «члѣвколюбію притѣкающихѣ: но избави насъ ѡ»; Арк. 355 II рах.: «Помлѣи ма Бжѣ, по велицей млѣти.».

Художнє оформлення

Форта: мідерит (М: Fuglewicz.), бл. 148 x 84 мм.

Заставки (11 з 9 дощок): № 1 – 1 II рах.; № 2 – 4 II рах.; № 3 – 8 II рах.; № 4 – 28, 140 II рах.; № 5 – 34 зв. II рах.; № 6 – 47, 151 II рах.; № 7 – 51 II рах.; № 8 – 81 II рах.; № 9 – 116 II рах.

Кінцівки (15 з 10 дощок): № 1 – 7 зв., 76, 275 зв. II рах.; № 2 – 34 II рах.; № 3 – 46 зв., 130 зв. II рах.; № 4 – 115 зв., 164, 204 зв. II рах.; № 5 – 136 II рах.; № 6 – 175 зв. II рах.; № 7 – 186 зв. II рах.; № 8 – 218 зв. II рах.; № 9 – 359 зв. II рах.; № 10 – [4] III рах.

Ініціали (265 із 76 дощок): Б № 1 – 7, 19 II рах., № 2 – 14 зв., 41, 62, 65 зв., 90 зв., 116 зв., 163 зв., 179 зв., 196, 225 зв., 251 II рах., № 3 – 15 зв., 48 зв., 61, 83 зв., 164 зв., 177 зв., 198 зв., 212 II рах., № 4 – 23, 40, 47 зв., 58 зв.,

96 зв. II рах., № 5 – 37 зв., 45 зв., 57, 98 зв., 165, 191 зв., 201, 227 зв. II рах., № 6 – 43 зв., 94 зв. II рах., № 7 – 45, 63 зв., 66, 88 зв., 93 II рах., № 8 – 60, 69 зв., 91 зв., 127 зв. II рах., № 9 – 67, 86 II рах., № 10 – 142 зв., 168 зв., 172 зв., 181, 192, 211 зв., 231 зв. II рах., № 11 – 154 зв. II рах., № 12 – 169 зв., 189 зв., 210, 248 зв., 258, 279 зв. II рах.; **В** № 1 – 4, 16, 61 зв., 79 зв., 100 II рах., № 2 – 6, 10, 64 II рах., № 3 – 11 зв., 49, 67 зв., 93 зв., 126 зв., 155, 166 зв., 178 зв., 193, 258 зв., 279 зв. II рах., № 4 – 13, 41 зв., 59, 87 зв., 97 зв., 133, 160 зв., 167 (другий), 199 зв., 204, 215 зв. II рах., № 5 – 22 II рах., № 6 – 57 зв., 65 зв., 89, 143, 166, 191, 201, 224 зв., 234 зв. II рах., № 7 – 64 зв. II рах., № 8 – 147 зв., 163, 188 зв. (другий), 200, 214 зв., 237, 251 II рах., № 9 – 150 II рах., № 10 – 167 (перший) II рах., № 11 – 168, 190 зв., 232 зв. II рах., № 12 – 174 зв., 188 зв., 202, 222 II рах.; **Г** № 1 – 5, 50, 78 зв., 132, 144 зв., 184 зв., 195, 212 зв., 227 II рах., № 2 – 6 зв., 20, 45 зв., 79 II рах., № 3 – 12, 30, 48, 70 зв. II рах., № 4 – 16 зв., 42 зв., 221 зв. II рах.; № 5 – 21, 68 зв., 96 II рах., № 6 – 33, 58, 89 зв., 134, 140, 157, 176, 191, 213, 225 зв. II рах., № 7 – 39, 78, 185 II рах., № 8 – 133 зв. II рах., № 9 – 174 зв., 189 зв., 208 зв., 221 II рах., № 10 – 202 зв. II рах., № 11 – 228 II рах., № 12 – 290 зв. II рах.; **Д** – 1 II рах.; **Є** – 51 зв. II рах.; **Ж** – 182 II рах.; **З** № 1 – 9 II рах., № 2 – 183 II рах.; **И** № 1 – 32 зв., 51, 149 зв. II рах., № 2 – 148 зв. II рах., № 3 – 228 зв. II рах.; **К** – 151 зв., 193 зв. II рах.; **М** № 1 – 51 зв., 198 II рах., № 2 – 175, 199 зв. II рах.; **Н** – 99 зв. II рах.; **О** – 34 II рах.; **П** № 1 – [2] I рах.; № 2 – 34 зв., 80, 194 зв. II рах., № 3 – 98, 187 зв., 231 II рах., № 4 – 149 зв., 158 зв. II рах.; **Р** № 1 – 70, 86 зв., 91, 196 зв. II рах., № 2 – 93 II рах., № 3 – 95 зв. II рах., № 4 – 128, 249 II рах.; **С** № 1 – 98 II рах., № 2 – 116 II рах.; **Т** № 1 – 23 зв., 140 зв. II рах., № 2 – 84, 142, 224 II рах., № 3 – 141 зв., 358 зв. II рах., № 4 – 145, 220 зв. II рах., № 5 – 147 зв. II рах.; **У** – 32, 216 II рах.; **У** – 160 зв., 219 зв. II рах.; **Х** № 1 – 133 зв. II рах., № 2 – 135 зв., 229 зв. II рах., № 3 – 214, 231 (помилково вміщена верхньою частиною донизу) II рах.; **У** № 1 – 8 зв. II рах., № 2 – 72, 324 зв. II рах.; **У** № 1 – 44 II рах., № 2 – 56 зв. II рах., № 3 – 92 зв. II рах., № 4 – 98 зв. II рах., № 5 – 247 зв. II рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, заставок, композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті; вказівник – зображення руки (арк. 202 II рах.).

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1334; Петров, Бирюк, Золотарь № 569 (10 прим.).

НБУВ – 17 примірників.

Описи примірників

12.1. Кир.493 (4043)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2], 1–16, 18–130, 132–135, 137–359, [1]–[4] = 362 арк. Деякі арк. ушкоджені, пілсья давньої аматорської реставрації. Арк. 17, 131, 136 II рах. втрачено. Між арк. 130 та 132 (на місце втраченого), 132 та 133 II рах. вклеєно аркуші блакитного паперу. Між арк. 135 і 137 II рах. на місце втраченого вклеєно аркуш білого паперу.

Провенієнції

1) Волинське єпархіальне давньосховище, шифр – II,184 dubl. экз. 5. (запис на титулі, чорним чорнилом).

Маргіналії

«Athanasius in Szeptyce / Szeptycki / Dej et Sacrae Apostolicae / S[a?]is ^uratia Archi Episcopus / Metropolitanus Kijoviensis / Haliciensis totiusque Russiae, / Episcopus Leopoliensis Hali-/ciensis et Kamenecensis (*виправлено на*: «Kameneci») / Podoliae, archimandrit[a] Kijo-/vo-Peczarensis et Unijoviensis / Quoniam Liber Evchologion / dictus a nonullis Theologis Ritu[?] / Orientalis Ecclesiae Bene gnaris nos[...] / jussa recomendatur (*виправлено на*: «examinatur») nih[il] [...] / [...] Ecclesiae a Synodo Zamoscianu / [...]jisi et a Sacra Apostolica Ro[...] / [...] Sae approbatis con/[...] continet, id civis eu Typo / mundare benedicimus et con-/re[?]mus melioris [...] / [...] approbatis [...]» (арк. [1] зв. I рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.; переклад друкованого тексту благословення на друк Требника митрополита Афанасія Шептицького, вміщеного на арк. [2] л. і зв. I рах.).

«Кто Богъ велій яко богъ / нашъ ты еси богъ твораи ч[у]-/деса» (чистий аркуш, вклеєний замість відсутнього арк. 136 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Господи» (там само; чорним чорнилом; XIX ст.).

На арк. 158, 161 II рах. ретельно замазано коричневим чорнилом згадку про св. Йосафата (Кунцевича).

На арк. 301 зв. II рах. у друкованому тексті Символу Віри обведено коричневим чорнилом слова «и **Сѣа**».

Оправа: дошки у шкірі, сліди двох застібок. Кришки відокремлені від блоку книги, корінець розірваний, частину його втрачено. Шкіра на кришках ушкоджена. Для кришок і корінця використано окремі шматки шкіри. Верхній форзац втрачено, нижній – з машинного паперу.

Розмір аркуша – 155 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі – 175 x 105 x 60 мм.

12.2. *Киp.1009(2) (35415)*

Стан примірника. Формула: Арк. 1–7, 9–15, 18–33, 40–83, 86–103, 120–123, 126–128, 137–154, 156–157, 159, 161–162, [1] = 123 арк. Арк. ушкоджені, багато – після давньої аматорської реставрації блакитним папером. Арк. [1]–[2] I рах., 7, 16–17, 34–39, 84–85, 104–119, 124–125, 129–136, 155, 158, 160, 163–359 II рах., [2]–[4] III рах. втрачено. Арк. 152 II рах. при повторному переплетенні вставлено задом наперед. Між арк. 15 і 18 II рах. вставлено аркуш із блакитного паперу. Між арк. 154 і 156 та 157 і 159 II рах. вставлено по одному аркуші з білого паперу з доповненнями втраченого тексту, коричневим чорнилом, спочатку півуставом, далі – почерком кін. XVIII – поч. XIX ст.

Провенієнції

1) «Сей Требникъ / принадл[е]жить / къ Свято Никола-/евской Церкви Села / Приворотья. Отець / Настоятель Сейже / Церкви Андрей Руд-/ницькій идьячекъ Їоси[фъ] / Гербановскій и по-/номаръ Антонъ / Кияницкій» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

2) ?, шифр – [41] (запис на верхньому форзаці зеленим олівцем).

Маргіналії

«Руданскій Вас[иль]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Андрей / Стрельбиц[кій]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.; повторено двічі).

«Їосифъ / Гербановскій» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.; повторено двічі).

«Антонъ / Доброволь[скій]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.; повторено двічі).

«Василий / Руданскій» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.; повторено двічі).

«1812 года мѣсяця / Мая дня 1» (арк. 2 II рах. – папір для підклеювання; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст.).

«Спроковать Пира нат/раменьтѹ ихарактерѹ / у kałamarza у dobrego p[...]]» (арк. 2 зв. II рах. – папір для підклеювання; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Вѣдо Хѣтѣ.» (арк. 52 II рах., між рядками; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«вотъ что» (арк. 144 II рах., між рядками; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Шум[ласо]въ класс / 21 числа» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Василій Руданскій / хорошо / повѣдѣнїя хоро...» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст).

«[И.] Гербѣновскій / в[ъ] [с.] Г[ы]рб[о]на» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст).

«Княжецкій» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст).

«Священикъ / [?]ѣирей рудницки» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст).

«Пономарь / Василий Рудански / Петръ Полниц[...] / Кос[ма] Ско[ты]скій» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XIX ст).

Оправа: картон, «мармуровий» папір, синій з червоним, корінець і наріжники шкіряні. Корінець відірваний уздовж верхньої кришки. Папір на кришках пошарпаний. Обріз по висоті червоний, зверху та знизу – синій крапчастий. Форзаци з машинного паперу.

Примірник є другим алігатом у конволюті – його приплетено до рідкісного львівського видання: Шептицький Л. [Окружний лист про відпуст 1759 р. : Форма благословення відпустного хворим і умираючим]. – Львів: Друкарня Львівського братства, 24.IV.1759. – 8°. – [8] арк. (Запаско, Ісаєвич № 2093). Відомо про ще один приклад такого поєднання: примірник Слов'янської бібліотеки при Національній бібліотеці Чеської республіки має видання Окружного листа Леона Шептицького, вставлене до унівського Требника 1739 р. після титулу³⁴.

Розмір аркуша – 145 x 90 мм.

Розмір конволюта в оправі – 145 x 90 x 25 мм.

12.3. Кир.1504n (35004)

Стан примірника. Формула: Арк. 3–6, 8–9, 12–14, 16–82 = 76 арк. Деякі арк. ушкоджені, арк. 3–8 II рах. відокремлені від блока книги. Арк. [1]–[2] I рах., 1–2, 7, 10–11, 15, 83–359 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) « [...] изъ числа // книгъ // священника // Симеона // [...] // подаренъ // въ городѣ [...] » (арк. 3–9 II рах., на лицевих боках арк.; кін. XVIII ст.; коричневим чорнилом; початок і кінець запису втрачені).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока – 155 x 95 x 10 мм.

12.4. Кир.1673n (16532)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2], 1–130, 132–344, 353–359, [1]–[4] = 356 арк. Невеликі сліди воску. Деякі арк. після давньої реставрації блакитним папером. Арк. 131 (замість нього вставлено арк. з блакитного паперу) і 345–352 II рах. втрачено.

³⁴ Sokolová F. Cyrillské a hlholské staré tisky v českých knihovnách: katalog. Praha, 1997. № 159.

Провенієнції

1) «Та хока (!) darowana / [o]ai dun[i]» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

2) Бібліотека Софійського собору, шифр – 184 (ушкоджена наліпка на корінці; коричневим чорнилом), Соф.184 (верхній форзац; простим олівцем).

3) ?, шифр – № 33. (арк. [1] I рах.; простим олівцем).

Маргіналії

«ABCDJENIK» (там само; коричневим чорнилом).

«JRZBA» (тасм само; коричневим чорнилом).

«[п]омощникъ и покров[и/тє]ль» (арк. [4] зв. III рах.; коричневим чорнилом; півустав; там само – сліди вигорілих записів почерком XVIII ст.).

Нижній форзац має нерозб. запис коричневим чорнилом.

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток про-більного матеріалу.

Оправа: дошки у шкірі з золотим орнаментальним тисненням на обох кришках і корінці, оформлення подібне до оправ Києво-Печерської лаври, дві застібки (металеву петлю нижньої застібки втрачено). Шкіра оправи в місцях кріплень застібок незначно ушкоджена. Обріз синій, крапчастий. Форзаци з блакитного паперу верже.

Розмір аркуша – 170 x 105 мм.

Розмір книжки в оправі – 185 x 110 x 60 мм.

12.5. Кир.4392n (16519)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2], 1–129, 132–175, 182–359, [1]–[4] = 357 арк. Деякі арк. зі слідами воску, початкові та кінцеві ушкоджені, титул після давньої аматорської реставрації білим папером, арк. [1]–[2] I рах., 137 II рах., [4] III рах. відокремлені від блока книги. Арк. 130–131, 176–181 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) ?, шифр – № 80. (верхній форзац; коричневим чорнилом).

2) Бібліотека КДА, шифр – ВХVII8/267⁽³⁾ (верхній форзац, наліпка на корінці, відповідно чорним і коричневим чорнилом).

3) «ТРЕБНИКЪ СВЯЩЕНО ЕРЕЯ / ИОАНА ДИДЕВЪЧА» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.; згасаючий).

4) «С[іа] книжица прина/дл[е]жить къ Свято/[М]иколаевскои [н...]овскои / церкви» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.; згасаючий).

Маргіналії

«Протоерей» (верхній форзац; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«ТРЕБНИКЪ / ПОПРИШ[ли] / РОКЪ [...] / ПО [...] К УНИВЪСКОИ / УНИЯЦКИ ЗЪ ТИПОГРА-/ФІИ УНИВЪСКОИ [...]» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.; згасаючий).

«КОГОСПОДУ ОТКИТА / ИОНА ВОПІЯШЕ ТЫ [мя] / ВОЗВЕДИ ИЗЛУБЫНЫ (!) / ОДАМОЛЮСТЬ (!) КОНЕЦЪ» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

Також на верхньому форзаці є нерозб. запис розрахунків коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.

«Szeptyckii tera[...] / Aftasiy naszepty...» (арк. [1] зв. I рах.; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«NB. wziętych pozyczony[...] / Sposobem Pieniędzywc[...] [...] / dora Ardatia Pi[e] [zła] Je[...] / [...] Dmytra Kółtunęk[a] / puł rubla» (там само; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Помощь моя ѿгоспо/да сотворшаго небо / и землю» (арк. [4] зв. III рах.; коричневим чорнилом; півустав; згасаючий; тут само – сліди згаслих записів скорописом).

«Гня Книга ѿ Рождества / Христова вожня.» (там само; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

Особливості друку: на арк. 286 II рах. відбитки пробільного матеріалу. На лицевому боці арк. 314 II рах. не віддруковано колонтитул і колонцифру.

Оправа: дошки у шкірі з тисненням. Шкіра на кришках обірвана, з невеликими ушкодженнями шашелем. На обох кришках залишки застібок. Нижня кришка розламана навпіл уздовж.

Розмір аркуша – 155 x 105 мм.

Розмір книжки в оправі – 165 x 110 x 60 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 7228.

12.6. Кир.4393п (16520)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[2], 1–184, 193–296, 298–359, [1]–[4] = 356 арк. Деякі арк. ушкоджені, забруднені, після давньої реставрації білим папером; арк. 15 II рах. відокремлений від блока книги. Арк. 185–192, 297 II рах. втрачено. Вирвано середину арк. 14 II рах., на лицевому боці якого в тексті був опис чину хрещення обливанням («...Іерей вземъ водѣ... возливаєтъ на главѣ отрочатѣ...»), котре заперечувала московська церковна традиція.

Провенієнції

1) « [...] // [...] // [...] // Пачеже // ТРЕБНИКЪ // [...] // [...] // [цѣкви] // [...]т // бити // [...] // [Шамрин] // [...] // протопрез... // Хвастовскіи» (арк. 51–58 II рах., на обох сторінках аркушів; запис частково стерто).

2) Церковно-археологічний музей при КДА, шифр – С/253 (наліпка на корінці; коричневим чорнилом).

3) Бібліотека КДА, шифр – ВХVII3/267⁽¹⁾ (запис на титулі, та ж наліпка; чорним чорнилом).

Маргіналії

«[...]у 123. г.» (арк. [1] I рах.; коричневим чорнилом; частково стертий).

«Та // Książka // [...] // iest // moja // własna // [...]oma[...]a // [...] // Dz[...] // 1820 roku» (арк. 1–10 II рах., на лицевих боках аркушів; коричневим чорнилом; частково стертий).

«[...] // Stefan // S[...]wicz» (арк. 10 зв. – 12 зв. II рах., на зворотніх боках аркушів; коричневим чорнилом; частково стертий).

«[Ko]ndratowicz» (арк. 14 II рах.; коричневим чорнилом).

«[Inomu z woda...]» (арк. 16 II рах.; коричневим чорнилом; згасаючий).

На обох боках арк. 21–31 II рах. є запис, заклеєний білим машинним папером.

«**Помощь моя**» (арк. 115 зв. II рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

«[Люб]езная моя Сетрица (!) / [...]ова Антоновна / [Слава] Богу живи издорови / [...]мъ Супругомъ итѣбѣ / [...] быть Здоровой А / [...] твои былъ ну (!) насъ / [...] тому Годъ назад [онѣ] / [...] писалъ письмо изъ / [...]а Канива Что онѣ / [...]ит[?] въ Каниви и / [...] ты прій[??] въ Кіевъ / [...]тобы отправились / [...]но въ Городъ Канивъ» (папір, яким підклеєно зі звороту арк. [4] III рах.; чорнилом; XIX ст.).

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток пробільного матеріалу. На арк. 316 II рах. друк змазано.

У кінці книжки приплетено 8 аркушів жовтуватого паперу без верже і понтюзо, але з зазначеним у філіграні роком (унаслідок обрізування видно тільки одиницю та частину іншої цифри).

Оправа XIX ст.: картон на основі паперу, бірюзова тканина (шовк). Обріз жовтий. Форзаци з машинного паперу.

Розмір аркуша – 155 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі – 160 x 105 x 55 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 7228.

12.7. Кир.4394n (16521)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–128, 161–275, 283–359, [1]–[4] = 326 арк. Початкові арк. ушкоджені, після давньої реставрації білим папером. Невеликі сліди замокання. Арк. [2] I рах., 129–160, 276–282 II рах. втрачено. Арк. [1] I рах., 1 II рах. відокремлені від блока книги, ймовірно, вони з іншої книжки, тим більше на них немає давніх провенієнцій.

Провенієнції

1) «[...] / [...] Darował [...] / Mateusz Litynocky [...] / Nowicky Zo [yara...]

/ Achtoveni malo [...] / го] оддобрати Да / вѣдетъ проклятъ / Anaftema Arama/nafta [...] / [...] / Аминъ [В. N. ?. В^{ic}.]» (арк. [1] зв. I рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.; згасаючий).

2) Бібліотека Київської духовної семінарії, овальна печатка на арк. 2 II рах., шифр – I.III.174. (чорним чорнилом; запис на арк. 2 II рах., наліпка з синьою рамкою та перфорацією на корінці).

Маргіналії

«сѣй» (арк. 1 II рах.; коричневим чорнилом).

«оѡ / чинъ / Блженаа / гласъ [з]» (арк. 126 II рах., під сигнатурою та навколо кустода; півустав; коричневим чорнилом).

На арк. 106 II рах. не віддруковано колонтитул із колонцифрою і частину першого рядка.

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток пробільного матеріалу.

У кінці книжки додано **Совборникъ Дванадесати Мѣцей** півуставом на 11 аркушах паперу ручного виробництва, без кінця (ймовірно, мав бути ще один аркуш). Згадки про св. Йосафата (Кунцевича) у ньому немає. Соборник написано коричневим чорнилом, півуставом, на початку прикрашено П-подібною заставкою (рука, що тримає дві гілки з листям).

Оправа XIX ст.: картон на основі паперу, темний мармуровий папір, корінець і наріжники шкіряні. На корінці тиснення з поперечних лінійок. Форзаци з мармурового паперу (чорний з жовтим, зеленим і червоним).

Розмір аркуша – 155 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі – 160 x 105 x 50 мм.

12.8. Кир.4396n (16523)

Стан примірника. Формула: Арк. [2], [2]–[4], 1–96, 98–127, 129–359, = 361 арк. Деякі арк. ушкоджені, після давньої аматорської реставрації блакитним і білим папером. Кінцевий арк., форзац та оправа мають ушкодження шашелем. У I рах. втрачений текст відтворено на папері для реставрації коричневим чорнилом, почерком XIX ст. Аркуші III рах. вставлено після дозволу на друк. Арк. [4] III рах. вставлено задом наперед, зі звороту його підклеєно блакитним папером. Замість відсутніх арк. 97, 128 II рах. вставлено арк. з тонкого білого машинного паперу. Титул ([1] I рах.), арк. 97, 128 II рах., [1] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «Во Імѣа ѿца [...] // [...]ига гла[...] // Купленнаа За Гроши Братерскін // тоєстьъ затала^{он} битін // [...]нтиа [...] // Рокъ 1739 Году мѣа Юнѣа днѣа // [...] // [...] // ѿ цркви Прѣвбраженѣа [...] // [...] // анаѣема Аминъ» (арк. 1–11 II рах., на лицевих боках аркушів; коричневим

чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; місцями запис заклеєний давньою реставрацією).

2) «Изъ числа книгъ Пр[...]льской Воскресенской церкви. —» (верхній форзац; коричневим чорнилом; XIX ст.).

3) «Доставлено св. / Θεοφιлом Бог[да]новскимъ» (верхній форзац; проchtigим олівцем; XIX ст.).

4) Бібліотека КДА, шифр – ВХVII8/267 (верхній форзац, наліпка на корінці; чорнилом).

5) Церковно-археологічний музей при КДА, шифр – Муз.С.58 (та сама наліпка; чорнилом), Муз.х79 (верхній форзац; чорнилом), С.58 (верхній форзац, синім олівцем).

Під наліпкою ЦАМ і КДА є інша, більша за розміром наліпка.

Маргіналії

Викреслено згадку про св. Йосафата (Кунцевича): на арк. 158 II рах. чорнилом, на арк. 161 II рах. простим олівцем.

На арк. 204 зв. II рах. до кінцівки, яка зображує квітку, домальовано листок коричневим чорнилом.

На арк. 301 зв. II рах. у друкованому тексті Символу Віри закреслено коричневим чорнилом слова «и **Сѣ**на».

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток пробільного матеріалу.

Оправа: дошки у шкірі, залишки двох застібок. Шкіра на корінці та кришках з окремих шматків. На корінці золоте орнаментальне тиснення. Обріз коричневий, крапчастий. Форзаци з машинного паперу.

Розмір аркуша – 155 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі – 180 x 110 x 60 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 7228.

12.9. Кур.4397n (16524)

Стан примірника. Формула: Арк. [2], 1–2, 4–6, 8–9, 12–14, 16–119, 121–128, 130–255, 258–347, 350–359 = 349 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, після давньої аматорської реставрації білим та блакитним папером. Титул, автентичні арк. 2, 7, 10–11 II рах., арк. 15, 120, 129, 256–257, 348–349 II рах. і [1]–[4] III рах. втрачено. Арк. 344 II рах. при повторному переплетенні вміщено задом наперед. Замість відсутніх арк. 15 та 120 II рах. вставлено по одному аркушу блакитного паперу.

Арк. 2, 7, 10–11 II рах. додано з іншого примірника, очевидно, замість втрачених (вкладено у переплетену книжку в місцях відсутніх арк.). Про це свідчить інший розмір, під який їх обрізано, та залишки окремого вкладного запису.

Провенієнції

1) «**Тре́бникъ** / [...] / **Гриненкова** / [...] / **Сквирѣ**» (арк. 2, 7, 10 II рах.; залишки вкладного запису; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

2) Бібліотека КДА, шифр – ВХVII8/267⁽⁴⁾ (верхній форзац, чорним чорнилом).

3) Церковно-археологічний музей при КДА, шифр – С.58 (верхній форзац і корінець, червоним олівцем). Рештки наліпки, а також мініатюрна овальна наліпка із записом «1739» на корінці.

Маргіналії

«Тре́бник / К., 1739.» (верхній форзац; простим олівцем; зроблено в КДА).

«Сія Книга» (верхній форзац; простим олівцем; XIX ст.).

«**ВАНЕ́РЕѢХЪ ЧЕЋТИ́НИНЪ**» (арк. 40 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«[Та́кі часа...]» (арк. 41 II рах.; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.; запис згасаючий).

«Димитрі́я Черняховскому» (вставлений арк. блакитного паперу між арк. 119 і 121 II рах.; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

На арк. 158 II рах. викреслено коричневим чорнилом згадку про св. Йо-сафата (Кунцевича).

На арк. 231 зв. II рах. нерозб. запис коричневим чорнилом.

Опра́ва: дошки у шкірі, для кришок і корінця використано окремі шматки шкіри. Форзаци з машинного паперу. Обріз у темні смуги. Шкіра на кришках ушкоджена.

Розмір аркуша – 165 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі – 175 x 100 x 65 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 7228.

12.10. Кир.4398n (16525)

Стан примірника. Формула: Арк. [2], 1–23, 25–96, 98–359, [2]–[3] = 360 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені й після давньої реставрації білим і блакитним папером, на арк. 30 зв. II рах. – з відновленням тексту коричневим чорнилом півуставом. Арк. [1] I рах., 24, 97 II рах., [1], [4] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Геи // Тре́бникъ // пр[и]длежитъ // Васи́лія // Томаше́вскаго // Купле́нь // Ду́бѣ́нєвича // печати**» (арк. 137 зв. – 138 зв. II рах., 140–141 II рах., арк. 143–143 зв. II рах., на обох боках аркушів; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

2) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці-Подільському (друкована наліпка на верхньому форзаці).

Маргіналії

«**БЛАГОЧЕСТИВ...**» (арк. 158 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; тут само викреслено згадку про св. Йосафата (Кунцевича)).

«**ВВКРАТЦѢ УСЦНІЄ ВОД...**» (арк. 255 II рах.; коричневим чорнилом; півустанов).

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток пробільного матеріалу.

Оправа: картон на основі паперу в шкірі з золотим тисненням (великі середники, однакові на обох кришках). На корінці поперечні смужки та текст: ТРЕБНИКЪ / УНЕВЪ / 1739 г. Накреслення літер імітують гражданські. Позолота на корінці збереглася значно ліпше (на кришках майже стерта), можливо, тиснення на корінці зроблено пізніше окремо. Шкіра на оправі потерта, вдовж корінця надірвана. Оправа має ушкодження шашелем. Форзаци з машинного паперу.

Розмір аркуша – 160 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі – 170 x 105 x 60 мм.

Бібліографія примірника: Січінський № 81.

12.11. Кир.4399n (16526)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 7, 3–6, 2, 17–86, 89–102, 104–109, 113–136, 139–162, 164–165, 167–239, 243–246, 251–254, 257–263, 265–339, 342–359, [1]–[3] = 333 арк. Деякі арк. забруднені ушкоджені, після давньої аматорської реставрації білим і блакитним папером. Титул та арк. 17, 263–266 II рах. відокремлені від блока книги. Початкові аркуші переплутані місцями. Арк. [2] I рах., 1, 8–16, 87–88, 103, 110–112, 137–138, 163, 166, 240–242, 247–250, 255–256, 264, 340–341 II рах., [4] III рах. втрачено. На місці відсутніх арк. 8–16 II рах. вставлено 15 аркушів з білого паперу, на яких відновлено втрачений текст коричневим чорнилом, каліграфічним півустановом; перший із цих аркушів порожній. Замість відсутнього арк. 103 II рах. вставлено аркуш із блакитного паперу з датою [18]00.

Провенієнції

1) № 80 (верхній форзац; простим олівцем; шифр закреслено).

2) Бібліотека КДА, шифри – Х.190 (наліпка на корінці, записи коричневим чорнилом на верхньому форзаці (два), арк. [1], [1] зв. I рах., 4, 7 II рах.), Б.К.Д.Ак. 18¹¹/_{vii} 81. (арк. [1] зв. I рах.; коричневим чорнилом), ВХVII8/267⁽²⁾ (арк. [1] зв. I рах., та сама наліпка на корінці; чорним чорнилом).

3) «Села Красни церкви Михайловской.» (верхній форзац; XIX ст.).

Маргіналії

«**УЧИТЕСЯ (!) ДѢТИ ВЪ М[ЛА]/ДИЕ ЛѢТИ ЩОБЪ БИЛО / СПОКОЙНО ВО**

ста[рости] / жити щасливо» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст).

«Пречеснѣйш[ій] Отець миѡанлъ Бикорскі[и]» (там само, тією ж рукою і чорнилом).

«слово / слава тѣбѣ / бже нашъ» (арк. [1] зв. I рах.; коричневим чорнилом; півустав).

Особливості друку: на арк. 159, 177, 196 II рах. друк змазаний. На арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток пробільного матеріалу.

Оправа: картон на основі паперу, шкіра. Корінець сильно ушкоджений, обірваний. Форзаці з пізнішого, блакитного паперу.

Розмір аркуша – 155 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі – 160 x 95 x 65 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 7228.

12.12. Кир.4400n (16527)

Стан примірника. Формула: Арк. 10–143, 146–226, 234–239, 257–263, 275–277, 291–338, 342–359, [2]–[4] = 310 арк. Деякі арк. забруднені, ушкоджені, арк. 275–277 та 342 II рах. відокремлені від блока книги. Арк. [1]–[2] I рах., 1–9, 144–145, 227–233, 240–256, 264–274, 278–290, 339–341 II рах., [1] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) ?, шифр – 1878. (наліпка на корінці; коричневим чорнилом).

2) ?, шифр – 204/№100 Отд.3.Гл.1. подъ букво[ю] Ъ въ Дополнитель. (верхній форзац; чорнилом), Отд.3Гл.[1] №100\204 [букъ Ща] (арк. 10 II рах.; чорнилом).

3) о. Косилович: «... Той trebnyk jme x^a [Ko]syłowicza parocha popilan-skiego» (нижній форзац; XVIII ст.).

Маргіналії

«Гофін Єв[...]/хи [со...] Шевчики / Андре["] Варвара / Лўки[яна] Григори Єв/[...]» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

«Миѡанлъ» (там само; коричневим чорнилом).

«Покорно [просї] / милости ва[сѣ] / что съпробѣ[ю]/тѣ онихъ в дворѣ» (там само; коричневим чорнилом).

«Покорно прошї / что тов[...] / Побачешъ що [...]» (там само; коричневим чорнилом).

На арк. 301 зв. II рах. у друкованому тексті Символу Віри викреслено слова «и Бѣна».

«Три Бѣгѣтѣ / вознесѣтѣ Гдѣже мон / таже тропарѣ: днѣ / спасенїа Нашего нача[...] / Ѡч [н]шѣ; слава (!) ннѣ: Гѣди / благослови: абїѣ

Іере[?] / матвѣ чтеѣ; / [бл]ѣгве Бѣмъ милѣа" ип[и]/тааи насѣ ѿ юности / нашеа; дааи пищѣ / всакои плоти; исп[о]/ли радости и весел[и]/та сѣдца наша, да всегда всакоѣ довоѣств/[о] и [мѣ]щѣ презобилѣем[...]/ всакоѣ дѣло благоѣ» (арк. [4] зв. III рах.; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Макара Є[лисов...] / ѡли[т]ты / Евдокия Є[...] / Єлєсовєти [...] / Прочия [?]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«дня 18 Октябрия 1796 / о. м Екатерина / Григорѣя, матф/єєвѣ ѡлиаи арте/мова дочѣ воспри... / фєдорѣ петровѣ си[нѣ] / ковалчѣкѣ фєдосі/я гаврилова кашчѣчка» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст. – іншою рукою).

«Do / Pan[?] moiego ydobrę / To y trebnyk jмę / х^a [Ko]syłowicza / parocha popilanskiego» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст. – іншою рукою; згасаючий).

«Милостивый / Государь и любезн...» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«Марія Курі[ята] / Николай Кур[і]я[та] / Валеріярѣ (!) Куріа[та] / Параскева Крушевска / Стефанѣ Прихидько (!) / Анна Прихидько (!) / Феодосіѣ К[о]рд[он]скій / Анастасія Корд[...]» (нижній форзац; простим олівцем; почерк XIX ст.).

Також на нижньому форзаці є залишки запису коричневим чорнилом, почерком XVIII ст.

Особливості друку: на арк. 76 II рах. зліва від кінцівки, на рівні її, розташовано відбитки пробільного матеріалу.

Оправа: дошки у шкірі зі слідами тиснення (сердник на верхній кришці, лінійні рамки на обох кришках, поперечні лінійки на корінці), одна з двох застібок. Нижні зовнішні кутки кришок ушкоджені, шкіра місцями надірвана, є невеликі ушкодження шашелем.

Розмір аркуша – 160 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі – 160 x 110 x 50 мм.

12.13. Кур.4401n (16528)

Стан примірника. Формула: Арк. 17–118, 120–129, 131–134, 137–153, 155–174, 182–235, 238–286, 290–338 = 305 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, деякі після давньої аматорської реставрації білим папером. Арк. [1]–[2] I рах., 1–16, 119, 130, 135–136, 154, 175–182, 236–237, 287–289, 339–359 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено. Замість відсутніх арк. 119, 130 II рах. вставлено арк. білого паперу з верже і понтюзо, замість відсутніх арк. 135–136 II рах. – подвійний арк. із білого паперу без водяних знаків. Між арк. 174 і 182 II рах. вставлено 6 арк. із блакитного паперу з водяними знаками;

на перших трьох із них міститься рукописний текст «**Чинъ / Врачеванію Болѣзньюущихъ ог-/невицею сієсть фриврою**», розпочинається півуставом і триває скорописом, коричневим чорнилом, почерк кін. XVIII ст. Між арк. 286 і 290 II рах. вставлено 9 арк. з блакитного паперу з датою у філіграні 1832; перший і дев'ятий з них мають сліди стертого запису олівцем.

Провенієнції

1) наліпка на корінці зі змитим текстом.

2) «Сія Книга / есть собственна Священ-/ника Андрея Кошица» (арк. 290 II рах.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

Маргіналії

Арк. 139 зв. – 140 II рах. містять нерозб. запис коричневим чорнилом латинкою.

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода, на арк. 259 зв. II рах. – унизу є відбитки пробільного матеріалу.

Оправа: картон, коричнева тканина, корнець шкіряний з золотим тисненням орнаментальних смужок. Нижню кришку та нижній форзац втрачено. Верхній форзац із машинного паперу.

Розмір аркуша – 150 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі – 165 x 100 x 50 мм.

12.14. Кир.4402n (16529)

Стан примірника. Формула: Арк. 3, 8–327, 353–359 = 328 арк. Арк. на початку та в кінці примірника ушкоджені, зім'яті, арк. 3 та 353–359 II рах. відокремлені від блока книги. Арк. [1]–[2] I рах., 1–2, 4–7, 328–352 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено. Сліди мікологічних ушкоджень.

Провенієнції

1) «**Яцинскаго // села // Сокиренецъ // настоятеля**» (арк. 10–13 II рах., на лицевих боках аркушів; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

2) «[Сія книга глаголемая Требникъ принадле]/жить Святово[з]несенской церкви / Свою рукою подъ/пи[сале]мъ» (арк. 46 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.; початок запису згасаючий); «[Сія книга принадлежитъ къ числу] / книгъ [Святовознесенской] церкви / подписалъ Кондрацкій Іоаннь» (арк. 186 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк XIX ст., тією ж рукою, що на 46 зв. II рах.; запис згасаючий).

3) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці-Подільському – 1739 г. 3^й екз. (запис на арк. 10 II рах., коричневим чорнилом). Святовознесенська церква: [Сія книга глаголемая Требникъ принадле]жить Святово[з]несенской церкви... (арк. 46 зв. II рах.; подібний запис на арк. 186 зв. II рах.; XIX ст.).

Маргіналії

«[...]щєніє Грѣховъ Ѣвонъ» (арк. 3 II рах.; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Сопружиства» (арк. 40 II рах.; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«Ученицы Его» (арк. 42 зв. II рах.; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«Господи» (там само; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«[...] пребываетъ умѣ-/[...] отпустъ / Кондрацкій // въпокой спа[сенниѣ] / справид[ности] / рабы своя» (арк. 187–186 зв. II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст., тією ж рукою, що два попередні записи; запис згасаючий).

«проба пира чирни[ла] / Козака даніила» [арк. 218 зв. II рах., повторено двічі; коричневим чорнилом; тією ж рукою, що три попередні записи).

Особливості друку: арк. 98 II рах. – надруковано на дефектному папері (з діркою). На арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода є відбиток пробільного матеріалу.

Оправа: втрачено, зберігся шкіряний корінець.

Розмір книжкового блока – 160 x 110 x 45 мм.

Бібліографія примірника: Січінський № 81, прим. 3.

12.15. Кир.4403п (16530)

Стан примірника. Формула: Арк. 18–81, 89–128, 135, 137–151, 155–158, 160–216, 209–216, 225–240, 242–248, 250–252, 255–359 = 320 арк. Арк. 209–216 II рах. (зшиток **III**) вставлені у подвійному комплекті. Зшиток **IIA** (арк. 265–272 II рах.) вставлено у перевернутій позиції. Арк. дещо забруднені, деякі ушкоджені, після давньої аматорської реставрації, два кінцеві арк. обірвані. Арк. [1]–[2] I рах., 1–17, 82–88, 129–134, 136, 152–154, 159, 217–224, 241, 249, 253–254 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено. Перед і після арк. 135 II рах. на місці відсутніх аркушів вклеєно по одному білому аркушу, між арк. 151 і 155 II рах. – два білі аркуші, між арк. 158 і 160 II рах., 250 і 255 II рах. – по одному. Сліди мікологічних ушкоджень.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці-Подільському – 1739 г. 4 екз. (запис на арк. 18 II рах., коричневим чорнилом).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока – 160 x 110 x 50 мм.

Бібліографія примірника: Січінський № 81, прим. 4.

12.16. Кир.4404n (16531)

Стан примірника. Формула: Арк. 19–115, 118–159, 161–348 = 337 арк. Арк. дещо забруднені, зі слідами замокань, деякі ушкоджені та зі слідами ушкоджень шашелем, після давньої аматорської реставрації. Арк. [1]–[2] I рах., 1–18, 116–117, 160, 349–359 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено. Між арк. 115 і 118 II рах. вставлено аркуш білого паперу з рукописним текстом заупокійної екстениї, коричневим чорнилом, почерком XIX ст.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці-Подільському – Требникъ / 1739 г. / Уневъ / 2^й екз. (шматок картонної обгортки, на звороті його штамп «Церковно-историческое древнехранилище...») 1739 г. 2^й екз. (запис на арк. 19 II рах., коричневим чорнилом).

Маргіналії

«**Гіа книга раба Вожіа**» (арк. 94 II рах.; коричневим чорнилом; почерк XVIII ст.).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока – 175 x 110 x 50 мм.

Бібліографія примірника: Січинський № 81, прим. 2.

У примірнику було знайдено фрагмент (останній аркуш) окружного листа єпископа Леона Шептицького (Львів, 1759; шифр – фрагм. 30). Пор. прим. 12.1.

12.17. Кир.5623n (29398)

Стан примірника. Формула: Арк. 140–141, 145–231, 235–238, 241–345, 348, 347, 346, 349, 352, 351, 350, 353, 355–359, [1]–[3] = 215 арк. Порядок арк. 345–353 під час повторного переплетення порушений. Арк. [1]–[2] I рах., 1–139, 142–143, 232–234, 239–240, 354 II рах., [4] III рах. втрачено. Реставрація XX ст.

Маргіналії

На арк. 305–307 II рах. у друкованому тексті в трьох місцях витерто слово «**Рим^скіа** / **Ри^скіа**» (про церкву).

Особливості друку: на арк. 175 зв. II рах. на лінії кустода – відбиток пробільного матеріалу.

Оправа: втрачено. Зберігається у коробочці, виготовленій відділом реставрації НБУВ.

Розмір книжкового блока – 155 x 100 x 30 мм.

13. Служебник. – 1740.

Опис видання

Титул (текст із цільногравійованої форти): «ЛЕІТОУРГІКОН / сн єсть / СЛЪЖЕБНИКЪ / Содержащ^ч в^ч себѣ по чинѸ СѢТѸ / Восточных Цркви ЛитѸргїи, Іже / въ СѢТѸХЪ ѠЦѢ нашихъ Іѡ-/анна ЗлатоѸстаго, Василїа Ве-/ликаго, и Григорїа Двоеслова / Папы Римскаго, со всѣми СлѸж-/бами, Неделными и Празнїи-/ными. / в^ч Ѹневѣ / Первое ТѸпом^ч издадеса в^ч ѡбители / ОѸспенїа ПресѣтѸа БѢЦѸ, и всегда ДѢВѸ / Мрїи, ЧинѸ СѢТѸГО Василїа Велик^ѣ: / в^ч ЛѢТО Ѡ Рожес{тв}а ХѢа хѣѡм.».

Формат і формула видання: 2°. [1]¹) а⁽²⁾) в⁽¹ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ С² З⁴ І⁴ И⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ѡ⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ъ⁴ Ю⁴ Я⁴ Ѡ⁴ А⁴ С⁴ З⁴ П⁴ Ѡ⁴ В⁴ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ С⁴ З⁴ І⁴ И⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Г⁴ = С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–265, [1], 266–473 = 243 (244) арк.

Характеристики набору: Друк у дві та одну колонки, одноколірний. Сторінки в орнаментальних рамках, колонки розділені подвійними лініями, верхні колонтитули відділені одинарними лініями. Текст Соборника (с. [4]–[12] I рах.) – у формі таблиці. Рядків 29, 18 (с. 324 II рах.), бл. 40. Розмір набірної шпальти – бл. 243 х 69, бл. 243 х 140 мм. Повне дзеркало набору – 264 х 152 мм. Колонтитули (верхні – крім с. [1]–[4] I рах., 1, 9, 39, 65–67, 80, 81, 225, 253, 272, 314, 358, 363, 389, 436, 460 II рах.). Колонцифри у верхньому зовнішньому кутку аркуша, кирилицею, під титулом, без крапки в кінці, 10 позначено літерою ї. Кустоди (крім титулу та його звороту, а також останньої с.); на с. [12] I рах. для кустода зроблено пропуск у рамці з виливних прикрас. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, по центру в межах рамки. Шрифти: 10 рядків – 83, 59, 52, 133 мм.

Склад видання:

- 1) титул – с. [1] I рах.;
- 2) повеління на друк Служебника митр. Афанасія Шептицького, дане в Перегінську 21.I.1740. р. – с. [2] I рах.;
- 3) ПРЕДИСЛОВІЄ К ІЕРЕСМЪ. (за підписом «БЛАГОСТИНЫ ТВОЕИ / Всмѣснихъ блгѣ рачителїе, Собранїе Обытїи Ѹневской / ЧинѸ сѣаго Василїа Великаго») – с. [3] I рах.;
- 4) СОБОРНЫКЪ ДВАНДЕСАТЫМЪ / МѢСАЦЕМЪ – с. [4]–[12] I рах.;
- 5) ПРОСКОМІДІА ЛѸТѸРГІАМЪ. – с. 1–7 II рах.;
- 6) ѸВѢЩАНІЄ ІЕРЕСЕВИ О ЧАСТЕХЪ. – с. 7 II рах.;
- 7) ѸВѢЩАНІЄ ІЕРЕСМЪ. – с. 8 II рах.;

- 8) Мѣтва вкра^тцѣ о^тити / Водѣ. – с. 8 II рах.;
- 9) БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА / ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ
ЪЦА НАШЕГО / ІОАННА ЗЛАТОУСТАГО АРХІЕПИСКОПА /
КОНСТАНТИНА ГРАДА. (у колонтитулах – с^т: Лу^тргіа. / Іоанна
Златоу^{ст}.) – с. 9–37 II рах.;
- 10) О Причащеніи людей Мирскихъ – с. 38 II рах.;
- 11) БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА / ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ
ЪЦА НАШЕГО / ВАСИЛІА ВЕЛИКАГО, АРХІЕПИСКОПА /
Кесаріа Каппадокійскіа. (у колонтитулах – с^т: Лу^тргіа. / Василіа Вели^к.) –
с. 39–64 II рах.;
- 12) УСТАВЪ БОЖЕСТВЕННЫА СЛУЖБЫ, / ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ
ЪЦА НАШЕГО ВАСИЛІА ВЕЛИКАГО, / Архіеп^кпа Кесаріа
Каппадокійскіа. – с. 65 II рах.;
- 13) О ЗАКЛАНІИ СВАТАГО АГНЦА / ИМЖЕ СВАЩЕННО-
ДѢЙСТВУЕТ^сА ЛИТЪРГІА Прѣ^жде с^щенна^а. – с. 66 II рах.;
- 14) БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА / ПРЕЖДЕСВАЩЕННАА /
ИЖЕ ВЪ СВАТЫХЪ ЪЦА НАШЕГО ГРИГОРІА ДВОЕСЛОВА /
ПАПИ РИМСКАГО. (у колонтитулах – с^т: Лу^тргіа / Прѣ^ждес^щеннаа.) –
с. 67–79 II рах.;
- 15) УКАЗЪ О ВЪХОДѢ ВЕЛИКОМЪ, / на Лу^тргіи Прѣ^ждес^щенной,
и ѿ Положеніи с^таго / Агн^ца Прѣдес^щеннаго на Дискосѣ. – с. 80 II рах.;
- 16) СЛУЖБЫ / ПРАЗДНЫКОМЪ ГОСПОДСКИМЪ, БОГО-/
родичны^а, и Нарочиты^а С^тымъ, свойственній. (у колонтитулах наведено
назви місяців року) – с. 81–224 II рах.;
- 17) СЛУЖБЫ / РАЗЛИЧНЫМЪ СВАТЫМЪ ОБЩІИ (у
колонтитулах – СЛУЖБЫ. / Общій.) – с. 225–252 III рах.;
- 18) СЛУЖБЫ РАЗЛИЧНЫА. (СЛУЖБА / За ѿп^дщеніе грѣховъ.;
СЛУЖБА / за Болшихъ.; СЛУЖБА / за п^дт^шеств^юющаго.;
СЛУЖБА / За всако прошеніе.; СЛУЖБА / За Покой, или ѿ мирѣ.;
СЛУЖБА / в^ч часть напрасныа смерти.; СЛУЖБА / на Ос^щеніе Церкви;
и на Лѣтній / обходъ Ос^щеніа Церкви, еже гла-/голет^са обновленіе
храм^а.; СЛУЖБА / О Пресладкомъ Имени / Іисовѣ.; УВѢЩАНІЕ ѿ
СЛУЖБАХЪ ОБЩИХЪ.) – с. 253–[1] II рах.;
- 19) СЛУЖБА ѿ УСОПШИХЪ / Многихъ, или единомъ.
(у колонтитулах також – СЛУЖБА. / За О^усопшихъ.) – с. 266–271 II рах.;
- 20) СЛУЖБЫ ВСЕГѠ ЛѢТА НЕДЕЛНИИ. (у колонтитулах наведено
назви недѣль) – с. 272–427 II рах.;
- 21) ЕВАНГЕЛІА ВОСКРЕСНІИ ИХЪ ЖЕ ЧТЕМЪ / въ весь Годъ

по радѣ на Оутрѣнахъ въ всѣх Недѣлах. (у колонтитулах – Євѣліа Воскрѣніи Оутрѣни.) – с. 427–431 II рах.;

22) ТРОПАРИ ВОСКРЕСНЫЯ И КОНДАКИ. / Прокимены, и Аллилуїа, на Лѣтргѣи вѣ Недѣли. (у колонтитулах – Тропари и Кондаки Воскрѣніи.) – с. 431–435 II рах.;

23) ЧИНЪ ВЕЛИКІА ВЕЧЕРНИ. – с. 436–445 II рах.;

24) НАЧАЛО ПОЛУНОЩНЫЦИ НЕДЕЛНЫЯ. (у колонтитулах – Чинъ. / Полунощныци. та Поминаніе Повсѣднее.) – с. 445–447 II рах.;

25) НАЧАЛО УТРѢНЫ. – с. 447 II рах.;

26) МОЛИТВЫ УТРѢНИ. та закінчення утрени (у колонтитулах – Молитвы. / Оутрѣни. та Чинъ Оутрѣны.) – с. 447–457 II рах.;

27) ЧИНЪ ПОВСѢДНЕВНЫЯ СЛУЖБЫ. – с. 457–458 II рах.;

28) ЄКТЕНІА. – с. 458–459 II рах.;

29) ЧИНЪ / ЄВАНГЕЛІИ ВСЕГО ЛѢТА УТРѢННЫХЪ. (у колонтитулах – Євѣліа / Оутрѣны.) – с. 460–467 II рах.;

30) УГЛАВЛЕНІЕ ВЕЩЕЙ, / въ Книзѣ сей обрѣтающихся. – с. 468–472 II рах.;

31) Исповѣданіе Каѳолическіа Вѣры, Єѡаго Амвросіа / Єпѣпа Мѣдыланскаго. – с. 472–473 II рах.;

32) колофон, у якому йдеться, що друк Служебника розпочато 9 травня 1739, а завершено 12 лютого 1740 р. – с. 473 II рах.

Початкові рядки: С. [5] I рах.: «є | в. | Єѡаго сщєнномѣчника Купріана, и сѣѣ Мѣныци Іустыни.»; С. [10] I рах.: «є | кд. | Єѡаго Мѣченыха Гаввы стратилата.»; С. 5 II рах.: «Євѣмїа, Гаввы, Онѣ-» || «ншєй, и сослѣжебницѣхъ.»; С. 10 II рах.: «Блѣгослови Владико.»; С. 15 II рах.: «кїй, сѣѣй безсмертный» || «Бѣгрозмїа твоего, и ми.»; С. 20 II рах.: «Царѣ Іилєвѣ, иже єдинѣ» || «и Прєстѣмѣ и блѣги и жи.»; С. 25 II рах.: «кланѣтисѣ, на всѣкомѣ» || «таѣ, много-очитаѣ воз.»; С. 30 II рах.: «плѣвєнєнєхъ и спсєнїє» || «мислєнєй свой жертвѣ.»; С. 35 II рах.: (відступ) «таѣво насѣ спасає єстѣ.» || «И изшєдѣ Дїаконѣ на обєчєнє мѣсто.»; С. 40 II рах.: (відступ) «О сѣѣй обєтєлєи сєй.» || «по блѣгѣтєрѣбїю твоемѣ при.»; С. 45 II рах.: «всѣхъ. Дажѣ Гѣди и о» || «ти блѣтѣ сѣѣго Дѣха, на.»; С. 50 II рах.: «присносѣщєнє возсылаєтѣ» || (відступ) «Ієрєй Млѣтѣ вѣ тай.»; С. 55 II рах. (перше слово – ініціал): «О Тєѣѣ радѣтѣсѣ О.» || «Ѣнїодѣже Ѣѣѣѣ печаль.»; С. 60 II рах.: «оу Гѣда просимѣ.» || «шихъ тєѣѣ своѣ главы.»; С. 65 II рах. (нижче заставки): «УСТАВЪ БОЖЕСТВЕННЫЯ СЛУЖБЫ.»; С. 70 II рах.: «тєѣѣ славѣ возсылаємѣ, Оцѣ, и» || «Блѣгѣи, Влѣко, сѣѣй Вѣхѣ.»;

С. 75 II рах.: «Царѣ славы: се жертва Тайна» || «вѣа {тв}оего, въ еже прїносити»; С. 80 II рах. **УКАЗЪ О ВЪХОДѢ ВЕЛИКОМЪ**,»; С. 85 II рах.: (відступ) «**КОНДАКЪ** Гласъ **д̄**.» || «преисподныхъ: и всакъ ѿ-»; С. 90 II рах.: «и сѣо естъ.» || «необѣди Бгъ премѣрность»; С. 95 II рах.: «веческій постигнѣса его,» || «житїи, и бл҃гочестно въ свѣти-»; С. 100 II рах.: «бысть перваа, вѣ неже свѣ-» || (відступ) «**ТРОПАРЬ** Гласъ **г̄**.»; С. 105 II рах.: (відступ) «**В** к̄г. **Днь**.» || «предспѣвахъ вѣ жидовствѣ»; С. 110 II рах.: «жати рекѣ жителемъ, съ-» || «вѣдетъ плачъ и скрежетъ»; С. 115 II рах.: «стати противѣ кознемъ» || (відступ) «**Єѵлїе ѿ Лѣки Заѣ: рс.**»; С. 120 II рах.: (відступ) «**В** ѿ. **День**.» || «Дѣла днесъ и Бѣа Марїа, Чертоѣ»; С. 125 II рах.: «Стїхъ, Многи скорби Прѣнымъ, и» || «досте, и вхождающимъ во-»; С. 130 II рах.: (відступ) «Причастенъ.» || «**Єѵлїе ѿ Маѣ: Заѣ: ма.**»; С. 135 II рах.: «косновенномъ приносить: **Агглан**» || «Стїхъ. **День** днєви ѿригаєтъ глѣ, и»; С. 140 II рах.: «обрѣтєса имѣши въ Чре-» || «терпѣніе, кротость. По-»; С. 145 II рах.: «Причаѣ: Въ всю Землю изыде вѣщаѣ:» || «мимо идоша, се виша»; С. 150 II рах.: «нанъ; ащєлиже ны, ещє» || (відступ) «**СѢББОТА**»; С. 155 II рах.: «праваа, и острїи вѣ пѣти» || «чителю что сътворимъ?»; С. 160 II рах.: «**Агнець Бжїи, вземлай**» || «и сѣомъ прилѣчимъса вѣ тоѣ днь.»; С. 165 II рах.: «нѣ, іако посла Бгъ **Аггла**» || «сіа. И изшедъ, иде въ ино»; С. 170 II рах.: «**Єѵлїе ѿ Матѣеа, Заѣ: аї.**» || «ваша добраа дѣла, и про-»; С. 175 II рах.: (відступ) «**Прокименъ** Гласъ **з̄**.» || «Что изыйдосте вѣ пѣст-»; С. 180 II рах.: «еси идѣже вѣнець прїатъ свѣи-» || «гай. Постизайже правдѣ»; С. 185 II рах.: «бл҃годати, прїзвавый васъ» || «чистыми. И заповѣда иѣ»; С. 190 II рах.: «странаѣ, се Дѣла въ чревѣ прїимєт.» || «лити: и посла ихъ пропо-»; С. 195 II рах.: «Честна прѣ Гѣдемъ смѣртъ, сѣаго:» || «родъ правыхъ бл҃гѣвитъ са.»; С. 200 II рах.: «кѣ нимѣ: и разѣмѣша іако» || «ствѣ твоємъ, иже нари-»; С. 205 II рах.: (відступ) «**Тропаръ**. Гласъ **ӣ**.» || «домъ Захарїинъ, и цѣлова»; С. 210 II рах.: «лины повѣдаючи Оѹче-» || «**аїю нѣномъ, идеже веселѣщихъ**»; С. 215 II рах.: «падоша ницъ, и оѹбоа-» || «Бга, да прегрѣшенїємъ оставленїе»; С. 220 II рах.: (відступ) «**Ѿпѣстъ**.» || (відступ) «**Апѣлъ къ Тїтѣ** **Зачало т̄**.»; С. 225 II рах. (в обрамленнїи виливних прикрас): (відступ) «**СЛѢЖБЫ**»; С. 230 II рах.: «Ѿраѣнѣе вѣдетъ, неже гра-» || (відступ) «**Прокименъ** Гласъ **з̄**.»; С. 235 II рах.: «тєса: іако да и въ ѿ-» || (відступ) «**Аллилуїа** Гласъ **в̄**.»; С. 240 II рах.: «давъ, іависа вѣрою во̀ращаєѣ: и ѿ-» || «**Сщєнници {тв}о** облєкѣтѣса въ праѣ»; С. 245 II рах.: «раше, и облобызашєно-» || «далъ еси, сіа же слєзѣми»; С. 250 II рах.: «вокѣплєнїа, и добродѣтелѣными» ||

«цѣломудреѣный Романе, съ незло-»; С. 255 П рах.: «кажи постѣщеніе, страждущемъ» || «пѣстатѣся емъ; исповѣ-»; С. 260 П рах.: «ете даднѣа блга дати» || «твоемъ, и исполни вса благаа»; С. 265 П рах.: (відступ) «ѠПѢСТѢ.» || (відступ) «Вѣстно ты вѣди Іерею, іако день»; С. 270 П рах.: «оумершимъ бысть: поне-» || «Ѡуѣліе Ѡ Іуанна Заѣ: кѣ.»; С. 275 П рах.: «ми достойнѣю часть имѣ-» || «Ѡцѣ своемъ, ещѣже емъ»; С. 280 П рах.: «мышихъ, и на стогнахъ,» || «шаны вѣдѣтъ. Не подо-»; С. 285 П рах.: «Аще во глѣнное Агглы сло-» || «прокопавше, свѣсиша»; С. 290 П рах.: «можета ли пыти чашѣ ю-» || «слѣжити, и дати дшѣ свою»; С. 295 П рах.: «роди постылахѣ ризы своа» || «Ѡанію,и водвориса тамо.»; С. 300 П рах.: «ниже вѣ сѣ нимъ, егда Ла-» || (відступ) «Вѣ сій день вываецѣ Луѣргѣа сѣаго»; С. 305 П рах.: «іакоже ты.» (зображення руки-вказівки) || «те прочее и почивайте : се»; С. 310 П рах.: «вотати намъ грѣхѣ: оу-» || (відступ) «Ѡуѣліе Ѡ Маѣ: Заѣ: рѣі.»; С. 315 П рах.: (відступ) «и Начинаецѣ Канонъ.» || «радѣецѣ са, да празднѣ-»; С. 320 П рах. (перша літера – ініціал): «ПѠемъ твою Хрѣте» || «сѣа нова сѣаа, Пасѣа»; С. 325 П рах.: «ющимъ вѣ Има его.»; С. 330 П рах.: «Ѡуѣліе Ѡ Іуанна Заѣ: вѣ.» || «Ѡвѣща имъ Іуаннъ,»; С. 335 П рах.: «веші? и глѣ има: Прій-» || «кайтеса и да креститѣ са»; С. 340 П рах.: «телѣствѣецѣ: и свѣдѣтелѣ-» || «гословеніа и здравіа спо-»; С. 345 П рах.: «Назаранина, распатаго:» || «ми лютѣ разславленнѣю, воздви-»; С. 350 П рах.: «кѣдѣ вѣдѣтъ. Возва оубо» || «воскресе Хрѣтосѣ Бѣтъ: дарѣа ми-»; С. 355 П рах.: «И поемъ ихъ вѣ тойжде» || «лати. Егда вѣ мирѣ есмъ,»; С. 360 П рах.: «идѣща на Нѣо.» || «оныже даша емъ рыбы»; С. 365 П рах.: «Ѡуѣліе Ѡ Іуанна Заѣ: кѣ.» || «но никтоже возложи нанѣ»; С. 370 П рах.: «всѣмъ намъ простивѣ» || «Рцѣмъ вси, Ѡ вса дшѣ, и Ѡ всеѣ:»; С. 375 П рах.: «и Исповѣдныки и Пропо-» || «тебѣ, но мы живыи бла-»; С. 380 П рах.: «грѣхъ юности моеа, и не-» || «стѣи неприкосновеннѣ и не-»; С. 385 П рах.: «мѣ не многѣ глѣю сѣ вами.» || «маріа слово Бжѣе, посла-»; С. 390 П рах.: «тѣю своею поющихъ ти. Аллилуѣа гѣ.» || «но вѣди попалаа грѣхи, и шчи-»; С. 395 П рах.: «вотати и Маѣмонѣ. Сего» || «Не печите са оубѣ глѣюще»; С. 400 П рах.: «Апѣлѣ кѣ Коринѣомъ Заѣ: рѣд.» || «Не посла во мене Хс крѣ-»; С. 405 П рах.: «аще не всеѣ вѣровастѣ.» || «аще ли оны, тако пропо-»; С. 410 П рах.: «вѣ землю, и сокры сребро» || «рече: Гѣди, видѣхъ тѣ іако»; С. 415 П рах.: «и начатѣ глѣати, и даде и» || «и прозѣвше со{тв}ори плодѣ»; С. 420 П рах.: «егѣ: и авѣе ста токѣ» || «единого внийти, токмо»; С. 425 П рах.: «же избраннѣи Бжѣи:» || «бывша, рече: како не оу-»; С. 430 П рах.: «сѣ ризами лежащѣ, но о-» ||

«на мори Твѣрѣадѣстѣ»: та-»; С. 435 II рах.: «снийде сокрѣшаа и разо-» || «Животе и воскресеніе нше»; С. 440 II рах.: «Бѣа, въ милосты посѣти.»; С. 445 II рах.: «началныѣ ти Оцѣмъ, и Всесѣтымъ Бл҃гимъ и Жи-»; С. 450 II рах.: «ты Дѣа. Исправи стопи наша на пѣть миренъ: Да*дъ»; С. 455 II рах.: «Миръ всѣмъ: паки Діакѣ»: || (відступ) «стѣ. Исповѣмъ сѣ тебѣ Гѣди всѣмъ»; С. 460 II рах. (в обрамленні виливних прикрас): «ЧИНЪ»; С. 465 II рах.: (відступ) «Рече Гѣдь къ прішеѣшимъ къ немъ» || «нїи очищаютъ сѣ, глѣхїи»; С. 470 II рах.: «Бл҃жба Стѣмъ Царемъ Константынѣ и Єленѣ. тамъ же.».

Художнє оформлення

Форта – мідерит (278 x 170 мм).

Умовне зображення печатки: (32 – 32 мм) – [2] I рах.

Ілюстрація: Устроєніє Тѣтрапода (68 x 82 мм) – 444 II рах.

Заставки (30 з 22 дощок): № 1 – 1 II рах.; № 2 – 9, 389 II рах.; № 3 – 39 II рах.; № 4 – 65 II рах.; № 5 – 67 II рах.; № 6 – 81 II рах.; № 7 – 84 II рах.; № 8 – 89 II рах.; № 9 – 99, 106, 146, 176, 187, 210 II рах.; № 10 – 113 II рах.; № 11 – 134 II рах.; № 12 – 156 II рах.; № 13 – 171 II рах.; № 14 – 181 II рах.; № 15 – 212 II рах.; № 16 – 217 II рах.; № 17 – 266, 436 II рах.; № 18 – 272 II рах.; № 19 – дошки «а» або «b» – 314 II рах.; № 20 – 358 II рах.; № 21 (має підпис: NZ) – 363 II рах.; № 22 – 460 II рах. За використанням заставки на с. 314 II рах. примірники розподіляються на дві умовні групи: в одній (Кир.496, Кир.3294п, Кир.4405п, Кир.4409п, Кир.4412п, Кир.4415п, Кир.4416п, Кир.4419п, Кир.4420п, Кир.4421п, Кир.4428п, Кир.4431п, Кир.4435п, Кир.5644п, Кир.5761п) використано сюжетну заставку «Воскресіння» з дошки «а» розміром 124 x 58 мм, у правому нижньому кутку підписана «NZ» (видно у прим. Кир.4409п), з боків і знизу оточену виливними прикрасами, в іншій (Кир.499, Кир.4406п, Кир.4407п, Кир.4408п, Кир.4410п, Кир.4411п, Кир.4413п, Кир.4414п, Кир.4417п, Кир.4418п, Кир.4422п, Кир.4423п, Кир.4424п, Кир.4425п, Кир.4426п, Кир.4427п, Кир.4429п, Кир.4430п, Кир.4432п, Кир.4433п, Кир.4434п, Кир.4436п, Кир.4437п, Кир.5267п, Кир.5268п, Кир.5269п, Кир.5270п, Кир.5555п, Кир.5642п, Кир.5643п, Кир.5755п) – з дошки «b» 108 x 20 мм, щедро обрамлену виливними прикрасами кількох видів, решта набору на цій сторінці без змін. Очевидно, першу заставку було забраковано через погану якість відбитків, спричинену, найімовірніше, незадовільним станом дошки, а відтак початок сторінки складено наново.

Кінцівки (6 із 6 дощок): № 1 – 224 II рах.; № 2 – [1] II рах. (у деяких

прим.); № 3 – 313 II рах.; № 4 – 357 II рах.; № 5 – 428 II рах.; № 6 – 435 II рах.

Ініціали (451 зі 117 дощок): **А** № 1 – 38 II рах., № 2 – 317 II рах.; **Б** № 1 – 6, 35, 62 (перший), 87, 105, 125, 137, 184, 252, 267, 290, 369, 391, 400, 420, 451 II рах., № 2 – 8, 10, 36, 62 (другий), 76, 90, 111, 139, 174, 197, 225, 240, 247, 283, 300, 383, 397 II рах., № 3 – 14, 45, 59, 85, 107, 195, 241, 253, 274 II рах., № 4 – 15, 43, 78, 263, 269 II рах., № 5 – 18, 127, 401 II рах., № 6 – 32, 114, 135, 161, 176, 201, 218, 238, 249, 279, 395, 413, 440, 451 II рах., № 7 – 39, 67, 95, 108, 124, 145, 167, 178, 213, 250, 268, 298, 330, 375, 381, 393, 406, 423, 438 (перший) II рах., № 8 – 41, 93, 117, 153, 206, 260, 287 II рах., № 9 – 72, 94, 118, 394 II рах., № 10 – 73, 101 II рах., № 11 – 82 II рах., № 12 – 88, 99, 122, 146, 162, 208, 243, 270, 396, 411, 438 (другий) II рах., № 13 – 100 (у прим. Кир.4434п і Кир.5555п його перевернуто), 227, 398, 407, 417, 439, 450 II рах., № 14 – 103, 168, 309, 404, 419 II рах., № 15 – 120, 171, 453 II рах., № 16 – 224 II рах., № 17 – 276, 326 II рах., № 18 – 448 II рах.; **В** № 1 – [3] I рах., № 2 – 8, 427 II рах., № 3 – 13, 32, 60 (другий), 77, 111, 149, 191, 204, 245, 294, 336, 349, 422 II рах., № 4 – 15, 78, 98, 147, 164, 181, 222 (другий), 257, 287, 331 (другий), 345, 365, 385, 400, 419, 450 II рах., № 5 – 23, 41, 90, 142, 159 (перший), 172, 215, 255, 284, 335, 338, 402 (перший) II рах., № 6 – 42, 70, 83, 98 (перший), 130, 151, 162, 179, 193, 214, 229, 262 (перший), 282, 333, 344, 387, 405, 417, 430 II рах., № 7 – 60 (перший), 74, 159 (другий), 207, 346, 393, 429 II рах., № 8 – 85, 102, 116, 209, 244, 265, 328, 339, 392, 411, 424 II рах., № 9 – 106, 119, 141, 158, 175, 185, 203, 219, 262 (другий), 285, 341, 353, 361, 398, 408, 421, 443, 465 II рах., № 10 – 107, 233, 428, 460, 467 II рах., № 11 – 113, 186, 222, 255 (перший), 264, 271, 291, 310, 397, 414, 425, 463 (перший), 464 II рах., № 12 – 132, 317, 334, 343 II рах., № 13 – 154, 289, 331 (перший), 348, 360, 399, 412 II рах., № 14 – 160, 167, 190, 205, 259, 426, 463 (другий) II рах., № 15 – 165, 329, 364, 402 II рах., № 16 – 318 II рах., № 17 – 323 II рах., № 18 – 337 (перший), 350 II рах., № 19 – 337 (другий), 355 II рах., № 20 – 461 II рах., № 21 – 466 (перший) II рах.; **Г** № 1 – 2, 68, 437 (другий), 456 II рах., № 2 – 6, 69 (перший), 295 II рах., № 3 – 11, 44 II рах., № 4 – 16, 43 II рах., № 5 – 17, 69 (другий), 340 II рах., № 6 – 22 II рах., № 7 – 40 (перший), 72, 438, 452 (другий) II рах., № 8 – 40 (другий), 370, 444 II рах., № 9 – 47, 296, 372, 437 (перший) II рах., № 10 – 79 II рах., № 11 – 436, 452 (перша) II рах., № 12 – 441 II рах.; **Д** № 1 – 24, 53 II рах., № 2 – 52 II рах.; **Є** № 1 – 12 II рах., № 2 (у формі Е) – 27, 188 II рах., № 3 – 458 II рах.; **З** – 152 II рах.; **И** № 1 – 12 II рах., № 2 – 20 II рах., № 3 – 36 II рах., № 4 – 41 II рах., № 5 – 63 II рах.; **І** № 1 – 135, 195 II

рах., № 2 – 437 II рах.; **К** № 1 – [2] I рах., № 2 – 129 II рах.; **Л** № 1 – 10 II рах., № 2 – 131 II рах.; **Н** № 1 – 19 II рах., № 2 – 45 II рах., № 3 – 54, 75 II рах.; **О** – 55 II рах.; **П** № 1 – 18, 320, 446 II рах., № 2 – 26 (перший) II рах., № 3 – 26 (другий), 316, 445 II рах., № 4 – 27 II рах., № 5 – 29 II рах., № 6 – 58, 220, 328, 367, 386 II рах., № 7 – 198, 298, 373 II рах., № 8 – 322, 359 II рах.; **Р** № 1 – 16 II рах., № 2 – 43 II рах., № 3 – 83, 104, 123, 144, 177, 211, 234, 247, 254, 267, 382, 394, 414, 461 II рах., № 4 – 87, 121, 170, 197, 241, 258, 274, 301, 384, 407, 416 II рах., № 5 – 88, 115, 183, 226, 240, 252, 270, 279, 385, 403, 422 II рах., № 6 – 93, 117, 192, 237, 259, 277, 388, 415 II рах., № 7 – 94, 125, 239, 273, 383, 390 II рах., № 8 – 96, 109, 126, 281, 389, 409 II рах.; **Г** № 1 – 21, 55 II рах., № 2 (у формі **Σ**) – 26 II рах.; № 3 – 37 II рах., № 4 – 49 II рах., № 5 – 50 II рах., № 6 – 53 (перший) II рах., № 7 – 53 (другий), 261, 314, 441 II рах.; **Т** № 1 – 27 II рах., № 2 – 30 II рах., № 3 – 44, 472 II рах., № 3 – 53 II рах.; **Х** № 1 – 1 II рах., № 2 – 314 II рах.; **Ѡ** № 1 – 31, 449 (перший) II рах., № 2 – 37 II рах., № 3 – 138, 449 (другий) II рах.; **Ц** № 1 – 9 II рах., № 2 – 377 II рах.; **Ч** № 1 – 82, 148, 180, 230, 426 II рах., № 2 – 140, 157, 272, 425 II рах., № 3 – 150, 236 II рах., № 4 – 152 II рах.; **Іа** – 28, 73 II рах.; **Ѡ** № 1 – 5 II рах., № 2 – 28 II рах., № 3 – 139 II рах., № 4 – 384 II рах.

В'язь (4 з 2 дощок): № 1 **ѸСТАВЪ БЖѢТВЕНІА СЛѸЖБЫ** – 1 II рах.; № 2 **БОЖЕСТВЕННАА ЛѸТЪРГІА** – 9, 39, 67 II рах.

Гравійовані зображення положень рук ієрея під час служіння літургії (25 з 11 дощок): № 1 – 9, 14 (перше), 24 (друге), 25, 29 (перше) II рах.; № 2 – 10, 29 (третє), 31 (друге) II рах.; № 3 (з двох елементів) – 14 (друге), 19, 24 (третє), 29 (друге), 31 (перше) II рах.; № 4 – 16, 22 II рах.; № 5 (з двох елементів) – 20, 24 (перше), 28 (перше) II рах.; № 6 (з двох елементів) – 26 (перше), 28 (друге) II рах.; № 7 (з двох елементів) – 27 II рах.; № 8 – 32 (перше) II рах.; № 9 (з двох елементів) – 32 (друге) II рах.; № 10 (з двох елементів) – 33 II рах.; № 11 – 35 II рах.

Виливні прикраси: складані рамки навколо сторінок, смужки в тексті, оздоблення по боках заставок, композиції в колонтитулі у I рах. та на с. [1], 448 II рах.

Особливості видання. У виданні використано форту з видання 1733 р., в якій виправлено рік («ЛГ» на «М»).

Варіант друку с. 265–[1] II рах. У деяких прим. (Кир.4414п, Кир.4429п, Кир.4430п, Кир.4432п, Кир.4434п, Кир.5270п) інакший набір служби **О Пресладкомъ Имени / Іисовѣ** (відмінності в розташуванні рядків), замість розділу «**ѸВѢЩАНІЕ Ѡ СЛѸЖБАХЪ ОБЩИХЪ**» вміщено **СЛѸЖБА / Сѣомъ Антонію зъ Падвы**. (с. 265–[1] II рах.) та **СЛѸЖБА /**

Сѣомъ Казѣмѣрѣ Исповѣникѣ, / извѣстномѣ Полскаго Царствѣа, / и Княженѣа Литовскаго, Прѣд-стателю и застѣпникѣ. ([1] II рах.); с. [1] II рах. уся заповнена текстом, кінцівки немає, використано ініціал **Б** № 3. Набір на с. [1] II рах. вміщено в ту саму рамку з виливних прикрас, підтвердженням є, зокрема, двокрапка поміж виливними прикрасами в нижньому краї рамки, розташована в обох варіантах на тому самому місці.

Особливості друку примірників. У Кир.4405п (№13.4), Кир.4412п (№ 13.11), Кир.4414п (№ 13.13), Кир.4415п (№ 13.14), Кир.4416п (№ 13.15), Кир.4417п (№ 13.16), Кир.5642п (№ 13.42) погано віддрукований титул: якісний відбиток тексту й дуже нечіткий – самої рамки.

У Кир.4437п (№ 13.36) та Кир.5555п (№ 13.41) на с. 77 II рах. між колонками відбиток пробільного матеріалу.

У Кир.4432п (№ 13.31), Кир.4434п (№ 13.33) та Кир.5555п (№ 13.41) ініціал **Б** на с. 100 II рах. перевернуто.

Вклейка. Цілоаркушева гравюра-мідерит із зображенням Розп'яття з чотирма предстоячими (265 x 155 мм), вклеєна між с. 26 і 27 II рах. – поряд із текстом освячення Святих Дарів. Вклеюку або сліди клею на її місці виявлено не в усіх примірниках – очевидно, це пізніший додаток, або від початку доданий до вибраних примірників. Тому повними вважаємо як примірники зі вклеюкою, так і без.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1358; Петров, Бирюк, Золотарь № 3574 (32 прим.).

НБУВ – 46 примірників.

Описи примірників

13.1. Кир.496 (4046)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–232, 225–265, [1], 266–473 = 248 арк. Двічі підряд вставлено зшиток **Ъ** (с. 225–232 II рах.). Арк. забруднені, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією. Невеликі ушкодження шашелем.

Провенієнції

1) «С. Колодно / Крем. у.» (верхній форзац; синім олівцем; зроблено у Волинському єпархіальному давньосховищі).

2) «Николай Ковалевскій» (верхній форзац; простим олівцем; XIX ст.).

«Н. Ковалевскій» (верхній форзац, с. 404, 454 II рах. – ідентичні записи; простим олівцем; XIX ст.).

3) Волинське єпархіальне давньосховище, II, 7 / dubl. / экз. 4. (титул; чорним чорнилом).

4) рештки зідраної наліпки на корінці.

Маргіналії

«Прости...» (титул – папір для аматорської реставрації; простим олівцем; XIX ст.).

«**Синодѣ Прави/телствующемъ**» (с. 16 II рах., надписано над друкованим текстом «о стѣѣ-/шомъ Вселе^ѣскомъ Архіє-/рен, Імѣ^ѣкъ, Папѣ Ри^ѣскомъ»); коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Єпископѣ наш/емъ**» (с. 17 II рах., дописано до друкованого тексту; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**ноаникиї**» (там само, дописано до друкованого тексту, де є згадка про настоятеля; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. 29 II рах. дописано в різних місцях між рядками тексту «**василиа**», «**Рабѣ свою Аннѣ**», «**Святѣиши Синодѣ правител.../вүю... / и преосвященнѣшаго / Єпископа нашего ноаникиа**» (коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«[Многомилостиво Господи сокруши вра... под ноги наша]» (с. 300 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«1896 Года м. Іюля 28 дня / Скорому помощнику и мо/литвеннику о душах наших» (нижній форзац; простим олівцем; XIX ст.; над записом намальовано хрест).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з золотим тисненням (шкіра на кришках частково обірвана), оформлення подібне до оправ Києво-Печерської лаври, одна ушкоджена застібка та сліди другої. Форзаці з машинного паперу. Обріз у сині розводи.

Розмір аркуша 295 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 330 x 200 x 60 мм.

Особливості примірника: зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

Бібліографія примірника: Требін ВЄД № 7.

13.2. Кир.499 (4049)

Стан примірника. Формула: С. [5]–[12], 1–254, 257–258, 261–265, [1], 266–473 = 239 арк. Початкові арк. у нижньому зовнішньому кутку обгорілі; деякі арк. із неістотними забрудненнями та слідами замокань. С. 261–262 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[4] I рах., 255–256, 258–259 II рах. та вклеєну гравюру втрачено, відірвано шматок с. 422–423 II рах.

На с. 24 II рах. витерто «и **Ѣна**» в тексті Символу Віри.

На с. 128 II рах. – мокрий відбиток друку якогось арк. (частини рамки з виливних прикрас).

У книзі є клаптик паперу, з одного боку – пом'яник кін. XVIII ст., олівцем, з другого – шматок записки почерком кін. XVIII ст., коричневим чорнилом: «[...] что мамѣнька посовѣту[...] / [...] лась аимено. волковѣн[...] / [...] воротить денги 37 ру[...] / [...] торой волковѣнский прихо[...] / [...] зъ шляхтичомъ [з]елѣнскимъ [...] / [...] ресутсвоваль и петръ пе[...]».

Також у книзі зберігається записка на ганчір'яному папері чорнилом, почерк поч. XIX ст.: «батюшка отецъ максимъ / покорнейше прошу васъ оздравіи / Петра фелиціанни и Генрики отъ / Служить Святому Николаю / Чудотворцѣ Акафистъ вашъ / покорнейшій Слуга феликсъ / Длужевск...». На цьому ж аркуші – пом'яник олівцем, почерком поч. XIX ст.: «Николая Владими/ра Андрея // Протоіерея Ѳеодора Татіанни / со чады и раба Филиппа съ домо-/чадцы.».

Ще одна записка на ганчір'яному папері без верже і понтюзо, коричневим чорнилом, почерком XVIII ст.: «Заздравіє акафистъ Матери божій / инаслужбѣ / Семѣона Маріи Матрони Госанны».

Також є пом'яник XIX ст. олівцем на клаптику грубого «обгорткового» паперу поганої якості.

Оправа: первинна – картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням, поверх неї кришки обтягнуто рядном, на яке наклеєно коричневу шкіру з тисненням подвійної рамки на кришках; корінець втрачено. Форзаци підклеєні смужками з аркушів кириличного друку, вільні половинки форзацив відокремлені.

Розмір аркуша 305 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 190 x 70 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

13.3. *Кир.3294n (25542)*

Стан примірника. Формула: С. 41–258, 261–265, [1], 266–447, 456–471 = 209 арк. Деякі арк. надірвані, з незначними слідами замокання та ушкодженнями шашелем, друга половина книжки має деструкцію паперу. Початкові зшитки слабо скріплені з блоком. С. 43–46, 75–78, 261–262 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[12] I рах., 1–40, 259–260, 448–455, 472–473 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, прим. 15 (запис «Служебник, Унев, 1740 г. / 15^й екз.» коричневим чорнилом на с. 41 II рах., ушкоджена наліпка з написом коричневим чорнилом «15^й екз.» там само).

Маргіналії

«Готвори» (с. 398 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 320 x 195 x 40 мм.

Бібліографія примірника: *Січинський* № 83, прим. 15.

13.4. *Кир.4405n (16533)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк.

Деякі арк. незначно надірвані, частина – з невеликою давньою аматорською реставрацією; втрати друку невеликі. Початкові арк. мають неістотні сліди замокань, забруднення. С. 435 угорі має мокрий відбиток с. 436 II рах., с. 459 угорі має мокрий відбиток с. 460 II рах.

Провенієнції

1) «Syia knyha rekoma Mszał // Staranyiem Łontyia (!) Pas[e]cznik[owcyi] // kupłenna // y Cerkwi S: Welykomuczenyka Dymytryia Przymoszczenyskoу // wicznymi czasy wruczenna» (с. 11–19 II рах., на лицевих боках арк. по нижньому полю в межах гравійованої рамки; чорним чорнилом; кін. XVIII ст.).

2) «Posmerty w boze [...] // została z[o]na na im[ienie] // Ksenia obaczywszy [...]ia // Knycha podpadała byty // to staraniem Ksenij // nibozczyka Łeontyia [...] // została opraw[iona] // y wicznymi czasy uruczyła cerkwi» (с. 21–37 II рах., на лицевих боках арк. по нижньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

3) «Bazyliу Wieliczkowski / opravował wewśi promosczenicy / Introligator: m p:» (нижній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.; початок запису прикрашено намальованою квіткою, кінець – виноградними гронами).

4) «E (!) Bibliotheca // Archiepiscopi // Joannicii // applicatur est // liber hic // Bibliothec[æ] // Seminarii // Camenecensis Podoliensis // 1819 anno Aprilis 1m[æ]» (с. [1] I рах. – 5 II рах., на лицевих боках арк. по нижньому полю; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

5) ?, шифр – 965.3 (верхній форзац; простим олівцем; наліпка на корінці; коричневим чорнилом).

6) ?, 256–3 (наліпка на корінці поверх попередньої; коричневим чорнилом).

7) Фундаментальна бібліотека Подільської духовної семінарії (порізного оформлені наліпки на корінці (ушкоджена) та верхньому форзаці, на яких заповнено коричневим чорнилом «Разрядъ VI Отдѣленіе 3 Названіе 1 Томъ 1»).

Маргіналії

«[...] уѣзда» (верхній форзац; коричневим чорнилом; поч. XIX ст., закреслений).

«вашъ высоко[...] / отецъ [...]» (с. [1] I рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; поч. XIX ст., тією ж рукою).

На с. 24 II рах. закреслено «и **Ѣ**на» в тексті Символу Віри.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з золотим тисненням (орнаментальні рамки та ромбовидні середники на кришках, орнаментальні поперечні смужки та квітки на корінці; середник на верхній кришці – зображення Розп'яття з чотирма предстоячими в оточенні херувимів, на нижній кришці – вписана в овал композиція – Ісус Христос на троні в оточенні Діви Марії, Івана Хрестителя, двох янголів і херувимів, простір між контурами овала та ромба заповнено рослинними мотивами). Форзаци з білого паперу, сучасного оправи, їх вільні аркуші втрачено.

Розмір аркуша 305 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 195 x 55 мм.

13.5. Кир.4406n (16534)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–34, 39–265, [1], 266–473 = 242 арк. Деякі арк. ушкоджені, надірвані, забруднені, частина – з давньою аматорською реставрацією. С. 35–38 II рах. втрачено. На с. 456 II рах. – мокрий відбиток від сусідньої с. 455 II рах.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, В XIV 2/39 (наліпка на корінці; коричневим чорнилом), В XIV 2/39⁽⁵⁾ (верхній форзац; коричневим чорнилом).

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, Муз. а 75 (титул; простим олівцем).

Маргіналії

«1810го года» (верхній форзац; коричневим чорнилом; тут само підрахунки в таблиці «По 4» і «по 8^{ми}» тим само почерком та інші математичні розрахунки; поч. XIX ст.).

«180го года възятъ» (с. 235 II рах.; чорнилом; поч. XIX ст.).

На с. 312 II рах. над друкованим текстом «**дѣла**» надписано чорнилом «ради».

«180 // Roku» (с. 407–408 II рах.; чорнилом; поч. XIX ст.).

«мця юля 29 числа / въслуж^{бу} 180го года пойшоль» (с. 470 II рах.; чорнилом; поч. XIX ст.).

Оправа [видавнича]: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (лінійні рамки на кришках, поперечні лінійки на корінці), шкіра у кількох місцях ушкоджена, в тому числі шашелем, верхньої частини

корінця бракує. Форзаци з білого паперу, сучасного оправи, їх вільні аркуші втрачено.

Розмір аркуша 305 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 305 x 190 x 55 мм.

Особливості примірника: зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

Бібліографія примірника: Криловський № 4352.

13.6. Кир.4407n (16535)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–265, [1], 266–473 = 244 арк. Деякі арк. забруднені, ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим та блакитним ганчір'яним папером.

Провенієнції

1) «**Ген Глу́жебникъ отъ Года 1785 мѣсяця Іюля / Дня 27. / Изъ числа Книгъ церкви Гвято-Ми́хайлов-/ской Ягнятинской Гвященника унѣцкаго / власія Греч[ин]ы Декана Бѣлиловскаго / владѣльца Дѣдичнаго Части Мѣстѣчка (!) / вахновки врѣченній слѣ-/житъ**» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; згасаючий).

2) Бібліотека Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії, шифр – Армар. 26 / № 46. (заповнена нумератором наліпка на корінці), XXVI–46 (верхній форзац; коричневим чорнилом).

Маргіналії

«**1740.**» (с. [1] I рах.; коричневим чорнилом – дописано до вихідних даних на титулі).

«**Тепперъ Банкѣ / Етеръ**» (с. 181 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**W[ie]cznyi pokuy [...] / Naymilsza Matka Umarła Roku 1810 [A] D. 9**» (нижній форзац (залишок вільного арк.); коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; згасаючий).

У книзі зберігається записка на шматочку сірого ганчір'яного паперу, в залишках його філіграні видно цифри «18», коричневим чорнилом:

«**Wypuska (!) Z Ukazu JJm[...] dnia 22 Januar 1833° ru / z № 149^m Owinczanij wpréd prysoiedynennych od Polszy / k Roszyi (!) w Huberniach brakow łyc prawosławnoho yspowida-/nia c (!) ynowirnymy na ocnowanij (!) obszczych diystwuiuszczych / wo Wserossiyskom Hosudarstwi u Zakonenij. to iest: / po razriszeniu Prawosławnoho Eparchialnoho arch[ie]/reia czrez prawosławnoho Swiaszczennyka po predwa-/pytelnom obiazatelstwi łyc druhaго yspowidania, czto / dity budut wospitywaiemy w hospodstwuiuszczem / yspowidanij.**».

Оправа видавнича: картон на основі паперу з друкованих аркушів (видно

на нижній кришці під шкірою) в коричневій шкірі з тисненням (лінійні рамки на кришках). Шкіра потерта, місцями ушкоджена, на нижній кришці підклеєна іншим шматочком. Форзаци з білого паперу, сучасного оправи, більшу частину вільного арк. нижнього форзаца втрачено (відрізано).

Розмір аркуша 310 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 315 x 200 x 50 мм.

Особливості примірника: зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

13.7. *Кур.4408n (16536)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Деякі арк. забруднені, з плямами воску, слідами замокань, з невеликою давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером; втрати друку невеликі. Початкові та кінцеві арк. із незначними ушкодженнями шашелем.

Провенієнції

1) «Hic Liber pertinet ad Ecclesiam / wiszynopol/a/ / patris Alexandri K[o]szu[ts]ki» (с. [1] I рах., згори та знизу від форти; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) ?, шифр – 120/№ 16 Отд. 3 Главы 1. (титул; чорнилом); є дві ушкоджені наліпки на корінці.

Маргіналії

На лицевих боках с. [1]–[9] I рах. є залишки запису коричневим чорнилом латинкою, пошкодженого внаслідок повторного обрізування книжки.

«[Jasnie]» (с. [3] I рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

У книзі є клаптик паперу (як закладка) з літерами «IZ», коричневим чорнилом.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з золотим тисненням (дрібні елементи з квітковим мотивом по кутках та по центру верхньої кришки, орнамент і поперечні лінійки на корінці), шкіра потерта, в кількох місцях обірвана, з невеликими ушкодженнями шашелем. Форзаци з блакитного паперу.

Розмір аркуша 290 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 300 x 195 x 45 мм.

13.8. *Кур.4409n (16537)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, деякі зі слідами замокань, частина – з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером; втрати друку невеликі.

Провенієнції

1) «мшалъ Бела Клопотовецъ» (с. [5] I рах.; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

2) 209 (верхній форзац; зеленим олівцем).

Маргіналії

«Прєди Гловнє Къієремъ (!) [...]» (с. [3] I рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст. – переписано початкові рядки, закінчення запису зрізано).

«[и] мшалъ [dobroby ...]» (с. 3 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Мирова [...]» (с. 17 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«вогровѣ / плотски / воадѣже / Якож[...] / подав[...] / Прииде / же Бим/монъ (!) / петръ / и вни/де вогр/[об]ъ и ви/дѣ» (с. 21 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«тепло/та / вѣри / Испол"є/на / Дѣа Гѣа" / аминъ» (с. 33 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Благословенна теплота Гти^x твоихъ Господи / всегда нинѣ иприсно вовѣки [...] аминъ» (там само; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Влади/ко чело/вѣко/любче / Гѣди Їи/сусе Хри/сте [вжє] / да въ нео/сѣжденіє / вѣдѣтъ / ми сѣ/ая / воскре/сеніє / Хрѣто/во ви/дѣвше / сѣтися / Гвѣти[...]» (с. 34 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; тут само доповнено втрати друкованого тексту коричневим чорнилом півуставом).

«Помос Moia odprana Boga Ktory stwo[rył Niebo ...]» (с. 60 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст., закінчення запису зрізано).

С. 313 II рах. має нерозб. підпис коричневим чорнилом під кінцівкою (проба пера?).

«помощъ мо ѿ господа сот[о]ршаго Нбо [иземлю]» (с. 385 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

Текст коричневим чорнилом (чорнило кілька разів змінювали) на аркушах із зошита, використаних для форзаців:

«[...] / J abra[s]a nuli i[st] figuræ tenac[...aæ] corpora liber. / [me] perme-
antem ex-~~hied~~ quidem sententia [osse] dixi [...] / [Iwe] et clementū suū materiā
subtilim [...] nominat [...] / [...] consila tū esse [...] A [...] fixaæ] /aju[st] nemp[æ]
alt[er]o illo [...] quop major' / hor' [poreienco] ceica centra quadem communi/a
volverent[e] [...] ut tota illa [...] [Ma/lenia] in gra[nd]es quodam vortias [...] /
ut materia sub [...] centra [...] / occuparent ex[caæ] [sub] et relique [os]tra,
[q]ua / propria [luce] [...]dent, ardent[a] [n]ascere[n]t / pro altero clemento [...] /
quos primigenia[cubi] per[...] / rimū[?] ver[?]inio motū, velu[s] [s]ernati, ab-

ierin / [Globulos] hos ethere[nin] Materiā nun cupat, [...] / vulta[ss]e huis et ignio acdeni[æ] coloss con[fl]itnere / 3tiū Elem. sunt Cartio Ramenta illæ figuræ di[ver]/sæcta[?] motū minus apta atq [...] terra ceteraæ [opa/ca] corpora qua aluisse [orbitrat]. sed [famen] dixi/mus quod [Systeina] [...] alia Meret [?]dem quāquж / [...] fabula Poetica. //

[...] / Habilita [...] / ca iis causas singulares, ex his [...] / quædam deducunt, atq explonant [...] / sunt haracteres qui [Heutoniana ...] / sia ne Secernunt. / Jam interluta utn[uiæ] methodi nat[...]/catis opinionibus actus dubit[?]t [...] / Carl[?]ianæ longe aute ponendā [...] / anor' Fæ[nomi]ensis ad captum [...] / pro possibilebus tandem causis [...] / bu rea[p]se fenomina eriantur, [...] / nim judicet legitimā esse hanc [...] / tationem: Si [æ]ther his aut illes [...] / tus catare ponatur, Fænomena n[...]/plicani. ergo [reapse] Fæmenor' est / [At] A Cartesianis nec ejusmodi quid [...] / assignari, quæ propossibilibus habe[...] / argumento esse potest, quod [utet] / [...] [postulent]omnib[...] / polie[ent...] sus[pe]tura nihil ominis, / grediantur, novas sibi [rursus hi...]» (верхній форзац),

«[...] / [...]bricius Censet [convira...ia] / [...]dam simplici[b?] [...] / [...] græco vocabulo Monades / [...]minat quia vero vocabulo Mo quod / [...] desiesnari potest ergo 4tur mo-/tat[uc]t In 1ma [...] [...] Deū / monadā originaliā primitivā im / [a]ltero Classe constituit animas huma/[...]m resert animas bestiari 4[taie] / [m]onadū [v]ult constitui per [i]psa alti / [...]ssima corpor' elementa – Anima [...] / [...]ū ipsū competit apperceptio[...] / ha[?]ita perpepciorus destinta[æ] / [...]nde animas bestiar' [claris] quidem / [...]en ideis [...] vult, deniæ 4ta / [...] es seu [?]ma elementa Corpor' exist / vi representandi, qua universū [...] / [...] tent, sed obscuræ [?dunta?al], et sine / [...]ta? utstatū [har'] monadū [velit] este por / animæ nostræ, quū v[el] delig[aio] anim / [...]no prosando avs[...] somnio opp[ru] / [...]de etiā elanenta corpor' vocat[viva] [...]cula hujus universi. //

[...]mentoniæ in causas [...] / ingurimus; ratio suo, per[...]ang[...] munerre soveriaē Jud[...] / [...]cis partes sevlineat, dispiciendo in primis quibou [...] / ineasibus, de[f]rendū quid [...] sit testimonio sun[...] / [qui'bæ] n interi-deinde videndo quæ nē in Fi[losop]hando lego[...]/simū observandæ sunt, Necliātum, quū testimonia sen[...] / gitimefuerit, cadem n item ad hibendo insta[...] / geniroleba corpor' propriatatiba [labamur]. / §3 De Regules Philos Neutones / 1m Rgula (!) / Causæ re[s'] naturaliū non plures ad mitti de[?]ent, qui[s]/quæ [veræ] serit et car' Fænominis explicandis sussiceant / Przyczyny skutkow Naturalnych, neiwięcey naznaczać po/trzeba iaktylko prawdz[c]iwe [i] przezktoreby tez iak[isia] [...] / low nie bydz mogły, Regula hæc duas partes completi[...] / 1ma pars vult quomodi [o]duntaxat effecturī natural/um causas statui quæ veræ sint, seu quanon n modo / possibilitas uti volunt Cartesiani: sed etiam existencia /

in natura [ostendi] possit et jure in quidem – [...] none / nim ma[j]us fingunt illi quam Philosofantur, qui dūm / pro cadentio arbit[ri]is hipotescos custodis sunt, id genus / causas, quæ vix prepossibilitibus haberi qu[...]nt progenum» (нижній форзац).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з тисненням (шкіра на кришках ушкоджена, частково обірвана), корінець з окремого шматка шкіри. Тиснення на верхній кришці стерте, залишки орнаментальної та лінійної рамок, на нижній кришці – вертикальні орнаментальні смуги, на корінці – поперечні лінійки. Форзаці з білого паперу з зошита XVIII ст. (див. у записях), вільних аркушів бракує. На обох кришках сліди кріплення двох пар застібок.

Розмір аркуша 305 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 200 x 55 мм.

13.9. Кир.4410n (16538)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. забруднені, ушкоджені, зі слідами замокань, плямами воску, частина – з давньою аматорською реставрацією; по нижньому краю арк. деструкція паперу. Втрачений текст і художнє оформлення місцями доповнено коричневим чорнилом (наприклад, 18 II рах.). Арк. 312–319 II рах. відокремлені від блоку книги.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, 4^й екз. (ушкоджена наліпка на корінці з записом «Служебникъ / 1740 / Уневъ»; коричневим чорнилом).

2) Бібліотека Кам'янець-Подільського Державного Українського університету (фіолетова овальна печатка з гербом на верхньому форзаці, титулі, с. 21, 41, 61, 81, 101, 123, 145, 165, 193, 209, 221, 239, 257, 266, 280, 304, 328, 350, 376, 398, 408, 420, 428, 436, 444, 454, 462, 473 II рах.).

3) рештки зідраної наліпки на корінці.

Маргіналії

«Василіи / Яковъ / Алеѣзен / Семіиш" / ан"а / Маріа / агафіа / Марію / Татіа / февронію / Татіанъ / Семішна / Григѡріа / аннъ / анастасію / Григѡріа / андреа / Алеѣзеа / екатерин[у]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Фѡдорѣ / Лѡкіанѣ / Махимѣ / Іѡанѣ Маріи / аннъ ан"ѡ / агафін Деміанѣ / Ѣеніи Фѡдорѣ / Тінъ Анастасіи / Маріи Ірини / Ан"ѣ Маріи / Еленѣ Татіанѣ / Пелагін Агафін / аннѣ анастасіи / Маріи Аннѣ / Евдокіи Аннѣ / Анастасі (!) Маріи / Аннѣ Маріи Аннѣ / Татіанѣ

Марін / Педагін / К[оѣтантіа] Василиа / анастасіа Параскеві (!) / Назара Евдокію / Агафію ЕленѸ / Евдокію василинѸ / Параскевію Тетіа (!) / Марію аннѸ [Irw^p/eіa] Меланію Параскевію / Софію ІринѸ ЕленѸ / Марію василинѸ / Марію ЕленѸ Миколаа / Евдокію ВасилинѸ Евдокію / Анна Гемвіна Анна / ЕкатеринѸ Івана / а-ѳанасіа Миѳанла / Анастасію Марію / [Марію] АннѸ» (верхній форзац; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«wilmozniy / m[oy]cy dobrocz[...]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Андреа Стефана / Феодора Гемівна / Василиа Якова / Лѳкінаа Петра / Івана Гемівна / Івана внѸфріа / Сави Ігнатіа / Стефана Пантлі^{мо} / Якова Андреа / Лєвнтіа Івана / Івана Николаа / Миѳанла Данила / Димитріа Василиа / Феодора Евдокію / Феодора Василиа / Параскевіа (!) Екатерин^а / Маріа (!) Прокопіа / Лєвнтіа Петра / Іліа (!) Івана» (верхній форзац – вільний арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).**

«**Гамѳель Іакова Гавріла / Гавріла константиа / Миѳанла Василиа Миѳа/нла Іванна Петра Васи/ліа Павла Іакова Івана / Ікова (!) Василиа Григвріа / внохвріа Іакова Проко/піа Андреа Миѳанла / Григвріа Данила Григвріа Василиа Николаа / Андреа Івана Алеѳеа / Марію внофрін Стефа^а / Іліа Івана Феодора Пе/тра Гемівна АннѸ Григвріа Феодора Гемівна / Василиа Феодора Миѳа/нла Параскевію АннѸ / агафію АннѸ Ма^р.ѳ^ѳ Ілію / анастасію ІринѸ Марію / Марію Евдокію Івана / Параскевію Андреа / ЕкатеринѸ Параскевію Ма/рію ЕленѸ Марію АннѸ / Василиа Евдокію Агафію / Григвріа Ілію Ефімію / Данила Марію Миѳанла» (верхній форзац – вільний арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).**

«Его импираторскаго виличиста (!) / Указъ изподолскои консистор[іи] / [...] / [...]» (верхній форзац – вільний арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Сей родъ ничимже Изиде / ток[м]о Постом иѣ Молитвою» (верхній форзац – вільний арк., зв.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Сия Книга С[...]» (верхній форзац – вільний арк., зв.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«ABCDE» (верхній форзац – вільний арк., зв.; коричневим чорнилом; XIX ст.; нижче – малюнок людини).

«**Петра / Февронію**» (с. [3] I рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з золотим тисненням (шкіра по кутках і на згинах частково обірвана). Тиснення на верхній кришці – ромбовидний середник з зображенням Розп'яття з чотирма предстоячими, орнаментальна

рамка, по кутках середника – вгорі та внизу орнаментальні прикраси, з боків – орнаментальне зображення монограми Ісуса Христа (IHS), нижня кришка заповнена орнаментом, композиція нагадує стиль оправ друкарні Києво-Печерської лаври, але з використанням оригінальних елементів, на корінці – поперечні лінійки. На обох кришках кріплення двох пар застібок, на нижній збереглися шкіряні ремінці. Обріз синій. Форзаци з білого паперу, сучасного оправі (нижній форзац втрачено, верхній ушкоджений і забруднений).

Розмір аркуша 305 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 320 x 200 x 55 мм.

На с. 195 II рах. у нижньому зовнішньому кутку змазано набір, на с. 462 II рах. – мокрий відбиток сусідньої с. 461.

Бібліографія примірника: Січинський № 83, прим. 4.

13.10. Кир.4411n (16539)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Невеликі забруднення, деякі арк. незначно ушкоджені, з давньою реставрацією білим папером. Вклеєну гравюру втрачено.

Провенієнції

1) «Milanowski X. [T]ubak / Paroch [Dolhoni...]» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

2) «Сию книгу читаль Діаконъ / Василій Бачынскій дня 17го Октября 1837 Года / въ Мистечку Лу[кинци]» (с. 249 II рах., запис починається на нижньому полю, триває на правому й закінчується на верхньому; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

3) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, «Служебникъ / Уневъ / 1740 г.» (запис на друкованій наліпці на корінці; коричневим чорнилом; така само наліпка на верхньому форзаці незаповнена), фіолетова печатка «ЦЕРКОВНО-ИСТОРИЧЕСКОЕ / ДРЕВНЕХРАНИЛИЩЕ / ВЪ КАМЕНЕЦЬ-ПОДОЛЬСКѢ.» (на титулі); наліпка на нижньому полі с. 281 II рах. із записом чорним чорнилом «Служебникъ / Типография Уневская / 1740 / Подольское Епархіальное / Древнехранилище».

Маргіналії

«[...] Józef Brzezniński Hybaluwki 33.» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

Також на верхньому форзаці є окремі цифри простим олівцем, поч. XX ст.; верхній форзац укріплено знизу смужками паперу з рукописним текстом латинкою.

«**СЛУЖЕБНИКЪ**» (с. [1] I рах.; коричневим чорнилом).

«[...] Xiadz» (там само; коричневим чорнилом).

«do: [K]ozlowa J: W: D[...]» (там само; коричневим чорнилом).

«6 / 3 / 3» (с. [7] I рах.; простим олівцем; поч. XX ст.).

«**ВИДЪ Л. ГЕНВАРА ПО 51. ФЕВРАЛА / ВСИХЪ ДНИВЪ ГІ. / РОБУЧЫХЪ ТРЫНАДЦАТЬ И ПОЛОВЫНА**» (с. [8] I рах., запис «друкованими літерами» починається на лівому полі й заходить на верхне; простим олівцем; поч. XX ст.).

«Служба [...] Кондакъ» (с. 272 II рах., тим почерком, що й попередній запис; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«[...] / Милостивому Государу [...]» (с. 282 II рах., тим почерком, що й попередній запис; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«**въ**» (с. 310 II рах.; коричневим чорнилом).

«Это читается на святых пасхи...» (с. 323 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Это читается на Святу [пасхи] / 18[1]1. Году 23. Апреля» (с. 324 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Антифонъ / кононь (!) / 1861. 3 м / C[...]» (с. 358 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«стоящихъ / християнѣхъ / милостивому» (с. 447 II рах., дописано до рядків тексту; коричневим чорнилом; XIX ст.).

Вгорі нижнього форзаца є затертий запис XIX ст. чорним чорнилом.

«Roku 1808 Dę. 2. Julij / odebrałem Kurzończe / [...ami] więcej z (Roku 1807 Dę/19 8bra odebrałem Kurzonię / [...]ikow tylko z Kąsystorza unickiego, aby swoich urzędników / X^a Surrogat i poza-słuchac wewszystkim i powa[z]ać należy[ac] / [s]wiadczenie doniego wszytscy i[...]niczym ich nie krzywdzić zadn[ey] / odebrałem ię. 29 janur' (!) 1808 R^{ku} / aby za duszę sp Mar[ii] na Gro[...] / tago przez niedzil cztery memęto [n...ć] / żadnych sakramętow w Kosciele bez / pozwolenia x^a nieadministrowac / Ię 20 Febr' odebrałem K[...] i-/wiadomo osmierci JWM Bis-/kupa stefana Lewinskiego» (там само; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«[maja] 4go 7bra [s.]go Xbra / 27, takže maja powinismy / ludność domowo jmcі [luta] / i gđziesie spowiadali po-/[...] i zaswiad[n]ia wszyst-/kich [Kurzo?iy] na Kaz-/dy [ty to] pokazac» (там само; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«[Paly...] / Wielmozny Marku Milanow... / Dobrodzieiu / jakiyty wielkey wr[...] X. Probozcz (!) Do[...] / Da[...] / 1808» (там само; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«матей самѣлюкъ / даль сто рублѣй / [Зарыбу] / [...] / Коваль Климко

[...] / [...] кто имянно [...]» (там само; чорним чорнилом; поч. XIX ст.; запис затертий).

«1807. [...] 9bra 1°. / Dałem panu szymonowi dla gas[p]orza cztery № 4 / drugim razem na czapkę gospodarz wziął na[...] / [ręcę] rubla iednego, trzecim razem [wzion] u syna / szymon u x^a jana rubla iednego. w święta będąc / [umie] wzion (!) rubli dwa [dla] derektora / przed wielkanoco wzion (!) rubla iednego nabuty / w corki moiey wzion (!) ztp 1 / **Грошовъ взялъ рѣбля досвоихъ рѣкъ / оддатъ деректору**» (там само; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.; запис закреслено).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з золотим тисненням, частково потертим, дві застіжки (петля нижньої застіжки поламана). Тиснення: на кришках орнаментальні рамки з наріжниками та середники, зі внутрішнього боку кришок – подвійні лінійки, на корінці – поперечні орнаментальні смужки, між якими квітки-«ромашки», на ремінцях застіжок – по дві поздовжні орнаментальні смужки. В середнику на верхній кришці зображено Розп'яття Господа з чотирма предстоячими; предстоячі надписані (зліва направо): Марія, Матір Божа, поряд із нею Марія [Магдалина], по інший бік Хреста – св. ап. Іоанн, біля нього Лонгин сотник, який тримає списа – знаряддя св. страстей. Сюжети середника на нижній кришці та наріжників на обох кришках не вдається роздивитися через сильну затертість і незначний рельєф тиснення. Форзаци з білого паперу, сучасного оправі, їх вільні аркуші втрачено. Обріз синій, крапчастий.

Розмір аркуша 295 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 210 x 55 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

Бібліографія примірника: Січинський № 83.

13.11. Кур.4412n (16540)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, у т. ч. шашелем, забруднені, з плямами воску, частина – з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером. С. 23–24, 37–38, 326–327 II рах. відокремлено від блоку книги.

Провенієнції

1) ?, рештки зідраної наліпки на корінці.

2) «С. Гавришовки» (с. [1]; XIX ст.).

Маргіналії

На с. 93 II рах. є сліди стертого запису.

«[...] сотворшаго небо и з[ем]лю» (верхній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

У книзі зберігається записочка за здоров'я ХІХ ст. коричневим чорнилом, написана на звороті шматочка листа – іншої записки, ХІХ ст., червоним чорнилом, після обрізування читаються окремі слова та їхні частини, в т. ч. «Гавришовки», «1872го», «Тульчинь».

«владико человекѡлюбче Господи, вначалѣ вся совер/шаяи словомъ; ти основалѣ землю на водахъ, / и украсилѣ. Еси ю Различними сѣмьми, на веселие. / и Пищу нашу. Дѣти єврейскіи въ вавилонѣ сѣ вѣтв[ми] / тебе сѣѣющія благословила Еси, ѡсанна тебѣ во[?] вшие; благослови и Плоди сия + въ Храмъ твои / Ѣѣи Прѣнѣсення, зѣ Различними сѣмьми, [сѣ] Честь и / Память, И. М. К. Подажь и Благодать Предлагающимъ я, / Ради великаго твоего Имене, яко Ѣ тебе милость / Получить здѣ, и Сподобятъся видѣти тя въ безконеч/ ния вѣки вѣковъ» (нижній форзац, зв. вільного арк.; коричневим чорнилом; сер. ХVІІІ ст.).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках, поперечні лінійки на корінці), шкіра на кришках потерта, подряпана, з ушкодженнями шашелем), на верхній кришці сліди від двох петель, на нижній – два ремінці від застібок. Форзаці з білого паперу, сучасного оправи; вільний арк. верхнього форзаца втрачено.

Розмір аркуша 295 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 315 x 200 x 60 мм.

13.12. Кир.4413n (16541)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, у т. ч. грибком, з деструкцією паперу, невеликими плямами воску, давньою аматорською реставрацією білим і блакитним папером. Втрати друку в результаті деструкції.

Провенієнції

1) «Ten Mszał Wlasnij iest / [...] Kudryckiego» (с. 1 ІІ рах.; коричневим чорнилом; ІІ пол. ХVІІІ ст.).

2) [Бібліотека Києво-Печерської лаври?], рештки характерної наліпки на корінці, від шифру лишилося «ХХ».

3) 69. / № 1072, наліпка на корінці з записами коричневим чорнилом.

4) Р. 1733. / Уневъ., запис червоним олівцем на верхньому форзаці, вільному арк.

Маргіналії

«Terpłota wiry ispoln (!) Ducha / swiataho amyn.» (с. 61 ІІ рах.; коричневим чорнилом; між рядками друкованого тексту; ІІ пол. ХVІІІ ст.).

У книзі зберігається записка на ганчір'яному папері беж верже і понтюзо, коричневим чорнилом, ІІ пол. ХVІІІ ст.:

«Чинѣ. 7. їрмосѣ. / Отроцы Еврейстїи въ пещи. попр/аше пламень дерзнове"но: нна / росу огнь преложиша вопїюще, / Благословенъ Еси Гѣди бжѣ во / вѣки: / Пѣснь 8. їрмосѣ: / Седмерицею пеще. Ха^адейскїй / мучитель Бгочестивымъ / неистов[оу] разже, силою, / же лѹче[?]єю. Спасены Сїя / видѣвъ. творцу низбавите/лю вопїяше: отроцы блг^оовн/те, Сщ^еенницы воспоите; / людїе превозносите все / вѣки. / Пѣснь 9. / Оужасеся о семъ нбо. и Земли / оудивишася концы, яко бгъ. / явися члвѣкомъ плотски / и чрево твоє бысть прост/раннѣйшее нбсѣ: тѣмъ тя // Бдцѹ, Аггловъ ичеловѣкъ Чино/начал/їя» (л. – зв.);

«Wielmożny (!) mościę Dobrodz[ie] / upraszam łasky pana Sugzi/kokiego Dobrodziecia mozię pa/ń nieswia otim otim ziemię / przyszłego Roku wypasli og/rod mi mię ateraż mię kwocożołe / Zabili wienc nimam skat / [...] ona tam Szkody nieżro/bila więc hodzię kwieczołow / iniy było ia nięmam Za[r]zo[...] / hlęba Kupiez pan [...]czynsk[...] / [...]yc był [J]ak osięmnascię inię / było tego oń [da-wal] polia / [...]od pana nim nią apan / jisze widięrarz owalnię / pracie.» (зв.).

Оправа відреставрована в XIX ст.: картон на основі паперу в темнофіолетовому ледерині, корінець із ряднини. Поверх реставраційної оправи (включно з корінцем) використано шкіру з автентичної оправи, з золотим тисненням: на верхній кришці середник у вигляді двох дрібних ромбічних елементів, нарізники з таких само елементів, на корінці поперечні смужки у вигляді ланцюжків, між якими по одній або дві таких само ромбічних прикрас, як на верхній кришці. Форзаци з машинного паперу, окантувальні, наклеєно смужки світлосірого коленкору. Обріз блакитний.

Розмір аркуша 305 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 315 x 195 x 55 мм.

Особливості друку: на с. 151 II рах. біля колонцифри є відбиток пробільного матеріалу.

Особливості примірника: зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

13.13. *Кир.4414n (16542)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Примірник повний. Арк. з плямами воску, слідами замокань, титул сильно забруднений, деякі з арк. ушкоджені, без втрат друку.

Провенієнції

1) «Села **Голонцины**» (с. [1] I рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

2) Бібліотека Софійського собору, Соф. 177⁽²⁾ (на титулі; простим олівцем).

3) № 40 (на титулі, простим олівцем).

4) № 8 (с. [3] I рах.; коричневим чорнилом).

Рештки двох зідраних наліпок на корінці.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках, потрійні поперечні лінійки на корінці), шкіра потерта, потріскана, неістотно ушкоджена шашелем, з плямами сургучу. Форзаци з грубого паперу, вільні арк. втрачено.

Розмір аркуша 305 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 200 x 55 мм.

Особливості друку: Для друку примірника використано папір різної фактури: «звичайний» і більш грубий.

Особливості примірника: варіант зі службами св. Антонію Падуанському та св. Казимиру (див. в описі видання).

13.14. *Кир.4415n (16543)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з плямами від воску та слідами замокань, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером з доповненнями втраченого тексту коричневим чорнилом півуставом. С. 9–10, 314–317, 442–445 II рах. відокремлені від блоку книги. Багато арк. знизу необрізані – мають нерівні краї.

Провенієнції

1) рештки зідраної наліпки на корінці.

Маргіналії

На с. 73 і 261 II рах. – нерозб. записи (вуглем?).

«таковымъже образомъ Ѹтреню начинать чрезъ / всю Сѣдмицу Свѣтлую, какъ и первого дня. / Іерей Благословенъ Богъ нашъ; и христосъ / Воскресе: [Г.] и Стихи, и ктенія (!) Великая / и Канонъ» (с. 313 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«носвящается пре^а / всенощною въ сѣботѣ въвечер[ъ] / великую [...] / по канонѣ / рано въ [...]» (с. 326 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Артосъ до проводной нѣдѣ (!) съплащаницею / [...] Церкви / а въсѣботѣ [вечера] на престолъ / плащ[...]» (с. 327 II рах., між рядками тексту та виливних прикрас; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«ився братія съ [...]» (с. 329 II рах., між рядками тексту та виливних прикрас; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Між с. 443 і 444 II рах. вклеєно арк. блакитного паперу в 4° з текстом коричневим чорнилом півуставом (між 1795 і 1799 рр. – встановлено за біографічними датами згаданих осіб):

«Многолѣтствѣ (!) / Блговѣрномъ Панѣ нашемъ ѿнѣфрию: и Блговѣрно” Панѣ наше” / магдалинѣ мирѣ тишина Бжїѧ Блгодать зѣдравїе многїе лѣта: / Блгочестивѣ”шой Самодержавнѣѡшо” Великой Госѣдаринѣ нашо” їмѣператрїѡ / Єкатериѣ Алеѣїевнѣ Всеѧ Россїи мирное сѣкипѣтро” православнаго Хрїѣтїансѣ/каго Рода правленїе ѡдоленїе насѣпостаты. мирѣ тишина Бжїѧ Блгодать про/изѣвилїе зѣдравїе многїе лѣта: / Блговѣрномъ Госѣдарѣ цесаревичѣ и великомъ князю павлѣ петровичѣ / вѣсеРосїйскаго Прѣѣтола наслѣдникѣ: и сѣпрѣїтї его Блговѣрной Госѣдаринѣ и вѣ-/ликой Княгїнѣ Марїи Ѣвѣдоровнѣ: тишина зѣдравїе многїе лѣта: / Блговѣрнимъ Госѣдарамъ и Велики” Князѣмъ: Алеѣѣа”дрѣ Павловичѣ, и Консѣ/тантинѣ Павловичѣ. Возрастѣ зѣдравїе и вѡвсѧкихъ добродѣтелехъ попе-/ченїе: ї Многїе лѣта: / Блговѣрнимъ Госѣдаринѣамъ и Велики” К”няжнѣамъ Алеѣѣа”дрѣ паѣловнѣ / Єленѣ: Паѣ: Марїи: паѣ: Єкатериѣ: паѣ: и олѣгѣ: павловичѣ возрастѣ / зѣдравїе ї Многїе Лѣта: / Євѣтлѣѡшомъ Єїѡ”нодѣ (!), Госѣдарѣства Всеросї”йскаго, и Єго Воинѣствѣ / ОѢспѣхъ вѣ Бранѣхъ наѣпротивнимы. Повѣда. Храбростѣ. вѡвѣкы: / изѣдравїе Бѣди. Бѣды (!). // Євѣтлѣѡшомъ вѣселе”скомъ Архі Єреѡ Пѣѡ ³⁵ Папѣ Римѣскомъ. и / прѣвѣсѣще”но”мѣтropolїтѣ Ѣвѣдосїѡ ³⁶, исполла Єти Деспѡта: ».

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (поперечні лінійки на корінці), шкіра подряпана, з невеликими ушкодженнями шашелем, на верхній кришці пропалена у двох місцях, матеріал кришок розсохся. Форзаци сучасні оправи, з низькоякісного паперу, приклеєну частину нижнього форзаца втрачено.

Розмір аркуша 310 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 200 x 45 мм.

13.15. Кур.4416n (16544)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, у т. ч. шашелем, забруднені, з плямами воску та невеликими слідами замокань, невеликою давньою аматорською реставрацією білим ганчір’яним і машинним папером; втрати друку незначні.

Провенієнції

1) «Єѣ” Єлѣжебникѣ наданни” вселѣ Чанкахъ / Єїѡмѣнѣ Баранѡвс [...] / [п. ...]» (с. 473 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Маргіналії

³⁵ Папа Пій VI.

³⁶ Єпископ Теодосїй Ростоцький.

На с. 24 II рах. у тексті Символу Віри підкреслено простим олівцем католицький додаток про походження Св. Духа.

«Приведутся Царю [...] / Приведутся тѣбѣ» (с. 249 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; запис ушкоджено під час повторного обрізання книжки).

«Прѣсвятая Богородице Спаси Насъ» (с. 350 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«[Василій ...]» (там само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; затерто).

Оправа XIX ст.: цупкий картон, коричнева тканина, корінець шкіряний з золотим тисненням: орнаментальні смужки, арабески, діагонально розташований словесник: «СЛУЖЕБНИКЪ». Форзаци з тонкого паперу, з зовнішнього боку жовтого в коричневі плями, фальці з рожевої тканини. Кришки ушкоджені шашелем, матеріал покриття порваний, має дірки.

Розмір аркуша 300 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 295 x 200 x 45 мм.

Друк на с. 362 і 365 II рах. брудний. Для друку прим. використано папір різної фактури.

13.16. Кир.4417n (16545)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. забруднені, ушкоджені грибок і шашелем, з деструкцією паперу та слідами замокань, деякі – з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером з доповненнями втраченого тексту коричневим чорнилом, півуставом. С. 464–465 II рах. відокремлено від блоку книги.

Провенієнції

1) «воимя // отца // и Сына // [...] Д[Ѹ]ха // аминь // амѣнь // Сія // Книга // Крек[...] // Служе[бникъ] // Купили // еи // братіе // [дадерка] // за Своє // спасеніє // Roku // 1743 // мая [...] // ивъ//рчили // въ церкву // в[ы]чными (!) // Часы» (с. 39–85 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис місцями ушкоджений через деструкцію паперу).

2) [Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету?], 3^я екз (титул; чорним чорнилом), рештки зідраної наліпки на корінці.

Маргіналії

На титулі вгорі – сліди запису XVIII ст. коричневим чорнилом латинкою.

«[S. Jerzy / Arch. Michał / ...]» (с. [4] I рах., дописано до місяцеслова; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Jadwigi y [...] / Łukasza Ewangelisty / vigilia z Postem / Szymona y Judy /

vigilia z Postem / [...] / dzien zaduszny» (с. [5] I рах., дописано до місяцеслова; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. [6] I рах. кілька записів, дописано до місяцеслова; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; початки слів ушкоджено.

«Nowe Lato / Trzech kr[yli]» (с. [7] I рах., дописано до місяцеслова; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«[Семена] / Тимоф[ѣа] / Любов[и] / Марѣ[и]» (с. 5 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Тимоф[єи] / [З]ахаріи / [...] / [Ва]сили / [ѣѡ]дорѣ / [ѣѡ]дотіи / [танѣ] / [ѣѡ]дорѣ / [ст]єфанѣ / [...] вѣ / [сє]ргіи / [лю]бовіи / [ма]рфѣ / [єв]докіи / [...] / [...] / [...]» (с. 16 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Даніи[лѣ] / Стефа[нѣ] / Роман[ѣ] / Симѡн[ѣ] / Іоанѣ / Никит[ѣ] / Михаїлѣ / Прокопії» (с. 17 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Павлѣ / Стефан[ѣ] / Іоанѣ / Андрѣ / Маѣимѣ / Петрѣ / Лєѡтїи / Григорі[и] / Григор[іи] / Евѣтаф[іи] / Іоанѣ / [...] / [...]» (там само інший пом'яник; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Слово до [...]» (с. 210 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

На с. 435 II рах. – сліди ушкодженого згаслого запису коричневим чорнилом латинкою.

«[Сня Книга]» (с. 443 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Swieta Mariia modlsie zanamy» (с. 472 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Теп[...] / Тотѣ Служєвникѣ» (верхній форзац, вільний арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис ушкоджено грибок, деструкцією паперу та внаслідок втрати частини паперу).

«О Благочєстивѣйшой / Великой Государинѣ / [...]» (там само, вільний арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис ушкоджено грибок, деструкцією паперу та внаслідок втрати частини паперу).

«О Благочєстивѣйшой Самодержавнѣйшой / [...] государинѣ нашей] императрицы / [...] всея россії / [...] благовѣрной государинѣ / [...]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис ушкоджено грибок, деструкцією паперу та слідами запису про дезобробку в 2007 р.).

«Млѣтивѣ Бѣди намѣ грѣшнымѣ / Бжє [...]» (там само, вільний арк.; коричневим чорнилом; півустав сер. XVIII ст.; запис ушкоджено грибок, деструкцією паперу та внаслідок втрати частини паперу).

Оправа: картон на основі паперу рукописних та друкованих латинкою

арк. у коричневій шкірі (шкіра потріскана, ушкоджена шашелем, частково обірвана). Форзаци з паперу низької якості, сучасного оправі, частини їх втрачено.

Розмір аркуша 305 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 305 x 190 x 50 мм.

Бібліографія примірника: Сіцинський № 83, прим. 3.

13.17. Кир.4418n (16546)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з плямами воску, слідами замокань, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним і машинним папером з доповненнями втраченого тексту коричневим чорнилом півуставом і скорописом. С. 330–333 II рах. відокремлені від блоку книги.

Провенієнції

1) «**Сей Слѣжебник (!) / Феодора Шоти / Презвитера Ъ Богоавлєнню / вели[?]ницкого / Ѡмѣненъ Раби Б. / и миѣила / мельника хом[...]** // Апо 1746 / врокѣ [ж]аѣмз дохрамѣ Ъ Богоавлєннѣ Заѡпѣщенѣ Грѣхѡвъ» (с. 10 II рах. між рядками друкованого тексту – с. 11 II рах. по верхньому полю; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) Волинське єпархіальне давньосховище, II, 7 / 2. екз. (верхній форзац, на вільному арк., синім олівцем).

3) наліпка на корінці, текст затерто.

Маргіналії

«С. Левковичи Овр. у.» (верхній форзац, на вільному арк.; червоним олівцем; зроблено у Волинському єпархіальному давньосховищі).

«Книга» (верхній форзац; простим олівцем; XIX ст.).

«Государѣ Императорѣ» (с. 5 II рах.; простим олівцем; XIX ст.; закреслено в друкованому тексті «**Короли**»).

«**Р**» (с. 18 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Государя Императора» (с. 21 II рах.; простим олівцем; XIX ст.; закреслено в друкованому тексті «**Короля**»; там само на зовнішньому полі нерозб. запис коричневим чорнилом).

«[czcho]» (с. 26 II рах. на зовнішньому полі; закінчення запису латинкою коричневим чорнилом).

«Ruki razprost[...]

«Татьяны» (с. 60 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

На с. 146 II рах. простим олівцем домальовано заставку (намальовано церковну баню з хрестом).

На с. 260 II рах. – запис пом'яника сер. XVIII ст.; чорним чорнилом; ушкоджений унаслідок повторного обрізання книги (« [...]єѡдора / [...]вренъ / [...]ана / [...]нила»).

У книзі є записка XIX ст. на клаптику машинного паперу, простим олівцем: «Оздра. / Івана Якова / Глкери (!) Андрея 2 / Варвари Евфросинии / Васілія Ксеніи / Петра ~~Ф~~еодора / [Иліи] // За оупокой / Севастьяна [Дарины] / Андрея Филипа / Екатерыны Григорія / Александра Маріи / [...]».

Оправа: картон на основі ряднини, рештки коричневої шкіри (корінець та смужки шкіри по контуру кришок – решту шкіри з кришок зрізано) з тисненням (поперечні лінійки на корінці), на кришках поверх залишків шкіри наклеєно синій папір. Кришки потерті, ушкоджені шашелем. Форзаци з білого машинного паперу.

Розмір аркуша 290 x 180 мм.

Розмір книжки в оправі 300 x 185 x 55 мм.

13.18. Кир.4419n (16547)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–42, Арк. [1], С. 43–265, [1], 266–473 = 244 арк. Арк. ушкоджені, у т. ч. шашелем, забруднені, з плямами воску, слідами замокань, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером; подекуди з доповненнями втраченого тексту та художнього оформлення коричневим чорнилом.

Провенієнції

1) «[...] хр]амъ ~~С~~того Ивана богослова ~~Ч~~еховъ» (с. 473 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Сій Служебникъ / Принадлежить Дохраму / Святого Іоана богослова / въ селѣ Чехахъ 1830 Года / Мѣсяця Маия 16 Числа» (верхній форзац, на вільному арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Сій Служебникъ Принадлежить / Дохраму Святого Іоанна / Богослова въ селѣ Чехахъ / 1733 (!) Року или Года» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

2) 243 (верхній форзац; зеленим олівцем).

3) [...]281 (обірвана наліпка на корінці; коричневим чорнилом).

Маргіналії

На верхньому форзаці записані арабські цифри від 1 до 60 коричневим чорнилом у чотири рядки.

«[Катличиская] Книга» (верхній форзац, на вільному арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Тѣло христово приймте иточника (!) безме/рнаго (!) вкусите Алилуя Алилуя Алилуя» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Литургія Преждеосвященія (!)» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Служебникъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Служебникъ содержащъ Въ себѣ почину / Святія Восточнія церкви Литургіи / Їже Восвятихъ (!) Отець нашихъ / Иоанна Златоустаго Василия / Великого и Григорія Двоєслова / Папи римскаго совѣтми Службами / Недѣльными и празничными / Въуниевѣ / Второе типомъ издадеса» (верхній форзац, на зв. вільного арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«в' Ѹневѣ» (с. [1] I рах., серед вихідних даних; коричневим чорнилом).

«Вовремя оно воєдину отъ субботъ Марія / Магдалини прійде Заутра Ещѣ» (с. 429 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з тисненням (сліди лінійної рамки на кришках), корінець з окремого шматка шкіри. Шкіра на кришках потерта, місцями ушкоджена, більшість корінця втрачено, нижня кришка відокремлена від блоку книги. На обох кришках залишки кріплень двох пар застібок. Форзаци з блакитного паперу.

Розмір аркуша 300 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 195 x 55 мм.

Особливості примірника: зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 42 і 43 II рах.

13.19. Кур.4420n (16548)

Стан примірника. Формула: С. [3]–[12], 1–265, [1], 266–467, 472–473 = 240 арк. Арк. забруднені, ушкоджені, в т. ч. шашелем і грибок, з невеликими слідами замокань, плямами воску, з давньою реставрацією білим і блакитним ганчір'яним та білим машинним папером; втрати друку невеликі. С. [1]–[2], 468–471 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, В XXXIV 1/25. (наліпка на корінці; верхній форзац; обидва записи коричневим чорнилом), синя овальна печатка на с. [3] I рах., [1] II рах.

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, Муз. С. 544 (наліпка на корінці; верхній форзац; обидва записи коричневим чорнилом; с. [3] I рах., 1, 29, 119, 145 II рах. – чорним чорнилом).

Маргіналії

«Тимофей» (с. 455 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Служебникъ Служебникъ» (с. 456 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

Оправа: дошки в коричневій шкірі з тисненням, корінець з окремого шматка шкіри, світлішого кольору. Шкіра місцями обірвана, ушкоджена шашелем. На нижній кришці дві латки, зроблені перед нанесенням тиснення. Тиснення на верхній кришці – орнаментальна рамка, всередині

якої середник з зображенням Розп'яття з п'ятьма предстоячими та орнаментальні наріжники, на нижній кришці – орнаментальна рамка, заповнена орнаментальними смужками в стилі оправ Друкарні Києво-Печерської лаври; зі внутрішніх боків кришок – подвійні лінійні рамки. Через сильну потертість і незначний рельєф сюжети зображень проглядаються дуже погано. На обох кришках залишки кріплень двох пар застібок. Форзаци з білого машинного паперу, вільний арк. верхнього форзаца втрачено.

Розмір аркуша 305 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 200 x 55 мм.

13.20. Кир.4421n (16549)

Стан примірника. Формула: С. [3]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 242 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з плямами воску та слідами замокань, з давньою реставрацією білим ганчір'яним папером, кінцеві – з ушкодженнями грибком. С. [1]–[2] І рах. втрачено.

Провенієнції

1) «Ун[ѣ]вскій Служебникъ 1740 г. / отъ Свящ. Н. Гр. Успенскаго.» (верхній форзац; простим олівцем; кін. XIX – поч. XX ст.; зроблено в КДА).

2) «**вославъ // [...] // [...] // [...] // [...] // покрови // [...] // [...] // ени мѣлъ // ѿдалити // альбо ѹкрасти**» (с. 9–29 II рах. і далі, на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; частини запису заклеєно давньою реставрацією).

3) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХІV2/39⁶. (верхній форзац, наліпка на корінці; чорнилом).

4) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.С.330. (верхній форзац, с. [3] I рах., синім олівцем; та само наліпка, чорнилом).

Маргіналії

«Служебник / Унев / 1740» (верхній форзац; I пол. XX ст.; фіолетовим чорнилом).

«**да // во//зра//дѣ//тся // дѣ//ша // тво//я // во//спо//дѣ**» (с. 296–307 II рах., на кожній с., впоперек зовнішнього поля; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«3» (с. 471 II рах., посередині верхнього поля; простим олівцем).

«2» (с. 472 II рах., посередині верхнього поля; простим олівцем).

«1» (с. 473 II рах., посередині верхнього поля; простим олівцем).

«1886–1639=247» (нижній форзац; рахунок у стовпчик; коричневим чорнилом).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках, потрійні поперечні лінійки на корінці), шкіра потерта, місцями надірвана. Форзаці з білого паперу, сучасні оправі; вільні арк. втрачено.

Розмір аркуша 300 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 195 x 70 мм.

На с. 340 II рах. не відбилася нижня частина орнаментальної рамки.

Для друку примірника використано папір різної фактури.

13.21. Кир.4422n (16550)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[2], 9–265, [1], 266–321, 326–473 = 227 арк. Арк. ушкоджені, з давньою реставрацією блакитним ганчір'яним і білим машинним папером. Деякі арк. мають сліди замокань, невеликі плями від воску. С. [3]–[12] I рах., 1–8, 322–325 II рах. втрачено. На с. 9, 39, 181 II рах. вирізано заставки.

Провенієнції

1) «Сія Книга / Принадлежит / Библиотеки Златоверхаго / Михайловскаго / Монастыря / 1863го Года / Р. П. К. Петренко (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XIX ст.); № 1 / [nu]1» (квадратна наліпка на корінці з перфорацією і блакитною рамкою, заповнена коричневим чорнилом); № 1 (запис синім олівцем на верхньому форзаці), по чотири круглі фіолетові печатки «КІЕВО-ЗЛАТОВЕРХО-МИХАЙЛОВСКАГО МОНАСТЫРЯ / 189... г. / БЕБЛПОТЕКА (!) / № ...» на обох форзацах і с. 77 II рах., незаповнені.

Маргіналії

«Так» (с. 9 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«**РҮЧКИ**» (с. 19 II рах., між зображеннями рук; коричневим чорнилом; півустав XVIII ст.).

На с. 24 II рах. витерто до дірки в папері «и ѿна» в тексті Символу Віри.

На полях трапляються залишки записів коричневим чорнилом, обрізнаих під час давньої реставрації книги.

Оправа: картон на основі паперу, мармуровий папір (темнозелений з коричневим), корінець і наріжники шкіряні (шкіра потріскана, облуплена), на корінці золоте тиснення (поперечні смуги, між якими невеликі орнаментальні мотиви). Форзаці з білого машинного паперу. Обріз жовтий.

Розмір аркуша 275 x 180 мм.

Розмір книжки в оправі 285 x 190 x 45 мм.

Особливості примірника: для друку зшитків **Ѕ, Ψ, ⚡, ББ, ВВ, ГГ, П, ИИ, ЛЛ, НН, ОО, ПП, РР** та **СС** використано папір грубшої фактури, ніж у решті зшитків.

13.22. Кир.4423n (16551)

Стан примірника. Формула: С. 11–265, [1], 266–445 = 218 арк. Арк. ушкоджені, у т. ч. шашелем, забруднені, з плямами воску, слідами замокань, деякі – з давньою реставрацією доброї якості, блакитним папером, інколи з доповненням втрат тексту коричневим чорнилом півуставом. С. [1]–[12] I рах., 1–10, 446–473 II рах. та вклеєну гравюру втрачено. На початку книги приплетено три арк. блакитного паперу з текстом проскомідії, коричневим чорнилом, півуставом, у подвійних лінійних рамках; у тексті є молитва за папу римського та короля.

Провенієнції

1) 119 / № 15 от. 3 Гл. 1 (перший доданий попереду рукописний арк. верхній форзац; коричневим чорнилом; поряд дописано чорним чорнилом «1878»).

2) наліпка зі стертим текстом на корінці.

Маргіналії

На с. 24 II рах. витерто «и Бѣа» в тексті Символу Віри.

«Иисѣ Затѣа Боляща Болѣй дондеже себе вомиѣ / вообразиши» (с. 61 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Wozdwy[...]/ie kresta / amę» (с. 89 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Рече Госпо[^а] Свои^а Ученико^а внемлите [...]» (с. 115 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Lukian Lewicky [Sym] X Kuraky [Krawiec]» (с. 125 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; згасаючий).

«1784 Ро[ка] [Помер^а] Наша Сестра [в... Априла ...] / вградѣ Черкаса^х Прото нереемъ Данило^а борзаковски^а» (с. 139 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Преставися Матѣшка Наша Улияна врокѣ 1785 февраля 26 Дня намасной неделѣ + / всредѣ Погребена вчетвертокъ прото Іереемъ Данило^а Борзаковскимъ Соворно / + Записалъ Иванъ Левицкий Синъ Еи» (с. 278 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Господи Боже Нашъ Сѣдѣй Нахерѣвимѣхъ Доставивши Силѣ [тѣ]ю Пославий Единоро[^а]наго Своего» (с. 295 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; переписано за друкованим текстом).

«Благословенъ Грядий Судиты Го Ъцемъ исвятымъ Дѣхо[^а]» (с. 297 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; переписано за друкованим текстом).

«[...] / Pochwały [u]jersałymе Hospoda chwały Boha Swoiego Syone» (там

само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; початок запису ушкоджено під час повторного обрізування книги).

«Щѣнникъ Евстафій Каряка» (с. 318 і 424 II рах.; однакові записи коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Въ Последнын День великїи Праздника Стояше Исусъ изваше глагола (!): Аще Кто жаждеть / Дапрїидеть Комнѣ пить» (с. 365 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; переписано за друкованим текстом).

«Wsa[...] [...] Wozsy[?]waiuszcza Aku [...]» (с. 385 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис ушкоджено під час повторного обрізування книги).

На с. 387 і 419 II рах. залишки обрізаних записів коричневим чорнилом.

«и» (с. 278 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з золотим тисненням (орнаментальні рамки на кришках, подвійні поперечні смужки з таким само орнаментом на корінці), шкіра потерта, в кількох місцях надірвана. Форзаци: нижній автентичний – з білого паперу, сучасного оправі, верхній – з блакитного паперу, такого, як доданий рукопис; вільні арк. втрачено.

Розмір аркуша 290 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 295 x 190 x 45 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від клейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

13.23. Кир.4424n (16552)

Стан примірника. Формула: С. [3]–[10], 3–6, 9–265, [1], 266–443, 448–473 = 237 арк. Арк. ушкоджені, в т. ч. шашелем, забруднені, з плямами воску, слідами замокань і невеликою давньою аматорською реставрацією блакитним папером, після чого ще білим машинним папером. С. [1]–[2], [11]–[12] I рах., 1–2, 7–8, 444–447 II рах. та вклеєну гравюру втрачено. На місце втрачених арк. вклеєно по одному (між с. 434 та 448 II рах. – два) арк. білого машинного паперу.

Провенієнції

1) «Сия Книга отца Павла шараевского» (с. 176 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

2) «Сия книга принадлежит лукѣ ивановичу / Господину Ба[зд]иновскому» (с. 208 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

3) «к/i/e/v/o/b/ра/т/c/ка/г/o // Б/o/г/o/я/v/л/e/н/c/к/a/г/o // М/o/н/a/c/т/ы/p/я» (с. 209–233, 236–247 II рах., по одній літері на кожній с.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

4) П / 43 (наліпка на корінці; коричневим чорнилом), 2/43 (по два записи на верхньому форзаці (приклеєному та вільному арк.) та с. [3] І рах.; простим олівцем).

Маргіналії

С. [10] І рах., 153, 320, 471 ІІ рах. мають нерозб. проби пера; коричневим чорнилом; кін. ХVІІІ – поч. ХІХ ст.

«Любезн[о...]

» (с. 3 І рах., між колонками; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Душа Елисавета/ Мила роза цвѣточокъ / Дорогои / Сокровище» (там само, по правому полю; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

На с. 4 ІІ рах. закреслено простим олівцем згадку св. Йосафата (Кунцевича), на с. 5 ІІ рах. так само простим олівцем – папи римського.

«Петербургъ (!)» (с. 41 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«1856 года» (с. 81 ІІ рах., між колонками; простим олівцем).

«Пятюпять вонмимъ» (с. 106 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Служебникъ Это Нужень очень» (с. 110 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Духовнаго» (с. 111 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«[...] / таращанскаго уезднаго / [тихаго ...]» (там само; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.; згасаючий; початок запису обрізано).

На с. 130 ІІ рах. спроба скопіювати ініціал **В** коричневим чорнилом.

«Городъ Киевъ» (с. 160 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«[...] / Господину Діонисію Яковлевичу» (с. 166 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.; початок запису обрізано).

«[фивѣраль]» (с. 168 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Мѣсяцъ Февраль» (с. 170 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«бе[...]аго Слу[же]ніе» (с. 180 ІІ рах.; простим олівцем; ХІХ ст.).

«18[?]ого года» (с. 192 ІІ рах.; простим олівцем; ХІХ ст.).

«Квелбуду» (194 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Когда друг твой» (там само; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Мѣсяцъ Іуний» (с. 196 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Мѣсяцъ Іулий» (с. 200 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Рече Господь Господеви Моему Седяй (!) Одесную» (с. 234 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«тараща» (с. 237 ІІ рах.; чорним чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Служба Общай (!)» (с. 248 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Рече Господь» (с. 259 ІІ рах.; коричневим чорнилом; поч. ХІХ ст.).

«Елисавета Ивановна [...]» (с. 278 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«[...] Садовскаго пономаръ» (дописано іншим почерком –) «дуракъ» (с. 282 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Къ Симъ отмѣткам руку / приложивъ Лука Б[а]рдащевскій» (с. 286 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«таращанскаго уезда Сила / [малои лу...] / Луки Б[а]рда[...]» (там само; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«прошу покорно гулять / довольно господи при[и]дѣ[ти]» (с. 288 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Четвертокъ виликий» (с. 305 II рах. коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«пятокъ великий Субота Свѣтлая» (с. 337 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Неделя самарянинѣ» (с. 351 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

Оправа XIX ст.: картон на основі паперу в коричневій шкірі з золотим тисненням (на кришках – середники у вигляді хреста, лінійно-орнаментальні рамки, на корінці поперечні лінійки та стилізовані меандри, словесник: «СЛУЖЕБНИКЪ»), шкіра на згинах потерта. Форзаци з машинного паперу. Обріз синій, крапчастий.

Розмір аркуша 285 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 295 x 200 x 45 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими». Для друку деяких зшитків використано цупкіший папір, ніж в усій книзі. На с. 453 II рах. «мокрій» відбиток сусідньої с.

13.24. Кир.4425n (16553)

Стан примірника. Формула: С. [5]–[12], 3–10, 17–265, [1], 266–473 = 237 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зі слідами замокань, плямами воску, частина – з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером (на с. 18 II рах. втрачений текст доповнено на папері для реставрації коричневим чорнилом півуставом). С. [5] I рах. – 10 II рах., 312–313, 318–319 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[4] I рах., 1–2, 11–16 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету (наліпка на корінці з заходом на кришки; має запис коричневим чорнилом «Служебникъ / Унев. / 1740 г. / 16^й экз.»).

Маргіналії

«**Їчє наш[ъ]**» (с. 31 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«**[воспоя нсвоі^м Его ... прня]**» (с. 326 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«**шпт[ц]каго (!)**» (с. 473 II рах.; коричневим чорнилом; півустав).

«**NB Sk[ry]ckie Za Brasławum**» (нижній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Затира (!)**» (там само; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій в розводи шкірі з золотим тисненням (збереглося погано; на верхній кришці подвійна лінійна рамка та середник із зображенням Розп'яття Господа, на нижній – широка рамка з двох контурів потрійних лінійок, поєднаних горизонтальними та діагональними лініями), шкіра потерта, облуплена. Форзаци з білого паперу, сучасного оправі, їх вільні аркуші втрачено. Обріз у червоні й сині смуги.

Розмір аркуша 295 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 305 x 195 x 50 мм.

На с. 450, 453, 460, 462 II рах. «мокрі» відбитки сусідніх с.

Бібліографія примірника: Січинський № 83, прим. 16.

13.25. Кир.4426n (16554)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 3–214, 217–265, [1], 266–473 = 241 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зі слідами замокань, частина – з давньою реставрацією білим ганчір'яним і машинним папером, невеликі ушкодження шашелем. С. 1–2, більшу частину с. 215–216 II рах. та вклеєну гравюру втрачено.

Провенієнції

1) Волинське єпархіальне давньосховище, II, 7 / 3й екз. (верхній форзац, на вільному арк., синім олівцем) II, 7 / 3 екз., на титулі – червоним олівцем).

2) SI 2105 / Унев (верхній форзац, простим олівцем; зроблено в НБУВ).

Маргіналії

«Села [...]» (с. [1] I рах.; коричневим чорнилом; продовження запису втрачене – обірвана с.).

«Jożef[...] / Kuliko[...] / Walerz[...] / Uszak[...] / wski [...]» (с. 5 II рах. ; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Kaz[...]» (там само тією ж рукою; нерозб.).

На с. 24 II рах. витерто до дірки в папері «**и Бѣа**» в тексті Символу Віри.

«**Тарасиѡ / Анни / Агафи[и] / Павла / Зофи[и]**» (с. 29 II рах. ; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

На с. 368 і 370 II рах. – нерозб. підписи (вензелі) на берегах, коричневим чорнилом.

Оправа: дошки в коричневій шкірі, на корінці тиснення (поперечні смуги

у вигляді ланцюжків), шкіра потерта, подряпана, корінець розірваний по довжині, кришки відокремлені від оправы, верхня кришка має залізну петлю від верхньої застіжки. Форзаци з білого паперу, сучасного оправі. Обріз блакитний.

Розмір аркуша 295 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 195 x 65 мм.

Особливості друку: на с. 151 II рах. біля колонцифри є відбиток пробільного матеріалу. На багатьох с. (найкраще видно на с. 154 II рах.) – «мокрі» відбитки сусідніх с.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

Бібліографія примірника: Перетц № 7? / Требін ВЕД № 7.

13.26. Кир.4427n (16555)

Стан примірника. Формула: С. [3]–[12], 1–265, [1], 266–325, 330–473 = 243 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зім'яті, зі слідами замокань і плямами воску; деякі – з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером (у деяких випадках втрачений текст відновлено на папері для реставрації коричневим чорнилом півуставом). Кришки ушкоджені, шкіра потерта і подряпана, частини її втрачено. С. [3]–[6] I рах., 17–18, 21–22 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[2] I рах., 326–329 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Сія // Книга // прина//длежитъ // Села // Стройн[ецъ] // Свя[то]//михайловской // церкви**» (с. [3]–[5] I рах. на кожній с., [7] I рах. – 5 II рах. – на «правих» с.; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«**Сія книга // Села // Стройницъ // Свято//Михайловской // церкви // Стараніємъ прихожанъ**» (с. 101–113 II рах., на «правих» с.; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Сія книга села Строиниць» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

2) [Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету] (рештки наліпки на корінці з заходом на кришки; атрибутовано за каталогом Є. Сіцинського).

Маргіналії

«**Афанасій Пани[...]**» (с. 9 II рах., на папері для давньої реставрації; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«Захарій» (с. 35 II рах., повторено двічі; простим олівцем; XIX ст.).

«Его преподобію отцу иулѣяну / Яворивскому [...] / [...] / Оть вашей Одайте мнѣ мой / [...]» (нижній форзац, вільний арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«покоръныи [...]» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Ваше благородіє» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
 «господыну генералу» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
 «Любезному моему другу» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
 «високблагородному Гди^н генералу» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«ксему решенію / руку приложивъ / Афанасій Авксентієвъ Пин[...]» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«милостивому / господину» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«милостивой / Государъ / ивась Кѣмиков[...]» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать пюра и чернила» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«Спробовать / пюра и чернила и рѣки Сво[...]» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.; там само кілька ін., нерозб. проб пера та читацьких малюнків).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі. Обріз синій.

Розмір аркуша 300 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 300 x 190 x 50 мм.

Особливості примірника. Наприкінці книги приплетено два невеликого обсягу рукописи II пол. XVIII ст.: 8 нн арк. коричневим чорнилом, півуставом, у 2 колонки, з використанням в'язі та ініціалів і подвійних посторінкових рамок (містить «Чин благословити вино», «Освячення кадила», «Молитва, що говориться над кутею і над всяким приношенням», суботні євангельські читання) та 4 нн арк. коричневим і червоним чорнилом скорописом, з використанням поздовжніх лінійок для відокремлення берегів (містить «Возслідування молитовне над домом або місцем зачарованим...», «Возслідування молитовне під час згубного мору худоби...», «Чин благословення і освячення ікони Христової, однієї або багатьох, і празників Господніх»).

Бібліографія примірника: Сіцинський № 83, прим. 6.

13.27. Кир.4428n (16556)

Стан примірника. Формула: С. [7]–[12], 3–8, 13–16, 9–10, 19–48, [3]–[4], 49–265, [1], 266–469 = 236 арк. Арк. ушкоджені, у т. ч. шашелем, забруднені, зі слідами замокань, плямами воску, з давньою реставрацією тонким пожовклим машинним папером. Послідовність наявних арк. 8–19 II рах. переплутано під час переплетення. С. [1]–[2], [5]–[6] I рах., 1–2, 11–12, 17–18, 470–473 II рах. втрачено.

Провенієнції

- 1) № 42, обведений в коло, – запис чорним чорнилом на с. [3] I рах.
- 2) запис на верхньому форзаці «Книгозбірня / Шероцького» (тобто, К. Широцького; простим олівцем).

Маргіналії

«рублей монѣ [...]» (с. [7] I рах.; коричневим чорнилом; кін. XVIII–XIX ст.).

«іоасафа» (с. 4 II рах., на папері для реставрації відновлено ім'я згаданого гр.-кат. св.; червоним олівцем; кін. XIX – поч. XX ст.).

«панъ» (с. 5 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«ка/панъ» (с. 16, 29, 253 II рах., ідентичні записи; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Длѣжен / анаѳасіа / нѡа» (с. 10 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Тема Dokomētem» (с. 83 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. 95 і 456 II рах. вдовж правого поля є залишки стертого запису коричневим чорнилом (проглядаються початкові слова «**Гня книга Бела воз[...]**»).

«**Гню кнг҃у (!)**» (с. 161 II рах., між рядками тексту; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. 300 II рах. у другій кол. є виправлення XIX ст. простим олівцем у друкованому тексті («сребролюбїа» на «сребролюбїемъ», у більшості нерозб.).

На с. 312 II рах. у другій кол. так само виправлено «дѣла» на «ради», «положивый сѧ въ Гробѣ плотїю» на «сшедшаго съ Невѣсъ».

На с. 448 II рах. так само випралено «**ѸТРЕНЫ**» на «**ѸТРЕНИ**».

«Оглавление вещей пренадле[...]» (с. 469 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

Підкреслення червоним олівцем у друкованому тексті: на с. 5 і 21 II рах. – згадку про Папу римського, на с. 253, 254, 257, 259, 260, 261 II рах. – назви служб, на с. 308 II рах. – деякі речення в тексті про особливості богослужіння у Страсну П'ятницю.

В ініціалах **Д** на с. 24 II рах., **Е** на с. 27 II рах., **Ч** на с. 82 II рах., **Р** на с. 83 II рах. розфарбовано саму літеру червоним олівцем; в ініціалі **Ѡ** на с. 31 II рах. саму літеру розфарбовано червоним, решту елементів ініціала – синім олівцем.

Оправа: дошки в коричневій шкірі з золотим тисненням (шкіра на кришках потерта і пошкоджена, в т. ч. шашелем), корінець з окремого шматка шкіри. Тиснення: на верхній кришці ошатна орнаментальна рамка,

середник і наріжники, на нижній кришці орнаментальне оздоблення у стилі оправ Києво-Печерської лаври, по контуру кришок зі внутрішнього боку подвійні лінійні рамки. Форзаци з тонкого пожовклого машинного паперу – такого, яким відреставровано арк.; фальці з темносиньої тканини. На обох кришках залишки кріплень двох пар застібок.

Розмір аркуша 345 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 365 x 220 x 55 мм.

На с. 462 II рах. – «мокий» відбиток сусідньої с.

13.28. Кир.4429п (16557)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–463, 466–473 = 242 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з плямами воску, на кутках зім'яті, деякі – з невеликою давньою аматорською реставрацією білим і блакитним ганчір'яним папером; на с. 438–439 II рах. на реставраційному папері відтворено втрачений текст коричневим чорнилом, півуставом, втрачену частину друкованої орнаментальної рамки продовжено лінійками. Титул обірваний. С. 318–319 II рах. відокремлені від блоку книги. С. 464–465 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Сія книга Службеникъ / Куплена въ 1799 года / [...]**» (нижній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

2) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, «МУЗЕЙ / ПОДОЛЬСКАГО ЦЕРКОВНАГО / ИСТОРИКО-/АРХЕОЛОГИЧЕСКАГО / ОБЩЕСТВА / въ Каменец-Подъ.» (друкована наліпка на верхній кришці оправі; має запис коричневим чорнилом: «№ 6662 / 1904 г. / с. Могилевки / Винн. у.»), залишки наліпки з записом коричневим чорнилом на корінці, чорна печатка «МУЗЕЙ/ПОДОЛЬСКАГО ЦЕРКОВНАГО / ИСТОРИКО-/АРХЕОЛОГИЧЕСКАГО / ОБЩЕСТВА / въ Каменец-Подъ.» (відтворює друк на наліпці) з записом «17^й экз. / № 6662 / 1904 г.» чорним чорнилом на титулі.

Маргіналії

Вгорі на титулі є нерозб. запис коричневим чорнилом.

«Свидѣтельство» (папір, яким підклеєно верхній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«**Благочинный Герен Ефимии Спивѣчевскій / Христось воскресъ Измертвихъ / смертию смерть поправъ Исущымъ [...] / даровавъ**» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Господи» (с. [7] I рах. на верхньому полі; простим олівцем; XIX ст.; там само нерозб. запис (пом'яник?) на верхньому та правому полях, простим олівцем).

На с. 135 II рах., угорі, простим олівцем зображено хрест.

«Андрея Гу: милости нашей Просишиши (!) Александру императору наш[е]му» (с. 168 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«20го Числа» (с. 169 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Господи помилуй» (с. 225 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Сия книга» (с. 312 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Вазонъ» (с. 313 II рах., коментар до кінцівки; простим олівцем; XIX ст.).

«Господи Помилуй [...]» (с. 325 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Крестиянинъ» (с. 368 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

С. 418 II рах. простим олівцем нерозб.

«Сия Книга Пренад...» (нижній форзац; простим олівцем; I пол. XIX ст.).

Особливості друку: на с. 143–154 II рах. трохи змазано друк.

Особливості примірника: варіант зі службами св. Антонію Падуанському та св. Казимиру (див. в описі видання).

Оправа: картон на основі паперу, в коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках), шкіра потерта, з ушкодженнями шашелем, корінець втрачено, нижню кришку відокремлено від блока книги. Верхній форзац автентичний втрачено, підклеєно сірим папером низького гатунку, нижній форзац частково втрачено (збереглися його частини), підклеєно білим і блакитним ганчір'яним папером. Книжка має закладку з тонкого плетеного шнурочка фіолетового кольору.

Розмір аркуша 305 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 200 x 45 мм.

Бібліографія примірника: Січінський № 83, прим. 17.

13.29. Кур.4430n (16558)

Стан примірника. Формула: С. [5]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–265, [1], 266–473 = 242 арк. Арк. забруднені, деякі з давньою аматорською реставрацією білим машинним папером. Угорі біля корінця більшість арк. погризені мишами. С. [1]–[4] I рах. втрачено.

Провенієнції

1) «Изъ Книгъ Св: Покровской Церкви / Павловецкаго Православнаго Прихода / Томашовскаго Уѣзда Люблинской / Губерни(!) / Настоятель Павловецкаго Православ: Прихода / Церковный Староста Иванъ Головачъ.» (верхній форзац; коричневим чорнилом; XIX ст.).

2) Бібліотека КДА – маленький обривок наліпки на верхній кришці зі слідами записів чорнилом і червоним олівцем. Павловицкой пр. / Унев,

1740 / Служебник (верхній форзац; простим олівцем; кін. XIX – поч. XX ст.; зроблено в КДА).

Маргіналії

«**Р. Б. василіа / Р. Б. Евфимію,**» (с. 29 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з золотим тисненням (орнаментальні рамки на кришках, на верхній кришці також середник і чотири прикраси по кутках, на корінці поперечні орнаментальні смужки між якими невеликі прикраси; рослинні мотиви). Форзаци з білого машинного паперу.

Особливості видання: зі службами св. Антонію Падуанському та св. Казимиру.

Розмір аркуша 290 x 175 мм.

Розмір книжки в оправі 300 x 185 x 50 мм.

Особливості примірника: зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

13.30. Кур.4431n (16559)

Стан примірника. Формула: С. [5]–[12], 1–258, 261–265, [1], 266–441, 446–473 = 239 арк. Арк. надірвані, забруднені, з плямами воску. Блок книги розбитий. Деякі арк. з давньою реставрацією білим ганчір'яним папером. С. [1]–[4] I рах., 259–260 і 442–445 II рах. та вклеєну гравюру втрачено (зберігся маленький обривок титулу).

Провенієнції

1) «Ten Mszał służy Cerkwi Horb[uls]kiey» (с. [5] I рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Їей служ[...]**» (обривок с. [1] I рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Ten mszał służy [...]» (с. 468 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 310 x 190 x 45 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

13.31. Кур.4432n (16560)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–14, 25–82, 89–265, [1], 266–473 = 234 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зім'яті по краях, зі слідами замокань та ушкоджень грибок, з давньою аматорською реставрацією блакитним папером. С. 1–2, 3–14, 80–81 II рах. відокремлені від блоку

книги. С. 15–24, 83–88 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «1775 іє 10 Julii // Ten Mszał zapłacony // y Inne Xięgi toiest, oktoych // oktoych Pisany, Psalter Drukowany, // Irmołoyczyk Drukowany, // y Trebnik [un]jowsky Drukowany // przez Xdża, Michała Klim[ie]ntowicza // Parocha Iaminskiego // do Cerkwi Krzywonoskiej // wiecznemi (!) Czasy Mają Słuzy[c] // za Kture zapłacił złt 16 // panu Alexandrowi Horbaczewiczowi // Ząciowi Nieboszczyka X^a Stefana // Jurkiewiczza, [Par]: Krzywonoskiego // do Czigo (!) podpisuię Datt [utł]supra [wzieńnie] // (звідси – іншою рукою) Jan [Ant.] Neumann Wikary Głny // officyał y Dziekan Nowogrodzki // Pleban [Rgu] Sien[un]ski mpp (в кінці запису – плетінка замість вензеля)» (с. 39–65 II рах. на лицевих боках арк., с. 67–70 II рах. на кожній с.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; частково затертий).

2) «Roku 1794 mię' januar' 28 UX Sa[...] / xiiązka wyreponowana i jest [ona]jmę X[...] / [...]ja Klimętowicza ijemu służaca nawieko[...] / [w] Czasy» (вільний арк. нижнього форзаца, зв.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; кінці рядків потрапляють на ушкоджений край аркуша).

3) «ИВАНЪ ДЕМИЛОВИЧЪ СІЮ КНИГҮ / ОПРАВИЛЪ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

4) «СВ. ПРАВ. СВНОДА.» (титул; блакитна печатка вгорі сторінки).

5) № 29 (титул; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

6) Бібліотека Київської духовної академії, шифри – X 189 (наліпка на корінці, записи на с. [3] I рах., 1, 33 II рах.; чорнилом), X.189 / 2^я экз. (титул, с. [3] I рах. ; чорнилом), BXIV2/39³. (титул, та само наліпка на корінці; чорнилом), Б.К. Д. Ак. / 18 11/VII 81.

Маргіналії

«[...] / Милостив[...] государь» (верхній форзац; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Прохора / стефана / василия / Лукяна / матфтея / Алеся / Якова / феофора / Яна» (верхній форзац, зв. вільного арк.; чорним чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Покорный доброжелател[ь]» (там само, двічі; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.; згасаючий).

Там само є нерозб. записи та окремі цифри.

«Pisz Dobrze [...]» (титул; коричневим чорнилом; кінець запису затерто).

«А К» (титул; коричневим чорнилом).

«S Januana» (титул; коричневим чорнилом).

Нижній зовнішній куток с. 35/36 II рах. відреставровано клаптиком

блакитного паперу, на якому відтворено втрачений текст: на с. 35 II рах. чорним чорнилом латинкою, польським правописом («Błahodarymtia władyko / czelowikolubcze, Błahoda/telu Dusz naszych, iako [iona/stoiasczy] Den spodobył iesy / nas, nebesnych twoich y / Bezsmertnych twoich tain, / ysprawi nasz put utwerdy / nas wostrasy twoiem wsy/ch Ohrady nasz zywoť»), на с. 36 II рах. – коричневим чорнилом, кирилицею, каліграфічним почерком II пол. XVIII ст., запис починається з домальовування ушкодженого ініціала «Б», завершується початком слова «прослави», яке в друкованому тексті перенесене в другу колонку («Благословяй благо/словащихъ тя господи, / и освящай на тя уповаю/щихъ. Спаси люди Тво/я, и благослови достоя/ніе твое: исполненіе / церкви твоея сохр/аній, освяти любя/щихъ, благолѣпіе / храма твоего. Т[ы] / тѣхъ возпро-»).

«Ивана Явдакимъ Прохора [Є]вда/кимъ [Сыс]она Григо... Крывносовъ/ской Свято Покровской церкви Книга / служебникъ имянованая» (нижній форзац; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Феодора / фомѣ / Симона / Кондрата / Грыгора / Василия / Якова / [Вас]и[л]ия / Гаврыла / Тимофтея» (там само, в колонку; чорним чорнилом; XIX ст.).

«Свидительствую въ томъ / Что Сія Книга Ынитская» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Zadusze w Bogu zeszyły Świętey / Pamięci Jeḡi Xiędza Jozefa i Jmę / [...] tam odprawic [Exkwiję/...] X. Stefan Klimento...» (там само; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.; початки деяких рядків втрачено через ушкодженість паперу).

Усі записи на нижньому форзаці зроблено різними почерками.

У книзі наявна закладка зі шматка рукописної сторінки, чорнилом, нерозб., читаються останні слова «parasia / Jasiukiewiczowa». Друга закладка з клаптика паперу іншим почерком, коричневим чорнилом, серед окремих слів та їх уривків є дата «іє 22 marca/ 1826 Рц».

Оправа: картон на основі ряднини в коричневій шкірі з золотим тисненням (лінійні рамки на кришках, на верхній кришці також орнаментальний середник хрестоподібної форми і ромбовидні наріжники, на корінці – поперечні орнаментальні смужки). Кришки мають незначні ушкодження шашелем, нижня кришка розірвана за шарами склеювання. Верхній форзац зі шпалерного паперу з візерунком білих переплетених смуг на тлі червоного цегляного кольору, нижній – з блакитного паперу. Обріз синій.

Розмір аркуша 290 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 290 x 190 x 60 мм.

Особливості примірника: варіант зі службами св. Антонію Падуанському та св. Казимиру (див. в описі видання).

13.32. *Кир.4433п (16561)*

Стан примірника. Формула: С. [7]–[12], 1–22, 25–32, 35–38, 41–46, 49–265, [1], 266–383, 386–437, 446–455, 464–467, 470–473 = 223 арк. Арк. забруднені, з плямами воску та слідами замокань, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером. Незначні ушкодження шашелем. Втрачений текст подекуди відновлено на папері для реставрації коричневим чорнилом півустанов. С. 41–42, 390–391, 432–433, 446–447, 464–467, 470–473 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[6] I рах., 23–24, 33–34, 39–40, 47–48, 384–385, 438–445, 456–463, 468–469 II рах. та вклеєну гравюру втрачено.

Провенієнції

1) « [...] // [рабъ] // [Бож...] // [Игн...] // Грѣбѣн[юкѣвъ] // зѣт[ь] // Иѡблѣк[?] // [Хто Хотѣл] // [...] // [Ѡтати ...] // [...засъ ...]» (с. 11–31 II рах., на непарних сторінках; початок запису втрачено – затерто та обірвано; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, «Службеникъ, Унев. 1740 г. / 10^й экз.» (с. [7] I рах.; коричневим чорнилом), «10^й экз.» (наліпка на с. [7] I рах.; фіолетовим олівцем).

Маргіналії

«Парѣѡни” Іерусалимѣськи: ³⁷ паиси: [Коста]: ³⁸ Козѣма Алекс [...] ³⁹ / никифоръ анѣтиѡхн”ськи ⁴⁰» (с. [9] I рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«семиѡн[а] / анастас[ин] / м^а гавр[нила] / м^а иѡси[фа] / мелани[ю] / м^а Васили[та] / м^а Аннѡ» (с. 29 II рах.; коричневим чорнилом; півустанов; сер. XVIII ст.).

«р: с: цвѣтка / [ре пара...] / [сѣ дѣда...] / Матѣѡей / сеѡмонъ / анастасія / ірина / ѡѡддоръ / іданъ» (с. 224 II рах.; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

У книзі є кілька записок на машинному папері:

1. «Молебствіє Всѣхъ Угодниковъ / даниїла маріи Евдокії / Вонифатія франца маріи / Екатирины Александри / Евфросинії (простим олівцем;

³⁷ Парфеній Єрусалимський (Патріарх Єрусалимської православної церкви у 1737 – 1766)?

³⁸ Паїсій II (Патріарх Константинопольської православної церкви у 1740 – 1743 (вдруге), 1744 – 1748 (втретє))?

³⁹ Косма III (Патріарх Александрійської православної церкви 5 березня 1737 – 3 червня 1746)?

⁴⁰ Не встановлено, про кого мова. Очевидно, поплутано в записі.

XIX ст.). 495 Никита Кучеръ / 496 Евдокия / 497 Мар[та] / 498 Марія / 499 Марія» (на звороті папірця; коричневим чорнилом; XIX ст.).

2. «Молебень Заздравіє / Василю великому / Петра Екатирины Сочадами / Дмитрія Юлію Сочадами» (коричневим чорнилом; XIX ст.).

3. «[О здр]авіи / [...], Василя и чадъ Его, Тихона, / [...] Феодора и Александры, и прочія» (обривок записки; коричневим чорнилом; XIX ст.).

4. «Григорія / Маріи / Матѣя / Анастасіи / Андрія / Никиты» (простим олівцем; XIX ст.).

5. «Заздравіє / рабовъ Божіихъ / Пороскевы (!) / Пелагѣя (!) / Дмитрія / Ро[з]а[л]ія / Гавріила / Млад. Каралины. (!) / И всѣхъ сродниковъ.» (коричневим чорнилом; XIX ст.).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 300 x 190 x 50 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

Бібліографія примірника: Січинський № 83, прим. 10.

13.33. *Кур.4434n (16562)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[6], 19–258, 263–265, [1], 266–473 = 228 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з неістотними слідами замокань. С. [1] I рах. – 24 II рах., 464–465 II рах. відокремлено від блока книги. С. [7]–[12] I рах., 1–18, 259–264 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «Мшалъ си Есть Литургиконъ // Служебникъ церковный 1867 года / Михайловской церкви» (с. 221 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

2) [Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету] (рештки обірваної наліпки на корінці).

Маргіналії. Верхня кришка має нерозб. записи II пол. XVIII – поч. XIX ст. коричневим чорнилом (пом'яник? читаються окремі імена: **Василін**, **Феодоръ**). Титул має нерозб. записи простим олівцем і коричневим чорнилом [XIX ст.]. С. [3] I рах. 26, 366 II рах. має по одному нерозб. запису простим олівцем. С. 14, 20, 106, 227, 365, 377, 415 II рах. має по одному нерозб. запису коричневим чорнилом. «Иоаннъ Даниловичъ Кучеренко» (с. 22 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Пророкъ» (с. 25 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробоват[ъ]» (с. 27 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Сія Кни...» (с. 42 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«трот (1) Некогда обманывай» (с. 59 II рах.; простим олівцем; XIX ст.; каліграфічний почерк «як у прописах»).

«Благодаримъ ти [...] прости при[...]» (с. 62 II рах.; простим олівцем; XIX ст.; затертій).

«Спробовать пер[аи]чорнила» (с. 63 II рах.; простим олівцем; XIX ст.; затертій).

«Исправися [...]» (там само II рах.; простим олівцем; XIX ст.; затертій).

«Иванъ Григорієвъ Б фелипъ Петровъ [...]» (там само II рах.; простим олівцем; XIX ст.; затертій).

«1867 года мѣсяца Сентябра 2го Дня приподобнаго отца нашего мамонта» (с. 74 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Иванъ матвѣевъ Олѣйникъ» (с. 92 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Сія Книга поимени Мшалъ» (с. 93 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Литургиконъ Си Есть Служебникъ / 1868 года» (с. 95 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«3 рубля Сирибромъ 4 четыры Рубль сирибромъ» (с. 98 II рах., також тут математичні розрахунки; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«тропаръ» (там само; простим олівцем; XIX ст.).

«Марія Магдали[нн]а Ісусъ Христосъ» (с. 99 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Никогда н» (с. 103 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать пераичернилакакая» (с. 109 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Братіе Повинуйтеся Наставникамъ Вашимъ ипокарайся (!) / тиі бо бдять Одушахъ вашихъ Аки Слово воздати» (с. 118 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; з помилками переписано текст читання з Апостола, вміщений на цій с.).

«Мшалъ Литургиконъ си [Е] Служебникъ» (с. 123 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; згасаючий).

«Мшалъ Лутургиконъ / Мшалъ Лутургиконъ» (с. 126 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Господину Данило Лук[ия]новъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Его Высокородію Господину / Председателю Ущицкаго Мыроваго сѣзда» (с. 127 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Его Высокобла» (с. 129 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Господину Мировому посрѣднику» (с. 132 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«П. Г. Д. У. Р. С. ⁴¹ ивана Ерену (!) михаила марию / Якова Евдокию» (с. 133 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Рождество Господа Нашего Иисуса Христа» (с. 134 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Его Выс» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ Сі Есть Литургиконъ Служебникъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Рождество Иисуса Христа» (с. 135 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ Сі Есть Литургиконъ (!)» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Лубиенецкаго ⁴² Литургиконъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«императору» (с. 146 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Іануврій (!)» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] молѣтся [...]» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Служѣбникъ // унияцкый» (с. 146–147 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Въ время то возратишася» (с. 147 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ Литургиконъ т: е: Служебникъ» (с. 159 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Экземпляровъ» (с. 169 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Его Высокоблагородию» (с. 170 і 171 II рах., ідентичні записи; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«осень зима весна Лѣто» (с. 178 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Листъ писмо» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать Спробовать 18[72]» (с. 182 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ Есть Служебникъ Литургиконъ / 1867 года мѣсяца Іюля 16 дня [...] подписано» (с. 183 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ Литоврииконъ» (с. 184 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ си Есть Служебникъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«ихъ утвърдитъ твое счастье» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Ю. Жучковскій» (с. 186 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

⁴¹ «(У)покой Господи души усопших рабов своих».

⁴² Тобто, Сильвестра – за текстом благословіння.

«Боже царя храни Славному долгіє Дни дай наземли» (там само, повторено двічі; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] впритворовъ [...]» (с. 187 II рах. – нерозб.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Прошеніє // господину мировому посрѣдникъ (!)» (с. 188–189 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Ариѣметика» (с. 188 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Христова» (с. 189 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«почитай» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«циркулярно [...]» (с. 190 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«циркулярно циркулярно» (с. 191 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«1872 1872» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ // Лейтовриконъ» (с. 193 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Христос» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Исусъ Хри-/стосъ Благо/словляеть / Детей» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ си Есть Служебникъ Литургиконъ (*інакшим почерком*) Литургиконъ» (с. 194 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Дѣломъ исловомъ почитай отца» (с. 200 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Дѣломъ исловомъ почитай» (с. 201 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Дѣломъ исловомъ почитай отца и Матеръ заблагословеніє утвѣрдить / твое счастье Если алчетъ врагъ твой ухлѣби его если жаждетъ» (там само; коричневим чорнилом; тим само почерком XIX ст.).

«[...] вовремя оно // Пришедъ Исусъ въ страны кесарія филипо» (с. 202–203 II рах.; простим олівцем; XIX ст.; на с. 203 ще один, нерозб. запис простим олівцем).

«Волостной староста Петръ Решетюкъ» (с. 204 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Братіє при[...]» (с. 208 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«поємъ господаєви слав» (с. 209 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] Ш Щ Ъ» (с. 214 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Экземпляръ» (с. 215 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ сі Есть Литургиконъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мировой посрѣдникъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Служебникъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать пера и чернила какая [внемъ]» (там само; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Успеніе пре Святыя Владычицы нашея / Богородице (!) иприсно Дѣви Маріи» (с. 216 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Успеніе Божія Матере» (с. 217 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Службы различніи всѣй Книгѣ» (там само; коричневым чорнилом; тим само почерком XIX ст.).

«Мшалъ си Есть Служебникъ литургиконъ» (с. 218 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Мѣсяць Августъ въ 16^й День принесеніе / нерукотвор[е]ннаго образа господа нашего / и Иисуса Христа Еже Есть святой Убрусь // отъ Ефеса въцареградъ / И святаго мученика Деомида» (с. 218–219 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Данило Даниловъ» (с. 219 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Ушицкаго уѣзднаго Казначейства» (с. 222 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать» (с. 223 II рах., повторено двічі; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Строго приказываю Высокоблагородію Волостной» (с. 224 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.; згасающий).

«Его Высокоблагородію Господину Мировому // Мировому посрѣднику 1го учасника ушицкаго / Уѣзда / № 223 / Рапортъ / присемъ / ваше ви/сокоблагородію при/проваж/даю рапо/ртъ» (с. 224–225 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Принадлежитъ / Афа[...]» (с. 225 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Прошеніе // Его Высокоблагородію» (с. 230–231 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Тимоф[іе] Возлю[...] // чада тимоф[...]» (с. 230–231 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Его Высокоблагородію» (с. 233 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Подольское Губернское управленіе Его Высокоблагородію» (с. 234 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Его Высокоблагородію и господину» (с. 237 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«отъ / Симеонъ» (там само; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Господину Мировому посрѣднику» (с. 241 II рах.; коричневым чорнилом; XIX ст.).

«Живя прародители иродители // и Я жилъ Григорій Прокопиевъ» (с. 242–243 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Симео[нь]» (с. 249 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мѣстное паложение Киевское подольское и валынское» (с. 252 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Рече Господь Своимъ ученикамъ Ходяще проповѣдати» (с. 262 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ Литургиконъ» (с. 263 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«123456789» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«въвремя» (с. 264 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«отпустъ служба / оприславномъ Імени Сп[...]» (с. 265 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Литургикон» (с. 266 II рах., повторено двічі; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Преблагоспешительствующагося//Благоспешительствующагося» (с. 267–268 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Господину Мировому / председателю» (с. 273 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Книга церковны Мшалъ служебникъ Господе[нь]» (с. 273 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Братіе вся мы лѣтъ суть но» (с. 274 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Получиль пакѣтъ отъ Подольскаго» (с. 274 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Евангеліе отъ Матфея / зачало 106» (с. 277 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Зачало Зачало отъ матвѣя» (с. 278 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать Спробовать» (с. 280 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Жиль Жиль» (с. 284 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Господину мировому / Ф. Малют[ы]» (с. 285 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшалъ си Есть Служебникъ» (с. 286 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«1872 года января 17 дня / Господину Мировому посрѣднику 2го участка ущицаго уѣзда / Подолской Духовной Консесторіи» (с. 287 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; згасающий).

- «Мшалъ Есть [...]» (с. 288 і 292 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Его Високо» (с. 294 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Днесъ благодать Святаго духа нась собра вси взявшие крестъ твой Глаголемъ Благосло/вень грядый воимья господа» (с. 297 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Спробовать» (там само; простим олівцем; XIX ст.).
- «тебѣ Госпо» (с. 298 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).
- «Алилуя слава тебѣ боже» (там само; простим олівцем; XIX ст.).
- «Прежде шести дней паски прійде Исусъ вифанію (!)» (с. 299 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «1867 года мѣсяца Августа» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Господину Мировому Посрѣднику» (с. 300 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «получилъ пакѣтъ отъ подоль» (там само II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Рече господь своимъ ученикомъ Высте Яко подвою днію Пасха» (с. 301 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «И ядущимъ имъ рече» (с. 303 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Господину / мировому посрѣднику» (с. 303 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Господинумировоупосрѣднику1^юучасткаушицка» (с. 305 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Мироносицамъ Женамъ при Гробѣ Ставъ Ангель Вопияше Миро» (с. 309 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «[Зачто]принадлежи» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Приходскій Священникъ Григорій Шаворскій» (с. 310 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Ипромен[...] / Господину Мировому» (с. 310 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Нередай (!) мене мати Зрящи вогробѣ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Слава Святѣй иживотворящий (!) троиц[ѣ] / [...]» (с. 313 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; там само ще один, нерозб. згасаючий запис).
- «Христось воскресе изъ мертвыхъ / Смертвхъ (!) Смертію смер[ть по] правъ» (с. 314 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «небеса» (с. 315 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «предваривше» (с. 316 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

- «Прийдите» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «катава[...] набож[...]» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «и Кресту» (с. 318 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Его Высокоблагородию Господину Мировому» (с. 322 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).
- «Еже Бысть Вѣтомъ Животъ» (с. 324 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «получилъ пакѣтъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Григоріевъ» (с. 325 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).
- «Василій // Поритчукъ» (с. 325–326 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).
- «Пасха Священная [н]амъ» (с. 326 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).
- «Василій» (там само; простим олівцем; XIX ст.).
- «Спробовать» (с. 338 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Теперь» (с. 340 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Мшалъ Литургиконъ Служебникъ» (с. 341 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Мшалъ Служебникъ» (там само; коричневим чорнилом; іншим почерком XIX ст.).
- «Его Мшалъ» (с. 342 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Господину Мировому при» (с. 343 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Недѣля 4я попасцѣ» (с. 345 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Велій Господь нашъ ивелія Крѣпостъ» (с. 348 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Спробовать» (с. 349 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «возва Убо въцеркви» (с. 350 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; тут само нерозб. запис).
- «[Симиону Кирилевичу ...ляру / вѣруки Имы яко Градетъ Часъ ...]» (с. 352 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «волостной писаръ ф: малют...» (с. 356 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Жиль» (с. 360 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Спроб» (с. 362 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Мшалъ Литургиконъ» (с. 364 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Скико (!) получил пакѣтъ» (с. 366 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «пакиипаки приклонше колѣна / Господу помолимся» (с. 373 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).
- «Его Высокородію / Господину председателю ущицкаго Мироваго Съѣзда» (с. 375 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Его» (с. 376 II рах.; простим олівцем; XIX ст.).

«Приходск[ій] Священникъ / Григорій Шаворскій» (с. 378 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Южноруская Народная Правда»⁴³ (с. 379 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Народный Каляндарь» (с. 381 (повторено двічі) II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] Каляндарь» (с. 383 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Икрестяще ихъ воимя отца и сына» (с. 384 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Пробовать» (с. 385 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«прійдетъ часъ» (с. 386 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Сужебъ» (!) (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Рече Госпо» (с. 388 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.; там само нерозб. проби пера).

«Артѣмъ Лукияновъ Колящукъ» (с. 390 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Свидѣтельство Запредлежащимъ / Данно сіе Запредлежа [...]» (с. 393 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] / Пакѣтъ Рапортъ» (с. 396 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Мшаль» (с. 397 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Іоане» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Званныя набракъ» (с. 408 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Званныя набракъ нехотяху прийти посланны / Рабы глаголя рците Званымъ Собѣдъ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«благословеніе ихъ утвърдите» (с. 410 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Господину председателю Ушыцкаго / мирового Съѣзда» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Польской Губерніи Подольской подольской Губерніи новоушицкаго / уѣзда № 128 Непод[...]» (с. 413 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Подольской губерни Подольская губерня» (с. 414 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Данило Лукияновъ / уплатилъ Чинша За / [1]3хъ мѣсяч[...]» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

⁴³ Мається на увазі брошура: Недельский А. Южнорусская народная правда. Киев : Издание Совета Киевского Свято-Владимирского, при Софійском Соборе, братства, 1866. 22 с.

«Вруцѣ Лѣто» (с. 425 II рах., повторено двічі; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] Юности / 1868 года зодраль Юнъ» (с. 429 II рах., хаотичний запис – проба пера?; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«[...] Богородица» (с. 433 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Вруцѣ» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«тропаръ Гласъ 8 Съ вишнихъ Сни[...]» (с. 435 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«тропари Иконда/ки воскрѣсны / прокимны и Али/ллуя налитургіи» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Чинъ Выликія Вычерни» (там само; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Спробовать пера Ичирнила какая въ немъ сила» (с. 441 II рах.; чорним чорнилом; XIX ст.).

«1867–1740=127 1867–1739=128» (с. 473 II рах., розрахунки у стовпчик; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Г[...] предтечни ѿкриватъ сѣт[...]» (там само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: картон на основі паперу, в коричневій шкірі з тисненням (рамки на кришках, скомпоновані з лінійок у різній кількості й під різними кутами; потрібні поперечні лінійки на корінці). Шкіра потерта, обірвана, більшу частину корінця втрачено. Форзаци втрачено.

Розмір аркуша 290 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 290 x 195 x 50 мм.

Особливості примірника: варіант зі службами св. Антонію Падуанському та св. Казимиру (див. в описі видання).

13.34. Кур.4435n (16563)

Стан примірника. Формула: С. 3–265, [1], 266–325, 328–339, 342–377, 380–469 = 231 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зі слідами замокань і ушкоджень грибком, деякі – з давньою аматорською реставрацією. С. 3–10, 466–469 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[12] I рах., 1–2, 326–327, 340–341, 378–379, 470–473 II рах. та вклеєну гравюру втрачено.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, «Службникъ / 1740 года / Уневъ / 8^й экз.» (наліпка на корінці; коричневим чорнилом), «Службник, Унев 1740 г. / 8^й экз.» (с. [3] I рах.; чорним чорнилом), «Службник / Унев / 1740 р. / 8^й экз.» (корінець імпровізованої папки, чорнилом).

Маргіналії

«Івана Евдокїи» (с. 5 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Гіє Поми/наніє ра[ба] / Бѣаго Пѣтр[а] / Назвишч[ем] / Шевца [...]/нѣвки / жени его [Ка]/терини / Поміани [...]/ раба сво[его] / Говисти[та]/на Марію / Дѣцѣ Зофію / марію [.../... ...]» (там само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«сіє помина/ніє рѣ Бѣіа / Тимоѣѣа / а[...]чик / Маріа / Андреа (!) / Агафіа / Катерина» (там само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Гіє поминаніє раба бѣи Івана в[...] / раба свого Криштофа Івана Евдок[ню] / Івана Стефана Марію евдокию Та[...] / Марію Ксенію василіа [...]» (там само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; закінчення рядків затерті).

«anna NB» (с. 29 II рах., між колонками; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«МАТѢѢА: МАРІЮ: Евдокию: Марію: Марію: Микѣла» (там само, між колонками; чорним чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Іва"на / василі^{Іа} / Іва"на: / Пѣтра: / аннѣ» (там само, впоперек верхнього поля; чорним чорнилом; сер. XVIII ст.).

«василіа / Авѣні[?] / Марію» (там само, по правому полю; чорним чорнилом; сер. XVIII ст.).

С. 157 II рах. має нерозб. позначку коричневим чорнилом ([9^m] ?).

Оправа: втрачено. Книжка зберігається в імпровізованій картонній папці Подільського єпархіального давньосховища.

Розмір книжкового блока 305 x 195 x 40 мм.

Особливості друку. У II рах. на с. 334 – мокрий відбиток с. 333, на с. 458 – від. с. 457.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

Бібліографія примірника: Сіцінський № 83, прим. 8.

13.35. Кир.4436n (16564)

Стан примірника. Формула: С. [3]–[4], [7]–[12], 1–265, [1], 266–465 = 237 арк. Арк. забруднені, надірвані, давня аматорська реставрація білим папером. С. [1]–[2], [5]–[6], 466–473 втрачено.

Провенієнції

1) «Гіа книга за спасеніє Ієреѣ Івана цѣкви сѣой Тройци збриской врѣче"на» (с. 5 II рах., між колонками; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) «JPan Szymon wziął xiążkie pozyczynym / sposobem [in Ktulo Instructio (!) Iacerdo] / [?]alis [...] się podpisuią SHotiński (*pidnuc*)» (с. [1] II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

3) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, 12^й екз. (наліпка на корінці; коричневим чорнилом).

Маргіналії

«Служебник, Унев, 1740» (с. [3] I рах.; чорним чорнилом; поч. XX ст., імовірно, в Подільському давньосховищі).

«Помі[ни] / Ієре[а] / Іван[а]» (там само, на зовнішньому полі; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Між с. 32 і 33 II рах. вклеєно арк. зі слідом від згину впоперек, списаний з обох боків текстами послідування до Святого Причастя церковнослов'янською мовою півуставом сер. XVIII ст., коричневим чорнилом:

«Множества ради Грѣховъ моихъ, Неѡвѣрзи / мене, Влѣко Гѣди Бже Мой, Ннѣво Прихождѣ ко / чѣдниѣ Твоимъ Таѣнамъ Неѣнымъ, Инеакодос/тоинъ Сѣ» держаю: Нонатвою Самѣю великѣю. / и неѣзреченнѣю Блгѣть оуповаа, Простираюса: / Нѣсмъ бо воистиннѣ нѣсмъ достоинъ Неѣо/чию ясти и пити ѡстѣхъ Ипречистѣхъ [с]иѣ Таинъ, / нонизе возрѣти Напредивнѣю Ичрезѣ Естеѣвеннѣю / сѣю дѣховнѣю Трапезѣ, Нанеѣже Гѣдѣ Ншѣ Иисѣ Хсѣ, / Единороѣниѣ Снѣ {Тв}ой Лежитѣ вѣжертвѣ раздро/бленѣ. Тѣмже Млѣтвѣ Приношѣ тебѣ, всею сквер/ною wskвернишѣса, И прошѣ wставленѣа грѣхоѣ / моихъ: да приѣдетѣ Сѣтѣшитель ⁴⁴, Иочиститель грѣ/ховъ Моихъ Многихъ, Дѣхъ твой Сѣѣ», оукрѣпла/ама, ноутвержаа, даиwsѣѣ чѣднои Иславной же/ртвѣ, хвалѣ тебѣ, Иединородномѣ Твоемѣ Снѣ, / и Прѣтомѣ Иживотворащомѣ {Тв}оемѣ Дѣхѣ возсилаю / ннѣ Ипрѣно Ивовѣки вѣкоѣ, Амѣнь. /

Гѣди нѣсмъ достонѣ да поѣскверенѣ (!) кроѣ дѣша Моѣа вни/ деши, Понеже весь пѣстѣ и паѣса естѣ. Ноакоже изво/лиѣ еси вѣ Вертепѣ, ивоаслѣхъ скотѣа возлещи, ивѣдо/мѣ Сѣмона прокаженѣаго, Подовнѣю Мнѣ влѣдницѣ / грѣшнѣю Пришеѣшѣю ктебѣ Прѣати, Тако изволи, / ивоаслѣхъ скотѣама дѣша, Ивоѡмраженноѣми тѣло, / вниѣти Мертваго, И прокаженнаго. Иакоже невоз/гнѣшаѣса си сквернѣхъ оустѣ влѣдница wбло/визающаа Прѣѣтѣи ти нозѣ, Тако Влѣко Бже да / невозгнѣшаешиса, Имною грѣшно и[...] / iакw Блгѣ Ичлѣвколюбецѣ, Сподовима w[...] // быѣти Прѣѣтаго Тѣла твоего И чѣтныа Крове. /

Бже ншѣ wслави, ѡпѣсти прости ми пре/грѣшенѣа моа, еликати согрѣшихъ. Аще / вовидѣнѣи или невидѣнѣи. Аще словомѣ, / или дѣломѣ.

⁴⁴ Початкову літеру сформовано з «У» та омеги.

Волею, или неволею. всаѣми / прости Іако бл҃гѣ и чл҃вколюбецѣ. Мл҃твами / Прч҃тыа твоеа. И пр҃но двѣ Мл҃тере, И сподоби / ма Невсѣжде^нно прѣлати Чт҃ное и пр҃тѣе Тѣло / твое, ч҃тнѣю И животворящѣю Кровѣ Твоею, / наисцѣленіе дѣши итѣлѣ: Іако Твое Єсть Цр҃ѣтво, и сила, И слава, соѡцѣмѣ Истѣмѣ дх҃омѣ / ннѣ ипр҃но, И вѣки вѣкомѣ Аминь.».

«oddaly / [...] / [...] / [...] / NB / [...] / [...] / [...] / NB / Parochia [...] / [...] od viry Ruskoj odalony [...] [Dzeczy] Zydowskich / [...]» (с. 37 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; згасающий).

«NB со дари» (с. 47 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«тихо» (с. 62 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Ѡпѣстѣ» (с. 67 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

« га це[...] / каста анна Маріа Мучанлѣ Іванѣ» (там само; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. 46, 53, 60 II рах. є позначки коричневим чорнилом – зображення положень рук ієрея під час служіння літургії.

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 290 x 190 x 40 мм.

Багато с. у II рах. мають мокрі відбитки сусідніх с.: с. 144 від с. 145, с. 462 від 461, на с. 152–157 на кожній с. є відбиток сусідньої.

Бібліографія примірника: *Сіцинський* № 83, прим. 12.

13.36. Кир.4437n (16565)

Стан примірника. Формула: С. 3–265, [1], 266–455 = 227 арк. Арк. з слідами замокань, неістотними мікологічними ушкодженнями; початкові та кінцевий – ушкоджені, зім'яті. С. 3 – 32 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[12], 1–2, 456–473 втрачено. Є шматочок с. 462/463 II рах.

Провенієнції

1) «воимѣ Ѡца и б҃га и б҃гаго дх҃а аминѣ / га Нанѣма инаковѣ Кѣпивѣ Сию Книгѣ рекомѣю Слѣжебникѣ зазолотихѣ вѣсемнадцатѣ / иврѣчаю єи [...] ⁴⁵ ѡцѣ ноанѣ (микѣлскомѣ) ⁴⁶ Синнаковскомѣ вѣчними Часи ичадамѣ єго аще бѣдѣтѣ / достонни» (с. 390 II рах.; коричневим чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

2) ?, рештки зідраної наліпки на останній збереженій с.

Маргіналії

«Теплота вѣри, испо/ли[?] дх҃а б҃гаго Аминь» (с. 33 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

⁴⁵ Слово надписано над рядком, нерозб.

⁴⁶ Слово вписано в рядок низу.

«[благо] словена теплота [...] / [...] ѿнѣ и присно и [...]» (там само; коричневим чорнилом; той само почерк сер. XVIII ст.).

На с. 77 II рах. нерозб. або беззмістовний запис коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.

«Siedź Cicho kiedy Spi licha» (с. 103 II рах.; коричневим чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«nedeła (!) samaranупу» (с. 351 II рах.; коричневим чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«навознесеніє въ кѣльчинахъ Ярмонка ежегодно вываєтъ.» (с. 358 II рах.; коричневим чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

«[...] ktora [...]» (там само; коричневим чорнилом; почерк II пол. XVIII ст.).

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 300 x 190 x 35 мм.

13.37. *Kup.5267n (17439)*

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–445, 456–473 = 238 арк. Деякі арк. ушкоджені, з невеликою давньою реставрацією білим папером; забруднення, неістотні сліди замокань. С. 446–455 II рах. та вклеєну гравюру втрачено.

Провенієнції

1) «**Гей Глужевникъ // Пренадлежитъ // въ К[...]лицю въ стирти**» (с. [3]–[7] I рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

2) «TEN MSZAL // IEST KUP//IONY do KA//PLICI // Sterteńskiey 1801.» (с. [3]–[7] I рах., на обох боках арк.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

3) «ten msal (!) nalezy dokaplicy // **Гей Мшалъ**» (с. [10]–[11] I рах.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

4) «In Nomine Dm̄ni // **Гей Глужевникъ // Быти до Храму пришивалницкого // Цркви Гѣогw // великомѣника Гевргія // по^писалъ власною // Рүкою [Васи]лій Күнашевичъ // Прwтопопъ // Хвастовскій mprgii // Рокү 1754.**» (с. 15–24 II рах., на обох боках арк.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

5) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХІV2/39⁷. (верхній форзац, наліпка на корінці; чорнилом).

6) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.С.331. (верхній форзац, титул, та само наліпка; чорнилом).

Маргіналії

Сторінки II рах. пронумеровані у верхньому зовнішньому кутку арабськими цифрами від 1 до 464, коричневим чорнилом.

Верхній форзац має нерозб. записи розрахунків; простим олівцем; XIX ст. «Воспос[...]» (с. [3] I рах.; простим олівцем; XIX ст.).

С. 79 та 233 II рах. мають нерозб. записи простим олівцем.

«Родовыя / Роди 14» (с. 128 II рах., вздовж лівого поля; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«Noc Liebrum (!) pertinet ad capelam // Styrtinesis (!) Anno Domini 1807» (с. 144–145 II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

На с. 151 II рах. підкреслено простим олівцем слова «**прѣжїе и медѣ дивїй**».

«Ему[b...] 12me 7^{bris} F[...] 1809.» (с. 156 II рах.; чорним чорнилом; поч. XIX ст.).

«С. Петра / выриги (!)» (с. 164 II рах., на лівому полі; простим олівцем; почерк XIX ст.).

Для друку примірника використано папір різної фактури, наприклад, два внутрішні арк. у зшитку «**З**» надруковано на значно цупкішому папері, ніж два зовнішні.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (подвійна лінійна рамка), шкіра на кришках потерта, місцями надірвана. Форзаци з блакитного паперу, ушкоджені шашелем; вільні половинки обох форзацив втрачено. Нижній форзац підклеєно шматком аркуша з гражданським друком.

Розмір аркуша 310 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 320 x 205 x 40 мм.

Особливості примірника. Удовж с. 27 II рах. є сліди клею, можливо, від вклейки – гравюри «Розп'яття з предстоячими».

13.38. Кир.5268n (17440)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Деякі арк. мають сліди замокань. Деякі арк. із невеликими ушкодженнями шашелем. Давня реставрація білим та блакитним папером; втрати друку невеликі.

Провенієнції

1) наліпка зі стертим текстом на корінці.

2) Канівський монастир ЧСВВ: «Ex Libris Mñrii Abbatialis Kaniovię kupionu od Jmci P. Kaliszewskiego Pisarza Prop[...] oddany R. 1778. temuz Mon.» (титул, по нижньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; частину запису зрізано).

3) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХІV2/39⁴. (верхній

форзац, обірвана наліпка на корінці; чорнилом).

4) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.а.15. (верхній форзац; коричневим чорнилом).

5) «Въ Музей / Церковно-арх. общества / при Киевской Академіи / отъ ключаря Оглоблина / 21 Апр. 1873 г.» (титул, у верхньому зовнішньому кутку; коричневим чорнилом; II пол. XIX ст.).

Маргіналії

На с. 24 II рах., можливо, пробували стерти «и **Бна**» у тексті Символу Віри.

Книга / Бня / Службеникъ (с. 469–471 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. 10–39, 146, 147, 149, 152, 154, 158–160, 162, 165, 167, 170–172, 175, 177, 179, 183, 185, 186, 190, 192, 217, 224, 226, 229, 234, 239–241, 247, 252, 254, 255, 258, 259, 261, 262, 265, [1], 266, 267, 270, 271, 323, 353, 355, 358, 360, 361, 363–365, 382–385, 387–390, 392–394, 397–400, 402, 403, 405, 407–409, 411, 412, 414, 415, 417, 419, 421 II рах. ініціали, заставки, кінцівки й деякі елементи тексту неохайно затушовані невстановленим барвником, що зараз має світлокоричневий колір.

Деякі с. у кінцевих зшитках мають вологі відбитки сусідніх с. – очевидно були переплетені непросушеними.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі; корінець з окремого шматка шкіри, має дещо інше забарвлення, з тисненням поперечних лінійок. Форзаци з блакитного паперу.

Розмір аркуша 300 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 305 x 185 x 55 мм.

13.39. Кир.5269п (17441)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Деякі арк. надірвані, втрати друку незначні. Забруднення, плями воску, сліди замокань. Останній арк. відокремлений від блоку книги.

Провенієнції

1) «Села Куриловки Церкви Михаиловск[ои]» (титул, по верхньому полю; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

2) № 8 (верхній форзац; простим олівцем).

3) Бібліотека Київської духовної академії, шифри – ВХІV2/39². (ушкоджена наліпка на корінці, титул; чорнилом), Х.188 1^й екз. (титул; чорнилом), Х.188. (та само наліпка на корінці, с. [3] I рах., 1 II рах.; коричневим чорнилом); «Б. К. Д. Ак. / 18 11/VII 81» (титул; чорнилом; містить дату надходження примірника до книгозбірні).

Маргіналії

У книзі зберігається обірваний аркуш із видання [кін. XIX – поч. XX ст.] медичної тематики російською мовою.

У книзі зберігається акуратно вирізана смужка блакитного паперу (має сліди згортання вчетверо) із текстом XVIII ст. чорним чорнилом: «Блаґо-чзестыиішзуйі Samoderzawniszуйі Welykuiі Hosudaryniі / naszu Imperatrycu Jekaterynu Ałexiiwnu Samoderzycу wseia / rosyi, Naslidnyka ieia Блаґоwир-наґо Hosudara Cesarewycza / Welykoho Kniazia Pawła Petrowycza, Supруhu Jeho Блаґоwирнуиі / Hosudaryniі Welykuiі Kniahyniі maryiі fteodorownu, Блаґо/wирных Hosudarey і Welykich Kniazey Alexandra Pawłowycza Konstantyna Pawłowycza, Блаґоwирных Hosudaryn і welykich / Kniahyn Ałexandru Pawłownu Jekaterynu Pawłownu maryiі / Pawłownu Jелenu Pawłownu Olhu Pawłownu wsiу Pawłatu (!) // і Woinstwo Jch da pomianet Hospod Boh wocarstwii swoim wsehda / nyni і prisno і wowiki wikow / wes pryczet cerkowny dapomianet hos[?] Boh nasz wsehda[??] / Syiatelnoho Kniazia naszeho Stanisława Блаґо/родных Ktytorey (!) і stroiteley wszechstnoho Chrama Seho.».

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (подвійна лінійна рамка), шкіра на кришках потерта, місцями надірвана. Форзаци з сірого обгорткового паперу поганої якості; вільну половинку верхнього форзаца втрачено. Верхній форзац підклеєно шматком аркуша з цього ж видання Службника.

Розмір аркуша 310 x 195 мм.

Розмір книжки в оправі 320 x 195 x 50 мм.

13.40. Кир.5270n (17442)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–265, [1], 266–473 = 244 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, з давньою реставрацією ганчір'яним папером (з відновленням втраченого тексту), білим машинним папером та калькою. Початкові та кінцеві арк. і форзаци з невеликими ушкодженнями шашелем.

Провенієнції

1) «Вои́мѣ ѿца и́сина и́сѣаго дѣха а́минь // Си́ю Кни́гѣ Слѣ́жебникѣ ѿмени́лъ // Рабѣ́ бо́жи Гри́гори За́вѣсилъ а Стра́жникѣ / [...] // Заѿ́пущение Грѣ́ховѣ́ Свои́хъ // до́цѣ[кви] іа́ѣногоро́уоцкои Ро́жде́ства // Преѣ́вѣтѣи [Бо́го]ро́дици [...] // [з]ако́торю да[л...] // [...] // а́бѣ про́датни́маꝛне́ страти́[ти ...] // и́стимѣ́ вѣ́дѣ наѣ́трашноꝁ [...] // заѿ́далеꝁ" и вѣ́д[...] // и́нама́раѣꝁта на́вѣ[ки ...]» (с.1–23 II рх., на непарних сторінках; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

2) Бібліотека Київської духовної академії, шифри – 1.7.38. (наліпка на корінці, верхній форзац; коричневим чорнилом), ВХІV2/39¹. (верхній форзац, та само наліпка; чорнилом), овальна фіолетова печатка на титулі, с. [3] I рах., 141, 320, 435, 473 II рах.

Маргіналії

«Сопиковъ №1345: въ уневѣ 1740го» (верхній форзац; коричневим чорнилом; ХІХ ст.; зроблено в КДА).

«* И преподобнаго Николы Святоши / Кн[я]зя Черниговского.» (с. [5] I рах., примітка до 14 вересня; почерк ХІХ ст.; коричневим чорнилом).

«Кто могъ любить тому что // Видать тому моему» (с. 86–87 II рах.; почерк ХІХ ст.; коричневим чорнилом).

«Тарнавскій Митрополи...» (с. 102 II рах.; почерк ХІХ ст.; коричневим чорнилом).

«Николая Тарнавскі...» (с. 103 II рах.; почерк ХІХ ст.; коричневим чорнилом).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках, поперечні смужки на корінці), корінець з окремого шматка шкіри. Форзаци з білого машинного паперу. На обох кришках залишки кріплень двох пар застібок. Обріз коричневий, крапчастий.

Розмір аркуша 300 x 180 мм.

Розмір книжки в оправі 310 x 190 x 50 мм.

Особливості примірника: варіант зі службами св. Антонію Падуанському та св. Казимиру; зі вклеєною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

13.41. Кир.5555n (17738)

Стан примірника. Формула: С. [7]–[12], 1–14, 17–265, [1], 266–447 = 198 арк. Арк. забруднені, початкові й кінцеві – ушкоджені, надірвані. С. [7] I рах. – 22 II рах., 259–262, 440–447 II рах. відокремлені від блоку книги. С. [1]–[6], 15–16, 448–473 втрачено.

Провенієнції

1) «**Сий ѿ Мшалъ Книга Григория К[...]** Starszego Syna Pizarza (!) [...] Јана» (с. 118 II рах.; коричневим чорнилом; сер. ХVІІІ ст.; частково стертий).

2) ? (можливо, туди належить запис на с. [7] I рах.).

Маргіналії

«Афан. Шептиц. 1740 г.» (с. [7] I рах.; простим олівцем; кін. ХІХ – поч. ХХ ст.).

«wyjazd udr[...] / furmano[wi]» (с. [10] I рах.; коричневым чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Знакъ [...]» (с. 43 II рах.; коричневым чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«Такъ Менеонъ [...]пиковичъ» (с. 49 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Гаворніи старецъ и Типо[гр]аф[и]» (с. 70 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Irynarch Balanowski Archimandryt» ⁴⁷ (с. 135 II рах.; коричневым чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«въ мо¹р[...]» (с. 207 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Говорній Старе[ц]» (с. 263 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Gregorz / [Помль]» (там само; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.; згасающий).

«Гниа Книга Називае^тся Мшаль оунѣатский» (с. 284 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Ни Очѣсом^не Печитѣся, но вопіетъ Молитвою и^с Моленіемъ, / со благодареніемъ, Прошенія ваша да Сказую^тся К^ч богу.» (с. 285 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«[вз...] Горіальки пи[...]» (с. 236 II рах.; коричневым чорнилом; сер. XVIII ст.).

«[...] / [...] do ktorogo czasu Zy[...] darował / NB Kąsietęcyia Pulku Buławy Wielkiej Koronney wypadła po Armietycy Ktora została Między Kanio-wem / y mirk[...zowim] z Ros[??]iąt w Częstochowu Sztab przysztabu Diwizya była pierwsza 2ga Dywizya była / w prze[s]owie tam także Jest Klasztor Barnadynow Bossych (!). 3cia. diwizija była w likowu 4[?]a / Dwizija (!) Kąsetowała w Olbromie blisko Krakowa i Ja Jozef Kondracki w tym Pułku w[...]kowo [Z]aktował // Blizsko (!) Czestochowa w Krasz[cz]ach Ptałem wszie[...] Ludzii na Kreszu Gdzie miałem Kommędi do od wo[zeni]ą Expedycy Jdących / z Krakowa od Główney Kommędy do Częstochowa to Jest przez Olbromi klow prusow Kszi[ui]omtow [niesow] w Sztab do / częstochową Częstochowa Jest Miasteczko niewielkie leżące nad Rzyczko Warto od Miasta od ległos[?]o werstw dwie Jasna Gura / Ktora gura ob[...]nięta głęboko [...] Ktora z obydwch (!) Strun (!) obmurowana nad [...] [Retryszamęł] to Jest wa[ł] bardzo wysoki [wi-]j r[?]dku zaś Kosciół N: M: Panny Kosciół Jest bardzo zpaniały y Bogaty gdzie (!) byłem y od dawałem attęcyo cudownemu Obrazowi / Matki Bozkiey Jozef

⁴⁷ Іринарх Балановський був архимандритом Мотронинського монастиря після Мельхиседека Значка-Яворського до 1795 р.

Kondracki Namie[...] Kawaleryi» (с. 336–337 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; згасаючий).

С. 359 II рах. – нерозб.; коричневим чорнилом.

«wt[ey] Książce jest msza Święta j[ie]wanlii nakazdy Prazdnik uroczysty [Dalizi] msza S: Bazylego jest [...]» (с. 403 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«тому єдиному вопиємъ яко прославися: Христосъ Бгъ нашъ воір҃салимѣ вообразѣ Человѣчестѣмъ» (там само; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

С. 434 II рах. – нерозб.; коричневим чорнилом.

У книзі зберігаються записки.

1. Пом'яник на клаптику білого ганчір'яного паперу; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.: «[...] / Josyf Anna Hryhoriy Łuka / Karp Fteodor Anastasyia / Moysey Kyrył Eudokija Jakow / Marija Mychail [Nalija] Neor/hija Jsydor y procz / Andrei Anna».

2. Пом'яник на клаптику блакитного ганчір'яного паперу; коричневим чорнилом; півустав сер. XVIII ст.: «Помани Гди Дши / Ѹсовшыхъ Равъ - / Іосифъ Дорота Ма/тфген Викторіа А/кова Константіа / Андреа Василя Па/вла Бенедика (!) Ма/ріанна Агнишка // Агнишка Анна Ска/терина Анъ Пе/трѸнела Іосафатъ / Зофіа Маріанна / Анна Ігнатіа / Адвига Ксаверіа / Ана Домицела / Александръ».

3. Шматочок аркуша з рукопису; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.: «[...] adverbium np. / Pyta. Dla Czego nazywaią się nieodmienne / Odp. Ze żadnych nie maia odmian / Pyta. Wiele iest części mowy odmienn[...] / Odp.: 4. A. Jmie nomen np. dzien dies D[...] / [...] mek Pronomen. Ja Ego. 3/ Słowo ver[...] / np. rodze się nascor. 4. Jmieszłow Part[i]/cipium np. urodzony natus. / Pyta: Dla czego nazywaią się nieodmie[n]/nemi. / Odp.: Ze maia swoje odmiany. / [...] // [...] / Moje O: Witayze Oycze o: salve Pater al[bo] / Witayje Oycze. Salve. Pater. Opuszczenie / [T]akiey części mowy. nazywasić wyrzutni[...] / [...] Co iest przyimek. / [...] Przyimek praepositi tak się nazwany / [...] pospolicie przyimieniu Kładzie / [...] pomagaiąc mu do wyrażenia okoli/cznosci Jakiey np. początku od Rodzi/cow bierzemi a parentibus accipimus / Py. Jaksię Kładą przyimki / Od. Przyimki polskie kładą się».

4. Частина аркуша ганчір'яного паперу з рукописної книги обліку; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.; заголовок таблиці: «[...] Tarczyckiego Wasyliwskiego i Suchoiarskiego / [...] 1^{go} Maia tegoż Roku 1818. wszczigole i ogolnosci / [...] podaie] się»; заголовки колонок: «[Zy]to Jare», «Pszenica / Iara.», «Ięczmien / Lepszy», «Ięczmien / Posledniey/szy», «Owies.», «Groch.».

«Proso.», «Konopi», «Len»; у підзаголовках зазначення одиниць виміру: «Kores» і «Gares» (!). На звороті рукописний текст; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.: «Wam zdaie się i iest [wistacie] po wszem[u] / mnie[...] [...] że ia żo[ny] i d[...] od s[...]pi / [...] i [...] [niby] ich znał, [...] / [...] niepa[??] narzuci-łem ich dla utrzymania / Ale gdyby kto wiedział [moie] czuci aj bol / [ktoremi to ... męł] dręczony i co [tim] dopiero / był by przychowany i s ta[...] przywią- zieniu. [...] / w ktorey [...] Spora nie mogę [nie] / Nad czym wiele [...] się [...] / [...], co to [...]ydział [...] dla / [...]. Gdybym był w iakim Nałagie są/dziłbym karę Bogaziwego, albowiem Kaz/dy Nałag iest prz[eciwny] prawa za które / winien każdy człowiek odpowiadać przeska[szu...] / choc to i bez nałagu są grzech [oprzeciwa-/cą] się [...], ale здаiesię [nie] iest każdy / człowiek bez grzechu a ied[...]wo nie iest / [...]».

5. Листочок машинного паперу з золотим обрізом, із текстом листа; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.: «Достопочтеннѣйшій Отець! / Въ полковомъ лазаретѣ находящійся изъ / католиковъ рядовой Юрь Андрисъ желаетъ / исповѣдываться и причаститься по своему / обряду; почему покорно прошу потрудиться / исполнить онаго рядоваго желаніе по ва-/шему обряду. вашъ покорный слуга / Азовскаго пѣхотнаго полка полковый / Священникъ Григорій Кмита / ноября 7го дня / 1822го года / М. Ст[а]вищи // Ставискаго Католи-/ческаго Косціола / Приходскому Свя-/щеннику».

Там само (на сторонці з адресою) закреслений запис коричневим чорнилом; поч. XIX ст.: «Suburbium Xiądzowka. Ano Domini / Millesimo octigentesimo vigesimo Se/cundo die octava mensis novembris. / Ego Gabriel Marzewski vicarius / Ecclesiae Parochialis Staviceensis bap-/tisavi infantem no- mine Mateum / [Heri] natum / generosorum Gregorii et anastasiae / de domo paternae Piwowarownae / Krajewskich / Legitimorum Conjugum parentum / filium. Patrini fuere Generosos / Jan Myszewski et Antonina / Swidzińska.».

6. Обірваний аркуш ганчір'яного паперу зі згасаючим записом коричневим чорнилом; поч. XIX ст.: «1822 года марта / регістръ [...] / 1 воицекъ ковалѣвичъ одалъ / 2 базиль [...]ски одалъ / [...] житински одалъ / [...]лновскіи одалъ / [...] сѣннѣскіи одалъ / [...] одалъ / [...] одалъ / [...] одалъ / [...] одалъ / [...] отъдалъ / [...]боханѣвичъ одалъ // [...] отъдалъ».

7. Обірваний з одного боку аркуш ганчір'яного паперу у 8°; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.: «Wielebny w Bogu M^{ci} Xiąże / Dobrodzieju / [...] moja dnia onegdajszego po/[...] mi Corkę, która potrzebuie / [...] [ł]uzętego, Naupokorniej[...] / [...] łaski Jego, by za odebra/[...] niniejszego pisma raczył / [s]zukać, szcz[...] prozbę / moją zostaię znay[...]niejszym / sza[conkiem] /

W. Xiędza / Dobrodzieja / Na[j]nizszy Sługa / J. Geyski / D: 19 Mar / 1825^[...] / Sew[czynuw...]

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (лінійна рамка на кришках); шкіра потрета, частини її втрачено. Форзаци втрачено.

Розмір аркуша 315 x 210 мм.

Розмір книжки в оправі 315 x 210 x 50 мм.

13.42. Кир.5642n (25688)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–469, 472–473 = 242 арк. Арк. забруднені, ушкоджені, надірвані, зі слідами замокань і плямами воску. С. 7–8 II рах. відокремлена від блоку книги. С. 470–471 II рах. втрачено.

Особливості друку: на с. 311 II рах. у другій колонці друк змазаний.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (лінійна рамка на кришках), шкіра потерта, частково обірвана, корінець втрачено. Форзаци з м'якого білого паперу, сучасного оправі, їх вільні аркуші втрачено.

Розмір аркуша 315 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 200 x 45 мм.

13.43. Кир.5643n (25489)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–26, Арк. [1], С. 27–265, [1], 266–473 = 244 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, з плямами воску, зі слідами замокань, з невеликою давньою аматорською реставрацією білим папером, у т. ч. зі залишками записів почерком XVIII ст.; втрати друку невеликі. С. 467–470 II рах. мають мокрі відбитки від сусідніх сторінок.

Провенієнції

1) «**Бела Княжичъ**» (с. [1] I рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«In Nomine Dñni: // **Бей Глу́жевникъ** // до Храму // Княжицкого // Цр̑квы // въздвигенія (!) Ч. Кр̑та // Быти // пописалъ // [Вас]илій // Кұнашевичъ // Про[топо]пъ // Хвастовскій» (с. 26–35 II рах., по верхньому полю на кожній с.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

2) ? № 8 (с. [3] I рах.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

Маргіналії

«**Помолитєся**» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Григорін мелєхов Далъ рѹбленъ / на поминаніє За Здравіє Своє**» (арк. [1] зв.; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

Розмір книжки в оправі 320 x 200 x 50 мм.

Особливості примірника: зі вкесною гравюрою Розп'яття з чотирма предстоячими між с. 26 і 27 II рах.

Стан примірника. Формула: С. [1]–[12], 1–265, [1], 266–473 = 243 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, з плямами воску та слідами замокань, частина – з давньою аматорською реставрацією білим папером (у кількох випадках вона має доповнення втраченого друкованого тексту коричневим чорнилом півуставом). С. 35–38 II рах. відокремлені від блоку книги.

1) «In Nomine Dm̃ni // Сѣй Служєвникъ // Цр̃кви Пашковской // Храму Живоначальной // Престѣой Тройци // По^аписалъ [воітъ] // власною Рүкою // Василій // Күнашевичъ // Прѣто-През³ Хвастовскіи // Року 1754.» (с. 11–25 П рах. на непарних сторінках, 27–29 П рах. на кожній сторінці, по верхньому полю; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

«Гїа Книга // Глу́жевникъ // Куплена // Рокѹ // 1736 // Доцѣрки // Гѣои // Трѣци // всело // Пашковкѹ» (с. 39–57 II рах., на непарних сторінках; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

«Гіта // Книга // Службеникъ // Куплена // Рокъ // 1736 // Досела // Пашковки» (с. 81–95 Прах., на непарних сторінках; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

2) ? № 8 (с. [3] I рах.; коричневым чернилом; II пол. XVIII ст.).

«Заоупокон ап?: / в'по": За^ч: 113 / в'то^о. За^ч: 162 / в'сре^а за: 178 / в'че^т. за 160 / в'п^ат: за 163 / всѣ 220» (с. [1] II рхх.; коричневым чернилом; сер. XVIII ст.).

«молитва nadkoływom [Р...] Budy ymia Hospodne [...] / Мо^атва на^аколивомъ Порече [...] / Іерен Г^ад^у Помоли^аста / Іже вса совершивїи Словомъ Твои^а Г^ади Пове^алѣвїи Зємли всаче^акїа Прозабати Плоди / навеселїє и Пищу нашу, иже сѣме^ами Дѣ [...] и Да^анїла иже в^а Вавилонѣ, много [...] свѣт^а/лѣиши^х Доказавъ. Самъ всеБл^агїи Црю и Сѣме^ана сїа соразличними Плоди Бл^аг^аови. и иже / Ѡси^х вкушающи^х ѡсѣти.

іако вче^{ст} и в[...] / (Свѣтаго имѣ^{рк}) сїа Прѣ^аложишася в [...] иже / вбл^ггочестїи нвѣ^рѣ^б Ско^чавши^асѧ, Подаж[...] / и бл^ггоу^красивши^а сїа, и Памѧть Совершающ^а / всѧ іаже ко спасенїю Прошенїа нвѣ^чни^х бл^гѣ^х во[^ѣ] / прїятїа, мл^твами Преч^ѣтїа Вл^дчци нш^еа Б^ци / и Прѣ^ано Д^ви мѧрїа (!), (и Свѣтаго имѣ^{рк}) егоже / памѧть Совершаемъ, и всѣ^ххъ С^ти^х Твои^х / іако ти єси бл^ггослов[...] / и свѧа [...] / и тебѣ^х славу возсилаемъ ѡц^у и С^ну и С^то / Д^ху н^шѣ^х» (верхній форзац (вільний арк.); коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

«Бл^ггодару^тїа Г^ди Б^же м^аи іако не ѡрину^а мѧ єси грѣ^шнаго н^о вѣщ^ника / мѧ бити, С^ти^х твои^х тайнъ сподоби^а єси. Бл^ггодару^тїа іако мене не / до^ѣст^оннаго Причаститисѧ Преч^ѣт^ихъ Твои^х Даровъ сподоби^а єси. н^о вл^ако / чл^вколюбче, на^ѣ Ради оумерїиже и во^ѣкресїи, и даровавїи на^а страшнаа сїа / и живо^тращаа (!) Таи^ства, во Бл^ггодаренїе и ѡсвѣщенїе Д^уш^и и тѣ^ле^х наши^х. Даж^а бити симъ / и мнѣ^х воисцѣленїе Д^ушиже и тѣ^ла, воизгнанїе всѧкого сопротивнаго, вопро^ѣвѣщенїю (!) / ѡчїю ср^дца моего, во мн^ѣ д^ушевни^х мои^х си^а в^овѣ^рн^епо^ѣти^ан^ю волюбовь нелице^мѣ^рн^у, воиспо^аненїе прем^арости, вособлюденїе заповѣ^дей твои^х, воприложенїе / Б^же^ѣт^ве^ннїа Твое^а Бл^годати, и Твое^а Цр^тѣ^вїа Присвоенїе, Давосвѧтинѣ твоє^х / пѣ^ти сох^ранѧє^а, Твою Бл^года^т поминаю всегда. и некому^у себѣ^х жив^у / н^отебѣ^х наш^ему вл^ацѣ^х и Бл^годѣ^телю, и тако сего житїа изш^еа ѡнадеждѣ^х / живота вѣчнаго, во прѣ^ано с^ущ^нїи достигну^х покои, идѣ^же празн^юущ^ихъ / гла^ѣ непреста^ннїи, и Б^езконечнаа слад^{ост}, зраци^х твое^а лица доброт^у неи^з/реченн^ю, ти бо єси ист^ен^{ое} (!) желанїе и неизрече^нн^{ое} веселїе любѧщи^х тѧ / Хр^ѣте Б^же на^ш и тѧ поє^т всѧ тварь в^овѣ^ки ами^а мол^ттва вѣ^х /

Преч^ѣтаго Твое^а тѣ^ла и Ч^ѣт^нїа Крове твое^а таино сподоби^асѧ бити Сопр^ѣч^ѣт^никъ. Хр^ѣте Б^же воспѣ^{ва}ю и Бл^го^ѣсловлю (!). Покланѧюсѧ и Славлю и величаю / Сп^ѣсенїе Твое Г^ди н^шѣ^х и Прѣ^ано и в^овѣ^ки вѣ^комъ аминъ. моли^тва. 3 /

Тѣ^ло твое С^тое Г^ди Іис^е Хр^ѣте Б^же нашъ да в^удетъ^ити в животъ вѣ^чнїи, / и Кровь твоя ч^ѣтнаа в^овста^вленїе Грѣ^ховъ. Б^удиже ти Бл^ггодаренїе / сїє в^орад^{ост} Здравїе и веселїе в^остра^нноеже в^торое прїше^ѣтвїє сподоби / мѧ Грѣ^шнаго С^тати ѡдѣ^ѣн^ю слави твое^а, моли^твами Преч^ѣтїа / Твое^а м^три и всѣ^ххъ С^ти^х аминъ. /

Преч^ѣтаа Вл^аце Б^аце свѣ^те помраче^ннаа Д^уша моя надеждо Покрове Прибѣ^жище, оутѣ^шшенїе Радованїе мое, Бл^ггодару^тїа іако сподобила мѧ єси не^досто^ннаго, Прича^{ст}ника Бити Преч^ѣтаго (!) тѣ^ла и ч^ѣт^нїа Крове сѧ твое^а, / [п]оро^шаа исти^ни Свѣ^тъ, Просвѣ^ти моѧ о^ум^нїа в^чи ср^дца

іажє / источникъ безсмертіа Рождшаа, ѡживо^твориміа оумервщє^нна-
го / Грѣхѡмъ: іажє мл^чтваго Б҃га любѡ Бл҃гоѡтробнаа М^ти Помилѹиміа, /
идаждъ ми оумилєніє, и Гокрѹшеніє в^ср^цѣ моє^н и Гмиреніє вмислѣ^х
мон^х, / и возваніє в П^лѣненїи ^[8] Помишлє^ннїи мон^хъ, и Сподовиміа
До послѣднїаго / издиханїа, неѡсѹжде^нно Прїимати Преч^чтихъ т^ни^н
ѡсвѣщеніє: висцѣ^лєніє Дѹшиже и Тѣла и Дажди ми Глєзи Покаянїа,
нисповѣданїа вѡеже / Пѣти и Главити т^я, вѡвста Дни живота моего:
іако Бл҃гословє^нна / и Препрославлє^нна єси вѡвѣки аминѣ. Трїстѡє
Пѡв^тчена^ш: Тропаръ сєи /

Оѹслади^ам^я єси любовїю Хр^стє низмѣни^ам^я єси Бж^чтвенимъ твоимъ /
Рачєніємъ, нѡпопали ѡгнемъ невещє^чтвенимъ грѣх^и мога, и наситити^ч /
єже втєбѣ насладєніа сподѡби: даликѹіа возвелічаю Бжє Два при- /
шє^чтїа Твое. Глава. нинѣ. Б҃городичє". /

Азъ Дѡо свѣтаа Б҃цє копокроѹ твоємѹ приѡбѣгаю вѣмъ іако ѡбра-
щѹ (!) ⁴⁸ / тобою Г҃псєніє, можєши бо чи^чтаа помощи мнѣ. / X. Jan Domnic-
kiy. P: Pasz / D 23 January 1772 Roku w Paszkowcę spisan[a] / Pan Bog na-
dzieja moja y Dawca pokoia całemu Swiatu Przybądznamoy początek Panno /
Święta apraca moja ztobą niech będzie zaczęta» (нижній форзац (вільний
арк.); чорним чорнилом; сер. XVIII ст.).

Особливості друку: на с. 322, 384 II рах. змазаний друк.

Оправа: дошки в коричневій шкірі з золотим тисненням (шкіра потерта,
на верхній кришці та корінці). Тиснення: на обох кришках орнаментальні
рамки, на верхній кришці середник у вигляді семираменного хреста,
рамена якого закінчуються невеликими квітками, на нижній кришці
орнаментальний середник хрестоподібної форми, на корінці поперечні
орнаментальні смужки вздовж бинтів та дрібні декоративні елементи
посередині між ними. На верхній кришці сліди кріплень двох петель
для застібок, на нижній кришці – одна збережена металева застібка на
шкіряному ремінці та ремінець від другої (залізну застібку втрачено).
Форзаци з білого паперу, сучасного оправі.

Розмір аркуша 305 x 190 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 195 x 50 мм.

13.45. Кир.5755n (32422)

Стан примірника. Формула: С. [11]–[12], 1–258, 263–265, [1], 266–469 =
234 арк. Арк. забрудені, з невеликими слідами замокання та плямами воску,
початкові та кінцеві дещо ушкоджені, з невеликою давньою аматорською

⁴⁸ Тобто, «обяшу» – автор запису помилився під впливом української живомовної фонетики.

реставрацією білим папером. С. [1]–[10] I рах., 259–262 і 470–473 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Сіа // Книга // рекомага // Слѣжебникъ // Свѣщеннаго // Іереѧ // Іакова // Гапоневича // Презвитѣра // Черепинскаго // Купленага // За Золотихъ // полскихъ // двацѣть**» (с. 9–35 II рах., на непарних сторінках, початок запису втрачено; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

2) «**Д[...]** // **Была // Чирепина // Церкви // Троецко Бо[г]ородичной // Кіевской // Губернѣ // Тарашенскаго (!) // Повѣта // Сила // 1841 // А // Можить // Схочить // Етѣю // Книги**» (с. [11] I рах. – 29 II рах., на непарних сторінках, початок запису втрачено; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

Маргіналії

«Черепин» (с. [11] I рах.; простим олівцем; кін. XIX – поч. XX ст.).

Особливості друку: друк на с. 426 II рах. змазано.

Оправа: втрачено.

Розмір книжкового блока 305 x 195 x 40 мм.

13.46. Кир.5761n (32474)

Стан примірника. Формула: С. [5]–[12], 1–265, [1], 266–457, 470–473 = 235 арк. Арк. забруднені, з невеликими слідами замокання та плямами воску, початкові та кінцеві дещо ушкоджені, з невеликою давньою аматорською реставрацією білим папером. С. 450–457, 470–473 II рах. відокремлені від блоку книги, розірвані. С. [1]–[4] I рах., 458–469 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Книга // Глаголемага // Слѣжебникъ // Купленъ // зацѣну рублѣй 3 // дохрамѣ // Св[ѧ]таго // архистратига**» (с. [5]–[12] I рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Маргіналії

С. 5 II рах. має нерозб. запис коричневим чорнилом по верхньому полі.

«**Екатерина алексѣевна**» (с. 24 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«**Стихарній дякъ Микита [Метель...]**» (с. 25 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**[...] // родной матки задѣтми сердце болиць (!)**» (там само, по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; початок запису зрізано).

«**[...] // лъжива инепревращено сердце ея [...]**» (с. 26 II рах., по

зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; початок запису зрізано).

«**Указъ Его императорско[го]**» (с. 53 і 113 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«**Благородіє (!) [Ваше]**» (с. 101 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

На с. 107 II рах. на правому полі, с. 215 II рах. згори, с. 236, 238, 240 і [1] II рах. на лівому полі сліди зрізаного запису чорнилом.

«**[...] // рапортъ**» (с. 118 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; початок запису зрізано).

«**Татьяна**» (с. 120 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Священникъ Васили[й] [...]**» (с. 174 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; початок запису зрізано).

«**[?оан??] Священікъ Микита Мо[н]жевскій**» (с. 196 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

Зовнішнє поле с. 245–246 II рах. зрізано, на с. 244 II рах. є нерозб. мокрий відбиток запису звідти.

«**[В киево] подолскомъ братскомъ мастирѣ (!) архимандритъ Васил[ій] / Летинскій**» (с. 250 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

На с. 260 II рах. позначки на лівому полі коричневим чорнилом «**X 1^a**» та «**X 2^e**».

«**Kupiec Wasyl Monzowsky (!)**» (с. 267 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«**Bogorodzico bedz [...]**» (с. 269 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.; запис ушкоджено під час повторного обрізування книги).

«**Въ Черкаскій нижній [...]**» (с. 271 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.).

«**[...] / икавалеру василю василевичу гнѣ Смотрителю [...]у василевичу**» (с. 277 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; кін. XVIII ст.; початок запису зрізано).

«**Священікъ Іовъ меселскій**» (с. 313 II рах., під кінцівкою; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.).

«**Въ Киевъ [...] задвѣ недѣли**» (с. 449 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; II пол. XVIII ст.; запис ушкоджено під час повторного обрізування книги).

На с. 375 і 387 II рах. на верхньому полі читацькі малюнки рослинного характеру коричневим чорнилом.

«Его Преподобію Отцу Филиппу // Комашко. Господинъ Декан» (с. 443–444 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

Оправа: втрачено. Обріз жовтий.

Розмір книжкового блока 295 x 180 x 40 мм.

Особливості друку: на с. 310 II рах. є мокрий відбиток від сусідньої с. 309, на с. 355 – від 356 II рах.

Крім того, у ВСПВ є 3 окремі фрагменти видання:

Фрагм72

Окремий титульний арк. По краях обірваний, має сліди замокання.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, «7^й екз.» (чорним чорнилом).

Маргіналії

«Села Малыхъ Кутыщъ / В[инни]цкаго Уѣзда» (коричневим чорнилом; XIX ст. – зроблено у Давньосховищі).

Бібліографія примірника: Січінський № 83, прим. 7.

Фрагм73

Окремі С. 23–27 II рах. Арк. ушкоджений, розірваний, зі слідами замокання.

Маргіналії

На с. 24 II рах.; коричневим чорнилом закреслено «и Ѣна» в тексті Символу Віри.

Фрагм74

С. 456–469 II рах. = 7 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з плямами воску.

14. Службеник святительський. – 1740.

Опис видання

Титул (текст із цільногравійованої форми): «СЛУЖБЕНИКЪ СЪТТЕЛѢСКИЙ / Содържащъ вѣ себѣ по Чинѣ Сѣїа Восточніа Цркве / Литургію Сѣтелѣскѣю, и прочаа Вѣради Епѣпо^а / прислѣшающаа Первое Типомъ издадеса / вѣ Вѣители Ѣневско^а»⁴⁹ Інокѣвъ Чинѣ Сѣ: Васи/лаа Великаго, Мѣца Марта / Днѣ кѣ. Рокѣ жѣѣм.».

Формат і формула видання: 2°. [1]³ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ З⁴ І⁴ И⁴ К⁴

⁴⁹ Літера У в основі має замість літери «он» – «омегу».

Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ъ⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ъ⁴ Ю⁴ Я⁴ Ѡ⁴
ѡ⁴ Ѣ⁴ Ѥ⁴ Ѭ⁴ [2]² = С. [1]–[6], 1–300, [1]–[4]⁵⁰ = 155 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, двоколірний. Рядків 17 (у III рах. – 18), 28. Розмір набірної шпальти – 237 (у III рах. – 240) x 142 мм. Повне дзеркало набору – 263 (у III рах. – 260) x 153 мм. Колонтитули (крім III рах.) у межах орнаментальної рамки, відокремлені від тексту лінійкою. Колонцифри у верхньому зовнішньому кутку аркуша, в межах рамки; с. 1 II рах. колонцифри не має. Кустоди (крім с. 300 II рах.), в межах орнаментальної рамки. Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, в межах рамки. Шрифти: 10 рядків – 135, 83 мм. Ноти (с. 30 II рах.), висота 5 лінійного нотного стану – 8 мм.

Склад видання:

- 1) титул – с. [1] I рах.;
- 2) повеління про друк цієї книги від архієп. Афанасія Шептицького (дане в Уневі 29.III.1740) – с. [3] I рах.;
- 3) **ОГЛАВЛЕНІЄ ВЕЩЕЙ** (зміст) – с. [5] I рах.;
- 4) **БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА**⁵¹ **СВЯТИТЕЛЕМЪ ПРИСЛАШАЮЩАА.** (у колонтитулах – **Служба Бжѡа. Сѣител'скаа.**) – с. 1–47 II рах.;
- 5) **ЧИНЪ ПОСТАВЛЕНІЮ ЧЕТЦА, и ПѢВЦА.** – с. 48–56 II рах.;
- 6) **ЧИНЪ ПОСТАВЛЕНІЮ ПОДІАКОНА.** – с. 57–59 II рах.;
- 7) **ЧИНЪ ПОСТАВЛЕНІЮ ДІАКОНА.** – с. 60–66 II рах.;
- 8) **ЧИНЪ ПОСТАВЛЕНІЮ ПРЕЗВИТЕРА.** – с. 67–72 II рах.;
- 9) **ЧИНЪ ОБЩЕНІЮ ЕПѢПА.**⁵² – с. 73–122 II рах.;
- 10) **ЧИНЪ**⁵³ **ПОСТАВЛЕНІЮ АРХИМАНДРИТЫ.** – с. 123–128 II рах.;
- 11) **ЧИНЪ ОБЩЕНІЮ**⁵⁴ **СВЯТАГО ВЕЛИКАГО МІРА.** – с. 129–135 II рах.;
- 12) **ЧИНЪ ОСВЯЩЕНІЮ АНТИМИСОВЪ.** (у колонтитулах – **Чинъ осѣенію. Антѣмысовъ.**) – с. 135–144 II рах.;

⁵⁰ Імовірно, останні два аркуші – Молитви по причасті, – можна розглядати як окремий друкарський додаток, адже вони мають інакші параметри набору, ніж текст Службника святительського. З огляду на відсутність примірників для порівняння, їх описано у складі Службника святительського, – так, як це є в бібліографії.

⁵¹ Надруковано в'яззю.

⁵² Заголовок у тексті набрано ініціалами.

⁵³ Слово «Чинъ» набрано ініціалами.

⁵⁴ Перші два слова в заголовку набрано ініціалами.

13) **ЧИНЪ УМОВЕНІЮ ПОГЪ ВЪ СВАТЫЙ ВЕЛИКІЙ ЧЕТВЕРТОКЪ.** – с. 144–156 II рах.;

14) **ЧИНЪ** ⁵⁵ **СОБОРОВАНІА ПРЕЗВУТЕРОМЪ.** – с. 156–175 II рах.;

15) **СИНОДИКЪ СОБОРОВЫЙ.** – с. 175–185 II рах.;

16) **ЧИНЪ** ⁵⁶ **УСНОВАНІЮ ЦЕРКВЕ.** – с. 186–207 II рах.;

17) **ЧИНЪ ОБЩЕНІЮ** ⁵⁷ **ЦЕРКВЕ.** – с. 208–237 II рах.;

18) **ЧИНЪ ОЧИЩЕНІЮ ЦЕРКВИ СПРОФАНОВАНОИ** ал'бо Олтара. – с. 237–245 II рах.;

19) **ЧИНЪ ОЧИЩЕНІЮ ЦЕРКВИ ОСКВЕРНЕННЫА ѿ Еретикъ.** – с. 246–250 II рах.;

20) **ЧИНЪ ОЧИЩЕНІЮ ЦЕРКВЕ, ВЪНЕИЖЕ УБИЕНЪ ЕСТЬ ЧЛВКЪ, или БІЕНЪ до пролитіа крове.** – с. 250–252 II рах.;

21) **ЧИНЪ ОСВАЩЕНІЮ НОВАГО ПРЕСТОЛА ѿ мѣста своего нызринновеннаго.** – с. 252–254 II рах.;

22) **ЧИНЪ ОСВАЩЕНІЮ ПОТИРА И ДУСКОСА.** – с. 254–257 II рах.;

23) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ КИѡТА.** – с. 257–258 II рах.;

24) **ЧИНЪ РАЗДРЪШЕНІЮ ѿ КЛАТВЫ, ІЕРЕА ѿ СВАТЫТЕЛА.** – с. 258–261 II рах.;

25) **ЧИНЪ ВОЗВРАЩЕНІЮ КЪ ЦЕРКВИ ЕРЕТИКА Схизматика и прочіихъ.** – с. 261–269 II рах.;

26) **ЧИНЪ ПОСЪЩЕНІА ЦЕРКВЕИ ПРЕЗВУТЕРСКИХЪ ѿ ЕПИСКОПА.** – с. 269–279 II рах.;

27) **ЧИНЪ ВОХОДЖЕНІЮ ЕПИСКОПА ВЪ ГРАДЪ ПЕРВЪЕ.** – с. 279–284 II рах.;

28) **ЧИНЪ ПЯТЫШЕСТВУЮЩЕМУ ЕПИСКОПУ.** – с. 284–289 II рах.;

29) **ЧИНЪ ПРЕСТАВЛЬШЕМУСА ЕПИСКОПУ.** – с. 290 II рах.;

30) **ЧИНЪ ИЗВЕРЖЕНІЮ ІЕРЕА.** – с. 291–300 II рах.;

31) **МОЛИТВЫ по БОЖЕСТВЕННОМУ Причащеніи.** – с. [1]–[3] III рах.

Початкові рядки: С. 5 II рах.: «и сподоби ма неумсѣжденно предста-»; С. 10 II рах.: «своего не даде в' лихвѣ, и мзды на»; С. 15 II рах.: «ѿ работы вражіа. Тѣмъ бл҃годараше»; С. 20 II рах.: «Иродъ же оукоривъ Іса съ

⁵⁵ Слово «Чинъ» набрано ініціалами.

⁵⁶ Слово «Чинъ» набрано ініціалами.

⁵⁷ Перші два слова в заголовку набрано ініціалами.

Вои свои-»; С. 25 II рах.: «Посемъ Архїдіаконъ даеѣтъ Стлю Крѣтъ в' правѣю рѣкѣ», С. 30 II рах.: «стѣомъ Дхѣ, ннѣ и всегда», С. 35 II рах.: «еѣтъ людей двѣма свѣщамн глѣ: +»; С. 40 II рах.: «вым*де образомъ тако и Ститель лѣзѣеѣ Воѣдхѣ глѣ:»; С. 45 II рах.: «Вечеры твоей таинѣй, днесъ Стѣ Бжїй:»; С. 50 II рах.: «тако да свѣтелъ и вѣ вѣдѣщемъ оу-»; С. 55 II рах.: «и вѣ Стнхаръ:) глѣ: Іерей твои облѣкѣтъ»; С. 60 II рах.: «ЧИНЪ»; С. 65 II рах.: «Влѣко сего раба твоего, Імѣкъ: еѣже»; С. 70 II рах.: (відступ) «Зѣ Презвѣтеръ Крѣта-образно на земли лежѣтъ», С. 75 II рах.: «Пѣвїа Презвѣтери: прїглашающе еѣо сице», С. 80 II рах.: «сщѣнноинока кѣ времени Стѣпскомѣ»; С. 85 II рах.: «ство составное имѣтъ изъ Стѣца вѣ кѣ-»; С. 90 II рах.: «и всего еѣстества вына вѣ Кровѣ, еѣже»; С. 95 II рах.: «моего, и здоровымъ оумомъ исповѣ-»; С. 100 II рах.: (відступ) «ВОПРОСЪ»; С. 105 II рах.: (відступ) «И по истѣзанїю востаеѣтъ Нареченный. Архїдіаконъ»; С. 110 II рах.: «держѣщихъ Престолѣ, вѣ еѣже прїно-»; С. 115 II рах.: «шимъ слѣженїемъ, стѣымъ пома-»; С. 120 II рах.: «Даетъ Новосвѣщенномъ Патерицѣ (чаѣстина гравюри) вѣ рѣ-»; С. 125 II рах.: «блѣодающа, дабы непогнѣбла Ст сего ны»; С. 130 II рах.: «кровецъ сѣМѣра, и блѣгословѣетъ рѣкою + гѣ. глѣ вѣ та».»; С. 135 II рах.: «Имѣѣръ, Цытварѣ, Инѣла, Арѣстолїѣхїа, Алѣесѣ», С. 140 II рах.: «вѣ тмѣ лежащимъ стѣсенїа вѣсїа-»; С. 145 II рах.: «облаки вблагѣаи нѣо, препѣасѣетъ сѣа Ленѣтемъ, и»; С. 150 II рах.: «блѣгимъ, и животвѣращимъ ти Дѣ-»; С. 155 II рах.: «вѣозсылаемъ, сѣ вѣзначалнымъ ти Ст-»; С. 160 II рах.: (відступ) «и соѣдынѣнїи вѣсѣхъ: Гѣдѣ помолїмъ сѣа», С. 165 II рах.: (відступ) «По блѣгословѣнїи же: Іерей Стѣходѣтъ вѣ своѣа си», С. 170 II рах.: «ша, да ныкакоже заблѣдимъ Ст мило-»; С. 175 II рах.: «Посемъ по Чннѣ стѣымъ Римѣскїа Церѣкѣ, провѣзглашаеѣтъ»; С. 180 II рах.: «томъ Стѣборѣ Всѣленскомъ Шѣстомѣ»; С. 185 II рах.: «Архїдіаконъ: Вѣсѣмъ прѣжде оуѣсопшимъ»; С. 190 II рах.: «оуѣготованно» блѣгѣвенїе + твое подаждѣ», С. 195 II рах.: «Марїа, и вѣсѣхъ стѣыхъ: млѣтивнымѣ»; С. 200 II рах.: «и нѣжды: Гѣдѣ помолѣмъ сѣа», С. 205 II рах.: «мѣво во вѣзы»доша колѣна: колѣна Гѣнѣа свѣдѣнїе Іїлѣ-»; С. 210 II рах.: (відступ) «РАНО»; С. 215 II рах.: «говѣнно вѣонь вѣходящихъ и прїзы-»; С. 220 II рах.: «Гѣдѣ⁵⁸ вѣцарнѣа вѣлѣпотѣсѣа облѣче, облѣче-»; С. 225 II рах.: «оуѣмоленѣ Імѣкъ: и дарѣй намъ нѣдо-»; С. 230 II рах.: «ѣси красѣтѣ стѣаго всѣленїе славы твоеѣа Гѣдн, оуѣтѣеѣ-»; С. 235 II рах.: «Глава тѣвѣ Хѣ Бжѣ оуѣпованїе нїѣе слаѣ»; С. 240 II рах.: «маю при немъ. А

⁵⁸ Початкова літера – ініціал.

на"барзѣй тїе часты которїе сѣт" спро-»; С. 245 II рах.: «прїносяще дары воспрїемлєши, и да»; С. 250 II рах.: «къ сѣомѣ олтарѣ: и къ сѣомѣ Пре-»; С. 255 II рах.: «кропленнаѣ хлѣбы прїноситы на зла-»; С. 260 II рах.: «ствѣа даю, и таже сважеши на земли,»; С. 265 II рах.: «И впроважаетъ его въ Церковь, тако его възалъ за рѣ-»; С. 270 II рах.: «стоащихъ людєй, кадилныцѣ же вземъ держитъ прѣа»; С. 275 II рах.: «въчнѣю вѣдѣтъ Праведныци. Ѡвѣтъ:»; С. 280 II рах.: «Влако⁵⁹ Гѣди Ісє Хѣ Бжє ншѣ, и-»; С. 285 II рах.: «демъ своимъ. И въздвиже рогъ спсе-»; С. 290 II рах.: (відступ) «МОЛИТВА»; С. 295 II рах.: «Печать Гѣдню Єпитрахїлемъ симъ»; С. 300 II рах.: «да млѣти ради Бжїа, блгоговѣнїа, и»; С. [1] III рах.: «МОЛИТВИ по БОЖЕСТВЕННОМЪ»; С. [3] III рах.: «славы Хѣ. Ты оца прѣвѣчнаго Снѣ».

Особливості видання. Імовірно, аркуші III рахунку, на яких надруковано текст Молитви по причащеніі, є друкарським додатком, виготовленим для цього видання (різняться характеристиками набору; в кінці тексту Службеника святительського надруковано традиційне славослів'я).

Художнє оформлення.

Форта: мідерит, приблизно 300 x 175 мм.

Заставки (6 із 4 дощок): № 1 – 1, 73, 123 II рах.; № 2 – 48 II рах.; № 3 – 57 II рах.; № 4 – 60 II рах.

Кінцівки (6 із 5 дощок): № 1 – 47, 207 II рах.; № 2 – 56 II рах.; № 3 – 122 II рах.; № 4 – 185 II рах.; № 5 – 300 II рах.

Ініціали (233 (234, рахуючи титул) з 64 (65 відповідно) дощок): **А** № 1 – 30, 81, 162 II рах., № 2 – 73 II рах., № 3 – 80, 201 II рах.; **Б** № 1 – 36, 52, 64, 68, 124, 167, 188, 205, 223, 235, 259, 275, 287 II рах., [1] III рах., № 2 – 61, 70, 114, 141, 170, 198, 206, 227, 242, 270 II рах., № 3 – 69, 106, 189, 211, 232, 238, 253, 265 II рах., № 4 – 78, 105, 121, 191, 272, 278, 284 II рах.; **В** № 1 – 4, 32, 82, 100 (верхній), 103 (перший), 107, 118, 169, 236, 257, 280 II рах., № 2 – 6, 16, 38, 101, 102, 104 (другий), 114, 152, 159, 203, 204, 208, 240, 242, 254, 265 II рах., № 3 – 100 (другий), 116, 201, 264 II рах., № 4 – 103 (другий), 137, 197, 233, 247, 255, 261 II рах., № 5 – 104 (перший) II рах.; **Г** № 1 – 1, 10, 35, 130, 149, 196, 210, 224, 231, 239, 245, 249, 267 II рах., № 2 – 2, 62, 147 II рах., № 3 – 5, 11, 57, 109, 153, 194, 220, 246 II рах., № 4 – 9, 40, 133, 143, 225, 241 II рах., № 5 – 53, 139, 160, 217, 229, 244, 250, 290 II рах., № 6 – 220, 248 II рах.; **Д** № 1 – 96, 206 II рах., № 2 – 112 II рах., № 3 – 113 II рах.; **Є** № 1 – 73 (перший), 129, 208 II рах., № 2 – 73 (другий) II рах.; **Ж** – 120 II рах.; **З** № 1 – 186, 192, 263 II рах.,

⁵⁹ Початкова літера – ініціал.

№2–186 П рах.; **И** №1–73, 123, 129, 144, 156, 186, 208 П рах., №2–80 П рах.; **І** №1–49 П рах., №2–73, 129, 208 П рах.; **К** №1–[3] І рах., 117 (циноброю), 169 (циноброю), 204 (циноброю) П рах., №2–193 П рах.; **Л**–122, 166 П рах.; **Н** №1–73 (перший), 123, 129, 144, 156, 186, 208 П рах., №2–73 (другий), 129, 208 П рах., №3–73 (третій), 171 П рах.; **О** №1–73, 129, 208 П рах., №2–121 П рах.; **П** №1–8, 46, 75 (перший), 111, 117, 125, 165, 175, 292 П рах., №2–73 (два однакові) П рах., №3–74 (перший), 83, 157, 298 П рах., №4–74 (другий) П рах., №5–75 (другий) П рах., №6–79, 108, 219 П рах., №7–84 П рах., №8–103 П рах.; **Р** №1–89 П рах., №2–277 П рах.; **Т** №1–46 П рах., №2–67 П рах.; **Г** №1–55, 113, 136, 256 П рах. (у формі Σ), №2–73, 129, 208 П рах., №3–73 П рах. (у формі ς), №4–99 П рах., №5–104 П рах., №6–137 П рах.; **Т** №1–46 П рах., №2–67 П рах.; **Х**–97 П рах.; **Ѡ**–241 П рах.; **Ч**–73, 123, 129, 144, 156, 186, 208 П рах.; **Щ**–73, 129, 208 П рах.; **Ъ**–73, 123, 129, 144, 156, 186, 208 П рах.; **Ю** №1–73, 129, 208 П рах.; **Я**–268 П рах.; **Ѡ**–119, 202 П рах. **Титуло** (̅) в ініціалах – 73, 129, 208 П рах. Усі, крім **К** на с. [3] І рах., **Ч**, **И**, **Н**, **Ъ** на с. 144 П рах., та **В** на с. 208 П рах., ініціали надруковано циноброю.

Потекстові ілюстрації (дереворити): №1 – омофор (23 x 82 мм) – 116 П рах.; №2 – хрест на ланцюжку (14 x 36 мм) – 117 П рах.; №3 – єпископський перстень (18 x 18 мм) – 117 П рах.; №4 – митра (25 x 26 мм) – 118 П рах.; №5 – «руки» (20 x 35 мм) – 119 П рах.; №6 – патериця (52 x 35 мм) – 120 П рах. (загалом 6).

Дрібна гравюра: імітація печатки – [3] І рах.

В'язь: **БОЖЕСТВЕННАА ЛУТЪРГІА** – 1 П рах. (циноброю).

Виливні прикраси: складані посторінкові рамки (крім титулу), оздоблення заставок, назв розділів.

Особливості видання. С. 17/18 П рах. – з тоншого паперу.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1362; Петров, Бирюк, Золотарь № 576 (1 прим.) – Кир.497 (описано як Служебник 1740 р.).

НБУВ – 1 прим.

Опис примірника

14.1. Кир.497 (4047)

Стан примірника. Формула: С. [1]–[6], 1–300, [1]–[4] = 155 арк. Примірник повний. Незначні сліди замокання, плями від воску. Деякі арк. надірвані, підклеєні папером. Втрач тексту немає. В кінці книжки додано аркуш із блакитного паперу.

Провенієнції

1) «Applico Bibliothecae Monasterii abbatialis Żydyczynensis 23. Mar. 1755.

A° Ged[eo]n [Z]wonicz in B[e]ynedow Beyned Ord. S. B. M. Abbas Żydyecz... mp» (с. [3] I рах.; чорним чорнилом, закреслений запис; почерк сер. XVIII ст.).

2) «1866 года Мм. Генваря, февраля и Марта пользовался сею книгою для составления статьи: обзорѣніе уніатскихъ Богослужебныхъ книгъ, для Христіанскаго Чтенія Профессоръ Семинаріи Волынской по предмету чтенія Св. Писанія Андрей Хойнацкій.» (арк. [4] I рах.; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

3) Фундаментальна бібліотека Волинської духовної семінарії, Русск. отд. № 815 (наліпки на верхній кришці оправи та верхньому форзаці), № 646. нк (запис на верхньому форзаці червоним чорнилом), кругла печатка на титулі, овальна печатка на с. [3] I рах.

4) ?, № 5 отд. 2° (запис на верхньому форзаці коричневим чорнилом);

Маргіналії

«3tio» (с. 22 II рах.; чорнилом; XVIII ст.).

«трапезы» (с. 40 II рах.; чорнилом; XVIII ст. (викреслено друкований текст «край Во³дѣха ѿ правѣа страны.»)).

«Negatur suppositum cum infra praescribat ru[...]ica hostiam Sacram in manus [...] pre[ndum]» (с. 44 II рах.; чорнилом; переклад друкованого тексту).

«заключаютъ уніатскіе Понтификалы» (с. 47 II рах.; чорнилом; XIX ст. (почерк А. Хойнацького?); коментар друкованого тексту).

«возложение доски / снятие воско[...]» [с. 211 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.]

С. 218 і 227 II рах., [4] III рах.; олівцем; почерк XIX ст. – нерозб.

«вервіе» (с. 219 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.).

«[...] и каждеіе [...]» (с. 220 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.).

«возжеіе свѣчъ тропари [...] яко [...]» (с. 224 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.).

«NB / [...] мученицы и т. д.» (с. 226 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.).

«каждеіе» (с. 230 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.).

«ектенія» (с. 234 II рах.; олівцем; почерк XIX ст.).

«Засл. уѣзда [...] / Въ Лабуни – на мѣстѣ [...] костела, перес... / Въ Лабунѣ Засл. уѣзда, – орда напала въ нач. XVI въ свѣтл. воскресеніе, невзначай, – [зажгл мист] и окружи[въ] церковь единственную, вир[...], а священ. Золотаревица убили при олтарѣ, съ [сосѣд... сель] пришла помощь, прогнала, священний походъ въ тихже ризахъ. / як паписты втералыся, кармелиты остѣвшіе въ городищахъ подѣ [...] покровительст[...] Каспера Любомірскаго, подарившего имъ городище и др. вотчины, – то они рѣшилися утвердiti и въ Лабунѣ; для этого предложили Любомір.

выгнать православнаго священника изъ церкви и [...]. Но Любомір. не ришился на это, а поручилъ управл[яю]щему поспѣшител[...] [...] средст... [для постройки] костела, а церковь оставить – [...] на сеймѣ, кармелиты начавшіе въ городищахъ строить монастырь камен..., деревяную свою каплицу, оказавш. не [...] перенес... въ лабунь и поставитъ противъ прав. церкви. За [...] при помощи катол. приверженцевъ напалъ на церковь, выгналъ духовенство, всѣ иконы и вещи перенесли въ новую каплицу, а [сами ...] церковь ([...] и теперь). (нынѣ троецкая). – Духовенство принужд... было повиноваться. Должно предполагать, что [...] вещи передали, – больше сто[... ...]. Ибо [...] одному православному свящ. (Радкевичу Ѳеодору городищ.) удалось видѣть у ргіога настоят. городищ. карм. костел. антиминосъ, освяще... Патр. Іерусалим... Ѳеофаномъ. [...] церковь сгорела и передній фронт... съ колонадою обрушился; потребов[...] перестройки и здѣсь то при раз[ломк]ѣ [...] стѣны найдены нетл... останки помянут. свящ. Золотаревица. Изступленные фанатики пораженные чудомъ видѣли [...] изъ церкви, – [и] устыдились... взяли [...] ризы (котор. также [...]) облачили въ [...] одежду, побрили бороду, подстригли въ кружокъ волосы по уставу кармелитскому, – [закупорили] въ [...] и переслали къ своему провинціалу въ Вильно. – Тамъ м. б. и доселѣ [...] мощами, [давно ему названіе] и м. б. Андр. Боболи. (преданіе мѣстное) Зданіе есть и тепер, передѣлано: достро... оltар... [...], отъ того безобразія...» (нижній палітурний аркуш; чорним чорнилом; почерк XIX ст.; усі записи закреслені).

«Гүрй» (нижній форзац; чорнилом; підпис палітурника?).

«[Меера.] – 13 р. 40 к.» (нижній форзац; чорнилом; почерк XIX ст.).

Оправа: картон на основі паперу в чорній (темнозеленій?) шкірі з золотим тисненням (на кришках – орнаментальна рамка, на корінці – поперечний орнамент). Обріз золотий, з тисненням. Форзаци зі шпалерного паперу з дрібним жовто-фіолетовим орнаментом.

Розмір аркуша 290 x 185 мм.

Розмір книжки в оправі 295 x 190 x 45 мм.

Бібліографія примірника: Перетц ВДС (646–1549); Требін ВДС № 646 (1549).

15. Требник. – 1744.

Опис видання

Титул: «ЕУХОЛОГІОНЪ / снесѣть / ТРЕБНИКЪ / Языкославе^нскій къ испра-/вленію Таинъ стѣхъ / и иныхъ сщ^{ен}нодѣйствій, / или обрядовъ Црковныхъ. / Изданъ въ Монастѣри / Ѵневскомъ, Иноковъ / Чинъ стаго Василіа / Великаго. Лѣта Ѡ / Рождества Хр^итова / ж^дѣмд.».

14) **ЧИНЪ ЄЛЕОСВЩЕНІА.** (у колонтитулах – Чинъ. Єлѣосвщєніѧ.) – арк. 51–73 зв. II рах.;

15) **ЧИНЪ.** Како въ Кратцѣ маеться подати єлѣопомазаніе болномъ въ тажкой немощи бѣдѣщемъ, и долго житы немогѣщемъ. (у колонтитулах – Чинъ. Єлѣосщѣѧ: въ кратцѣ) – арк. 73 зв. – 76 II рах.;

16) **ЧИНЪ.** Посѣщеніа болныхъ, при исходѣ дѣи. – арк. 76 зв. – 80 зв. II рах.;

17) **ЧИНЪ.** Погребеніа мирскихъ священниковъ. – арк. 81 – 115 зв. II рах.;

18) **ЧИНЪ.** Погребеніа мирскихъ тѣлъ. – арк. 116–130 зв. II рах.;

19) **ЧИНЪ.** Погребеніа Младенческаго. – арк. 131–136 II рах.;

20) **ЧИНЪ.** Погребеніа на всю Воскресеніа Хѣва Седмицѣ, даже до Недѣли Фомины. (у колонтитулах – Чинъ погребеніа. на Сѣдѣю пасхѣ.) – арк. 136 зв. – 138 зв. II рах.;

21) **ПАНАХИДА.** Или, Поминаніе оусопшаго єдинаго. – арк. 139–139 зв. II рах.;

22) **ЧИНЪ ВЕЛИКАГО ОСВЩЕНІА ВОДЫ.** Сѣтыхъ Бѣгловеній. – арк. 140–150 зв. II рах.;

23) **ЧИНЪ МАЛАГО ОСВЩЕНІА ВОДЫ.** – арк. 151–163 II рах.;

24) **ЧИНЪ. ОСВЩЕНІА ВОДЫ въ КРАТЦѣ.** – арк. 163–164 II рах.;

25) **ЧИНЪ.** Изгнаніа бѣсовъ ѿ члвкъ. – арк. 164 зв. – 175 зв. II рах.;

26) **ЧИНЪ.** Врачеванію болѣзньющихъ огневицею, сіестъ Фриброю. (у колонтитулах – Чинъ. Ѡгнаніа огневици.) – арк. 176–181 зв. II рах.;

27) **ЧИНЪ.** Млѣтвенный на^а Домомъ, или мѣстомъ шчарованнымъ и шплазняемимъ ѿ злихъ мечтовъ. – арк. 182–186 зв.;

28) **ЧИНЪ.** Блѣвенію новаго Монастѣра. – арк. 187–198 зв. II рах.;

29) **ЧИНЪ.** Противъ гѣбителѣствъ скотовъ. – арк. 198 зв. – 200 зв.;

30) **ЧИНЪ.** Блѣгословеніа шграды скотовъ, сирѣчь Сѣтайны. – арк. 200 зв. – 204 зв. II рах.;

31) **ЧИНЪ.** Блѣвенію млека чародѣаннаго. – арк. 205–208 зв. II рах.;

32) **ЧИНЪ.** Блѣвенію пѣтехоцєвъ ѿ страны своѣственнаго къ иной странѣ, или къ сѣомъ мѣстѣ; далекое пѣтѣшествіе творящихъ. – арк. 208 зв. – 213 зв. II рах.;

33) **ЧИНЪ.** Блѣвенію Воиншмъ на брань градѣщимъ. – арк. 214–218 зв. II рах.;

34) **ЧИНЪ.** Блѣвеніа Сѣпрѣжєствъ, Ча^а не имѣщемъ. – арк. 219–225 II рах.;

35) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІА ЧЕРТОГА.** – арк. 225 зв. – 226 зв. II рах.;

- 36) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІА ДѢТЕИ** обоегѡ полѡ. – арк. 227–228 II рах.;
- 37) **ЧИНЪ. ОБОѢЧЕНІЮ** Дитѣте въ Иноческое ѡдѣѡ^н: – арк. 228–230 зв. II рах.;
- 38) **ЧИНЪ. СОВЛЕЧЕНІЮ** ѡдежды Иноческїѡ съ дытѣте. – арк. 230 зв. – 231 зв. II рах.;
- 39) **ЧИНЪ. ОВХОЖДЕНІА** полѡ насѣѡннаго. – арк. 231 зв. – 240 II рах.;
- 40) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** сѣѡнїѡ сѣменѡ полевихѡ, въ Праздникѡ рождества прѣтыѡ Бѣи. – арк. 240–241 зв. II рах.;
- 41) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІА** сѣме^н, противѡ птица^м, и червїю. – арк. 241 зв. – 243 зв. II рах.;
- 42) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ** Основанїѡ Домѡ. – арк. 243 зв. – 245 II рах.;
- 43) **ЧИНЪ БЛГѢВЕНІА** Новаго Домѡ. – арк. 245–246 зв. II рах.;
- 44) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІА** домѡ на противѡ огню. – арк. 246 зв. – 247 зв. II рах.;
- 45) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** житныци, или Гѡмна. – арк. 247 зв. – 250 II рах.;
- 46) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ** ПИВНИЦИ. – арк. 250–252 II рах.;
- 47) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА** РѢКИ. – арк. 252–252 зв. II рах.;
- 48) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА** КОВЧЕГА. – арк. 252 зв. – 253 II рах.;
- 49) **ЧИНЪ БЛГѢВЕНІА** сѣтей, или Мрежи. – арк. 253–253 зв. II рах.;
- 50) **ЧИНЪ БЛГѢВЕНІА** Кѡпели ривныѡ, и ривѡ. – арк. 253 зв. – 254 II рах.;
- 51) **ЧИНЪ. На** копанїе Кладаѡѡ и ѡбрѣтенїе води. – арк. 254 зв. – 255 II рах.;
- 52) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** новаго Кладаѡѡ. – арк. 255–257 II рах.;
- 53) **ЧИНЪ БЛГѢВЕНІЮ** в^ч насажденїи дресѡ съ въ врежденїе прѡжїѡ, или иныхѡ животныхѡ: и в^ч собранїе плодовѡ вертоградныхѡ. – арк. 257–263 II рах.;
- 54) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІА** сѣменѡ Вертоградныхѡ, и проѡ: – арк. 263–265 II рах.;
- 55) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** начатковѡ овощей вертоградныхѡ, в^ч день Прѡвѡраженїѡ Гѣднѡ. – арк. 265–267 зв. II рах.;
- 56) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** Зелїѡ на оѡспенїе прѡстѡѡ Бѣи. – арк. 267 зв. – 270 II рах.;
- 57) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** Зелїѡ противѡ недѡгомѡ. – арк. 270–270 зв. II рах.;
- 58) **ЧИНЪ. БЛГѢВЕНІЮ** зелїѡ гадомагѡ, или Овоцен. – арк. 270 зв. – 271 зв. II рах.;

- 59) **ГРАДЕЖЪ ДЪХОВНИИ.** Вертоградъ насажденномъ противоратное заклинаній wrѣжѣ на вредѣщѣмъ, бл҃гополезное собраннѣмъ Ботрѣнномъ сѣстѣ гроздомъ: въ оукѣшеніе бл҃гѣвеніе хранѣмъ. (у колонтитулахъ – Чинъ бл҃гѣвенію. Вѣнограда.) – арк. 271 зв. – 275 зв. II рах.;
- 60) **ЧИНЪ** бл҃гѣвенію всакаго сосѣда. – арк. 275 зв. II рах.;
- 61) **ЧИНЪ.** бл҃гословеніа или заклинаніа, вѣна или оцѣта. – арк. 276–277 зв. II рах.;
- 62) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ и ОЧИЩЕНІЮ,** вина, елѣа, меда, или инаго питѣа. – арк. 277 зв. – 278 II рах.;
- 63) **ЧИНЪ.** бл҃гѣвенію мелѣссона, сѣстѣ Пчелника: садовныхъ пчелъ, пчелныхъ сосѣдовъ, полевыхъ пчелъ печѣ и оулѣи ихъ вортныхъ. – арк. 278 зв. – 282 II рах.;
- 64) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ РОЕМЪ ПЧЕЛЪ.** въ оулѣа нова всажденнымъ. – арк. 282–282 зв. II рах.;
- 65) бл҃гѣвеніе Новаго Меда по Подворѣ. – арк. 283 II рах.;
- 66) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ ВѢНА.** на сѣагѣ Іѡанна бл҃гослова. – арк. 283 зв. II рах.;
- 67) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ ЕВАНГЕЛІА,** сѣагѣ Іѡанна бл҃гослова. – арк. 284–284 зв. II рах.;
- 68) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ ВЕРИЖИЦЫ.** или Помѣа въ честь пребл҃гѣвннѣа Дѣвы Маріи носимомъ. – арк. 284 зв. – 285 II рах.;
- 69) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ ВЛАСНИЦЫ.** – арк. 285–285 зв. II рах.;
- 70) **ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІЮ ОВѢА,** на сѣагѣ перво-мѣника Стефана. – арк. 285 зв. – 286 II рах.;
- 71) **ЧИНЪ** бл҃гѣвенію свѣщѣ на Стрѣтеніе Гѣдне. – арк. 286–289 II рах.;
- 72) **ЧИНЪ** бл҃гѣвеніа свѣщъ, на сѣагѣ Власіа въ исцѣленіе волѣзни гортанемъ. – арк. 287–290 II рах.;
- 73) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ** – арк. 290 II рах.;
- 74) **ЧИНЪ.** бл҃гѣвенію сщ҃енническихъ Одеждъ новихъ ѿ Іерѣа бываемъ. – арк. 290–290 зв. II рах.;
- 75) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Нарамника Іерейскаго,** сѣстѣ Гѣмерала. – арк. 290 зв. – 291 II рах.;
- 76) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СТІХАРА** – арк. 291–291 зв. II рах.;
- 77) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Помѣа Іерейскагѣ.** – арк. 291 зв. – 292 II рах.;
- 78) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЕПЕТРАХІА.** – арк. 292–292 зв. II рах.;
- 79) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ НАРАКВИЦЪ.** – арк. 292 зв. – 293 II рах.;
- 80) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ РИЗЫ Іерейскіа.** – арк. 293–293 зв. II рах.;

81) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ СЪДАРЦА** Наричаемаго Пѣрифѣкторіѹмъ. — арк. 293 зв. II рах.;

82) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ПОКРОВЦЕВЪ** свѣтыхъ Таинъ. — арк. 294 II рах.;

83) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ВОЗДѸХА**. — арк. 294–294 зв. II рах.;

84) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ЛИТОНА**. сієсть: Корпорала. — арк. 295 II рах.;

85) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Великаго покова, или БѸрсы. — арк. 295–295 зв. II рах.;

86) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Кѹпнѹ всѣхъ новыѹ сщєнныческыѹ ѡдеждѹ — арк. 295 зв. — 296 II рах.;

87) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Стѣхара Діаконскаго, сієсть Далматикѹ. — арк. 296–296 зв. II рах.;

88) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Діаконскаго Орара. — арк. 296 зв. — 297 зв. II рах.;

89) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** КАДИЛНИЦЫ. — арк. 297 зв. — 298 II рах.;

90) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** ѦВМІАМА. сієсть Кадила. — арк. 298–299 II рах.;

91) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Свѣтилникѹ, или свѣщникѹ Црковныѹ. — арк. 299–299 зв. II рах.;

92) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Свѣтиломъ, или свѣщамъ Црковнымъ. — арк. 299 зв. — 300 II рах.;

93) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ** Свѣщъ кождаго дне. — арк. 300–300 зв. II рах.;

94) **ЧИНЪ** Намѣреніа Іерейскаго преже дѣйствіа сѣ: Та: — арк. 300 зв. — 301 II рах.;

95) **ИСПОВѢДАНІЄ** Каѡолическіа вѣры. На соборѣ Трїденстѣмъ оузаконенное. — арк. 301–303 зв. II рах.;

96) **ЧИНЪ** НАМѢРЕНІА Ѧ ІЕРЕЙ творимаго преже исповѣданіа кающыхсѹ. — арк. 303 зв. — 304 II рах.;

97) **ФОРМА** ТАИНЫ ПОКААНІА... — арк. 304 зв. — 305 II рах.;

98) **МОЛИТВА** Глємаа по совершенныхъ исповѣдехъ. — арк. 305–305 зв. II рах.;

99) **ФОРМА** Раздрѣшенію ѦстѸпника Ѧ православнѹ Каѡолическіа вѣры, вѣ Тайнѣ покааніа. — арк. 305 зв. — 306 II рах.;

100) **ФОРМА** РАЗДРѢШЕНІЮ МОНАХѸ. ѦстѸпникѸ Ѧ Закона, вѣнѡудѸ Тайны Покааніа. — арк. 306–307 II рах.;

101) **ФОРМА** РАЗДРѢШЕНІЮ совершенномѸ, вѣ время Іѹвілєа. — арк. 307–307 зв. II рах.;

102) **ФОРМА** РАЗДРѢШЕНІЮ МОНАХѹ, вѣ время постѣщеніа

Каноннаго, ѿ началникъ правилнѣ оупотребляема. – арк. 307 зв. – 309 II рах.;

103) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ ОБЫЧНА.** Прон^збырателемъ Монашескимъ Капѣтѣларнимъ в^ч Капитѣларѣ, или въ сходѣ подаема къ содѣйствію настѣпаемаго произбраніа. – арк. 309–309 зв. II рах.;

104) **ФОРМА** раздрѣшенію ѿ Анафемате вели^к: – арк. 309 зв. – 310 зв. II рах.;

105) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** ѿ союза клатвы маліа. – арк. 310 зв. – 311 II рах.;

106) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ.** ѿ Союза завѣщаніа или ѿлѣченіа, внѣтрѣоудѣ или внѣоудѣ Тайны. – арк. 311–311 зв. II рах.;

107) **ФОРМА** Раздрѣшенію, ѿ союза запрѣщеніа, внѣтрѣоудѣ или внѣоудѣ Та^нны. – арк. 311 зв. – 312 II рах.;

108) **ФОРМА** строеніа неключимомѣ... – арк. 312–312 зв. II рах.;

109) **ФОРМА** Раздрѣшеніа совершеннаго, инокомъ в^ч нѣждѣ смертной вѣрѣтающимъсѣ. – арк. 312 зв. – 314 II рах. (у колонтитулахъ позиціи 97–109 мають текст **Формы. Тайны Покаяніа.**);

110) **ПРЕДВИДѢНІЕ.** о Раздрѣшеніи оумершаго въ Клатвѣ. – арк. 314–314 зв. II рах.;

111) **ЧИНЪ** Раздрѣшенію оумершаго в^ч Клатвѣ. – арк. 314 зв. – 316 зв. II рах.;

112) **ЧИНЪ** Благѣвенію новаго кимитира, сирѣч^ѣ Цмын^чтара... – арк. 316 зв. – 320 зв. II рах.;

113) Прѣрѣчїе ѿ Основаніи новаго с^тилища. – арк. 320 зв. – 321 II рах.;

114) **ЧИНЪ.** Благѣвенію и положенію пѣваго камена на ѿснованіи ново^у Цркѣви, с^ценнохранилищѣ сирѣчѣ Закристїи, или м^лителищѣ сїестѣ Каплицы... (у колонтитулахъ – **Чинъ благѣвенію. Основаніа Цркѣве.**) – арк. 321–326 II рах.;

115) **ЧИНЪ** Благѣвенію новіа Цркѣве, или м^лителища общаго, къ с^ценнодѣйствію Бжественнїа Слѣжбы творимїй. – арк. 326–333 зв. II рах.;

116) **ЧИНЪ.** Благѣвенію новихъ сосѣдовъ Црковнихъ многихъ в^чкѣпѣ, или єдинаго. – арк. 333 зв. – 334 II рах.;

117) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** КОВЧЕГА. къ сохрненію прес^тѣйшіа Евхаристїи. – арк. 334–335 II рах.;

118) Благѣвеніе вслческихъ сосѣдовъ, на сохрненіе мощей с^тыхъ. – арк. 335–337 зв. II рах.;

119) Благѣвеніе Госѣдецъ олтаревыхъ, сїестѣ: Блюда анафорнаго, и

Амѡлокъ. – арк. 337 зв. – 338 зв. II рах. (у колонтитулах позиції 116–119 мають текст **Чинъ бл҃г҃венію. Госѡдовъ цр҃ковныѡ**);

120) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** Новихъ Госѡдовъ Цр҃ковныхъ, многихъ или єдинаго ѡбщеє. – арк. 338 зв. II рах.;

121) **Бл҃г҃веніе** Кр҃ста на іаковѣмъ либо кр҃стѣ, или поло҃тнѣ, или на дрєвѣ ново вообра*: – арк. 339–340 II рах.;

122) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** КРЕСТА къ ношенію на персехъ. – арк. 340–340 зв. II рах.;

123) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** ОБЩЕЄ. Г҃дскимъ, Б҃городичнимъ, и всакиѡ Образомъ ст҃ихъ. – арк. 340 зв. – 341 зв. II рах.;

124) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** Хорѡгви Цр҃ковной. – арк. 341 зв. – 342 II рах.;

125) **Бл҃г҃веніе** оѡбрѡсовъ олтарєвыхъ. – арк. 342 зв. II рах.;

126) **ЧИНЪ** основанію Звонници. – арк. 342 зв. – 343 зв. II рах.;

127) **Чинъ** Бл҃г҃венію новосозданныхъ или поновленныхъ Кумвалъ – арк. 343 зв. – 345 зв. II рах.;

128) **ОБХОДЪ** ОБИЧНЫИ. Пароха парохіанъ посѣщающаго прѣ^а Рождествомъ Х҃вымъ, побченіа ради дх҃овнаго. (у колонтитулѣ – **Обхо^а обычній.**) – арк. 345 зв. – 346 зв. II рах.;

129) **ОБХОДЪ** Пароха Парохіанъ посѣщающаго, прѣ^а Б҃гоавленіємъ Г҃днымъ. – арк. 346 зв. – 347 зв. II рах.;

130) **МОЛИТВА** в҃ началѣ Поста с҃: Чєтирдєсєтницѣ. – арк. 347 зв. – 348 зв. II рах.;

131) **МОЛИТВА.** прѣ^а Воскр҃сїємъ Г҃да нш҃его Іс Хр҃та. – арк. 348 зв. – 349 зв. II рах.;

132) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** ЄЛЕА. – арк. 349 зв. II рах.;

133) **МОЛИТВА.** єгда Громъ, или молніа оѡмножат҃сѡ. – арк. 349 зв. – 350 II рах.;

134) **ЧИНЪ** Примиритєльный Цр҃квє wskверненнымъ... (у колонтитулах – **Чин посѣченію Оскверненнымъ Цр҃квє**) – арк. 350–354 II рах.;

135) **ЧИНЪ** Примирєнію Кїмитира, сїєстъ ѡчищенію Цминтара wskверненнаго... – арк. 354 зв. – 356 зв. II рах.;

136) **Пристажаніе** падежїй прїчи҃ныхъ, в҃ нихже Цр҃кви, Олтари, и Кїмитири ѡсѣати, или примирати прїналежитъ. – арк. 356 зв. – 358 зв. II рах.;

137) **ПѢСНЬ** Благодарствєннаѡ. Иже вѣ свѣтыхъ Оца нашегѡ Амвросїа: Єпѣпа Медѡлан҃скагѡ. – арк. 358 зв. – 359 зв. II рах.;

138) **ОГЛАВЛЕНІЕ** ВЕЩЕИ. в҃ Трєбникѡ семъ ѡбрѣтающихъсѡ. – арк. [1]–[4] зв. III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: (відступ) **«МОЛИТВА»**; Арк. 10 II

рах.: «го, онѣмъ бо тѣ заклінаю: Ѡиди Ѡ»; Арк. 15 П рах.: «[...]ый намъ недостойнымъ, блженное»; Арк. 20 П рах.: (відступ) «**ЧИНЪ.**»; Арк. 25 П рах.: (відступ) «**СВАТИТЕЛЬ.**»; Арк. 30 П рах.: «грѣхи казню: за грѣхиже не тавныа, аще»; Арк. 35 П рах.: «Вѣрѣю въ єдинаго Бга: Млтва Гѣднѣ»; Арк. 40 П рах.: «**Я Имѣкѣ:** верѣ себѣ тебе Имѣкѣ»; Арк. 45 П рах.: «блгоговѣніемъ и страхомъ Бжїимъ»; Арк. 50 П рах.: «но имѣже дано естъ. сѣтъ бо скопци»; Арк. 55 П рах.: (відступ) «**Пѣснь ѿ. Ірмосъ.**»; Арк. 60 П рах.: «день глахѣ же Іудеє исцѣлѣвшемѣ: сѣбѣ»; Арк. 65 П рах.: «кїа страсти, и всакаго недѣга и тѣзвы»; Арк. 70 П рах.: «прїймѣте всѣ ордѣїа Бжїїа, да возѣ»; Арк. 75 П рах.: «рѣкою чѣвства болащаго раба твоегѣ»; Арк. 80 П рах.: «не впадетъ въ тмѣ: но знаменосецъ»; Арк. 85 П рах.: «послѣдовавши вѣрою: прїйдѣте и прїѣ»; Арк. 90 П рах.: «емъ нѣѣ же съ оуспїіемъ Ѡиде Ѡ насѣ»; Арк. 95 П рах.: «созданіе Ѡ Бга имаміи храмїнѣ нерѣко»; Арк. 100 П рах.: «щаго ти Дха, нѣѣ и прѣнѣ: и въ вѣки»; Арк. 105 П рах.: «спасе твоегѣ раба, егоже нѣѣ въ вѣрѣѣ»; Арк. 110 П рах.: «жатѣ и безѣбразни: тѣмѣже волюбленїи»; Арк. 115 П рах.: (відступ) «**Глава Гласѣ Ѣ.**»; Арк. 120 П рах.: (відступ) «**Пѣснь ѿ. Ірмосъ.**»; Арк. 125 П рах.: «**Хѣ** лица твоего, и вѣ наслажденїи твоѣ»; Арк. 130 П рах.: «**Та*** глѣмѣ. Трѣтєе: по **Очѣ** нѣѣ: Іерей. **Яко**»; Арк. 135 П рах.: «**раще** пѣснь: **Аллилуїа.**»; Арк. 140 П рах.: (відступ) «**ЧИНЪ.**»; Арк. 145 П рах.: «ства воспоминанїе празднѣюще, молимѣ»; Арк. 150 П рах.: «**вы**а наззнаменающихъ работи воображе»; Арк. 155 П рах.: «**дитеса** братїєю ихъ нарицати глѣ»; Арк. 160 П рах.: «**сте** тѣне подаваете, исцѣлающе стрѣти»; Арк. 165 П рах.: «**Гѣдѣ** помлѣмѣсѣ. Ликѣ, Гѣди помилѣй»; Арк. 170 П рах.: «менїемъ имене твоего, (**Знаменаецѣ**); Арк. 175 П рах.: «оужасаетѣсѣ, емѣже повинѣютѣсѣ про»; Арк. 180 П рах.: «даровавый да здравнѣхъ себе быти оу»; Арк. 185 П рах.: «и на всю силѣ вражїю. Тебе нѣѣ недо»; Арк. 190 П рах.: «доколѣ; швратисѣ Гѣди, и изми дѣшѣ»; Арк. 195 П рах.: «**твомъ** въ тебѣ. Положивый предѣлы»; Арк. 200 П рах.: «**анїа** твоегѣ, да скоти Ѡ него прїемлю»; Арк. 205 П рах.: (відступ) «**ЧИНЪ.**»; Арк. 210 П рах.: «**Инѣѣ:** Не оумолчимъ николиже Бѣѣ»; Арк. 215 П рах.: «гоже швидатѣ, но доволни бѣдѣтъ»; Арк. 220 П рах.: «сотворивый съ неразлѣчною помощїю не»; Арк. 225 П рах.: «Гѣдемъ нѣимъ Іс Хрѣтомъ на брацѣ въ»; Арк. 230 П рах.: «**Всѣ**ко дїханїе да хвалитѣ Гѣда»; Арк. 235 П рах.: «**днемъ:** и сѣмѣа прозѣбнетѣ и растетѣ»; Арк. 240 П рах.: «**злаа,** въ сей цѣлой мира части возѣбѣж»; Арк. 245 П рах.: «кропитѣ всѣ ровы,

и мѣсто все глагола.»; Арк. 250 П рах.: «вностѣи сохраниши изволиши, соблюды»; Арк. 255 П рах.: «невредителнѣ же кѣ прїѣтїю: іако да и»; Арк. 260 П рах.: «Земла потрѣсѣса иво нѣса канѣша ѿ»; Арк. 265 П рах.: «Дхѣ ннѣ и прѣно, и въ вѣки вѣковъ А.»; Арк. 270 П рах.: «ншѣ, и тебѣ славѣ во³силаемъ, Оцѣ и»; Арк. 275 П рах.: «и посѣти Вїноградъ сей, и напой егѡ»; Арк. 280 П рах.: «показа имъ рѣцѣ и нозѣ, ещѣже не вѣ-»; Арк. 285 П рах.: «просвѣщатисѣ, и оумырающѣ (или оу-»; Арк. 290 П рах.: « + и Сна + и сѣгѡ Дхѣ: + Аминь.»; Арк. 295 П рах.: «БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЛИТОНА.»; Арк. 300 П рах.: «мающе, члѣколюбнѣ росѣ бл҃гѣти прѣтаго Дхѣ»; Арк. 305 П рах.: «Папи Римскаго Имѣкѣ: мнѣ врѣченною.»; Арк. 310 П рах.: «шїй Архїерей своего преблаготробнагѡ»; Арк. 315 П рах.: «О дшїи въ правовѣрїи, надеждѣ воскрѣнїа и»; Арк. 320 П рах.: «Кимитирѣ ннѣпосли, и ихѣже здѣ тѣлеса»; Арк. 325 П рах.: «ѡтебѣ граде Бжїи. Поманѣ Раавѣ, и»; Арк. 330 П рах.: «прїїми, грѣхи ншѣ волныа и нево³ныа»; Арк. 335 П рах.: «воздержнѣтъ. Воскрѣни Гѣди въ покой твой.»; Арк. 340 П рах.: «спрїѣтїю нѣнаго вѣнца прїведи. Тивѡ»; Арк. 345 П рах.: «Посемъ Іерей глѣтѣ мѣтвѣ настоѣщю.»; Арк. 350 П рах.: «нїю, дѣла рѣкѣ твоихѣ презри кѣ твоємѣ»; Арк. 355 П рах.: «по Ѳалмѣ Слава: Иннѣ: Іерей посемъ».

Художнє оформлення

Форта: 124 x 72 мм.

Заставки (11 з 10 дощок): № 1 – 1 П рах.; № 2 – 4 П рах.; № 3 – 8 П рах.; № 4 – 28 П рах.; № 5 – 34 зв. П рах.; № 6 – 47, 140 П рах.; № 7 – 51 П рах.; № 8 – 81 П рах.; № 9 – 116 П рах.; № 10 – 151 П рах.

Кінцівки (9 з 7 дощок): № 1 – 76 П рах.; № 2 – 115 зв. П рах.; № 3 – 130 зв. П рах., [4] зв. III рах.; № 4 – 136 П рах.; № 5 – 175 зв. П рах.; № 6 – 186 зв. (помилково вміщена верхньою частиною донизу), 218 зв. П рах.; № 7 – 204 зв. П рах.

Ініціали (201 з 59 дощок): **Б** № 1 – 7 П рах., № 2 – 14 зв., 40, 57, 83 зв., 94 зв., 165, 192, 211 зв., 231 зв., 258 П рах., № 3 – 15 зв., 44, 61, 82, 93, 168 зв. П рах., № 4 – 19, 41, 58 зв., 69 зв., 90 зв., 164 зв., 177 зв., 189 зв., 198 зв., 210, 225 зв., 248 зв., 279 зв. П рах., № 5 – 23, 37 зв., 45, 48 зв., 62, 86, 91 зв., 98 зв., 116 зв., 142 зв., 169 зв., 179 зв., 191 зв., 196, 212, 227 зв., 251 П рах., № 6 – 47 зв., 88 зв., 201 П рах., № 7 – 65 зв. П рах., № 8 – 66 П рах., № 9 – 67 П рах., № 10 – 97, 127 зв., 154 зв., 172 зв., 181, 285 зв., 290 зв. П рах.; **В** № 1 – 4, 49, 93 зв., 166, 190 зв. П рах., № 2 – 6, 64 зв. П рах., № 3 – 10, 65 зв., 97 зв., 133, 168, 191, 200, 214 зв., 224 зв., 279 зв. П рах., № 4 – 11 зв., 42, 57

зв., 143, 178 зв., 234 зв. II рах., № 5 – 13, 150, 167, 174 зв., 188 зв. (другий), 201 зв., 237 (перший) II рах., № 6 – 16, 61 зв., 67 зв., 166 зв., 193, 222 II рах., № 7 – 22, 59, 79 зв., 88, 100, 126 зв., 147 зв., 160 зв., 188 зв. (перший), 194 зв., 204, 215 зв., 232 зв., 251 зв. II рах., № 8 – 64 II рах., № 9 – 89, 237 II рах., № 10 – 155 зв., 202 II рах.; **Г** № 1 – 5, 79, 221 зв. II рах., № 2 – 6 зв., 21, 30 зв., 43, 58, 68 зв., 134, 144 зв., 174 зв., 184 зв., 221 II рах., № 3 – 12, 50, 78 зв., 132, 157, 191, 212 зв., 228 II рах., № 4 – 16 зв., 39, 89 зв., 176, 189 зв., 202 зв., 213 II рах.; № 5 – 20, 33, 48, 78, 133 зв., 195 зв., 227 II рах., № 6 – 45 зв., 70 зв., 96, 140, 185 II рах., № 7 – 208 зв., 225 зв. II рах.; **Д** – 1 II рах.; **Є** – 51 зв. II рах.; **Ж** – 182 II рах.; **З** – 9 II рах.; **И** № 1 – 51, 148 зв., 228 зв. II рах., № 2 – 149 зв. II рах.; **К** № 1 – 151 зв. II рах., № 2 – 193 зв. II рах.; **Л** № 1 – 51 зв., 198 II рах., № 2 – 175, 199 зв. II рах.; **Н** – 99 зв. II рах.; **О** – 8 зв., 224 зв. II рах.; **П** № 1 – [1] зв. I рах.; № 2 – 34 зв., 80, 98, 194 зв. II рах., № 3 – 76 зв., 149 зв., 159, 187 зв., 231 II рах.; **Р** № 1 – 70, 87, 95 зв. II рах., № 2 – 91 II рах., № 3 – 93, 128, 196 зв., 249 II рах.; **Є** – 81 зв. II рах.; **Т** № 1 – 23 зв., 140 зв. II рах., № 2 – 84, 142, 224, 244 II рах., № 3 – 141 зв., 145, 220 зв., 358 зв. II рах., № 4 – 147 зв. II рах.; **ОУ** № 1 – 32, 216 II рах., № 2 – 219 зв. II рах.; **У** – 160 зв. II рах.; **Х** № 1 – 133 зв., 214, 231 II рах., № 2 – 135 зв., 229 зв. II рах.; **У** – 34 II рах.; **У** № 1 – 44 II рах., № 2 – 56 зв., 92 зв. II рах., № 3 – 72, 98 зв., 248 II рах.

Виливні прикраси: рамка навколо форти, оздоблення колонтитулів, заставок, композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті. У прим. Кир.4439п на арк. 243 II рах. виливна прикраса в колонтитулі перевернута.

Особливості друку

На арк. 48 зв. – 49 II рах. угорі, 329 II рах. – внизу, на рівні кустоди, наявні відбитки пробільного матеріалу (прим. Кир.4438п).

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1474; Петров, Бирюк, Золотарь № 612 (1 прим.).

НБУВ – 7 примірників.

Описи примірників

15.1. Кир.498 (4048)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–359, [1]–[4] = 364 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, зі втратами друку. Примірник відреставровано в НБУВ 2002 р. Під час реставрації давній верхній форзац із подвійного аркуша було розділено на дві частини, першу з них наклеєно на нижню кришку, другу – на верхню. Нижній форзац при цьому вклеєно перед давнім верхнім палітурним аркушем.

Провенієнції

1) «AD 1760 dnia 24 maia // WJMC Xiądz Ambrozy // Ju[rk]anskiy ZSBW //

[...]» (на обох боках арк. 1–2 II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; запис закреслено).

2) «Требникъ Просматриваль / 25 Юня 1884 г. / Са[... Л...]» (підпис нерозб.; верхній палітурний аркуш; чорним чорнилом).

3) ?, шифр – № 205/101 (верхній форзац; фіолетовим чорнилом), №101 Отд.3.Гл.1. (верхній форзац; чорним чорнилом), 205/№101 Отд.3.Гл.1. (верхній палітурний аркуш; чорним і коричневим чорнилом).

Маргіналії

Обидва форзаци мають записи XVIII ст., чорнилом, різними почерками; один запис на п'ять рядків ретельно закреслений, решта записів розмиті; всі не читаються.

«139 [...]» (арк. [1] зв. I рах.).

На арк. 2 II рах. – ретельно закреслений запис на три рядки.

На арк. 7 зв. II рах. у друкованому тексті Молитви перед діянням Святих Таїн викреслено «и **Ѣна**».

«200000» (арк. 24 зв. II рах.; вуглем?).

Арк. 129 II рах. – нерозб. запис.

На арк. 158 II рах. витерто текст зі згадкою про св. Йосафата (Кунцевича).

На арк. 231 зв. II рах. – стертий розв'язок математичного прикладу простим олівцем.

Позначки простим олівцем на полях навпроти тексту про зупинки Хресної дороги Спасителя: 2 (арк. 234 II рах.), 3^а (236 II рах.), 4 (238 зв. II рах.).

«срѣтеніе Ъ февруарія» (арк. 286 зв. II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

У змісті (III рах.) – численні підкреслення простим олівцем.

Наприкінці книги вставлено два аркуші тієї ж приблизно фактури, що й верхній палітурний аркуш, із текстом чину «**Благословеніє Скаплира.**» чорнилом, півуставом.

«Roku 1786» (перший із доданих арк.; коричневим чорнилом).

«wyjechałem z Muchiro/wa d. 11 Decembra 1837 roku» (зворот першого з доданих арк.; коричневим чорнилом).

«Evgeni Skakalski» (там само; чорним чорнилом).

«Август 14 кошель 11 ко[...]» (там само; простим олівцем).

«М[...] ad [...] praesidenti [...] Dei v[...]» (нижній форзац; закреслено).

Оправа виготовлена відділом реставрації НБУВ 2002 р.

Розмір аркуша 175 x 105 мм.

Розмір книжки в оправі 185 x 120 x 55 мм.

15.2. Кир.4438n(1) (16566)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–359, [1]–[4] = 364 арк. Початкові аркуші ушкоджені, забруднені, з давньою реставрацією. Титульний аркуш відокремлений від блока книги. Невеликі втрати тексту та художнього оформлення по верхньому полю внаслідок повторного обрізування.

Провенієнції

1) «X. Jyzafata Stokowieckiego ZSBW» (верхній форзац, чорнилом, почерк XVIII ст.).

«Jyzafata // Stokowieckiego» (арк. 7–8 II рах., на лицевих боках аркушів; почерк XVIII ст.).

2) «Libr. // Ambr. // Lukaszewicz // Ord. // S. // Bazylii // Magni. // Anno. // 1784.» (арк. 1–5 II рах., на обох боках аркушів; чорнилом).

3) ?, шифр – № 36 (верхній форзац, червоним олівцем, закреслений), № 16–50/44 (верхній форзац, чорнилом), 16–50/44 (верхній форзац, чорнилом – виправлено з запису № 16/50 олівцем).

4) ?, шифр – 113 (верхній форзац, чорнилом).

5) Київський музей (фіолетова печатка на титулі «КІЕВСКИЙ МУЗЕЙ / ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II.» (фактично, частина печатки)).

Також має дві наліпки на корінці, одну поверх одної, на верхній текст стертий.

Маргіналії

«Требникъ» (верхній форзац, чорнилом, почерк XVIII ст.).

Оправа: картон на основі паперу у шкірі з тисненням. Обріз червоний. Форзаці з блакитного паперу.

Розмір аркуша 160 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі 170 x 105 x 60 мм.

Алігат 2. [Clemens XIV. Decretum quo sanctissimus dominus noster Clemens Divina providentia PP. XIV. concedit proto-archmandritae congregationis S. Basilii Magni Ruthenorum, nec non caeteris archimadritis ejusdem congregationis, eorumque in perpetuum successoribus, facultatem impertendi benedictionem cum indulgentia plenaria in articulo mortis. – Poczajowiae: 1772–1774]. – 8°. – 8 f. Латинською, польською та церковнослов'янською мовами, відповідно латинським і кириличним шрифтами.

15.3. Кир.4439n (16567)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–8, 19–21, 18, 24–86, 113–114, 88–112, 136–175, 123–124, 134, 133, 129, 135, 132, 121–122, 120, 119, 128, 127, 125–126, 87, 116, 176–319, 321–357, [1]–[3] = 342 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, з невеликими слідами воску, деякі слабо прикріплені до блоку

книги, початкові й кінцеві – після давньої аматорської реставрації. Арк. 9–17, 22–23, 115, 117–118, 130–131, 320, 358–359 II рах., [4] III рах. втрачено. Під час повторного переплетення книжки наявні арк. було переплутано місцями.

Провенієнції

1) «[...] Глубоче[...] Михайловской / церкви / 22 юня / 1832 года» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

Маргіналії

На верхньому форзаці – нерозб. запис XVIII ст. коричневим чорнилом та XIX ст. простим олівцем.

«С. Глубочекъ Житомир. у.» (арк. [1] I рах.; простим олівцем; XIX ст.; можливо, зроблений у Бібліотеці Київської духовної академії?).

На арк. 301 зв. II рах. у друкованому тексті Символу Віри коричневим чорнилом викреслено «и **Ѣ**на».

Оправа: дошки у шкірі з тисненням (геометрично-рослинний орнамент із рамок та лінійок), корінець втрачено (є рештки чорної шкіри). Сліди кріплень двох застібок. Форзаци знизу закріплено шматочками аркушів блакитного паперу з рукописним текстом (чорнилом). Оправа і форзаци ушкоджені шашелем. Обріз червоний.

Розмір аркуша 165 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі 175 x 110 x 70 мм.

15.4. *Кур.4440n (16568)*

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–130, 132–158, 160–184, 191–359, [1]–[3] = 354 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, після давньої аматорської реставрації білим і блакитним папером. Арк. 131, 159, 185–190 II рах., [4] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці-Подільському, дві ідентичні наліпки на корінці (з записом чорнилом «Требникъ / Уневъ / 1744 г.») та верхньому форзаці. На арк. 151 зв. II рах. приклеєно шматочок паперу з записом чорнилом: «Требникъ / Типогр. Уневская / 1744 / Подольск. Епархіальн. / Древнехранилище».

Маргіналії

Верхній форзац має ушкоджений запис півустанов, з текстом молитви? Прочитується тільки «**Хс**».

На початкових арк. (1–11 II рах.) сліди ретельно стертого запису по нижньому полю, на арк. 12 II рах. – його остання частина: «1852 года» (коричневим чорнилом).

Для підклеювання арк. 144 II рах. використано папір із записом «Пасхалія»; (почерк XVIII ст.).

«Священникъ І. Билинскій» (арк. 359 зв. II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«**Хвалите отроци / Господа Хвалите / Имя Господне /** Буди [...] / Хвалите отроцы / Бога Хвалите Имя / Господне буди имя / Господне Благослове[нно] / отъ [и...] [...]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; початок запису – півуставом).

Оправа: дошки в чорній шкірі, корінець із окремого шматка шкіри; на верхній кришці тиснення лінійної рамки та орнаментального середника. Рештки двох застібок (на верхній кришці – ушкоджені металеві петлі, на нижній – сліди кріплень). Оправа ушкоджена шашшелем.

Розмір аркуша 160 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі 180 x 110 x 70 мм.

Бібліографія примірника: Січинський № 86, прим. 1.

15.5. Кир.4441n (16569)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–15, 17–126, 135–213, 219–337 = 322 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, після давньої аматорської реставрації, мають плями воску та сліди замокання. Арк. 16, 127–134, 214–218, 338–359 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено. Арк. 14–15 II рах. відокремлені від блоку книги. Доповнення втраченого тексту коричневим чорнилом на арк. 15 (півуставом) та 119 II рах.

Провенієнції

1) «Xiędza Mikołaja // **требникъ // Пароха // Ви[ѣ]товско/го**» (арк. 4–7 II рах., на лицевих боках аркушів; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

2) «Сей Треб[ни/къ] Θεодора [От...]/скаго [живьшаго] въ / [...] / [...] / [...] 1813 года» (верхній форзац; коричневим чорнилом; запис ретельно закреслений).

3) «Поуказу Его императоско / величества С Самодержци / всероскаго изъ Подольско[...] / Доховнаго / Сія Книга називается / требникъ Купленни / Дохраму божыя церкви / Довос[?]ѣ Довознесен[ія] / [...] (останні два рядки запису – згасаючі, не читаються)» (перший нижній палітурний арк.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Ся Книга називается / Купыная Дохраму божія / Довознесенъско церкви / Полуставъ купень / заоца священника / неколаи / Поуказу Егоимператоскаго (!) / Пысавъ [...] / Господинъ стипанъ / стесъкивичъ то / вѣнъ псавъ» (нижній форзац; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.; запис згасаючий. Там само ін. згасаючий запис цією ж рукою, очевидно, подібного змісту; не читається).

4) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці-Подільському, наліпка на оправі з записом коричневим чорнилом «Требник / 1744 / Унев. / 2^й екз.» і рамкою, намальованою синім і простим олівцями.

Маргіналії

«1744 / Унев.» (верхній форзац; синім олівцем; зроблено у давній книгозбірні).

«Господи́нь» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

«[Продоненіи До[...] / Дораму (!) Довозненнскіи] [верхній форзац; коричневим чорнилом].

На першому верхньому палітурному аркуші є згасаючий закреслений запис коричневим чорнилом (кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«**Радѣсіа ѡБрадованага Бѣе / Дѣо истевѣе вовосна Хс Бѣъ нѣшъ просвѣ-/щаѣ сѣщи^х Во^мѣ: Веселисѣ ити Ста^ече / приѣми**” на рѣкѣ **свободителя дѣша^м на-/ши^м дарѣющаго На^м иво^екресен[...]**» (арк. 2 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півустав XVIII ст.).

На арк. 6 зв. II рах. є нерозб. згасаючі примітки до тексту коричневим чорнилом; XVIII – поч. XIX ст.

Арк. 7 зв. і 11 II рах. мають нерозб. записи півуставом, коричневим чорнилом, читаються окремі слова:

«**[...]атиѣ / правѣ^анагѡ Бимѣѡ/на болѣщи избо/ли сїи спсїѣиѣ на/шего ради: Хс и/стини Бѣъ нашъ: мѣ{тв}ѣами Прѣчи/ст[а] своѣѣ матерѣ и всѣ^х свѣати/[...]**» (арк. 7 зв. II рах., півустав).

«**Ѡрек[?]сіа єси сѣтани / Ѡр[?]косїа / дѣни плѡ [??]о**» (арк. 11 II рах.; півустав).

«**Ѡо[чет]асѣ єси Христѣ: сочѣта^хсіа / І поклон[іс]їа ємѣ Покланїаю[с]їа Ѡцѣ / і Снѣѡ и Свѣтомѣ Дѣхѣ Тро”ци єдино[...]/щно” и нера^здѣ^лѡ[...]**» (там само; півустав).

«**Свѣ^тильниѣ [...]**» (арк. 119 II рах.; почерк XVIII ст.).

На арк. 158 II рах. викреслено згадку про св. Йосафата (Кунцевича) (коментар XIX ст. коричневим чорнилом на полях: «Мако[...] / Уніятъ.»); у друкованому тексті «**И сохрани Г^еди ... Господарѣ нашего великаго Коро^лѣ Им^ѣкѣ: и всѣѣ благовѣ^рныѣ Кнѣзѣ и Паны наша.**» викреслено «**Паны наша.**» так само коричневим чорнилом.

На арк. 161 II рах. викреслено коричневим чорнилом згадку про св. Йосафата (Кунцевича), на полі дописано коментар XIX ст.: «Еретикъ».

«**види богъ творецъ вѣже[...]** / [...] вѣназаретѣ / [...] блговѣ[...] / вѣназаретѣ слово [...] / [...] [вер]тепѣ» (нижній палітурний арк.; коричневим

чорнилом; XIX ст.).

Оправа: дошки у шкірі, дві застібки. Корінець втрачено, шкіра на кришках місцями обірвана. На початку книжки, між форзацом і титулом, вставлено 4 палітурні арк. із цупкого білого паперу, наприкінці книжки, перед нижнім форзацом, вставлено 2 палітурні арк. із блакитного паперу.

Розмір аркуша 170 x 105 мм.

Розмір книжки в оправі 190 x 115 x 75 мм.

Бібліографія примірника: Січинський № 86, прим. 2.

15.6. Кир.4442n (16570)

Стан примірника. Формула: Арк. 1–359 = 359 арк. Аркуші ушкоджені, забруднені, зі слідами замокань, після давньої реставрації білим і блакитним папером. Арк. [1] I рах., [1]–[4] III рах. втрачено. Блок книги розбитий. Арк. 162–165 II рах. відокремлені від блоку.

Провенієнції

1) «глаголемаа // Требникъ // Купле"на цѣною // копъ затри // заде"ги Бра"ства // Тептѣевс[ког]о // Дохрамѣ // [церк]ви // Прѣ"тон Бѣы // во веси Дешкахъ // а хтови могъ // Сѣю Книжицѣ // Ѡдалити // [Дабѣде]" Прокл"га // Анаѣема» (арк. 2–16 II рах., на лицевих боках аркушів; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; згасаючий; початок запису втрачено).

2) Київський музей, шифр – Староп. № 11., чорним чорнилом на малій наліпці у формі марки з синьою орнаментальною рамкою (на верхньому форзаці), фіолетова печатка «КІЕВСКІЙ МУЗЕЙ / ИМПЕРАТОРА НИКОЛАЯ II.» на арк. 46, 166, 226, 290, 350 II рах.

Маргіналії

«господи помилуй. / насъ господи» (нижній форзац; коричневим чорнилом; XIX ст.).

Оправа: дошки у шкірі з золотим тисненням (орнаментальна рамка і середник «Розп'яття з двома предстоячими» на верхній кришці, орнаментальні рамки та смужки на нижній кришці), корінець втрачено, рештки двох застібок на обох кришках. Обріз синій, крапчастий.

Розмір аркуша 165 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі 180 x 105 x 70 мм.

15.7. Кир.5614n (29346)

Стан примірника. Формула: Арк. 7–16, 23–358 = 339 арк. Деякі арк. після давньої реставрації. Арк. [1] I рах., 1–8, 17–22, 359 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «Ієрея Ко[см]и» (арк. 251 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.;

продовження запису до арк. 257 II рах., переважно на лицевих боках арк., стерто).

«Подпісалъ Ієрен Косма / Станкѣвичъ» (арк. 258 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; до арк. 277 II рах., на лицевих боках арк., стерто, на арк. 274 II рах. читається «Stankiewiczem» і на арк. 276 зв. II рах. «Stankiewicz»).

2) «**Бѣлѣ книжка глаголема / Требникъ священника Васи- / діа Станкѣвича Се- / ла [Гнильца] Патникой / [церкви] // Х[...]** // **[Чорнодубровского] // 17[70] Год[а] // [...]** // **[К.] Стан[...]** // **[Затойтребникъ] // [...]** // **[...]** // **Священникъ**» (у цьому записі над прізвиськом Станкевича написано іншою рукою і закреслено: «Гордієвского») (арк. 7 зв., 8–16 II рах., на лицевих боках арк.; півустав; запис закреслено коричневим чорнилом).

Маргіналії (усі записи в цій книжці закреслені або стерті).

Сліди стертих і/або закреслених записів – арк. 23, 24, 79 зв. – 80, 81, 96, 98, 112, 113 зв. – 114, 164, 165, 166, 167, 170, 171, 175 зв. – 176, 178, 180, 192, 193, 204 зв., 218 зв., 223 зв. – 224, 225–229 (на обох боках арк.), 230 зв. – 232 (на обох боках арк.), 233–236 (на обох боках арк.), 237–237 зв., 238, 239, 240, 241–243 (на обох боках арк.), 244, 244 зв., 247, 248, 249 зв., 250, 252, 253, 254, 255, 255 зв., 256, 257, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 275, 275 зв., 276, 276 зв., 277, 283, 285, 289, 291 зв., 292, 293, 294 зв., 295, 295 зв., 296, 296 зв., 297, 297 зв., 298 зв., 299 зв., 300 зв., 303 зв., 304, 318 зв., 319, 319 зв., 320, 320 зв., 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331 зв., 332, 332 зв., 333, 333 зв., 334, 334 зв., 335, 339 зв., 340, 354 зв., 346, 353 зв., 354 зв., 355 зв., 356 зв. II рах.

На арк. 136 зв. II рах. у друкованому тексті «**Да воскрѣнетъ Бгъ, и разыйдѣтсѧ врази:**» підкреслено простим олівцем «**разыйдѣтсѧ**».

На арк. 158 і 161 II рах. викреслено згадки про св. Йосафата (Кунцевича).

«Ефрѣмъ» (арк. 165 зв. II рах.; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

На арк. 217 II рах. підкреслено простим олівцем друкований текст «**кѡли воинственнѧ**».

«**[Бѣя книга] // [Требникъ]**» (арк. 245–246 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; закреслено).

На арк. 301 зв. II рах. стерто друкований текст «**и Бѣа**» у тексті Символу Віри.

На арк. 305 зв. II рах. стерто друкований текст «**Папи Римскаго**» і дописано коричневим чорнилом «**Преосвѣщ: Митр:**»; у друкованому тексті «**Римскѧ Каѡлолическѧ... Церкве**» коричневим чорнилом ви-

Оправу втрачено. Обріз червоний.

Розмір книжкового блока 175 x 105 x 60 мм.

Опис видання

Титул: «ЕВХОЛОГИОНЪ / си естъ / ТРЕБНИКЪ, / Языкославенскій кѣ / исправленію Таинъ / съихъ и иныхъ священ-/подѣис{тъ}й, или обра-/доѢ Црковныхъ. Изданъ / вѣ Монастѣри Снезскоѣ, / Инокѣвъ Чинѣ С: Ва-/силѣа / Великаго. Лѣ-/та Ѡ Рождества Хѣа / 711ѣ.».

Формат і формула видання: 8°. $\mathbb{A}^8 \mathbb{B}^8 \mathbb{B}^8 \mathbb{G}^8 \mathbb{D}^8 \mathbb{E}^8 \mathbb{J}^8 \mathbb{S}^8 \mathbb{Z}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{H}^8 \mathbb{K}^8 \mathbb{L}^8$
 $\mathbb{M}^8 \mathbb{N}^8 \mathbb{O}^8 \mathbb{P}^8 \mathbb{R}^8 \mathbb{G}^8 \mathbb{T}^8 \mathbb{Y}^8 \mathbb{F}^8 \mathbb{X}^8 \mathbb{W}^8 \mathbb{C}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8 \mathbb{I}^8$
 $\mathbb{Q}^8 \mathbb{Z}^8 \mathbb{P}^8 \mathbb{Q}^8 \mathbb{V}^8 \mathbb{A}^8 \mathbb{B}^8 \mathbb{B}^8 \mathbb{G}^8 \mathbb{G}^8 \mathbb{L}^8 \mathbb{L}^8 = \text{Арк. [1], 1–359, [1]–[4] = 364 арк.}$

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 21, 24. Розмір набірної шпальти – 130 x 80 мм. Повне дзеркало набору – 140 x 80 мм. Колонтитули (крім титульного арк., арк. 1, 4, 8, 28, 34 зв., 47, 51, 81, 116, 140, 151 П рах.). Колонцифри у верхньому правому кутку аркуша, з крапкою; арк. 1 П рах. колонцифри не має. Кустоди (крім арк. [1] І рах. та [4] зв. III рах.). Позначення сигнатур на кожному аркуші зшитка; у зшитку **А** – з другого по восьмий аркуш позначені **А**, **Ав**, **Аг**, **Ад**, **Ає**, **Аѕ**, **Аз**; у зшитку **О** на четвертому арк. **Оа** замість **Од**; у Кир.494 (№ 16.1) у зшитку **Г** на першому арк. позначено **О**. Шрифти: 10 рядків – 60, 83, 52 мм.

Склад видання:

- 253

8) **ЧИНЪ**. Како прїимати возрастъ имѣщихъ, ѿ Жидовъ, Сарацинъ, и прочїихъ къ Крещенію приходящихъ. (у колонтитулах – Чинъ како прїимати. Жидоѣ прихѡѣ: къ Крещеѣ:) – арк. 22–27 зв. II рах.;

9) **ЧИНЪ ТАИНЫ ПОКААНІА**. – арк. 28–31 II рах.;

10) **ЧИНЪ ПРИЧАЩЕНІА БОЛНОМУ** – арк. 31–34 II рах.;

11) **ЧИНЪ ТАИНЫ СЪПРЪЖЕСТВА**. Сиесть Законнаго Брака. – арк. 34 зв. – 44 зв. II рах.;

12) **ЧИНЪ**. Воведенїа въ Црковъ Невѣсты по Брацѣ. (у колонтитулах – Молитва. Женѣ новобрачї:) – арк. 44 зв. – 46 зв. II рах.;

13) **ЧИНЪ ВЪНЧАНІЮ ВТОРОБРАЧНЫМЪ**. – арк. 47–50 зв. II рах.;

14) **ЧИНЪ ЕЛЕОСВЯЩЕНІА**. (у колонтитулах – Чинъ. Елеосвѣщенїа.) – арк. 51–73 зв. II рах.;

15) **ЧИНЪ**. Како въ Кратцѣ маеть ся подати Елеопомазанїе болному въ тажкой немощи бѣдѣщему, и долго житы не могѣщему. (у колонтитулах – Чинъ. Елеосвѣщенїа: въ кратцѣ) – арк. 73 зв. – 76 II рах.;

16) **ЧИНЪ**. Посвѣщенїа болныхъ, при исходѣ души. – арк. 76 зв. – 80 зв. II рах.;

17) **ЧИНЪ**. Погребенїа мирскихъ священниковъ. – арк. 81–115 зв. II рах.;

18) **ЧИНЪ**. Погребенїа мирскихъ тѣлъ. – арк. 116–130 зв. II рах.;

19) **ЧИНЪ**. Погребенїа Младенческаго. – арк. 131–136 II рах.;

20) **ЧИНЪ**. Погребенїа на всю Воскресенїа Хѣва Седмицѣ, даже до Недели Фомины. (у колонтитулах – Чинъ Погребенїа. на Сѣтью Пасхѣ.) – арк. 136 зв. – 138 зв. II рах.;

21) **ПАНАХИДА**, Или. Поминанїе оусопшаго єдинаго. – арк. 139–139 зв. II рах.;

22) **ЧИНЪ ВЕЛИКАГО ОСВЯЩЕНІА ВОДЫ**. Сѣтыхъ Бѣговленїй. – арк. 140–150 зв. II рах.;

23) **ЧИНЪ МАЛАГО ОСВЯЩЕНІА ВОДЫ**. – арк. 151–163 II рах.;

24) **ЧИНЪ**. ОСВЯЩЕНІА ВОДИ ВЪ КРАТЦѣ. – арк. 163–164 II рах.;

25) **ЧИНЪ** Изгнанїа вѣсовъ ѿ члвкъ, – арк. 164 зв. – 175 зв. II рах.;

26) **ЧИНЪ**. Врачеванїю болѣзньющихъ огневицею, сїесть Фриброю. (у колонтитулах – Чинъ. Ѡгнанїа огневици.) – арк. 176–181 зв. II рах.;

27) **ЧИНЪ** Млѣтвенный наѣ Домомъ, или мѣстомъ очарованнымъ и оплазняемимъ ѿ злихъ мечтовъ. – арк. 182–186 зв. II рах.;

- 28) ЧИНЪ. Бл҃гѣвенію новаго Манастира. – арк. 187–198 зв. II рах.;
- 29) ЧИНЪ. ПротивѸ гѹбител҃ствѸ СкотовѸ. – арк. 198 зв. – 200 зв.;
- 30) ЧИНЪ. Благословеніа Ограды СкотовѸ, сирѣчь Стайны. – арк. 200 зв. – 204 зв. II рах.;
- 31) ЧИНЪ. Бл҃гѣвенію Млека чародѣаннагѸ. – арк. 205–208 зв. II рах.;
- 32) ЧИНЪ. Бл҃гѣвенію пѹтехѡѣцѣѸ Ѡстрани сво҃ственнїа къ иной странѣ, или къ стѡмѸ мѣстѸ; далекое пѹтѣшествїе творащихѸ. – арк. 208 зв. – 213 зв. II рах.;
- 33) ЧИНЪ. Бл҃гѣвенію ВоиномѸ на брань градѹщим҃. – арк. 214–218 зв. II рах.;
- 34) ЧИНЪ. Бл҃гѣвенїа ѠпрѹжествѸ, Чаѧ не имѹщемѸ. – арк. 219–225 II рах.;
- 35) ЧИНЪ. БЛАГОСЛОВЕНІА ЧЕРТОГА – арк. 225 зв. – 226 зв. II рах.;
- 36) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА ДѢТЕИ ѡбѡего полѸ. – арк. 227–228 II рах.;
- 37) ЧИНЪ. Ѡбѡѣченїю Дитѡте въ Иноческое ѡдѣѧѧ: – арк. 228–230 зв. II рах.;
- 38) ЧИНЪ. Сѡвлеченїю ѡдежды Иноческїа съ дытѡте. – арк. 230 зв. – 231 зв. II рах.;
- 39) ЧИНЪ Ѡвхожденїа полѧ настѣаннаго. – арк. 231 зв. – 240 II рах.;
- 40) ЧИНЪ Бл҃гѣвенію сѣланїа ѠѣменѸ полевыхѸ, въ ПраздникѸ Рождества Прѣтыа Бѣа. – арк. 240–241 зв. II рах.;
- 41) ЧИНЪ. Бл҃гѣвенїа сѣмеѧ, противѸ Птицаѧ и чеѣвїю. – арк. 241 зв. – 243 зв. II рах.;
- 42) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ Основанїа ДомѸ. – арк. 243 зв. – 245 II рах.;
- 43) ЧИНЪ Бл҃гѣвенїа Новаго ДомѸ. – арк. 245–246 зв. II рах.;
- 44) ЧИНЪ Бл҃гѣвенїа ДомѸ, на противѸ огню. – арк. 246 зв. – 247 зв. II рах.;
- 45) ЧИНЪ Бл҃гѣвенію Житници, или Гѹмна. – арк. 247 зв. – 250 II рах.;
- 46) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ ПИВНИЦИ. – арк. 250–252 II рах.;
- 47) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА РѢКИ. – арк. 252–252 зв. II рах.;
- 48) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА КОВЧЕГА. – арк. 252 зв. – 253 II рах.;
- 49) ЧИНЪ Бл҃гѣвенїа Ѡѣтей или Мрежи. – арк. 253–253 зв. II рах.;
- 50) ЧИНЪ Бл҃гѣвенїа Кѹпели рїѣным, и РївѸ. – арк. 253 зв. – 254 II рах.;
- 51) ЧИНЪ На копанїе Кладазѧ и ѡврѣтенїе води. – арк. 254 зв. – 255 II рах.;

- 52) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію Новаго Кладазла. – арк. 255–257 II рах.;
- 53) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію в' насажденіи деревъ въ врежденіе прѣжїа, или иныхъ животныхъ: и в' собраніе плодовъ вертоградныхъ. – арк. 257–263 II рах.;
- 54) **ЧИНЪ** Бл҃г҃веніа сѣмень Вертоградныхъ, и проѣ: – арк. 263–265 II рах.;
- 55) **ЧИНЪ**. Бл҃г҃венію начатковъ Овощей Вертоградныхъ, в' день Превращеніа Г҃днѣ. – арк. 265–267 зв. II рах.;
- 56) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію Зелѣа на Оүспеніе Престѣа Б҃ца. – арк. 267 зв. – 270 II рах.;
- 57) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію Зелѣа противѸ недѣг҃мъ. – арк. 270–270 зв. II рах.;
- 58) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію Зелѣа гадомаго, или Овощен. – арк. 270 зв. – 271 зв. II рах.;
- 59) **ГРАДЕЖЪ ДУХОВНИИ**. ВертоградѸ насажденномѸ противора"ное заклинаній wrжїе, на вредѣщїа: бл҃гополезное собраннѣмъ Ботрїѣномъ сїестъ гроздомъ: въ оүкѸшеніе бл҃г҃веніе хранѣмѣ. (у колонтитулах – **Чинъ** бл҃г҃венію. Вїнограда.) – арк. 271 зв. – 275 зв. II рах.;
- 60) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію Всакаго СосѸда. – арк. 275 зв. II рах.;
- 61) **ЧИНЪ** Бл҃гословеніа или Заклинаніа, Вїна или Оцта. – арк. 276–277 зв. II рах.;
- 62) **ЧИНЪ** БЛАГОСЛОВЕНІЮ и ОЧИЩЕНІЮ, Вїна Елѣа Меда, или инаго питїа, – арк. 277 зв. – 278 II рах.;
- 63) **ЧИНЪ** Бл҃г҃венію Мелїссона сїестъ Пчелника: садовныхъ Пчелъ, пчелныхъ сосѸдовъ, полевыхъ Пчелъ печѣ и оүлїй ихъ Бортныхъ. – арк. 278 зв. – 282 II рах.;
- 64) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ** РОЕМЪ ПЧЕЛЪ ВЪ Оүлїа нова всажденнымъ. – арк. 282–282 зв. II рах.;
- 65) Бл҃г҃веніе Новаго Меда по ПодборѸ. – арк. 283 II рах.;
- 66) **ЧИНЪ** БЛАГОСЛОВЕНІА ВІНА. на сѣагѣ Іѡанна Б҃гслова. – арк. 283 зв. II рах.;
- 67) **ЧИНЪ** БЛАГОСЛОВЕНІЮ ЕѲАНГЕЛІА Сѣагѣ Іѡанна Б҃гслова. – арк. 284–284 зв. II рах.;
- 68) **ЧИНЪ** БЛАГОСЛОВЕНІА ВЕРИЖИЦИ. или ПоасѸ въ честь Превл҃г҃венныхъ Дѣѣ Марїа носимомѸ. – арк. 284 зв. – 285 II рах.;
- 69) **ЧИНЪ**. БЛАГОСЛОВЕНІЮ ВЛАСНИЦИ. – арк. 285–285 зв. II рах.;
- 70) **ЧИНЪ** БЛАГОСЛОВЕНІЮ ОВСА. На сѣагѣ Перво-Мѣчника Сѣефана. – арк. 285 зв. – 286 II рах.;

- 71) **ЧИНЪ Благѣвенію Свѣѣ** на стрѣтеніе Гѣдне. – арк. 286–289 II рах.;
- 72) **ЧИНЪ Благѣвеніа Свѣщъ**, на сѣагѣ Власіа въ исцѣленіе волѣзни гортанемъ. – арк. 287–290 II рах.;
- 73) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ** – арк. 290 II рах.;
- 74) **ЧИНЪ Благѣвенію Сщеническихъ Одеждъ новихъ ѿ Іеремъ бываемъ**. – арк. 290–290 зв. II рах.;
- 75) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Нарамника Іерейскаго, сіестъ Гѣмерала**. – арк. 290 зв. – 291 II рах.;
- 76) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СТИХАРА** – арк. 291–291 зв. II рах.;
- 77) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Пола Іерейскагѣ**. – арк. 291 зв. – 292 II рах.;
- 78) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЕПІТРАХИЛА**. – арк. 292–292 зв. II рах.;
- 79) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ НАРАКВИЦЪ**. – арк. 292 зв. – 293 II рах.;
- 80) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ РИЗЫ Іерейскіа**. – арк. 293–293 зв. II рах.;
- 81) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ СЪДАРЦА Наричаемаго Пѣрифѣкаторіумъ**. – арк. 293 зв. II рах.;
- 82) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ПОКРОВЦЕВЪ сѣихъ Таинъ**. – арк. 294 II рах.;
- 83) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ВОЗДУХА**. – арк. 294–294 зв. II рах.;
- 84) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЛИТОНА**. сіестъ: Корпорала. – арк. 295 II рах.;
- 85) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Великаго Покрова, или Бѣрсы**. – арк. 295–295 зв. II рах.;
- 86) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Кѣпнѣ всѣхъ новыхъ Сщеническихъ одеждъ** – арк. 295 зв. – 296 II рах.;
- 87) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Стихара Діаконскаго, сіестъ Далматикы**. – арк. 296 зв. II рах.;
- 88) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Діаконскаго Орара**. – арк. 296 зв. – 297 зв. II рах.;
- 89) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ КАДИЛНИЦЫ**. – арк. 297 зв. – 298 II рах.;
- 90) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ ѠВМІАМА**, сіестъ Кадила. – арк. 298–299 II рах.;
- 91) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Свѣтилникѣ, или Свѣщникѣ Црковни**. – арк. 299–299 зв. II рах.;
- 92) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Свѣтиломъ, или свѣщамъ Црковны**. – арк. 299 зв. – 300 II рах.;
- 93) **БЛАГОСЛОВЕНІЕ Свѣщъ кождаго дне**. – арк. 300–300 зв. II рах.;
- 94) **ЧИНЪ Намѣреніа Іереѣскаго преже дѣйс{тв}іа сѣ: Таинъ**. – арк. 300 зв. – 301 II рах.;
- 95) **ИСПОВѢДАНІЕ Каѣолическіа вѣри. На соборѣ Трїдеѣстѣмъ оузаконенное**. – арк. 301–303 зв. II рах.;

- 96) **ЧИНЪ НАМЪРЕНІА Ѡ ІЕРЕИ** творимаго пре*де исповѣда^н: кающа^хсѧ. – арк. 303 зв. – 304 зв. II рах.;
- 97) **ФОРМА ТАИНЫ ПОКААНІА...** – арк. 304 зв. – 305 II рах.;
- 98) **МОЛИТВА** Гл҃емаѧ по совершенныхъ Исповѣдехъ. – арк. 305–305 зв. II рах.;
- 99) **ФОРМА** раздрѣшенію Ѡстѣпника. Ѡ Православно Каѳолическіѧ вѣри, в^ч Та^нѣ Покааніѧ. – арк. 305 зв. – 306 II рах.;
- 100) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ МОНАХѸ** ѠстѣпникѸ Ѡ Закона, внѣоудѸ Тайны Покааніѧ. – арк. 306–307 II рах.;
- 101) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** совершенномѸ, въ время Іѡвілѧ. – арк. 307–307 зв. II рах.;
- 102) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ МОНАХѸ** въ время постѣщеніѧ Канѡнаго, Ѡ нача^нныкѣ правилнѣ оупотребляема. – арк. 307 зв. – 309 II рах.;
- 103) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ ОБИЧНА.** Прон^збирателемъ Монашескимъ Капѣтѣларнимъ в^ч Капитѣларѣ, или въ сходѣ подаема къ содѣйствію настѣпаемаго произбраніѧ. – арк. 309–309 зв. II рах.;
- 104) **ФОРМА** ра^здрѣшенію Ѡ Анаѳемѣ вели^кѣ: – арк. 309 зв. – 310 зв. II рах.;
- 105) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** Ѡ союза клѣтвы маліѧ. – арк. 310 зв. – 311 II рах.;
- 106) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ.** Ѡ союза завѣщаніѧ или Ѡлѣченіѧ, внѣтрѣ-ѣдѸ или внѣѣдѸ Тайны. – арк. 311–311 зв. II рах.;
- 107) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ.** Ѡ союза запрѣщеніѧ, внѣтрѣ-ѣдѸ или внѣ-ѣдѸ Тайны. – арк. 311 зв. – 312 II рах.;
- 108) **ФОРМА** Строеніѧ неключимомѸ... – арк. 312–312 зв. II рах.;
- 109) **ФОРМА** Ра^здрѣшеніѧ совершеннаго, ИнокѸ в^ч нѣждѣ смертной ѡбрѣтающимъсѧ. – арк. 313–314 II рах. (у колонтитулахъ позиції 97–109 мають текст **Формы. Тайны Покааніѧ.**);
- 110) **ПРЕДВИДѢНІЕ. Ѡ** Раздрѣшеніѧ оумершаго въ Клѣтвѣ. – арк. 314–314 зв. II рах.;
- 111) **ЧИНЪ** Раздрѣшенію оумершаго в^ч Клѣтвѣ. – арк. 314 зв. – 316 зв. II рах.;
- 112) **ЧИНЪ** Бл҃гѣвенію новаго Кімитира, сирѣчѣ Цмы^нтара... – арк. 316 зв. – 320 зв. II рах.;
- 113) **Пре^нрѣчїе Ѡ** основаніѧ новаго Ѣтилища. – арк. 320 зв. – 321 II рах.;

- 114) ЧИНЪ Благ̑венію и положенію пер̑ваго каменя на основаніи новоу Цркви, сщєннохранилищу сирѣчь Закристїи, или млітєлицѹ сїестѹ Каплицы... (у колонтитулах – Чинъ благ̑венію. Основанїа Цркве.) – арк. 321–326 П рах.;
- 115) ЧИНЪ Благ̑венію новїа Цркве, или млітєлица общаго, къ сщєннодѣйствию Бжествєнїа Службы творимїй. – арк. 326–333 зв. П рах.;
- 116) ЧИНЪ Благ̑венію новїихъ сосѣдовъ Црковниихъ многихъ вч кѡпѹ, или єдинаго. – арк. 333 зв. – 334 П рах.;
- 117) БЛАГОСЛОВЕНІЕ КОВЧЕГА. къ сохраненію Пресѣщїи Евхаристїи. – арк. 334–335 П рах.;
- 118) Благ̑венїе всацєскихъ Госѣдовъ на сохраненїе мощей ст҃ыхъ. – арк. 335–337 зв. П рах.;
- 119) Благ̑венїе Госѣдецъ Олтаревиихъ, сїестѹ: Блюда Анафорнаго, и Амплѡкъ. – арк. 337 зв. – 338 зв. П рах. (у колонтитулах позиціи 116–119 мають текст Чинъ благ̑венію. Госѣдовъ Црковниихъ);
- 120) БЛАГОСЛОВЕНІЕ Новїихъ Госѣдовъ Црковниихъ, многихъ или єдинаго вообще. – арк. 338 зв. П рах.;
- 121) Благ̑венїе Кр҃ста на іакѡвѣмъ либо кр҃стѣ, или полѡтнѣ, или на древѣ ново вообра*: – арк. 339–340 П рах.;
- 122) БЛАГОСЛОВЕНІЕ КРЕСТА Къ ношенію на персєхъ. – арк. 340–340 зв. П рах.;
- 123) БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ. Гѣдьскимъ, Бгородичнимъ, и всакиимъ образомъ ст҃ихъ. – арк. 340 зв. – 341 зв. П рах.;
- 124) БЛАГОСЛОВЕНІЕ Хор҃гвы Црковной. – арк. 341 зв. – 342 П рах.;
- 125) Благ̑венїе Оувр҃совъ Олтारेвиихъ. – арк. 342 зв. П рах.;
- 126) ЧИНЪ Основанію Звонницы. – арк. 342 зв. – 343 зв. П рах.;
- 127) Чинъ Благ̑венію новосозданнихъ или поновленнихъ Кімвалъ – арк. 343 зв. – 345 зв. П рах.;
- 128) ОБХОДЪ ОБИЧНЫИ. Парѡха парѡхіа^и посѣщающаго прѣ Рождествомъ Хвымъ, пѡченїа ради дх̑внаго. (у колонтитулі – Обходъ обичній.) – арк. 345 зв. – 346 зв. П рах.;
- 129) ОБХОДЪ Парѡха Парѡхіанъ посѣщающаго, прѣ Бг̑овленїемъ Гѣднимъ. – арк. 346 зв. – 347 зв. П рах.;
- 130) МОЛИТВА вч началѣ Поста с҃: Четирїдєсятныци. – арк. 347 зв. – 348 зв. П рах.;
- 131) МОЛИТВА Прѣ Воскр҃нїемъ Гѣда ншєго Іс Ха. – арк. 348 зв. – 349 зв. П рах.;
- 132) БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЄЛЕА. – арк. 349 зв. П рах.;

133) **МОЛИТВА** Єгда Громъ, или молніа оумножа^тсѧ. – арк. 349 зв. – 350 П рах.;

134) **ЧИНЪ** Прімирительній Цркѣ wskверненній... (у колонтитулах – Чин посщенію. Oскверне^нныа Цркѣ) – арк. 350–354 П рах.;

135) **ЧИНЪ** Прімиренію Кімитира, сіестъ wчищенію Цминтара wskверненнаго... – арк. 354 зв. – 356 зв. П рах.;

136) Пристажаніє падежіи прічн^нихъ, в^ч нихъже Цркѣи, Олтари, и Кімитири wсщати, или примирати пріналежитъ. – арк. 356 зв. – 358 зв. П рах.;

137) **ПѢСНЬ** Блгодарственнаа. Иже въ стѣхъ Ѡца нашего Амвросіа: Єпѣпа Медіwл^лч^нскагw (!). – арк. 358 зв. – 359 зв. П рах.;

138) **ОГЛАВЛЕНІЄ** ВЕЩЕЙ. в^ч Требникѣ семъ wбрѣтающихъ сѧ. – арк. [1]–[4] зв. III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 П рах.: (відступ) «**МОЛИТВА**»; Арк. 10 П рах.: «нашего, онѣмъ бо тѧ зачинаю: Ѡнди»; Арк. 15 П рах.: «wавый намъ недостойнымъ, блженное»; Арк. 20 П рах.: (відступ) «**ЧИНЪ**.»; Арк. 25 П рах.: (відступ) «**СВАТИТЕЛЬ**.»; Арк. 30 П рах.: «хи казню: за грѣхиже не вныа, аще бы и»; Арк. 35 П рах.: «**ВѢРЮ** въ єдинаго Бга: Млтва Гѣдна»; Арк. 40 П рах.: «**Я** Имѣкъ: верѣ тебе себѣ Имѣкъ»; Арк. 45 П рах.: «блгоговѣніемъ и страхомъ Бжїимъ»; Арк. 50 П рах.: «но имъже дано єсть. Сѣтъ во скопци»; Арк. 55 П рах.: (відступ) «**ПѢСНЬ ѱ. Ірмосъ**.»; Арк. 60 П рах.: «глѣхъже Іѡдее исцѣлѣwшемъ: Сѣбво»; Арк. 65 П рах.: «кіа страсти, и всѧкаго недѣга и пѣзвы»; Арк. 70 П рах.: «прїймѣте всѧ орѣжіа Бжїа, да возъ»; Арк. 75 П рах.: «рѣкою чѣства большаго Раба твоего»; Арк. 80 П рах.: «не впадетъ въ тмѣ: но Знаменоносець»; Арк. 85 П рах.: «послѣдовавшїи вѣрою: прїйдѣте и прї»; Арк. 90 П рах.: «ємъ ннѣ же съ оусиліемъ Ѡнде Ѡ насъ»; Арк. 95 П рах.: «созданіє Ѡ Бга имами храминѣ нерѣко»; Арк. 100 П рах.: «щаго ти Дха: ннѣ и прѣно, и въ вѣки»; Арк. 105 П рах.: «Спсе твоего раба, егоже ннѣ въ вѣрѣ»; Арк. 110 П рах.: «жатъ и вѣwбразни; тѣмъже волюблѣнїи»; Арк. 115 П рах.: (відступ) «**Глава Гласъ Ѱ**.»; Арк. 120 П рах.: (відступ) «**ПѢСНЬ ѱ. Ірмосъ**.»; Арк. 125 П рах.: «егw, и в^ч наслажденїи твоемъ красоти егоже»; Арк. 130 П рах.: «Тажъ глѣмъ, Трѣтое: и по Очѣ ншъ: Іерей.»; Арк. 135 П рах.: «рѣще пѣснь: Аллелїа.»; Арк. 140 П рах.: (відступ) «**ЧИНЪ**»; Арк. 145 П рах.: «инства воспоминаніє прѣднѣюще, мо»; Арк. 150 П рах.: «выа назнаменающихъ работи въображе»; Арк. 155 П рах.: «дите сѧ братїю ихъ нарицати глѣ»; Арк. 160 П рах.: «сте тѣне подаваете, исцѣлѣюще стрѣти»; Арк. 165 П рах.: «Гѣдѣ помолѣмъ сѧ. Ликъ, Гѣди помлѣй.»; Арк.

170 II рах.: «меніємъ Имене твоего, (Знаменаеѣтъ»); Арк. 175 II рах.: «мла оужасаетъса, емѣже повинѣютъ»); Арк. 180 II рах.: «даровавый, да здоровыхъ себе быти оу-»; Арк. 185 II рах.: «и на всю силѣ вражю. Тебе ннѣ недо-»; Арк. 190 II рах.: «колѣ; вбратиса Гѣди, и изми дѣшѣ»; Арк. 195 II рах.: «твоя въ тебѣ. Положивый предѣлы»; Арк. 200 II рах.: «аніа твоего, да скоти ѿ него пріемлю-»; Арк. 205 II рах.: (відступ) «ЧИНЪ.»; Арк. 210 II рах.: «Иинѣ: Не оумолчимъ николиже Бѣе»; Арк. 215 II рах.: «гоже вбидатъ, но доволни вѣдѣтъ»; Арк. 220 II рах.: «створивый съ неразлучною помощію не-»; Арк. 225 II рах.: «Гѣдемъ ншмъ Іс Хрѣтомъ на брацѣ»; Арк. 230 II рах.: (відступ) «Всако диханіе да хвалитъ Гѣда.»; Арк. 235 II рах.: «днемъ и сѣмъ прозбаеѣтъ и растетъ.»; Арк. 240 II рах.: «злаа, въ сей цѣлой мира части воѣвѣж-»; Арк. 245 II рах.: «кропитъ вса ровы, и мѣсто все глагола.»; Арк. 250 II рах.: «вностій сохрании изволиши, соблюди»; Арк. 255 II рах.: «вредителнѣ же къ пріятію: іакѣ да»; Арк. 260 II рах.: «Земла потрасеѣса иво нѣса канѣша ѿ»; Арк. 265 II рах.: «и Ѣнѣ, и сѣомѣ Дѣх: ннѣ и прѣно и въ вѣки»; Арк. 270 II рах.: «ншѣ, и тебѣ славѣ возсилаемъ, Оцѣ и Ѣнѣ.»; Арк. 275 II рах.: «и посѣти Виноградъ сей, и напой егѣ»; Арк. 280 II рах.: «показа имъ рѣцѣ и нозѣ, ещѣже не вѣ-»; Арк. 285 II рах.: «просвѣщатиса, и оумирающемѣ (или); Арк. 290 II рах.: « + и Ѣна + и сѣаго Дѣа: + Амнѣ.»; Арк. 295 II рах.: (відступ) «БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЛИТОНА.»; Арк. 300 II рах.: «мающе, члѣколюѣнѣ росѣ блѣти Прѣтаго Дѣа»; Арк. 305 II рах.: «ншѣго Папы Римскаго Имѣкѣ: мнѣ врѣ-»; Арк. 310 II рах.: «шій Архїерей своего преблагѣтвораго»; Арк. 315 II рах.: «О дшїи въ правѣвѣрїи, надеѣдѣ воскрѣнїа и»; Арк. 320 II рах.: «Кимитирѣ ниспосли, и ихѣже здѣ тѣлеса»; Арк. 325 II рах.: «ѡ тебѣ граде Бжїй. Поманѣ Раавѣ, и»; Арк. 330 II рах.: «прїими, грѣхи нша волны и невоѣниа»; Арк. 335 II рах.: «воѣдержнѣтъ. Воскрѣни Гѣди въ покой твой.»; Арк. 340 II рах.: «спрїятію Нѣнаго вѣнца прїведи. Ты во»; Арк. 345 II рах.: (відступ) «Посемъ Іерей глѣтъ Млѣтвѣ настоѣщю.»; Арк. 350 II рах.: «нїю, дѣла рѣкѣ {тѣ}онхѣ, непрезри къ {тѣ}оємѣ»; Арк. 355 II рах.: (відступ) «По Ѱалѣмѣ Глава: Иинѣ: Іерей посемѣ».

Художне оформлення

Форта: 138 x 80 мм.

Заставки (11 з 10 дощок): № 1 – 1 II рах.; № 2 – 4 II рах.; № 3 – 8 II рах.; № 4 – 28 II рах.; № 5 – 34 зв. II рах.; № 6 – 47 II рах.; № 7 – 51, 81 II рах.; № 8 – 116 II рах.; № 9 – 140 II рах.; № 10 – 151 II рах.

Кінцівки (9 з 9 дощок): № 1 – 76 П рах.; № 2 – 115 зв. П рах.; № 3 – 130 зв. П рах.; № 4 – 136 П рах.; № 5 – 175 зв. П рах.; № 6 – 186 зв. (можливо, помилково вміщена верхньою частиною донизу) П рах.; № 7 – 204 зв. П рах.; № 8 – 218 зв. П рах.; № 9 – [4] зв. III рах.

Ініціали (207 з 57 дощок): **Б** № 1 – 7 зв., 15 зв., 61, 66, 93 П рах., № 2 – 14 зв., 37 зв., 45 зв., 57, 86, 94 зв., 116 зв., 165, 181, 231 зв., 258, 279 зв. П рах., № 3 – 19, 48 зв., 62, 67, 88 зв., 164 зв., 179 зв., 191 зв., 198 зв., 251 П рах., № 4 – 23, 58 зв., 69 зв., 82, 98 зв., 142 зв., 163 зв., 177 зв., 189 зв., 201, 225 зв. П рах., № 5 – 45, 60, 91 зв., 154 зв., 169 зв., 196, 211 зв. П рах., № 6 – 47 зв., 65 зв. П рах., № 7 – 63 зв., 83 зв., 90 зв., 96 зв., 127 зв., 172 зв., 212, 290 зв. П рах., № 8 – 168 зв., 192, 210, 227 зв., 248 зв. П рах.; **В** № 1 – 4, 57 зв., 64 зв., 143, 155 зв., 166 зв., 178 зв., 202, 215 зв., 224 зв., 279 зв. П рах., № 2 – 6, 16, 49, 64, 79 зв., 93 зв., 133, 166, 174 зв., 190 зв., 214 зв., 222 П рах., № 3 – 10, 61 зв., 97 зв., 167 (перший), 188 зв. (перший), 200 П рах., № 4 – 11 зв., 59, 65 зв., 167 (другий), 193, 234 зв. П рах., № 5 – 13, 22, 67 зв., 88, 126 зв., 150, 160 зв., 188 зв. (другий), 201 зв., 237 (перший) П рах., № 6 – 89, 237 (другий) П рах., № 7 – 100, 147 зв., 163, 191, 199 зв., 204, 251 зв. П рах., № 8 – 168, 232 зв. П рах.; **Г** № 1 – 5, 20, 33, 70 зв., 134, 213, 228 П рах., № 2 – 6 зв., 30 зв., 89 зв., 157, 176, 189 зв., 202 зв., 221 П рах., № 3 – 12, 21, 68 зв., 144 зв., 174 зв., 191 П рах.; № 4 – 16 зв., 50, 195 зв., 225 зв. П рах.; № 5 – 45 зв., 79, 132, 184 зв., 208 зв., 221 зв. П рах.; № 6 – 48, 96, 140, 185, 227 П рах., № 7 – 58, 78 зв., 212 зв. П рах., № 8 – 133 зв., 290 зв. П рах.; **Д** – 1 П рах.; **Є** – 51 зв. П рах.; **Ж** – 182 П рах.; **З** – 9, 183 П рах.; **И** № 1 – 51, 148 зв., 228 зв. П рах., № 2 – 149 зв. П рах.; **К** – 151 зв., 193 зв. П рах.; **М** № 1 – 51 зв., 198 П рах., № 2 – 175, 199 зв. П рах.; **Н** – 99 зв. П рах.; **О** № 1 – 348 зв., № 2 – 224 зв. П рах.; **П** № 1 – [1] зв. I рах., № 2 – 34 зв., 98 П рах., № 3 – 80, 194 зв. П рах.; № 4 – 149 зв., 159, 187 зв., 231 П рах.; **Р** № 1 – 70, 87, 95 зв. П рах., № 2 – 91 П рах., № 3 – 93, 128, 196 зв., 249 П рах.; **С** – 81 зв. П рах.; **Т** № 1 – 23 зв., 140 зв. П рах., № 2 – 84, 141 зв., 145, 220 зв., 358 зв. П рах., № 3 – 142, 224 П рах., № 4 – 147 зв. П рах.; **У** № 1 – 32, 216 П рах., № 2 – 219 зв. П рах.; **У** – 160 зв. П рах.; **Х** № 1 – 133 зв., 214, 231 П рах., № 2 – 135 зв., 229 зв. П рах.; **У** – 8 зв. П рах.; **У** № 1 – 44 П рах., № 2 – 56 зв., 92 зв. П рах., № 3 – 72, 98 зв., 248 П рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, заставок, композиції на місці заставок і кінцівок, смужки в тексті.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич немає; Петров, Бирюк, Золотарь немає.

НБУВ – 4 примірники.

Описи примірників

16.1. Кир.494

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–151, 183–359, [1]–[4] = 364 арк. Початкові та кінцеві аркуші ушкоджені, забруднені, з давньою реставрацією. Деякі аркуші відокремлені від блока книги; арк. 151–182 II рах. втрачено. Невеликі втрати тексту на відокремлених та кінцевих аркушах. Форзаци з блакитного паперу, таким само папером заповнено місце втрачених аркушів 152–182 II рах.

Провенієнції

1) «Священная Книга Святой Церкви (!) С: Лисовской Михайловской Цекквой (!)» (арк. [14]; чорнилом; почерк XIX ст.).

2) Волинське єпархіальне давньосховище, шифр – II,184 dubl. екз.4. (запис на титулі чорнилом).

3) старий шифр НБУВ – Сл 494 (запис фіолетовим чорнилом на верхньому форзаци), наліпка на корінці.

Маргіналії

Рукописні виправлення до друкованого тексту: «главѣ» > «глава»; «вѣнца» > «вѣнцы [...]»; «Оца» > «Оцѣ»; «аки» > «яко» (арк. 41 II рах.; олівцем; XIX ст.); «оусопшихъ» > «умершихъ»; «живиѣ» > «жив[ѣ]щї[ѣ]»; «прежде» > «первѣ»; «живни» > «живші»; «ными» > «ними» (арк. 128 II рах.; олівцем; XIX ст.).

Арк. 43, 357 зв. II рах. – нерозб.

«Глава Ѡцѣ» (арк. 50 II рах.; чорнилом; почерк кін. XVIII ст.).

«Гмотрѣлъ псаломщикъ Ѡ. Рѣчн]овс... // 1809» (нижній форзаци; олівцем).

Між арк. 151 і 183 II рах. вставлено 19 аркушів з блакитного паперу з датою 1824, на яких є записи почерком XIX ст.:

«Книга вехъ (!) святыхъ» (арк. [1]; олівцем; почерк XIX ст.).

«Свѣдѣтельство» (арк. [2] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Его благородію Господину Андрею Антоновичу Калабановскому» (арк. [4] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Это писалъ Андрей Антонови... / Калабановскаго» (арк. [5] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Оеодоръ [М]оловски» (арк. [7] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Священная Книга» (арк. [11]; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Священная Ккнижка Собственика Кр[иш]тиянина» (арк. [10] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Сія Книга въ» (арк. [14] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Свяшенан...» (арк. [19] зв.; чорнилом; почерк XIX ст.).

Оправа: дошки у шкірі, корінець обтягнутий окремо від кришок; на кришках сліди тиснених подвійних лінійних рамок; рештки двох застібок. Обріз червоний. Форзаци з блакитного паперу.

Розмір аркуша 160 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі 180 x 105 x 70 мм.

Особливості друку: відбитки пробільного матеріалу на арк. 121 зв., 205 зв. II рах.

16.2. Кир.4382n (16508)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–5, 7–119, 121–150, 152–355 = 353 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, після аматорської реставрації, у т. ч. машинним папером. Арк. 6, 120, 151, 356–359, [1]–[4] II рах. втрачено. Арк. 121 II рах. вставлено задом наперед. Значні втрати друку.

Провенієнції

1) «Требникъ / употребляемый отъ / найдавніѣйшихъ / временъ въ церкви / Жапаловской коло / Ярославя. / 1905.» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

2) XI./№350 (невелика наліпка на корінці; запис «коричневим» чорнилом).

3) 2,52; №2,52 (обидва записи в різних місцях на верхньому форзаці, простим олівцем).

Маргіналії

«Молитва познаменати от [...] / Господи Боже нашъ, тебѣ молимъ/сія, и тебе просимъ, да знаме/нається свѣтъ лика твоего на рабѣ / твоємъ семъ (имр) и да знамена...» (арк. машинного паперу, вклеєний на місце втраченого між арк. 5 і 7 II рах.; чорне чорнило; XIX ст.; це – початок молитви при нареченні імені дитині).

Між арк. 119 і 121 та 121 і 122 II рах. вклеєно по одному аркушу білого паперу.

Між арк. 150 і 152 II рах. вклеєно арк. блакитного паперу, який містить «**ЧИНЪ / освященїа Воды.**» (початок) півустановом, коричневим чорнилом.

Нижній форзац має стерті записи XIX ст. простим олівцем, читається рік: «1815».

Оправа: картон на основі паперу, тканина; корінець шкіряний. Обріз червоний.

Розмір аркуша 150 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі 160 x 100 x 70 мм.

16.3. Кир.5753n (32330)

Стан примірника. Формула: Арк. 1–128, 137–157, 159–358 = 349 арк. Арк. ушкоджені, забруднені, після давньої аматорської реставрації; є втрати друку, мікологічні ушкодження. Арк. [1] I рах., 129–136, 158, 359 II рах., [1]–[4] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «[Ista Liber propria est...]» (арк. 7 зв. II рах.; згасаючий запис на два рядки; II пол. XVIII ст.; коричневим чорнилом).

2) «Rñdus Pat. Basiliy / Swidzinskij Quem Ista / Liber [Emptus] propriō Sumptu / obi[...] 1774. ad ię. 27 augusti / [...] ad quem / Iste Liber pertinebit uti[?] / [...] [a]d Memorem / [...] Illins Anim[æ].» (арк. 226 зв. II рах.; згасаючий; коричневим чорнилом).

3) «Цей Евхологiон або / Требник належить / Науковому Спiвробiт-/никовi Всеукраїнської / Академiї Наук Всеволо-/довi Осиповичу Крижанов-/ському. Придбано його / у Київi на Подолi, на точ-/ку, дня 4^{то} травня нов. / ст., року Божого 1924^{то}.» (подвійний аркушик паперу, вкладений на початку книжки).

Маргіналії

На арк. 80 зв. II рах. сліди згаслого запису, найімовірніше, латинським письмом.

«Hospody» (арк. 151 II рах.).

На арк. 327 II рах. – розрахунок фіолетовим олівцем.

На арк. 346–346 зв. II рах. підкреслено простим олівцем деякі рядки.

«58/80 – 40 г.» (нижній форзац; простим олівцем).

Особливості друку: на арк. 77 зв. – 78 II рах. – світлий друк.

Оправа: картон на основі паперу, тканина, корінець зі шкіри. Більша частина корінця та тканини на кришках обірвані. Для обклеювання картону використано аркуші бланку, подібного на відомість (друк готикою, нім. мовою). Обріз червоний.

Розмір аркуша 160 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі 160 x 100 x 65 мм.

16.4. Кол.Попова 72

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–8, 10–13, 18–21, 23–39, 41–89, 139–140, 145–279, 281–359, [1]–[3] = 301 арк. Початкові та кінцеві аркуші ушкоджені, деякі забруднені, з давньою реставрацією. Арк. 41

відокремлено від блока книги; арк. 2, 14–17, 22, 40, 90–138, 141–144, 280 II рах. і [4] III рах. втрачено. Невеликі втрати тексту на відокремлених та кінцевих аркушах. Форзаци з блакитного паперу, таким само папером заповнено місце втрачених аркушів 9, 14–17 II рах. Арк. 240 II рах. під час повторного зшивання примірника вставлено задом наперед, перед ним додано такий само аркуш блакитного паперу.

Провенієнції

1) «**Сина Книга Глаголе/маа требнікъ Куплена // До церкви Арх[...]** тига» (арк. 7 зв. – 8 II рах.; почерк сер. XVIII ст.).

«**села Глѣховичъ // во воеводсти (!) Киевск[...]/ [...]**ащаа тааа весь // **А в' повѣтъѣ** **Вврѣ[...]**» (арк. 10–13 II рах., на лицевих боках аркушів, продовження попереднього запису).

«**в' року: 1744: мѣа // септемрїа днїа: 5: // а хѣто в[ы] моглъ // тоѣй ѿдалитъ // Во нїй Горизонтъ // Нааѣма да бѣде/тъ, // Проклатъ**» (арк. 18 II рах., 20–26 II рах., на лицевих боках аркушів, продовження попереднього запису).

2) Бібліотека П. М. Попова, подарована ЦНБ АН УРСР: екслібрис на верхньому форзаци.

Маргіналії

(зеленим чорнилом) «– Унд. нема / – Доп. Я. Голов. № 63: / 1 + 359 + 4 лл. / – См. Список книг церк. печати, хр. в. б-ке Св. Пр. Синода. СПб 1871. № 139 (д. [тех] пор «поизвести» издание). (олівцем) Тут нема лл. 9, 14–17, 22, 40, 91–139, 141–144, 280 і остан. нен. л.» (верхній форзаци, рукою П. М. Попова).

Далі – рукописні помітки конфесійного характеру до друкованого тексту: у друкованому тексті підкреслено червоним олівцем на арк. 302 зв. II рах. «и **Сна**», на арк. 306 II рах. «**сѣѣа Рим'скїа Каѣолическїа и истїнно Ап'тлскїа Цркѣ**»; на арк. 307–307 зв. II рах. – викреслення у друкованому тексті «и **вселе'скагѡ нїшего Гѣдїна, сѣѣйшаго Папы // Рим'скаго властїю**».

«**[в]ольно [ѡ] разѣр[...]**» (арк. 311 зв. II рах.; почерк сер. XVIII ст.).

Оправа: картон на основі паперу в шкірі, корінець обтягнутий окремо від кришок; рештки двох пар зав'язок. На корінці тиснення (квіти). Форзаци з блакитного паперу.

Розмір аркуша 170 x 100 мм.

Розмір книжки в оправі 175 x 105 x 60 мм.

17. Требник. – [між 1739 і 1744]. Вид. В.

Опис здійснено за єдиним, неповним примірником.

Опис видання

Титул – у примірнику НБУВ втрачено.

Формат і формула ⁶⁰ видання: 8°. А⁸ Б⁸ В⁸ Г⁸ Д⁸ Є⁸ Ж⁸ З⁸ І⁸ И⁸ К⁸ Л⁸ М⁸ Н⁸ О⁸ П⁸ Р⁸ С⁸ Т⁸ У⁸ Ф⁸ Х⁸ Ҁ⁸ Ц⁸ Ч⁸ Ш⁸ Щ⁸ Ъ⁸ Ы⁸ Ь⁸ Ъ⁸ Ю⁸ Я⁸ W⁸ А⁸ О⁸ ҂⁸ Ψ⁸ ⚭⁸ V⁸ Аа⁸ Бб⁸ Вв⁸ Гг⁸ Дд⁴ = Арк. [1], 1–359, [1]–[4] = 364 арк.

Помилки у фоліації: у II рах. 307 замість 317.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 21, 25. Розмір набірної шпальти – 132 x 77 мм. Повне дзеркало набору – 143 x 77 мм. Колонтитули. Колонцифри у верхньому правому кутку аркуша, без крапки. Кустоди. Позначення сигнатур на кожному аркуші зшитка. Шрифти: 10 рядків – 60, ≈ 82, 52 мм.

Склад видання:

- [1] титул – арк. [1] I рах.;
- 2) передмова до священика про тайнства – арк. 1]–3 зв. II рах.;
- 3) ПОСЛАДОВАНИЕ прежде Крещенїа совершаемое – арк. 4–7 зв. II рах.;
- 4) ЧИНЪ КРЕЩЕНІЮ – арк. 8–19 зв. II рах.;
- 5) ЧИНЪ Воведенїа въ Црѣвь Жены, по рожденїи. (у колонтитулах – Чинъ вчищенїа Женѣ) – арк. 20–21 зв. II рах.;
- 6) ЧИНЪ Како прїймати возрастъ имѣщихъ, ѿ Жидовъ, Сарацинъ, и прочихъ къ Крещенїю приходящихъ. (у колонтитулах – Чинъ како прїймѣти Жидоѣ прихотѣ: Крѣще^нѣ) – арк. 22–27 зв. II рах.;
- 7) ЧИНЪ ТАИНЫ ПОКААНИА – арк. 28–31 II рах.;
- 8) ЧИНЪ ПРИЧАЩЕНІА БОЛНОМУ – арк. 31–34 II рах.;
- 9) ЧИНЪ ТАИНЫ СЪПРЪЖЕСТВА – арк. 34 зв. – 44 зв. II рах.;
- 10) ЧИНЪ Воведенїа въ Црѣвь Невѣсты по Брацѣ (у колонтитулах – Молитва Женѣ новобрачѣ) – арк. 44 зв. – 46 зв. II рах.;
- 11) ЧИНЪ Вѣнчанїю ВТОРОБРАЧНЫМЪ. – арк. 47–50 зв. II рах.;
- 12) ЧИНЪ СЛЕСОЩЕНІА. – арк. 51–76 II рах.;
- 13) ЧИНЪ, Посѣщенїа болныхъ, при исходѣ дши. – арк. 76 зв. – 80 зв. II рах.;
- 14) ЧИНЪ Погребенїа мірскихъ сщ҃енниковъ. – арк. 81–104 зв. – ... II рах.;
- 32) ЧИНЪ Воинѣмъ на брань градѣщимъ. (у колонтитулах – Чинъ Благвенїю Воинѣмъ На брань градѣщимъ.) – арк. 214–218 зв. II рах.;

⁶⁰ Оскільки примірники НБУВ неповні, формулу реконструйовано порівняльним методом за виданнями 1744 р. (№ 15) і Вид. А [між 1739 і 1744] (№ 16).

33) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА СЪПРЪЖЕСТВЪ Чадъ не имѹщемъ.** – арк. 219–225 II рах.;

34) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА ЧЕРТОГА.** – арк. 225 зв. – 226 зв. II рах.;

35) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА ДѢТЕЙ обоегѡ полъ.** – арк. 227–228 II рах.;

36) **ЧИНЪ Оболченію дѣтѣ въ Иноческоѡ удѣланіѡ.** – арк. 228–230 зв. II рах.;

37) **ЧИНЪ Совлеченію одежды Иноческѡ съ дѣтѣ.** – арк. 230 зв. – 231 зв. II рах.;

38) **ЧИНЪ Шехожденіа полѡ насѣла^ннагѡ.** – арк. 231 зв. – 240 II рах.;

39) **ЧИНЪ Блг^евенію Сѣланіа Сѣмень полевыхъ, въ Праздникъ Рождества Престѣла Бѣа.** – арк. 240–241 зв. II рах.;

40) **ЧИНЪ Блг^евеніа сѣме^н, противъ Птица^м, и Че^рвѣю.** – арк. 241 зв. – 243 зв. II рах.;

41) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ Основаніа Домъ.** – арк. 243 зв. – 245 II рах.;

42) **ЧИНЪ Блг^евеніа Новагѡ Домъ.** – арк. 245–246 зв. II рах.;

43) **ЧИНЪ Блг^евеніа Домъ напротивъ огню.** – арк. 246 зв. – 247 зв. II рах.;

44) **ЧИНЪ Блг^евенію Житници, или Гѹмна.** – арк. 247 зв. – 250 II рах.;

45) **ЧИНЪ Блг^евенію Пивници.** – арк. 250–252 II рах.;

46) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА РѢКИ.** – арк. 252–252 зв. II рах.;

47) **ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА Ковчегѡ.** – арк. 252 зв. – 253 II рах.;

48) **ЧИНЪ Блг^евеніа Сѣтѣй или Мрежи.** – арк. 253–253 зв. II рах.;

49) **ЧИНЪ Блг^евеніа Кѹпели ры^бнымъ, и Рыб^ч.** – арк. 253 зв. – 254 II рах.;

50) **ЧИНЪ На копаніѡ Кладѡзѡ и вѡрѣтеніѡ воды.** – арк. 254 зв. – 255 II рах.;

51) **ЧИНЪ Благословеніа Новагѡ Кладѡзѡ.** – арк. 255–257 II рах.;

52) **ЧИНЪ Блг^евенію в^ч насажденіи дровесъ, въ врежденіѡ прѡжїа, или иных^ч животныхъ, в^ч собраніѡ плодовъ вертоградовыхъ,** – арк. 257–263 II рах.;

53) **ЧИНЪ Блг^евеніа Сѣмень Вертоградныхъ. и прочїихъ.** – арк. 263–265 II рах.;

54) **ЧИНЪ Блг^евенію начаткѡвъ Овощей Вертоградныхъ, в^ч день Преображеніа Г^еднѡ.** – арк. 265–267 зв. II рах.;

55) ЧИНЪ Бл҃гвѣнїю Зелїа на Оуспенїе Престїа Бѣа. – арк. 267 зв. – 270 II рах.;

56) ЧИНЪ Бл҃гвѣнїю Зелїа, противѸ недѸгумѸ. – арк. 270–270 зв. II рах.;

57) ЧИНЪ Бл҃гвѣнїю Зелїа падомагѸ, или Овоще”. – арк. 270 зв. – 271 зв. II рах.;

58) ГРАДЕЖЪ ДѸХОВНЫИ ВертоградѸ насажденномѸ, противоратное закланнїй орѸжїе, на вредѸщїа. (у колонтитулах – Чинъ Бл҃гословенїю Вынограда.) – арк. 271 зв. – 275 зв. II рах.;

59) ЧИНЪ Бл҃гвѣнїа, Или Закланнїа Вїна, или ОцѸѸ. – арк. 276–277 зв. II рах.;

60) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ и ОЧИЩЕНІЮ, Вїна, Елеа, Меда, или инагѸ питїа, – арк. 277 зв. – 278 II рах.;

61) ЧИНЪ Бл҃гвѣнїю Мелїссона сїестъ Пчелника, садовныхъ Пчелъ, пчелныхъ сосѸдѸѸ, полевыхъ Пчелъ печаѸ, и оулії ихъ Бортныхъ. – арк. 278 зв. – 282 II рах.;

62) БЛАГОСЛОВЕНІЕ РОЕМЪ ПЧЕЛЪ ВЪ Оуліа нова всажденнымъ. – арк. 282–282 зв. II рах.;

63) БЛАГОСЛОВЕНІЕ НОВАГО МЕДА По подворѸ. – арк. 282 зв. – 283 II рах.;

64) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА Вїна, на ГѸагѸ ІѸанна Бг҃слова. – арк. 283 зв. II рах.;

65) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ ЕѸГГЕЛІА (!) ГѸагѸ ІѸанна Бг҃слова. – арк. 284–284 зв. II рах.;

66) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА ВЕРИЖИЦИ, или ПоаѸѸ, въ честѸ Пребл҃вѣнїа ДѸѸ Марїа носимомѸ. – арк. 284 зв. – 285 II рах.;

67) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ ВЛАСАНИЦИ. – арк. 285–285 зв. II рах.;

68) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ ОВГА На ГѸагѸ Перво-МѸчника Стефана. – арк. 285 зв. – 286 II рах.;

69) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІЮ СѸѸѸѸ на СтрѸтенїе ГѸднѸ. – арк. 286–289 II рах.;

70) ЧИНЪ БЛАГОСЛОВЕНІА СѸѸѸѸ На ГѸагѸ Власїа, въ исцѸленїе болѸзни гортанемъ. – арк. 287–290 II рах.;

71) БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ – арк. 290 II рах.;

72) ЧИНЪ Бл҃гвѣнїю СїценническиѸ ОдеждѸ новыхъ Ѹ Іеремъ бываемѸ. – арк. 290–290 зв. II рах.;

- 73) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ Нарамника Іере'скаго, сієсть: ГѸмерала.** – арк. 290 зв. – 291 П рах.;
- 74) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ СТИХАРА** – арк. 291–291 зв. П рах.;
- 75) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ Пола Іерейскагѡ.** – арк. 291 зв. – 292 П рах.;
- 76) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ЕПІТРАХИЛА** – арк. 292–292 зв. П рах.;
- 77) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ НАРАКВИЦЬ.** – арк. 292 зв. – 293 П рах.;
- 78) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ РИЗЫ Іерейскѣа.** – арк. 293–293 зв. П рах.;
- 79) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ СЪДАРЦА Наризаемаго ПѢрифѣкторѣмъ.** – арк. 293 зв. П рах.;
- 80) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ПОКРОВЦЕВЪ СЪХЪ Таинъ.** – арк. 294 П рах.;
- 81) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ВОЗДУХА.** – арк. 294–294 зв. П рах.;
- 82) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ЛИТОНА** сієсть: Корпорала. – арк. 295 П рах.;
- 83) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ Великагѡ Покрова, или БѢрсы.** – арк. 295–295 зв. П рах.;
- 84) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ КѢПНѢ ВЪСЪХЪ новыѣ СЩЕННИЧЕСКИѣ ѡДЕДЪ (!)** – арк. 295 зв. – 296 П рах.;
- 85) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ СТИХАРА Дѣакон'скаго, сіє{ст} Дал'матыки.** – арк. 296–296 зв. П рах.;
- 86) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ Дѣаконскагѡ Ѡраара.** – арк. 296 зв. – 297 зв. П рах.;
- 87) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ КАДИЛНИЦЫ.** – арк. 297 зв. – 298 П рах.;
- 88) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ ѠВМІАМА,** сієсть Кадила. – арк. 298–299 П рах.;
- 89) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ Свѣти'никоѡ, или Свѣщникоѡ Церкоѣныѡ.** – арк. 299–299 зв. П рах.;
- 90) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ Свѣтилѡмъ, или Свѣщамъ Црковнымъ.** – арк. 299 зв. – 300 П рах.;
- 91) **БЛАГОСЛОВЕНІЄ СвѣЩЪ кождагѡ дне.** – арк. 300–300 зв. П рах.;
- 92) **ЧИНЪ Намѣренїа Іерейскагѡ прежде дѣйствїа СЪХЪ Таинъ.** – арк. 300 зв. – 301 П рах.;
- 93) **ИСПОВѢДАНІЄ Каѡолическѣа Вѣры. На Соборѣ Трїде'стѣмъ ѡзаконѣ'ное.** – арк. 301–303 зв. П рах.;
- 94) **ЧИНЪ НАМѢРЕНІА Ѡ Іерей {тѡ}римага пре'де исповѣданїа каюущїхъсѡ.** – арк. 303 зв. – 304 П рах.;
- 95) **ФОРМА ТАИНЫ ПОКААНІА...** – арк. 304 зв. – 305 П рах.;
- 96) **МОЛИТѢА Глємѡа по совершенныхъ Исповѣдехъ.** – арк. 305–

305 зв. II рах.;

97) **ФОРМА** Раздрѣшенію ѿстѣпника ѿ Православно Каѳолическѣа вѣры, в' Тайнѣ Покаяніа. – арк. 305 зв. – 306 II рах.;

98) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** МОНАХѸ ѿстѣпникѸ ѿ Закона, внѣѣдѸ Та'ны Покаяніа. – арк. 306–307 II рах.;

99) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** совершенномѸ, въ время Іѡвілеа. – арк. 307–307 зв. II рах.;

100) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** МОНАХѸ въ время посѣщеніа Канѣнаго, ѿ нача'никѣ правилнѣ оупотребляема. – арк. 307 зв. – 309 II рах.;

101) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ ОБИЧНА** Прон'бирателемѣ Монашескиа Капѣтѣларнымѣ в' Капитѣларѣ, или въ сѣдѣ подаема кѣ содѣ'ствію настѣпаемагѣ прѣизбраніа. – арк. 309–309 зв. II рах.;

102) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** ѿ Анаѳемате великагѣ. – арк. 309 зв. – 310 зв. II рах.;

103) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** ѿ союза клятвы малыа. – арк. 310 зв. – 311 II рах.;

104) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** ѿ союза завѣщаніа, или ѿлѣченіа, внѣтрѣ-ѣдѸ, или внѣѣдѸ Тайны. – арк. 311–311 зв. II рах.;

105) **ФОРМА РАЗДРѢШЕНІЮ** ѿ союза запрѣщеніа, внѣтрѣ-ѣдѸ, или внѣ-ѣдѸ Тайны. – арк. 311 зв. – 312 II рах.;

106) **ФОРМА** Строеніа неключимомѸ... – арк. 312–312 зв. II рах.;

107) **ФОРМА** Раздрѣшеніа съвершеннаго, Инокомѣ в' нѣждѣ смертной ѡбрѣтающим'са. – арк. 312 зв. – 314 II рах. (у колонтитулах позиції 95–107 мають текст **Формы Тайны Покаяніа**);

108) **ПРЕДВИДѢНІЄ** ѡ Раз'рѣшеніи оумершагѣ въ клятвѣ. – арк. 314–314 зв. II рах.;

109) **ЧИНЪ** Раздрѣшенію оумершаго в' клятвѣ. – арк. 314 зв. – 316 зв. II рах.;

110) **ЧИНЪ** Блг'венію новаго Кимытира сирѣ'чѣ Цми'тара... – арк. 316 зв. – 320 зв. II рах.;

111) **ПРЕДРѢЧІЄ** ѡ ѡснованіи новагѣ Г'тилища. – арк. 320 зв. – 321 II рах.;

112) **ЧИНЪ** Блг'венію и положенію пѣваго камена на ѡснованіи ново' Црк'ви, сщ'еннохранилищѸ, сирѣ'чѣ Закріст'їи, или м'нт'елищѸ сіест' Каплиці... – арк. 321–325 зв. II рах.;

113) **ЧИНЪ** Блг'венію новыа Црк'ве, или м'нт'елища общагѣ, кѣ

сщєннодѣйствию Бжѣтвеннымъ Слѣжбы творимый: – арк. 326–333 II рах.;

114) ЧИНЪ Благѣвенію новыхъ сосѣдовъ Црковныхъ многихъ вѣкѣхъ, или єдинаго. – арк. 333 зв. – 334 II рах.;

115) БЛАГОСЛОВЕНІЕ КОВЧЕГА, къ сохраненію Престѣиша Єухаристіи. – арк. 334–335 II рах.;

116) БЛАГОСЛОВЕНІЕ Всаческиѣ сосѣдоѣ, на сохраненіе мощеѣ сѣхъ – арк. 335–337 зв. II рах.;

117) БЛАГОСЛОВЕНІЕ СОСѢДЕЦЪ Олтаревыхъ, сіестъ: Блюда Анафорнаго, и Амѣлокъ. – арк. 337 зв. – 338 II рах. (у колонтитулахъ позиціи 114–117 мають текст Чинъ Благѣвенію Сосѣдовъ Црковныхъ);

118) БЛАГОСЛОВЕНІЕ Новыхъ Сосѣдовъ Црковныхъ, многихъ или єдинаго вообще. – арк. 338 зв. II рах.;

119) БЛАГОСЛОВЕНІЕ КРЕСТА. На іаковѣмъ либо крѣщѣ, или полоѣнѣ, или на древѣ новѣ воображеѣнаго. – арк. 339–340 II рах.;

120) БЛАГОСЛОВЕНІЕ КРЕСТА Къ ношенію на персехъ. – арк. 340–340 зв. II рах.;

121) БЛАГОСЛОВЕНІЕ ОБЩЕЕ, Гѣдскимъ, Бгородичнымъ, и всакиѣ образомъ сѣхъ. – арк. 340 зв. – 341 зв. II рах.;

122) БЛАГОСЛОВЕНІЕ Хорѣгви Црковной. – арк. 341 зв. – 342 II рах.;

123) БЛАГОСЛОВЕНІЕ Оубрѣсовъ Олтаревыхъ. – арк. 342 зв. II рах.;

124) ЧИНЪ Основанію Звѣнищи. – арк. 342 зв. – 343 зв. II рах.;

125) Чинъ Благѣвенію новосозданныхъ или поновленныхъ Кімвалъ – арк. 343 зв. – 345 зв. II рах.;

126) ОБХОДЪ ОБЫЧНЫИ Пароха Парохіаѣ посѣщающаго преѣ Рождествоѣ Хвѣмъ, побченіа ради дѣхоѣнаго. – арк. 345 зв. – 346 зв. II рах.;

127) ОБХОДЪ Пароха Парохіанъ посѣщающаго, преѣ Бгѣовленіемъ Гѣднимъ. – арк. 346 зв. – 347 зв. II рах.;

128) МОЛИТВА Вѣ началѣ Поста, сѣ: Четыридесѣѣнищи. – арк. 347 зв. – 348 зв. II рах.;

129) МОЛИТВА Преѣ Воскрѣеніемъ Гѣда нашего Іс Хѣ. – арк. 348 зв. – 349 II рах.;

130) БЛАГОСЛОВЕНІЕ ЄЛЕѣ. – арк. 349 зв. II рах.;

131) МОЛИТВА Єгда Громъ, или молніа оумножатѣса. – арк. 349 зв. – 350 II рах.;

132) ЧИНЪ Примирителныѣ Цркѣе усквернеѣныа... (у колонтитулахъ – Чинъ посѣенію Усквернеѣныа Цркѣе) – арк. 350–354 II рах.;

133) ЧИНЪ Примиренію Кимиттира, сіестѣ учищенію Цминтара усквернеѣнаго... – арк. 354 зв. – 356 зв. II рах.;

134) **ПРИСТАЖАНІЄ** Падежей прѣчинныхъ, въ нихъже Цркви, Олтари и Кимитири ѡсѣцати, или примирати прѣналежитъ. – арк. 356 зв. – 358 зв. II рах.;

135) **ПѢСНЬ** Блгодарственнаѧ. Иже въ стѣхъ Ѡца нашего Амвросіѧ, Епѣкпа Медѣлланскагѧ. – арк. 358 зв. – 359 зв. II рах.;

136) **ОГЛАВЛЕНІЄ ВЕЩЕЙ** в' ТребникѸ семъ шербѣтающихъсѧ. – арк. [1]–[[4] III рах.]

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: (відступ) «**МОЛИТВА**»; Арк. 10 II рах.: «[...]шего, онѣмъ бо тѧ заклинаю: [...]»; Арк. 20 II рах.: (відступ) «**ЧИНЪ**,»; Арк. 25 II рах.: (відступ) «**СѢТИТЕЛЬ**,»; Арк. 30 II рах.: «когда и комѸ не давати и Ѡлагати требѣ»; Арк. 35 II рах.: «**ВѢРЮ** въ єдинаго Бѣга: **Мѡтва Гѣднѧ; сѧ**»; Арк. 40 II рах.: «послѡшенство малжеѣское: анжъ»; Арк. 45 II рах.: «**Невѣста** съ своими дрѡги. **Ставъже** Іерей при»; Арк. 50 II рах.: «но имѣже дано естъ. **Сѡтъ** бо ско»; Арк. 55 II рах.: (відступ) «**ПѢСНЬ** ѧ. **Ірмосъ**,»; Арк. 60 II рах.: «глаголахѸ же **Іудее** исцѣлѣвшомѸ: **Сѡб**»; Арк. 65 II рах.: «**кѡ** страсти, и всакаго недѡга и пѡзвы,»; Арк. 70 II рах.: «прѣймѣте всѧ орѡжіѧ **Бжѡ**, да воз»; Арк. 75 II рах.: «еле-емъ **Бжѣтвеннымъ** и прости грѣхи»; Арк. 80 II рах.: «не в'падетъ въ тмѸ: но **Знаменоносецъ**»; Арк. 85 II рах.: «мѣте пѡже оуготовахѸ вамъ почест[и]»; Арк. 90 II рах.: «дарѸ" емѸ блжеѣннѡ ѠрадѸ, и прости емѸ»; Арк. 95 II рах.: «созданіе Ѡ **Бѣга** и мамы храминѸ нерѡко»; Арк. 100 II рах.: «щагѧ ти **Дѡ**, ннѣ и прѣнѡ, и въ вѣки»; Арк. 215 II рах.: «гоже ѡбыдатъ, но доволни бѡдѡтъ»; Арк. 220 II рах.: «ривый, съ неразлѡчною помощію невѣ»; Арк. 225 II рах.: «Гѣдемъ нашимъ **Іс Хсмъ**, на брацѣвъ»; Арк. 230 II рах.: «**Всако** дыханіе да хвалитъ Гѣда»; Арк. 235 II рах.: «**днемъ**: исѣмѧ прозѡбаеетъ и растетъ,»; Арк. 240 II рах.: «злаѧ, въ сей цѣло" міра части возбѡда»; Арк. 245 II рах.: «**Въ** **Имѧ** **Оѡ**, и **Сѡ**, и с": **Дѡ** **Амѣн**,»; Арк. 250 II рах.: «да рави твои сѧ блѣвити вожделѣѣшн»; Арк. 255 II рах.: «и в' сем" славим" **Прѣтѡе** и великолѣпѡе **И**»; Арк. 260 II рах.: «**Лица** **Бѣга** **Сѡнаина**, Ѡ **Лица** **Бѣга** **Іілева**,»; Арк. 265 II рах.: «**Блѣвеніе** твое Гѣди, да снїдетъ на сѣ»; Арк. 270 II рах.: «и сѡмѸ **Дѡ**: ннѣ и прѣнѡ, и въ вѣки вѣкѡѣ»; Арк. 275 II рах.: «**время** плоды своѧ, и мы сподовимъсѧ»; Арк. 280 II рах.: «рѡющимъ имъ, и Ѡ радости чѡдащимъ»; Арк. 285 II рах.: «просѣщатисѧ, и оумирающемѸ (или); Арк. 290 II рах.: (відступ) «**Кропитъ** **Водою** сѣенною»; Арк. 295 II рах.: «**БЛАГОСЛОВЕНІЄ** **ЛИТѡНА**»; Арк. 300 II рах.: «**славословію** трисѣѣнаго {тѣ}оего **Бжѣтва** воз»; Арк. 305 II рах.: «оупорнѣ пребывающаго оудержавающѣѧ,»; Арк. 310 II рах.: «**ради** **мылосердіѧ** самъ да разѡрѣшитъ»; Арк. 315 II рах.: «**Ѡ**

дѣи въ правѣхъ рѣи, надѣ*дѣ въскресенїа и»; Арк. 320 П рах.: «союзѡвъ раздрѣшити восхотѣ: еже вѣ»; Арк. 325 П рах.: «Кнѧземъ симъ выѣшимъ вѣ немѣ. Іакѡ»; Арк. 330 П рах.: (*відступ*) «по велицей твоей млѣти.»; Арк. 335 П рах.: «ты и Кѡвтѣ стѣина твоеа: и тако въ-»; Арк. 340 П рах.: «гда кѣ бл҃гомъ всѣхъ наставляла, кѣ въ»; Арк. 345 П рах.: «Посемъ Іерей глѣтѣ Млѣтѣ настоѡщю.»; Арк. 350 П рах.: «[члѣво]любїю притѣкающихъ: но избави насъ ѿ»; Арк. 355 П рах.: «Помлѣи ма Бжѣ, по велицей млѣти.»

Художнє оформлення

[*Заставки* (7 з 7 дощок): № 1 – 4 П рах.; № 2 – 8 П рах.; № 3 – 28 П рах.; № 4 – 34 зв. П рах.; № 5 – 47 П рах.; № 6 – 51 П рах.; № 7 – 81 П рах.

[*Кінцівки* (7 з 5 дощок): № 1 – 7 зв., 76, 275 зв. П рах.; № 2 – 34 П рах.; № 3 – 46 зв. П рах.; № 4 – 218 зв. П рах.; № 5 – 359 зв. П рах.

[*Ініціали* (122 з 60 дощок): **Б** № 1 – 14 зв., 41, 65 зв., 90, 225 зв., 251 П рах., № 2 – 23, 40, 47 зв., 58 зв. П рах., № 3 – 37 зв., 45 зв., 57, 82, 98 зв., 228 П рах., № 4 – 43 зв., 94 зв., № 5 – 45, 63 зв., 66, 88 зв., 93 П рах., № 6 – 48 зв., 61, 83 зв. П рах., № 7 – 60, 69 зв., 91 зв. П рах., № 8 – 67, 87 П рах., № 9 – 96 зв. П рах., № 10 – 231 зв. П рах., № 11 – 248 зв., 258 П рах.; **В** № 0 (дефектний – не видно, який само) – 6 П рах., № 1 – 4, 59 зв., 79 зв., 100 П рах., № 2 – 10, 64, 89 П рах., № 3 – 11 зв., 49, 67 зв., 93 зв., 258 П рах., № 4 – 22 П рах., № 5 – 41 зв., 59, 87 зв., 97 зв., 215 зв. П рах., № 6 – 57 зв., 65 зв., 224 зв., 234 зв. П рах., № 7 – 64 зв. П рах., № 8 – 214 зв., 251 П рах., № 9 – 222 П рах., № 10 – 232 зв. П рах.; **Г** № 1 – 5, 50, 78 зв., 227 П рах., № 2 – 6 зв., 20, 45, 79, № 3 – 16 зв., 42 зв., 221 зв. П рах., № 4 – 21, 68 зв., 96 П рах., № 5 – 33, 58, 89 зв., 225 зв. П рах., № 6 – 39 П рах.; № 7 – 48, 70 зв. П рах., № 8 – 221 П рах., № 9 – 228 П рах.; **Є** – 51 зв. П рах.; **З** – 9 П рах.; **И** № 1 – 32 зв., 51 П рах., № 2 – 228 зв. П рах.; **М** – 51 зв. П рах.; **Н** – 99 зв. П рах.; **О** – 34 П рах.; **П** № 1 – 34 зв., 80 П рах., № 2 – 98, 231 П рах.; **Р** № 1 – 70, 86 зв., 91 П рах., № 2 – 93 П рах., № 3 – 95 зв. П рах., № 4 – 249 П рах.; **С** № 1 – 81 зв. П рах., № 2 – 98 П рах.; **Т** № 1 – 23 зв. П рах., № 2 – 83, 224 П рах., № 3 – 358 зв. П рах.; **У** – 32, 216 П рах.; **У** – 219 зв. П рах.; **Х** № 1 – 229 зв. П рах., № 2 – 231 П рах.; **Ѡ** № 1 – 8 зв. П рах., № 2 – 324 зв. П рах.; **Ѡ** № 1 – 44 П рах., № 2 – 56 зв. П рах., № 3 – 92 зв., П рах., № 4 – 98 зв. П рах., № 5 – 247 зв. П рах.

Виливні прикраси: оздоблення колонтитулів, заставок, композиції на місці кінцівок, смужки в тексті.]

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич немає; Петров, Бирюк, Золотарь немає.

НБУВ – 2 примірники (в тому числі фрагмент із декількох аркушів.).

Стан примірника. Формула: Арк. ... 2–11, 14, 16–71, 73–104, 214–359, [1]–[3]... = 248 арк. Деякі арк. зім'яті, надірвані. Після арк. 11 П рах. вставлено 6 арк. з доповненням втраченого тексту півуставом на лицевих боках перших двох арк. Після арк. 72 П рах. – два чисті арк. Арк. 245 П рах. обірваний. Арк. 40 П рах. відокремлений від блоку. Блок книги погано скріплений. Давня аматорська реставрація.

1) «...и ѿго Дѣа Аминь // Р[окѸ] Бжїѧ ꙗꙗꙋми // ꙗ многогрѣшній рабѣ // Бжїѧ // Іоанѣ по "розвищѸ // Ксѣсакѣ // ізъ женою [...] // Анаѣтасїєю по "розвищѸ // Остаѣчѣскою (!) роди[т]ѣкою с[...] // рекомѸю Требникѣ // за ѿпущенїе грѣховѣ // за працю свою власнѸю // [...] // [...] // п[ре] велебномѸ ѿцѸ [...] // [...] нашоѣ и придаю єи // [...] // а хто би єи моглѣ ѿ того // [...] // мѣти сѣдѣ // [...] // прїателѣ [Грі҃гон Г]» (арк. 73–88 II рах., на обох боках аркушів; півустав XVIII ст.; чорнилом; початок запису втрачено, запис сильно ушкоджено внаслідок повторного обрізування книжки).

2) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХVIII 9/534. (наліпка на корінці (обірвана) та на верхній кришці оправи, чорним чорнилом).

3) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.С.409. (ті самі наліпки, чорним чорнилом); на наліпці на верхній кришці – також червоним олівцем літера Н і запис простим олівцем «33 / Требникъ / неизвѣст.».

«Жулицкой ц. № 3.» (верхній форзац; почерк ХІХ ст.; олівцем; зроблено в Бібліотеці КДА?).

«Teodor Konstanty nastal roku 154 [1754?]» (там само; почерк кін. XVIII – XIX ст.; чорнилом).

«ТЕОДОРЪ К» (там само; півустав кін. XVIII – XIX ст.; чорнилом).

Нижній форзац має нерозб. запис чорнилом латинкою.

Оправа: картон на основі паперу, шкіра. Обріз червоний. Форзаци з блакитного паперу.

Розмір аркуша 150 x 95 мм.

Розмір книжки в оправі 160 x 100 x 45 мм.

До верхньої кришки оправи книги Мінея святкова й загальна (Почаїв, 1777; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського

монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова № 82.24) хаотично приклеєні кілька аркушів (у т. ч. 355 II рах.) з цього видання унівського Требника.

18. Вослѣдованія праздником... – 1745.

Опис видання

Титул: «ВОСЛѢДОВАНІА / ПРАЗДНИКОМЪ / ПРЕСВЯТОИ ТАИНЫ ЄУХАРИСТІИ, / СОСТРАДАНІА ПРЕСВЯТІА БГО-РОДИЦЫ / и БЛАЖЕННАГО СВАЩЕННОМЪЧЕНИКА / ІУСАФАТА. / ѿ СВАТАГО СОБОРА ЗАМОЙСКАГО / ПРЕПО-ДАННИМЪ. / ТИПОМЪ ИЗДАШАСА вѣ МОНАСТІРѢ / ѸНЕВ-СКОМЪ, ИНОКОВЪ / ЧИНѢ СВАТАГО ВАСИЛІА / ВЕЛИКАГО. / Въ Лѣто ѿ Воплощеніа Бга Слова 7177 ме.».

Формат і формула видання: 2°. А² Б² В² Г² Д² Є² Ж² З² І¹ = Арк. [1], 1–18 = 19 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, одноколірний. Рядків 35, 37, 45. Розмір набірної шпальти – 276 x 174 мм. Повне дзеркало набору – 286 x 174 мм. Колонтитули (крім арк. [1]–[1] зв. I рах., 1, 10, 14 II рах.). Колонцифри у верхньому правому кутку аркуша, кирилицею, під титлом і з крапкою в кінці; арк. 1 II рах. колонцифри не має. Кустоди (крім арк. [1]–[1] зв. I рах., 18 зв. II рах.). Позначення сигнатур на першому аркуші зшитка, в сигнатурі **А** – на першому аркуші немає позначення, на другому позначено як **А**. Шрифти: 10 рядків – 82, 60 мм, є дрібніший шрифт.

Склад видання:

- 1) титул – арк. [1] I рах.;
- 2) повеління митр. Афанасія Шептицького про вшанування встановлених Замойським собором свят – арк. [1] зв. I рах.;
- 3) Вослѣдованіє праздніка Пресвятои Тинны Євхаристіи – арк. 1–9 зв. II рах.;
- 4) Вослѣдованіє праздніка состраданіа Пресвятіа Богородицы – арк. 10–13 зв. II рах.;
- 5) Вослѣдованіє праздніка блаженнаго свашченномъченика Іусафата – арк. 14–18 зв. II рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «Пѣснь ѿ. Ірмосъ. О подобіи златѣ неврегоша:»; Арк. 10 II рах.: «ВОСЛѢДОВАНІЄ ПРАЗДНИКА»; Арк. 15 II рах.: «женны стеза егѡ. Въ порѡганіе вѣннихомъ сѧ емѡ, и оудаллетъ сѧ ѿ пѣтѣй ншихъ».

Художнє оформлення

Заставка: – 1 II рах.

Кінцівка: 13 зв. II рах.

Ініціали (22 з 19 дощок): **А** – 6 II рах.; **Б** № 1 – 1 зв. II рах., № 2 – 13 II рах.; **В** № 1 – 1 II рах., № 2 – 1 зв. II рах., № 3 – 8, 10 зв. (верхня) II рах., № 4 – 10, 10 зв. (нижня) II рах., № 5 – 10 зв. (середня) II рах., № 6 – 13 зв. II рах.; **Д** – 7, 15 II рах.; **І** – 9 зв. II рах.; **Л** – 2 II рах.; **М** – 14 II рах.; **П** № 1 – 2 II рах., № 2 – 14 зв. (верхня) II рах., № 3 – 14 зв. II рах. (нижня), № 4 – 15 II рах.; **Р** – 1 II рах.; **С** (Σ) – 9 II рах.

Дрібна гравюра: імітація печатки Афанасія Шептицького – [1] зв. I рах. (загалом 1).

Виливні прикраси: складана рамка навколо титулу, смужки в тексті, оздоблення по боках заставки, композиція на місці кінцівки, оздоблення колонтитулів.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1509; Петров, Бирюк, Золотарь № 624 (3 прим.).

НБУВ – 5 примірників.

Описи примірників

18.1. Кир.501 (4051)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–18 = 19 арк. Деякі с. зім'яті. Незначні сліди замокання. Невеликі ушкодження шашелем.

Провенієнції

1) ?, шифр – № 1880. (запис на титулі олівцем).

2) ?, 201/№97 от. 3. гл. 1 (запис на верхній половинці обкладинки чорним чорнилом).

3) ?, наліпка на верхній половинці обкладинки з записом «Вослѣдованія Унев, 1745. прим. 2.» чорнилом та «960» олівцем); 4) давній шифр НБУВ – Сл 501 (запис на верхньому форзаці фіолетовим чорнилом).

4) «Xiędza Simona Żalewicza OSBM» (титул, в кінці друкованого тексту; почерк XVIII ст.; чорнилом).

Маргіналії

«[Piotr Zasiłowsky?]]» (титул, у верхньому правому кутку; почерк XVIII ст.; чорнилом).

Оправа картонна, виготовлена аматором, картон на основі двох-трьох аркушів різного формату й кольору з рукописними текстами, обклеєний шматочками сірого та смугастого рядна, частково відокремленими від основи. Під смугастим рядном на верхній половинці видно ушкоджену

чорну овальну печатку близько 33 x 29 мм, імовірно, храмову.

Розмір аркуша 325 x 210 мм.

Розмір книжки в оправі 325 x 210 x 8 мм.

18.2. Кир.3284п (16577)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–18 = 19 арк. Початкові та кінцеві с. зі слідами давньої реставрації; титул – з невеликою втратою художнього оформлення.

Провенієнції

1) «Три праздники С. Євхаристїи Гостраданїю П. Б. и БщєнномъченикѸ ІвсафатѸ.» (восьмикутна наліпка на верхній кришці оправі; почерк XVI–II ст.; чорнилом).

2) «Monasteru Łuckiego S^a Krzyża № 9 [...] 2» (верхній форзац; почерк XVIII ст.; чорнилом).

«Monasterii Łucię Or. S. B. M. ad [...] S. Cr[ucis]» (арк. [1] I рах.; почерк XVIII ст.; чорнилом).

3) ?, шифр – № 17 (запис на верхньому форзаці олівцем).

4) Фундаментальна бібліотека Волинської духовної семінарії (православної), шифри – № 698. н.к (запис на верхньому форзаці червоним чорнилом), № 761 Русск. отд. (друковані наліпки на верхній кришці оправі та верхньому форзаці, заповнена чорним чорнилом; наліпки на нижній кришці оправі та нижньому форзаці не заповнені – очевидно, наклеєні були помилково, через те, що книжку випадково були перевернули), кругла фіолетова печатка на титулі.

Оправа: картон, коричневий крапчастий папір, корінець і наріжники шкіряні.

Розмір аркуша 340 x 215 мм.

Розмір книжки в оправі 340 x 220 x 8 мм.

Бібліографія: Перетц с. 140 ВДС 698–1632.

18.3. Кир.4449п (16578)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–18 = 19 арк. Арк. зі слідами замокань, мікологічних та ушкоджень шашелем, давньої реставрації, втрати тексту (є на кожній с.) доповнені чорнилом півуставом на дуже акуратно виготовлених заклеях зі шматочків паперу. Блок книги слабо скріплений (між арк. 11 і 12 II рах. – роз'єднаний на дві частини). Оправа подерта, кутки обірвані.

Провенієнції

1) ? (див. Кир.4451п), шифр – 301 / № 17 от. 3 Гл. 1 № 1880 (запис на титулі чорнилом).

Оправа: картон на основі рядна, синій крапчастий папір, корінець і наріжники шкіряні. Папір для форзаців з філігранями М. Р.

Розмір аркуша 330 x 220 мм.

Розмір книжки в оправі 330 x 220 x 15 мм.

18.4. Кир.4450n (16579)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], 1–18 = 19 арк. Арк. зі слідами замокань, неістотних ушкоджень шашелем зі слідами давньої реставрації; є невеликі втрати тексту на арк. 5 та 16–18 II рах. Арк. 18 II рах. відокремлений від блоку книги.

Інше. На арк. 14 зв. II рах. розфарбовано червоним ініціал **П**, на арк. 15 зв. II рах. – заголовну літеру **Я**.

Без оправы. Є рештки шкіряного корінця.

Розмір книжкового блока 320 x 210 x 10 мм.

18.5. Кир.4451n (16580)

Стан примірника. Формула: Арк. 2–17 = 16 арк. Деякі арк. мають невеликі ушкодження шашелем, арк. 2 II рах. надірваний (шматочок втрачено).

Провенієнції

1) ? (див. Кир.4449п), шифр – № 1880 (запис на арк. 2 II рах. чорнилом).

Без оправы.

Розмір книжкового блока 335 x 215 x 10 мм.

19. Поучение о Святых Тайнах... – 1745.

Опис видання

Титул: «ПОУЧЕНИЕ. / в сѣтихъ Тайнахъ, в Добродѣтелехъ Бѣго-/ словскихъ, в Заповѣдехъ Бжїихъ, в За-/повѣдехъ Црковнихъ, в грѣхахъ, в Ка-/знихъ и Карахъ Црковнихъ, съ приложеніемъ / вбичной наѣкы в Догматахъ Вѣры Ка-/ѳолической; въ Кратцѣ собранное: особомъ / Дхвнїмъ, наипачеже Презвѣтеромъ Па-/рохїалнїмъ / БЛАГОПОТРЕБНОЕ. / в Монастїры Оуневскомъ Инокѣ Чинѣ / сѣагѣ Васиїа Великагѣ, / Рокѣ ѿ Воплощенїа Хрѣтова ꙗѿмѣ. / Тѣпомъ изданное.».

Формат і формула видання: 4°. [1]³ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ З⁴ І⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ [2]¹⁶¹ С⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ѣ⁴ Ю⁴ Я⁴ Ѡ⁴

⁶¹ Ненумерований аркуш зі схемою спорідненості, вклеєний в середину зшитка О. У каталозі Запаєка, Ісаєвича формулу видання подано без урахування [1] нн вклеєного аркуша між арк. 78 і 79 II рах.

А⁴ О⁴ З⁴ П⁴ Ф⁴ V⁴ Аа⁴ Бб⁴ Вв⁴ = Арк. [1]–[3], 1–78, [1]*, 79–161, [1]–[15] = 180 арк.

Характеристики набору: Друк в одну колонку, на арк. 145–146, 148 зв. – 149 II рах. – у дві колонки, одноколірний. Рядків 27, 31. Розмір набірної шпальти – 162 x 130 мм. Повне дзеркало набору – 174 x 130 мм. Колонтитули (крім арк. [1]–[2] I рах., 1, 86, 136, 140 зв., 141 зв., 154 II рах., [1] III рах.). Колонцифри у верхньому правому кутку на лицевому боці аркуша, кирилицею, під титлом і з крапкою в кінці. Кустоди (крім арк. [1] зв. та [3] зв. I рах.). Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка. Шрифти: 10 рядків – 60, 82, 52 мм.

Склад видання: 1) *титул* – арк. [1] I рах.;

2) *благословення митр. Афанасія Шептицького на видання книжки* – арк. [1] зв. I рах.;

3) **ПРЕДОСЛОВІЄ КЪ ЧИТАТЕЛЮ ІЕРЕЮ** – арк. [2]–[3] зв. I рах.;

4) **ЧАСТЬ ПЕРВАА. ѡ сѣѣхъ Тайнахъ, или Сакраментахъ.** – арк. 1–85 зв. II рах.;

5) **ЧАСТЬ ВТОРАА. ѡ Добродѣтелехъ Бгословскихъ, Заповѣдехъ Бжїихъ; и Црковнихъ.** – арк. 86–124 II рах.;

6) **ЧАСТЬ ТРЕТАА.** – арк. 124–141 II рах.;

7) **ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТАА. Ѡ КАРАХъ ЦЕРКОВНИХъ** – арк. 141 зв. – 153 зв. II рах.;

8) **КРАТКОЕ ПОУЧЕНІЄ. ѡ Наѣцѣ Хрѣтіанстей.** – арк. 154–161 зв. II рах.;

9) **ѠГЛАВЛЕНІЄ ВЕЩЕЙ. въ Книзѣ сей ѡбрѣтающихся.** – арк. [1]–[15] II рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «горїи Бгословъ въ Млѣтвѣ д. глѣтъ. Такоѡ маютъ до се-»; Арк. 10 II рах.: «треба въ Сакраментѣ Крещенїа, такѡ оучатъ сѣїи; Аѡанасїи,»; Арк. 15 II рах.: «вошѣ Балсамовое, Циперикъ, зерна воскѡ, шпиканардъ, Кассїа»; Арк. 20 II рах.: «свою. И дла того тежъ Ісъ Хрѣтосъ постановилъ той Сакра-»; Арк. 25 II рах.: «мѣсто Вїна водѡ вливъ до килѣха, алѣѡ въ мѣсто»; Арк. 30 II рах.: «Крови Гѣда нѣгѡ Іса Хрѣта, въ Великій Четвер-»; Арк. 35 II рах.: «млати вократцѣ симы изавлаютѡ стїхамы.»; Арк. 40 II рах.: «Острожній и зъ тими Іерей маетъ виты въ питанахъ, ѡсо-»; Арк. 45 II рах.: «часть покѣты, тѡ естъ исполненїе покѣты которѡю Іерей на-»; Арк. 50 II рах.: «мѣлѣ надѣю въ млѣрдїи Гѣда нѣгѡ Іса Хрѣта, авы просилъ»; Арк. 55 II рах.: «Ѡ власной Парохїи на инѡ, опрочъ кривоприсаждства поста-»; Арк. 60 II рах.: «Прѣтола Римскагѡ, по повелѣнїи сѣагѡ собора

Трїдѣнтскагѡ.»; Арк. 65 II рах.: «**Ŭ**: По Архієп^ѣпахъ, настѣпѹють Еп^ѣпове, междѸ ко-»; Арк. 70 II рах.: «**Ап^ѣлѸ ПавлѸ: Обрѹчихъ васъ единомѸ МѸжѸ, ДѣѸ чистѸ предъ-**»; Арк. 75 II рах.: «изволеніе имѹщїи глаголѸ силы словеси ѡбичнѣ изавлаютъ.»; Арк. 80 II рах.: «бракъ даже до седмаго степенѣ: посем^ѣже сіе возбраненіе сокращенно»; Арк. 85 II рах.: «сѸ таковимъ намѣреніемъ, такѡ ащебы невила егѡ наприкла^ѣ»; Арк. 90 II рах.: «идежде въ Ѡвѣхъ и оуспе, ЕѸліеже писа къ ѠеѡфилѸ нѣкоемѸ»; Арк. 95 II рах.: «на Кр^ѣтѣ пригвожденнїй з^ѣ декретѸ не справедливагѡ сѹдїи Пи-»; Арк. 100 II рах.: «глой смерты, пекла, и огна Чистцовагѡ. Ежелы еднакъ тое»; Арк. 105 II рах.: «Добро члѣвкѸ женѣ неприкасатисѡ, снаже глѹ, по совѣтѸ, а не по-»; Арк. 110 II рах.: «сѣагѡ Папы Римскагѡ, алѡѡ Ѣ ГоворѸ таковагѡ сѣтиты, слѸ-»; Арк. 115 II рах.: «**СКОТОЛОЖСТВО** естѸ грѣхъ тѣлеснїй наиболшїй»; Арк. 120 II рах.: «способнїмъ до всѣхъ оурадовъ. На казаню засѸ ѡмилѹчїй»; Арк. 125 II рах.: «**Ŭ**: ГовѣстѸ сѸмнителнаѡ тѡ естѸ вонтпливаѡ естѸ.»; Арк. 130 II рах.: «срѣца, излишнее Попеченіе, Насиліе, Ложъ, Прелщеніе, Клатва»; Арк. 135 II рах.: «внїхъ. **Ѣ**. За оуниїе солежащее на смѹщенїи дѣлѸ Дѹховнїхъ»; Арк. 140 II рах.: «**Ŭ**: Ктѡ чтѡ ѡбѣцѣетъ, повиненъ тое ѡдаты по^ѣ грѣ-»; Арк. 145 II рах.: «**Ѣ. Ѣ**: Многѡ естѸ Падежей при которихъ»; Арк. 150 II рах.: «**Ѣ. Ѣ**: Велїоракое естѸ Запрѣщеніе.»; Арк. 155 II рах.: «должайшїй, и до оуразѹмѣнїѡ людемъ простимъ трѹднѣйшїй.»; Арк. 160 II рах.: «и ЧлѣвкѸ, пре^ѣ вѣкы рожденнїй ѡ Оца, а въ послѣднѡѡ дны.»; Арк. [5] III рах.: «**Ѣ**. Велїѡракаѡ естѸ покѹта.»; Арк. [10] III рах.: «**ѢѢ**. Юкаѡ естѸ четвертаѡ часть Гѹмвола.»

Художнє оформлення

Ілюстрація: Схема ступенів спорідненості – мідерит; 203 x 160 мм – арк. [1] між арк. 78 та 79 II рах.

Дрібна гравюра: умовне зображення печатки – [1] зв. I рах.

Заставка: 1 II рах. (загалом 1).

Кінцівки (2 з 2 дощок): № 1 – 85 зв. II рах.; № 2 – 161 зв. II рах.

Ініціали (4 з 4 дощок): **К** – [1] зв. I рах.; **Г** (Σ) – 1 II рах.; **ОУ** – [2] I рах.; **Ц** – 154 II рах.

Виливні прикраси: складана рамка навколо титулу, смужки в тексті, оздоблення по боках заставок, композиції на місці кінцівок, оздоблення колонтитулів, у змісті – позначки рубрикації.

Особливості друку. На арк. 101 II рах. в 11 рядку знизу у слові «между» літеру «е» винесено в міжрядковий інтервал (збїй у наборі).

Друкарська заклеїка на арк. 124 II рах. поверх тексту «**ѡ ГОВѢСТЫ**»

(назва частини третьої) – шматочок паперу з друкованим текстом «**ГРѢХАХЪ**» (у Кир.4444п (№ 19.3) – обірвана). Частина третя цієї книги складається з шести розділів («глав»), з яких перший – «о совісти», решта присвячені повчанням про різні гріхи, що відображено в колонтитулах. У примірнику Кир.500 у цьому місці забілено, у Кир.5700п – заклеєно білим папером.

На арк. 128 II рах. нетипове для цього видання оформлення заголовка «**ГЛАВА ТРЕТЯА**»: на рівні з текстом з обох боків невеликі смужки з виливних прикрас (висота їх співмірна з висотою шрифтів), над самим текстом – смужка з інших елементів.

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1513; Петров, Бирюк, Золотарь № 629 (3 прим.).

НБУВ – 5 примірників.

Описи примірників

19.1. Кир.500 (4050)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[3], 1–78, [1]*, 79–161, [1]–[15] = 180 арк. Примірник повний. Незначні сліди замокання. Невеликі ушкодження шашелем.

Провенієнції

1) «**Сей казѹсъ Раба Бѣа Прокѡпѣа / 1732 года (!) Кѹпилъ ѹ радо[?] евацѣкого / Кѹзми ценою Золотиѣ шестѣ [...]**» (арк. [1] I рах.; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

2) «Книгу сію разсматривалъ Семень романовскій / 1797 [года] декабр: 6 дня / Hunc liber revidebat Simeon Romanowsky / [Ε??τον] το βιβλίον [εκοιταζεν] Σ[υ]μεον Ρομανοβски / [Di... Buch li..ss] S[imi]on Romanowski / Romanowski 1797 Jar. 6 [...] oktom.» (арк. [3] зв. I рах.; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

3) ?, наліпка на корінці (з записом чорнилом «Поученіе о Св. Тайн[...] Оуневъ 1745»).

Маргіналії

«**Помощникъ и покровительъ вѣсѣтъ мни во спасеніе Сей [мой] / Ёстьъ Бѣъ и прославлю Ёго [...]**» ⁶² (верхній форзац; чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«174» (арк. [1] I рах.; чорнилом; почерк XIX ст.).

«1836

1745

⁶² З Великого (покаянного) канону Андрія Критського.

191» (арк. [1] I рах.; чорнилом; вираховано вік книжки).

«Wielmozny Muј Panię [...] Panię y Dobroz[...] / Nasz My [...]» (арк. [15] зв. III рах.; чорнилом; почерк XVIII ст.).

«Wielmozny muу Panie a Panie y Dobrodzeyu / Wielmozny muу Panie a Panie» (арк. [15] зв. III рах.; чорнилом; почерк XVIII ст.; іншою рукою).

Примірник має численні позначки «NB» на берегах, чорнилом, XVIII ст.

Оправа: дошки у шкірі з золотим тисненням (на верхній кришці – орнаментальна рамка, середник, на нижній – композиція з орнаментальних смуг, на корінці – поперечні лінійні смужки), оформлення подібне до оправ Києво-Печерської лаври. Сліди від двох застібок.

Розмір аркуша 210 x 165 мм.

Розмір книжки в оправі 225 x 170 x 45 мм.

19.2. *Кир.4443n (16571)*

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[3], 1–78, [1]*, 79–161, [1]–[15] = 180 арк. Частина аркушів після давньої аматорської реставрації. Незначні сліди замокання. Невеликі ушкодження шашелем.

Провенієнції

1) «Күпивъ сию Книжкү Іер[ен] / Ивсифъ Презвитеръ Копачов[...] / [...]комү Казүсъ Поучительн[...] / Изаню далъ три копи Пропо[...]» (арк. [15] зв. III рах.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст.).

«Сіа Книга // Рекомага Казү^е // Заложенага Мною // Чесни^м о^тце^м Івсифо^м // Презвиторо^м Копачо^вскимъ // До церкви Г^таго // Пр^орока Ілиі Копачовской // зац^ѣннү гриве^м 15 // в року 1761^м // М^ѣця Априля // 8 дня» (арк. [3] I рах. – 10 II рах., по нижньому полю на лицевих боках аркушів; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

2) «Сія Книга принадлежит Священ/нику Θεодосію Мировичу.» (верхній форзац, на вільному арк.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Сія//Книга//Подаренная//Священику//Села//Тулинець//Рождество//Богородичной//Церквы//Настоятеля //Θεодос^ѣki (!)//Мировичу//1822го//Года // М^ѣсяця // Октября // 20го числа» (арк. 25–27, 29–31, 33, 35–37, 39, 41–43, 45–47 II рах., по нижньому полю на лицевих боках аркушів; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст.; перші три слова закреслені автором попереднього запису).

«Hic liber Sacerdoti Theodo/sii Mirowiczu 1825го Anno Iannuarij 30^а / numeris.» (верхній форзац, на вільному арк. зв.; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

3) «Сія // Книга // Заложеная // отъ студента // Семеона // Мировича //

За пять // рублей // 1825го года // Николаи // Филяновичъ // въ родѣ (!) Богуславѣ» (арк. 21 зв. – 26 зв. II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

4) «Hic Liber meus Testis est Deus / qui illum querit Hoc nomen erit / scribit Stanislaus.» (верхній форзац, на вільному арк. зв.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

5) Бібліотека Київської духовної академії, ВХІХ7/386. (запис чорнилом на верхньому форзаці; чорнилом на наліпці на корінці).

б) Церковно-археологічний музей при КДА, Муз. С.254 (записи синім олівцем на верхньому форзаці та титулі), С/254 (запис чорнилом на тій само наліпці на корінці).

Маргіналії

«[...]єсть [...] минѣ хто винень / которіи рубли / Гончаръ [...] / Стр[...] за похоронъ / Натимтѣж концѣ штири [...] / Удова Гривнѣ / Тертничникѣмъ [...] / [иванко] гривень штири / Швець» (верхній форзац; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«1825^а Года» (там само; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«Помощь моя отъ» (верхній форзац, на вільному арк.; чорним чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Іерусалиме сов[...] / надзвѣсди [...]» (там само; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Азь иереи Иованъ Хи[ж]евскій / ѿ Мѣца Луку и з Григорі[єва] / Плакѣевого братанича креще[...] / мироп вос би Хведко / Харукѣвъ зѣ и Горпина Плаксѣ/єва невѣста» (там само; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«ѿкрѣстихъ млѣца кири^{ла} ѿ ро за / вѣ ивана Плаксѣевого Зат[ѣ] / и жени его Татиѣни в. б. Дѣмко Тап[ча]нюкъ стаенникъ / и Горпина Плаксѣева неви[...]» (там само; коричневим чорнилом; той же ж почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«ѿкрѣстихъ мѣца кирила / с родителѣи: з: в: Ѹласа, и жени его / Елѣни⁶³: в. б. Максимъ [Гоич]єняѣвъ / зѣ^{та} Анна Хвелониха» (там само; коричневим чорнилом; той же ж почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Подано / Карта / Подаль изаплотиль / въ Кієвъ / изъ Богуслава въ Кієвъ» (верхній форзац, на вільному арк. зв.; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

⁶³ Перша «е» в цьому слові також у формі «є».

Також тут вміщено розрахунки років у стовпчик («1834–1745 (рік виходу книжки) = 89», «1833–1745=88», «1833–1732=91»); записи чорнилом.

«3 3^{ми} бумажки въ 15^{ти} р» (арк. [1] зв. I рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«въ Въ богуславскую / Рапортъ / Кант[...] Андрея Залѣвскаго / [О] [С.] См[...]ащего почтолїона.» (там само, по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«oded[...] Samki[...]» (арк. [3] I рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; згасаючий).

«Получено 1827го года 15го м. / Марта // Почаевская печать Хорошая» (арк. 3 зв. – 4 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Получено 1827го года 13го Марта // записанно // годовую / подалъ // Записанно въ Книгу годовую» (арк. 6 зв. – 8 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Подалъ изаплотилъ вѣ[?]вихъ // истраховихъ всего // шестьдесятъ востѣмъ Копіекъ» (арк. 10–11 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«заздраваго 8ма моего // урчи́лемъ Ѡцѣ Іану Bazylewskomu // нахвалѣгацѣи за дшѣ мою // цѣною Зазолоти^х полски^х 10 // то ɛ^{ст} за10 Блужбѣ Бжїи^х 10 // в Рокѣ 1761 мѣца юна 24 іє» (арк. 10 зв., 11–15 II рах., на лицевих боках аркушів, по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Павло ивашенко ивасченко [аваст] // неграмотнаго попрозьбѣ росписался // Николай Филян...» (арк. 12 –14 II рах., на лицевих боках аркушів по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Филяновичъ» (повторено двічі; арк. 16 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Марта 19го» (арк. 20 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«батюшка двадцать второго года» (арк. 44 II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«5^{ти} рублевихъ 11^{ти} бумажокъ / 10^{ти} рублевихъ 4 // отъ ноября 70 р отъ 10 а 20 [...]» (арк. 46 зв. – 47 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

Арк. 48 II рах. на нижньому полі має віньєтку, намальовану чорнилом.

«85 рублей Ассигнациями» (арк. 51 II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«11^{тб} бумажокъ въ 60^{тб} рублеи» (арк. 64 П рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

«Сия книга / [...]» (арк. 68 П рах., по нижньому полю; простим олівцем; почерк поч. XIX ст.).

«Θеодосій Говя[д]овскій. / 1857 г. 19 Ноября» (арк. 98 П рах., між рядками друкованого тексту; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«ассигнациями 409 а сребромъ на аси/гнации 45 р. и 20 коп // Моих денег 45 р ассигнац...» (арк. 119 зв. – 120 П рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.; для запису на арк. 120 книгу перевертали).

«Св^атии Бж̑е ст̑и / крипки ст̑и / ст̑и бзсмртнии (!) / помилу насъ / Пресвѣта / троц поми/лу насъ» (арк. 154 П рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«1827го года генваря 13го дня / Узяла їоськова жена пять рублеи / асигнацію – въ числа слѣдующихъ / денегъ задому нанятіе / Николай Филяновичъ» (нижній форзац; чорнилом; почерк поч. XIX ст.).

«Отъ священника / села Микитянь / Виктора Филипповича / 1881 г. / 19го Ноября» (нижній форзац; чорнилом; почерк XIX ст.).

«Даль еси весе[...] всерци своемъ / Ѡ плода пшеница вина иелета своего / Ѡмножишися вмирѣ купѣ усну ипочию / ѡко ти господи єдинаго на упование / вселилмя еси» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст.)⁶⁴.

«Слава Ѡцу исиному, и свѣтому Духу / нинѣ и прѣсно и во вѣки» (нижній форзац; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст.).

«Помощъ моя ѡ^д господа ство[...] / небо и землю / [...] жителя тростинск[о...] / афанасия и же^аи єго агавии / [...]» (арк. [15] зв. III рах.; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII ст.).

«Занятіе дому» (арк. [15] зв. III рах.; коричневим чорнилом; почерк XIX ст.).

Оправа: картон на основі паперу, коричневий папір, корінець і наріжники шкіряні.

Розмір аркуша 204 x 160 мм.

Розмір книжки в оправі 218 x 162 x 40 мм.

19.3. *Куп.4444n (16572)*

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[3], 1–78, [1]*, 79–161, [1]–[15] = 180 арк. Початкові арк. слабо кріпляться до блоку книги. Близько 20 арк. усередині книжки прогорілі наскрізь, при цьому на 143 зв. II рах. є велика кількість розлитого воску.

⁶⁴ З канону св. Андрія Критського.

Провенієнції

1) «Exlibris Mnsterii Mielcen OrSBM» (арк. [1] I рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк кін. XVIII – поч. XIX ст.; тут само є інший, нечитабельний запис, усередині рамки, ретельно заштрихований коричневим чорнилом).

2) ?, рештки великої наліпки на корінці.

3) ?, № 52 (записи олівцем на верхньому форзаці та титулі).

4) Бібліотека Київської духовної академії, Aa1313. (записи чорним чорнилом на титулі, ушкодженій наліпці на корінці), Aa1313. / 1885 XII/23 (запис чорним чорнилом на верхньому форзаці), BXIX7/386. (записи чорним чорнилом на верхньому форзаці й на ушкодженій наліпці на корінці).

Маргіналії

«O Maty Diwo Bohorodyce neložno rodszyia / bezsimeny Chrys» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

«Abcdefgh» (верхній форзац; чорним чорнилом).

«Ромос мо» (верхній форзац; коричневим чорнилом).

Арк. 1 II рах. і [15] III рах. мають нечитабельні записи, ретельно заштриховані коричневим чорнилом.

«аї. В: что есть сто́кра» (арк. 107 II рах.; коричневим чорнилом; півустав; це частково переписаний текст передостаннього абзацу з цієї сторінки).

«Al. n. D. 2.40.» (нижній форзац; коричневим чорнилом).

Оправа: картон на основі паперу, обтягнутий червонясто-коричневою шкірою. На кришках тиснені золотом рамки: подвійні лінійні, всередині них – тонка орнаментальна рамка. На корінці тиснені золотом смужки з того ж орнаменту, розташовані обабіч бинтів. Корінець у верхній частині надірваний, оправа має невеликі ушкодження шашелем.

Розмір аркуша 218 x 164 мм.

Розмір книжки в оправі 220 x 180 x 35 мм.

19.4. Кир.4445n (16573)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[3], 1–78, [1]*, 79–161, [1]–[11] = 176 арк. 4 останні арк. втрачено. Початкові арк. після давньої реставрації.

Провенієнції

1) ?, № 277. (запис на верхньому форзаці простим олівцем), є наліпка на корінці (текст стерся).

2) Бібліотека Софійського собору, 445/а (запис на наліпці на корінці, оформлений у стилі поштової марки), Соф.445^а (запис на верхньому форзаці простим олівцем).

Маргіналії

«а для чого?» (арк. 10 II рах.; червоним чорнилом; коментар до тексту (також підкреслено червоним чорнилом) з приводу змін у літургійному тексті, введених Замоїським собором).

«Дими^трій ма^ріа прозиваємій великодни / впогребѣхъ» (арк. 85 зв. II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Глава вѣч[...] / Є^тій Бж^е: / прѣ^та тро^иц[є] / го^споди помл^и / г^ди п^мл^ии [...] придите по[...] / вр [...]» (арк. 154 II рах.; чорним чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; дописано до тексту).

На арк. 154 II рах. нерозб. запис; чорним чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; дописано до тексту.

«Преславнаа прѣ^но дво: Досто^ино єс^т / [...] сповѣ^с [...] / [...]» (арк. 154 зв. II рах.; чорним чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; дописано до тексту).

«Єдмь сакраментовъ.» (арк. 156 II рах.; чорним чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; дописано до тексту).

Оправа: картон на основі паперу, обтягнутий коричневою шкірою. Корінець у нижній частині обірваний, оправа знизу нерівно зрізана так, що на зрізі видно картон. Під час давньої реставрації та переплетення вставлено палітурні аркуші з білого паперу (3 на початку книги й 7 наприкінці). Форзаци з цупкого шпалерного паперу в різнобарвний орнамент «пір'я». Обріз червоний.

Розмір аркуша 203 x 156 мм.

Розмір книжки в оправі 210 x 165 x 33 мм.

19.5. Кир.5700n (31457)

Стан примірника. Формула: Арк. 2–78, 79–161, [1]–[11] = 172 арк. Початкові та кінцеві, а також нн вклеєний арк. [1] втрачено; арк. на початку та в кінці примірника ушкоджені, обірвані по краях, блок книги розбитий.

Провенієнції

1) «Гін Казѣси Бѣли // Євѣщенѣго Ієреѣ // Конста^нтїна Гѣковскаго // атеперѣ сщ^енаго Ієреѣ // андреѣ малѣцкаго // Прз^ь Голофаскаго Купл^ений // за золотихъ сѣмъ // ахтови ихъ мѣлѣ ѿ сщ^енаго // Ієреѣ а^ндреѣ ѿдалити // даву^детъ проклѣтѣ анадѣма.» (арк. 57–62 на лицевих боках аркушів, 62 зв., 63–65 II рах. на лицевих боках аркушів; по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

Маргіналії

На верхньому форзаци – численні проби пера (коричнєве чорнило), можливо, учнівські.

Нерозб. запис на кілька рядків (арк. 5 зв. II рах., в кінці першого абзаца; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

Нерозб. запис на кілька рядків (арк. 13 зв. – 14 II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; запис згасаючий).

«Nieoglonday jnnie [Bos] niehar[...]» (арк. 14 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Легенда» (арк. 37 II рах., по зовнішньому полю; синім олівцем; почерк XIX ст.; запис згасаючий).

Арк. 42 II рах. – нерозб. або проба пера між рядками друкованого тексту; коричневим чорнилом.

«Nie oglonday mię Boś nię Kupował» (арк. 50 II рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

«Ta Xięga [...]» (арк. 69 зв. II рах.; коричневим чорнилом).

«возрасть» (арк. 82 зв. II рах., по зовнішньому полю; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«Р. // М: I:» (арк. 102 зв. – 103 II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом).

«Postmolytwa jalmuzna» (арк. 103 II рах., по верхньому полю; коричневим чорнилом; у записі перераховано три найголовіші моральні чесноти, про які йдеться на цій сторінці).

«Давность владѣнія» (арк. 118 зв. II рах., по зовнішньому полю; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«проценты» (арк. 138 зв. II рах., по зовнішньому полю; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«Анадема» (арк. 143 зв. II рах., по зовнішньому полю; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«Воскр. школы» (арк. 156 зв. II рах., по зовнішньому полю; простим олівцем; почерк XIX ст.).

«mnoho iest [...] / Swiataho [...]» (арк. 161 II рах., по нижньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.; запис згасаючий; переписано польським правописом останній друкований (кирилицею) рядок на цій сторінці).

«[...] свога» (арк. [11] зв. III рах., по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

Примірник має численні підкреслення в друкованому тексті червоним, синім та простим олівцем.

Оправа: примірник зберігається з відокремленою верхньою кришкою (дошка в коричневій шкірі) з металевими частинами застібок.

Розмір аркуша 207 x 162 мм.

Розмір кришки від оправи (висота x ширина) 214 x 164 мм.

20. Служебник = Леитоургикон си есть Служебник. – 1747.

Опис видання

Титул: «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΝЪ / снестъ: / СЛЪЖЕБНИКЪ / содержащъ в' себѣ по чинѣ сѣтъ восточныхъ Црѣкве, Лѣтргѣи, иже въ сѣтъхъ / Оцѣ нѣшихъ: / Іоанна Златоустаго, Василиа / Великаго, и Григоріа Двоє-/слова Папи-Римскаго, / съ всѣми слѣдѣями Неделными и праз-/дничными: / в' Обители Оуневской. / Чинѣ сѣтаго Василиа Великаго, / третье Типомъ / ИЗДАНЪ, / Рокѣ жѣмз. Индикта ї.».

Формат і формула видання: 2°. [1]⁴ А⁴ Б⁴ В⁴ Г⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ З⁴ І⁴ И⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ѣ⁴ Ю⁴ Я⁴ W⁴ А⁴ О⁴ З⁴ П⁴ В⁴ Д⁴ Е⁴ Ж⁴ З⁴ І⁴ И⁴ К⁴ Л⁴ М⁴ Н⁴ О⁴ П⁴ Р⁴ С⁴ Т⁴ У⁴ Ф⁴ Х⁴ Ц⁴ Ч⁴ Ш⁴ Щ⁴ Ъ⁴ Ы⁴ Ь⁴ Ѣ⁴ Ю⁴ = Арк. [1]–[4], 1–293, [1]–[3] = 300 арк.

Помилки у фоліації: у II рах. 280 замість 288.

Характеристики набору: Друк у дві та одну колонки, двоколірний. Сторінки в орнаментальних рамках (крім 102 зв. II рах.), колонки розділені подвійними лініями, верхні колонтитули відділені одинарними лініями (крім арк. 165 зв., 179, 190, 244 II рах.). Рядків 31, 50/49, 19. Розмір колонки – 255 x 73, 255 x 150 мм. Повне дзеркало набору – 290 x 166 мм. Колонтитули (верхні – крім арк. [3]–[3] I рах., 1, 6, 23, 24, 45, 48, 59 зв., 84, 90, 93, 94, 102 зв., 109, 110, 124, 131, 151, 161, 169, 185, 201 зв., 207, 214, 225, 233, 240, 241, 250, 266, 274, 276, 279, 284, 285 зв. II рах.). Колонцифри у верхньому зовнішньому кутку аркуша, кирилицею, під титлом, з крапкою в кінці, 10 позначено літерою ї; арк. 1, 84 II рах. колонцифр не мають. Кустоди (крім арк. [1]–[2] I рах., а також останньої с.). Позначення сигнатур на перших трьох аркушах зшитка, по центру в межах рамки. Таблиця на арк. 193 зв. II рах. Шрифти: 10 рядків – 82, 59, 52, 138, бл. 40 мм.

Склад видання:

- 1) титул – арк. [1] I рах.;
- 2) повеління на друк Служебника митр. Афанасія Шептицького, дане в Уневі 14.IV.1746. р. – арк. [1] зв. I рах.;
- 3) ПРЕДОСЛОВІЄ К ІЕРЕЕМЪ. (за підписом «БЛАГОСТІНИ ТВОЄИ / Всмаческихъ Блгъ рачителіє, / Собраніє Обители Оуневской / Чинѣ сѣтаго Василиа Великаго») – арк. [2] I рах.;
- 4) УГЛАВЛЕНІЄ ВЕЩЕЙ / ВЪ КНИЗѢ СЕЙ / ВЕРѢТАЮЩИХъ СЛ. – арк. [3]–[4] зв. I рах.;
- 5) СЛЪЖБЫ / ВСЕГѢ ЛѢТА НЕДЕЛНИИ. (у колонтитулах наведено назви неділь) – арк. 1–83 зв. II рах.;

6) **ЕВАНГЕЛІА ВОСКРЕСНІИ** / иѣже чтемъ въ весь Годъ по радѣ на / Оутренѣхъ въ вся Недѣля. (у колонтитулах – Евѣліа Воскресніи Оутрніи.) – арк. 84–88 зв. II рах.;

7) **ТРОПАРИ ВОСКРЕСНЫ ИКОДАКИ.** / на Лѣтрѣи въ Недѣли. – арк. 88 зв. – 89 зв. II рах.;

8) **ПРОСКОМИДІА ЛѢТЪРГІАМЪ.** – арк. 90–92 зв. II рах.;

9) **СВѢЩАНІЕ ІЕРЄЕВЫ О ЧАСТЕХЪ.** – арк. 93 II рах.;

10) **Свѣщаніе Іереемъ.** – арк. 93 II рах.;

11) **МОЛИТВА** / Вократцѣ остигы водѣ. – арк. 93–93 зв. II рах.;

12) **БОЖЕСТВЕННАА ЛѢТЪРГІА:** / **ИЖЕ** въ **СВЯТИХЪ** **ЩА** **НАШЕГО** / **ІВАННА ЗЛАТОУСТАГО** / **АРХІЕПИСКОПА КОНСТАНТИНА ГРАДА.** (у колонтитулах – сѣла Лѣтрѣи. // Іванна Златоустагъ.) – арк. 94–108 II рах.;

13) **О причащеніи людей Мирскихъ.** – арк. 108 зв. II рах.;

14) **УСТАВЪ** / **БОЖЕСТВЕННЫА СЛУЖБИ.** / **ИЖЕ** въ **сѣихъ** **Ща** **нашего** / **ВАСИЛІА ВЕЛИКАГО** / **Архіепѣпа Кесаріа Каппадокійскіа.** – арк. 109–109 зв. II рах.;

15) **БОЖЕСТВЕННАА ЛѢТЪРГІА:** / **ИЖЕ** въ **СВЯТИХЪ** **Ща** **нашего** / **ВАСИЛІА ВЕЛИКАГО** / **АРХІЕПИСКОПА** / **КЕСАРІА КАППАДОКІЙСКІА.** (у колонтитулах – сѣла Лѣтрѣи. // Василіа Великагъ.) – арк. 110–122 зв. II рах.;

16) **О ЗАКЛАНІИ СВАТАГО АГНЦА,** / иѣже сѣеннодѣйствѣетъ сѣ Лѣтрѣи Пржедсѣеннаа. – арк. 123 II рах.;

17) **УКАЗЪ** о **ВОХОДѢ ВЕЛИКОМЪ,** / на Лѣтрѣи Пржедсѣенной, и о положеніи сѣагъ Агнѣца / Пржедсѣеннагъ на Дискосѣ. – арк. 123 зв. II рах.;

18) **БОЖЕСТВЕННАА ЛѢТЪРГІА:** / **ПРЕЖДЕСВЯЩЕННАА.** / **ИЖЕ** въ **сѣихъ** **Оца** **нашегъ.** / **ГРИГОРІА ДВОЕСЛОВА ПАПИ РИМСКАГО.** (у колонтитулах – сѣла Лѣтрѣи. // Пржедсѣеннаа.) – арк. 124–130 зв. II рах.;

19) **СЛУЖБЫ** / **ВСЕГО ЛѢТА ПРАЗДНИКОМЪ ГОСПОДСКИМЪ,** / **Бгородичнымъ,** и **Нарочитимъ сѣимъ,** / **СВОИСТВЕННЫИ.** (у колонтитулах наведено назви місяців року) – арк. 131–249 зв. II рах.;

20) **СЛУЖБЫ** / **РАЗЛИЧНЫМЪ СВАТЫМЪ** / **ОБЩІА.** (у колонтитулах – СЛУЖБЫ. // Общїа.) – арк. 250–265 зв. II рах.;

21) **СЛУЖБЫ РАЗЛИЧНЫА.** (СЛУЖБА / на осѣненіе цркви, и на лѣтній обходъ / осѣненїа цркви : еже глѣетъ сѣ обно-/вленїе Храма.; СЛУЖБА / за ѡпѣщенїе грѣховъ.; СЛУЖБА / За Болащихъ многихъ,

или за єдинаго.; **СЛУЖБА** / **О** пѣт'шествѹющихъ многихъ или єдинѹ.; **СЛУЖБА** / **За** всаку прошеніе.; **СЛУЖБА** / **За** покой, или о мирѣ.; **СЛУЖБА** / **В** ч' часть гѣбител'с {тв}а, и напраснымъ смерты.; **СЛУЖБА** / **Въ** время Бездождїа.; **СЛУЖБА** / **Въ** время Безведрїа.; **СЛУЖБА** / **О** прїзванїи помощи бл҃гѣти и Дара / прѣтагѹ Дѣа, в' началѣ всакагѹ добра-/гѹ дѣла.) – арк. 266–273 зв. II рах.;

22) **СЛУЖБА** за **УСОПШИХЪ** / многихъ, или за єдинагѹ. – арк. 274–275 зв. II рах.;

23) **ЧИНЪ** **ЕВАНГЕЛІИ**, / **ВСЕГО** **ЛѢТА** **УТРЕННЫХЪ**. (у колонтитулах – **Евѣліа** // **Оутрєныа**.) – арк. 276–278 зв. II рах.;

24) **ЧИНЪ** / **ВЕЧЕРНИ** **ВЕЛИКІА**. – арк. 279–283 зв. II рах.;

25) **НАЧАЛО** / **ПОЛУНОЩНЫЦИ** **НЕДЕЛНЫА**, / и **Повсєдневныа**. (у колонтитулах – **Поминанїе**.) – арк. 284–285 II рах.;

26) **НАЧАЛО** **УТРЕНИ**. – арк. 285 зв. II рах.;

27) **МОЛИТВЫ** **УТРЕНІА**. та закінчення утрєні (у колонтитулах – **Молитвы**. // **Оутрніи**. та **Чинъ** **Оутрєни**.) – арк. 285 зв. – 290 зв. II рах.;

28) **НАЧАЛО** **ПОВСЄДНЕВНІА** **СЛУЖБИ**. – чини вечірні, повечір'я та полуношницї – арк. 290 зв. – 291 зв. II рах.;

29) **УПѸСТИ** **ПОВСЄДНЕВНЫА**. – арк. 291 зв. – 292 II рах.;

30) **УПѸСТИ** **СТРАСТНОИ** **СЄДМИЦИ**. – арк. 292 II рах.;

31) **МОЛИТВА** на^Ѧ Колївомѣ сѣомѣ: – арк. 292 зв. II рах.;

32) **Исповѣданїе** **Каѣолическїа** **Вѣры**, сѣагѹ **Амвросїа** / **Єпѣпа** **Мєдїѹламскагѹ**. – арк. 292 зв. – 293 II рах.;

33) **УВѢЩАНІЕ** / о Тропарахъ и Кондакахъ Воскрєсныхъ, ѿ **Оустава** / **Какѹ** **подобаетъ** ихъ гл҃аты на **Лѹтргїи** в' **Неделю** по **Воходѣ**. – арк. 293–293 зв. II рах.;

34) колофон, у якому йдеться, що друк Служєбника розпочато 14 квітня 1746, за митрополита Афанасїа Шептицького, а завершено 18 вересня 1747 р., за протоархимандрита Ч. С. В. В. Іпатїя Білінського – арк. 293 зв. II рах.;

35) **Чинъ** **сл҃женїа** **Бжѣтвенной** **Лѹтргїи** **Чтемой**. – арк. [1]–[3] III рах.

Початкові рядки: Арк. 5 II рах.: «**вїдѣтъ** **васѣ** **чл҃вѣцы:** и **є**|| и **подастъ** **мировы** **велїю** **мл҃тъ.**»; Арк. 10 II рах.: «**Євѣліе** ѿ **Марка**, **Заѣ:** **м.**» || «**рѹваты**, **вса** **возможна** **вѣрѣ**»; Арк. 15 II рах.: «**въ** **Ієрѣлимѣ** **на** **волнѹю** **страстѣ**,» || «**прїшєствїє** **провоэвѣщаа** **го**»; Арк. 20 II рах.: «**слѣдиже** **прїстѹпиша** **два**» || «**дина** **равины** **гл҃ющи:** и **ты**»; Арк. 25 II рах. «**держѣща** **свѣзѣа** **Хрѣте:** и» || «**оутрѣ**, **взискающи** **іакѹ** **дне** **мїроноси**»; Арк. 30 II рах.: «**Агнѣца** **заклаты** **повлєлѣлъ**» || «**лѣамѣ**»

податель, и тебѣ сла-»; Арк. 35 II рах.: «рковнѣмы, рекомимы краснѣ-» || «И близѣ вѣ Пасха Іудейска,»; Арк. 40 II рах.: «мѣ не согрѣшай, да не горѣе» || «вѣ³смертѣа, тѣм⁴же ти прѣпа-»; Арк. 45 II рах. (нижче заставки): «вѣ ЧЕТВЕРТОКЪ ШЕСТОИ НЕДЕЛИ по ПАСЦѢ,»; Арк. 50 II рах.: (відступ) «О еже посовиты и покориты, по^а» || «Гѣдѣ помолѣмъ сѧ,»; Арк. 55 II рах.: «Тройца Бжѣ, истинный Бжѣ» || «болкий, и исполнивый паче»; Арк. 60 II рах.: (відступ) «Антѣфонъ вѣ.» || «вѣна, и елѣа своегѣ оумно-»; Арк. 65 II рах.: «на одрѣ лежаща. И видѣвѣ» || (відступ) «на Лв^тргѣн,»; Арк. 70 II рах.: «чило и созда столпѣ, и вда-» || «высть вѣ главѣ оугла: ѿ Гѣда»; Арк. 75 II рах.: «о^ческимъ моимъ преданѣамъ.» || «и се изношахѣ оумерша сѣна»; Арк. 80 II рах.: (відступ) «стыхъ: Наказѣа наказа ма Гѣдѣ,» || (відступ) «Аллилѣ[і]а Гласъ вѣ,»; Арк. 85 II рах.: «мата, и дрѣгѣа сѣ ными. О-» || «зѣ едины лежаща, и ѿнде»; Арк. 90 II рах. (нижче в'язі): «ПРОСКОМИДѢА ЛУТѢРГІАМЪ,»; Арк. 95 II рах.: «благодатѣю.» || «стыхъ: вѣ. Возвѣщати заѣтра ми-»; Арк. 100 II рах.: «чѣтою обвинѣ: и вонѣмы вѣ» || «и иже сѣ вѣрою, благоговѣ-»; Арк. 105 II рах.: «вщеніе Дѣа сѣагѣ, вѣ на-» || «сѣіе сѣагѣ Дѣа испросивше»; Арк. 110 II рах. (нижче в'язі): «ИЖЕ вѣ СВАТИХЪ ѿЦА НАШЕГО»; Арк. 115 II рах.: «вѣ блѣти твоей Гѣди, даже» || (відступ) «Прѣѣтѣю чѣтѣю превлѣвеннѣю,»; Арк. 120 II рах.: «нѣа дѣовнагѣ, во³ниспослетѣ» || «ниже немощною дѣіею и тѣ-»; Арк. 125 II рах.: «чѣдеса. Ты еси Бѣгѣ единѣ,» || «сотвори сѣ нами по милости»; Арк. 130 II рах.: (відступ) «Іерей обрѣщѣ сѧ кѣ сѣ: Трапезѣ, по-» || «МОЛИТВА по Причащеніи вѣтай,»; Арк. 135 II рах.: «покривало на лиці своемѣ,» || «Моисей вознесе змѣю вѣ пѣ-»; Арк. 140 II рах.: «скончавше и вѣрѣ соблюдше:» || (відступ) «Кондакъ Гласъ а,»; Арк. 145 II рах.: «себе рады прѣносити о грѣсѣхъ.» || (відступ) «Евѣліе ѿ Іѣанна Заѣ: аѣ,»; Арк. 150 II рах.: (відступ) «Евѣліе ѿ Іѣанна Заѣ: ѣа.» || «егоже днесѣ чѣтнагѣ преставленѣа торже-»; Арк. 155 II рах. (під рядком виливних прикрас): «Вѣ аї: | А В Г Д Е С» || «колесници своей, чѣаше Про-»; Арк. 160 II рах. (під рядком виливних прикрас): «Вѣ кѣ: | А В Г Д Е С» || (відступ) «Аллилѣіа Гласъ д,»; Арк. 165 II рах. (під рядком виливних прикрас): «Вѣ ѣї: | А В Г Д Е С» || «рковѣ Гѣдню, іакѣ вонистѣннѣ»; Арк. 170 II рах.: (відступ) «Прокименѣ Гласъ з,» || (відступ) «Прокименѣ Гласъ з,»; Арк. 175 II рах.: (відступ) «Тропарѣ Оцѣмъ Гласъ в,» || «тогожде. Ждашеѣа града и-»; Арк. 180 II рах.: «Видѣвшеже звѣздѣ, во³радо-» || (під рядком виливних прикрас) «Вѣ кѣ: | А В Г Д Е С»; Арк. 185 II рах.: (відступ) «Мѣсаць ІАНУАРІИ,»; Арк. 190 II рах.: (відступ) «Вѣ з: | А В Г Д Е С»; Арк. 195 II рах.: «Іса рады, да и живо^т

Ісѡвъ» || «кою вы. Возмѣте игѡ мое»; Арк. 200 II рах.: «еси мирскѡю
сладость, Крѣтъ вѡ егѡ» || (відступ) «Апѣлъ къ Коринѡѡ Заѣ: рѣа.»;
Арк. 205 II рах.: (відступ) «Аллилѡіа Гласъ ѡ.» || (відступ) «Кондакъ
Гласъ ѣ.»; Арк. 210 II рах.: «егѡ: соображѡ сѡ смрты» || (відступ)
«Прѣчастенъ.»; Арк. 215 II рах.: «столицѣй день согласно Евѣнхїе.» || (під
рядком виливних прикрас) (відступ) «Лѣтера Ф Пасхалнаѡ.»; Арк. 220 II
рах. (під рядком виливних прикрас): «Въ ѣ: | А В Г Д Є Ѕ» || «сѣ нимъ, и
въ тмѣ ходимъ,»; Арк. 225 II рах.: «Мѣсѡць Іюнь»; Арк. 230 II рах.:
«всей горней странѣ Іудействѣ» || (відступ) «Тропаръ Гласъ ѡ.»; Арк.
235 II рах.: «воинъ Іс Хрѣтовъ. Никтоже» || (відступ) «Прѣчастенъ.»; Арк.
240 II рах.: «Мѣсѡць Августъ.»; Арк. 245 II рах.: «Блгвизволилъ
еси взыйти» || «слиты чтѡ аки изъ себе»; Арк. 250 II рах.: (відступ)
«Глѡжбы»; Арк. 255 II рах.: «клѣвы же по законѡ, сѣа» || «расхититѣ
ихъ, и распѡдитѣ»; Арк. 260 II рах.: «ихъ. Блженъ рабъ той, его-» ||
(відступ) «Апѣлъ къ Евреѡмъ Заѣ: тѣе.»; Арк. 265 II рах.: «виты ради
настоѡщаѡ нѡ-» || «сѣа и тѣломъ и дѡхомъ,»; Арк. 270 II рах.: (відступ)
«О еже не вныйти вѣ сѡдъ съ равы сво-» || «сте, а не сѡве. Къ симѣ
пло-»; Арк. 275 II рах.: «въ воскресенїе сѡда. Не могѡ» || «вый, дѡволаже
оупраздни-»; Арк. 280 II рах.: (відступ) «Молитѡ ѣ.»; Арк. 285 II рах.:
«О слѡжащихъ и послѡжившихъ въ сѣой Обители сѣй.»; Арк. 290 II
рах.: «и прѣнѡ, и въ вѣки вѣкѡвъ.» || «вомъ Єпѣпѣ Імѣкъ: (Иноциже
прѣлага-».

Художнє оформлення

Форта – мідерит (272 x 174 мм).

Умовне зображення печатки: (32 – 32 мм) – [1] зв. І рах.

Ілюстрації (2 з 2 дощок): 1) «Розп'яття з предстоячими» (І С; мідерит; 262 x 160 мм) – 102 зв. II рах.; 2) **УСТРОЄНІЄ ТЕТРАПОДА** (68 x 80 мм) – 283 зв. II рах.

Заставки (4 з 4 дощок): № 1 – 23 II рах.; № 2 – 45 II рах.; № 3 – 48 II рах.; № 4 – 59 зв. II рах.

Кінцівки (4 з 3 дощок): № 1 – 108 II рах.; № 2 – 232 зв., 265 зв. II рах.; № 3 – 293 зв. II рах..

Ініціали (за винятком тих, про які зазначено, що вони надруковані чорним, усі ініціали надруковано циноброю) (624 зі 124 дощок): **А** – 8 зв., 25, 89 зв., 108 зв. (чорним) **П** рах.; **Б** № 1 – 2, 10 зв., 17 зв., 31 зв., 53 зв., 58 зв., 65, 71 зв., 77, 92 зв., 127, 144 зв., 208, 212, 243 зв., 254 зв., 261, 272, 274 зв. **П** рах., № 2 – 3 зв., 5, 61, 67, 148 **П** рах., № 3 – 4, 9 зв., 21 **П** рах., № 4 – 4

зв., 8 зв., 12 зв., 57, 62 зв., 64 зв., 68, 71, 77 зв., 79, 93 (чорним), 145 зв. II рах., № 5 – 6 зв., 21 зв., 29 зв., 51, 60, 63, 66 зв., 68 зв., 74, 81 зв., 98, 168, 170, 228 зв., 237, 256, 260 зв., 269, 287 (перший) II рах., № 6 – 11 зв., 64, 76, 80 зв. II рах., № 7 – 16, 56, 65 зв., 72 зв. II рах., № 8 – 62, 73, 80 II рах., № 9 – 69 зв., 75 зв., 81 II рах., № 10 – 70, 78 зв. II рах., № 11 – 74 зв. II рах., № 12 – 94 зв., 132 зв., 138 зв., 140, 184, 192 зв., 252 зв. II рах., № 13 – 96 зв., 113 зв., 133 зв., 135 зв., 147 зв., 175, 183 зв., 266 II рах., № 14 – 97, 107 (перший), 112, 121 зв. (перший), 129, 136 зв., 139 зв., 146 зв., 161, 171, 188, 245, 251, 264 зв. II рах., № 15 – 99 зв., 143, 254, 264, 271, 275 II рах., № 16 – 105 зв., 111 зв., 131 зв., 180, 181 зв., 217 зв., 232, 238, 244, 256 зв. II рах., № 17 – 107 (другий), 120, 121 зв. (другий), 127 зв., 134 зв., 142, 151, 158, 164 зв., 169 зв., 179 зв., 185, 191 зв., 202, 209 зв., 231, 233, 241 зв., 250, 258, 266 зв., 273, 281, 287 (другий) II рах., № 18 – 110, 124, 130, 137 зв., 143 зв., 156, 165 зв., 174, 188 зв., 251 зв., 258 зв., 263, 280 зв., 285 зв. II рах., № 19 – 194 зв., 260, 270, 280 (другий), 286 зв. II рах., № 20 – 197 зв., 234, 255 зв., 262, 280 (перший), 288 II рах.; **В** № 1 – 4 зв., 7 зв., 14, 25 (перший), 31, 35, 41 зв. (другий), 47 зв., 58, 64 зв., 66 зв., 73 зв., 78 зв., 85, 86 зв. (перший), 93 зв. (чорним), 97, 105 зв., 111 зв., 120 зв. (перший), 125 зв., 130, 149 зв., 192 II рах., № 2 – 7, 21 зв., 30, 35 зв. (перший), 38 (другий), 46, 61 зв., 66, 73, 78, 84 зв. (другий), 86 зв. (другий), 96, 129 зв., 142, 156, 191 зв. II рах., № 3 – 8, 11, 33, 48 зв. II рах., № 4 – 10, 32 зв. II рах., № 5 – 10 зв., 20, 22 зв., 25 (другий), 41 зв., 61, 91 II рах., № 6 – 11 зв., 32, 33 зв., 39 зв., 47, 64, 67 зв., 75, 82 II рах., № 7 – 12 зв., 30 зв., 35 зв. (другий), 36 зв., 43 зв., 49, 63 зв., 71 зв., 80, 84 (перший), 88 II рах., № 8 – 28 II рах., № 9 – 34 (перший), 84 зв. (перший) II рах., № 10 – 34 (другий), 65 зв., 82 зв., 155 II рах., № 11 – 34 зв., 86 II рах., № 12 – 38 (перший), 41 зв. (третій), 62, 69, 77, 83 II рах., № 13 – 39 II рах., № 14 – 40, 84 (другий) II рах., № 15 – 40 зв., 43, 81 зв., 87 зв. II рах., № 16 – 100 зв., 112, 120 зв. (другий), 128, 132, 140 зв., 148, 151 зв., 152, 157, 186 зв., 196 зв., 202 зв., 212, 218 зв., 236, 238 зв., 244 зв., 245 II рах., № 17 – 138, 147 зв., 150, 153, 159 зв., 161 зв., 167, 178, 185 зв., 190 зв., 192 зв., 197, 210, 217 зв., 231 зв., 233 зв., 241 зв., 248 зв., 252 зв., 259, 266, 271, 276 II рах., № 18 – 164, 172 зв., 182 зв., 191, 222, 257, 267, 278, 286 зв. II рах., № 19 – 166, 176 зв., 181 зв., 189, 198, 206, 213 зв., 220 зв., 223, 232 зв., 237, 248, 257 зв., 263, 270, 276 зв., 277 зв., 283, 292 зв. II рах.; **Г** № 1 – 14 зв., 280 II рах., № 2 – 15, 36, 51 зв., 90 зв., 92, 100, 111, 126 зв., 282, 290 зв. II рах., № 3 – 52 зв., 95 (другий), 114 зв., 279 II рах., № 4 – 90 II рах., № 5 – 95 (перший), 110 зв., 124 зв., 130 зв., 279 зв. (другий), 287 зв. (перший) II рах., № 6 – 97 зв., 113, 279 зв. (перший), 287 зв. (другий)

II рах., № 7 – 98, 112 зв. II рах., № 8 – 125 II рах., № 9 – 125 зв., 283 зв. II
 рах.; **Д** № 1 – 5, 15 зв., 38 зв., 89, 123 зв. (чорним), 151, 165 зв., 171, 207
 (чорним), 211 зв. II рах., № 2 – 101 зв., 117 (перший) II рах., № 3 – 103
 зв., 117 (другий) II рах.; **Є** № 1 – 3, 17, 21, 88 зв., 95 зв., 103, 111 II рах.,
 № 2 (у формі **Е**) – 220 II рах.; **З** – 187 II рах.; **И** № 1 – 99 зв., 107 зв., 114 II
 рах., № 2 – 122 II рах.; **І** № 1 – 12 II рах., № 2 – 21 II рах., № 3 – 95 зв., 111 зв.,
 179 зв., 227 зв., 276, 279 зв. II рах.; **К** № 1 – [1] зв. I рах. (чорним), № 2 – 1 зв.,
 88 зв. II рах., № 3 – 175 зв. II рах.; **Л** № 1 – 1, 21, 90 (перший), 94 зв. II рах.,
 № 2 – 90 (другий) II рах., № 3 – 177 зв. II рах.; **Н** № 1 – 6, 16 (перевернутий),
 22 (перевернутий), 24 зв. (перевернутий), 49 зв., 128 II рах., № 2 – 99, 128
 зв. II рах., № 3 – 113 зв. II рах.; **О** № 1 – 12 II рах., № 2 – 92, 118 II рах.; **П**
 № 1 – 5, 10 зв., 20 зв., 24 (перший), 40 (другий), 61, 83 зв. II рах., № 2 – 6, 24,
 40 (перший) II рах., № 3 – 16 зв., 26 зв., 45 зв., 50 зв., 57 зв., 98 зв. II рах., №
 4 – 26 II рах., № 5 – 28, 52 зв. II рах., № 6 – 30 зв., 104 зв., 229 II рах., № 7 –
 90 (перший) II рах., № 8 – 90 (другий) II рах., № 9 – 103 (перший), 166 зв. II
 рах., [1] (чорним) III рах., № 10 – 103 (другий), 123 (чорним) II рах., № 11 –
 103 (третій), 119 зв., 247 II рах.; **Р** № 1 – 1 зв., 9, 59 II рах., № 2 – 2 зв., 57 зв.,
 70 зв. II рах., № 3 – 3 зв., 62 зв., 68, 74 зв., 135 зв., 262 зв., 265 II рах., № 4 – 5
 зв., 60 зв., 72, 80 зв., 134, 145, 173 зв. (перший), 195, 246, 253, 259 зв., 276 зв.
 II рах., № 5 – 9 зв., 89 зв. II рах., № 6 – 17 зв., 75 зв. II рах., № 7 – 56 зв., 59 зв.,
 69 зв., 76 зв., 79 зв., 133, 139, 146, 174 зв., 195 зв., 223 зв., 251, 258 зв. II рах.,
 № 8 – 97 зв., 112 зв., 143 зв., 146 зв., 150 зв., 152, 183 зв., 254 зв., 260, 264
 зв., 266 зв., 273 II рах.; № 9 – 132, 135, 137, 139 зв., 144, 153 зв., 159, 173 зв.
 (другий), 194, 201 зв., 216 зв., 221, 228, 240, 243, 247 зв., 255, 261 зв., 268 зв.,
 272 зв., 274 зв. II рах., № 10 – 164 зв., 199 зв., 252, 255 зв., 261 II рах., № 11 –
 171 зв., 198 зв., 208 зв., 250 зв., 257 зв., 268, 277 II рах.; **Г** № 1 – 1, 7 зв., 26,
 41, 89 (перший) II рах., № 2 (у формі **Σ**) – 6, 16, 61 зв., 89 (другий), 131, 279
 II рах.; № 3 – 8 зв., 11, 20 зв., 24 зв., 25 зв., 58, 89 зв. II рах., № 4 – 23 II рах.,
 № 5 (у формі **Σ**) – 37, 87 II рах., № 6 (у формі **Σ**) – 91 зв. II рах.; № 7 – 99 зв.
 II рах., № 8 – 102, 117 зв. (перший), 282, 289 зв. II рах., № 9 – 115 зв., 117 зв.
 (другий), 118 II рах., № 10 – 116 II рах.; **Т** № 1 – [2] I рах. (чорним), 103, 104
 зв., 113, 117 зв., 292 зв. II рах., № 2 – 46 зв. II рах., № 3 – 131 II рах.; **У** № 1 –
 24 зв., 90 зв., 283 II рах., № 2 – 100 II рах.; **Х** № 1 – 17 зв., 90, 122 зв. II рах.,
 № 2 – 23 II рах., № 3 – 92 зв. II рах., № 4 – 288 II рах.; **Ѡ** № 1 – 105, 180 зв., 286
 (другий) II рах., № 2 – 286 (перший) II рах.; **Ц** № 1 – 54 зв. II рах., № 2 – 94
 II рах.; **Ч** № 1 – 1, 82 зв., 131 зв., 152 зв., 186 II рах., № 2 – 13 зв., 259 II рах.,
 № 3 – 83 II рах., № 4 – 181, 190 зв., 210 зв., 234 зв. II рах., № 5 – 187, 199,

253 П рах.; **ІА** – 127 зв. П рах.; **W** № 1 – 2, 11, 15 зв., 25 зв., 91 зв. П рах., № 2 – 104 П рах.

В'язь: № 1 **УСТАВЪ БЖѢТВЕНІА СЛУЖБЫ** – 90 П рах.; № 2 **БОЖЕСТВЕННА АЛИТЪРГІА** – 94, 110, 122 П рах.; № 3 – **ІВАННА ЗЛАТОУСТАГО** – 94 П рах.; № 4 **НАЧАЛО** – 284 П рах. (загалом 6).

Виливні прикраси: складані рамки навколо сторінок, смужки в тексті, (у смужках для рівномірного заповнення їх використано також знак «двокрапка»), композиції на місці заставок і кінцівок, оздоблення по боках заставок, композиції в колонтитулах на арк. 5 зв., 22 зв., 44 зв. (з використанням цинобри), 83 зв. (з використанням цинобри), 88 зв. (з використанням цинобри), 93, 93 зв., 108 зв., 109 зв., 122 зв. – 123 зв., 130 зв., 150 зв., 232 зв., 239 зв., 249 зв., 265 зв., 273 зв., 275 зв., 283 зв. П рах., 290 зв. П рах. – [3] III рах.

Особливості видання. Існує варіант початку видання (прим. Кир.4452п(1), Кир.4453п(1), Кир.4454п, Кир.4456п, Кир.5266п(1), Кир.5299п, Кир.5646п(1)). Замість чотирьох початкових нн арк. (титул з текстом благословення на друк на звороті, передмова до священників і зміст) тут наявні три: титул з тією ж фортою, але інакшим текстом, без благословення на друк на звороті та зміст. Особливості друку варіантного титулу: відбиток форти-мідерита чорного (а не коричневого) відтінку, текст: «**ЛѢТОУРГІКОН** / си єсть: / **СЛУЖЕБНИКЪ** / Сoderжащъ в' севѣ по чинѣ сѣмъ / Восточнымъ Црѣвѣ, Литѣргіи, иже въ / сѣмъ Оцѣ ншихъ: / Іованна Златоустаго, Васіліа Вели-/каго, и Григоріа Двоєслова Папы / Римскаго, / сѣ всѣми Службами Неделными, и / Праздничными, / Въ обители Оуневской / тцаніемъ Инокѣвъ, Чина с'т: Васіліа Вел: / Тѣпомъ / **ИЗДАНЪ** / Рокѣ, 1113. Индикта, 1.».

Бібліографія: Запаско, Ісаєвич № 1588; Петров, Бирюк, Золотарь № 641 (7 прим.).

НБУВ – 18 примірників.

Описи примірників

20.1. Кир.502 (4052)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[4], 1–293, [1]–[3] = 300 арк. Деякі арк. ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією. На верхній кришці оправи невеликі сургучеві плями.

Провенієнції

1) «Cerkwi Minskej. S°. Duskiey. ZSBW» (арк. [1] I рах.; коричневим чорнилом).

2) «Бібліотека церкви Св. Духа Ч. С. В. В. в Мінську»⁶⁵ (чорна овальна печатка – вертикальна композиція, зображення Святого Духа у вигляді голуба; запис на титулі).

3) ?, А 417.–2. (запис на верхньому палітурному арк., ушкоджена наліпка на корінці; коричневим чорнилом).

4) Бібліотека Київської духовної семінарії, І. 6. / 83. (наліпка на корінці, з перфорацією та синьою друкованою рамкою, титул; коричневим чорнилом), D.3218. (другий верхній палітурний арк., титул; чорним чорнилом), овальна сіра печатка (титул, арк. 11 II рах.).

5) Бібліотека інституту народної освіти імені М. Драгоманова (овальна зубчаста рожева печатка печатка поверх печатки КДС (титул, арк. [2] I рах.).

Маргіналії

«NB» (помітка коричневим чорнилом на арк. 144 зв. II рах., навпроти служби св. Йосафату (Кунцевичу), таким само чорнилом підкреслено в тексті служби слова «**Ѡ распрѡлюбныѣ / враговѣ оубіенѣ**»).

Особливості друку: на арк. 83 II рах. під текстом циноброю на початку лівої колонки є відбиток пробільного матеріалу.

Оправа: картон у коричневій шкірі з золотим тисненням: на кришках подвійні орнаментальні рамки, середники (на верхній кришці – з монограмою «Ісус Христос», на нижній – «Марія»), на корінці – невеликі орнаментальні прикраси. Форзаци (тільки приклеєні до кришок половинки) зі світлого шпалерного паперу з квітковим візерунком у рожевому та жовтому кольорах. На початку книги додано два, в кінці – один палітурний арк. із тонкого білого паперу. Обріз золотий.

Розмір аркуша 340 x 225 мм.

Розмір книжки в оправі 350 x 230 x 50 мм.

Між арк. 265 і 266 II рах. вставлено аркушеве видання сер. XVIII ст. Служба Пресвятії Богородиці розарію⁶⁶.

20.2. Кир.3289n (16588)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[4], 1–21, 32–82, 84–92, 94–101,

⁶⁵ [https://uk.wikipedia.org/wiki/Церква_Святого_Духа_\(Мінськ\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Церква_Святого_Духа_(Мінськ)): «У 1795 році російська влада відібрала церкву в уніатів, а вже в 1799 році переосвятили храм на Петропавлівський православний собор».

⁶⁶ Детальніше див. Заболотна Н. Особливості атрибуції окремих кириличних видань без титульних аркушів // Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 3–5 жовтня 2017 р.). Київ, 2017. С. 134–137. Опис видання увійде до каталогу супраських стародруків НБУВ, робота над яким ведеться.

103–192, 194–265, 276–293, [1]–[3] = 276 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, з давньою реставрацією білим ганчір'яним папером. Невеликі ушкодження шашелем. На місці втрачених арк. вставлено арк. цупкого білого паперу, такого ж, як форзаци, – ганчір'яного, без ліній верже і понтюзо, з маркуванням «**АГ 1836**» у філіграні – фабрики А. Гончарова; після арк. 21 і 265 II рах. вставлено по 11 арк., після 82, 92, 101 і 192 II рах. – по одному арк.

Провенієнції

1) «R. 1779 Dnia 23 Ноємбрѣа // **Сина Книга Рекома Служєбникъ** // **Купилъ Равъ Бжій** // **Даниїлъ [Бекасъ] [...]** **Багатирскій** // [...] **Сѣтаго Апѣтола Евангелиста** // **Івана [Богослова] Довеси [око...]** // **За одпущєніє Грѣховъ Своихъ Вѣчними Часи** // **Церкви Сѣтой Врѣчаю**» (арк. 110–117 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; XVIII ст.; після арк. 112 II рах. запис напівстерто).

2) Бібліотека Київської духовної академії, шифри – 1.7.39., ВХV 1/3⁽⁴⁾ (ушкоджена наліпка на корінці, чорним чорнилом; верхній форзак; коричневим і чорним чорнилом), овальна фіолетова печатка «БІБЛІОТЕКА / КІЕВСКОЙ ДУХОВНОЙ / АКАДЕМІИ» на арк. [1] I рах., 1, 170, 265 II рах., [3] III рах.

Маргіналії

«Сопиковъ № 1385 въ Уневѣ 1747» (верхній форзак; коричневим чорнилом; зроблено в Бібліотеці Київської духовної академії).

На арк. [1] зв. I рах. на папері для реставрації олівцем дописано заклеєний текст.

«спробва (!)» (арк. [1] зв. II рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

На арк. 101 II рах. у тексті Символу Віри стерто слова «и **Сѣа**».

«спробувати [пера] / ичернила» (арк. [3] зв. III рах.; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

«спробувати пера» (там само; таким само чорнилом і почерком).

Оправа XIX ст.: цупкий картон, рожевий з темнозеленим мармуровий папір, корінець і наріжники шкіряні. На корінці золоте тиснення – орнаментальні поперечні смужки та невеликі елементи та словесник «ОБИТЕЛИ / СЛУЖЕБНИКЪ / УНЕВСКОЙ», вміщений на бордовому тлі. Має потертості та невеликі ушкодження. Форзаци з білого ганчір'яного паперу без ліній верже і понтюзо, маркованому «**АГ 1836**» у філігранях. Є власницька закладка з синьої з білою смужкою стрічки.

Розмір аркуша 340 x 210 мм.

Розмір книжки в оправі 350 x 220 x 45 мм.

Бібліографія примірника: [Криловський № 4354].

20.3. Кир.3290n (16589)

Стан примірника. Формула: Арк. [4], 1–287 = 288 арк. Арк. забруднені, зі слідами замокань, з плямами воску, деякі незначно ушкоджені, на збережених арк. втрат тексту немає. Арк. [1]–[3] I рах., 288–293 II рах., [1]–[3] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, ВХV 1/3⁶⁵ (невелика овальна з блакитною рамкою наліпка на корінці, чорним чорнилом; верхній форзац, також чорним чорнилом), 23 / 1747 года (верхній форзац; червоним і синім олівцем).

Маргіналії

На арк. 101 II рах. у тексті Символу Віри підкреслено простим олівцем слова «**ниже ѿ Оца и Б҃га исходящагѡ**».

На арк. 144 зв. II рах. неохайна позначка олівцем, схожа на «NB».

«**Рѹфъ Антипатръ Феопихъ (!)**⁶⁷ / **нартемъ Магнъ Феодотъ Факѣмась (!)** / **Филимонъ востраданіи своеѡ венци Прияша нетлѣния** / **҃҃҃тебѣ Б҃га нашего имѹщебѡ Крѣпосѣ Твое (!)** **мѹчителей низложиша** / **сокрѹшиша идѣмоновъ немощния дерзости. Тѣхъ молитвами Х҃те Б҃же спаси дѹши наша**» (арк. 218 II рах., вертикально по зовнішньому полю; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.).

Оправа: цупкий картон в коричневій шкірі з золотим тисненням (нижню кришку та частину корінця втрачено). Тиснення: на корінці поперечні смуги, між якими невеликі квіткові оздобы, на кришці орнаментальна рамка, середник із такої ж квіткової оздобы (його розмір 16 x 16 мм). Форзац із блакитного паперу, його вільний арк. втрачено.

Розмір аркуша 335 x 210 мм.

Розмір книжки в оправі 345 x 215 x 40 мм.

Бібліографія примірника: [Криловський № 4354].

20.4. Кир.3291n (30445)

Стан примірника. Формула: Арк. [2]–[4], 1–101, 103–287, 289 = 290 арк. Арк. забруднені, з плямами воску та слідами замокань, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним і машинним папером. Арк. [1] I рах., 102, 288, 290–293 II рах., [1]–[3] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Ta Xiązka // Kupiona // Za Cerkiewne // pieniądze // Złt 21 // [Do] Cerkwi // T[е]rczynskiey**» (арк. [3] I рах. – 5 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; XVIII ст.).

⁶⁷ Мало бути: Феотихъ.

«Te Xięge // Słuzebnik // Kupiła // Gromada // Torczynska // do Cerkwi // Pod Tytułem Narodzenia N P Ma[ryi] // [...] // Año 1751 // D 1[0] Czerwca» (арк. 93 II рах. – 105 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; XVIII ст.; згасаючий).

2) ?, ушкоджена наліпка на корінці зі слідами запису фіолетовим чорнилом назви й вихідних даних книги.

Маргіналії

На арк. 117 II рах. позначка коричневим чорнилом NB і нерозб. знаки.

Оправа: втрачено.

Розмір аркуша 355 x 220 мм.

Вкладено фрагмент іншого примірника (див. далі).

20.5. Кир.3291n^a

Стан примірника. Формула: Арк. 289–292, [1]–[2] = 6 арк. Арк. забруднені, ушкоджені. До останнього арк. приклеєно вільний арк. нижнього форзаца з білого машинного паперу без ліній верже і понтюзо. Фрагмент, який фізично походить з іншої книги, вкладено до примірника цього ж видання із шифром Кир.3291п.

20.6. Кир.4452n(1) (16581)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–93, 109–293, [1]–[3] = 284 арк. Арк. зі слідами замокань, слідами воску, з давньою аматорською реставрацією блакитним ганчір'яним папером. Невеликі ушкодження шашелем. Арк. [2] I рах., 94–108 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) ?, шифр – 122 / № 18 Отд. 3 Гл. 1. (верхній форзац, на вільному арк.; чорнилом); є ушкоджена наліпка на корінці.

Оправа: цупкий картон у шкірі; під час давньої реставрації використано первинну шкіру, при цьому переплутано місцями шкіру з верхньої та нижньої кришок. Тиснення на верхній (первинно – нижній) кришці: орнаментальні рамки та смужки в стилі оправ Києво-Печерської лаври, на нижній (первинно – верхній) кришці майже стерте, проглядається частина орнаментальної рамки. Форзаці з блакитного паперу. Обріз червоний.

Розмір аркуша 315 x 205 мм.

Розмір конволюта в оправі 325 x 220 x 50 мм.

Особливості примірника: варіант початку (див. в описі видання).

Конволют, перший алігат. Інші алігати: Службник (Почаїв, 1778), фрагмент (арк. 149–171 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних арк. унівського друку; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова

цей фрагмент не відображений), [Служба за усопших... – Супрасль, II пол. XVIII ст.] – вставлено наприкінці книги ⁶⁸.

20.7. Кир.4453n(1) (16582)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–93, 108–293, [1]–[3] = 285 арк. Арк. забруднені, зі слідами воску, ушкоджені шашелем та мишами, перед отриманням ушкоджень – з давньою аматорською реставрацією білим машинним папером. Арк. [2] I рах., 94–107 II рах. втрачено. Арк. [3] III рах. відокремлено від блока книги.

Провенієнції

1) «Сия Книг[и] принадлежить / дохраму рожества богороди[ци]» (арк. [1] I рах.; коричневим чорнилом; кін. XVIII – поч. XIX ст.).

«Сей Служебникъ принадлежит дохраму ^{рождества} богородици / потклеинъ (!) въ 1823^{мб} году Иванъ За... (розпис)» (арк. 145 зв. II рах.; коричневим чорнилом).

2) «**Вома (!) Ъца и Ъйна и Ътаго дѣа Ам[инъ] // [...] // [Кѹ]пили Ъню Книгѹ за золотиѣхъ**» (арк. 1, 6 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XVIII ст.; запис не завершено, його середину втрачено внаслідок пошкодження й подальшої реставрації арк.).

3) Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, прим. 2 (записи «Служебникъ / Уневъ, 1747 г. / 2^й экз. / Гренчукъ] / К[...]

Маргіналії

«[ваше]» (арк. 112 II рах.; коричневим чорнилом).

На арк. 165, 199 зв., 286 II рах. нерозб. записи коричневим чорнилом.

«въвремяно» (арк. 232 зв. II рах.; коричневим чорнилом).

«Отца / Сына Духа» (арк. 283 зв. II рах., навколо іл. про тетрапод; XIX ст.; простим олівцем).

«Zю[t]y [...]» (арк. 285 зв. II рах.; коричневим чорнилом).

«Апостоль» (там само; коричневим чорнилом).

«храмѹ / Ътаго» (арк. 292 зв. II рах.).

На арк. 13 II рах. другого алігата в тексті Символу Віри викреслено «и Ъна».

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (орнаментальні рамки на кришках, поперечні лінійки на корінці), ушкоджена шашелем і мишами, нижня кришка відокремлена. Форзаци з машинного паперу. Обріз червоний.

⁶⁸ При чому в книзі є автентичні арк. із текстом цієї служби (274–275 зв. II рах.).

Розмір аркуша 275 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 285 x 200 x 50 мм.

Особливості примірника: варіант початку (див. в описі видання).

Конволют, перший алігат. Інший алігат: Літургія Іоанна Златоуста (Почаїв, 1765, вид. А), фрагмент (арк. 1–22 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних арк. унівського друку; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова не відображена).

Бібліографія примірника: Січинський № 90, прим. 2.

20.8. Кир.4454n (16583)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–101, 103–293, [1]–[3] = 298 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, у т. ч. шашелем, зім'яті по кутках, з давньою аматорською реставрацією білим і блакитним ганчір'яним папером. Арк. 266–273 II рах. відокремлено від блоку книги. Арк. [2] I рах., 102 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «Сія книга служебникъ приналежить / Свято-Богословской церкви» (нижній палітурний арк.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

2) «Сія Книга моя / Богъ свѣдѣтель ея / Кто ея Сищитъ пусть / меня ищетъ я ему [по/дписую] и [...] почастую / Нис liber meus» (верхній палітурний арк.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Сея Книга Іосифа / Зюбрицкаго 1827 Год» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Дячок Іосиф Зюбрицкии» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Сія Книга Принадлежить дворанину / Іосифу Иванову Зюбрицкому» (верхній палітурний арк. зв.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

3) ?, наліпка на корінці з записом «Служебникъ / Унев / 1747 г.» коричневим чорнилом.

Маргіналії

«Книга родства / Исуca Хр̑та» (верхній палітурний арк.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«[...] Следуєтъ / въ томъ Следуєтъ» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Василій» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Андрей» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.; також є ін., нерозб. записи цього періоду коричневим чорнилом).

«Высокопреосвященнѣйшему К[...]» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Савелій К[лип]уновскій» (арк. 127 II рах.; коричневим чорнилом; сер. XIX ст.).

«Вопервыхъ» (арк. 159 зв. II рах.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Принадлежить [...] твоєму оніє твоєя [...]» (арк. 185 зв. II рах.; коричневим чорнилом; поч. XIX ст.).

«Заблагоразсмотрительствующемуся» (арк. 207 зв. II рах.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Господинъ Савелій [...]» (арк. 253 зв. II рах.; коричневим чорнилом; сер. XIX ст.).

«Савелій / Господинъ / Клипунов/скій / 1852¹⁰» (арк. 254 II рах.; коричневим чорнилом сер. XIX ст.).

«Ивашей / Милости / прошу / покорно / [васъ] / что / бы / приеха/ли» (арк. 284 II рах.; коричневим чорнилом; XIX ст.).

«Людіє Мой (!) Приходятъ Комнѣ / Устами мя Чтутъ Сѣрдце ихъ Далече / отъ мене отъ стоитъ» (нижній палітурний арк.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«1826^{мѣ} Году Мѣсяца октября / 26¹⁰ Дня / Какъ были проповѣдники въмѣстечку / Городку тоєсть Любієвушъ (! ?) Записанно / Длялутшей памяти Ктобудеть Живъ / Дьячекъ Клипуновскій Савелій» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Дьячекъ Савелій» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Неимами Инная Помощы / неимами инная надежды Развѣ тебѣ / Пречистая Дѣво» (нижній палітурний арк. зв.; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Топоржински» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Савелій Кипуновскій» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«Шумѣли / у церкви» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

«1852^й Годъ / [...]» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.; також є нерозб. записи цього періоду).

Оправа: картон. Відокремлена від оправи коричнева шкіра з золотим тисненням (середники та орнаментальні рамки на кришках, поперечні орнаментальні смужки та окремі декоративні елементи на корінці), тиснення на нижній кришці збереглося фрагментарно. Форзаци, сучасні оправі, втрачено, лишилося по вузькій поздовжній смужі від кожного форзаца з вільним арк.; по одному палітурному арк. (нижній відокремлено від блоку книги та оправі).

Розмір аркуша 360 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 375 x 225 x 60 мм.

Особливості друку: на арк. 90 II рах. під надрукованою циноброю в'яззю чорний відбиток пробільного матеріалу.

Особливості примірника: варіант початку (див. в описі видання).

20.9. *Кир.4455n (16584)*

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[4], 1–192, 194–293, [1]–[3] = 299 арк. Арк. неістотно забруднені, деякі ушкоджені, з невеликими слідами замокань, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером. Арк. 193 II рах. втрачено. На збережених арк. втрат друку (окрім заклеювання давньою реставрацією) немає.

Провенієнції

1) ?, маленька прямокутна наліпка на корінці, запис на ній стерто.

Маргіналії

«299. листовъ» (верхній форзац; коричневим чорнилом; XIX ст.).

До книжки вкладено 4 закладки з маленьких смужок рукопису коричневим чорнилом на блакитному папері, кириличними літерами, XIX ст.

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (тонка лінійна рамка на кришках); шкіра потерта, по краях ушкоджена, в корінці дірки. Форзаци з білого ганчір'яного паперу, ушкоджені, в т. ч. шашелем, відклеєні від кришок, більшу частину приклеєного арк. верхнього форзаца втрачено.

Розмір аркуша 360 x 225 мм.

Розмір книжки в оправі 370 x 230 x 50 мм.

Особливості друку: на арк. 101 II рах. друк чорною фарбою змазано.

20.10. *Кир.4456n (16585)*

Стан примірника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–159, 169–276, 265–268, 260–264, 277–289, 292–293, [1]–[3] = 297 арк. Арк. забруднені, з плямами воску, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим і блакитним ганчір'яним папером. Блок книги слабо скріплений, арк. 113–116, 150–151 II рах. відокремлені від блоку. Арк. другого рахунку переплутані під час повторного переплетення книги. Арк. [2] I рах., 290–291 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «аѡнз мѣа марта днѣ [...] // ꙗ Раба Бѣаѡ татѣина Ѡ[...] // и со чади Ѣвоими Анною и Мариною // кѣпила" Ѡфѣроваламѣ // Ѣню Книгѣ Рекомѣю Ѡлѣжеѣникѣ» (арк. 1–5 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; півуставом; сер. XVIII ст.; згасаючий).

2) «Збірка [...]», велика наліпка на корінці з синьою орнаментальною рамкою, друкований текст фіолетовою штемпельною фарбою затертий, 512 (коричневим чорнилом).

3) «Українська Академія Наук / КАБІНЕТ УКРАЇНСЬКОГО / МИСТЕЦТВА» (фіолетова печатка на верхньому форзаці, вільному арк.), Інв. 79 / XII 2/4 (фіолетовим чорнилом; там само).

Маргіналії

«отъ [...]» (арк. 99 II рах.; нерозб.).

На арк. 104 II рах. у друкованому тексті замазано згадку про Папу Римського.

«Рабѣ Божіѣ / Младѣѣ» (арк. 104 II рах.; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.; згасаючий).

«помяни Господи Престав-/шагося Евти-/хія» (там само; коричневим чорнилом; XVIII ст.; згасаючий).

«Настазію / ф: ѿ: / татианѣ / маринѣ / маринѣ / андрѣѣ / василіѣ / Пелаги[?] / Пелагию / Татіаннѣ / [...] / [...] / аннѣ / Аннѣ / [...] / [Марію] / Агафію» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.; згасаючий).

«Поман: Гѣди Раб. / свою Вѣску» (арк. 104 зв. II рах.; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Адамиха съ Кло[...] / Пом: Гѣди Раб: Свою / Елену» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Колладиѣ / Ан"оу» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.; згасаючий).

«Пом: Гѣди раба твое"о: / Адама» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.; згасаючий).

«Пом: Гѣди / рабѣ твою / Марію» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Пом: Гѣди раб[овѣ] / Твоихъ М: Стефана Мар/ѣ» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Рабѣ Твоего / Евтихіѣ» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Рабѣ твою / Марію» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Рабѣ твою / Анастасію / М: Анастасію» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Рабѣ Твою / Евдокію» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«Раб'я Твою / Єкатериня» (там само; коричневим чорнилом; півуставом; XVIII ст.).

«1838 года / Р. Божію / Варвару / Р. Б. Таті/анну» (там само; коричневим чорнилом).

«Свящ. Мартинь Матусевичъ» (там само; коричневим чорнилом; I пол. XIX ст.).

Арк. 165 зв., 232 II рах. – нерозб.

«Милостивому Государу» (нижній форзац, зв. вільного арк.; коричневим чорнилом).

«Родились 6го Априля 1861го / Родились 14го Марта 1865го / Родилась 25го Марта 1868го / Родился 29го Марта 1869го / Родился 29го марта 1871 / Родился 28 Марта 1872 / Родился 14 Марта 1873» (там само; перший рядок коричневим чорнилом, решта простим олівцем).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з тисненням (на верхній кришці ований середник і орнаментальна рамка, на нижній кришці лінійна рамка; шкіра потерта, тиснення ушкоджене); корінець з окремого шматка шкіри; численні ушкодження, в т. ч. шашелем. Форзаци з білого ганчір'яного паперу.

Розмір аркуша 350 x 220 мм.

Розмір книжки в оправі 365 x 225 x 55 мм.

Особливості примірника: варіант початку (див. в описі видання).

20.11. Кир.4457n (16586)

Стан примірника. Формула: Арк. [2]–[4], 1–293 = 296 арк. Арк. із невеликими забрудненнями, плямами воску та слідами замокань, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим машинним і блакитним ганчір'яним папером, з доповненнями втраченого тексту та художнього оздоблення чорним чорнилом та простим олівцем півуставом. Арк. [1] I рах., [1]–[3] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, ВХV 1/3⁽¹⁾ (запис чорнилом на верхньому форзаці; чорнилом на наліпках на корінці та верхній кришці оправи).

2) Церковно-археологічний музей при КДА, Муз. С.386 (запис чорнилом на тій само наліпці на корінці), Муз. С.386 1^й екз. (запис чорнилом на тій само наліпці на верхній кришці оправи; там само нерозб. запис червоним олівцем і «Уневь / 1747» синім олівцем);

3) № 101 (два ідентичні записи на арк. [2] I рах. простим олівцем).

Маргіналії

«[Леб.]» (арк. 130 II рах.; простим олівцем).

Оправа: картон у коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках, орнамент у стилі арабесок золотом на корінці). Невеликі ушкодження шашелем, потертості шкіри. Форзаци з блакитного ганчір'яного паперу, вільний арк. верхнього форзаца втрачено. Обріз червоний.

Розмір аркуша 325 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 335 x 210 x 45 мм.

Бібліографія примірника: Криловський № 4354.

20.12. Кир.4458n (16587)

Стан примірника. Формула: Арк. [3]–[4], 1–293, [1]–[2] = 297 арк. Деякі арк. ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією, початковий арк. обірваний та сильно забруднений. Арк. [1]–[2] I рах., [3] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Во Імѣа Ѡца и Сина и Свѣтаго Дѣа / Аминь // Сию Книгѹ Рекомѹю Слѹжебникѹ // Купили Раби Божїи Павелъ Черторизки // Со женою Своею оуксинією // и Раба Божїа Анна Птичиѣа // заждѹпущенїе грѣховѣхъ своихъ // ДоЦеркви Грибовицкои ДоХрамѹ // Заложенїа Покрова Пресвѣатои Бѣи // Зазолотихъ Лѣв, Рокѹ Божїа ꙗ҃ѹне // Мѣца Јанѹарїа Дня, кѣг, // А҃хто би Сию Книгѹ вѣдѹ Церкви // Грибовицкои вѣдѹдалилѹ // Юкимѹ Колвекѹ Спосовомѹ // Анаѣема Проклатѹ Навѣки Аминѹ.**» (арк. 110–123 II рах., на лицевих боках арк.; коричневим чорнилом; почерк сер. XVIII ст.).

2) Волинське єпархіальне давньосховище, II, 158 (арк. [3] I рах.; фіолетовим хімічним олівцем).

3) ?, наліпка на корінці, текст стерто.

Маргіналії

«Служебник 1747 (виправлено з «1746») года / супр...» (арк. [3] I рах., простим олівцем; зроблено у Волинському єпархіальному давньосховищі. Тут само є інший запис з цієї установи, він нерозб., очевидно, стосується місця походження примірника; синім олівцем).

На арк. 49 зв. II рах. витерто слова «и **Сна**» (у тексті «**Величай дѣе моѣ, иже Ѡ Оца и Сна исходащагѹ сѣагѹ Дѣа.**»), внаслідок чого в арк. утворилася дірка. Подібне виправлення зроблено на арк. 101 II рах. у тексті Символу Віри.

Книга має пом'яник на обох боках арк. 103 зв. – 105 II рах., зроблений різними за кольором чорнилами почерками сер. XVIII ст., півуставом і скорописом: «ксенїю: **Мар[...]** / **А҃гафію р. с. Климентия Герасима.**

Аннѣ, м: іоанна, р. с. анастасію васі/лія / констан. р. с. пелагію
 м. іоана. р. с. киріла. р. с. еленѣ р. с. варварѣ р. с. павла м. міхайла /
 [...] р. с. сімеона. епестімію. р. с. еленѣ. р. с. фтеодосію р.с. іван[а] /
 р. с. Наталію р. с. Марію р. с. агафію: [...] // зєнію ігнатіа [василія] /
 хрестинѣ алеѣа анастасію / с. і. сімєвна Марію Гаврѣила / іакова / сі
 міханла: анастасію: ѿѿдорѣ: / андрєа еленѣ / анастасію василіа / ѿ
 Іерєа иѿана (!) м марію / м павла м: акова / м мѣхайла / пелагію стєфана
 євдокію / єстафіа любовію / іѿана іакова / любовію / василисѣ / Прокопѣа /
 євдокію / агафѣю / климѣ"тіа / євдокію / даныла / андрєа / татіанѣ /
 павла / іѿана єкатєр[...]/ ѿѿдора зєн[ію] / варварѣ / пелагію: васн[...] /
 татіанѣ: єка[тє]/рінѣ елен[ѣ] / агрѣпинѣ / іѿана анд[рєа] / агафію /
 єфросині[ю] / поміаны гѣди [рав]/и своіа иѿн[...] / Аннѣ Павл[а] /
 Стєфаныдѣ / лєвна мєлє[...] / Сімєвна: / Кирила / Данила / Лєвтїа
 (!) / Грѣгорѣа / Анастасію / поміаны Гд[и] / раби своіа / Сімєвна /
 р. с. Агафію / гаврила / фєвдора / Ксєнію павл[а] / агафію євѣ[до]/кїю
 стєфа[...] / грѣгорѣа / анастасію / лѣкиана / филипа / помны Гд[и] /
 раби Своіа / василіа: [Ма]/рѣ"тіа: Анн / Павла: дєм[и]та / на: агафію /
 анастасію / ілію / ѿѿдора: / юстинїѣ[ю] / параскїєвѣю / Єфросинїю /
 Міханла / [...] / іодана татіанѣ даниїла єфимїю / ѿми: єфросинїи:
 агафїи: нїколаа / марію: євѣдокию: пелагію: данила: марію [...] /
 пелагію: анастасію: сѣновѣа [...] міханла / василїа іѿана єкатєринѣ
 [...] іѿана климєнт[...] / стєфана іѿана андрєа агрипинѣ / василіа
 анастасію / єкатєринѣ параскєвїю марїю / агафію // [...] / [...]їа еленѣ
 епестимїю даниїла даниїла / іодана антонїа татіанѣ марїю агафію /
 Марію (ж) Алєѣзєй Єленѣ м: ѿѿдора (ж) Параскєвѣю Анастасїю /
 [м] ұлѣянѣ живєтѣ Єкатєрѣнѣ (!), Живєтѣ Аннѣ Міхайла / зєнію:
 міханла: м марію параскєвїю / агрипинѣ / акова / фтєвдора / Акѣлинѣ /
 м Василя / Григорїа / Василя / Анастасію / [К]сєнію / [Н]иколаа /
 [Е]вдокію / [В]асилїа / [м] иѿана (!) / [м] Павла / даниїла / [П]єтра /
 [И]ѿана (!) / [...]єнію / іѿана / василили (!) / меланїю / [К]ѣндратиѣ /
 [Гр]игорїа / [А]ннѣ іодана: / [А]ннѣ параскєв... / [Е]ленѣ / [Ев]докію /
 [...] / [Ва]силїа / [А]кова Марїю / [Т]рофима / Аннѣ / [А]ннѣ / [Е]
 вдокію / Григорѣа / ѿсифа (!) / [Ва]силїа / агрипинѣ / [Е]вдокѣю / [Е]
 вфтимѣю / [Гр]игорїа / [А]гафію. Павла / [ѿ]єдора. Пелагію / [...] /
 ү Марїю Григо[...] / іакова кїріка / [...]фима. євѣ: / [Гр]игорїа. іѿана /
 [іѿ]анна. татїанѣ / [м]арїю. параскєвѣ. іакова. Аннѣ. Параскєвѣ.
 Євфросинїю. Єпистимїю. / [Ев]стафіа. Євѣ. Стєфана. дамиана. Єленѣ.
 іѿанна. Максима. Міханла. / [...]тїа. Пелагію. Сімєвна. Єпистимїю.
 Єленѣ р. в. ксєнію. Р: Б марїю / [...] Аннѣ Евдокію фєдора Сїмєона.

марію іонна (!) р. с / [...] фєдора. василїя. татїяннн҃у. татїяннн҃у. А҃гафію / [...] м. тимофтєя А҃ндрєя. Сїмеона. трофїм (!), іоакїма, марїю, фєдора / марїю. р. с. іоанна // р. с. пела҃гїю р. с: [...]҃у р. с: пела҃гїю р. с: [і]оанна р. с: ұлиянн҃у р. с. кондрата / Живєтѣ р. с. а҃гафію. м. максима. р. с. А҃ндрєя м. талимона. м. матфтєя А҃еонт[їя] / А҃нн҃у антона р. с. дємїяна. м. Екатєринн҃у р. с. пєтра. р. с: Грїгорїя. м: Екатєрїнн҃у: р. с. мар[...] / р. с. А҃гафію. р. с. Улиянн҃у р. с: грїгорїя. р. с. анн҃у. р. с. лєонтїя р. с. Стєна (!) р. с. ксєнїю / р. Павла. Георгїя. Марфт҃у. Дарїю. А҃нн҃у. Евдокію м: романа. р. марїю грїгорїя / р. с. Елєнн҃у. Еєлнн҃у. р. с. їкова. р. с. іоана м. А҃нтонїя р. с. власа / р. с. марїю. р. с. грїгорїя. р. с. марїю. р. с. А҃гафію / р. с. Екатєринн҃у м: Екатєринн҃у м: ксєнїю м: [...]їя: / р. с: никит҃у.»

Оправа: кришки втрачено, корінець шкіряний з золотим тисненням.

Розмір книжкового блока 355 x 210 x 40 мм.

Бібліо҃графїя примїрника: Требїн ВСД № 158 і № 188? (зазначено 1746 р.).

20.13. *Кур.5266n(1) (17438)*

Стан примїрника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–93, 109–293, [1]–[2] = 283 арк. Деякі арк. ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією. Незначні забруднення. Арк. [2] I рах., 94–108 II рах., [3] III рах. втрачено.

Провєнієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХVI[...] (ушкоджена наліпка на корінці).

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.С.[...]6 3^й екз. (залишки наліпки на титулі).

Маргіналії

«предословіє къ ієреємъ / лист 1» (арк. [1] зв. I рах.; простим олівцем; зроблено в Бібліотеці КДА).

Оправа: втрачено. Обріз синій, крапчастий.

Перший алїгат у конволюті. Другий алїгат: Служєбник (Почаїв, 1788; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова №87.31), фрагмент книги – арк. 149–171 II рах. із текстом Літур҃гїї св. Іоанна Златоуста, вставлені до видання Служєбника (Унів, 1747) на місце вилучених автєнтичних аркушів із відповідним текстом.

Розмір блока конволюта 335 x 205 x 50 мм.

Бібліо҃графїя примїрника: Криловський № 4354.

20.14. *Кур.5299n (17472)*

Стан примїрника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–22, 28–293, [1]–[2] =

293 арк. Арк. забруднені, ушкоджені, в т. ч. шашелем, з плямами воску, з давньою реставрацією білим машинним і блакитним ганчір'яним папером. Арк. [2] I рах., 23–27 II рах., [3] III рах. втрачено.

Провенієнції

1) Бібліотека Київської духовної академії, шифр – ВХV 1/3⁽²⁾ (запис на верхньому форзаці чорним чорнилом; наліпки на корінці та верхній кришці оправи, коричневим чорнилом).

2) Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії, шифр – Муз.С.386 (та само наліпка на корінці; коричневим чорнилом), Муз. С. 386 2^й екз. (та само наліпка на верхній кришці оправи; коричневим чорнилом); 3 / №9 (верхній форзац, на зв. вільного арк.; червоним і простим олівцем).

Маргіналії

«Служебникъ / Уневъ / 1747 г.» (наліпка КДА на оправі; простим олівцем; зроблено в КДА або ЦАМ; там само нерозб. записи червоним і синім олівцем).

«Голубовской ц.» (верхній форзац; синім олівцем; зроблено в КДА або ЦАМ).

«Предословіє Іереємъ / лист. одинъ» (верхній форзац, на вільному арк.; простим олівцем; ХІХ – поч. ХХ ст.).

«Василія / Остафѣя / Хотимѣ / С. Іерея / Леона / С. Іерея / Даниѣл[а] / Феодоси[а] / С. Іерея / Григорія / Феодора / Параскеви[и] / М[...] / [Гор/піна] Анас/[тѣя] Стеф[...] / Татианни / Катерини / Єремию / Агафію / Еленѣ [Ва]/силія [Ека]/теринѣ / Марію / Екатеринѣ / Еленѣ / Даниѣла / стефана / романа / Екатеринѣ / Григорія / Матѣеи / Феодосія / Меланію / агафію / Аннѣ / Феҳѣмѣ (!) / рома/на / іакова / [...]/... / стефана / Григорія / Петра» (арк. 104 II рах.; коричневим чорнилом; II пол. ХVІІІ ст.).

«Ага[...] / Теодор[...] / Маѣя / Василія» (там само; коричневим чорнилом; II пол. ХVІІІ ст.).

«Феодосію / татіану / Агафѣю / Катеринѣ / Катерину / Николаю / Феодосію / [...] / [...] / Іосифѣ, анна / маѣма / Катерину / [а]настасію, / Маѣя, / Агафію, / Еленѣ, / тати/[а]ннѣ / Агафію / Феодо/сію / Проко/пія / пела/гію / мела/нію / Деми/[а]на / [...] / Евдокію / Григорія / Аѣкѣ / Иоанна / Марію, / Пара[скевию] / агафію / [...] / [...] / [...] / [...] / [...] / [...] / Маріаннѣ» (арк. 104 зв. II рах.; коричневим чорнилом; II пол. ХVІІІ ст.).

«Голубовской» (верхній форзац; червоним олівцем; зроблено в КДА або ЦАМ).

Оправа: картон на основі паперу в коричневій шкірі з золотим тисненням (лінійно-орнаментальні рамки на кришках, всередині композиції – семираменний хрест), корінець і наріжники з окремих шматків шкіри. Шкіра на кришках потерта, частково обірвана, ушкоджена шашелем, тиснення проглядається слабо. Форзаци з машинного паперу. Обріз має сліди червоної фарби.

Розмір аркуша 280 x 205 мм.

Розмір книжки в оправі 285 x 215 x 45 мм.

Особливості друку: на арк. 1 зв. II рах. під червоним набором чорні відбитки пробільного матеріалу.

Особливості примірника: варіант початку (див. в описі видання).

Бібліографія примірника: Криловський № 4354.

20.15. Кир.5645n(1) (25440)

Стан примірника. Формула: Арк. [1]–[4], 1–93, 108–293, [1]–[3] = 286 арк. Арк. дещо забруднені, зі слідами замокань, з плямами воску, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим і блакитним ганчір'яним папером. Арк. [2] I рах., 293 II рах. й [1]–[2] III рах. відокремлені від блока книги. Арк. 94–107 II рах. втрачено – замінено на арк. із почаївського видання (див. нижче). Більшу ч. арк. 293 II рах. втрачено (обірвано).

Провенієнції

1) [Бібліотека Білилівського монастиря], № 194 (запис на титулі коричневим чорнилом, такий само, як у Кир.5646п(1) – № 20.16).

У книзі зберігається закладка з половини арк. форматом 4° з рукописної літургійної книги XVIII ст. (півустав, коричневе і червоне чорнило).

Оправа: цупкий картон у коричневій шкірі з тисненням (подвійні лінійні рамки на кришках), корінець втрачено. Форзаци з білого ганчір'яного паперу, сучасні оправі. Обріз червоний.

Особливості друку: на багатьох арк. чорний друк змазано.

Конволют, перший алігат. Інші алігати: Літургія Іоанна Золотоустого (Почаїв, [1765], вид. А; арк. 1–22 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних арк. унівського друку; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова № 40.14).

Розмір аркуша 350 x 210 мм.

Розмір конволюта в оправі 360 x 220 x 70 мм.

20.16. Кир.5646n(1) (25445)

Стан примірника. Формула: Арк. [1], [3]–[4], 1–93, 108–293, [1]–[3] = 286 арк. Арк. дещо забруднені, з плямами воску, деякі ушкоджені, з давньою аматорською реставрацією білим і блакитним ганчір'яним папером. Арк. [2] I рах., 94–107 II рах. (замінено на арк. із почаївського видання (див. нижче)) втрачено.

Провенієнції

1) «Mszał Klasztoru Bilyłowskiego (!)» (верхній форзац; коричневим чорнилом; II пол. XVIII – поч. XIX ст.).

«Ten Mszał / Zakrystyi Biłyłowskiey» (верхній форзац, вільний арк.; коричневим чорнилом; II пол. XVIII – поч. XIX ст.).

Бібліотека Білилівського монастиря, № 194 (запис на титулі коричневим чорнилом, такий само, як у Кир.5645п(1)).

Маргіналії

Арк. 274 II рах. підклеєний шматками паперу зі списку XVIII ст. коричневим чорнилом, читаються рядки «Manuel na Jntt Jme X Szys[zrycra] / Hetman na Jntt. JX^a Starszego / Jozef na Jntt: JX^a Superiora / Longin na Jntt: JX^a Superiora / Hilarion na Jntt: J X^a Superiora Wotywę / X. Superior na Jntt: Swoię», «X. Superior / X. Hilarion na Jn[?]ę Cerkwi Bozey Parafian i Poddanych / Litania do Matki Boski (!) na Jnttę Floriana Abramowicza / Litania do Matki Boski (!) na Jnttę Franciszka Grzymkowskiego / X Manuel na Jntt Dalszych». Цей же ж арк. підклеєно зі зв. шматочком із почаївського кириличного видання Молитвослова у 8° (не 1793 р.); є текст «**ТРОПАРИ ДНЄВНІИ**».

У книзі є обривок записки ХХ ст. з залишками запису простим олівцем «[...] перше видання».

Після останнього арк. книги вклеєно арк. білого паперу у 2°, меншого розміру, ніж книга, на якому каліграфічним півуставом коричневим чорнилом записана «**СЛУЖБА / Ѡ РАЗГРАБЛЮЩИХЪ / ѠМѢНІА ЦЕР'КОВНАА**», оздоблена кінцівками.

Оправа: цупкий картон у світлокоричневій шкірі, корінець втрачено. Форзаци з білого ганчір'яного паперу, сучасні оправі; вільний арк. нижнього форзаца втрачено. Обріз червоний, крапчастий.

Розмір аркуша 335 x 200 мм.

Розмір книжки в оправі 350 x 210 x 65 мм.

Особливості примірника: варіант початку (див. в описі видання).

Конвюлот, перший алігат. Інші алігати: Літургія Іоанна Золотоустого (Почаїв, [1765], вид. А; арк. 1–22 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних арк. унівського друку; у каталозі «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII –

першої третини ХІХ ст.: науковий каталог» Н. Заболотної, О. Железняк, Р. Кисельова № 40.15).

20.17. Кир.5676п (25424)

Стан примірника. Формула: Арк. [3]–[4], 1–82, 84–101, 103–192, 194–272, 274–293, [1]–[3] = 294 арк. Арк. забруднені, деякі ушкоджені, зі слідами замокань, з давньою аматорською реставрацією білим ганчір'яним папером. Арк. 105–108 II рах. відокремлені від блоку книги. Арк. [1]–[2] I рах., 83 II рах. втрачено.

Провенієнції

1) «**Служебникъ церкви // Благовѣщенской // Гела Антонова**» (арк. 1 зв., 2, 3 II рах.; коричневим чорнилом; кін. ХVІІІ – поч. ХІХ ст.).

Маргіналії

«**Почаевска**» (нижній форзац, на вільному арк.; коричневим чорнилом; кін. ХVІІІ ст.).

«[Dunczewsky ...]» (нижній форзац; коричневим чорнилом; згасаючий).

«года 1811го» (там само; коричневим чорнилом).

«Francisek (!) Kisieloski / w R 1800» (там само ; коричневим чорнилом).

У книзі є записка ХХ ст. на клаптику машинного паперу, простим олівцем, почерком, схожим на почерк П. М. Попова: «74 / Служебник / без титульної сторінки. Певно Унів-/ське видання 1733 р.».

Оправа: цупкий картон у коричневій шкірі з золотим тисненням (овальні середники та орнаментальні рамки на кришках, поперечні лінійки на корінці), яке сильно стерте. Форзаци сучасні оправі, вільний арк. верхнього форзаца втрачено. Обріз зі слідами позолоти.

Розмір аркуша 345 x 220 мм.

Розмір книжки в оправі 355 x 225 x 50 мм.

20.18. Кир.5805п (34497)

Стан примірника. Формула: Арк. [2]–[4], 1–272, 277–280, 273–276–293, [1]–[3] = 299 арк. Бракує титулу (арк. [1] I рах.). Примірник був складений у ВСРВ з розрізнених аркушів, ушкоджених та обірваних по краях, після чого зазнав реставрації. Під час реставрації переплутано місцями зшитки **Щц** та **Ъъ** (арк. 273–276 та 277–280 II рах.).

Провенієнції

1) Київська духовна академія, Х.192. (арк. [2], [3] I рах., 1 II рах.; коричневим чорнилом), Б.К.Д.Ак. / 18 11/VII 81 / Х.192. (арк. [2] зв. I рах.; коричневим чорнилом).

Оправа сучасна, виготовлена відділом реставрації НБУВ у 2009 р.

Розмір аркуша 350 x 220 мм.

Розмір книжки в оправі 365 x 240 x 45 мм.

ДОДАТКИ

АЛФАВІТНИЙ СПИСОК УНІВСЬКИХ ВИДАНЬ НБУВ

- Вослідження праздником... – 1738 (11); 1745 (18).
Поученіє о Святых Тайнах... – 1745 (19).
Псалтир. – 1648 (1); 1678 Вид. А (2), 1678 Вид. В (3); 1689 (6).
Служебник. – 1733 (10); 1740 (13); 1747 (20).
Служебник святительський. – 1740 (14).
Собраніє припадков... – 1732 (9).
Транквіліон-Ставровецький Кирило. Зерцало богословії. – 1692 (7).
Требник. – 1681 (5); 1739 (12); 1744 (15.1); [між 1739 і 1744] Вид. А (16);
[між 1739 і 1744] Вид. В (17).
Шептицький Варлаам. [Грамота-послання]. – 1712 (8).
Шумлянський Йосиф. Зерцало до прейзрення... – [1680] (4).

СПИСОК ВИДАНЬ ДРУКАРНІ УНІВСЬКОГО УСПЕНСЬКОГО МОНАСТІРЯ XVII–XVIII СТ.

1. **Псалтир**. 7.IX.1648. 4°. Запаско, Ісаєвич № 370. Петров, Бирюк, Золотарь немає, Бондар, Кисельов № 467. Каталог № 1 (1 примірник).
2. **Акафісти**. 25.V.1660. 4°. Запаско, Ісаєвич № 397. Максименко № 630.
3. **[Софонович Феодосій]. Виклад о церкві**. 21.X.1670. 4°. Запаско, Ісаєвич № 473. Максименко № 631–632.
4. **Метрика церковна**. [не пізніше 1671]. 4°. Запаско, Ісаєвич № 488. Максименко № 633.
5. **Часослов**. 24.III.1671. 16°. Запаско, Ісаєвич № 492.
6. **Акафіст і молебен Богородиці, воскресний канон** / пер. на румунську мову св. Дософтея Сучавського. 1673. 4°. Запаско, Ісаєвич № 511. *Bianu și Hodoș* 66. Максименко № 634.
7. **Псалтир віршований** / пер. на румунську мову св. Дософтея Сучавського. 1673. 4°. Запаско, Ісаєвич № 512. *Bianu și Hodoș* 65. Максименко № 635.
8. **Часослов і молитви повсякденні**. 24.III.1674. 16°. Запаско, Ісаєвич № 523.
9. **Часослов**. 1676. 8°. Запаско, Ісаєвич № 534.
10. **Пречестныи акафисты и прочаа спасителная молбы**. [1678]. 12°. Запаско, Ісаєвич № 559.

11. **Псалтир.** 1.XII.1678. 4°. Вид. А. Запаско, Ісаєвич № 561. Петров, Бирюк, Золотарь немає, Бондар, Кисельов № 468. Максименко № 636. Каталог № 2 (1 примірник).

12. **Псалтир.** 1678. 4°. Вид. В. Запаско, Ісаєвич немає, Петров, Бирюк, Золотарь немає, Бондар, Кисельов № 469. Максименко немає. Каталог № 3 (2 примірники).

13. **Часослов і молитвослов.** 7.VIII.1679. 24°. Запаско, Ісаєвич № 575.

14. **Шумлянський Йосиф. Зерцало до преїзрінія і латвійшаго зрозуміння віри святой.** Унів, 2.X.1680. 4°. Запаско, Ісаєвич № 591. Петров, Бирюк, Золотарь № 270. Бондар, Кисельов № 470. Максименко № 637. Каталог № 4 (2 примірники).

15. **Буквар.** 1681. 8°. Запаско, Ісаєвич № 596.

16. **Требник.** 1681. 8°. Запаско, Ісаєвич № 600. Петров, Бирюк, Золотарь № 284. Бондар, Кисельов № 471. Максименко № 638. Каталог № 5 (1 примірник).

17. **Часослов.** 1681. 12°. Запаско, Ісаєвич № 601.

18. **Пречестныи акафисты и прочія спасителная молбы.** 1683. 12°. Запаско, Ісаєвич № 613.

19. **Катихисіс албо наука христіанская вкоротці з розных авторов зобраная, в дієцезіей Премыской за благословенієм... Иннокентія Винницкого... оголошенная.** 1685. 8°. Запаско, Ісаєвич № 624. Максименко № 639.

20. **Часослов.** 11.VIII.1686. 12°. Запаско, Ісаєвич № 631.

21. **Псалтир.** [1687]. 4°. Запаско, Ісаєвич № 640. Максименко № 640.

22. **Псалтир.** 1689. 4°. Запаско, Ісаєвич № 652. Петров, Бирюк, Золотарь немає, Бондар, Кисельов № 472. Максименко № 641. Каталог № 6 (1 примірник).

23. **Часослов.** 1689. 16°. Запаско, Ісаєвич № 656. Відоме тільки з бібліографії.

24. **Молитвословець.** 17.VII.1691. 12°. Запаско, Ісаєвич № 665. Максименко № 642.

25. **Псалтир з молитвами, акафістами і канонами.** 26.III.1692. 12°. Запаско, Ісаєвич № 678.

26. **Ставровецький Кирило Транквіліон. Зерцало богословії.** 1692. 4°. Запаско, Ісаєвич № 680. Петров, Бирюк, Золотарь № 327. Бондар, Кисельов № 473. Максименко № 643. Каталог № 7 (2 примірники).

27. **Соборник 12 місяців [Святці].** 1693. 16°. Запаско, Ісаєвич № 686.

28. **Молитвословець повседневный.** 1.XII.1694. 16°. Запаско, Ісаєвич № 690. Максименко № 644.

29. **Часослов.** 1695. 8°. Запаско, Ісаєвич № 700.
30. **Ставровецький Кирило Транквіліон. Євангеліє учительне.** 5.II.1696. 2°. Запаско, Ісаєвич № 705. Максименко № 645.
31. **Буквар.** 16.V.1698. 8°. Запаско, Ісаєвич № 725.
32. **Молитовник.** 20.VIII.1698. 24°. Запаско, Ісаєвич № 732. Максименко № 646.
33. **Псалтир.** IX.1699. 4°. Запаско, Ісаєвич № 747. Максименко № 647.
34. **Шептицький Варлаам. [Грамота-послання]** 1712. Аркушеве видання. Запаско, Ісаєвич немає. Каталог № 8 (1 примірник).
35. **Собраніє припадков краткое и духовным особам потребное.** 1732. 4°. Запаско, Ісаєвич № 1201. Петров, Бирюк, Золотарь немає. Максименко № 648. Каталог № 9 (1 примірник).
36. **Служебник.** 1733. 2°. Запаско, Ісаєвич № 1216. Петров, Бирюк, Золотарь № 537. Максименко № 649. Бочковська, Хауха № 1. Каталог № 10 (12 примірників).
37. **Требник.** 1736. 16°. Запаско, Ісаєвич № 1253.
38. **Вослідованія празником Пресвятой Тайны Евхаристіи, состраданія Пресвятія Богородица и блаженнаго священномученика Иосафата от святаго собора Замойскаго преподанням.** 1738. 2°. Запаско, Ісаєвич № 1310. Петров, Бирюк, Золотарь № 564. Максименко № 651. Бочковська, Хауха № 2–4. Каталог № 11 (12 примірників).
39. **Требник.** 1739. 8°. Запаско, Ісаєвич № 1334. Петров, Бирюк, Золотарь № 562. Максименко № 652. Бочковська, Хауха № 5. Каталог № 12 (17 примірників).
40. **Служебник.** 1740. 2°. Запаско, Ісаєвич № 1358. Петров, Бирюк, Золотарь № 574. Максименко № 654. Бочковська, Хауха № 6–7. Каталог № 13 (46 примірників і 3 окремі фрагменти).
41. **Служебник святительський.** 1740. 2°. Запаско, Ісаєвич № 1362. Петров, Бирюк, Золотарь № 576. Максименко № 653. Каталог № 14 (1 примірник).
42. **Полустав.** 1741. 8°. Запаско, Ісаєвич № 1401.
43. **Требник.** 1744. 8°. Запаско, Ісаєвич № 1474. Петров, Бирюк, Золотарь № 612. Максименко № 656. Каталог № 15 (7 примірників).
44. **Требник.** [між 1739 і 1744]. Вид. А. 8°. Запаско, Ісаєвич немає. Петров, Бирюк, Золотарь немає. Каталог № 16 (4 примірники).
45. **Требник.** [між 1739 і 1744]. Вид. В. 8°. Запаско, Ісаєвич немає. Петров, Бирюк, Золотарь немає. Каталог № 17 (2 примірники).
46. **Вослідованія празником Пресвятой Тайны Евхаристіи, состраданія Пресвятія Богородицы и блаженнаго священномученика**

Іосафата от святаго собора Замойскаго преподанним. 1745. 2°. Запаско, Ісаєвич № 1509. Петров, Бирюк, Золотарь № 624. Максименко № 657. Каталог № 18 (5 примірників).

47. Поученіє о святых тайнах, о добродітеліх богословских, о заповідіх божіх, о заповідіх церковних, о гріхах... 1745. 4°. Запаско, Ісаєвич № 1513. Петров, Бирюк, Золотарь № 629. Максименко № 658. Каталог № 19 (5 примірників).

48. Служебник. 1747. 2°. Запаско, Ісаєвич № 1588. Петров, Бирюк, Золотарь № 641. Максименко № 659. Каталог № 20 (18 примірників).

49. Часослов. [1757]. Запаско, Ісаєвич № 2016.

50. Возглас на вопль, рыданіє и стенаніє сі єсть акафіст к пречистым страстем Христовим... 8.ІІ.1761. 8°. Запаско, Ісаєвич № 2198. Максименко № 660.

51. [Грамоти посвячення і надання парафії священику єпископа Леона Шептицького]. 1762. Запаско, Ісаєвич № 2242.

52. Устави си єсть артикулы братскіє... [1765?]. 2°. Запаско, Ісаєвич № 2371. Максименко № 661.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ЗА ПРОВЕНІЄНЦІЯМИ

[Баздиновський Лука Іванович] – 13.23.
[Барановський] Симеон – 13.15.
Бачинський Василій – 13.10.
[Бекас] Даниїл – 20.2.
Березненко Марко – 10.2.
Богдановський Теофіл – 12.8.
Буцько Іван – 10.6.
Василів Іван – 7.1.
Гапоневич Яків – 13.45.
Гербановський Йосиф – 12.2.
Головач Іван – 13.29.
Голофаський – 19.5.
Гордієвський – 15.7.
Гречина Власій – 13.6.
Григорій К[...] – 13.41.
[Григорій С...] – 17.1.
Гуковський Константій – 19.5.
Гурій – 14.1.
Демилович Іван – 13.31.
Дидевич Іван – 12.5.
Дубіневич – 12.10.
Євтодій, його матір Федора і дружина Анна – 10.6.
Закусило Григорій – 13.40.
Зюбрицкий Йосиф – 20.8.
Іван – 13.35.
Іван [Дм...] – 10.5.
Іван [За...] – 20.7.
Іван [Т...] – 7.1.
[Ігнатій, Гребінюків зять] – 13.32.
Йосиф – 19.2.
Касіян [Пр...] – 10.7.
Кисіль Ярема – 7.1.
Кияницький Антон – 12.2.
Ковалевський Миколай – 13.1.

Коваль Іван – 10.2.
Кондрацький Іван – 12.14.
Кошиць Андрій – 12.13.
Крижановський Всеволод Осипович – 16.3.
Кунашевич Василій – 10.10, 13.35, 13.43, 13.44.
Курсак Іван – 17.1.
Кучер Стефан, його дружина Христя, діти Іван, Ірина – 10.7.
Лівицький Ігнат – 10.12.
Лістецький – 10.2.
Маліцький Андрій – 19.5.
Марко – 5.1.
Мельник Михайло – 13.17.
Миколай – 2.1.
Миколай / Mikołaj – 15.5.
Микульський Іван – 13.36.
Мирович Симеон – 19.2.
Мирович Теодосій / Mirowicz Theodosius – 19.2.
Несевич Яків / Niesiewicz Jakub – 6.1.
Оглоблин Миколай – 5.1, 7.1, 13.38.
Олексій – 4.1.
Остапчучка Анастасія – 17.1.
Партикевич [Фома] – 11.8.
Петренко К. – 13.21.
Прокопій – 19.1.
Птичиха Ганна – 20.12.
Кузма [Радо?евацький] – 19.1.
Романовський В. Ол. – 11.6.
Романовський Семен / Romanowsky Simeon – 19.1.
Рубанов Веніамин – 4.2.
Рудницький Андрій – 12.2.
Симеон – 12.3.
Станкевич Василій – 15.7.
Станкевич Косма – 15.7.
Стескевич Степан – 15.5.
Тетяна С[...], її доньки Ганна і Марина – 20.10.
Томашевський Василій – 12.10.
Трофимович – 7.1.

Феодор [От...] – 15.5.
Филянович Микола – 19.2.
Хойнацький Андрій – 14.1.
Черторизький Павло, його дружина Оксинія – 20.12.
Шараєвський Павло – 13.23.
Шиптицький Миколай / Szyptycki Mikołaj – 11.8.
Шкорбан Іван – 10.5.
Шкорбан Клим – 10.5.
Шкорбан Федір – 10.5.
Шота Феодор – 13.17.
Яворовський М. І. – 11.2.
Яків – 13.36.
Ящинський – 12.14.
Horbaczewicz Alexander – 13.31.
Hotiński Szymon – 13.35.
Joannicius – 13.4.
[Jurkanski Ambrozy – 15.1.
Jurkiewicz Stefan – 13.31.
Kaliszewski – 13.38.
Klimientowicz Michał – 13.31.
[Kosyłowicz] – 12.14.
[Koszutski] Alexander – 13.7.
Kudrycki – 13.12.
Litynocki Mateusz – 12.7.
Lukasiewicz Ambrosius – 15.2.
Neumann Jan [Antoni] – 13.31.
[Pasecznikowcy] Łeontyi, Ksenia Łeontyiowa wdowa – 13.4.
Petewicz Maxym – 11.8.
Stanislaus – 19.2.
Stokowiecki Jyzafat – 15.2.
Swidzinski Bazili – 16.3.
Wieliczkowski Bazyli – 13.4.
Zwonicz Beyned Gedeon – 14.1.
Żalewicz Simon – 18.1.

ПОКАЖЧИК ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ ЗА ПРОВЕНІЄНЦІЯМИ

Антонів, с., Благовіщенська церква – 20.17.

Білилівка, с. в Бердичівському р-ні Житомирської обл., Biłyłowka – Klasztor Biłyłowski – 20.16.

Бозок, с., нині Безек у гміні Седліще Холмського повіту Люблінського воєводства Польщі – 6.1.

Вахнівка, містечко, нині – с. в Вінницькому р-ні Вінницької обл. – 13.6.

Володовці, с., нині – Володіївці в Копайгородській селищній громаді Жмеринського р-ну Вінницької обл., церква Святобогословська – 11.8

Гавришівка, с. у Вінницькому р-ні Вінницької обл. – 13.11.

Голубівка, с. в Ружинському р-ні Житомирської обл. (Голубовской церкви) – 20.14.

Глибочок («Глубочек»), с. в Житомирському р-ні Житомирської обл., Михайлівська церква – 15.3.

Глуховичі, с. – 16.4.

Гнилець, с., [нині – Долинівка у Брусилівському р-ні Житомирської обл.], П'ятницька церква – 15.7.

Грибовиця, с. в Нововолинській міській громаді Володимирського р-ну Волинської обл., церква Покрови Богородиці – 20.12.

Грушів(ка), с. («презвитерови грушовському») – 10.6.

Дешки, с. в Обухівському р-ні Київської обл., церква Покрови Богородиці – 15.6.

Жапалів, с., нині в Ярославському повіті Підкарпатського воєводства Польщі – 16.2.

[Зазківка]?, церква св. Георгія – 10.5.

Збриж, с. в Кам'янець-Подільському р-ні Хмельницької обл., церква Св. Трійці – 13.35.

Звягель, м. у Житомирській обл. – 10.5.

Київ, м. – (Поділ) 16.3; – Києво-Братський Богоявленський монастир – Київ – 13.23.

Клопотівці, с. у Хмельницькому р-ні Хмельницької обл. – 13.8.

Княжичі, с. у Фастівському р-ні Київської обл., церква Воздвиження – 13.43.

Козлів, с. – 5.1.

Колодно, с. Кременецького повіту (с. Колодне Збаразького району Тернопільської області) – 13.1.

Копачів, с. в Обухівському р-ні Київської обл., церква св. пророка Іллі – 19.2.

Копилів, с., нині Коруłów у Грубешівському повіті Люблінського воєводства Польщі, церква свв. ап. Петра і Павла – 10.10.

Кохангород, місто, нині – с. Коханівка в Турбівській селищній громаді Вінницького р-ну Вінницької обл., церква Успіння – 10.9.

Красна, с., нині у Кросненському повіті Підкарпатського воєводства Польщі, Михайлівська церква – 12.11.

Курилівка, с., Михайлівська церква – 13.39.

Левковичи, с. в Овруцькому р-ні Житомирської обл. – 13.17.

[Матець] («церькви матецкой»), с., можливо, Матеуць у Резинському р-ні Республіки Молдови – 3.2.

Музичі, с. в Бучанському р-ні Київської обл. – 10.12.

Павлівка, с. в Томашівському повіті Люблінського воєводства, Покровська церква – 13.29.

Пашковка / Paszkowka, с. в Бучанському р-ні Київської обл., церква Пресв. Трійці – 13.44.

Пилявці, с. у Хмельницькому р-ні Хмельницької обл. – 10.2.

Привороття, нова назва – Подільське, с. в Кам'янець-Подільському р-ні Хмельницької обл., церква св. Миколая – 12.2.

Пришивальня, с. у Фастівському р-ні Київської обл., церква св. Георгія – 13.37.

Серби, с. у Звягельському р-ні Житомирської обл. – 10.5.

[Синяк, с. в Бучанському р-ні Київської обл.] («о. Івану Микульському синяковському») – 13.36.

Сквира, м. у Київській обл. – 12.9.

Сокиринці, с. у Вінницькому р-ні Вінницької обл. – 12.14.

Солонщина, с. – 13.13.

Стара Водолага, с. – 7.1.

Стара Синява, селище у Хмельницькому р-ні Хмельницької обл. церква св. вмц. Параскевіи – 10.2.

Стирти – Sterty, с. в Житомирському р-ні Житомирської обл. – 13.37.

Стройниці / Строїнці, Святомихайлівська церква (Строїнці – с. в Тиврівському р-ні Вінницької обл.; можливо також Строїнці (рум. Stroiești) – с. в Рибницькому р-ні в Республіці Молдові) – 13.26.

Тептіївка, с. в Обухівському р-ні Київської обл. («братство тептіївське») – 15.6.

Тулинці, с. в Обухівському р-ні Київської обл., церква Різдва Богородиці – 19.2.

Хлоп'ятин, с. – 2.1.

Чайки, с. в Бучанському р-ні Київської обл. – 13.15.

Черепин, с. в Білоцерківському р-ні Київської обл., церква Троїцько-Богородична (!) – 13.45.

Чехи, с. у Хмельницькому р-ні Хмельницької обл., церква св. Іоанна Богослова – 13.18.

Ягнятин, с. в Бердичівському р-ні Житомирської обл., церква Святомихайлівська – 13.6.

Ясногородка, с. у Фастівському р-ні Київської обл., церква Різдва Богородиці – 13.40.

[Bohnia] – 9.1.

Bozok див. Бозок

[Horbulska] церква) – 13.30.

Kaniów, м. Канів у Черкаській обл., монастир ЧСВВ – 10.3, 13.38.

[Krzywonoska] церква – 13.31.

Łuck, м. Луцьк, центр Волинської обл., Monaster S. Krzyża – 18.2.

Mielce, monaster OSBM, Мильці, с. у Старовижівському р-ні Волинської обл. – 19.3.

Minsk, м. Мінськ у Білорусі, с. Sw. Duha ZSBW – 20.1.

[Popilnia] – 12.12.

Przymoszczenyca, wieś, можливо, Примощаниця, с. у Жмеринському р-ні Вінницької обл. – 13.4.

Torczyn, с., церква Різдва Богородиці – 20.4.

Wisznopol, с. Вишнопіль у Звенигородському р-ні Черкаської обл. – 13.7.

Wołodyjowce див. Володовці

Żydyczyn, Жидичин, с. в Ківерцівському р-ні Волинської обл., монастир св. Миколая Чудотворця, Bibliotheca Monasterii – 14.1.

ПОКАЖЧИК ІДЕНТИФІКОВАНИХ ДАВНІХ КНИГОЗБІРЕНЬ

- Бібліотека Білилівського монастиря – 20.15, 20.16.
Бібліотека Володимирського монастиря – 8.1.
Бібліотека Всеукраїнського історичного музею в Одесі – 11.10.
Бібліотека Жидичинського монастиря – 14.1.
Бібліотека інституту народної освіти імені М. Драгоманова – 20.1.
Бібліотека Кам'янець-Подільського Державного Українського університету – 10.7, 13.9.
Бібліотека Києво-Печерської лаври – [13.12].
Бібліотека Києво-Софійського собору – 4.2, 10.3, 12.4, 13.13, 19.4.
Бібліотека Київської духовної академії – 1.1, 2.1, 3.2, 5.1, 6.1, 7.1, 11.12, 12.5, 12.6, 12.8, 12.9, 12.11, 13.5, 13.19, 13.20, 13.29, 13.31, 13.37, 13.38, 13.39, 13.40, 15.3, 17.1, 19.2, 19.3, 20.2, 20.3, 20.11, 20.13, 20.14, 20.18.
Бібліотека Київської духовної семінарії – 12.7, 20.1.
Бібліотека римо-католицької Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії – 13.6.
Бібліотека Михайлівського Золотоверхого монастиря – 13.21.
Бібліотека П. М. Попова, подарована ЦНБ АН УРСР – 16.4.
Бібліотека церкви Св. Духа Ч. С. В. В. в Мінську – 20.1.
[Бібліотека Синоду] – 13.31.
Волинське єпархіальне давньосховище – 12.1, 13.1, 13.17, 13.25, 16.1, 20.12.
Давньосховище Подільського єпархіального історико-статистичного комітету в м. Кам'янці Подільському (також Музей Подільського церковного історико-археологічного товариства) – 10.1, 10.6, 10.7, 10.8, 11.1, 11.2, 11.4, 11.11, 12.10, 12.14, 12.15, 12.16, 13.3, 13.9, 13.10, [13.16], 13.24, 13.26, 13.28, 13.32, [13.33], 13.34, 13.35, Фрагм72, 15.4, 15.5, 20.7.
Кабінет українського мистецтва Української Академії Наук – 20.10.
Київський художньо-промисловий і науковий музей імператора Миколи Олександровича (Київський музей) – 11.9, 15.2, 15.6.
Книгозбірня Костянтина Широцького – 13.27.
Фундаментальна бібліотека Волинської духовної семінарії – 14.1, 18.2.
Фундаментальна бібліотека Подільської духовної семінарії – 13.4.
Церковно-археологічний музей при Київській духовній академії – 1.1, 2.1, 3.1, 3.2, 5.1, 6.1, 7.1, 11.12, 12.6, 12.8, 12.9, 13.5, 13.19, 13.20, 13.37, 13.38, 17.1, 19.2, 20.11, 20.13, 20.14.

СКЛАД КОНВОЛЮТІВ ЗА ХРОНОЛОГІЄЮ ВИХОДУ (ПЕРШОГО З) УНІВСЬКИХ АЛІГАТІВ

Таблиця І.

рік виходу унівського видання	шифр	№ п/п у ката- лозі	склад конволюта
1680	Кир.486	4.1.	1. Шумлянський Йосиф. Зерцало до преїзрення... – Унів, [1680]. 2. Служба со Акафістом святителю Христову Ніколаю. – Київ : Друкарня Києво-Печерської лаври, 1738 (фрагмент – арк. 125–126 II рах.)
	КСС Соф.437 (2867686)	4.2.	1. Шумлянський Йосиф. Зерцало до преїзрення... – Унів, [1680]. 2. [Косів С.] Краткое поучение о седми сакраментях, или тайнах церковных... – Чернігів: Друкарня Троїцько-Іллінського монастиря, 1716. 3. Служебник. – Вільнюс: Друкарня Мамоничів, 1617 (фрагмент – арк. [4]–[29] I рах., з текстом «Наука ієреом»).
1692	Колекція Почаївська VII-17/947 (2907921)	7.2.	1. Транквіліон-Ставровецький Кирило. Зерцало богословії. – Унів, 1692 (фрагмент – арк. 2–4 II рах.). 2. Транквіліон-Ставровецький Кирило. Зерцало богословії. – Почаїв, 1618.
1733	Кир.4389п	10.11. 11.5.	1. Служебник. – Унів, 1733. 2. Вослідвання праздником... – Унів, 1738.
1738	Кир.397п	11.1.	1. Мінея святкова й загальна. – Київ: Друкарня Лаври, 1734 (фрагмент – арк. 705–796). 2. Вослідвання праздником... – Унів, 1738.

	Кир.495	11.2.	1. Сім'я слова Божія. – Почаїв, 1772 (фрагмент – с. 593–600 II рах.; ще одна с. 596 II рах. – як верхній форзац). 2. Вослідвання праздником... – Унів, 1738.
	Кир.950	11.3.	1. Чин моленій во время Іовілеа на містіх на сіе опредѣленных. – Львів, Друкарня Ставропігійського інституту, 1826. 2. Літургія... Іоанна Златоустого... – Почаїв, [1765]. Вид. F. 3. Вослідвання праздником... – Унів, 1738. 4. Чин моленій во время Іовілеа на містіх на сіе опредѣленных. – Львів, Друкарня Ставропігійського інституту, 1795.
	Кир.4448п	11.10.	1. Вослідвання праздником... – Унів, 1738. 2. Мінея загальна і святкова = Анфологійон, сієсть Цвітословіє, или Тріфологійон, сієсть Словопитаніє. – Київ: Друкарня Києво-Печерської лаври, 1734 (фрагмент – арк. 695–796, також 2 нн арк. додатку до цієї Мінеї з текстом служби Іову Багатостраждальному).
	Кир.5679п	11.11.	1. Анфологійон. – Львів: Друкарня Братства, 1694 (фрагмент). 2. Вослідвання праздником... – Унів, 1738.
	КДА, ВХVІ2/12, Муз. С.471(5 (2830230)	11.12.	1. Анфологійон. – Львів: Друкарня Братства, 1694 (фрагмент – кінцеві 57 арк.). 2. Апограф или Слог чинний. – Супрасль, [20-і – 30-і рр. ХVІІІ ст.]. 3. Доксастикон сієсть Піснотиславник нарочитий... – Супрасль, [20-і – 1727 рр. ХVІІІ ст.]. 4. Вослідвання праздником... – Унів, 1738.

1739	Кир.1009	12.2.	1. Шептицький Леон. [Окружний лист про відпуст 1759 р. Форма благословення відпустного хворим і умираючим]. – Львів: Друкарня Львівського братства, 24.IV. 1759. 2. Требник. – Унів, 1739. У примірнику Требника 1739 р. Кир.4404п було знайдено фрагмент (останній аркуш) цього з видання окружного листа єп. Леона Шептицького, але фізичний стан пам'яток не дає підстави однозначно стверджувати, чи були вони раніше конволютом.
1744	Кир.4438п	15.2.	1. Требник. – Унів, 1744. 2. [Clemens XIV. Decretum quo sanctissimus dominus noster Clemens Divina providentiâ PP. XIV. concedit proto-archmandritæ congregationis S. Basilii Magni Ruthenorum, nec non cæteris archimadritis ejusdem congregationis, eorumquè in perpetuum successoribus, facultatem impertendi benedictionem cum indulgentia plenaria in articulo mortis. – Poczajowiae: 1772–1774].
1739–1744	Кир.1483п	17.2.	1. Мінея святкова й загальна. – Почаїв, 1777. Вид. В. 2. Требник. – Унів, [між 1739 і 1744] (кілька аркушів, приклеєних до верхньої кришки книги).
1747	Кир.502	20.1.	1. Служебник. – Унів, 1747. 2. Служба Пресв. Богородиці розарію (Супрасль, [1750-і рр.]); аркушеве видання.
	Кир.3291п, Кир. 3291п(а	20.4, 20.5.	Служебник. – Унів, 1747: фрагмент, який фізично походить з іншої книги, вкладено до примірника цього ж видання із шифром Кир.3291п.

	Кир.4452п	20.6.	1. Служебник. – Унів, 1747. 2. Служебник. – Почаїв, 1778 (фрагмент – арк. 149–171 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних арк. унівського друку). 3. [Служба за усопших... – Супрасль, II пол. XVIII ст.].
	Кир.4453п	20.7.	1. Служебник. – Унів, 1747. 2. Літургія Іоанна Златоуста. – Почаїв, 1765, вид. А (фрагмент – арк. 1–22 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних арк. унівського друку).
	Кир.5266п	20.13.	1. Служебник. – Унів, 1747. 2. Служебник. – Почаїв, 1788 (фрагмент – арк. 149–171 II рах. із текстом Літургії св. Іоанна Златоуста, вставлені на місце вилучених автентичних аркушів).
	Кир.5645п	20.15.	1. Служебник. – Унів, 1747. 2. Літургія Іоанна Златоуста. – Почаїв, [1765], вид. А (арк. 1–22 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних аркушів).
	Кир.5646п	20.16.	1. Служебник. – Унів, 1747. 2. Літургія Іоанна Златоуста. – Почаїв, [1765], вид. А (арк. 1–22 II рах., вставлені після арк. 93 II рах. на місце вилучених автентичних аркушів).

БІБЛІОГРАФІЯ

Бочковська В. Г., Хауха Л. В., Адамович В. А. Каталог видань Почаївського та Унівського монастирів XVIII–XX ст. з колекції Музею книги і друкарства України. Київ, 2008. 360 с.

Заболотна Н. Аркушеві видання василіянських друкарень XVIII століття: призначення, оформлення, побутування // Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти : доповіді та повідомлення Міжнародної наукової конференції (Львів, 24–25 жовтня 2019 р.). Львів, 2019. С. 25–27.

Заболотна Н. Атрибуція кириличних стародруків без вихідних даних друкарень Почаєва, Унева і Супрасля // Атрибуція та експертиза як складова дослідження книжкових та інших бібліотечних пам'яток : основи теорії та практики. – Київ, 2023. – С. 111–126.

Заболотна Н. Видавничий репертуар Унівської друкарні XVII–XVIII ст.: тематика, мова, вимоги часу // Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти: доп. та повідомл. II Міжнар. наук. конф. (Львів, 29 жовт. 2021 р.). Львів, 2021. С. 35–37.

Заболотна Н. До історії служіння роду Шептицьких: рідкісна друкована грамота єпископа Варлаама // Матеріали Міжнародної наукової онлайн-конференції до 155-річчя від дня народження Митрополита Андрея Шептицького. Львів, 2021. С. 19–25.

Заболотна Н. Елементи художнього оздоблення унівських стародрукованих видань у світлі наукової каталогізації // Волинська книга: історія, дослідження, колекціонування: Наук. зб. Вип. 4. Острог, 2020. С. 65–73.

Заболотна Н. Кириличні видання Святого Письма у друкарнях Почаївського та Унівського монастирів // Слов'янознавство і нові парадигми та напрями соціогуманітарних досліджень: Матеріали міжнародної наукової конференції до Дня слов'янської писемності і культури (Київ, 24 травня 2017 р.). Київ, 2017. С. 371–375.

Заболотна Н. Культура греко-католицького книговидання XVIII ст. У кн.: З історії книжкової культури в Україні: дослідження ретроспективних книжкових, образотворчих, музичних видань та історичних колекцій з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ, 2021. С. 122–141.

Заболотна Н. Невідоме унівське видання требника у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: історія і сучасність:

доповіді та повідомлення Міжнародної наукової конференції, Львів, 28–30 жовтня 2010 р. Львів, 2010. С. 180–184.

Заболотна Н. Особливості мовного й тематичного репертуару видань Унівської друкарні у світлі переходу монастиря до унії. Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг : матеріали Міжнар. наук. конф. (4–6 жовт. 2022 р.). Київ, 2022. С. 233–236.

Заболотна Н. Унівський Службеник святительський пам'ятка українського друкарства // Альманах бібліофілів. Кн. 3. Дрогобич, 2023. С. 3–15.

Заболотна Н. Унівські кириличні стародруки з давніх книгозбірень Волині у відділі стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського // Старий Луцьк: Науково-інформаційний збірник. Луцьк, 2015. Вип. XI. С. 201–204.

Заболотна Н. Унівські та почаївські Псалтирі – пам'ятки українського друкарства // Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами до управління знаннями : Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 5–7 жовтня 2021 р.). Київ, 2021. С. 692–695.

Заболотна Н. Унівські Службеники 1740 р.: варіанти друку // Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху : матеріали Міжнар. наук. конф. (8–10 жовтня 2019 р.) : у 2 т. Київ, 2019. Т. 1. С. 165–169.

Заболотна Н. Унівські стародруки з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського // Матеріали Міжнародної наукової конференції до 150-ліття від дня народження блаженного священномученика Климентія (Шептицького) та до 100-ліття перенесення осідку монахів Студійського Уставу до Святоуспенської Унівської Лаври. Львів, 2019. С. 27–42.

Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів, 2002.

Каменева Т. Н. Черниговская типография, ее деятельность и издания: Оттиск из «Трудов Государственной библиотеки СССР имени В. И. Ленина». Т. III. Москва, 1959. 384 с.

Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, за участю Т. М. Росовецької. Київ, 2008.

Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках (1574–1800) : [зведений каталог] / уклад Ф. П. Максименко. Львів, 1975. 127 с.

Кніга Беларусі 1517–1917: зводны каталог = Книга Белоруссии 1517–1917: сводный каталог / Г. Я. Галенчанка і др. Мінск, 1986. 612 с.

Мануїл, ієродиякон. Історія Свято-Успенської Унівської лаври і Студийського монашества. Львів, 2003/5.

Мицько І. Святоуспенська лавра в Уневі. Львів, 1998. 319 с.

Музей Подольскаго церковнаго историко-археологическаго общества (быв. Древнехранилища историко-статистическаго комитета). 1. Опись старопечатных книг : Приложение к десятому выпуску «Трудов Подольскаго церковнаго историко-археологическаго общества» / составил протоіерей Е. Сецинскій. Каменец-Подольск, 1904. 107 с.

Огієнко І. Історія українського друкарства. Київ, 1994.

Огієнко І. Початок друкарства в Уневі. Записки наукового товариства імені Шевченка. 1926. Т. 141–143. С. 12–??.

Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні: в 2-х кн., 3-х ч. / Я. Запаско, Я. Ісаєвич. Львів, 1984. Кн. 1, Кн. 2, ч. 1–2.

Перетц В. Н. Отчет об экскурсії семинарія русской филології в г. Житомир: 21–26 октября 1910 года. Киев, 1911. 150 с.

Свінцицькій І. Каталогъ книгъ церковно-славянскої печати. Жовква, 1908.

Систематическій каталог книг библиотеки Кіевской духовной академії / [Крыловскій А. С.]: в 5 т., 13 вып. Кіев, 1890–1915: 1890. – Т. 1, вып. 1; 1892. – Т. 1, вып. 2; 1893 – Т.1, вып 3; 1903 – Т. 2, вып. 6; 1908 – Т. 3, вып. 8; 1912 – Т. 4, вып. 10 и 11; 1915. – Т. 5, вып. 13.

Славянские книги кирилловской печати XV–XVIII вв.: описание книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке УССР / сост. С. О. Петров, Я. Д. Бирюк, Т. П. Золотарь; отв. ред. П. Н. Попов. Киев, 1958. 264 с.

Требин А. А. Славяно-русские старопечатные книги древлехранищ г. Житомира. Отдельный оттиск из Известий Отделения Русского языка и словесности Императорской Академии Наук. Т. XVII (1912 г.). Кн. 4. Санкт-Петербург, 1913. 28 с.

Украинские книги кирилловской печати XVI–XVIII вв.: каталог изданий, хранящихся в Государственной библиотеке СССР им. В. И. Ленина. Вып. 2, ч. 2. Львовские, новгород-северские, черниговские, уневские издания 2-й половины XVII в. Сост. А. А. Гусева, И. М. Полонская. Москва, 1990.

Шамрай М. А. Маргіналії в стародруках кириличного шрифту 15–17 ст. з фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ, 2005. 331 с.

Шманько Т. Богослужбові книги унівської друкарні // Калофонія: науковий збірник церковної монодії та гимнографії. Львів, 2004. Ч. 2. С. 98–104.

Ясіновський Ю. П. Друкарня і бібліотека Святоуспенської Унівської Лаври. Рукописна та книжкова спадщина України. 2004. Вип. 9. С. 136–140.

Zubrzycki D. Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicyi. Lwów, 1836.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

Бондар, Кисельов – Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського / уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, за участю Т. М. Росовецької. Київ, 2008.

Бочковська, Хауха, Адамович – Бочковська В. Г., Хауха Л. В., Адамович В. А. Каталог видань Почаївського та Унівського монастирів XVIII–XX ст. з колекції Музею книги і друкарства України. Київ, 2008. 360 с.

Запаско, Ісаєвич – Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні: в 2-х кн., 3-х ч. / Я. Запаско, Я. Ісаєвич. Львів, 1984. Кн. 1, Кн. 2, ч. 1–2.

Каменева – Каменева Т. Н. Черниговская типография, ее деятельность и издания: Оттиск из «Трудов Государственной библиотеки СССР имени В. И. Ленина». Т. III. Москва, 1959. 384 с.

Кніга Беларусі – Кніга Беларусі 1517–1917: зводны каталог = Книга Белоруссии 1517–1917: сводный каталог / Г. Я. Галенчанка і др. Мінск, 1986. 612 с.

Петров, Бирюк, Золотарь – Славянские книги кирилловской печати XV–XVIII вв.: описание книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке УССР / сост. С. О. Петров, Я. Д. Бирюк, Т. П. Золотарь; отв. ред. П. Н. Попов. Киев, 1958. 264 с.

Сіцінський – Музей Подольского церковного историко-археологического общества (быв. Древнехранилища историко-статистического комитета). 1. Опись старопечатных книг : Приложение к десятому выпуску «Трудов Подольского церковного историко-археологического общества» / составил протоіерей Е. Сецинский. Каменец-Подольск, 1904. 107 с.

Перетц – Перетц В. Н. Отчет об экскурсии семинария русской филологии в г. Житомир: 21–26 октября 1910 года. Киев, 1911. 150 с.

Криловський – Систематический каталог книг библиотеки Киевской духовной академии / [Крыловский А. С.] : в 5 т., 13 вып. Киев, 1890–1915: 1890. – Т. 1, вып. 1; 1892. – Т. 1, вып. 2; 1893. – Т. 1, вып. 3; 1903. – Т. 2, вып. 6; 1908. – Т. 3, вып. 8; 1912. – Т. 4, вып. 10 и 11; 1915. – Т. 5, вып. 13.

Требін – Требин А. А. Славяно-русские старопечатные книги древлехранилищ г. Житомира. Санкт-Петербург, 1913. 28 с.

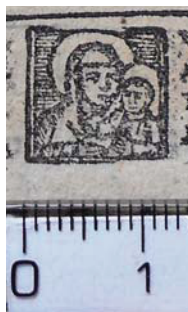
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ап. – апостол	рах. – рахунок
арк. – аркуш, аркуші	р-н – район
бл. – близько	рр. – роки
вид. – видання	рукоп. – рукописний
в т. ч. – в тому числі	с. – село
губ. – губернія	с. – сторінка
див. – дивись	св. – святий, свята
зв. – зворот	свв. – святі
ієром. – ієромонах	сер. – середина
ін. – інший, інше	ст. – століття
КДА – Київська духовна академія,	ц. – церква
Бібліотека Київської духовної академії	ЦАМ – Церковно-археологічний музей
кін. – кінець	при Київській духовній академії
кн. – книга	ч. – частина
кол. – колонка	с – cerkiew
л. – лицьовий бік	m-r – monaster
л. – лівий, ліва	х. – ksiądz (в оригіналах «xiądz»)
м. – місто	
митр. – митрополит	
м-ко – містечко	
мм – міліметр, міліметри	
м-р – монастир	
нерозб. – нерозбірливий	
нн – нenumерований, нenumерована	
о. – отець	
оо. – отці	
обл. – область	
п. – правий, права	
параф. – парафіяльний	
пол. – половина	
пор. – порівняй	
поч. – початок	
прим. – примірник	
протопресв. – протопресвітер	
р. – рік	
р. – рядок	

ІЛЮСТРАЦІЇ

Іл. 1. Заставка (Псалтир, 1648).

Іл. 2. Заставка (Требник, 1681).

Іл. 3. Заставка (Кирило Транквіліон Ставровецький. Зерцало богословії, 1692).

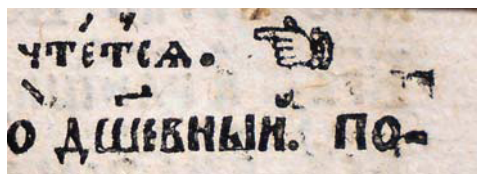
Іл. 4. Заставка (див. Іл. 3), перетворена з прямокутної на покосподібну
(Служебник, 1733).

Іл. 5. Кінцівка.

Іл. 6. Кінцівка.

Іл. 7. Фрагмент сторінки з манікулою (Требник, 1739).

Іл. 8. Служебник, 1733, варіант набору арк. 61 (праворуч) порівняно з набором цього арк. в основному накладі.

Іл. 9–10. гравійовані оздоби колонтитулів (Псалтир, 1648).

Іл. 11. Служебник святительський, 1740, приклад набору сторінки.

SUMMARY

The Univ Dormition monastery was founded at the end of 14th century. From the mid 17th century until 1770 the monastery had a printing house. The first known book printed in Univ is the Psalter of 1648. In 1681, the Orthodox monastery became Uniate (Greek-Catholic). The change of denomination was to some extent reflected in the publishing repertoire. The last edition in the chronology of the Univ printing house (Fraternal Statutes) is conditionally recorded in the bibliography under 1765.

The heritage of the printing house of the Univ Dormition Monastery is relatively small in terms of the number of editions. According to the catalogue of Ya. Zapasko, Ya. Isaevich, 48 editions were printed in Univ, and during further research on the materials of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (VNLU) depository, it was revealed that in fact there were more than 50 publications. Thus, the bibliography of Univ prints was supplemented by the Psalter (1678), the counterfeit Euchologions [1739–1744] and the Letter by Bishop Varlaam Sheptytskyi (1712). Currently, the VNLU has 20 Univ editions, represented by 141 copies and three separate fragments.

The genre and thematic repertoire of Univ heritage covers almost all areas inherent in the production of the printing houses of that time, which used the Cyrillic alphabet. First of all, this is liturgical literature, because the need to provide churches with the necessary books existed constantly. The repertoire of the monastery printing houses also included theological works and volumes of sermons. The printing house of the Univ Monastery also published educational books. Catechetical and instructive literature for the laity and clergy in the publishing repertoire of the Univ Printing House is represented too.

The printing house of the Univ Monastery provided church needs, responding to current challenges. As a result, occasional regulatory publications had been published – Fraternal Statute (1765), pastoral epistle of Varlaam Sheptytskyi (1712) letters of ordination and granting of a parish to a priest (1762), one-sheet edition signed by Leon Sheptytskyi, and Church Metrica (no later than 1671).

The Univ printing house issued publications only in Cyrillic script. The language of the Univ publications is generally traditional for the Ukrainian printing houses of that time, and therefore, determined by both confessional and genre-stylistic requirements. All liturgical texts at that time were printed in Church Slavonic. The book Ukrainian language (or Ukrainian language elements in Church Slavonic texts) could be used in prefaces, commentaries, and instructional texts for priests in liturgical books. On the other hand, the book Ukrainian language occupied a dominant place in didactic, sermonic, and catechetical publications. The Univ old printings are a valuable source on the history of the Ukrainian language of the mid-17th to 18th centuries.

The Univ old prints were in the general trend of artistic design of Ukrainian books, paying tribute to tradition and, at the same time, providing space for creativity to engravers. The Univ typesetters achieved that the text became logically structured and visually convenient

for perception. The use of elements of book graphics directly depended on the interconnected purpose and cost of the publication: more expensive liturgical books were elegantly decorated, while cheap didactic publications looked minimalistic.

Presumably, among the Univ old prints, there may be still unknown editions, both legal and counterfeit, and variants of editions that can be discovered only during a frontal study *de visu* of the depositories, although sometimes they can be found unexpectedly. Two counterfeit editions of the Euchologion of the mid-18th century were identified thanks to a copy-by-copy comparison, namely a careful page-by-page comparison of copies. They both are very similar to each other, as well as to the 1744 edition. In addition to visually similar editions, there are printing variants within the same edition among the Univ heritage. The example is Hieratikon 1740 that includes some pages printed in two variants.

Almost all Univ old prints of the VNLU have ancient provenances and marginal notes, which can be used to trace episodes from the history of their existence from the time they left the printing house to their entry into the library's collections. A significant number of provenances of ancient book collections have been identified and reflected in the corresponding index. These are mostly Ukrainian religious and educational institutions. Despite the fact that most of the Univ old prints of the VNLU are liturgical editions, and, therefore, were kept in the churches, some Univ books were in private ownership, as it follows from the records. They belonged to Uniate and Orthodox priests, Basilian monks, and one book was owned by a theology student. The records also preserved the names of donors, readers, those from whom the book was purchased, and even one borrower.

The editions of the Univ old prints in the VNLU depository constitute only a part of the printing house's production, but they fully demonstrate all the main features of the monastery's printing heritage, which became a significant contribution to the development of Ukrainian printing and book culture. By recording the features of the editions and copies, the catalogue can be a basis for further research.

Ukrainian Cyrillic book culture, including the old printings of the Univ monastery, is an integral part of the historical and cultural heritage, the foundation of national existence, without the knowledge and preservation of which movement towards the future is impossible.

ЗМІСТ

ДРУКАРСЬКА СПАДЩИНА УНІВСЬКОГО УСПЕНСЬКОГО МОНАСТИРЯ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД.....	3
Основні віхи в історії Унівського Успенського монастиря та його друкарні (XVII–XVIII ст.).....	3
Продукція Унівської друкарні в цифрах: загальна кількість видань, тематика, авторські праці.....	6
Мовний репертуар друкарні.	
Українська мова в унівських стародруках.....	10
Оформлення та візуальні характеристики унівських видань: орнаментика, ілюстрації, шрифти, організація тексту.....	15
Доповнення та уточнення бібліографії. Варіанти друку та контрафактні видання	28
Побутування унівських стародруків із фондів НБУВ.....	41
Побудова каталогу та додатків. Передання текстів стародруків та покрайніх записів на них.....	42
Засади опису видання	44
Засади опису примірника.....	46
Структура каталогу	47
КАТАЛОГ	51
ДОДАТКИ	315
Алфавітний список унівських видань НБУВ.....	315
Список видань Друкарні Унівського Успенського монастиря XVII–XVIII ст.....	315
Іменний покажчик за провенієнціями	319
Показчик географічних назв за провенієнціями	322
Показчик ідентифікованих давніх книгозбірень	324
Склад конволютів за хронологією виходу (першого з) унівських алігатів	326
Бібліографія.....	330

Список скорочень бібліографічних джерел	333
Список скорочень	334
Ілюстрації.....	335
SUMMARY	339

Наукове видання

НАТАЛІЯ ЗАБОЛОТНА

**ВИДАННЯ ДРУКАРНІ УНІВСЬКОГО УСПЕНСЬКОГО МОНАСТИРЯ
У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Дослідження

Науковий каталог

Відповідальний редактор
Н. П. Бондар

Комп'ютерне верстання Г. І. Булахової
Обкладинка Н. В. Заболотної

Підп. до друку 13.11.2024. Формат 70х100/16.
Ум. друк. арк. 23,9. Обл.-вид. арк. 18,5.
Наклад 150 пр. Зам. № 13.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7871 від 28.06.2023 р.